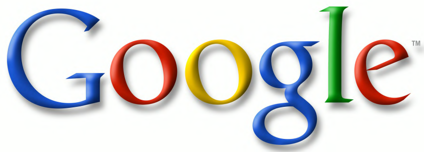

Google

[illegible] VAN DEN GROOT-MOGOL AKBAR
TE SECUNDRA BY AGRA

[illegible]

BRITSCH-INDIË,

BESCHREVEN NAAR DE NIEUWSTE BRONNEN,

door

A. van Otterloo

EEN INDISCHE ORKAAN

Amsterdam.
GEBROEDERS KRAAY.
1859

VREEMDE

LANDEN EN VOLKEN,

Hun toestand en ontwikkeling, godsdienst en staatswezen,
behoeften en hulpbronnen, gewoonten en zeden,

beschreven naar de nieuwste bronnen.

EERSTE DEEL.

BRITSCH-INDIË.

Met Vier-en-Twintig Staalgravuren en eene Kaart.

AMSTERDAM,
GEBROEDERS KRAAY.
1859.

INHOUD.

INLEIDING . . . . Bl. 1.
GESTELDHEID VAN GROND, KLIMAAT EN BEVOLKING . . . . " 8.
GODSDIENST, KASTENWEZEN . . . . " 16.
OUD-INDISCHE REGERINGSVORM. — BEGIN EN ONTWIKKELING DER ENGELSCH-OOST-INDISCHE COMPAGNIE . . . . " 28.
VEROVERING VAN BENGALEN DOOR CLIVE . . . . " 50.
ALGEMEENE TOESTAND VAN INDIË NA DE VERDRIJVING DER FRANSCHEN. " 53.
DE LAATSTE JAREN VAN HET RIJK DER MONGOLEN . . . . " 60.
HYDER-ALI EN TIPPOE-SAÏB . . . . " 65.
DE LAATSTE VEROVERINGEN DER ENGELSCH-OOST-INDISCHE COMPAGNIE . " 76.
DE INDISCHE OPSTAND EN ZIJNE OORZAKEN . . . . " 84.
OPSTAND TE MIROET . . . . " 90.
OPSTAND TE DELHI . . . . " 91.
HERSTELLING VAN DEN TROON DES GROOTEN MOGOLS . . . . " 93.
MOORD TE CAWNPORE . . . . " 96.
DE OPSTAND IN HET KONINGRIJK OUDE . . . . " 102.
BELEG VAN DELHI EN VERDERE GEBEURTENISSEN . . . . " 108.
DE STAD DELHI EN HET HOF VAN DEN GROOTEN MOGOL. — HOOFDMOSKEE VAN DELHI . . . . " 113.
CALCUTTA . . . . " 121.
GODSDIENSTFEESTEN TE CALCUTTA . . . . " 132.
BENARES . . . . " 139.
ALLAHABAD . . . . " 145.
LUCKNOW . . . . " 149.
HET MUZELMANSCHE FEEST VAN MOHORRIM . . . . " 160.
AGRA . . . . " 170.
HUWELIJKSPLEGTIGHEDEN DER HINDOES . . . . " 179.

FUTTYPORE-SICRI . . . . Bl. 182.
DE TEMPEL VAN JAGGERNAUTH TE POEREE. . . . . ″ 185.
HET MOHAMEDANISMUS IN INDIË . . . . ″ 188.
TERUGBLIK OP DE MOHAMEDAANSCHE HEERSCHAPPIJ IN INDIË . . . . ″ 226.
DE STAATKUNDIGE VERDEELING VAN HINDOESTAN. . . . . ″ 237.
LAHORE . . . . ″ 248.
KABOEL . . . . ″ 255.
GHIZNEE . . . . ″ 258.
SCINDE EN ZIJNE BEWONERS . . . . ″ 259.
HYDERABAD . . . . ″ 262.
KARATSJI OF KURACHEE . . . . ″ 264.
BOMBAY . . . . ″ 266.
DE PARSIS (VUURAANBIDDERS) IN HINDOESTAN . . . . ″ 274.
PONAH . . . . ″ 279.
DE ONDERAARDSCHE TEMPELS . . . . ″ 281.
SURATE . . . . ″ 288.
DE PORTUGEZEN IN INDIË . . . . ″ 289.
MADRAS . . . . ″ 304.
TRANQUEBAR . . . . ″ 311.
TANJORE . . . . ″ 316.
DE MAATSCHAPPELIJKE TOESTAND DER HINDOES . . . . ″ 318.
DE THUGS . . . . ″ 326.
HET CHRISTENDOM IN INDIË . . . . ″ 331.
CEYLON . . . . ″ 335.
BRITSCH-ACHTER-INDIË EN SINCAPORE . . . . ″ 373.
BESLUIT . . . . ″ 385.

PLAATSING DER PLATEN.

1.	De heilige Ganges-rivier	Bl.	10.
2.	Het Himalaya-gebergte	"	60.
3.	De bergpas Kheyber door de Afghanen verdedigd	"	81.
4.	Delhi	"	108.
5.	Schah Dschihanabad, of Nieuw Delhi	"	113.
6.	Hoofdmoskee te Delhi	"	120.
7.	Calcutta	"	129.
8.	Benares	"	139.
9.	Koninklijk Paleis te Allahabad	"	147.
10.	Lucknow	"	150.
11.	Gevecht van Olifanten	"	160.
12.	De Tage-Mahal, of Taja-Mahal te Agra	"	170.
13.	Grafstede van den Groot-Mogol Akbar te Secundra bij Agra. (*Tegenover den titel*)	"	178.
14.	Eene Suttie of Indische weduwe	"	179.
15.	Futtypore-Sicri	"	185.
16.	Hoofd-moskee te Ghiznee	"	199.
17.	Schah Dschihan en zijn zoon Dara-Schikoh	"	220.
18.	Landschap van Kutch of Koetsj	"	241.
19.	Kaboel	"	255.
20.	Kurachee of Karatsji	"	264.
21.	Bombay	"	273.
22.	Madras	"	304.
23.	De groote Os van Tanjore	"	316.
24.	Sincapore	"	373.

Kaart van Britsch-Indië . . . . *Aan het einde van het Deel.*

Indië.

Indië! Hoeveel groots en eerwaardigs, hoeveel onzekers en geheimzinnigs heeft nog die naam, na zoovele eeuwen van gedenkwaardige gebeurtenissen! Indië, het oudste land der beschaving, de bakermat der dogmen, in welker eenheid, oorspronkelijke eenvoudigheid en omvang, als in eene enkele formule alle volgende eerediensten besloten waren, die de volkeren sedert hebben erkend. Indië, het schouwtooneel der onverwachtste, grootste en wonderbaarste gebeurtenissen; het oord, waarnaar in de voor-Christelijke tijden, de goden, helden en wijzen, Bacchus, Hercules, Pythagoras, als ter bedevaart optrokken, — het land, dat van de vroegste tijden af, tot op onze dagen het doel der veroveringszucht was van de grootste krijgshelden, Sesostris, Darius, Alexander, Dsjingiskhan, Timoer, Baber, Nadir-Schah, Napoleon; — een land, dat, na ten laatste door eenen honderdjarigen strijd tegen zijne veroveraars, de Engelschen, bezweken te zijn, thans op nieuw eene door dweepzucht geprikkelde worsteling kon aanvangen; — zulk een land, moet noodzakelijk eene bijzondere aantrekkelijkheid bezitten voor den beschouwer. Wij zullen beproeven in de volgende bladen zijne geschiedenis te geven, en zijnen tegenwoordigen natuurlijken en maatschappelijken toestand te doen kennen; zijn verleden, zoowel als zijne toekomst, wekken in de hoogste mate de belangstelling van den denkenden mensch, daar het eerste in zijn geheimzinnig duister de oudste sporen der wereldgeschiedenis verbergt, en de an-

dere elken dag naauwer aan het lot der groote Europesche natiën verbonden wordt. Zoowel uit een wetenschappelijk als uit een wijsgeerig oogpunt, behoort de beoefening van de oude geschiedenis van Indië, of der Bramiensche wereld tot de meest ernstige vragen voor den geschiedvorscher, maar, onafhankelijk daarvan, wenden nog altijd de oud gewordene volken der Avondlanden, door eene onweerstaanbare begoocheling aangetrokken, de blikken naar het verre Morgenland, waar eenmaal hunne wieg stond, waar zij nog den phantastischen, bekoorlijken droom der kindschheid van hun geslacht droomen.

Voorzeker was het geen toeval of luim, dat zich van de vroegste tijden af, in de groote landstreek tusschen Kamschatka en de Britsche eilanden, twee duidelijk te onderscheiden werelddeelen, Europa en Azië, deden opmerken.

Elk dezer deelen heeft zijn bijzonder karakter, dat zich grondt in ieders inwendige natuur, in zijne harmonische verhouding tusschen klimaat en bodem, in eene bepaalde hoeveelheid van krachten en behoeften, en die een grooter verschil te weeg brengen, dan eene enkele scheiding door zeeën kan verklaren. En wat van deze twee groote werelddeelen geldt, is ook waar van de enkele deelen, zoo als: Iran, Toeran, Indië en China, die ieder zijn eigen geographisch en ethnographisch karakter hebben.

Indië vooral schijnt reeds van de vroegste tijden de opmerkzaamheid der Westersche volken tot zich getrokken te hebben. Hunne verbeelding tooide het met al de schatten van een paradijs, en de werkelijkheid deed het hun kennen, als de bezitter van zoovele kostbare voortbrengselen, die zij niet konden ontberen; specerijen, verfstoffen, katoen, staal, parelen, edelgesteenten, goud, ivoor en fijne houtsoorten. Echter hebben de geschiedschrijvers, zelfs de Grieksche en Romeinsche aardrijkskundigen, slechts onvolledige, hoogst onbepaalde begrippen verbonden aan de woorden Indië en Indiërs. Algemeen wordt de benaming afgeleid van de rivier de Indus, dat is de blaauwe of zwarte rivier, die de noordwestelijke grens uitmaakt, maar het uitgebreide gebruik van dien naam maakt het waarschijnlijker, dat hij diende om het land der Indiërs, of Aziatische Ethiopiërs, aan te wijzen, waarmede de Perzische benaming Hindoestan, of land der Hindoes geheel overeenstemt.

Door de Braminen wordt het land genoemd: Medhyama, of Medhyab'humi, of land van het Midden, en ook wel Punyab'humi, of land der

deugd, daarin de gewoonte volgende van de meeste oudere volken, om hun land als het eerste en voornaamste der wereld te beschouwen.

Moeijelijk is het op te geven, welke grenzen de Ouden aan dit uitgestrekte en wondervolle land gaven, zelfs na den beroemden krijgstogt van Alexander den Groote, en nog nadat de handelsbetrekkingen tusschen Griekenland en Indië uitgebreider waren geworden.

Maar wat hunne aardrijkskundigen ons over den natuurlijken toestand des lands, zijne producten, bewoners, en de voornaamste elementen hunner beschaving mededeelen, komt in hoofdzaken overeen met de sanscritische bronnen, en de resultaten der nieuwere nasporingen. Evenwel zijn deze mede niet eenstemmig over de juiste grenzen van Indië, en ook over den rang, die aan de onderscheidene volkeren dezer landstreek in de geschiedenis der menschheid moet aangewezen worden, zijn de wijsgeeren het niet eens. De poëzy vergat misschien te liever dezen strijd, om zich ongestoord, — te midden van die wereld van oceanen, bergen, dalen, wouden en woestijnen — vrijelijk te kunnen bewegen in het rijk der sagen en legenden, die daaraan zoo naauw verbonden zijn.

De oudste Indische aardrijkskundigen noemen het hoogland van Iran, dat het westelijke waterbekken van den Indus sluit, de westelijke grens van Indië. Daar verheft zich de Hindoe-Perzische bergketen, en vormt de landstreek, die ten westen ligt, van Kaboel tot aan de kust van Mekran, een onafgebroken hoogland, het eigentlijke Afghanistan, dat ten noorden tegen den Hindoe-Koesh, een westelijken tak van het Himalayagebergte, rust, ten zuiden door het hoogland van Beloetsjistan begrensd, en naar de zijde van den Indus bepaald wordt door de driedubbele keten van het Solimangebergte.

Kaboel vormt in alle opzigten een overgangspunt tusschen Perzië en Indië. Daar kruisen de wegen elkander, die het noorden en zuiden, en die het oosten en westen van Centraal-Azië verbinden, en daar levert het klimaat eene opmerkelijke vereeniging op van die weêrverschijnselen, welke in een land, dat door berghellingen gevormd is, op eene beperkte ruimte, en in eenen korten tijd de grootste en krachtigste tegenstellingen doen ontstaan. In Kaboel treft men gedeeltelijk een droog klimaat aan, zoo als in Perzië, maar de laatste wolken der passaatwinden verzamelen zich om de eeuwen trotserende wanden van het Himalayagebergte en van den Hindoe-Koesh, en storten den vruchtbaren regen, waarvan zij zwanger gaan, over de lagere streken uit.

De sneeuw, die in de vlakke streken van Hindoestan onbekend is, vertoont zich nog op het hoogland van Kaboel, en kroont in den winter de hoogten, die zijne heerlijke dalen in alle rigtingen omringen. In de maand Mei besproeit een frissche regen den bodem, en de lente tooit zich zoo als in Europa met jeugdig gebladerte en geurige bloesems. Er heerscht geene verstikkende hitte, zoo als aan de oevers van den Ganges, de lucht is zuiver en frisch; de zonnestralen doordringen gemakkelijk den dampkring. Zomer en winter komen en verdwijnen spoedig, en de afwisselingen der jaargetijden zijn er snel, maar regelmatig. Op een dagreis van Kaboel vindt men plaatsen, waar nooit sneeuw valt, en slechts twee uren verder kan men streken aantreffen, waar de grond er bijna het geheele jaar mede bedekt is.

Alle waarnemers komen overeen, dat het oostelijke Azië daar eindigt, het westelijke met zijne overhelling naar het Europesche begint. Ziet men uit dit overgangspunt naar het oosten, dan ontwaart men een menschenras, dat uitsluitend met zich zelve bezig is, en door zijne beschaving en zeden van de overige bewoners van het Aziatische vasteland en der geheele wereld afgescheiden wordt. Staart men naar het westen, dan ziet men onder de oogen van die volkeren, welke onbewegelijk en onverschillig op alles zien, wat andere natiën tot tegenstand zoude prikkelen, Europa zelfs in Azië beginnen. Historisch beschouwd is de tegenstelling, die deze twee helften van eene en dezelfde aardmassa vormen, niet minder groot; de eene helft schijnt eene aantrekkende, de andere eene afstootende kracht op de overige menschenrassen uit te oefenen. Aan de eene zijde rustige en bespiegelende gewoonten; onverschilligheid jegens alles, wat in het buitenland plaats heeft, benevens stoffelijke hinderpalen, natuurlijken tegenzin en godsdienstige beweegredenen, die de landverhuizing niet toelaten; — aan de andere zijde gestadige bewegelijkheid der menschen en hunne belangen, voortdurende afwisseling van behoeften en opzoeken van een onbekend evenwigt; in een woord: natuurlijke tegenstellingen zoowel in stoffelijken als in zedelijken zin.

De volkeren, ten westen van den Indus, onderscheiden zich door een diep gevoel voor vrijheid en onafhankelijkheid, dat aan de meeste volken van het verre oosten ontbreekt. Zij zijn moedig, en eene zekere ruwheid van zeden ondersteunt en prikkelt dien moed. Hun bodem is veelal weinig bebouwd; groote wegen en aangelegde plaatsen, zoo als in Hindoestan vindt men er niet. Akkerbouw wordt slechts hier en

daar gevonden, en waar zulks het geval is, wordt de kultuur afgewisseld door groote weilanden, waarop herders met hun vee rondzwerven. Hunne gelaatstrekken drukken hardvochtigheid van gemoed uit; hun huid is harig en door de zon verbrand. Zij leven onder den invloed van aartsvaderlijke zeden en regeringsvormen; geregtshoven, overheden, wetten, politie en beschaving, zoo als de Hindoe die bedacht of geschapen heeft, of zoo als zij hem opgedrongen zijn geworden, zijn voor hem even zoovele geheel onbekende denkbeelden of zaken, en toch bestaat er eene zekere organisatie en eene betrekkelijke orde onder deze vreemdsoortige verzameling van half-barbaarsche stammen. Door den invloed van een frisscher en zuiverder klimaat vertoont de natuur zich aldaar in veel schilderachtiger vormen. De vorm van het gelaat en de kleur der huid naderen de onze evenzeer, als zij van die der Hindoes verschillen; de snede en de bestanddeelen hunner kleeding wijken geheel af van die, welke in Hindoestan in gebruik zijn. Terwijl de Hindoe witte en ligte gewevene stoffen draagt, ziet men hier donkere katoenen stoffen, of kleedingstukken van leder en schapenvellen.

De bewegelijkheid van ligchaam en geest, die aan deze volkeren eigen is, vormt eene volkomene tegenstelling met de Hindoes, die het bekken van den Ganges bewonen. De laatsten verraden in hun geheele wezen de slaafsche onderworpenheid aan den wil huns gebieders; de eersten zijn vrij, en erkennen geen anderen dwang voor hunne vrijheidszucht, dan de magt en den wil der menigte.

Even verschillend als de gelaatstrekken der bewoners is de natuurlijke gesteldheid dezer landen. Ten oosten van den Indus is de grond vlak en vruchtbaar, terwijl die ten westen de grootste afwisselingen aanbiedt. Plotselinge weêrsveranderingen, hevige winden in lente en voorjaar zijn in Afghanistan even gewone verschijnselen, als zij in Hindoestan onbekend zijn. De terraslanden van Afghanistan zijn vol rotskrommingen, vlakten en oneffenheden, die in de landen, welke de Indus en de Ganges bespoelen, geheel ontbreken. Dit onderscheid openbaart zich zelfs in de plantenwereld van beide landstreken; die van Afghanistan nadert die van Europa meer dan die van Hindoestan; de dadelboom, die men door geheel Hindoestan aantreft, vertoont zich maar zelden tusschen het Solimangebergte en den Indus, en overschrijdt de bergen niet. De laatste dadelboom, dien de reiziger in de rigting van Sindh naar Kandahar ontmoet, staat eenzaam aan den ingang van den beroemden Bolanpas. Noordwaarts strekt hij zich niet verder uit

dan tot Peischauer, en is in Iran geheel onbekend, waar men daarentegen de meeste Europesche boomsoorten vindt, die de tuinen van Kaboel, Kandahar en Herat verfraaijen, en de wouden van Perzië op die van Europa doen gelijken. De plataanboom, die de omstreken van Kaschmir en geheel Afghanistan siert, is bij Attock aan den Indus weder geheel verdwenen. Van dat punt uit, vertoont zich over het geheel de natuurlijke gesteldheid van Hindoestan duidelijker, hoe verder men van daar oostwaarts gaat, hoe meer men alleen rijst- en tarwevelden zal ontmoeten; aan gene zijde van de rivier Dsjelum, een der takken van den Indus, in het Pendschab, wordt de landstreek steeds eentooniger, en is door eene menigte beken doorsneden, die eenen zachten onafgebroken loop naar de Bengaalsche kust en de zee hebben. De Afghanen, die in deze streek onder de overige bewoners verspreid leven, hebben een geheel ander uiterlijk dan hunne stamgenooten aan deze zijde van den Indus. Maar de beroemde aardrijkskundige Ritter maakte reeds de opmerking, dat zelfs in Hindoestan, en nog meer in het zuidelijke deel daarvan, in Dekan, de bewoners der westkust in niets op die der oostkust gelijken; de bewoners der eerste zijn levendig en vol wilskracht, die der andere leven in de grootste verwijfdheid en traagheid. En evenzoo zijn de lucht, de jaargetijden en de winden op de kust van Malabar geheel verschillend van die van Coromandel.

Het dierenrijk schijnt mede van dezelfde grenslijn afhankelijk te zijn; zoo vindt men den olifant nergens in Voor-Azië, en in Hindoestan is hij zeer menigvuldig. Ten tijde van Alexander den Groote was hij hier en daar nog aan de oevers van den Indus te zien, maar sedert is hij daar geheel verdwenen. Oostwaarts komt hij zelfs voor tot in China. Het kameel is zeldzaam in Hindoestan, waar hij zich slechts langzaam akklimatiseert, en zijne aankweeking is in de landen ten westen van den Indus eene bron van grooten rijkdom.

Er bestaat genoegzame grond voor de stelling, dat de meeste Hindoevolkeren sedert vele eeuwen ééne godsdienst beleden, en daarbij de heilige boeken der Veda's volgden. Volgens de geschiedboeken der Braminen bestond daarentegen Hindoestan aanvankelijk uit tien groote koningrijken, en daarmede stemmen overeen de tien hoofddialecten der Hindoespraak. Wanneer deze tien koningrijken ontstonden, of wanneer die verschillende stammen zich vormden, is onzeker, maar volgens de Poeranas bevatte, ongeveer 2000 jaren vóór Christus, Bha-

rata-Kandh vier magtige koningrijken, metterdaad onafhankelijk van elkander, maar vereenigd onder een algemeen opperhoofd of keizer. Alle andere Hindoestaten van den tweeden rang waren aan een dezer groote rijken schatpligtig. De verschillende provinciën werden door Rajahs bestuurd, wier betrekking eenigermate overeenstemde met die der groote leenmannen in Europa. Velerlei twisten en binnenlandsche verdeeldheden waren het noodzakelijke gevolg van deze staatsregeling, en hebben de stof opgeleverd voor de Mahabharatta, of het Indische heldendicht. Zij bleef in wezen, tot dat de onafhankelijkheid der Hindoestammen onder de herhaalde en langdurige invallen der Mahomedanen, van 1001—1193 van onze tijdrekening, verloren ging. Van de elfde eeuw, toen de beroemde Sultan Mahmoud Ghizni zijne zegevierende wapenen uit Kaboel naar Peischauer overbragt, heerschte de eene dynastie van veroveraars na de andere, tot dat in 1525 Baber, een afstammeling van Timoer, op den vijfden inval, dien hij in het ongelukkige land deed, den Afghaanschen keizer Sultan Ibrahim onttroonde, en de Mongoolsche dynastie in Hindoestan vestigde. Wel werd Humaioon, Baber's zoon in 1541 weder verdreven door den Afghaan Sjeer-Khan, maar Akbar, de zoon van Humaioon, herstelde in 1556 de heerschappij der Mongolen, die sedert gedurende twee eeuwen in zijn stamhuis bevestigd bleef. Akbar verdeelde het rijk in Soebahs, of stadhouderschappen, deze in Sircars of provinciën, en deze weder in Pargunnahs of distrikten. Het aantal der stadhouderschappen wisselde af onder de regering van Akbar en zijne opvolgers. Onder den keizer Aureng-Zeb telde men er twintig, als: Kaboel, Kandahar, Lahore, Kaschemir, Adjmir, Moeltan, Delhi, Agra, Oude, Allahabad, Behar, Bengalen, Orissa, Malwa, Gudjerat, Kandeish, Berar, Aurungabad, Golconda en Bidjapoer. Dit tijdvak van Akbar tot Aureng-Zeb was het schitterendste der Mongoolsche heerschappij, en tevens dat waarin de Muzelmansche geweldenaars het eendragtigst en krachtigst optraden. Het tijdperk van verval begint met de regering van Schah-Alloem, den zoon van Aureng-Zeb, en duurde voort tot op den inval van Nadir-Schah, in 1739, waarna de ontbinding van het rijk der Mongolen een aanvang nam, en voltooid werd in 1803 door de verovering van Delhi, toen de keizerlijke Mogol, „het sieraad der wereld, de toevlugt der natiën, de koning der koningen," een jaargeld moest aannemen van Engelsche kooplieden. De Engelsche Oost-Indische Compagnie verzamelde de brokken van het uit elkander gespatte rijk, om het op betere grond-

slagen weder op te rigten. In de volgende bladzijden zal hierover meer gesproken worden.

De groote vruchtbaarheid van Hindoestan en de voortreffelijkheid van zijn klimaat zijn spreekwoordelijk geworden, doch zonder genoegzamen grond. Men heeft voor het geheele land genomen, wat maar voor eenige deelen gold, en voor het geheele jaar, wat slechts van een enkel jaargetijde gezegd kan worden. Menigvuldige waarnemingen in den laatsten tijd door Europeërs genomen bevestigen dit volkomen. Ook is het zeker, dat de Muzelmansche heerschers geene zeer groote meening hadden van de voordeelen, die het duurzaam bezit dezer streken hun konde opleveren, en eerst de tijd en de gewoonte van het bezit hebben hunnen tegenzin overwonnen. Niet de vruchtbaarheid, maar de minerale rijkdom des bodems en de overige kostbare produkten van Hindoestan, niet de voortreffelijkheid van het klimaat, maar dorst naar goud en hoop op buit, lokten deze geduchte benden. Dweepzucht, die tegelijk tot voorwendsel en prikkel diende, heeft het overige gedaan, en Hindoestan aan alle verschrikkingen van roof en plundering overgegeven. Diezelfde zucht naar buit dreef Europesche natiën: Portugezen, Nederlanders, Engelschen en Franschen naar deze rijk gezegende landen, en werd de oorzaak van daden, zoo avontuurlijk en buitengewoon als bijna de geschiedenis van geen ander volk ze oplevert.

Gesteldheid van Grond, Klimaat en Bevolking.

De natuur schijnt de grenzen van Hindoestan met eene bijzondere zorgvuldigheid te hebben geteekend. Ten N. wordt het van het hoogland van Thibet afgescheiden door de groote keten van het Himalayagebergte, dat, naar de nieuwste metingen der Europeërs, het hoogste en uitgebreidste der geheele wereld is; ten noordoosten en ten noordwesten wordt het door twee groote rivieren, de Bramapoetra en de Indus,

ingesloten, en overigens aan alle zijden door de zee omringd. Hier en daar heeft men onder de algemeene benaming, Indië, ook landen begrepen, die buiten de opgenoemde grenzen liggen, zoo als Kaboel en Kandahar, die langen tijd provinciën van het rijk der Mongolen waren. Maar dit heeft alleen plaats op geschiedkundige gronden, want, zoo als wij reeds gezien hebben, door klimaat, gesteldheid van den grond, produkten, en niet minder door hunne bewoners behooren zij veeleer tot Perzië en Tartarije, dan tot Indië. Daarentegen vindt men binnen de genoemde grenzen van Hindoestan eene godsdienst, eene spraak, zeden, gebruiken, produkten enz, die deze streek van het overige vasteland van Azië onderscheiden, en tot eene bijna op zich zelf staande wereld maken.

Het aan Engeland onderworpene Indië heeft eene oppervlakte van meer dan 800,000 □ Eng. mijlen, met eene bevolking van 132 millioen zielen, terwijl de Vazallen-staten eene oppervlakte hebben van ruim 600,000 □ Eng. mijlen, en 48 millioen inwoners, dat dus te zamen een rijk vormt in uitgebreidheid gelijk staande met Europa. In geen ander tijdperk der wereldgeschiedenis, en in geen deel der wereld, uitgezonderd in China, was zulk eene groote landstreek, met zulk eene aanzienlijke bevolking, zulke verschillende bronnen van nijverheid, handel en beschaving, aan eene enkele magt onderworpen, en door eenen enkelen wil beheerscht. Nooit is een zoo groot geheel, een zoo ingewikkeld regeringstelsel, eene zoo uitgestrekte heerschappij, die echter niet geheel zonder hoop op eene betere toekomst is, het resultaat der verovering geweest.

Hindoestan is als een voor zich zelf bestaande wereld in het overige heelal; van de vroegste tijden af schijnt het als een betooverd paradijs, waar alle wonderen en overleveringen bleven voortleven, welker herinnering bij de andere volkeren van het westen reeds lang verdwenen waren. Hier was de wijsheid inheemsch, en de betooverende schoonheid, en de Maya der Bhagwan, de Fata Morgana, die de godin des geluks den stervelingen voorspiegelt, werden in Indië tot eene waarheid van onmetelijken rijkdom en het schitterendst levensgenot.

Hindoestan bevat landstreken, die aan de brandende stralen der keerkringszon blootgesteld zijn, en weder andere, die men met de ijsvelden, welke de Noordpool omringen, vergelijken kan. Wat in andere landen ten opzigte van de afwisseling der temperatuur het gevolg is van groote afstanden, brengt hier een klein verschil in de hoogte bo-

ven het oppervlak der zee te weeg. Zijne uitgestrekte vlakten dragen jaarlijks twee oogsten; zij zijn met een eeuwig groen bedekt, of worden door de brandende stralen der zon verschroeid. De vruchten der gematigde luchtstreken groeijen en rijpen aan den voet zijner bergen, die bijna tot op de in eeuwig ijs gehulde toppen met dennenwouden begroeid zijn. Hindoestan bezit dus niet die melancholische eentoonigheid, die den reiziger in Afrika vermoeit, en evenmin de steppen der poollanden; de reiziger vindt daar, in betrekking tot den grond en het klimaat, de scherpste tegenstellingen, die de natuur misschien ergens op de geheele wereld oplevert.

Het hart van Indië, wanneer men het zoo noemen mag, het schouwtooneel, waarop het de schatten van zijnen onuitputtelijken rijkdom ten toon spreidt, is de grond, waarop zich de groote Mongoolsche rijken vestigden. Het omvat de groote vlakte, die zich van de Bramapoetra tot aan den Indus, van het Himalayagebergte tot aan de zuidelijke keten van het Vindhyagebergte, van het noorden tot het zuiden over eene breedte van 100—150 mijlen, en van het oosten tot het westen over eene lengte van meer dan 500 mijlen uitstrekt. De hoofdrigting dezer vlakte loopt van het zuidoosten naar het noordwesten langs de bergen, die haar ten noorden begrenzen, en waarop zoovele groote rivieren, de bronnen harer vruchtbaarheid, ontspringen. Behalve de landstreek in China, die de Yang-Tchi-Kiang en de Gele rivier besproeijen, is dit misschien het vruchtbaarste en schoonste oord der wereld. De geheele oppervlakte is, met uitzondering van eene kleine woeste streek, een eindeloos groen tapijt van ongeloofelijke schoonheid, waarover de majestueusche stroomen langzaam en statig hunne groote watermassaas uitgieten.

Nergens is de aanblik van deze grootsche Indische vlakte verhevener dan in Bengalen. De blik verliest zich in een onbegrensden horizon, zonder op eenige verhevenheid van den bodem, of op eene alleenstaande rots te kunnen verwijlen. De Ganges, ofschoon niet de grootste, dan toch de heiligste en de nuttigste der Indische rivieren, stuwt de massa zijner wateren, vermeerderd met eene menigte andere rivieren, met breede golven voort, en vormt, op 200 mijlen van de kust, de met digte bosschen begroeide Ganges-Delta. De zware en onophoudelijke regens, die van April tot September in de bergstreken vallen, doen zijne wateren zwellen, en tegen het einde van Julij vertoonen de vlakten langs de Ganges en de Bramapoetra, ter breedte van meer dan 100 mijlen

eenen waterspiegel, waarboven zich enkele hoogten verheffen. Alsdan begint het water te dalen, en wanneer dan in November de zon dezen weelderigen goed bewaterden grond met hare gloeijende stralen doordringt, dan roept zij een bijna ongeloofelijk prachtigen plantengroei te voorschijn, die tegen den oogsttijd eene zee van halmen en groen vertoont, waarmede de zoele keerkringswindjes spelen.

Noordelijker vormen de Goggra en de Dsjoemma, beide takken van den Ganges, de gewijde Duab, het land van het Midden, het Indische Mesopotamië, dat niet alleen in het midden van twee rivieren, maar ook in het midden der Hindoestansche vlakte ligt. Onmerkbaar verheft de grond zich tegen de bergen, en deze hoogere ligging geeft het klimaat eene frischheid en zuiverheid, die de lagere streken slechts in een gedeelte van het jaar aanbieden. Daar verheffen zich de heilige steden der Hindoes en de zetels der Braminische keizers: Delhi, Agra, Benares, Allahabad; daar ligt het koningrijk Oude, waar de natuur op de meest kwistige wijze de kostbaarste produkten van Azië en Europa uit den vruchtbaren bodem te voorschijn roept.

Minder prachtig en ook minder heilig voor den Bramien dan de Ganges zijn de beide andere hoofdrivieren van Hindoestan, de Indus en de Bramapoetra, die zijne westelijke en oostelijke grenzen uitmaken. Beiden ontspringen op het Himalayagebergte, op korten afstand van de bronnen der Ganges, waar de Indische mythologie den troon van Indra plaatste, die als „regeerder der wereld den bliksem leidt, in zuiveren ether woont, in een ruim, blaauw gewaad, met oogen bezaaid, gekleed is, en op den regenboog rust". De duizende ijskegels in de druipende sneeuwgewelven en ijsgrotten zijn, voor de vrome pelgrims, die daar op die reuzenhoogten hunne offers brengen en boete doen, het hoofdhaar van Mahadeva, dat den zegen verspreidt; de bronnen zijn goden en godinnen, wier klaarheid te verontreinigen zonde, in wier wateren om te komen zaligheid, en te baden reeds boete en redding van kwaad is. Even als de Ganges hebben deze rivieren hare overstroomingen, die de oevers tot zegen en vruchtbaarheid strekken, maar de landstreken, die zij doorstroomen, zijn woester en het klimaat is daar ruwer. Daarom werd dan ook de Ganges tot den bij uitnemendheid heiligen stroom der Indiërs; de weelderige rijkdom van den plantengroei langs zijne oevers, maakte bijna allen arbeid van den mensch overtollig, die zich daar dus, zonder zorg voor zijn aardsch bestaan, genoegzaam ongestoord aan zijne bespiegelingen kon overgeven.

Op de uitgestrekte vlakte, door deze rivieren en hare vele takken doorstroomd, worden aangekweekt: rijst, het hoofdvoedsel der Aziatische volken; suiker, die eene lange gewoonte tot eene eerste behoefte heeft gemaakt; opium, dat zulk een belangrijk uitvoerartikel naar China is; indigo, eene der kostbaarste verfstoffen; tarwe, gerst, maïs en gierst; bananen, het voedsel der sobere Indische wijzen en priesters van Brama, velerlei vruchten, kostbare specerijen, een van Indië's grootste schatten; heerlijke bosschen van acacia-, sandelhout-, drakenbloed-, gom-, tamarinde-, palmen-, vijgen-, eiken-, pijn-, cypres- en populierboomen, en in de droogste streken de katoen, die van oudsher alle Aziatische volkeren tot kleeding diende, even als de katoenweefsels thans in Europa vele andere geweven stoffen vervangen hebben.

Er zijn echter in deze vlakte ook enkele streken, waarvan de bebouwing door voortdurende staatkundige omwentelingen belemmerd werd, of zulke, waar de natuur door gestadige vochtigheid en gloeijende zonnehitte, krachtig genoeg was, om de pogingen der menschen te verijdelen. Voornamelijk is dit het geval in de Ganges Delta, en in de Indische Tsjongeln of moerassige streken, waar de door niets te beperken vrije plantengroei zich vertoont in ondoordringbare bosschen van bamboes en wilde vijgenboomen, en waarin de Bengaalsche tijger, het gevaarlijkste en verscheurendste van alle dieren, zijn verblijf houdt.

Maar hoe belangrijk Hindoestan reeds door zijnen plantengroei moge zijn, niet minder gewigtig was ook reeds in de vroegste tijden het delfstoffelijk rijk; de rivieren van Dekan, Orissa en Berar, vele andere in Pendschab en Kaschemir voeren goudzand mede, en hoe digter bij de bronnen, hoe overvloediger het goud is, zoodat er grond bestaat voor het vermoeden, dat het Himalayagebergte meer of min overvloedige goudmijnen bevat. Zilver, lood, koper, tin, zink en ijzer worden mede in verschillende deelen gevonden, en van het laatste het zoo beroemde Indische staal vervaardigd. Het bekendst echter zijn de diamantmijnen van Allahabad, de banken van de Mahanoeddy en van de Krisnah, en verschillende deelen van Golconda, ofschoon zij tegenwoordig weinig opleveren, hetzij door uitputting, of door verwaarloozing. Andere edelgesteenten zijn de sapphier, de onyx, robijnen en amethysten, die met het marmer, het albast, de naphta, het zout, de zwavel, de salpeter, de steenkool en de bovengenoemde metalen Indië bij eenen zorgvuldiger bergbouw, dan tot hiertoe heeft plaats gehad, tot een der rijkste mijnlanden der wereld zouden maken.

De Hindoes onderscheiden voornamelijk drie jaargetijden: de regen-, de koude- en de warme tijd. De regentijd begint in de maand Mei of Junij en eindigt in October. Van November tot Februarij heerscht er koude, en van Maart tot Mei hitte; echter hebben hierin, even als in andere landen, verschillende afwijkingen plaats. Men kan echter ook het Hindoe-klimaat in twee jaargetijden verdeelen: het drooge en het regenachtige, of het gezonde en het ongezonde, waarvan het eerste in November begint en tot Mei duurt, en het andere den geheelen regentijd door, en somtijds nog wel langer heerscht.

Ofschoon digter bij den Evenaar gelegen heerscht in Indië geene zoo ondragelijke hitte als in Arabië en in de Perzische golf. Dit is voornamelijk een gevolg van de Passaatwinden, die gedurende zes maanden van het jaar over het geheele land waaijen in de rigting van het Zuidwesten naar het Noordoosten, en gedurende de overige zes maanden van het Noordoosten naar het Zuidwesten. De Zuidwest-Moesson toont zich het krachtigste, en strekt zijne werking uit van de Afrikaansche kust tot aan het schiereiland Malacca, welke geheele ruimte hij met bijna onafgebroken regenvlagen overgiet.

Een Europeesch reiziger beschrijft de uitwerking van deze zuidwestelijke luchtstroomingen, als volgt: „De Indische regentijd heeft niet het karakter van eenen weldadigen regen, waarmede onze graauwe lucht de smachtende aarde verkwikt; het zijn veeleer waterbeken eener nieuwe wereld, die met onwederstaanbaar geweld uren, ja dagen achtereen, onder het klateren der vreeselijkste donderslagen, naar beneden storten. Kuilen, die door aardbevingen, of door den val der wateren in de digte wouden ontstaan zijn, worden dan veranderd in stroomen, die alles in hunne vaart medeslepen. De elementen spelen dan met alles, wat de kracht, de moed en het vernuft des menschen in hunnen weg stelt; de mensch is in dien toestand gelijk aan het insekt, dat eenige oogenblikken zonder eenig gevolg en zonder uitzigt op redding worstelt, tot dat het den stroom bereikt, die het als een afgevallen blaadje in zijnen loop wegvoert.”

Stellen wij tegenover deze schilderij die, welke dezelfde reiziger ons van het schoone jaargetijde geeft:

„Hoe weelderig is de eerste ochtendstond in de keerkringslanden! Hoe zuiver en balsemgeurend is de lucht, hoe liefelijk zijn de morgenuren! Het zuivere blaauw der lucht spiegelt zich in de wateren. Hier alleen voelt men het bekoorlijke van den zephier, die ons tegenwaait,

die ons zoo zachtkens streelt, en in onze herinnering het aangenaamste gevoel achterlaat. Welk eene tot hiertoe ongekende verrukking, welk eene ongeloofelijke verrassing ondervindt men, als men voor de eerste maal de kusten dezer keerkringslanden betreedt. Hoe diep grijpt het eerste beeld, dat de wonderen der keerkringenwereld te voorschijn brengen, in de ziel van den gevoelvollen mensch. A. von Humboldt zegt daarvan: Er is iets zoo grootsch en magtigs in den indruk, dien de Indische natuur maakt, dat men na een oponthoud van eenige maanden gelooft, er eene lange reeks van jaren in verkeerd te hebben. Inderdaad schijnt hier alles nieuw en wonderbaar. Te midden van die velden, in die digte wouden worden bijna alle herinneringen van Europa uitgewischt; want het is voornamelijk de plantengroei, die het karakter van het landschap uitmaakt; deze is het, die door zijne grootte, het contrast zijner vormen, en den glans zijner kleuren, dit aan onze verbeeldingskracht inprent. Hoe krachtiger en nieuwer de indrukken zijn, zooveel te meer verzwakken zij vroegere voorstellingen. Hunne kracht verleent hun den schijn van duur. Het licht en de tooverkracht van den dampkring luisteren onder den schoonen zuidelijken hemel zelfs de van sieraad ontbloote aarde op. De zon verspreidt niet alleen licht, maar zij kleurt ook alle voorwerpen, omringt ze met eenen ligten nevel, die, zonder de doorzigtigheid der lucht te belemmeren, de toonen harmonischer maakt, de werking van het licht verzacht, en over de geheele natuur eene rust verspreidt, die in onze ziel doordringt."

In het zuiden van Hindoestan begint de zuidwestelijke wind in de eerste dagen van de maand Junij, en wordt duidelijker merkbaar naarmate men meer noordwaarts gaat. De nadering der passaatwinden kondigt zich aan door digte wolken, die uit den Indischen oceaan opstijgen, in eene noordoostelijke rigting voortdrijven, en zich boven het vasteland gedurig digter te zamen pakken. Nadat de lucht zoo eenige dagen lang betrokken is geweest, vermeerderen tegen den avond de voorteekens van eenen naderenden storm, en veelal begint de regentijd gedurenden den nacht. Zware donderslagen weergalmen door het zwerk met eene kracht, waarvan men zich in de gematigde luchtstreek geen denkbeeld kan maken. Hevige windvlagen volgen, en gaan vergezeld van eenen geweldigen stortvloed. Gedurende eenige uren volgen felle bliksemstralen elkander onafgebroken op. Zij verlichten den hemel, en gieten een verblindend licht uit over de donkere wolken;

hun schijnsel weerkaatst op de toppen der bergen. Plotseling is de geheele natuur dan weder in de diepste duisternis gehuld, tot dat nieuwe bliksemstralen den stikdonkeren nacht eensklaps in denheldersten dag herscheppen. Intusschen doet de donder zich altijd hooren, en weergalmt in de tusschenpozen met zulk een vreeselijk geweld, dat zelfs de moedigste zich het hart voelt beklemmen. Houdt de donder een oogenblik op, dan is alles stom; men hoort niets dan het onophoudelijk kletteren van den regen, die gedurig met sterkere stroomen ter neder stort, en spoedig de rivieren buiten hare beddingen doet treden. Den volgenden dag biedt de natuur een treurig schouwspel aan. De regen valt zoo digt op de aarde, dat men ter naauwernood eenige schreden voor zich uitziet; de schuimende wateren voeren alles met zich mede, wat zij in hunnen loop ontmoeten, en overstroomen de nabijgelegene velden. Deze stortregens houden eenige dagen aan, tot dat eindelijk de hemel helderder wordt, en de natuur zich als door tooverkracht verjongd toont. Voor de stormen der laatste dagen was de aarde door de zon verbrand; behalve in de beddingen der stroomen was er geen spoor van groen te bespeuren; niet het geringste wolkje verstoorde de onafgebroken helderheid van de lucht. De geheele dampkring was vol van een fijn stuifzand, waardoor de zon zich als eene groote, vuurroode schijf vertoonde, zoo als bij ons in het voorjaar bij heidebrand, of aan de Hollandsche kusten bij zeevlam; een wind, zoo heet, alsof hij uit een oven kwam, maakte zelfs in de schaduw alle voorwerpen gloeijend heet, en ging slechts weinige dagen voor den aanvang der passaatwinden liggen, om opgevolgd te worden door eenen nog drukkender toestand van den dampkring. Maar ziet, de eerste woede van den storm is voorbij, en de aarde bedekt zich weder met eenen frisschen en bewonderingswaardigen plantengroei; de rivieren hernemen haren gewonen loop, en storten hare vruchtbaarmakende wateren over het landschap uit; de lucht is zuiver en aangenaam, ligte wolkjes drijven aan het uitspansel en de geheele natuur schijnt met een nieuw leven bezield!

Deze regenbuijen volgen elkander in vrij regelmatige tusschenruimten op gedurende de maand Junij, en nemen in Julij weder in sterkte toe. In Augustus verminderen zij aanmerkelijk, worden in September nog zeldzamer, en houden eindelijk in het begin van October geheel op, even als zij begonnen zijn, onder hevige stormen en onweders.

Zoodanig is de gang van den regentijd in het grootste gedeelte van

Indië; men moet echter niet vergeten, dat hij niet overal juist op hetzelfde tijdstip begint, en dat hoe verder men zich van de zee verwijdert, de regenbuijen minder worden. Zij zijn het hevigste in de nabijheid der zee, waaruit de wolken opstijgen, die zich vervolgens over het vaste land verspreiden. Naarmate eene provincie dus nader bij of verder van de zee ligt, of naar de gesteldheid van den grond, zijn de regens meer of minder hevig, want de hooge gebergten, die de regenwolken stuiten, zijn oorzaken, dat in de omringende landen minder regen valt, dan wanneer de wolken onbelemmerd voortdreven.

Godsdienst. — Kastenwezen.

De godsdienst der Hindoes, de Bramiensche, was in beginsel een Monotheïsmus, dat later door de natuurlijke zucht des menschen om zijne denkbeelden door uiterlijke teekenen, hetzij door namen, of beelden, te formuleren, in veelgodendom ontaardde. Deze godsdienst heeft hare grondslagen in de vier heilige boeken der Veda's, die ongeveer tijdens de geboorte van Mozes, of 1300 jaren voor de geboorte van Christus, ontstaan zouden zijn. Deze Veda's zijn in de oude Sanscritische taal geschreven, die zoo zeer verschilt van de hedendaagsche, dat alleen de beschaafdste Braminen die nog verstaan.

Deze heilige boeken van het Bramaïsmus herhalen vele malen de hoofdstelling: „Er is een God, het Hoogste Wezen, de Heer der wereld, die door Hem geschapen is." Eene der merkwaardigste plaatsen luidt aldus:

„De engelen verzamelden zich om den troon van den Almagtigen en vroegen Hem in diepen ootmoed, wie Hij was, en Hij antwoordde hun: Ik ben van alle eeuwigheid geweest, en zal in alle eeuwigheid zijn; ik ben de eerste grond van alle dingen, van alles wat in het oosten, zoowel als in het westen, in het noorden als in het zuiden, in de hoogte als in de diepte plaats heeft; ik ben de waarheid, de bezie-

lende kracht, de zuiverheid, de helderheid, het licht der lichten, de onderhouder en de verstoorder, het begin en het einde, met een woord: de onmetelijkheid."

Brahma (het groote) is de abstracte Godheid, en in kosmologischen zin het abstracte licht. De uitstrooming (emanatie) van dit volstrekte is de drievoudigheid der zon, namelijk: Brahma, de zon, als het levenwekkende, scheppende beginsel; Vishnoe, de bezielende, de behouder, de doordringende, als de waterverschijnselen van den dampkring, wolken en regen, en Sivas, de vereerenswaardige, de zon in hare grootste kracht en hitte, verzengend en verstorend, in het algemeen als het vuur. Op deze wijze ontstond uit den eenen God de Trimouri of Indische drieëenheid, en ieder dezer Goden vond zijne bepaalde aanhangers, naarmate de geest van den een of ander meer door de scheppende, de bezielende of de verwoestende magt werd aangetrokken.

Vishnoe en Sivas daalden volgens de overlevering der Braminen, onder verschillende gedaanten op de aarde neder, om aan onderscheidene handelingen in de geschiedenis der menschheid deel te nemen. Zulks noemde men een Avatar, of menschwording. Vishnoe daalde negen-, en Sivas tweemaal neder, en daar ieder zulke Avatar onder een anderen naam plaats had, ontstonden daardoor elf nieuwe Godheden. De eerste Avatar van Vishnoe had, volgens de Poeranas, plaats op het einde van het derde tijdperk der wereld, toen hij als een visch verscheen, die aan den vromen koning Satjawrata eene groote overstrooming aankondigde, en hem een ruim vaartuig toezond, waarin hij en zijne gezellen, benevens de zeven heilige en andere soorten van dieren, die paar aan paar tot hem gekomen waren, en de zaden van planten en kruiden, van den vloed gered werden.

Eene volgende verschijning van Vishnoe was als Katshiapa, een schildpad; maar het merkwaardigste zijn zijne openbaringen als Rama, en als Krishna, die de hoofdonderwerpen uitmaken van de Indische heldendichten, de Rama-Yana en de Maha-Barata. De Rama-Yana stelt de overwinning voor van Vishnoe over Ravuna, den vorst der booze geesten, die door de belofte van onschendbaarheid aan hem en de zijnen gegeven, de overhand op de goede geesten verkregen had. Een sterveling alleen kon dus Ravuna beteugelen, en daarom nam Vishnoe op de dringende gebeden der goden de menschheid aan, onder de gedaante van vier broeders, waarvan Rama de eerste is. Vishnoe, die ondanks zijne menschwording, als Godheid in zijnen hemel werkzaam

bleef, gaf vervolgens den oorsprong aan een aantal bovenmenschelijke wezens, en aan het talrijke volk der apen. Op zestienjarigen leeftijd aanvaardt Rama zijnen togt, en ontvangt hemelsche wapens, die aanwezig zijn, zoodra hij ze door een formulier oproept. Aan de oevers van de Ganges spant hij den boog van den koning Junuka, en ontvangt als prijs de dochter des konings, de schoone Sita, terwijl zijn broeder Luckschumuna met hare zuster Upmila trouwt. Tot zijnen vader, den koning van Ujadhija teruggekeerd, wordt Rama voor 15 jaren verbannen, doch de grijze vorst kan het gemis van zijnen zoon niet overleven, en sterft. Groote verwarring ontstaat hierop in het rijk, tot dat de jongste van Rama's broeders, de wijze Bhuruta, de regering op zich neemt. Maar terwijl Rama zich in zijne ballingschap aan boetedoening overgeeft, wordt de schoone Sita door Ravuna geschaakt, en naar het eiland Lanka gevoerd. Rama verbindt zich met Hanuman, den vorst der apen, slaat eene brug over de zee, en belegert Lanka. De gevechten worden op de aarde en in de lucht gevoerd, en na eenen hevigen kampstrijd, waarvan de aarde zeven dagen beeft, wordt Ravuna door Rama overwonnen en gedood.

De Maha-Barata behandelt de verschijning van Vishnoe als Krishna op de aarde, en de overwinning die de goede vorsten met zijnen bijstand op de boozen behalen. De aarde, zegt het dichtstuk, kon de heerschappij der boozen niet langer dragen, en vertoonde zich voor Indra, den regeerder van het uitspansel, om hulp te smeeken. Indra verwijst haar naar Sivas, en deze naar Vishnoe, die zich met haar naar den tempel van Brahma, den onzigtbaren, aan de oevers der melkzee, begeeft, waar hij het bevel ontvangt, om in de stad Matra aan de oevers der Dsjumma in de woning van Bosdajo en Dejoki, de menschheid aan te nemen. Het rijk der booze geesten spant tegen Krishna te zamen, die echter door zijne wonderen en door zijnen moed over zijne talrijke vijanden zegeviert, en het geslacht der Pando's op den troon van Hastnapoer herstelt, dien Durdjohn uit het geslacht der Coro's hun door het dobbelspel afgewonnen had. Intusschen heeft de Rajah Jeraschind de stad Matra aangetast, waarop Krishna een eiland uit het midden van den oceaan te voorschijn roept, en daarop door den hemelschen bouwmeester Biskurma de wonderstad Dwarka, met muren en straten van goud, zilver en edelgesteenten, en huizen van zuiver kristal laat bouwen, waarin hij de bewoners van Matra verplaatst, tot dat eindelijk na eenen strijd van 18 dagen de overweldiger

Durdjohn en zijn geslacht gedood worden; de Pando's blijven alzoo in het bezit der heerschappij, de wonderstad verdwijnt, en Krishna vaart weder ten hemel.

Eene volgende menschwording van Vishnoe is die van Boeddha, een godsdienstleeraar, naar wien de Boeddhaïsten zich noemen, doch wiens geschiedenis de Braminen niet geheel erkennen. De tiende Avatar of menschwording van Vishnoe, zal aan het einde van het tegenwoordige tijdperk plaats grijpen; Vishnoe zal dan in het huis van een Bramien, Mischnoe-Jasa, in menschelijke gedaante ter wereld komen, met het zwaard in de hand de geheele wereld doorrijden, en alle zondaars verdelgen. De hemelen zullen wankelen, de wereld een chaos worden, de sterren haren loop staken, en de zon haren luister verliezen. Eindelijk zal, na al die verwarring, het tijdperk Satia weder aanvangen, en een geheel nieuwe orde van dingen een begin nemen. Het tijdperk Satiá is namelijk het eerste der vier tijdvakken, die de Braminen aan het bestaan der wereld toekennen; het volgde onmiddelijk op de schepping, en bestond uit 4800 goddelijke, of 1,728,000 zonnejaren, waarin onder de heerschappij der Braminen alleen deugd en zaligheid op de wereld gevonden werden; de mensch bereikte daarin een ouderdom van 100,000 jaren. Aan het tweede tijdvak, de Trita, geven zij een duur van 3600 goddelijke of 1,296,000 zonnejaren, waarin van de vroegere deugd maar drievierdegedeelten waren overgebleven, en de ouderdom der menschen tot 60,000 jaren verminderd was. Het derde tijdvak Drapar, bevatte 2400 goddelijke of 864,000 zonnejaren, en de deugden en ondeugden stonden daarin gelijk; de leeftijd van den mensch was 1000 jaren. Het vierde of tegenwoordige tijdvak, Kali, is met de groote overstrooming onder Satjawrata aangevangen, en zal 1200 goddelijke of 432,000 zonnejaren duren. Er is van de deugden slechts een vierde overgebleven, en de leeftijd des menschen is ingekort tot op 100 jaren.

Nevens de drie góden der Trimouri verschijnen in de sagen der dichters en in het oude volksgeloof nog een aantal ondergéschikte goden, die meestal persoonsverbeeldingen van natuurkrachten zijn, zoo als: Indra, het zigtbare uitspansel, Agnis, het vuur; Jamas, de onderwereld; Surjas, de zon; Varoenas, het water; Vajus de wind; Prithivi, de aarde; Somas, de maan enz., alsmede van verstandelijke en zedelijke eigenschappen, als: Ganesa, de wijsheid; Kamas, de liefde enz. Zelfs voortbrengselen der natuur,

dieren, planten, delfstoffen en niet minder de zeven heilige stroomen worden als goden vereerd.

Men moet echter in dit land tweederlei eeredienst onderscheiden, en wel die der priesters en die van het volk. De laatste is in eene volledige afgodendienst ontaard, terwijl de eerste op de leerstellingen der Veda's en het geloof aan een eenigen God berust, want de Braminen zeggen, dat er een schat, een heiligdom des tempels bestaat, dat men niet aan de blikken des volks mag blootstellen. Zij laten het dus de afgoden, die tot de zinnen spreken, eene meer stoffelijke eeredienst, die in de stormen des levens rust voor het geweten en opgeruimdheid aan den geest geeft, terwijl zij zich alleen tot de verklaring van dat gedeelte der Veda's bepalen, dat over de zielsverhuizing handelt, en den grondslag van de geheele zedeleer der Hindoes uitmaakt.

De Veda's leeren, dat het geluk en ongeluk, dat den mensch op deze wereld treft, alleen de belooning of de straf is voor de deugden of ondeugden van een vroeger aardsch leven. Na verschillende aardsche levens zullen de regtvaardigen naar hunne verdiensten duizenden van jaren het geluk des hemels genieten, en de boozen de jammeren der hel verduren. De hoop op zaligheid is zelfs den schuldigsten niet ontnomen; heeft hij zijne verkeerdheden door honderdjarige smarten, door menigvuldige zielsverhuizingen geboet, dan klimt hij weder in den rang der wezens op, om eindelijk den hemel te bereiken, waar ook hij dan op het hoogste loon, dat de goeden kunnen verwachten, hopen mag, namelijk te rusten aan den boezem van God. Uit deze leer der zielsverhuizing, en van de belooning en straffen aan de andere zijde van het graf, verklaren zich velerlei verschijnselen in het zedelijke leven der Hindoes, die anders moeijelijk te begrijpen zouden zijn, zooals die kalmte bij den dood bij een volk, dat van eene andere zijde beschouwd, zoo lafhartig is.

Er is geen land in de wereld, waar de godsdienst naar het uiterlijke beschouwd, hooger in aanzien staat, dan in Hindoestan. Iedere stad, ieder dorp heeft zijn tempel van de nis af, die ter naauwernood groot genoeg is om het afgodsbeeld te bevatten, tot op den Pagode met zijne hooge torens, lange zuilengangen en ruime lusthoven. Aan al die plaatsen ziet men steeds scharen van aanbidders, die het heilige beeld met bloemruikers bedekken, of den God losse bloemen en vruchten aanbieden. De oevers der rivieren, of der aangelegde vijvers naast de tempels zijn van hooge trappen voorzien, die tot op den wa-

terspiegel afdalen. Van den vroegen morgen af zijn deze reeds met eene menigte volks bedekt, dat de door de godsdienstleer voorgeschreven wasschingen volbrengt. — Den geheelen dag weergalmen in de tempels de gezangen der geloovigen. Het oog der nieuwsgierigen staart met genoegen op de liefelijke gestalten der vrouwen, die elkander verdringen tot het gebed. De Braminen doorkruisen met statige houding en ernstig gelaat de straten, die wemelen van scharen van aanbidders, die onder het galmen der muzijk en trommelen tempelwaarts gaan, en de heilige beelden onder sierlijke troonhemels dragen, of berghooge wagens, die beroemde tempels voorstellen, begeleiden. Verre van de steden op eenzame plaatsen vindt men tempels, dan eens aan de oevers der rivieren, dan weder in diepe, eenzame dalen, of op de heuvelen der bergen, en waar deze ontbreken verkondigen vermillioenkleurige steenen, of bloemruikers, die aan de takken der boomen hangen, of kleine vlaggetjes, die boven het loof uitsteken, aan den wandelaar de heiligheid der plaats.

Bij een nog zoo werkzaam godsdienstig leven der Hindoes zijn de bekeeringen tot het Christendom weinig in aantal, en stuiten daarenboven te veel af op de vooroordeelen der kasten. Bij de Parias, de Soedras en de Waisjias zijn de bekeeringen het minst zeldzaam, omdat de eersten, de meest verachte, daarbij alleen te winnen, de andere echter weinig te verliezen hebben. De zekerheid, om hunne maatschappelijke stelling geheel te verliezen, daar zij door hunne toetreding tot het Christendom uit hunne kaste gestooten worden, waaraan eene losscheuring van alle familiebetrekkingen verbonden is, laat vele Hindoes op de grenslijn tusschen het Heidendom en het Christendom staan; zij behooren niet meer tot het eerste, en wagen het niet om opentlijk voor het andere uit te komen.

Onpartijdige beschouwers beweren, dat op 100 millioenen Hindoes 's jaarlijks hoogstens 2 à 300 bekeeringen plaats hebben, en dat negen tiende van dit kleine getal tot het Katholicismus overgaan.

De godsdienst, die na het Bramaïsmus in Hindoestan het meest verbreid is, is het Islamismus, dat ongeveer 20 millioen belijders telt. Vooral vond dit eenen vruchtbaren grond in het noorden des lands. De Pathanen of Afghanen, die eenmaal zulk eene groote rol in de geschiedenis van Indië speelden, hadden den Islam aangenomen, en bragten die in de veroverde landstreken over; in de andere streken van Hindoestan maakte de Islam echter geene vorderingen.

Maar de legers der Tartaarsche of Afghaansche veroveraars, zelfs van diegenen, welke slechts voorbijgaande invallen deden, moesten wel een groot aantal Mohamedanen achterlaten, die voor zulk een schoon klimaat en rijken bodem, hun eigen vaderland vergaten. Van eene andere zijde moesten de Mohamedaansche vorsten, die troonen in Hindoestan bezaten, trachten krijgslieden van hunnen stam en hunne godsdienst derwaarts te lokken, daar deze hun meer vertrouwen inboezemden, en beter de vermoeijenissen van den krijg konden verduren dan de verwijfde Indiërs. Dit had ten gevolge, dat geheele scharen van Perzische, Afghaansche, Arabische en Tartaarsche gelukzoekers naar Indië trokken, om hunne fortuin te beproeven, daar zij zeker waren in aanmerking te komen, en zich later te kunnen vestigen.

De hoeksteen van den maatschappelijken toestand in Hindoestan is de kasten-inrigting, die in alle heilige boeken van het Bramaïsmus als geloofsartikel voorkomt. Volgens deze schiep God vierderlei menschen, voor even zoovele kasten. De eerste, die der Braminen, werd uit zijn hoofd geschapen, en heeft tot doel de menschen te besturen en te verlichten; de tweede, die der Khatrias, of der Shatrias, schiep hij uit zijne armen, en moet de menschen verdedigen; de derde, die der Waisjias, Wassa's of Wassiers, schiep hij uit zijnen buik, met de bestemming, om voor de voeding der menschen te zorgen; en de vierde, die der Soedras, schiep hij uit zijne voeten, en gaf haar tot doel de menschen te gehoorzamen en hen te dienen.

Niet alle Braminen moeten priesters zijn, maar alle priesters wel Braminen; daartoe behoort niet onvoorwaardelijk de persoonlijke waardigheid, maar de heiligheid is aan het ambt verbonden. Den Braminen is het in de meeste gevallen geboden, allen omgang met de lagere klassen te vermijden. De voorschriften, die voor het godsdienstige leven der Braminen gelden, zijn talrijk en gestreng, maar tegelijkertijd zeer dwaas. Hun leven is in vier tijdperken ingedeeld, waarvan het laatste alleen vrij is van boete en kastijdingen, in plaats waarvan onafgebroken bespiegelingen voorgeschreven zijn. De voorregten dezer kaste zijn zeer uitgebreid; zij alleen bezitten het regt de Veda's te lezen en te verklaren, die de beide volgende kasten slechts gedeeltelijk en onder zekere bepalingen mogen lezen. Daar deze boeken de bronnen der Hindoegodsdienst zijn, heeft de Bramien het uitsluitende voorregt eener godsdienstige vorming, en omdat tevens de openbare regtsoefening uit de zelfde bron vloeit, kunnen ook de

regters slechts uit die klasse gekozen worden, welke de Veda's geheel leest, en die het voorregt en de magt bezit, om de wetten in toepassing te brengen. Maar daar de ziekten beschouwd worden als de gevolgen der zonde, zoo schrijven de Veda's ook voor iedere ziekte eene bepaalde geneeswijze voor, en zoo zijn de Braminen tevens geneesheeren. Aan de andere kasten is het als een pligt voorgeschreven, om de Braminen met den meesten eerbied te bejegenen. Een Soedra, een lid der vierde kaste, moet iedere smadelijke behandeling van eenen Bramien geduldig verdragen, ja zich zelfs vereerd gevoelen, wanneer hij door dezen opgemerkt wordt, al zij het dan ook om hem te tuchtigen. De Waisjias moeten aan de Braminen geschenken doen, en vooral zorg dragen, dat het hun aan niets ontbreekt. De Khatrias moeten hun partij kiezen, en die met hun leven verdedigen. Ieder lid eener andere kaste, die eenen Bramien om geldige redenen slaat, wordt gestraft met eene geldboete; een Bramien te dooden geldt voor eene zonde, die nooit verzoend kan worden. Zelfs koningen durven hen niet berispen, maar moeten hen met alle mogelijke inachtneming behandelen. Hunne personen, en hun eigendom zijn vrij van belastingen; hebben zij iets noodig, dan durft niemand, wien zij zulks vragen, het hun weigeren; — „want dit te doen, is in strijd met de Goddelijke wetten." Al begaat een Bramien de grootste misdaad tegen de wetten, of tegen de natuur, dan boet hij zulks niet met zijn leven, maar de kleinste overtreding der voorschriften zijner kaste wordt zwaar gestraft. Zij hebben zelfs magt over de goden, want hun iets te weigeren, kan voor eenen God gevaarlijk zijn. Tot de tweede kaste, de Khatrias of de krijgslieden, behooren de koningen en stadhouders, ofschoon in de vroegste tijden deze betrekkingen dikwijls door de Braminen bekleed werden. Tusschen deze beide kasten bestond steeds eene sterke ijverzucht, en de Braminen schijnen de Khatrias, vooral in de latere tijden, in eenen diepen staat van afhankelijkheid gehouden te hebben. Omtrent hunne wapening is ons niets bekend; zij moeten offeren, aalmoezen geven maar niet aannemen, en ingetogen leven, welke voorschriften voorzeker weinig geschikt zijn om krijgslieden te vormen, en waarin dan ook wel de grond gezocht kan worden, waarom Indië bij elken inval de buit werd van vreemde veroveraars. De derde kaste is die der Waisjias, of der kooplieden en landbouwers. Zij is talrijker dan de beide eersten te zamen genomen, en mag ook de Veda's lezen, en deelnemen aan de offeranden. De vierde kaste, de

Soedras of dienenden, moet de Braminen als knecht dienen; kan hij het dezen niet, dan moet hij zich tot een Khatria, en eindelijk tot een Waisjia wenden; gelukt dit hem nog niet, dan staat het hem vrij zich een bestaan te verschaffen door de uitoefening van eenig handwerk. Hij, die een Bramien getrouw dient, behoudt den troost, om bij eene toekomstige zielsverhuizing in eene hoogere kaste over te gaan.

Verschillende Engelsche schrijvers beweren, dat de lijfeigenen van het middeleeuwsche leenstelsel in Europa een veel harder lot hadden, dan de Soedras, wier persoonlijke vrijheid en eigendom ten minste onschendbaar is. Maar waartoe kan dat betere den Soedra dienen, daar hij met de overtuiging opgroeit, dat hij zedelijk geen regt heeft, eigendom te verwerven; dat het streven daarnaar zelfs zondig is; — dat hij als knecht geboren is, en in alle dingen als zoodanig moet handelen, daar zijne hoop voor een volgend leven alleen van zijne trouwe dienst aan een Bramien afhangt. Geen klasse van menschen was ooit beklagenswaardiger, zoowel wat het aardsche leven, als dat aan gene zijde des grafs betreft. Onderwerping aan allerlei harde behandeling en verachting is de deugd, die hun het meeste wordt ingeprent, zoodat bij elke schrede, die hij van de wieg tot het graf doet, de Soedra door de godsdienst der Hindoes tot een in alle opzigten veracht wezen bestemd is. De Veda's mogen in zijne tegenwoordigheid niet gelezen worden, en het is „heiligschennis hem met de daarin vervatte leer bekend te maken." Indien iemand een Soedra doodt, dan wordt hij met eene geldboete gestraft, of anders met eene straf, alsof hij een hond gedood had.

Deze instelling der kasten vervreemdt den mensch van zijnen naasten, en verstopt de bronnen van het algemeene welzijn. Terwijl zij aan het eene deel der maatschappij het voorregt van onbeperkte willekeur verzekert, en den onwaardige met den mantel der heiligheid bekleedt, beveiligt zij hen voor de gevolgen der schandelijkste handelingen. Het andere deel der zelfde maatschappij veroordeelt zij daarentegen tot eene hopelooze en eeuwige verachting zonder eenig uitzigt op redding. Het schijnt onmogelijk een stelsel te verzinnen, dat er meer op ingerigt is, om alle belangen der ondeugd te dienen, en die der deugd te vernietigen.

Verrigtingen, bedrijven, handwerken van allerlei soort, die de wetgever der vroegste tijden kende werden door hem onder de verschillende

kasten verdeeld en aan de leden van iedere kaste toegewezen, waarbij echter aan een lid eener hoogere, die niet in staat is zijn onderhoud te winnen in den hem aangewezen kring van werkzaamheden, eene genoegzame ruimte overblijft, om zich een tak van bestaan te kiezen uit den kring der kaste, die onmiddelijk onder de zijne staat. Dit mag echter niet omgekeerd geschieden; een lid eener lagere kaste mag nooit een bedrijf eener hoogere uitoefenen.

Om deze beperkingen blijvend te doen zijn, was de vermenging der kasten door de vereeniging der geslachten gestreng verboden. In dit punt echter was de natuur sterker dan de leer. De vermenging der kasten bleef niet achterwege; de vereeniging had nu en dan plaats, en de kinderen daaruit geboren, behoorden tot geene der kasten. Maar de oorspronkelijke indeeling had toch reeds dermate wortel gevat, dat ook zonder nadeel voor de bestaande maatschappelijke inrigting plaats gevonden kon worden voor deze afwijkingen, ja, dat zij zelfs bijdroegen, om het stelsel, waarop de geheele inrigting berustte, te ontwikkelen en volledig te maken. Zekere kunsten, takken van nijverheid, handwerken, ten tijde van de eerste kasten-indeeling nog onbekend, waren met den vooruitgang der maatschappij ontstaan, en noodzakelijk geworden. Men kwam derhalve op de gedachten, die personen, welke hun aanwezen verschuldigd waren aan de vermenging der oude kasten, in nieuwe te verdeelen, deze de beoefening van het eene of andere handwerk, of van eenen nieuwen tak van nijverheid op te dragen, tot dat er zoovele nieuwe kasten ontstonden, als er nieuwe bedrijven waren. Aan iederen tak gaf men eene maatschappelijke inrigting, ongeveer zoo als in de middeleeuwen aan de gilden in Europa.

Aanvankelijk bepaalde men het getal dezer tusschen- of gemengde klassen op 36, maar het is ligt te begrijpen, dat het daarbij niet bleef. Nadat eenmaal het beginsel der kasten-indeeling aangenomen was, moest de geringste, de toevalligste omstandigheid voldoende zijn, om eene nieuwe klasse te doen ontstaan, die van dat tijdstip af, in wezen bleef, zoodat het getal voortdurend toenam, en men tegenwoordig nog steeds meerdere ontdekt, naarmate men dieper in Hindoestan doordringt. De verachtste klasse is die der Parias, die uit eene vereeniging der Soedras met het vrouwelijke deel der hoogere klassen ontstaan is. Men beschouwt deze klasse slechts met afschuw, en dwingt ze buiten de steden en dorpen te wonen, die zij alleen binnen mogen gaan, om de lijken hunner gestorvene stamgenooten weg te halen,

of als beulen werkzaam te zijn. Zij bewonen de ellendigste hutten, of holen, mogen de woning van eenen anderen Hindoe niet betreden, niets wat een Bramien toebehoort aanraken, en moeten wanneer zij hem toespreken, de hand voor den mond houden, opdat hun adem, de lucht, die de Bramien moet inademen, niet verontreinige. — Daar de kasten-indeeling zonder twijfel het gewigtigste bestanddeel der maatschappelijke inrigting van Indië is, moeten wij hierbij nog een weinig stilstaan.

Wanneer ook heden de Indische wetten en de openbare zeden de kasten minder scherp van elkander afscheiden, dan in vroegere eeuwen, voor zooverre zulks de onderlinge verdeeling der handwerken en bedrijven betreft, zoo schijnen daarentegen de voorschriften, die hare uitwendige betrekking regelen, veel strenger geworden te zijn. De geringste afwijking daarin heeft het verlies der kaste tot gevolg, wat gelijk staat met eenen burgerlijken dood. De ongelukkige, die zich in dat geval bevindt, verliest zijn erf- en burgerregt; hij wordt zelfs voor geene regtbank meer toegelaten, en als onrein uit de maatschappij gestooten. Hij mag zich niet meer in het huis zijns vaders vertoonen; zijne bloedverwanten moeten alle verkeer met hem afbreken, en hij ontbeert den troost der godsdienst in dit leven, en alle hoop op zaligheid in een volgend. Echter kan men, met uitzondering van een enkel geval van gruwelijke misdaad, altijd de verlorene kaste terug winnen door strenge boeten, door vasten, herhaalde afwasschingen en andere godsdienstige verrigtingen, waarbij men evenwel in het oog moet houden, dat het verlies zijner kaste door het volk steeds als eene der grootste onheilen beschouwd wordt.

Volgens de voorstelling der Hindoes adelt de krijgsstand in zooverre, dat leden van verschillende kasten, die anders streng van elkander gescheiden zijn, nevens elkander kunnen dienen, zonder uit hunne kaste gestooten te worden. Zij mogen echter nooit gezamenlijk eten, en hebben voornamelijk in de keuze der spijzen, die zij gebruiken, eene menigte veelal zeer zonderlinge voorschriften in acht te nemen, om hunne kaste niet te verliezen.

Zoo mag b. v. een krijgsman, die tot een der hoogere kasten behoort, gedurende de vaart op rivieren of meren, niets van den scheepskost nuttigen, ja zelfs geen kost eten, dien hij niet zelf, zonder dat er iemand bij tegenwoordig is, gereed gemaakt heeft; hij moet zich uitsluitend voeden met de gebakken rijst en specerijen, die hij zelf mede-

gebragt heeft. Bij de Seikhs is de koe heilig; het leven eener koe te redden, geldt voor eene goede daad, die den moord eens Bramiens kan verzoenen; eene koe te dooden is eene misdaad, die men boet door zich gedurende drie maanden allerlei ontberingen op te leggen, en even zooveel tijd eene kudde te hoeden. Zelfs mag de Hindoe, volgens zijne godsdienst, geen levend dier, al is het nog zoo gering, beschadigen.

De vooroordeelen der Hindoes maken het hem tot eenen strengen regel, om de aanraking met een ieder te vermijden, die niet van zijne kaste is, hetzij een Christen, een Mohamedaan, ja zelfs een Hindoe; en voornamelijk wekt alles wat door een Europeaan aangeraakt is geworden, zoowel zijnen ligchamelijken als geestelijken tegenzin. De grond daarvan ligt in onze witte kleur, waaraan hij het denkbeeld van ballingen verbindt. Hij moet verder zijnen maaltijd toebereiden en gebruiken, ongezien van iedereen, vooral van de zoodanigen, die hij als onrein beschouwt. De Britsch-Indische regering nam in de laatste jaren eene proef, om dit vooroordeel te bestrijden — in de gevangenissen. Men rigtte voor de gezamentlijke gevangenen, gemeenschappelijke maaltijden aan. Een en dezelfde kost werd toebereid, en aan allen zonder onderscheid van kaste uitgedeeld. De proef viel ongelukkig uit; in alle gevangenissen, waar zij genomen was, barstte een opstand uit. Het bloed stroomde. Men gaf evenwel van de zijde der regering niet toe, maar de gevangenen wreekten zich, want zij verkozen den hongerdood. Overal waar de opzigters onbuigzaam bleven, stierven er velen onder de Braminen en de Khatrias; de Parias alleen bleven in het leven, want daar zij niets te verliezen hadden, aten zij van de aangeboden spijzen.

Een Muzelmansche geschiedschrijver van onzen tijd, die den toestand der Hindoes door de ondervinding van bijna geheel zijn leven kent, zoekt de oorzaken van den laatsten opstand der Indiërs tegen de Engelschen, en meent die te vinden in den krijg van het jaar 1833 tegen Kaboel. Met tegenzin trokken de Hindoes den Indus over, omdat volgens de uitspraken van een der oude keizers van Delhi de Hindoe-godsdienst aan de andere zijde van den Indus niet meer bestaat. De ontevredenheid vermeerderde nog, toen het koude weder het onmogelijk maakte de gewone baden te nemen, en de officieren mantels met schapenvellen gevoerd, onder de arme van koude verstijfde soldaten lieten ronddeelen. De Sipayers, ofschoon wetende, dat zij door het aanra-

ken van eene dierenhuid hunne kaste verloren, sloegen die kleeding niet af, beklaagden zich zelfs niet, maar verbeten hunnen wrevel, eerstens uit vrees voor de officieren, en ten tweede uit vrees voor de Afghanen, die gemakkelijk een oproerig leger zouden verslagen hebben. Die wrevel werd bij hunnen terugkeer nog meer geprikkeld, toen de overige Hindoes niets met hen te doen wilden hebben, omdat zij in Afghanistan hunne kaste verloren hadden.

De Mohamedanen waren evenzeer ontevreden, omdat zij tegen hunne geloofsgenooten hadden moeten strijden; zij beroemden zich zelfs met opzet over den vijand heen geschoten te hebben.

Eene andere gelegenheid waarbij de overdrevene vooroordeelen der Hindoes zeer gekrenkt werden, was de stichting van hospitalen voor de soldaten. Deze vermenging van kasten en godsdiensten was in hunne oogen een gruwel. Men moet namelijk weten, dat een Hindoe niet alleen, nooit met een Muzelman te zamen eet, maar van de 100 Hindoes niet met 99. Want niet alleen zijn de kasten streng gescheiden, maar iedere kaste vervalt in een aantal onderafdeelingen, zooals b. v. die der Braminen, in niet minder dan 12, die niet met elkander in aanraking mogen komen. Deze dweepzucht gaat dikwijls zoover, dat zij liever van honger sterven, dan hunne kaste te verliezen, door met anderen te zamen te eten.

Komt een Bramien uit het hospitaal of de gevangenis, dan is hij zeker zijne kaste verloren te hebben, en is met zijn geheele familie een vijand der regering. Het is onmogelijk de vooroordeelen der Hindoes te sparen; wat men ook doe, zij zoeken en vinden daarin altijd eene kwetsing van hunne godsdienstige instellingen.

Oud-Indische Regeringsvorm. — Begin en Ontwikkeling der Engelsch Oost-Indische Compagnie.

Wat wij uit de vroegste tijden van den regeringsvorm der Indiërs weten, is vervat in de heilige boeken van Menoe. Volgens deze waren

de grondslagen der staatsregeling gelegen in de kastenverdeeling, en de onderscheidene betrekkingen, waarin deze vier klassen tòt elkander stonden. De oudste regeringsvorm, dien wij bij de oude Indiërs aantreffen, was, voor zooverre onze kennis daarvan reikt, minder eene willekeurige heerschappij, dan datgene, wat zich door de woorden: oppermagt van den staat, aanduiden laat. De koning stond aan het hoofd des staats, en werd omringd door burgerlijke en militaire raden, wier gezag evenwel zuiver aan het zijne ontleend was. Deze koning, of dit opperhoofd zag zich echter in de heilige boeken met geldelijke of ligchamelijke straffen bedreigd, wanneer hij zijn gezag te buiten ging, zonder dat de wijze, waarop die bepaald werd, aangewezen, noch het geregtshof dat veroordeelde, genoemd is. Men moet dus wel aannemen, dat de priesterkaste het opperste geregtshof uitmaakte. Ontstond er bij het volk ontevredenheid over des konings bestuur, dan wendde het zich tot de priesterschap; stemde deze met het volk overeen, dan was de koning magteloos tegenover die beiden, uitgezonderd die enkele gevallen, waarin de krijgslieden de zijde der koningen hielden.

Op deze wijze was de priesterschap een tegenwigt van den troon, dien zij in werkelijkheid ondersteunde; terwijl zij in schijn het onbeperkt gezag staande hield, beperkte zij het inderdaad. Het noodwendig gevolg dezer betrekking moest een despotismus zijn, dat door zedelijke invloeden en priesterlijk gezag (Imperium in imperio) gematigd werd. — Eene der statuten van het boek, dat beschouwd wordt, als door God ingegeven te zijn, bepaalt, dat de koning altijd een priester, als een lid van zijn huisgezin bij zich hebbe. Inderdaad bepalen de wetten even naauwkeurig het leven en de werkzaamheid van den vorst, als de gehoorzaamheid des volks. Zij schrijven hem zijne dagelijksche leefwijze en bezigheden voor; hij moet vroeg opstaan, en met de hulp van zijnen huispriester de offeranden en gebeden verrigten. Dan wijde hij zich aan de staatsaangelegenheden, en begeve zich des middags naar zijn vertrek, om te eten; echter alleen maar van geoorloofde spijzen. Na den maaltijd begeve hij zich voor eenigen tijd in zijnen harem, en daarna houde hij zich op nieuw met de openbare en krijgszaken bezig tot aan den ondergang der zon, wanneer hij eerst weder zijne godsdienstpligten verrigte, om na het hooren der berigten zijner uitgezondene boden, den avond onder het genot van eenen eenvoudigen maaltijd, opgeluisterd door muzijk of zang, in zijnen harem door te brengen. Menigvuldig zijn ook de voorschriften, die de vorst in acht moet nemen,

om zich voor vergif, dolk en strop te wachten. Men mag dus met grond besluiten, dat, ofschoon in theorie de willekeurige heerschappij niet openlijk bestreden werd, de onderdanen, welke zich daarover te beklagen hadden, zich toch niet ontzagen, om bloedige middelen tegen haar te gebruiken, en zich zelfs aan den persoon des konings te vergrijpen.

Plaatselijke bijzonderheden, groote natuurlijke grensscheidingen en oorzaken, die wij thans niet meer met volkomen juistheid kunnen aanwijzen, verdeelden de bewoners van Indië in verschillende gemeenten onder meerdere opperhoofden, maar de betrekkingen van den vorst, van de krijgslieden en de priesterkaste onderling en tot het volk, waren overal in wezen dezelfde. Volgens Menoe was het bestuur der binnenlandsche zaken geheel aan de steden of plaatsen verbonden. De koning plaatste over elke stad en haar grondgebied een opperhoofd; over elke tien steden weder een opperhoofd, en even zoo over twintig, over honderd en over duizend. Ook de leiding der buitenlandsche aangelegenheden was door bepaalde voorschriften geregeld. Aan het hoofd stond een hooge ambtenaar van edele afkomst en belezen in de Sastra's, en onder dezen staan de gezanten of verspieders, door welke hij de ontwerpen der buitenlandsche vorsten verneemt. Al deze voorschriften werden door alle Indiërs voor heilig gehouden; en zelfs eer de wetsbepalingen, welke later daarin opgenomen zijn, hare geheele ontwikkeling gekregen hadden, waren zij de grondslagen van het staatkundige leven der Indische staten. Onder de staatkundige lessen, welke deze boeken aan de vorsten geven, is ook deze, dat zij moesten trachten oneenigheden onder hunne buitenlandsche vijanden te onderhouden. Dit voorschrift verkreeg eene ruime toepassing. Wanneer een vorst naar het grondgebied van eenen anderen dong, dan verklaarde hij hem voor zijnen vijand, en volgde in naam der godsdienst den hem in de heilige boeken gegeven raad, door aan het hof en onder de onderdanen van zijnen vreedzamen nabuur, die dikwijls zijn bondgenoot was, tweedragt en oneenigheid op te wekken en te voeden. Het was zelfs mogelijk, dat hij deze verfoeijelijke kunstgrepen aanwendde tegen iemand, die op hetzelfde oogenblik een dergelijk middel tegen hem gebruikte. Daardoor was de buitenlandsche politiek van de inlandsche vorsten altijd eene zeer ellendige; trouweloosheid was altijd haar karakter. Waar verdragen gehouden werden, geschiedde dit niet uit eerlijkheid, maar omdat er het meeste voordeel aan verbonden was.

Over het geheel genomen, bevatte alzoo de oude Indische staatsregeling wel eene kiem van republikeinsche gevoelens, die voornamelijk gelegen was in den regeringsvorm der gemeenten, maar deze kiem kon zich door de kasten-inrigting niet ontwikkelen. De magt der vorsten werd niet bepaald door de natie als natie, maar door de priesterkaste, die het strafregt zelfs over het koninklijk gezag uitoefende; „straffen, staat er in de heilige boeken van Menoe, besturen het geheele menschelijke geslacht, en houden het in orde."

De duistere jaarboeken der vele kleine dynastiën, die in de vroegste tijden in Indië bestonden, verspreiden weinig licht over de oude geschiedenis van dit land, en het is duidelijk, dat Indië zijn staatkundig belang, en den luister van zijne koningrijken alleen verschuldigd is geweest aan den verbazenden rijkdom, waarmede de natuur den grond heeft begiftigd, en die in de vroegste tijden onder de voornaamste handelsartikelen geteld werd. Reeds voor den tijd van Mozes werd daarom de gemeenschap met Indië gezocht, en onder de verschillende takken van den handel der Sabeërs en Pheniciërs was die, welke gedreven werd tusschen Indië en de havens van de Perzische Golf, en de Roode Zee, een der gewigtigste en meest winstgevende. Maar nooit was Indië eene zeemogendheid; de Pheniciërs, de Arabieren, de Egyptische Grieken, de Maleijërs, de Portugezen, de Hollanders, de Britten die achtereenvolgens de meesters der Indische zee geweest zijn, waren de kooplieden van Indië, en hebben zich steeds door het monopolie van dien handel verrijkt.

Hieruit laat het zich dan ook verklaren, waarom Indië nooit anders als een onverdeeld gebied kon bezeten worden, dan door een zee-mogendheid.

Welk eene uitgestrektheid de naam-souvereiniteit zijner heerschers ook moge gehad hebben, zij zijn niet in staat geweest om een duurzaam en werkelijk toezigt over de veraf gelegene vorstendommen uit te oefenen. Zelfs de Mongoolsche vorsten waren nooit bij magte hun gezag over geheel Dekan uit te breiden.

Eene andere bijzonderheid in de geschiedenis van Indië is deze, dat het nooit als oorlogvoerend is opgetreden; nooit heeft het eenen veroveraar uitgezonden, om andere landen te bemagtigen, en nooit in den persoon zijner inlandsche vorsten zijne onafhankelijkheid lang kunnen handhaven. In bijna elk tijdperk der geschiedenis is Indië onderworpen geweest, en heeft zijne vorsten en kooplieden niet meer verrijkt dan de vreemde veroveraars en plunderaars. De erfelijke aanspraken op deze rijke heerschappij zijn van hand tot hand gegaan,

indien men de overlevering gelooven mag, van de zonen van Japhet tot op de dagen van den Grooten Mogol, en het is opmerkelijk met hoe weinig moeite de Groote Koning der eeuw zijne regten en aanspraken kon doen erkennen. De massa der bevolking is, ten gevolge van deze staatkundige onderwerping aan eene vreemde magt, sedert onheugelijke tijden in eenen staat van de meest verachtelijke maatschappelijke verbastering gehouden.

Na tweeduizend jaren van wanbestuur en onderdrukking, en nadat de Mohamedaansche overheersching alle gruwelen van vreemdenheerschappij ten toppunt gevoerd had, begonnen Europesche natiën handelsfactorijën in het Indische schiereiland te vestigen. De Engelschen waren niet de eerste, maar eenmaal daar gevestigd, hebben zij zich met de meeste volharding en vastberadenheid weten te handhaven.

De Portugezen hadden na de ontdekking van de Kaap de Goede Hoop door Bartholomeus Diaz in 1486 hunne ondernemingen ter zee met een gunstig gevolg bekroond gezien, en Vasco de Gama had in 1498 den weg naar Indië gevonden. Gehard tot inspanningen van allerlei aard in den strijd, dien zij zoo lang tegen de in het zuiden huns lands ingedrongen Mooren hadden moeten voeren, toonden de Portugezen in hunne ondernemingen tegen Indië eene grootheid, die sedert geheel verloren ging.

Koning Emanuel nam na de reis van Vasco de Gama den titel aan, van: Heer der scheepvaart en des handels van Afrika, Arabië, Perzië en Indië. Alle bezwaren en twijfelingen waren opgeheven, en de geheele bevolking stortte zich hartstogtelijk in de nieuwe loopbaan, waar ieder roem en eer, winsten en rijkdommen hoopte te verwerven. De adel moest zijne sporen in de velden van Indië verdienen; de koning had slechts een wenk te geven, om hem tot elke opoffering en inspanning gereed te vinden. Maar er was meer; het rijke Indië was toen reeds de prooi van Mohamedaansche veroveraars, die weinig gezind waren om de Portugezen als deelhebbers in den buit toe te laten. Deze zagen dus in den strijd tegen den Islam een heilig werk, waarop de zegen des hemels ontwijfelbaar moest rusten. Zoo werd het mogelijk, dat in 1505 Frans Almeida met eene vloot van 22 schepen, vergezeld van eenen talijken hofstoet als Vice-koning naar Indië trok, om het gezag der Portugezen aldaar te vestigen. Schitterend waren zijne wapenfeiten, en onwankelbaar zijn moed, vooral toen handelsbelangen alle godsdienstige bedenkingen der Venetianen tot zwijgen bragten,

en deze zich met de Arabieren verbonden, om den vroeger zoo weinig geachten indringer te verpletteren. Zijn zegepraal bevestigde het geloof aan de onwederstaanbare magt der Portugezen, en wat door hem aangevangen was, werd voltooid door zijn opvolger Alphonse Albuquerque, een man wiens wedergade in dapperheid, standvastigheid en grootheid van ziel de geschiedenis ter naauwernood zoude kunnen aanwijzen; van Hormus in de Perzische golf tot aan de Molukken moest de geheele kust voor den schepter van Portugal bukken, en zoo groot was de luister van het gebied, waarvan hij de schepper was, dat, ofschoon zijne opvolgers meest zwakke en ongeschikte mannen waren, die geen hooger doel kenden dan zich ten spoedigste te verrijken, ofschoon hebzucht en dweepzieke vervolgingen de plaats innamen van riddereer en geestdrift voor het vaderland, er bijna een eeuw verliep, eer eenig ander Europeesch volk als mededinger der Portugezen in Indië optrad. Portugal had toen zijn onafhankelijkheid verloren in den strijd tegen dezelfde natie, tegen wie zijne mededingers de hunne toen reeds gedurende dertig jaren hadden weten te bekampen. Geprikkeld door de voordeelen, die het bezit van Indië opleverde, en die hunnen vijand nieuwe middelen tot strijden zouden verschaffen, verbitterd door het sluiten der Spaansche en Portugesche havens voor hunne koopvaardijschepen, trotseerden de Hollanders alle gevaren, en stoorden zich aan geen aanspraken, die gegrond waren op Pauselijke Bullen, tegenover welke een Hugo de Groot de vrijheid der zee als een algemeen volkenregt zoude handhaven. Ook in Indië vingen zij den strijd tegen de Spaansche wereldheerschappij aan, en voorzeker nergens werd die strijd gevoerd meer in overeenstemming met hunnen volksaard, dan in deze verre gewesten. Wel kenmerkte zich hunne vestiging niet door die schitterende dapperheid, die onverschrokken stoutmoedigheid, waardoor de Portugezen zich hadden onderscheiden, maar eene zeldzame volharding, een onafgebroken voortgaan op het eenmaal gestelde doel, een door niets te schokken vertrouwen op eigen krachten wekken niet minder de bewondering van het nageslacht, en dienen tot een altijddurend voorbeeld hoe met geringe krachten groote doeleinden kunnen bereikt worden. Dikwijls geslagen, maar nooit ontmoedigd, herhaalden zij onophoudelijk hunne pogingen met nieuwe krachten en met nieuwe maatregelen, waarbij een verstandig gebruik gemaakt werd van de lessen, door de geledene nederlagen gegeven. Handelsbelang, en geen krijgsroem was het leidende beginsel van al hunne ondernemingen; handelsverdragen te

sluiten meer dan zegepralen te bevechten, was het doel van al hun streven, en deden zij daardoor geene grootsche daden, zij deden ook geene nuttelooze. Hadden de Portugezen bij hunne vestiging te strijden gehad tegen eene zeemagt, die uit zwakke, slecht gewapende schepen bestond, en te land tegen verwijfde soldaten en in wellust gedompelde despoten, de Hollanders vonden eenen vijand, wiens strijdkrachten ter zee de hunne nog overtroffen, wiens legerbenden door een roemrijk verleden voor onverwinnelijk golden. Vandaar dat de vestiging op het vaste land van Indië, waar daarenboven het nog magtige Mongoolsche rijk de kans van welslagen verminderde, voor de koele, berekenende kooplieden der Oost-Indische Compagnie weinig uitlokkends had, en de voorkeur gegeven werd aan den niet minder schoonen en rijk gezegenden Indischen Archipel. In 1606 verkregen zij eene faktorij in Negapatnam op de kust van Coromandel, dat eene stapelplaats werd voor de voortbrengselen hunner linnenweverijen, en in 1608 gelukte het hun een handelsverdrag te sluiten, met den vorst van Singino op de kust van Malabar, waarbij zij eene volkomene handelsvrijheid verkregen. Maar toen reeds was op het eiland Java en in de zee der Molukken het voorspel aangevangen van den worstelstrijd tusschen Holland en Engeland over de Hegemonie van den wereldhandel, en bleef daarbij wat den Archipel betreft het voordeel aan de zijde der Hollanders, op het vaste land werden zij weldra door de Engelschen in de schaduw gesteld. Wel gelukte het in Bengalen, op de kusten van Coromandel en Malabar op de door wanbestuur verzwakte Portugezen nog eenige voordeelen te behalen, en werden onder het bestuur van Maatsuiker van 1661—1663 Coelan, Cranganor, Cochin en Cananor bemagtigd, alsmede de alleenhandel in peper verkregen, maar daar de Oost-Indische Compagnie meer en meer hare uitsluitende zorgen aan Batavia, „de parel van het Oosten" wijdde, was hare mededinging in Hindoestan voor de Engelschen weinig gevaarlijk, terwijl van het eenmaal zoo schoone Portugesche gebied aldaar niets anders overbleef dan Goa en Diu.

Het vroegste verkeer tusschen Engeland en Indië klimt op tot de tijden van koning Alfred den Grooten, die in 883 eenige gezanten naar St. Thomas op de kust van Coromandel zond, van welke Sighelmus, later bisschop van Sherborne, met een groot getal edelgesteenten naar het vaderland terugkeerde. Na de verovering van Engeland door de Normandiërs werd dit verkeer echter afgebroken, en ging later

geheel over op de Venetianen, die de rijke en prachtlievende Normandische edelen van alle kostbare produkten van Indië voorzagen. Toen echter de handel op Indië in handen der Portugezen overging, en Lissabon de stapelplaats werd der produkten van het Oosten, begonnen de kooplieden van Londen, die in hunne eigene schepen van daar naar de oevers van de Theems over te brengen, en een hunner, Robert Thorne, diende zelfs eene memorie bij Hendrik VIII in, waarbij hij de groote voordeelen uiteenzette, die uit eene regtstreeksche gemeenschap met Indië zouden voortvloeijen. Daar toen ter tijd evenwel de Spanjaarden den westelijken en de Portugezen den oostelijken oceaan beheerschten, meende hij dat de Engelschen den weg naar Indië door den noordelijken oceaan moesten zoeken, maar de binnenlandsche aangelegenheden trokken te zeer de aandacht van den vorst om aan zulke ver uitstrekkende plannen te denken. Eerst in 1578 onder de regering van Elizabeth zoude de reis van sir Francis Drake het eerste licht werpen over de vaart op Indië. Den 13 December 1577 verliet hij de haven van Plymouth, zeilde vervolgens door de straat van Magellaan, bezocht de Molukken, deed het eiland Java aan, en keerde den 26 September 1580 in Plymouth terug. Cavendish en Lancaster volgden het spoor door Drake gegeven, doch hoe gretig de Londensche kooplieden ten gevolge hunner berigten ook waren, om in de voordeelen van den Oost-Indischen handel te deelen, vreesden zij aanvankelijk te zeer de mededinging der Portugezen, en drongen in 1594 bij de koningin aan, om door middel van een gezantschap bij de Turksche regering de noodige privilegiën te verkrijgen voor den handel met de kooplieden van Syrië en Egypte. Werkelijk werd er een verdrag tusschen Engeland en Turkije gesloten, maar toen de Hollandsche kooplieden zich in Indië gevestigd hadden, en daardoor de Indische produkten op de Londensche markt goedkooper konden verkoopen dan de Engelschen en Turken, werden nieuwe vertoogen tot de koningin gerigt, die echter het verzoek harer onderdanen reeds was voorgekomen, en haren gezant te Konstantinopel, John Mildenhall, over land naar Hindoestan gezonden had met brieven aan den keizer Akbar. De pogingen van Mildenhall schijnen echter door de bemoeijingen der Portugezen mislukt te zijn, doch Elizabeth had den uitslag daarvan niet afgewacht, en op 31 December 1600, aan George, graaf van Cumberland, en 215 edelen, aldermen en kooplieden een Charter verleend, waarbij zij als een staatkundig en maatschappelijk ligchaam erkend werden.

onder de firma van: de Gouverneur en Compagnie van kooplieden van Londen handelende op de Oost-Indiën.

Dit Charter was niet onderscheiden van zoovele anderen, die in dat tijdperk aan handelsondernemingen gegeven werden; het verleende voor den tijd van 15 jaren het koninklijke privilegie van den uitsluitenden handel op alle landen in Azië, Afrika en Amerika tusschen de Kaap de Goede Hoop en de straat van Magellaan; het gaf vrijheid krijg te voeren, vrede te sluiten, eene land- en zeemagt te onderhouden, wetten te geven, enz. Het oorspronkelijk kapitaal was bepaald op 72,000 £ sterling, verdeeld in aandeelen van £ 50, doch van deze som werd niet meer gestort dan 68,373 £ st., waarvan ongeveer de helft besteed werd tot den aankoop en de uitrusting van vier schepen, die met £ 28,000 aan geld en £ 6,000 aan verschillende koopwaren den 2den Mei 1601 de haven van Torbay uitzeilden. Het bevel over deze eerste onderneming was opgedragen aan kapitein Lancaster, die bepaald in last had eerst naar Atsjeen op Sumatra te stevenen, met den vorst van dat land in naam der koningin een handelsverdrag te sluiten, en vooral specerijen in te koopen. Niettegenstaande den naijver der Portugezen, slaagde Lancaster aanvankelijk in zijne pogingen; hij kreeg verlof tot de oprigting eener faktorij te Atsjeen, waarna hij de Molukken bezocht, later nog eene faktorij stichtte te Bantam op het eiland Java, en rijk beladen in September 1603 in het vaderland terugkeerde. Zoo beperkt was de aanvankelijke werkkring der „Indische avonturiers," en weinig liet zich uit zulke beginselen vermoeden, dat daaruit eene magt zoude ontstaan, die den voorrang boven alle andere natiën kon verwerven. Welk een afstand tusschen eenige kooplieden, die nederig aan sommige Indische vorsten vergunning vragen om handel te drijven, en de koninklijke kooplieden, die vrijmagtig beschikken over de erfgenamen en domeinen van Tamerlan en Baber, van Akbar en Aureng-Zeb!

De gunstige uitslag der eerste onderneming spoorde tot nieuwe uitrustingen aan, en van 1603—1613 hadden er acht volgende reizen plaats, die, met uitzondering van die van 1607, alle voordeelig waren. De vijf eerste reizen waren uitsluitend bestemd naar den Indischen Archipel, en eerst in 1609 werd op aanbeveling der agenten te Bantam eene poging gedaan, om den handel te openen met Surate en Cambay. De Portugezen konden dezen eersten aanval nog weerstaan, maar toen in 1611 hunne vloot door sir Henry Middleton geslagen was, aarzelde

de Mongoolsche keizer niet langer om de Engelschen toe te staan faktorijen op te rigten te Surate, Ahmedabad, Cambaya en Goga, bij welke overeenkomst nog bepaald werd, dat hunne koopwaren onderworpen zouden zijn aan een regt van 3½ %.

Intusschen was het der Compagnie niet moeijelijk geweest, om in 1609 van Jacobus I de vernieuwing van haar privilegie te verkrijgen, waarbij de regering zich echter het regt voorbehield, om indien het belang van den staat zulks noodig maakte, na daarvan drie jaren te voren kennis gegeven te hebben, de privilegiën in te trekken. Drie jaren later werd de oorspronkelijke vereeniging veranderd in eene actiënmaatschappij, met een kapitaal van ruim £ st. 400,000, verdeeld in aandeelen van £ 500, en ondanks de vele moeijelijkheden en belangrijke verliezen bleven de winsten der aandeelhouders nog altijd aanzienlijk. Wel ontbrak het der Compagnie zelfs niet in het moederland aan ijverige tegenstanders, en verwekte het haar verleende privilegie om 's jaarlijks £ 30,000 aan baar goud uit te voeren, naar de toenmaals algemeen gevolgde handelstheoriën, vooral groote bezorgdheid, maar niettegenstaande dat alles, had zij in 1620 reeds 79 schepen naar Indië uitgerust, waarvan 43 met rijke ladingen teruggekeerd, en de overige vergaan of door de Hollanders buit gemaakt waren. De waarde der uitvoeren had tot op dat tijdstip bedragen ruim £ 340,000 en de retoeren, die voor ruim £ 350,000 ingekocht waren, hadden bij den verkoop eene waarde van ongeveer £ 2,000,000 opgebragt.

Maar terwijl hare mededingster de Hollandsche Oost-Indische Compagnie door de regering van het moederland krachtig werd ondersteund, zag de Engelsche zich gedurende de regeringen van Jacobus I en Karel I verwaarloosd. Wat baatte het haar, dat hare agenten gunstig werden ontvangen door de vorsten van den Molukschen Archipel, van dezen eene geheele gelijkstelling met de Hollanders op Amboina en Banda verkregen; de wakkere Amsterdamsche kooplieden, die met een veel aanzienlijker kapitaal handelden, duldden die gelijkstelling niet, en ten volle bekend met de gezindheid van de regering en bevolking te Londen, verdreven zij in 1623 de Engelschen uit de Molukken, met een geweld en eene gruwzaamheid, die alleen verklaarbaar zijn door den geest der eeuw, waarin zij aangewend werden. Dit verlies werd echter eenigermate opgewogen door den gunstigen uitslag der onderhandelingen die de Compagnie met Schah-Abbas gevoerd had. Deze, verbitterd over de aanmatigingen der Portugezen, had de Engelschen

eene gemeenschappelijke onderneming voorgeslagen tegen Hormus in de Perzische golf, en het gevolg daarvan was de vernieling der stad, en de stichting van Bender-Abassi, waar den Engelschen een aanzienlijk deel gelaten werd in het Indisch-Perzisch handelsverkeer. Deze gebeurtenis en de steeds toenemende magt der Hollanders op Java, vestigde de aandacht der Compagnie meer en meer op het vaste land van Indië, waar zij in 1640 op de kust van Coromandel een grondgebied verkreeg, in de nabijheid van Madras, en eene sterkte bouwden, die den naam kreeg van Fort St. George, dat in 1653 tot een Presidentschap verheven werd, onafhankelijk van de vestiging te Bantam.

Intusschen waren de moeijelijkheden niet weinig vermeerderd, vooral toen Karel I in 1635, op grond dat de Compagnie niet aan hare verpligtingen aan de kroon voldeed, aan eene nieuwe vereeniging, onder sir Curteen, verlof gaf, om in Indië handel te drijven met alle landen, waarmede de O. I. Compagnie geen regtstreeksch verkeer had. Verder verloor de door Elizabeth verleende vrijbrief, waaraan de bekrachtiging door het Parlement ontbrak, al zijne kracht door den dood van Karel I en de daaropgevolgde afschaffing der koninklijke waardigheid. Van 1652—1657 was de handel op Indië vrij, en grootendeels in handen van bijzondere personen, en de eenige invloed, dien het krachtige bestuur van den Protector daarop uitoefende, bestond in de beteugeling van de overmagt der Hollanders op de zee. Hij bragt het tooneel van den strijd om den wereldhandel van den Indischen Archipel naar de Noord-Zee over, en behield in den oorlog van 1652—1654 aldaar de overhand. In 1657 werd echter de oude vrijbrief vernieuwd, en bij den veranderden regeringsvorm in 1661 door Karel II bevestigd, tegelijk met eene uitbreiding der bestaande staatkundige regten. In het volgende jaar trad genoemde vorst in het huwelijk met Katharina van Braganza, die als huwelijksgoed het eiland en de stad Bombay aanbragt. De Portugezen maakten echter eenige jaren lang zwarigheid, eer zij deze bezitting werkelijk overdroegen, maar toen dit geschied was, duurde het niet lang of de regering ondervond, dat de uitgaven voor zulk een verafgelegen domein, verre de inkomsten overtroffen, en stond het in 1668 aan de Oost-Indische Compagnie af, met het regt om er alle magt uit te oefenen, die noodig zoude zijn voor de verdediging en het inwendig bestuur. Dit was de oorsprong van het Presidentschap Bombay, maar noch Bombay, noch Madras konde, en kan in belangrijkheid vergeleken worden met de Ganges-Delta, den toegang

tot het hart van Bengalen, waar de Indische vruchtbaarheid zich zelve overtreft, en groote waterwegen naar de verder afgelegene landen van het Oosten voeren. Wel had een Engelsche geneesheer, Boughton, die de dochter van Schah Jehan uit eene gevaarlijke ziekte genezen had, onder andere belooningen, ook het verlof verkregen, om eenen vrijen handel te drijven; wel verwierven zijne bekwaamheden hem gelijke gunsten van den Nabob van Bengalen, die over zijne geheele natie uitgebreid werden; wel was het gevolg daarvan eene faktorij der Compagnie aan de Hoogly: maar daar nevens stonden Portugesche en Hollandsche faktorijen, en tegenover deze geduchte mededingers, gevoelde zij zich te zwak. Zij besloot derhalve 25 Engelsche mijlen verder stroomafwaarts aan dezelfde rivier eene nieuwe vestiging op te zoeken. Bij het dorp Sjuthannuthy ontstond toen eene faktorij, die sedert het begin der 18de eeuw Calcutta genaamd werd, allengs onder de kanonnen van het Fort William tot een stadje, vervolgens tot eene stad aangroeide, en eindelijk de hoofdstad van het Oost-Indische rijk, en het middelpunt van den Engelsch-Oost-Indischen handel werd. Aanvankelijk was daar de Compagnie nog op vreemden grond gezeten, want de Groote Mogol had den grond alleen verpacht en niet verkocht, en het geheele aan haar toebehoorende of verpachte grondgebied in Madras, Bombay en Calcutta, bedroeg nog maar weinige vierkante mijlen. Maar de steunpunten, van waar het geheele Indische wereldrijk bewogen zou worden, waren met dat alles gevonden.

Een en ander had eenen gunstigen invloed op de winsten der Compagnie; in 1676 verkreeg ieder deelhebber als dividend negen actiën van het bedrag der oorspronkelijk door hem bezetene, en van het op deze wijze verdubbelde kapitaal, werd gedurende vijf jaren gemiddeld jaarlijks 20 % interest betaald. Terwijl in 1664 de actiën op 70 Pct. stonden, was de prijs in 1617 tot op 245 en in 1681 tot op 300 Pct. gestegen, en enkele verkoopen zouden zelfs tot 500 Pct. gesloten zijn. Deze ongehoorde rijzing schijnt echter veelvuldige verkoopen uitgelokt te hebben, want naarmate de dividenden toenamen, verminderde het getal der actionarissen. Ten laatste bestond de geheele maatschappij uit eenige weinige rijke kooplieden van Londen, en bezaten vijf personen het zesde deel, en veertien personen het derde deel aller actiën. Aan het hoofd van deze groote aandeelhouders stond Sir Josiah Child, die van winkeljongen opgeklommen was tot eigenaar van £ St. 20,000 rente; zijne dochter huwde met een hertog van Beaufort, en hij en zijne verwan-

ten en gunstelingen monopoliseerden bijna alle ambten bij de Compagnie in Leadenhallstreet en bij de Oost-Indische factorijen.

Maar de staatkundige stormen in Engeland bleven niet zonder uitwerking op de Oost-Indische Compagnie; tot op dezen tijd waren de hoofdleiders der maatschappij Whigs geweest, ijverige patriotten voor de Protestantsche zaak en tegen den Katholijken troonsopvolger. Sir Josiah Child echter meende het nu de juiste tijd om de partij van het hof en der Tories te kiezen, waar zijn aanzien en zijn geld zeer welkom waren. Karel II was zoo genadig, dat hij een geschenk van £ 10,000 van de Compagnie aannam, en de troonsopvolger wilde voor zijnen broeder niet wijken in edelmoedigheid, en nam dezelfde som aan. Het voorbeeld door de Heeren gegeven werd bereidwillig door de minderen gevolgd, en Oost-Indische shawls en diamanten tooiden de aanzienlijken en schoonen van Whitehall. De Whigs schaarden zich aan de zijde van hen, die over de Compagnie klaagden, in wier eerste gelederen alle ondernemende reeders stonden, die niet tot de maatschappij behoorden. Ongelukkig gaven de handelingen der Compagnie, maar al te zeer aanleiding tot klagten. In 1680 door de Hollanders uit Bantam verdreven, rustte zij eene aanzienlijke vloot uit, om den geleden hoon te wreken, maar toen de altijd om geld verlegen Karel II voor eene som van ongeveer een millioen gulden de nationale eer ten offer bragt, had deze onderneming geen gevolg, en werden de schepen met ballast naar Indië gezonden, om voor de uitgeputte Compagnie retoerladingen op krediet te koopen. Het vertrouwen, dat zij toen nog genoot, was voldoende om op deze wijze eene waarde van vier millioen gulden te verkrijgen, maar de beide broeders Child, waarvan de eene Directeur te Londen, en de andere Gouverneur in Bombay was, wisten onder allerlei voorwendsels de aanspraken der Indische schuldeischers ongeldig te maken. Groot was de verontwaardiging over deze handelwijze, en een algemeene haat tegen den Engelschen naam was het onvermijdelijke gevolg, behalve de gevoelige verliezen, die de wraakneming van den Grooten Mogol Aureng-Zeb veroorzaakte. Maar dank zij de milde geschenken, had de Compagnie in de laatste jaren van Karel II en onder Jakobus II evenveel magt, als de koningen geweld bezaten. Nieuwe vrijbrieven gaven haar het regt oorlog te voeren tegen de niet-Christelijke rijken in Indië, en ieder Engelschman, die zich zonder een bijzonder verlof in hare koloniën ophield, gevangen naar Europa te zenden. Zoo stond de Compagnie op het tijdstip, waarop de groote omwenteling van 1688 zoude losbarsten.

De vrijheidszin. die daarbij zegevierde deed het Parlement herhaaldelijk vrijëre beginselen ten opzigte der Compagnie erkennen, en ofschoon het in 1693 hare vrijbrieven vernieuwde, werd toch in het volgende jaar de handel op Oost-Indië vrij verklaard voor alle Engelsche onderdanen. Zelfs werd in 1698 bij Parlementsacte eene nieuwe maatschappij erkend, onder den naam van de Engelsche Compagnie, handelende op Oost-Indië, maar de vele nadeelen, die uit de onderlinge mededinging voortvloeiden, bragten reeds in 1702 eene vereeniging der beide maatschappijen tot stand, onder den naam van de Vereenigde Oost-Indische Compagnie.

Intusschen scheen een nieuw beginsel de Directeuren der Compagnie te bezielen, daar zij in 1689 in hunne instructiën verklaarden: „de vermeerdering onzer inkomsten is evenzeer een voorwerp onzer zorg, als die van onzen handel; — deze moet onze magt staande houden, ook als twintig voorvallen onzen handel verstoren; — deze moet ons tot eene natie in Indië maken, — zonder deze zijn wij slechts eenige avonturiers, vereenigd door een koninklijk Charter, alleen geschikt om handel te drijven, waar niemand er belang bij heeft om ons te verjagen; — daarvoor is het dat de verstandige Hollanders in al hunne algemeene adviezen, die wij gezien hebben, tien paragraphen schrijven betreffende hun bestuur, hunne burgerlijke en militaire inrigtingen en de vermeerdering hunner inkomsten tegen eene paragraaph, die zij schrijven betreffende hunnen handel." — Vooral toonde zich deze geest sedert de zetel van de Compagnie van Surate naar Bombay was overgebragt, en de Compagnie na de bijlegging der geschillen met Aureng-Zeb in het bezit kwam van grondgebied in Bengalen, en daar de stad Calcutta gesticht had. De beroemde Engelsche geschiedschrijver, Mill, die tevens een oordeelkundig kenner der Indische aangelegenheid is, zegt daarvan:

„Terwijl wij in de eerste eeuw van de geschiedenis der Oost-Indische Compagnie talrijke misvattingen vinden, ontmoeten wij evenzeer eene koene ondernemingszucht, eene vastberadene volharding, die door geen verlies ontmoedigd, door geene gevaren tot wankelen te brengen zijn. Aan deze zucht, die door het bezit van uitsluitende regten geschapen en voortdurend gevoed was, moet de groote uitkomst toegeschreven worden, die ten slotte verkregen is. Deze was het, die, ondanks de zwaarste rampen, haar steeds met de schitterendste hoop op groote toekomstige winsten bezielde; werd daardoor ook hier en daar

gelegenheid gegeven, om haren roem te bezoedelen door daden van geweld en ongeregtigheid, tegen allen, die haar monopolie aantastten, zoo werden ook daardoor, zoowel in den handel als in den oorlog, uitkomsten verkregen, die het karakter der Engelsche natie eere doen."

Ondertusschen was de verwerving van landbezit der Compagnie gemakkelijker gemaakt door de naderende ontbinding van het rijk des Grooten Mogols na den dood van Aureng-Zeb. Aanvankelijk sloeg men den weg der onderhandelingen in, en in 1715 verkreeg een gezantschap naar het hof van Delhi nogmaals voornamelijk door de gelukkige praktijk van eenen geneesheer, niet alleen eene uitbreiding van het grondgebied van Calcutta en Madras, maar ook gunstige bepalingen voor handel en scheepvaart. Wel trachtten in 1730 eenige kooplieden uit Londen, Bristol en Liverpool de vernieuwing van de vrijbrieven der Compagnie te beletten, maar hunne poging was slechts een nieuwe zegepraal voor de Directeuren, die hunne privilegiën vernieuwd zagen tot in 1766. In dit tijdperk van 1744—1761 werd de beslissende strijd over de opperheerschappij in Indië gestreden tusschen Engeland en Frankrijk.

De verontrusting eener oude wereld door de oude kultuurvolken van Europa moet voor den denkenden mensch steeds eene onweerstaanbare aantrekkelijkheid hebben, en hoe veel te meer zal dit het geval zijn, wanneer twee groote Europesche natiën, zoo als de Engelschen en Franschen, elkander op de slagvelden van Indië ontmoeten, en daar hunne krachten tot zulk een belangrijk doel meten.

Het zal daarom noodig zijn den lezer eenigzins uitvoeriger met dezen strijd bekend te maken.

De glans, die de Portugesche heerschappij in Indië gedurende de zestiende eeuw omgeven had, was spoedig verbleekt. De Hollanders hadden al hunne krachten gewijd aan den Indischen Archipel, en toen in het begin der achttiende eeuw hunne zeemagt begon te vervallen, waren hunne bezittingen op het vaste land van Indië voor de Engelsche Oost-Indische Compagnie geene belemmeringen meer. Zoo scheen zij dan een vrij veld te hebben, en hare zaken bloeiden. De verkoop van Indische produkten, die in Londen bewerkstelligd werd, leverde in een enkel jaar de voor die tijden verbazende som op van twee millioen £ sterling, toen de oorlog in 1744, die tusschen Frankrijk en Engeland in Europa uitbrak, de Compagnie met een mededingster in aanraking bragt, die geduchter was, dan alle vroegere.

Frankrijk, dat zich op de baan der landontdekkingen en ontwikkeling van zijnen zeehandel door andere natiën had laten overvleugelen, was echter niet geheel onbewegelijk gebleven, gedurende de beweging, die tegen het einde van de 15de eeuw aan den geest der Europeanen eene zeewaartsche rigting gaf. Indië zelve hield reeds vroegtijdig de ondernemendste hoofden in de zeehavens van Frankrijk bezig, en in 1503 lieten eenige kooplieden van Rouen een eskader uitrusten, dat handelsbetrekkingen in de Indische zeeën moest aanknoopen.

De onderneming had evenwel het gewenschte gevolg niet, en de uitgezonden schepen keerden nooit terug. Volgende proeven waren weinig gelukkiger, zelfs niet eene op grootere schaal, die in 1642 genomen werd, en met eene vestiging op het eiland Madagascar eindigde.

Wel werd in 1664 door den Minister Colbert eene Fransch-Oost-Indische maatschappij opgerigt, maar deze was meer eene staatsinrigting, dan wel eene vrije handelsvereeniging, en kwam ten gevolge daarvan nooit tot bloei. Na vergeefs getracht te hebben voordeelen te trekken uit de vestiging op Madagascar werd deze opgegeven, en eene andere beproefd op het eiland Ceylon, waar in de nabijheid van Trinconomale eene vesting werd aangelegd. De wakkere Hollandsche bevelhebber Rijklof van der Goens gedoogde echter deze mededinging niet; hij overviel de Franschen, nam hunne beste schepen weg, dreef de andere voor zich uit, en handhaafde zoo Hollands meerderheid ter zee, juist op denzelfden tijd toen de Fransche legermagt een door de omstandigheden gemakkelijk gemaakten overtogt over den Rijn bewerkstelligde. Aldus van Ceylon verdreven, rigtten de Franschen in 1675 een kantoor te Surate op, en vier jaren later gelukte het hun op de kust van Coromandel een grondgebied te verkrijgen, en daar Pondichery te stichten. Van hier werden handelsbetrekkingen aangeknoopt met Siam, China enz. waardoor deze kolonie eenen zekeren trap van bloei bereikte. In 1693 werd Pondichery door de Hollanders bemagtigd, en later de vestingwerken aanmerkelijk verbeterd, doch bij den vrede te Rijswijk werd een en ander aan de Franschen teruggegeven. Toen echter in 1741 de oorlog tusschen Frankrijk en Engeland uitbarstte, had het eerste rijk behalve Pondichery nog slechts eenige naauwelijks noemenswaardige faktorijen te Mahé, Carical en Chandernagor. De Fransch-Oost-Indische maatschappij deed al wat zij kon, om de Indische zee als onzijdig terrein beschouwd te doen zien, maar terwijl zij dit langs di-

plomatischen weg trachtte te verkrijgen, kruiste er een Engelsch eskader onder bevel van den Commodore Barnett in de Chinesche en Indische zeeën, in de straten van Sunda en Malakka, en kaapte verschillende Fransche schepen, waardoor de oorlog onvermijdelijk werd. Labourdonnais, een man van groote talenten en onvermoeide bedrijvigheid, van de geringste bedieningen bij de Marine tot de hoogste opgeklommen, was toen Gouverneur van Isle de France (Mauritius) en Bourbon. Ten gevolge zijner bemoeijingen en bijna zonder eenigen steun van Frankrijk waren deze eilanden bloeijende koloniën geworden. Labourdonnais was op het oogenblik, dat de oorlog uitbrak juist in Frankrijk. Hij sloeg aan de Compagnie en aan de regering voor, de bezittingen van den vijand in Indië aan te grijpen, maar zijne voorstellen werden door beide van de hand gewezen. Hij ondernam toen op eigen gezag en met bijna op wonderbare wijze bijeengebragte middelen, een aanval op Madras, de toenmalige hoofdstad der Engelsche bezittingen in Indië, de gewigtigste kolonie misschien, die de Europeërs daar tot nog toe gesticht hadden. De bevolking, met die van de omliggende landstreek, bedroeg 250,000 zielen, waaronder 300 Europeanen, doch niet meer dan 200 soldaten. De legermagt der Franschen bestond uit 1000 à 1100 man Europeanen, 400 Sipayers en 400 Kaffers of zwarten van Madagascar en Mauritius. De stad weerstond een bombardement van vijf dagen, en gaf zich toen bij verdrag over. Geheime instructiën verboden Labourdonnais uitdrukkelijk eenige plaats of faktorij, die hij bemagtigd had, bezet te houden, en het verdrag hield dus in, dat de stad, onmiddelijk na de inname, tegen rantsoen weder teruggegeven zoude worden.

Deze bepaling van het verdrag mishaagde zijn opperbevelhebber den toenmaligen Gouverneur Generaal der Fransch-Indische bezittingen Dupleix. Deze man, die door zijne zeldzame geestkracht tot deze aanzienlijke betrekking gekomen was, vleide zich met het bezit van geheel Indië, en wilde om dit doel te bereiken, beginnen met de verdrijving der Engelschen van de kust van Coromandel. De teruggave van Madras moest hem dus wel ongelegen zijn, waarom hij die den ook op alle mogelijke wijzen vertraagde, en geheel zocht te ontwijken. Labourdonnais beriep zich op zijn eerewoord, maar hij werd in hechtenis genomen, en naar Frankrijk gezonden, waar hij twee jaren en twee maanden lang in de Bastille doorbragt. Kort na zijne vrijlating stierf hij.

De omstandigheid dat Dupleix, in weerwil van het verdrag, Madras bezet hield, gaf hem aanleiding het fort St. David aan te vallen, dat nog door de Engelschen bezet gehouden werd. Deze belegering werd door eene gebeurtenis gekenmerkt, die uitblinkt in de jaarboeken van den Engelschen oorlog. De Nabob van Arcot, een bondgenoot der Engelschen, had zijn zoon aan het hoofd van een leger van 10,000 man gezonden, om de herovering van Madras te beproeven. De Franschen hadden slechts 1200 man, om de stad te verdedigen, maar aarzelden geen oogenblik om den aanvalleren het hoofd te bieden, en hunne voortreffelijke krijgstucht en de uitmuntende bediening van het geschut verschaften hun een volkomen zegepraal over de groote overmagt. Vroeger hadden de Portugezen wel hier en daar bewezen wat een handvol Europeanen tegenover de ongedisciplineerde horden van een Aziatisch leger vermogt, maar hunne zegepralen waren vergeten, en de Franschen en Engelschen hadden het sedert veel meer tot eene gewoonte gemaakt, om den Grooten Mogol als eenen grooten en magtigen heerscher te beschouwen, tegen wien elke tegenstand, met zoo zwakke krachten als den Europeërs ten dienste stonden, geheel nutteloos zoude zijn. De zegepraal van Dupleix verbrak deze begrippen van de magt des Mogols, en de officieren van beide natiën trokken daaruit eene leer, die zij voortaan tot schade van alle inlandsche vorsten wisten te gebruiken. Na velerlei wendingen van de oorlogskans tusschen de Engelschen en Franschen over het bezit van Madras, kwam het berigt in Indië, dat de vrede in Europa tusschen de beide natiën gesloten, en dat daarbij Madras aan Engeland teruggegeven was. Beiden namen daarop in Indië dezelfde stelling weder in, die zij voor den oorlog gehad hadden.

In plaats van de rust weder in Indië te herstellen, diende echter dit vredesverdrag slechts om den kring der krijgsverrigtingen uit te breiden, want daar ieder der beide magten aanzienlijke strijdkrachten ter zijner beschikking had, was het beider streven, die op de meest gepaste wijze te gebruiken. De gebeurtenissen van den laatsten oorlog hadden het geheim der zwakte van de Indische regeringen geopenbaard, en eenigermate de baan geopend voor de onbeperktste verwachtingen aangaande de stichting van een groot rijk in dit schoone en rijke land. Men had de staatkunde der Indische vorsten leeren kennen, die zich van oudsher alleen bepaalde tot het belang van het oogenblik, en het omhelzen van de partij van den sterksten. Ook moet men niet verge-

ten, dat nergens in Indië de troonsopvolging door de wet geregeld is. Bij den dood van eenen Indischen vorst komen zijne zonen, kleinzonen, neven en zelfs ver verwijderde bloedverwanten met aanspraken op den troon te voorschijn, en trachten die door geweld van wapenen geldig te maken. Dit was mede het geval bij den dood van den magtigen Nabob van Dekan en dien van Carnatik. Dupleix, de Fransche Gouverneur, begreep terstond, dat wanneer het hem gelukte, twee zijner beschermelingen onder de erfgenamen van den Nabob te plaatsen op de twee grootste troonen van het Indische schiereiland, hij de eigenlijke gebieder van deze groote landstreek zoude zijn. Het geluk was hem daarbij gunstig. Een zijner onderbevelhebbers, d'Auteuil, bestormde met zeldzame dapperheid aan het hoofd van niet meer dan 2,100 man, waaronder slechts 200 Europeanen, het door 20,000 man bezette legerkamp van den Nabob van Dekan. Zij drongen tot in zijne nabijheid door, toen hij, gezeten op een olifant, te midden zijner ruiterij en omgeven door vaandels, die in den wind fladderden, met luide stem zijne troepen tot dapperheid vermaande. In dit oogenblik schoot een soldaat hem een kogel door het hart, en met zijnen val was het lot van dezen troon beslist.

Het tweede plan van Dupleix, dat met den troon van Carnatik, gelukte eveneens, en wel toen het op het punt scheen van te mislukken. Nazir-Dsjong, Nabob van Carnatik, stond aan het hoofd van 100,000 man tegenover een legertje van 800 Europeanen en 3000 Sipayers met 10 kanonnen. Reeds begonnen de Franschen voor deze overmagt te wijken, toen het verraad der Patans hun te stade kwam, en de krijgskans deed keeren; Nazir-Dsjong werd door zijn eigen volk dood geschoten, en zijn hoofd voor de voeten des overwinnaars gelegd.

Eer de dag nog geëindigd was, konden Indië en de wereld een schouwspel zien, zoo als zij misschien nog nooit aanschouwd hadden, namelijk een heerscher over een rijk, zoo groot als de drie grootste koningrijken van Europa te zamen, met 35 millioen inwoners, — en dàt alleen door de genade van eenen enkelen vreemdeling, die niet lang te voren uit een ander werelddeel gekomen was, en naauwelijks 1000 man ter zijner beschikking had, om zulke wonderen uit te voeren. Men bewondert dikwijls Engeland, omdat het 't groote vraagstuk wist op te lossen, en op eenen afstand van 4000 mijlen met weinige honderden van burgerlijke ambtenaren en eenige duizende soldaten zijne onmetelijke bezittingen konde beheerschen. Maar wanneer

daarin iets ongehoords, iets stouts en geniaals ligt, dan moet men erkennen, dat de eer daarvan eenigermate toekomt aan Dupleix, die het eerst den sluijer, die over de geheele Indische heerschappij lag uitgestrekt, heeft opgeligt.

De nieuwe Nabob van Carnatik wist zijne dankbaarheid voor de hulp, die de Franschen hem verleend hadden, niet beter te betoonen, dan door Dupleix tot Nabob te verheffen over alle landen, ten zuiden van de Kistnah, dat is: van een grondgebied, dat in uitgebreidheid gelijk is aan Frankrijk. Hij voegde nog andere waardigheden en persoonlijke regten daarbij, onder anderen ook dat hij een visch in zijne vaandels voeren mogt, wat alleen aan de uitstekendste personen des rijks toegestaan werd. Maar de waarlijk groote man vergat voor de bevrediging zijner eerzucht en ijdelheid noch de belangen van het vaderland, noch die der maatschappij, welke hij vertegenwoordigde. Onafhankelijk van de persoonlijke magt, die hem als Nabob ten deel was gevallen, had hij gezorgd, dat de Compagnie eene aan Pondichery, Karikal en Masulipatnam grenzende landstreek verkreeg, waarvan de jaarlijksche opbrengsten fr. 950,000 bedroegen. Op deze wijze zette de Compagnie als erkende souverein den voet op een deel van het schiereiland, terwijl zij als opperste bemiddelares het andere in afhankelijkheid hield. „Alleen op het noemen van uwen naam, wankelt de troon van den Grooten Mogol" had teregt een Indische hoveling aan Dupleix geschreven.

De Europeanen, die tot hiertoe gekropen hadden voor de voeten van de kleinste Indische vorsten, stonden verbaasd over de vorderingen der Franschen, en de Engelschen, in werkeloosheid of wanhoop verzonken, waren zoo ver verwijderd van krachtige maatregelen te nemen tegen den stroom, die ook hen scheen te zullen overweldigen, dat Majoor Lawrence ontmoedigd het besluit opvatte, naar Engeland terug te keeren. Mr. Thomas Saunders, die hem opvolgde, trachtte wel den Franschen overwinnaar een tegenwigt te stellen, maar behalve dat zijne strijdkrachten minder talrijk waren, scheen het alsof de roem der Fransche wapenen die der Engelschen had verlamd. In dezen krisis deed het toeval den man kennen, wiens roeping het was de magt zijner natie duurzaam te vestigen, en deze man was Clive, later Lord Clive van Plassey.

Toen het verdrag te Madras door de Franschen geschonden werd was Clive schrijver in dienst der Compagnie; hij ontvlugtte, in de klee-

ding van een Mohamedaan, naar het fort St. David, en trad bij de belegering van Pondichery als vaandrig in militaire dienst. Bij dit beleg, zoowel als in de onderneming tegen Devicotah, onderscheidde hij zich door zijn vruchtbaar genie, zijn snellen blik en zijnen onverschrokken moed, doch verwisselde daarna het zwaard weder met de pen, tot dat de moeijelijke toestand, waarin zijne landgenooten zich bevonden, en het gebrek aan officieren hem nogmaals de wapens deden opvatten. Van nu aan verkreeg hij onder de moeijelijkste omstandigheden gevolgen, zoo als alleen de grootste militaire bekwaamheden kunnen verwerven.

Tegenover zulk een man stond nog altijd zijn waardige mededinger Dupleix. Echter begon de ster van dezen laatste te verbleeken. Zij, die het nut van zijne gemaakte veroveringen zouden trekken, waren over zijn geluk verschrikt. Een rijk, zoo groot als Pruissen, dat hij in volle souvereiniteit bezat, een tweede, nog vijf à zesmaal grooter rijk gehoorzamende aan den wil van eenen man, dien zij als hare ondergeschikte beschouwde, — dit was te veel voor eene maatschappij van kooplieden en speculanten, die zich misschien nu reeds tot een verwijt maakten, dat zij van Indië gedroomd hadden, als van eene hen, die gouden eijeren legde. Zij deinsden terug, toen zij zagen, dat de vogel, dien zij hadden laten broeden, eene koningskroon in zijne klaauwen droeg. In plaats van eenvoudig eene armzalige kolonie in Pondichery te kiezen, hadden oorlog en verovering hem moeten dienen, om aan de Fransche bezittingen eenen vasten grondslag te geven, en aan het jammerlijke bestaan te ontrukken, waarin zij steeds van de luimen of de hebzucht van den eersten den besten Nabob afhingen, die zelf aan al de wisselvalligheden bloot stond, welke de Indische vorsten reeds van de vroegste tijden af, verteerden.

Clive had naauwelijks weder eene betrekking bij het leger aanvaard of hij wenschte zich te onderscheiden, en deed met eene uiterst geringe magt een aanval op Arcot, de hoofdstad van den Nabob. Hij nam die in, en verdedigde zich vijftig dagen met een handvol volks tegen zijne talrijke vijanden. De aankomst van duizend Mahratten en van eene kleine versterking uit Madras stelde hem echter in staat de provincie van Arcot geheel van vijanden te zuiveren. Korten tijd daarna keerde Lawrence uit Engeland terug, en stelde zich zelf aan het hoofd der versterking, die naar Trichinopoly bestemd was, terwijl Clive zich door den toestand zijner gezondheid gedwongen zag, voor eenigen tijd

naar Europa terug te keeren. Lawrence trachtte toen de Engelsche bezetting van Trichinopoly te ontzetten, maar Dupleix ondersteunde de belegeraars, en de omstreken van deze weinig belangrijke stad waren gedurende meer dan een jaar het tooneel van de krijgsbedrijven der Engelschen en Franschen. Ongelukkig voor de laatsten werd Dupleix niet door zijne regering ondersteund. De Engelsche Compagnie had reeds lang het ministerie lastig gevallen met klagten, dat zij, niettegenstaande den vrede tusschen Engeland en Frankrijk gesloten was, bemoeijelijkt werd door eenen gevaarlijken oorlog ten gevolge der eerzucht van den Franschen Gouverneur in Indië. De zaak werd het onderwerp van onderhandelingen tusschen het Engelsche en het Fransche gouvernement, en het hof van Versailles, zoowel als de Fransche Oost-Indische Compagnie waren bereid om Dupleix, die zijn eigen fortuin gewaagd had ten nutte van het vaderland, op te offeren. In Augustus 1754 kwam Godeheude als Commissaris te Pondichery. Dupleix werd teruggeroepen, en in December 1754 een verdrag gesloten, waarbij de Engelschen al wat zij gewonnen hadden behielden, de Franschen al hunne voordeelen weder opgaven, en de Fransche heerschappij in Indië op nieuw niet veel meer bleef dan de kolonie Pondichery. Wanneer men dit verdrag nagaat, dan rijst onwillekeurig de vraag, wat er van Indië geworden zoude zijn, wanneer Dupleix, in plaats van in zijne hoedanigheid als agent der Fransche Compagnie te gehoorzamen, en naauwkeurige rekenschap van zijne daden te geven, zich eigenmagtig in de landen had trachten te handhaven, die hem persoonlijk van den Nabob van Carnatik gegeven waren, en in wier bezit hij vormelijk door den Grooten Mogol bevestigd was geworden. Hoe het ook zij, de belangeloosheid en de vaderlandsliefde, welke Dupleix bezielden, schreven hem eene andere handelwijze voor. Hij keerde naar Europa terug, om daar nog 9 jaren te leven, waarna hij, door kommer en zorgen verzwakt, stierf.

Verovering van Bengalen door Clive.

Terwijl Frankrijk en de Fransch-Oost-Indische Compagnie zoo de diensten van Dupleix vergolden, zond Engeland Clive met den rang van luitenant-kolonel in dienst des konings en Gouverneur van het fort St. David naar Indië terug, en bij zijne terugkomst werd na langdurige beraadslagingen besloten, dat men alle krachten der Compagnie in de eerste plaats zoude aanwenden tot herstel harer zaken in Bengalen.

Door intrigues van allerlei aard had Suraja-Dowlah zich meester gemaakt van de heerschappij van Bengalen, Bahar en Orissa. Naauwelijks daarin bevestigd, en begeerig naar de schatten, die naar zijne meening in Calcutta te vinden zouden zijn, tastte hij deze stad aan den 18 Junij 1756. Na eenen korten tegenstand besloten de Engelschen de stad te verlaten, en eene schuilplaats op de schepen te zoeken. In de algemeene verwarring werd hierbij noch aan eenig plan, noch aan orde gedacht. Zoo groot was de schrik, dat de schepen in allerijl de rivier afzakten, en het geheele garnizoen van het fort onbarmhartig aan de woede en het geweld van eenen barbaarschen vijand ten prooi gelaten werd. De plaats werd door storm genomen, en de 146 man, die de bezetting uitmaakten, werden niettegenstaande het heete jaargetijde in eene naauwe gevangenis, het zwarte hol genaamd, opgesloten, waar in eenen nacht 123 den jammerlijksten dood stierven. Toen de tijding van de inneming van Calcutta te Madras kwam, was Clive op de kust, vertrok onmiddelijk met eene vloot derwaarts, bestaande uit 10 schepen, bemand met 900 Europeanen en 1500 Sipayers. Na eene kanonade van minder dan twee uren werd de stad door het garnizoen verlaten, en acht dagen later Hoogly bemagtigd. Suraja-Dowlah was ten uiterste verbitterd over deze handelwijze, en daar de oorlog tusschen Frankrijk en Engeland in Europa op nieuw was uitgebarsten, had eene vereeniging der Fransche magt met die van den Soebadhar voor de Engelschen noodlottig kunnen worden. Maar de geest van Dupleix bezielde de beraadslagingen te Chandernagor niet meer, waarin bepaald werd, dat niettegenstaande den tusschen de beide natiën uitgebroken oorlog, zij elkander in Bengalen niet zouden bestrijden. Clive

maakte hiervan terstond gebruik, en een stoute aanval op het kamp des vijands bleef niet zonder uitwerking. Suraja-Dowlah was gretig om te onderhandelen; al de faktorijen en voorregten der Compagnie werden hersteld, schadevergoeding toegekend aan allen, die bij de plundering verloren hadden, en den Engelschen het regt gegeven Calcutta te versterken. Twee dagen later werd dit verdrag opgevolgd door een offensief en defensief verbond.

In weerwil dat Clive deze voordeelen meest aan de onzijdigheid der Franschen te Chandernagor te danken had, besloot hij toch zich van deze plaats meester te maken. Den 23sten Maart 1757 werd de stad na eene dappere verdediging ingenomen, en nu was de beslissing van het lot van Bengalen genaderd. Suraja-Dowlah, de magtige Soedabhar des Nabobs, moest vallen, en hoe dit doel te bereiken was, hadden de maatregelen van Dupleix genoegzaam getoond. In het geheim verbond de Compagnie zich met een zijner bloedverwanten Mir Jaffier Khan, en weldra namen de vijandelijkheden eenen aanvang. Den 23sten Junij 1757 stonden de beide legers tegenover elkander in de nabijheid van Plassy; de Nabob met 18,000 man ruiterij en 50,000 man voetvolk, beschermd door 50 stukken geschut, en Clive met 900 Europeanen, 100 Topassen en 2100 Sipayers met 8 zesponders en twee houwitsers. Aanvankelijk scheen de overwinning aan de zijde van Suraja-Dowlah, maar twijfelende aan de trouw van Mir Jaffier, liet hij dezen op het midden van den dag in zijne tent roepen, wierp zijnen tulband ter aarde, en eischte van hem eenen eed, dat hij dien met zijn leven zoude verdedigen. Mir Jaffier kruiste zijne armen op de borst, wierp zich voor den tulband neder, en zwoer de plegtigste eeden. Suraja-Dowlah, hierdoor gerustgesteld, volgde den raad van zijnen trouweloozen bloedverwant, — en twee uren later moest hij op een kameel zijne legerplaats ontvlugten. Op zijne vlugt werd hij verraden, en gevangen naar Mir Jaffier gezonden, die hem in denzelfden nacht liet ombrengen. De moordenaar begaf zich toen naar het kamp der Engelschen, waar Clive hem als Nabob van Bengalen, Bahar en Orissa begroette.

De Franschen waren door de schitterende gevolgen van Clive, niettegenstaande de onzijdigheid, die zij de laatste jaren in hunne Indische politiek in acht genomen hadden, ijverzuchtig geworden, en zeiden eenen vrede op, die hun nog kort te voren zooveel vreugde gegeven had. Maar het geluk had hunne wapenen verlaten. De nieuwe Gouverneur Lally Tolendal was een lid van eene der Iersche familiën, die

Jacobus II in 1688 naar Frankrijk volgden, en zijn blinde haat tegen al wat Engelsch was, deed hem de geschikste persoon schijnen, om de Engelschen op de kust van Coromandel te bestrijden. In Mei 1758 landde hij met zijne troepen, vereenigde zich met de Fransche krijgsmagt te Pondichery en rukte op tegen het fort St. David. Groot was de ontsteltenis der Engelschen, daar de strijdkrachten van Lally de hunne verre overtroffen; zij verwachtten niets beters dan hunne geheele verdrijving, en had Dupleix nog den vijand aangevoerd, dan ware het meer dan waarschijnlijk geweest, dat hunne vrees verwezenlijkt zoude zijn. Te waarschijnlijker was dit, omdat Bussy, een der onderbevelhebbers van Dupleix, in Dekan beslissende voordeelen verworven, en onder anderen Vizigatum aan de Engelschen ontnomen had. Maar het karakter van den nieuwen gouverneur was weinig geschikt voor de taak, die aan hem was opgedragen. Van nature driftig en onverschrokken, maakte zijn rang hem ijdel en verwaand; ofschoon niet zonder groote talenten, was zijne kennis beperkt en oppervlakkig.

Zijne eerste daad was eene ongehoorde schending van alle gewoonten, van de godsdienst en evenzeer van de regten der inboorlingen. Daar hij in zijn ongeduld te Pondichery niet genoeg personen uit de lagere kasten had voor de lagere werkzaamheden van een kamp, beval hij, dat de inboorlingen, zonder eenig onderscheid van kaste, geprest zouden worden tot het dragen van lasten en anderen dergelijken arbeid; het verbranden der stad en het dooden van alle inwoners, zoude niet meer ontzetting te weeg gebragt hebben dan deze maatregel. Ondertusschen sloeg Lally het beleg voor het fort St. David, dat zich na een beleg van eene maand moest overgeven, en tot op den grond geslecht werd. De Engelschen vreesden nu eenen aanval op Madras, maar het geldgebrek en de ijdelheid van Lally kwamen hun uitmuntend te stade. De laatste deed hem Bussy terugroepen, en het eerste leidde hem tot onvoorzigtige onderhandelingen met den Koning van Tanjore, en tot eene onbezonnen plundering van Kiveloor, den zetel van eene beroemde pagode. Wanende dat hij daar onmetelijke schatten zoude vinden, liet hij de huizen omkeeren, en de beelden uit de tempels wegnemen, maar geene schatten werden opgedolven, en de beelden waren slechts van koper. Zes Braminen, die in de legerplaats der Franschen rondslopen, in de hoop van de overblijfselen hunner geliefde goden te verzamelen, werden door hem als spionnen beschouwd, gevat en voor de monden der kanonnen gebonden, in stukken geschoten.

De Koning van Tanjore, daarenboven nog verbitterd door de bedreiging van Lally, om hem en zijne familie als slaven naar Mauritius te zenden, riep de hulp der Engelschen in, waarvan het gevolg was, dat de Franschen hunne onderneming tegen Madras moesten opgeven. Lally wiens volharding alle moeijelijkheden hoopte te overwinnen, maakte zich toen meester van Arcot, en daar de meerderheid der Fransche officieren verklaarde liever te sterven door de vijandelijke kogels dan door uitputting en gebrek, werd ten laatste een bombardement van Madras ondernomen. Werkelijk gelukte het Lally de Zwarte Stad in te nemen, maar toen hij naauwelijks met den gevonden buit zijne batterijen had gereed gemaakt, verscheen eene Engelsche vloot tot ontzet, en een plotselinge aftogt was daarvan het onvermijdelijke gevolg. Nieuwe versterkingen onder kolonel Coote, die de Engelschen ontvingen, maakten den toestand van Lally nog hagchelijker. Te vergeefs trachtte hij zich staande te houden door een verbond met Hyder-Ali; in Januarij 1761 moest Pondichery zich overgeven. Mahé, op de kust van Malabar, was reeds vroeger bezweken, en na den val van Gonjee, in April 1761, bleef den Franschen geen enkele militaire post in Indië over.

Lally werd teruggeroepen, en eerst in de Bastille, later in eene gewone gevangenis geworpen. De verontwaardiging der natie, waarin de regering deelde, om hare eigene schande te dekken, eischte een offer, en het Parlement van Parijs veroordeelde den ongelukkige tot eenen smadelijken dood. Zoo had de Fransche Oost-Indische Compagnie in een tijdsverloop van slechts weinige jaren het ongeluk bewerkt van de drie eenige uitstekende mannen, Labourdonnais, Dupleix en Lally, die aan het hoofd der zaken in Indië gestaan hadden. De zoon des laatsten zoude door zijne welsprekendheid en ijver voor de vrijheid in de constituërende vergadering krachtig medewerken tot omverwerping eener monarchie, waaronder zulke onregtvaardigheden mogelijk waren!

Algemeene toestand van Indië na de verdrijving der Franschen.

De eigenaardige karaktertrek van dit tijdperk der geschiedenis van Indië, van dat land der diamantmijnen en fabelachtige rijkdommen, is:

geldgebrek. De Europesche volkeren dachten, dat zij slechts den grond van dit geheimzinnige en wondervolle land hadden te betreden, om de fabel van Koning Midas eene waarheid te doen zijn. Het hebzuchtige, ligtgeloovige Europa had, toen het den blik naar het anticke Oosten rigtte, den massief gouden en diamanten zonnetroon, waarvan de mythologische dichtkunst sprak, voor eene werkelijkheid gehouden. Men betastte reeds in fantastische zinsverrukking met handen, die de begeerte naar goud deed beven, die oude en reusachtige afgoden van massief goud, welke met hunne oogen van karbonkels onbewegelijk op den smeltkroes staarden, waarvoor zij bestemd waren. Naauwelijks echter had men dien troon omvergehaald, of men zag in plaats van het verwachte goud niets dan zand, en al sloeg men de goden tot gruis, geen goud, maar brokken klei bedekten den grond. Ook hier waren de afgoden verdwenen, ten minste de gouden. Wat er overbleef was eene aarde, die, wilde men leven, even als de onze in het zweet des aanschijns moest bebouwd worden, en die van tijd tot tijd (zoo als nog heden plaats heeft) door eenen hongersnood werd geteisterd, die in korten tijd een derde gedeelte der bevolking wegrukte. Rijkdommen kwamen echter alleen in het gevolg van den arbeid. Het zweet bevruchtte den bodem; het vergoten bloed bragt slechts woestenijen en onvruchtbaarheid voort. Reeds lang hebben de Europeanen op den Indischen grond niets dan bloed vergoten. Maar zijne schatten — waar bleven die? Onder de drukkende wapenrusting zijner veroveraars stroomde ook zijn bloed, maar goudzweet was het, dat men uit zijnen boezem wilde persen, en dat goudzweet wilde niet stroomen. Franschen en Engelschen konden zich maar niet aan het denkbeeld gewennen, dat het goud in een land ontbrak, waarheen zij alleen door dorst naar goud gelokt waren. Het was erbarmelijk telkens die handvol veroveraars, die geheele legers vernietigden en geheele rijken ten onderste boven keerden, in hunne zegepralen gestuit te zien door: *geldgebrek.* Dan stelde men zich schadeloos, door zich tot den een of anderen kleinen vorst te wenden, bij wien men middelen hoopte te vinden om de grootere te kunnen beoorlogen. In plaats van den grootmoedigen rol van veroveraar te spelen, ging men op roof uit. De kleine vorst, op wien men het gemunt had, waagde het nu en dan zich te weêr te stellen; maar nimmer vond men bij hem het goud, dat men van hem had willen nemen. Verarmd keerde men van de overwinning terug, en voerde de overtuiging met zich, dat de kleine despoot liever de plundering zijner

hoofdstad, de verwoesting en ontvolking van zijn koningrijk zag, dan zijne eigene schatten te verkleinen, die voor hem eene grootere waarde hadden dan koningrijk en hoofdstad. Maar zooveel te vuriger was de begeerte daarnaar geworden. Intusschen ging de gelegenheid tot groote daden verloren, en men vergenoegde zich slechts met enkele rooftogten, waardoor men het noodige tot onderhoud des levens moest winnen, in plaats van grootsche plannen te volvoeren.

Dit waren, ondanks de vele teleurstellingen, de hardnekkig in het oog gehouden bedoelingen der Europeanen. Terwijl men van het denkbeeld uitging, dat de kleinste hoek van de Indische aarde met goud opgevuld was, maakte de gemakkelijkheid, waarmede zich alle Indische vorsten van hun gebied en van hun gezag lieten berooven, hunne volharding in het in veiligheid brengen hunner eigene schatten, hoogst verdacht. Daardoor ontstonden er afpersingen, allerlei gruwelen, verdragen, die niemand van zins was na te leven, trouwelooze verbindtenissen, waarbij de Hindoes met gelijke munt betaalden. Inderdaad, even als de Europeanen op het Indische goud rekenden, speculeerden de Hindoes op dat der Compagniën. De kleinste Radjah, wiens hulp men tot de bestrijding van eenen nabuur verzocht, scheen te gelooven, dat Europa eene onuitputtelijke goudmijn was, en wilde daarom zijne vriendschapsdiensten slechts tot de hoogste prijzen verkoopen. De waarheid was deze, dat de onafgebroken oorlog niet toeliet rijkdommen te verwerven, en dat de rijkdommen, die men bij elkander veronderstelde, slechts de hebzucht bevorderden, terwijl het geheele gebrek aan geloof en vertrouwen, en de steeds terugkeerende gewelddadigheden den welstand vernielden, behoefte en armoede geene gelegenheid lieten, om zich te herstellen.

In dezen staat van zaken trad eene nieuwe magt, het koningrijk Mysore, en een nieuwe held, Hyder-Ali, in het strijdperk. De laatste stamde af van eene familie uit de Pendschab, en was van nederige afkomst. Zijn overgrootvader was een Fakir, en had in Decan groote rijkdommen verzameld. Hyder-Ali, zijn achterkleinzoon, bragt zijne jeugd in vermaken door, maar toonde toch hier en daar de in hem sluimerende talenten. Eens bij de belegering van een kasteel, waarin zich een bevelhebber, die tegen den Koning van Mysore in opstand was, had opgesloten, onderscheidde hij zich op zulk eene wijze, dat men hem na de inname het bevel over eene bende, en de bewaking van het kasteel toevertrouwde. Zoo wist hij steeds hooger te klimmen, tot dat

hij eindelijk beheerscher werd van den kleinen staat Dindigael, en zich groote schatten had kunnen verzamelen.

Aan het hoofd van Mysore stond toen een Radjah, die wel gaarne zelf geregeerd had, maar dit moest overlaten aan zijne ministers, twee broeders, waarvan de oudste, het onophoudelijk bestreden gezag moede, dit aan zijn jongeren broeder Noensjery overliet. Even als alle potentaten van Indië, Hyder Ali uitgezonderd, was de Radjah van Mysore arm aan geld. Terwijl hij tegen zijne ministers opstond, deden zijne onbetaalde troepen zulks tegen hem. Hyder-Ali zag, dat het oogenblik gunstig was, om in eenmaal aan het hoofd der regering te komen; hij kwam dus derwaarts, verzoende den Radjah met zijn ministerie, en de troepen met beide, niet zonder groote geldelijke opofferingen. Maar hij verwierf zich daardoor den naam van bemiddelaar en beschermer van het hoogste gezag. — en dit was hem voor het oogenblik genoeg, ofschoon hij niet verzuimde gelijktijdig groote voordeelen voor zich zelven te bedingen, zoo als b. v. de afstand van het gebied en de vesting van Bangalore. Toen Hyder-Ali tot op dit punt zijner grootheid gekomen was, deden de Mahratten, deze Gothen en Wandalen van het rijk des Mogols, eenen inval in Mysore (1759). Hyder-Ali werd door het algemeen vertrouwen aan het hoofd des legers geroepen, doch verschillende bevelhebbers des rijks weigerden onder hem te dienen. Hij sloeg echter de Mahratten, en noodzaakte hen zijne vredesvoorwaarden aan te nemen. Hierdoor van de trouw des legers verzekerd, stond alleen Noensjery hem nog in den weg, om meester te zijn in het rijk. Het viel hem gemakkelijk een opstand in het leger te verwekken tegen den minister, maar deze wist de afwezigheid der troepen, die Lally in het belegerde Pondichery ter hulpe snelden, te gebruiken, om in vereeniging met de moeder des Radjahs en een der Mahratten-opperhoofden, middelen te beramen tot den val van Hyder-Ali. Na eene overhaaste vlugt, waarop hij 98 mijlen in twintig uren aflegde, bereikte deze nog juist bij tijds Bangalore, waar hij de Mahratten tot den aftogt wist te bewegen. Kort daarna werd hij evenwel in het open veld geslagen, en onmagtig om door geweld te zegepralen, nam hij zijne toevlugt tot geveinsdheid. Ongewapend en alleen vertoonde hij zich voor Noensjery; wierp zich aan zijne voeten, smeekte om vergiffenis voor zijne ondankbaarheid, die hij de oorzaak van al zijne rampen noemde, en bad hem om zijnen ouden dienaar op nieuw onder zijne bescherming te nemen. Noensjery liet zich bewegen, nam hem in genade aan, en stelde hem in staat, om

in zijnen naam tegen zijne vijanden op te trekken. Deze waren hem nog te magtig, en vooral vreesde hij de bekwaamheden van den generaal Kundee-Row. Hij stelde toen in den naam van Noensjery brieven op aan de voornaamste officieren in het leger zijner vijanden, waarin hij handelde over eene zamenzwering tegen hunnen generaal, en hun de bepaalde belooning verzekerde. De brenger van deze brieven werd gegrepen, en zijne papieren aan Kundee-Row uitgeleverd, die, om het verraad te ontgaan, in allerijl naar Seringapatam vlugtte. Te midden der verwarring, die hierdoor ontstond, werd het leger van voren en van achteren door de troepen van Hyder-Ali aangevallen, die aldus eene gemakkelijke overwinning behaalde. De Radjah was hierop wel genoodzaakt met den overwinnaar te onderhandelen, die van dezen tijd af onbeperkt heerschte in het rijk van Mysore, terwijl de Radjah slechts in naam regeerde. De generaal Kundee-Row was bij het verdrag tusschen den Radjah en Hyder-Ali aan de genade van den laatste overgeleverd, met eene ernstige aanbeveling echter, om hem met zachtheid te behandelen. Hyder-Ali beloofde niet alleen hem het leven te zullen sparen, maar hem zoo lief te hebben als een papegaai; eene belofte, die hij zoo hield, dat hij den ongelukkigen gevangene in eene ijzeren kooi plaatste, en hem zijn ellendig leven met een weinig melk en rijst liet onderhouden.

Intusschen had Nizam-Ali na de terugroeping van Bussy zijnen broeder Salaboet-Yoeng onttroond, en in de gevangenis geworpen. Wel was deze bij den vrede te Parijs als de wettige Soedabhar of Nabob erkend geworden, maar deze erkenning verhaastte zijnen dood, daar zijn broeder hem onmiddelijk daarop liet dooden. De Nizam nam nu zelf den titel van Nabob aan, en zocht zich het bezit van zijn rijk te verzekeren door een verbond met de Engelschen, die zijne diensten gebruikten tot de verwoesting der vesting van Bangalore, die aan Hyder-Ali behoorde. Deze wist evenwel spoedig een middel te vinden om met Nizam-Ali te onderhandelen, en het gevolg daarvan was een verbond, dat ten doel had, om met vereende krachten de Engelschen uit Karnatik te verdrijven. De Engelsche troepen, die deze streek moesten dekken, zagen geen heil dan in een overhaasten aftogt, en redden zich in het fort van Trincomaly, waar zij door Hyder-Ali belegerd werden. Gelijktijdig zond Hyder-Ali zijnen later zoo beroemd geworden zoon Tippoe-Saïb met 5000 man ruiterij naar Madras, om deze stad en vesting te overrompelen. De plaats werd genomen, terwijl de President

en de Raad van Bestuur nog op hunne lusthuizen buiten de stad waren, en indien de troepen van Tippoe niet meer bedacht waren geweest om te plunderen, dan om het meeste voordeel van hunne verrassing te trekken, zoude de gevangenneming der Engelsche opperhoofden, hem zeker in staat gesteld hebben de Engelschen den vrede voor te schrijven. Nu was Tippoe na de plundering genoodzaakt, om met zijne legermagt weder tot zijnen vader terug te keeren. De Engelschen kregen toen hulp, en de uit Bengalen gezonden troepen onder kolonel Smith tastten Hyder-Ali bij Trincomaly in den rug aan, en versloegen hem, waarop zijn bondgenoot Nizam-Ali een afzonderlijken vrede met de Engelschen sloot. Aangemoedigd door deze voordeelen was de regering van Madras begeerig naar de verovering van geheel Mysore. In naam van Mohammed-Ali werd de oorlog aangevangen, maar Hyder-Ali behaalde verschillende voordeelen, verwoestte en plunderde het grootste gedeelte van Carnatik, en stond ten laatste met 6000 man kavalerie op den berg St. Thomas, in de onmiddelijke nabijheid van Madras. Vreezende echter dat de tijd om zijne uitgestrekte plannen te verwezenlijken nog niet gekomen was, bood hij de hand tot den vrede, die in 1769 gesloten werd, onder teruggave van alle wederzijdsch veroverde plaatsen, en opgevolgd door een verdrag van wederkeerige hulp en bondgenootschap. Van toen af trachtte Hyder-Ali zijn uitgestrekt gebied te organiseren, en lag daarbij zulke groote talenten aan den dag, dat de bloei en ontwikkeling van zijn rijk de Engelschen deed beven.

Maar terwijl zoo enkele deelen van het groote Mongoolsche rijk mede werkzaam waren tot de vervulling van het lot van Hindoestan, is een korte terugblik op de heerschappij des Mogols en op de laatste jaren van haar bestaan noodzakelijk.

De groote Keizer Aureng-Zeb was den 21 Februarij 1707 in het vierennegentigste jaar zijns levens, en het negenenveertigste zijner regering gestorven. De laatste jaren zijns levens waren verbitterd geworden door het vooruitzigt, dat zijn dood voor zijne zonen eene welkome aanleiding zoude zijn, om elkander het bezit des troons te betwisten. Reeds bij zijn leven was zijn oudste zoon Mohammed tegen hem opgestaan, en in de gevangenis gestorven. Naauwelijks had de grijze vorst de oogen gesloten, of de krijg barstte tusschen zijne drie overige zonen uit. Schah-Alloem, de oudste, en tevens degene, die de magtigste partij had, was een man van een zacht,

beminnelijk karakter. Om zijne broeders te bewegen hunne aanspraken te laten varen, liet hij hun de ruimste aanbiedingen doen. Maar door eerzucht en valsche raadgevingen verleid, besloten deze het geluk der wapenen te beproeven. Zij werden geslagen; de eene verloor het leven in het gevecht, en de andere maakte een einde aan zijn leven. Zoo besteeg Schah-Alloem den troon, het hart met leed vervuld, maar rein van misdaden, en bezield van het verlangen, om zijn rijk in vrede te regeren, waarvoor hij zich zelfs verschillende offers wilde getroosten, waartoe zijn voorganger nooit te bewegen zoude geweest zijn. Zoo trof hij eene overeenkomst met de Radsjpoeten, op voorwaarden, die hem ter naauwernood nog eene schaduw van magt lieten over dezen trotschen stam. Ook aan de Mahratten bewees hij gunsten, die zijn vader, ofschoon te zwak om hen te bevechten, nooit verleend zoude hebben. Een nieuwe tegenstander verhief zich tegen hem in de Sheiks.

De Sheiks waren reeds opgetreden ten tijde der heerschappij van Baber, doch alleen als Godsdienstsecte. Hun opperhoofd Naneh, even als Schah-Alloem, was een man van een zachtzinnig en eenigzins mijmerend karakter, en de Hindoes en Mohamedanen voortdurend door godsdiensttwisten verdeeld ziende, beproefde hij eene toenadering tusschen beide godsdiensten tot stand te brengen. Hij ontleende aan beiden de voornaamste ceremoniën en leerstellingen, trachtte die tot een geloof te vereenigen, dat de inwerking eener hoogere Voorzienigheid op de dingen dezer wereld, en de vergelding van het goede en het kwade in eene toekomstige wereld als de voornaamste grondstellingen aannam. Het getal der Seikhs nam spoedig toe; andere secten sloten zich bij hen aan.

Onder de regering van den wijsgeer Akbar had niemand er aan gedacht om hen te verontrusten, en zij zelven stoorden in niets de rust van het land. Eerst Aureng-Zeb maakte hen in zijnen godsdienstijver tot de gevaarlijkste vijanden van het Mongoolsche rijk. Hij liet hun opperhoofd of hunnen patriarch, Tig-Bahadoer, gevangen nemen, en in de vesting Gwalior dooden. Deze daad van geweld veranderde den geest van de tot hiertoe vreedzame Seikhs en Goeroe Govind, de zoon van Tig, zwoer niet te zullen rusten, voor dat hij den dood zijns vaders gewroken had. Hij hield woord. Nadat het hem gelukt was al de zijnen met zucht naar wraak te bezielen, wapende hij hen, gaf hun eene militaire organisatie, en maakte alzoo van een volk van vreed-

zame Fakirs eene bende roofzuchtige dweepers. Genoodzaakt met zijne ongeoefende soldaten het leger van Aureng-Zeb, die toen het toppunt zijner magt bereikt had, te bekampen, kon bij dezen met geen gunstig gevolg weêrstaan. Zijn leger werd verstrooid, zijne beide zonen gevangen genomen, en hij zelf tot de vlugt gedwongen. Maar de geest der militaire heerschappij, die hij in het leven geroepen had, ging niet met hem verloren. Het ongeluk en het onregt, dat de Seikhs hadden moeten verduren, maakte hen slechts te woester, en onverschrokkener. Na jaren lang in de bergstreken van het Himalaja-gebergte omgezworven te hebben, maakten zij zich den dood van Aureng-Zeb te nutte, en naderden op nieuw de noordelijke provinciën des rijks. Hun toenmalig opperhoofd was een zekere Banda, die uit de leerschool van Goeroe-Govind gekomen, den naam zijns meesters aannam. De verwoestingen, die de Sheiks toen aanrigtten, waren zooveel te verschrikkelijker, omdat zij door den dorst naar onverzoenlijke wraak ingegeven waren. Wel werden zij op nieuw verdreven, maar ook ditmaal wisten zij zich aan eene vergelding hunner euveldaden te onttrekken, en het eenige gevolg dat tegen hen verkregen werd, was, dat zij zich gedurende eenige jaren rustiger hielden.

De wijsheid, die Schah-Alloem in alle handelingen zijner regering aan den dag legde, droeg er niet weinig toe bij, om het Mongoolsche rijk nog eenigen tijd te zamen te houden, maar slechts vijf jaren, nadat hij den troon beklommen had, stierf hij in 1712 in zijn leger voor Lahore.

De laatste jaren van het rijk der Mongolen.

Na den dood van Schah-Alloem ontstond er tusschen zijne zonen, en toen deze gedeeltelijk in den strijd gevallen, gedeeltelijk omgebragt waren, tusschen verschillende pretendenten een strijd om den troon. Deze omstandigheid maakten zich de Mahratten ten nutte, en verwoestten het rijk tot aan de poorten van Delhi. En alsof het aan deze binnenlandsche oorlogen en buitenlandsche aanvallen nog niet genoeg had, kwam daar nog van buiten een andere gevaarlijke vijand bij,

HET HIMALAYA GEBERGTE

om het reeds [illegible] van het Mongoolsche rijk omver te

eroerd
an be-
ig van
ie zich
1. De
ait der
magtig
aamd,
dragen
in, en
echter
s naam
ofd liet
verder
er niet
am zelf
e troon
et land
grenzen
aan te
iof van
1 plaats
den de
spotter-
ah met
genade;
le ruwe
vakken
ii aan,
nog in
dat de
zoude
rah het
ge-
or

: omver te

ɜn beroerd
ɜpahan be-
:ering van
t, die zich
ɩlden. De
spruit der
ɜn magtig
genaamd,
ɔgedragen
er in, en
ad echter
iens naam
hoofd liet
m verder
hier niet
nam zelf
; de troon
het land
grenzen
n aan te
hof van
in plaats
ɜrden de
spotter-
ıah met
genade;
de ruwe
wakken
hi aan,
ı nog in
dat de
zoude
t.

voorstellen van den gevangen Saudoet bewogen, Moh

leger ontving, en onderhandelingen over den terugtogt aanknoopte.

Er is grond om te denken, dat Nadir Delhi alleen bemagtigde om zijne zegepraal met gematigdheid te genieten, en de inwoners tegen de gewelddadigheden zijner soldaten te beschermen. Twee dagen lang namen de Perzen de strengste krijgstucht in acht, maar toen zich het gerucht verspreidde van den dood van Nadir, waagden de Hindoes het, eenige zijner soldaten aan te vallen. De veroveraar, die ongetwijfeld zich tot hiertoe niet zonder moeite ingehouden had, barstte op het berigt van deze daad in de hevigste woede los, en beval de bewoners van alle huizen en straten, waarin men het lijk van eenen Pers vond, zonder aanzien van geslacht of leeftijd, om te brengen. Van den vroegen morgen tot aan den middag woedde het zwaard; 8000 Hindoes, Mongolen en Afghanen werden vermoord, en de stad op verschillende plaatsen in brand gestoken. Toen was de wraak bevredigd, en zoo groot was het gezag, dat Nadir over zijne benden uitoefende, dat op een gegeven teeken alle sabels in de scheden terugkeerden. Daarna werd het keizerlijke paleis geplunderd; men vond er baar geld, kostbare stoffen en voornamelijk juweelen, wier waarde ongeloofelijke sommen beliep. Sedert de Mongoolsche Keizers den troon van Hindoestan bezeten hadden, schenen zij allen door den hartstogt bezield geweest te zijn, om schatten te verzamelen, hetzij door de geschenken, die zij zich lieten maken, hetzij door de verbeurdverklaringen of door aankoopen; maar de schat, op deze wijze bijeengebragt, was nooit door plundering verminderd. Gedurende 35 dagen hielden de veroveraars vol, om zich door bedreigingen, afpersingen, martelingen, kortom door alle mogelijke middelen al den rijkdom, in deze prachtige hoofdstad verborgen, te doen uitleveren, en zoo groot was de buit, dat de waarde daarvan naar de gematigdste berekening 400 millioen gulden beliep, waarvan minstens de helft uit diamanten en gouden sieraden bestond. Boven alles zoude de troon des Mogols hebben uitgemunt, als geheel van goud vervaardigd en versierd met parelen en edelgesteenten, terwijl de troonhemel op twaalf gouden kolommen rustte.

Zelden werd een deel van het menschdom door grooter rampspoed getroffen, dan door dien welken de inval van Nadir-Schah over de hoofdstad van Hindoestan bragt, en toch vermeldt een geschiedschrijver van dien tijd, „dat de bewoners van Delhi, ten minste de zedelooze, die verre weg de meerderheid uitmaken, den terugtogt der Perzen betreurden," en zegt hij, „de buitensporigheden der soldaten worden bij de ligtzin-

nige gesprekken van alle standen als aardigheden aangehaald. Ellende werd niet geteld door diegenen, welke er aan ontsnapten, en de mensch geheel tot zichzelven bepaald, voelde niets voor zijn geslacht. Deze zelfzucht, die vijandin van maatschappelijke en bijzondere deugd, was algemeen in Hindoestan, tijdens den inval van Nadir-Schah, en sedert is het volk niet deugdzamer, en bijgevolg ook niet gelukkiger en onafhankelijker geworden."

Het lag niet in de bedoelingen van Nadir-Schah om Hindoestan te veroveren, ofschoon het aan zijne voeten lag. Hij vergenoegde zich met den afstand van Kaboel, Kandahar, en de ten westen van den Indus gelegen provinciën. Den 14den April 1739 begon hij zijn terugtot uit Delhi, waarvan hij zevenendertig dagen meester geweest was; hij keerde naar Perzië terug zonder een enkel vast punt in Indië bezet te houden, of een enkelen soldaat in dat land achter te laten.

Het vertrek van Nadir liet op nieuw het rijk ten prooi aan binnenlandsche onlusten, die de zwakke opvolgers van Timoer niet vermogten te beteugelen. Nevens de Afghanen, de Sheiks en de Mahratten, verhieven zich inlandsche stamhoofden, en onder deze laatste onderscheidde zich Ali Mohammed-Khan, de stichter van het gezag der Rohilla's. Hij behoorde tot de Hindoe-kaste der koeherders, maar was door een Afghaan van den stam der Rohilla's aangenomen en opgevoed. Als gemeen soldaat trad hij in het leger, klom daar spoedig op tot bevelhebber over eene bende ruiterij, en ontving tot belooning zijner dapperheid van den Vizier eene uitgestrektheid gronds, en het bestuur over eenige districten in Moradabad. Langzamerhand vermeerderde hij het getal der Afghanen in zijn leger, en werd daardoor in staat zijn gezag uittebreiden over dat gebied, hetwelk sedert bekend is geworden onder den naam van Rohillond (Rohilla-khund). Wel werd hij een oogenblik gedwongen voor de vereenigde legers van den Keizer en van den Nabob van Oude te wijken, maar de naijver van den Vizier tegen dezen laatste verschafte aan de Rohilla's de middelen om zich te herstellen, en zich met andere stamhoofden gereed te houden tot het gebruiken van de binnenlandsche onlusten.

De dood van Nadir-Schah, die in 1747 in zijne tent vermoord werd, bragt nieuwe onheilen voor Indië aan, daar een van zijne generalen Abdallah, den titel aannemende van „Parel der eeuw" niet alleen Kandahar, Kaboel en Lahore bemagtigde, maar zijne plannen ook tot Hindoestan uitstrekte. Reeds hadden de troepen des keizers eene neder-

laag geleden, toen eene losbarsting in de kruidmagazijnen der Afghanen vreeselijke verwoestingen in hun leger aanrigtte, en den aftogt noodzakelijk maakte; ook Moeltan en Lahore gingen daarbij voor het rijk verloren.

De dood van den zwakken Mohammed, die kort daarop volgde, gaf op nieuw aanleiding tot allerlei hof-intrigues; de Sheiks namen dagelijks in getal en in krachten toe, en de vorderingen, die de Dsjats en Rohilla's maakten, noodzaakten Achmed-Schah en zijnen Emir-al-Omrah om tegen deze laatsten de hulp der Mahratten in te roepen. — De ongelukkige Achmed werd kort daarna door zijnen Vizier onttroond, en zijn opvolger Alloem-Dsjir II gedwongen, om de bescherming in te roepen van den Afghaanschen Schah Abdallah. Naauwelijks echter had deze Delhi verlaten, of de Vizier maakte zich van zijnen persoon meester, en vermoordde hem in 1759, om den schijn van magt te geven aan Ali-Gohur, die echter niet meer was dan het werktuig of de gevangene van eenige heerschzuchtige Omrahs. Na velerlei wisselingen van fortuin verwierf hij echter de bescherming der Engelschen, die hem in staat stelden, om in 1771 met een leger van 16,000 man van Allahabad op te trekken, en eenige maanden later vergunde hem een verdrag met de Mahratten de intrede in de oude hoofdstad des rijks. Weinige jaren later werden hem, op last van een opperhoofd der Rohillas, de oogen uitgestoken, en in dien staat werd hij de gevangene der Mahratten, die in 1788 met behulp van Fransche officieren, Delhi innamen. In armoede en gebrek sleepte de gevangen vorst zijn ellendig bestaan voort, genoodzaakt om het marmer en de ingelegde sieraden van zijn paleis voor brood te verruilen, tot dat Delhi in 1803 door een Engelsch leger onder bevel van Lord Lake ingenomen werd. Wel werd toen Delhi en het omliggende land in schijn aan hem afgestaan, maar ofschoon de inkomsten werden ingezameld, en het regt uitgeoefend in zijnen naam, was Ali-Gohur, of zooals hij zich na zijne troonsbeklimming genoemd had, Schah-Alloem II, de Keizer van Hindoestan, inderdaad niets anders dan Lord-Mayor van Delhi.

In deze schijnregering werd hij opgevolgd door zijnen zoon Akbar, den tegenwoordigen keizer, die, tot vóór den opstand, in het paleis zijner trotsche voorgangers voortleefde, als een levend reliek, eene treffende en leerzame herinnering van al de magt, den rijkdom en de grootheid, eenmaal verbonden aan den naam van den grooten Mogol!

Hyder-Ali en Tippoe-Saib

Terwijl de onwaardige opvolgers van Aureng-Zeb in vadzige rust den ondergang van hun rijk aanzagen, werd in een ander gedeelte van Indië een strijd gestreden met een beleid en eene volharding, eene betere uitkomst waardig. Ongetwijfeld maakt de strijd van Hyder-Ali en diens zoon Tippoe-Saïb het belangrijkste tijdperk uit van de nieuwere geschiedenis van Hindoestan. Wij hebben den eerste uit het oog verloren, toen hij, na het verdrag van 1769, door aan het rijk van Mysore eene betere organisatie te geven nieuwe strijdkrachten zocht bijeen te brengen tot verwerving van de onafhankelijkheid zijner landgenooten. Hij bleef daartoe het gezag voeren in naam van den Radjah uit het geslacht der Pandoes, dien hij jaarlijks op het feest van Dessera of Maha-Noemi (het groote negenfeest) gezeten op zijn ivoren troon aan het volk vertoonde, en uiterlijk als minister en opperbevelhebber slechts ten dienste stond. Zoolang de Radjah aan al zijne lusten den ruimen teugel kon vieren, liet hij gaarne de zorgen der regering aan Hyder-Ali over, maar toen deze het noodig oordeelde de uitgaven zijner kostbare huishouding te verminderen, trachtte hij in verbinding te treden met de Mahratten, om zich met hunne hulp van eene hem lastig geworden voogdij te ontslaan. Hyder-Ali liet hem toen in het bad verworgen, en stelde zijn broeder in zijne plaats aan, met wien in 1775 de mannelijke lijn der Pandoes uitstierf. — Hyder-Ali meende het echter noodzakelijk hem eenen opvolger te geven, en sloeg daartoe den volgenden weg in. Hij beval, dat al de kinderen van de verschillende takken der Pandoe-familie bijeen zouden gebragt worden in de audientie-zaal van het paleis. De zaal was opgevuld met vruchten, lekkernijen, bloemen, speelgoed, wapens, boeken, beurzen met geld enz., en elk der kinderen werd vrijheid gegeven daarvan te kiezen, wat hem het beste aanstond Een der knapen greep in zijne regterhand een prachtigen dolk, en in de linker een limoenboom. „Dat is de ware Radjah," riep Hyder-Ali uit; zijne eerste zorg is het beschermen van zijn rijk; zijn tweede het verkrijgen zijner voortbrengselen; breng hem hier, opdat ik hem

omhelze." Een algemeene toejuiching begroette den knaap, die naar het paleis zijner voorgangers gebragt, en als koning erkend werd. Hyder-Ali bleef intusschen den krijg voortzetten tegen de Mahratten, tegen den Nizam, tegen de Poenahs en niet minder tegen de Engelschen, die meermalen in bondgenootschap met de inlandsche vorsten, de ontwerpen van hunnen geduchten en onvermoeiden vijand trachtten te verijdelen. Deze slaagde er echter in een magtig bondgenootschap tot stand te brengen, waarvan het doel was, de verdrijving der Engelschen uit Indië; den Nizam Ali werd opgedragen een inval in de noordelijke Circars te doen, den Mahratten in Bengalen en Behar; de Poenahs en de troepen van Dekan zouden Bombay aanvallen en Hyder, ondersteund door eene uitgelezen bende van 2000 Mahratten, zoude al zijne krachten rigten tegen Madras. Het beleid en de onverschrokkenheid van den generaal Goddard verijdelde al deze plannen; op den 3den April 1780 behaalde deze bij Broderah eene schitterende overwinning op de Mahratten, waarvan het gevolg was de uitbreiding van het presidentschap van Bombay langs de geheele kust, en toen weinige maanden na de overwinning bij Broderah de sterke vesting Gwalior door kapitein Popham ingenomen was, verlieten de Mahratten het strijdperk. Mohamed-Ali, de dubbelhartige bondgenoot van Hyder werd intusschen door de intrigues der Engelschen, die hem van een afhankelijken loondienaar der Compagnie tot een bondgenoot van den Engelschen koning verhieven, aan den bond onttrokken. Hyder-Ali was dus wel genoodzaakt zijne plannen tegen Madras te laten varen, en trachtte nu in tegendeel naar een bondgenootschap met de Engelsche Compagnie, die evenwel zijne voorstellen onbeantwoord liet. Hierover vertoornd zocht hij naar andere middelen, en vond die in de bekendheid, die hij verkregen had van de betrekkingen zijner Europesche mededingers. Hij trad in naauwe onderhandelingen met den Franschen gouverneur van Pondichery, Bellecombe, die hem ruimschoots van alle krijgsbehoeften voorzag. Zijn leger was nu 100,000 man sterk; 20,000 man infanterie waren in geregelde bataillons verdeeld, en werden grootendeels gekommandeerd door Europeanen; zijne kavalerie bestond uit 30,000 man, waarvan 10,000 man tot de kavalerie van Carnatik behoorden, die voor de helft door Engelsche officieren geoefend waren geworden. Daarenboven had hij 100 stukken geschut, 5,000 wel geoefende pionniers, en een uitmuntend ingerigte krijgscommissie, onder de leiding van den Bramien Poerneah. In alle moskeën werden gebeden gedaan voor den

goeden uitslag der onderneming, en heilige gezangen aangeheven in alle pagoden der Hindoes. Langzaam en omzigtig naderde het leger Madras; brandende steden en dorpen teekenden zijnen weg; en toch werd Hyder-Ali overal begroet als redder, — zoo drukkend en verachtelijk was het bestuur van den Nabob en der Compagnie geweest. In dezen drang werd den luitenant Flint bevel gegeven, om de sterkte Wandewash te bezetten. Hij vond de plaats geheel vervallen, het geschut niet gemonteerd, en maar weinig kruid, en zoo zag hij zich weldra door de bloem van het leger van Hyder-Ali aangetast. De onverschrokken Flint, die gedurende acht en zeventig dagen zich niet van zijne kleederen ontdeed om te rusten, kwam alle moeijelijkheden te boven, en vond middelen om de stad van 12 Augustus 1780 tot 12 Februarij 1783 tegen de herhaalde aanvallen van Tippoe-Saïb te beschermen.

Het geheele leger der Engelschen in Madras bestond uit 5,000 man onder bevel van den generaal Munroe, en een sterk detachement, dat onder den kolonel Baillie tot hunne hulp optrok werd door Hyder-Ali verslagen. Ongeveer tweehonderd Europeanen werden daarbij gevangen genomen, en ondergingen alle verschrikkelijkheden eener gevangenschap vreeselijker dan de dood. Onder de gevangenen was de jeugdige zoon van den kolonel Lang, die bevel voerde in Vellore. Hyder-Ali liet den jongeling voor zich brengen, en beval hem oogenblikkelijk een brief aan zijn vader te schrijven, waarin deze eene schitterende belooning toegezegd werd, indien hij de stad aan den vijand wilde overgeven, maar waarin hij zijn eigen doodvonnis mededeelde ingeval van eene weigering. De knaap weigerde kortaf daaraan te voldoen, maar toen men hem dreigde, antwoordde hij aan Hyder: „Indien gij mij laf genoeg oordeelt, om zulk een brief te schrijven, welke reden hebt gij om zoo laag te denken van mijnen vader. Het is in uwe magt mij voor de muren van Vellore te brengen, en mij in mijn vaders tegenwoordigheid in duizend stukken te doen houwen, maar het is niet in uwe magt, om hem tot een verrader te maken." Nogmaals liet Hyder zijne bedreigingen in eene afzonderlijke tent herhalen, maar daar zij zonder uitwerking bleven, werd de moedige jongeling (later Generaal-majoor Lang) naar het verblijf der andere gevangenen gebragt.

De onverstandige maatregelen van den generaal Munroe, die indien Hyder-Ali met zijne gewone voortvarendheid gehandeld had, den ondergang der Engelschen na zich zouden gesleept hebben, noodzaakten den

Gouverneur-generaal, Lord Hastings, nieuwe versterkingen onder Sir Eyre Coote te zenden, en ofschoon deze niet meer dan 7000 man onder zijne bevelen had, waaronder slechts 1700 Europeanen, behaalde hij in 1781 bij Porto-Novo een belangrijk voordeel, dat gevolgd werd door de opheffing van het beleg van Wandewash door Tippoe-Saïb, en door eene tweede overwinning op den weg naar Vellore, waarna de regen den veldtogt voor dàt jaar deed eindigen.

In 1782 landde eene Fransche vloot op de kust van Coromandel, en bragt eene belangrijke versterking aan Hyder-Ali, wiens zoon Tippoe, ofschoon dan ook met een twintigmaal sterkere overmagt eene groote overwinning op de Engelschen behaald had. Madras was intusschen tot het uiterste gebragt, en de honger veroorzaakte in de overbevolkte stad eene verschrikkelijke pest, waaraan wekelijks 12 à 1500 menschen stierven, toen gelukkigerwijze de dood van Hyder-Ali eenige verademing bragt. Zijn zoon Tippoe was toen afwezig, en de verwarring, die hierdoor in het vijandelijke leger ontstond zoude ongetwijfeld den Engelschen eene gemakkelijke overwinning verschaft hebben, maar het onvergefelijk dralen van Generaal Stuart, die Sir Eyre Coote in het opperbevel opgevolgd was, deed dit voordeel verloren gaan, en gaf Tippoe den tijd om zich als zijn vaders opvolger te doen erkennen, en de orde in het leger te herstellen. Tippoe-Saïb vervolgde zijne voordeelen met onmiskenbare bekwaamheid, ook nog nadat de tijding van het sluiten van den vrede tusschen Engeland en Frankrijk bekend geworden was, en daardoor aangemoedigd besloot hij een stap verder te gaan dan zijn vader, door het aannemen van de koninklijke waardigheid. In Januarij 1786 werden al de getrouwe Mohamedanen opgeroepen om tegenwoordig te zijn bij het lezen van de Khutba, in de moskee van Lall-Baugh. Toen de dienstdoende Moellah aan dat gedeelte kwam, waarin de gebeden voorkomen voor den regerenden vorst, stelde hij in de plaats van den naam van Schah-Alloem, dien van Tippoe-Sultan. Omstreeks dien zelfden tijd landde Lord Cornwallis, den nieuw benoemden en van eene uitgestrekte volmagt voorzienen Gouverneur-generaal te Calcutta aan, en de verwarde toestand des lands deed de hernieuwing der vijandelijkheden tegen Tippoe-Saïb niet lang achterwege blijven. Deze had in 1787 een gezantschap naar Versailles gezonden, met den last om het Fransche kabinet tot eene alliantie tegen Engeland over te halen. Dit gezantschap kwam daar juist op den tijd toen de eerste vergadering der Notabelen plaats had, en de drang der

binnenlandsche omstandigheden maakte het onmogelijk iets uit te rigten. Intusschen was Tippoe aan het hoofd van een talrijk leger naar de westelijke kusten opgetrokken, en had eenen zoogenaamden heiligen oorlog aangevangen, waarin al de tegenstanders van het Islamismus met woede werden vervolgd, en Tippoe zich zelf beroemde 8000 afgodische tempels verwoest, en al de daarin aanwezige schatten in goud, zilver en koper aan den voet der altaren verbrand te hebben. Deze handelingen van den nieuwen Sultan deden vele inlandsche volkstammen eene toevlugt zoeken bij de Engelschen, en zoo stonden de drie hoofdmagten van Hindoestan, de Mahratten, die het eigenlijke Hindoevolk, de Nizam, die het Muzelmansche Indië, en de Engelschen, die het Christelijke en Europesche Indië vertegenwoordigden, vereenigd tegen eenen nog jeugdigen staat, wiens krijgsroem echter alle drie in de schaduw stelde. In December 1789 naderde Tippoe de versterkte stad Travancore, en reeds had hij een deel zijner troepen binnen de muren gevoerd, toen een plotselinge schrik zijn leger in verwarring bragt, zoodanig dat hij zelf niet zonder levensgevaar kon vlugten. Hij rigtte toen twee brieven aan het Engelsche gouvernement te Madras, waarin hij zich nog altijd de getrouwe bondgenoot der Engelschen noemde, en den plaats gehad hebbenden aanval toeschreef aan de losbandigheid zijner soldaten; maar Lord Cornwallis liet zich door deze veinzerij niet misleiden, en spoorde tot den krachtigsten tegenstand aan. De verovering van Cranganore gaf de troepen des Sultans nieuwen moed, en op nieuw bedreigde hij Travancore, toen de inval der Britten in Mysore hem tot verdediging van zijn eigen rijk riep. Door zijne welberaamde plannen verijdelde hij de pogingen zijner talrijke vijanden, en slaagde er in hunne magt te verdeelen, en den oorlog naar Carnatik te verplaatsen.

Dit was echter maar van korten duur, want in Februarij stelde Cornwallis zich persoonlijk aan het hoofd des legers, trok Mysore binnen, en sloeg het beleg voor Bangalore, dat hij den 7den Maart innam. Eenige weken later, toen Cornwallis de hulp zijns bondgenoots, den Nizam, ontvangen had, werd de aanval op Seringapatnam, de hoofdstad van Mysore beraamd, maar het gebrek, dat allerwege in het Engelsche leger heerschte, en de invallende regens deden deze onderneming weder opgeven. Niettegenstaande bijna onoverkomelijke zwarigheden slaagden de Engelschen er toch in, om in den loop des jaars de sterke bergvestingen Nundydroog, Savendroog en Octradroog te bemagtigen, en zoo konden zij in 1792 het beleg slaan voor Seringapatnam.

Tippoe was in staat zijne hoofdstad te verdedigen met 100 stukken zwaar geschut, 5000 man kavalerie en 40 à 50,000 man infanterie; hij hoopte het beleg te rekken, en den vijand door gebrek tot den aftogt te noodzaken. Maar de overmagt der vijanden verijdelde zijne plannen, en ofschoon eene besmettelijke ziekte in het leger der Engelschen hem als bondgenoot diende, was hij ten laatste gedwongen, eenen nadeeligen vrede aan te nemen, die behalve andere vernederende voorwaarden hem de helft zijns rijks roofde. Men verweet Lord Cornwallis, dat hij in plaats van den vijand te vernietigen, diens magt in wezen gehouden had, en inderdaad was hij, die geheel doordrongen was van de Europesche denkbeelden over het staatkundige evenwigt, nooit voornemens geweest, om den Sultan van Mysore geheel magteloos te maken. Hij beschouwde dezen veel meer als een noodzakelijk en nuttig tegenwigt voor de magt van den Nizam en der Mahratten. Zijne politiek was, drie of vier groote mogendheden te vormen, die sterk genoeg waren, om wederkeerig voor elkander voorwerpen van achting en vrees te zijn, en den Engelschen de rol van oppersten bemiddelaar overlieten. Zijne vijanden antwoordden hem echter, dat het zekerste middel om den vrede te behouden, daarin bestond, dat men zijne vijanden zoo zwak, en zich zelven zoo sterk mogelijk maakte. Men wees hem aan, wat Engeland nog van de hulpmiddelen van Tippoe-Saïb te vreezen had, die wel van de helft van zijn inkomen, maar niet van zijne magt beroofd was, hoe het Anglo-Indische rijk kwetsbaar bleef tegen over een man, die den oorlog hartstogtelijk beminde, en van wien men het zoo gemakkelijk had kunnen bevrijden. De latere gebeurtenissen gaven hun maar al te zeer regt.

Tegen het einde der vorige eeuw heeft de Engelsche heerschappij groote vorderingen in Indië gemaakt, wel niet de zoodanige, die het gebied der Engelsch-Oost-Indische Compagnie vergrootten, maar toch zulke, die de uitbreiding daarvan voorbereidden. Engeland was reeds feitelijk in de plaats van den Grooten Mogol getreden. Een nieuw Indië, eene nieuwe geschiedenis begint met dezen tijd. Van alle zijden ontwikkelen zich nieuwe betrekkingen, en met uitzondering van een enkele, treden nieuwe personen op het tooneel der gebeurtenissen. Slechts één man, slechts één rijk, waren nog overig van allen, die den geest van Mohammed op de oude aarde van Brama verbreid, en in den loop der eeuwen wortel hadden doen vatten.

Deze man was Tippoe, dit rijk was dat van Mysore, de eene even

als het andere nog maar sedert kort opgestaan, en beide zonder toekomst. Als de laatste takken van den eenmaal zoo krachtigen stam der Mongolen, zoude hun bestaan slechts van korten duur zijn, en gelijk de bloesems, die de laatste stralen der herfstzon te voorschijn roepen, zouden zij afvallen, zoodra de eerste winterkoude zich deed gevoelen! De verovering der Engelschen had onder de Muzelmansche nederzettingen, die zoo welig getierd hadden op den rijken Indischen bodem, de eerste laag weggenomen, en zou nu in de Mahratten het echte aloude Indië weder levend vinden, dat gekenmerkt wordt door dien in sagen gehulden oorspronkelijken volksgeest, die eenmaal aan de wieg der wereld ontwaakte, en dat gelijk is aan een veelduizend-jarig kind, hetwelk alles zag voorbijgaan en verouden, zonder zelf te veranderen of te ontwikkelen.

Tippoe-Saïb hield zich niet voor geslagen, en de Engelsche Oost-Indische Compagnie kon eene wederuitbarsting van den oorlog als nabij beschouwen. Aanvankelijk meende men eenige administrative regelingen tot stand te moeten brengen, en daarom werd na het vertrek van Lord Cornwallis het bestuur opgedragen aan eenen burgerlijken ambtenaar Sir John Shore, maar toen deze in 1798 vervangen was door den Graaf van Mornington, later Marquis Wellesley, bragt deze den oorlogzuchtigen geest van het toenmalig Engelsche ministerie in Indië over. En waarlijk het tijdstip zijner aankomst aldaar was een der meest kritieke voor de Britsche belangen in dat gedeelte der wereld. De vijandige plannen van Tippoe waren rijp voor de uitvoering: — eene Fransche partij had den boventoon aan de hoven van den Nizam en van Scindia; — het hof van Poenah was aan de willekeur van het laatste overgegeven; — dat van Berar was den Engelschen vijandig; — Bonaparte was met zijn leger in Egypte geland, — en het regtstreeksche of verwijderde verband, waarmede zulks verondersteld werd te staan tot eenige onderneming in Indië, maakte het voor alles noodzakelijk Tippoe los te maken van zijne betrekkingen met Frankrijk, of hem van de middelen te berooven, om deel te nemen in eenig aan de Engelsche belangen vijandig plan. Na een nieuwe overeenkomst met den Nizam gesloten, en de Franschen uit Hyderabad verdreven te hebben, liet Lord Mornington den Sultan voorstellen doen tot bevestiging en wijziging der bestaande verdragen. Tippoe beantwoordde deze voorstellen ontwijkend, en wachtte intusschen den uitslag af, van zijne onderhandelingen met het Fransche bestuur op Mauritius, waarop echter Lord Mornington den Generaal Harris bevel gaf, om met het

Britsche leger, vereenigd met dat van den Nizam, het rijk van Mysore binnen te trekken. Na eenige weinig beslissende ontmoetingen sloot Tippoe zich in zijne hoofdstad op, waar hij zich weldra door de Engelschen belegerd zag. Maar het schijnt, dat Tippoe op den rand zijns ondergangs, zijne tegenwoordigheid van geest als bevelhebber verloren had. Een geheime vrees scheen hem te bevangen, al trachtte hij die ook te verbergen door zijne herhaalde verzekeringen aan zijne vertrouwden, dat de stad nooit genomen kon worden. Ten laatste aan menschelijke hulp wanhopende, nam hij zijne toevlugt, zoowel tot de godsdienst, die hij vereerde, als tot die, welke hij zoo wreed onderdrukt had. Terwijl de Moellahs het bevel gaven tot gebeden in de moskee, werd tevens de *jebbum* der Brahminen te hulp geroepen, en kostbare offeranden gevierd door den hoogepriester te Cenapatam. De ijdele wetenschap van elke secte werd geraadpleegd om den invloed der planeten te onderzoeken, en hare gewaande beslissing uit te vorschen. Hetzij bij toeval, hetzij door eene juiste beoordeeling van meer wezenlijke zaken dan hunne ingebeelde kennis, hadden de sterrewigchelaars den Sultan voorspeld, dat de stad het uit zoude houden, zoolang als de planeet Mars zich met eenen bijzonderen kring zoude vertoonen; dat deze op den 4den Mei zoude verdwijnen, en dat zij alleen op dien dag den Sultan de voorgeschreven plengoffers durfden aanraden tot de afwending eener ramp. Op den morgen van dien dag werden de offers gebragt, maar zij gaven geen rust aan het geschokte gemoed van Tippoe, want naauwelijks had hij zich ter maaltijd nedergezet, of hij ontving eerst de noodlottige tijding van den dood zijns bekwaamsten officiers, en daarna van den aanvang van den storm. Op deze tijding echter ontvlamde de moed des Sultans op nieuw. Oogenblikkelijk gebood hij zijne troepen om hunne wapens op te nemen, liet zijne eigene pistolen laden, en stortte zich te midden van den strijd.

De Engelsche troepen, die den aanval moesten doen, waren voor het aanbreken van deu dag in de loopgraven geposteerd, en wachtten in angstig zwijgen het voor den storm bepaalde uur, één ure in den namiddag, af, waarop de inboorlingen gewoon zijn zich aan de rust over te geven, en dus het minst voorbereid waren op tegenstand. De Generaal-Majoor Baird had verzocht, den storm te mogen aanvoeren, tegen die muren, waar binnen hij vier jaren lang een wreede en smadelijke gevangenschap had moeten doorstaan, en het uitzigt op wraak voor de gruwelen, waarvan hij getuige was geweest, of waaronder hij geleden

had, voerde zijne geestdrift en die zijner soldaten ten top. Een kleine maar dappere schaar Mysoreanen ontmoette hem in de bres, en nu ving er een bloedige strijd aan, die aan beide zijden aan velen het leven kostte, maar waarvan de uitslag was, dat in minder dan zeven minuten de Britsche kleuren van de bres wapperden. Groot was echter de teleurstelling der bestormers, toen zij zich na de bres beklommen te hebben in hunnen aanval gestuit zagen door eene breede en diepe gracht, die hen van de binnenwerken afscheidde. Een detachement van het 12de regiment ontdekte eindelijk een smallen overtogt, die gelaten was voor de werklieden. Hier wordt de worsteling hervat, en Tippoe, die in de ure des gevaars zijn ouden moed hernomen had, strijdt daar met al de woede der vertwijfeling. In het hevigst van het gevecht opent zich eene oude beenwonde, en niet in staat om den strijd te voet voort te zetten, vraagt hij een paard. Zoo houdt hij nog eenigen tijd stand, maar ten laatste door zijn gevolg, dat deels omgekomen, deels gevlugt is, verlaten, wil hij naar de vesting terugkeeren. Tusschen den eersten en tweeden muur wordt hij door een schot in de zijde getroffen, maar nog dringt hij zich voort. De Engelschen hebben echter reeds de poort bezet. De vlugtelingen verdringen elkander. Een moorddadig geweervuur van binnen en van buiten bestookt hen. Midden in het gedrang bevindt zich de onverschrokken Tippoe, en hem treft een tweede schot. Nog tracht hij de binnenstad te bereiken, maar zijn paard wordt gewond, en zinkt onderhem neder; zijn tulband valt op den grond, en bijna al de zijnen verlaten hem. Zij, die hem nog trouw zijn gebleven, heffen hem op, en zetten hem op eene draagbaar, maar tot tweemaal wordt hij in de algemeene verwarring er afgeworpen, en moet ten laatste onder de dooden en stervenden blijven liggen. Zoo vinden hem Engelsche soldaten. Gelokt door het schitterende gevest van zijnen sabel, wil een dezer zich den rijken buit toeeigenen, maar Tippoe, die zijn wapen nog steeds houdt omklemd, zamelt zijne laatste krachten, en brengt hem een houw in de knie toe. De soldaat hierdoor verbitterd plaatst den loop van zijn geweer op de slapen des Sultans, trekt af, en verbrijzelt hem het hoofd.

Onbekend met het lot van hunnen meester zetten de zijnen nog eenigen tijd den strijdvoort, maar eindelijk naderen de Engelschen het paleis, waar binnen zich eene kleine schaar tot den wanhopigsten tegenstand voorbereidt. De Engelsche bevelhebber echter wenscht een einde aan de slagting te maken, en Majoor Allan treedt als bemiddelaar met het

teeken des vredes het paleis binnen. Als onderpand zijner trouw geeft hij zijnen degen aan den Kelladar, en eischt van de zonen van Tippoe de overgave van het paleis. Deze durven bij de afwezigheid huns vaders daartoe niet besluiten, maar wachten met klimmenden angst diens terugkeer af. Eindelijk blijft hun niets anders over, dan zich aan de bescherming van den Engelschen officier over te geven, en deze verneemt nu, dat Tippoe niet in het paleis is, maar zich gewond bij de poort aan de noordzijde van het fort bevindt. Terstond gaat men den vorst opsporen, en na eenigen tijd vruchteloos gezocht te hebben, wordt des nachts zijn lijk gevonden, dat misvormd en uitgeplunderd nederlag, te midden van eene hoop gesneuvelden.

Zoo eindigde Tippoe-Saïb, de laatste krachtige heerscher aan den uitgestrekten geschiedkundigen horizon, welks andere uiterste de groote en geduchte gestalte van Timoer vertoont. Dat trotsche en magtige Mongoolsche rijk, dat zulk een krijgshaftigen geest, en zooveel sterkte ten toon gespreid had, eindigde zijn bestaan in krachteloosheid, even als sommige groote stroomen, die naauw merkbaar smoren in het zand. De Engelsche verovering ging daarbij niet te werk als andere veroveraars der geschiedenis, die door eene geheele inspanning hunner krachten verpletteren; zij ademde niet den trots des overwinnaars, maar de sluwheid van den koopman. Kruipend en begeerig naar schatten verstond zij beter door vleijerij overal in te dringen, dan hare tegenstanders te onderdrukken. Met hoeveel onverschrokkenheid zij, als het noodzakelijk was, zich in den strijd gedroeg, toch bleef het den schijn houden, als of de zegepraal haar vrees inboezemde, en alsof zij het niet waagde zijne vruchten te plukken. Niet haren vijanden was hare overwinning doodelijk, maar haren bondgenooten, en het was minder gevaarlijk door haar onderworpen, dan door haar ondersteund te worden. De overwonnene had alleen schatting te betalen; de bondgenoot verloor zijne souvereiniteit. Maar de overwonnene werd toch, hetzij vroeger hetzij later, weder bondgenoot, dat is: een afgezette vorst, en wel op de volgende wijze. Zijne nederlagen hadden hem verzwakt, de oorlogskosten voor eenigen tijd zijne middelen uitgeput. Zijne buren maakten zich dezen toestand van magteloosheid ten nutte, en begonnen hem wegens allerlei oude bezwaren, die steeds bij de hand waren, in de engte te drijven. In zijne onmagt en wanhoop wierp hij zich in de armen der Engelschen, die als zijne schuldeischers voor de bepaalde schatting, die hij hun te betalen had, terstond aan zijne roepstem ge-

hoor gaven. Hierdoor werd zijne schuld steeds grooter, want de in beider belang verleende hulp, vermeerderde alleen zijne schulden. Daar de schatting zoo naauw berekend was, dat hem slechts het noodige overig bleef, was hij onmagtig om aan zijne nieuwe schulden te voldoen. Spoedig nam het achterstallige toe, kapitaal werd bij kapitaal gevoegd, en zoo ontstond het deficit.

Dikwijls waren ook de naburige vorsten zooveel te ijveriger om den staat te plunderen, die zijne ontbinding zoo nabij was. Geschiedde zulks, dan waren zijne belangen zoo naauw met die der Engelschen verbonden, dat hij naauwelijks geen eigene meer scheen te hebben. De Oost-Indische Compagnie, die zich aanvankelijk misschien vergenoegd had, met hem een gedeelte van zijne staten te ontnemen, zeide hem dan: „Vrees niets. Daar gij even onbekwaam zijt, u te verdedigen, als uwe schulden te betalen, kunt gij uw leger wel ontbinden, dat u tot niets dient, en u met het mijne behelpen; daarvoor zal ik om uw eigen onderhoud en mijne vorderingen te verzekeren, het bestuur over uwe inkomsten op mij nemen, waaruit ik u een pensioen verzeker, terwijl ik u tevens als Nabob tegen al uwe vijanden zal beschermen." Zoo was de ongelukkige vorst gedwongen zich aan alle voorwaarden te onderwerpen, die zijne bondgenooten goedvonden, hem voor te leggen, en zag zich, ofschoon feitelijk nog in het bezit zijner magt, daaruit verdrongen, en van zijn gebied, zijne troepen en schatten beroofd. Op deze wijze oefende Engeland op het gebied der staatkunde het beroep des woekeraars uit, die zijnen ligtzinnigen natuurgenoot te hulp komt. Zoo werd het Mongoolsche rijk veroverd, of liever om het boven gebruikte beeld voort te zetten, gleed het in de handen der Engelschen. Op deze wijze gingen de Nabob van Carnatik, de Soebahdar van Dekan, de Nabob van Bengalen, de Nabob van Oude, zoo gingen allen te gronde, alleen Tippoe niet. Maakten grootere gevaren de ontwikkeling eener grootere bedrijvigheid, waakzaamheid en inspanning noodig, dan bereidde Engeland hun het rustbed, door hen te gewennen, zich geheel en al op zijne magt en bescherming te verlaten. Eenmaal op dit rustbed gelegen, rigtten zij zich niet weder op. De geschiedenis van het Mongoolsche rijk begint als eene Titansage, en eindigt als eene vertelling van zwakkelingen. Inderdaad wachtte Engeland hun eersten slaap niet af, om hun bloed af te tappen en hunne pezen door te snijden. Bij de laatste zieltogingen van het Mongoolsche rijk nam de Engelsche luipaard de natuur van den vampyr aan. Hij, die eenmaal in de

klaauwen des luipaards gevallen was, en daarvan de sporen bleef dragen, werd een prooi van den vampyr, en herstelde zich daarvan niet meer. Tippoe alleen wilde staande blijven, en hij bleef het; hij alleen wilde zich slechts op een rustbed nederleggen, dat hij zich met eigen handen gespreid had. Was het ook een doodbed, hij strekte er zich in zijne volle gestalte op uit, en overleefde zich zelven niet. Hij viel van geheel zijne hoogte, maar de wereldgeschiedenis heft hem weder op.

De laatste veroveringen der Engelsch-Oost-Indische Compagnie.

De val van Tippoe gaf den Engelschen een beslissend overwigt in Dekan, en de ongelukkige afloop van de expeditie der Franschen in Egypte, die na de nederlaag hunner vloot bij Aboukir niet meer twijfelachtig was, maakte voor langen tijd alle inmenging van Europesche staatkunde in de Indische aangelegenheden onmogelijk. Wel streden nog eenigen tijd Fransche officieren aan het hoofd van enkele legerafdeelingen der Mahratten, die, ontevreden over de verdeeling van den buit op Tippoe behaald, hunne wapenen tegen Engeland gekeerd hadden, maar zonder eenig gevolg. Aan hunne eigene verderfelijke politiek overgelaten, waren de inlandsche vorsten de grootste bevorderaars van de zich meer en meer over geheel Indië uitbreidende overheersching der Engelschen, en de geschiedenis der verovering na den val van Mysore levert een treurig tafereel op, waarbij den overwinnaars geen roem, den overwonnene geen medelijden ten deel valt. In dezen oorlog tegen de Mahratten sloeg de Generaal Lake in September 1802 het beleg voor Delhi, en de zwakke Schah-Alloem door zijne bondgenooten verlaten, was gedwongen zich onder de bescherming van den Engelschen Generaal te plaatsen, aan wien hij den weidschen titel schonk van: het Zwaard des staats, de Held des lands, de Meester der eeuw, de Zegepralende in den oorlog.

In 1805 verliet de Marquis Wellesley Indië, waar hij vervangen werd door Cornwallis, die op algemeen verlangen de leiding van het Indische bestuur weder op zich nam. Zijne eerste daden waren geheel in strijd

met die van zijnen voorganger, wiens gedragslijn jegens de Indische vorsten hij hoogelijk afkeurde, zoodanig zelfs, dat hij aan Holkar, het opperhoofd der Mahratten voorstellen liet doen, waarbij aan dezen de teruggave van al het gedurende den oorlog veroverde grondgebied aangeboden werd, maar hij stierf nog in hetzelfde jaar, en ofschoon zijn tijdelijke opvolger Sir George Barlow, evenzeer alle betrekkingen met de kleinere staten wilde afgebroken hebben, bleven de vijandelijkheden tegen de Mahratten en Sindia onder Lord Lake en Malcolm voortduren.

De naijver van Sindia tegen Holkar deed hem echter ten laatste een verdrag met de Engelschen sluiten, waarbij een aanzienlijke streek lands in Centraal-Indië aan de Compagnie werd afgestaan, en hij zelf een jaargeld aannam, dat hem uit de opbrengsten der afgestane provinciën zoude uitbetaald worden. Hierdoor hadden de Engelschen eene soort van barrière verkregen tegen de invallen der Mahratten, die evenwel in de landen der bondgenooten vele verwoestingen aanrigtten onder aanvoering van den wreeden Holkar. Deze verviel ten laatste in eene soort van zinneloosheid, tot dat hij in 1811 zijn ellendig leven eindigde. Reeds gedurende de krankzinnigheid van Holkar hadden eene zijner vrouwen Toelsah-Bhye, en zijn minister Bularam-Seit de leiding der zaken op zich genomen, maar konden niet verhinderen, dat Sindia, de Peishwa en verschillende kleinere inlandsche vorsten herhaalde plundertogten deden. Eindelijk besloot Lord Hastings, die in 1813 het bestuur in Indië op zich genomen had, krachtige maatregelen te nemen, en begon in 1814 den oorlog tegen den Radjah van Nepal, dien hij in 1817 niet dan na de grootste inspanningen gelukkig kon eindigen. Intusschen hadden de Pindarries, een woeste maar krachtige volkstam, een beslissend overwigt verkregen in het bondgenootschap der Mahratten, zoodat hun ondergang werd besloten. Al de bondgenooten werden opgeroepen om deel te nemen in dezen togt, maar niettegenstaande alle geslotene verdragen en herhaalde beloften van getrouwheid voegden bijna alle, Sindia, de Peishwa en de Nizam niet uitgezonderd, hunne troepen bij die der Pindarries, die op deze wijze den vijand het hoofd konden bieden met eene legermagt van ruim 200,000 man. Meer dan eenmaal werden dan ook de Engelschen in het naauw gebragt, en zelfs hunne residenten te Poenah en Nagpoer aangevallen, doch ondanks deze tegenspoeden behaalden zij in 1817 eene beslissende overwinning bij Mehidpoer, die een jaar later gevolgd werd door de onderwerping van den Peishwa en de herstelling van den Radjah van Satarak, die

zich onder bescherming der Engelschen stelden. Deze gebeurtenis eindigde in 1818, den zoo geduchten Mahratten-oorlog, en zoo kon Lord Hastings in zijne proclamatie verklaren, dat de heerschappij in Indië nu onbetwistbaar aan het Britsche Gouvernement vervallen was. Ongeveer twee derde gedeelte van Hindoestan stond toen onder het regtstreeksche bestuur van Engeland, en na eenen onafgebroken strijd van acht eeuwen, scheen ten laatste een tijdperk van rust en vrede voor het zoo jammerlijk geteisterde land aan te breken. Wanneer men let op de middelen waardoor deze verovering tot stand gebragt was, komt voorzeker den veroveraars weinig roems toe, maar daarom toch blijft zij eene gebeurtenis die haar wedergade in de geschiedenis niet heeft. Kostte de geheele verovering aan minder menschen het leven, dan de Spanjaarden in een enkel jaar in Zuid-Amerika deden vermoorden, toch was zij uitgebreider en hechter dan die der Mongolen, en wat daarin nog het meest verwondering baart, is, dat zij grootendeels tot stand kwam, in weerwil van de natie, die haar maakte, en de vruchten daarvan moest plukken. En moge er ook smaad kleven op de veroveraars, — ondanks alle misdaden, aan zoo vele hunner handelingen verbonden, maakte toch hunne verovering een einde aan een regeringstelsel, dat achtereenvolgens de schoonste oorden der wereld in wildernissen had herschapen, en is voor de inboorlingen zelve eene nationale emancipatie geweest van de meest drukkende onderworpenheid.

Lord Hastings verliet in 1823 Hindoestan, en keerde naar Engeland terug, maar de rust die hij aan de Engelsche regering in Indië scheen gegeven te hebben, was slechts kort van duur. Eenige duizenden Birmanen hadden in het grondgebied der Compagnie bescherming gezocht tegen de geweldenarijen van hnnnen vorst, die daarop hunne uitlevering eischte, en den hem gezonden Britschen gezant met verachting ontving. Hierop barstte de oorlog uit, en het hof van Ammerapoera, aangemoedigd door een op de Britten behaald voordeel, stelde zich niets minder voor dan de Engelschen uit Indië te verdrijven. In April 1824 zeilde daarop een Engelsch eskader, bemand met 5000 Europesche en 8000 Indische soldaten naar Rangoen, en nam de stad na een kortstondig bombardement in. De Birmas rekenden echter op de medewerking van het klimaat, en maakten zich gereed, om na het einde van den regentijd de Britten met 60,000 man aan te vallen. Niettegenstaande hunne overmagt werden de Birmanen toch herhaaldelijk geslagen, en zoo kon de Engelsche Generaal Campbell in 1825 de onderhandelingen

te Ava doen aanvangen. Wel werden deze door de trouweloosheid der Birmanen gerekt, maar in 1826 was de Koning of Keizer genoodzaakt een deel van zijn grondgebied af te staan, en de heerschappij van Engeland te erkennen. Met verbeten wrok moest hij een Britschen gezant te Ava toelaten, doch bleef, even als zijn broeder, die hem in de regering opvolgde, een stoute en sluwe vijand der Engelschen. In 1852 trachtte deze laatste nogmaals de Engelschen te verdrijven, doch moest deze poging boeten met den afstand van het rijk van Pegoe.

Intusschen hadden de Engelschen hunne Oost-Indische bezittingen, of liever hunne heerschappij in Azië van eenen anderen kant bedreigd gezien, niet door vijandelijke legerbenden, maar op de kronkelwegen der staatkunde, en daarop eenen tegenstander aangetroffen, die niet ligt was te overwinnen, en tegen wien, — zij het dan ook onder gewijzigde omstandigheden, — de strijd nog tot op heden voortduurt. Rusland bezit in Azië een grondgebied van 252,300 □ mijlen, dat is ongeveer $^1/_3$ van het geheele werelddeel, maar bewoond door slechts 6 millioen menschen, terwijl de bevolking van geheel Azië 500 millioen bedraagt. Rusland dringt derhalve naar het zuiden, naar die landen, welke de natuur even mild begiftigd heeft, als zij stiefmoederlijk geweest is jegens het noorden. Maar daarbij stuit Rusland overal op Engeland, dat het schoone gebied, daar eenmaal verworven, met de meeste ijverzucht bewaakt, en zijne bezittingen zooveel mogelijk door bevriende buren omringt. Wel komt het niet tot een open krijg, — wel bewaren zij uiterlijk den schijn van in de beste verstandhouding te staan, maar de geringe staatkundige ontwikkeling der Aziatische volkeren levert een ruim strijdperk aan de Europesche diplomatie, en het is onmiskenbaar, dat Rusland daarbij groote voordeelen bezit. Immers terwijl de Engelschman overal met zijn eigenaardig karakter optreedt, en eischt, dat andere volken zich naar zijne zeden en gewoonten schikken, wekt hij reeds terstond een afkeer op, vooral bij onbeschaafde volken, die met heiligen eerbied staren op hunne oude instellingen en gebruiken. Deze afkeer wordt nog grooter, waar de Engelschman, zoo als in Indië het geval was, als koopman optreedt. Met al de kracht en volharding aan zijnen geest eigen, vervolgt de Brit daarbij zijn eigen belang, zonder eenige inachtneming van anderer belangen; is het hem mogelijk, dan werpt hij alle hinderpalen, die zich tegen zijn belang aankanten met geweld omver, maar gelukt hem dit niet, dan gebruikt hij list, al is het dan ook in den regel geen fijn uitgesponnene, maar een zoo-

danige, die gemakkelijk ontdekt kan worden. De Engelschen trokken aanzienlijke rijkdommen uit Indië; de inboorlingen moesten ten hunnen nutte werken, maar hun lot was niet gelukkiger geworden. Wat baatte het hun, dat zij gedeeltelijk eenige staatkundige inrigtingen van Engeland ontvingen, die hunnen maatschappelijken en stoffelijken toestand onveranderd lieten. Meermalen aan hongersnood, bijna altijd aan velerlei afpersingen bloot gegeven, zien zij met wrevel op hunne vreemde overheerschers, en geven zich gemakkelijk aan elken invloed over, welks doel het is, de magt der Engelschen in Azië te verzwakken.

Geheel verschillend handelt daarentegen Rusland; de Rus heeft in zijne eerste aanraking met vreemde volken niets terugstootends; hij treedt op met eene zekere bescheidenheid, vriendelijkheid en welwillendheid; hij schikt zich naar vreemde gewoonten en zeden, en rigt zich naar hunne wijze van beschouwing; zijne diplomatie weet den schijn aan te nemen, alsof het alleen menschlievende bedoelingen gold, en waar het pas geeft, bewijst zij zelfs belangelooze diensten, als niemand anders helpen wil of kan. Zoo weet Rusland, terwijl het zich zorgvuldig wacht de eigenaardigheden en onafhankelijkheid der volken aan te tasten, eenen grooten invloed voor zich te winnen, om dien ter geschikter ure aan te wenden tot de vestiging zijner magt.

In 1834 had voornamelijk door Russischen invloed Mohammed Mirza den troon van Perzië beklommen, en zag zich zelfs door de Engelschen ondersteund tegen zijne vijanden, zoodat de nieuwe Schah geene andere gedachten koesterde, dan dat Engeland aan Rusland ondergeschikt was. Gewillig leende hij dus het oor aan den aandrang van Rusland, om zijn rijk naar het oosten uit te breiden, en Herat, dat zich sedert 1749 van Perzië afgescheurd had, weder tot onderwerping te brengen. Aanleidingen tot den krijg ontbraken niet; de vorst van Herat voldeed niet aan zijne verpligtingen, en zijne onderdanen deden herhaalde invallen in Perzië, om daar menschen te rooven, en die als slaven te verkoopen. Rusland hoopte de heerschappij van Perzië op deze wijze in Afghanistan te vestigen, en daardoor Engelands kwetsbare zijde in Azië zooveel te nader te komen. Openlijk echter trad geen van beide in dezen krijg op, ofschoon een Engelsche Luitenant, Pottinger, de verdediging van Herat bestuurde, en een Rus, Simonitsch de belegeraars aanvoerde. Ondanks herhaalde bestormingen waren de Perzen ten laatste genoodzaakt het beleg op te breken, en van hunne plannen op Herat af te zien.

Maar een nieuw gevaar bedreigde Engeland van dezelfde zijde

[illegible]

[illegible] VERDEDIGD

[illegible] Kraaij, Amsterdam.

Na den dood van [illegible] Schah was Afghanistan in vele onafhan-
9 de voornaamste wa-
der Mohamed-Khan,
nd. Het magtigste
krachtige bestuur
ter eenen bijna
dert het begin
sluw en on-
r Afghanen
den Schah
er-Schah,
nen, en
ischawer
oot, en
ocht van
ering tot
waarbij
te doen
he Com-
len troon
evangen.
, en was
over te
Dost-Mo-
im twee
rwonnen
boel ne-
den ge-
der En-
ele land
n moord
an, den
n troon,
Bij eene
or Pot-
den te-
n moest
... Afghanistan

Kraaij Amsterdam

Na den dood van Timoer-Schah was Afghanistan in vele onafhankelijke staten verdeeld, waarvan omstreeks 1830 de voornaamste waren: Kaboel onder Dost-Mohamed, Peischawer onder Mohamed-Khan, Kandahar onder Sjeer-Dit en Herat onder Kamrad. Het magtigste dezer rijken was dat van Kaboel, dat onder het krachtige bestuur van Dost-Mohamed voorspoed genoot. Het had echter eenen bijna onafgebroken krijg te voeren tegen de Seikhs, die sedert het begin der eeuw vereenigd waren onder Rundsjit-Singh, een sluw en onverschrokken opperhoofd, die zijn gebied ten koste der Afghanen trachtte uit te breiden. Hij ondersteunde daarom in 1833 den Schah Sjoejah, den door Dost-Mohamed verdreven zoon van Timoer-Schah, in diens onderneming om den troon zijner vaderen te herwinnen, en wist, ofschoon Sjoejah geslagen werd, zich daarbij het bezit van Peischawer te verzekeren. Daar Sjoejah een jaargeld der Engelschen genoot, en ook Rundsjit-Singh hun bondgenoot was, wekte dit de achterdocht van Dost-Mohamed, die, na eene vergeefsche poging van toenadering tot Engeland, in 1835 een verbond sloot met Perzië en Rusland, waarbij de laatste zorg droeg zijne handelsbetrekkingen in Afghanistan te doen begunstigen. Dit was te veel voor Engeland; de Oost-Indische Compagnie verbond zich met Rundsjit-Singh om Schah-Sjoejah op den troon van Kaboel te herstellen, en in 1838 werd de oorlog aangevangen. Reeds in Julij 1839 waren de Engelschen meester van Kaboel, en was Dost-Mohamed genoodzaakt zich aan Sir William M'Naghten over te geven. Schah-Sjoejah werd als vorst van Kaboel erkend, en Dost-Mohamed kreeg de stad Loediana in Britsch-Indië tot verblijf. Ruim twee jaren bleven de zaken in dien toestand, en gerust op de herwonnen heerschappij hadden zich vele Engelsche familiën reeds in Kaboel nedergezet. Onverwachts barstte er echter een oproer uit tegen den gehaten Schah-Sjoejah, die met eenen bijna algemeenen moord der Engelschen in de stad aanving, en zich weldra over het geheele land uitbreidde. Sir William M'Naghten, die in de citadel aan den moord ontkomen was, trad daarop in onderhandeling met Akbar-Khan, den zoon van Dost-Mohamed, bewilligde in diens herstelling op den troon, en verkreeg daarvoor een vrijen aftogt met zijne troepen. Bij eene tweede zamenkomst werd Sir William echter vermoord. Majoor Pottinger zette de onderhandelingen toen voort, en ving in 1842 den terugtogt uit Kaboel aan, dien hij onder de grootste bezwaren moest volbrengen. Niet alleen had hij in het ruwe bergland van Afghanistan

tegen het klimaat te worstelen, maar zag zich ook onophoudelijk aangevallen door de woeste horden der Afghanen, die telkenmale eene vreeselijke slagting aanrigtten. Lijken wezen aan de achtergeblevenen den weg, dien hunne voorgangers genomen hadden; de ellende der vrouwen en kinderen, die den trein volgden was onbeschrijfelijk, en teregt vergelijken Engelsche geschiedschrijvers dezen togt met den terugtogt der Franschen uit Moskou. Zes en twintig duizend menschen verloren het leven, weinigen slechts waren gelukkig genoeg het Engelsche gebied weder te betreden. Maar hoe groot ook de ellende was, die hen trof, schitterend blonk de volharding der Engelschen ook weder bij deze gelegenheid uit; de bezetting van Jellalabad weerstond gedurende vier maanden niet alleen de woede van eenen overmagtigen vijand, maar noch hongersnood noch de aardbeving, die gedurende eene maand de zwakke muren teisterde, bragt den moed der belegerden tot wankelen. Zelfs de vrouwen bleven niet achter, en de lotgevallen van Lady Sale, door haar zelve beschreven, zullen evenzeer de bewondering als het medelijden der lezers opwekken.

Groot was de indruk, dien deze nederlaag der Engelschen in Indië verwekte, en de hoop om het gehate juk af te werpen, verschafte aan de ontevredenheid een te ruimer veld, die daarenboven vermeerderd werd door de gepleegde schending der volksinstellingen, waarvan reeds vroeger melding is gemaakt. Lord Ellenborough, die aan Lord Auckland was opgevolgd, meende het dan ook zijnen pligt de geleden nederlaag te wreken. Een nieuwe togt werd beraamd, en had een gelukkig gevolg. Akbar-Khan werd geslagen, en de Engelsche vanen, die kort daarna van Kaboels muren wapperden, verkondigden het aan Azië, dat Engeland wel geslagen, maar niet overwonnen kon worden. Hierdoor was dan ook het overwigt van Engeland hersteld, en had de ondervinding geleerd, dat hier door de natuur grenzen gesteld waren aan den gevreesden invloed van Rusland. Zoo kon dan, daar Schah-Sjoejah omgebragt was, Dost-Mohamed als vorst van Kaboel en bondgenoot van Engeland erkend worden, en Lord Ellenborough bij proclamatie verklaren, dat de Engelschen het land weder zouden ontruimen.

Onder de Indische vorsten, die het eerst gereed waren geweest, om zich de nederlaag der Engelschen in Kaboel ten nutte te maken, behoorden de Emirs van Scinde, die niet alleen den doortogt der troepen naar Kaboel weigerden, maar ook de vaart langs den Indus belem-

merden. Onmiddelijk derhalve na den afloop van de tweede onderneming tegen Kaboel in 1843, werd Sir Charles Napier derwaarts gezonden, die na de overwinning bij Miani de hoofdstad Hyderabad innam, en het land bij het Britsch-Indische rijk deed inlijven. Van hoeveel belang het voor Engeland was deze uitbarsting zoo spoedig en zoo krachtig bedwongen te hebben, bleek korten tijd daarna toen de oorlog tegen de Seikhs uitbrak. Rundsjit-Singh was in 1839 gestorven, nadat hij zijn rijk over het geheele Pendsjab, over Attok, Moeltan, Kashemir en Peischawer had uitgebreid. Zijn dood echter was het sein tot eene algemeene verwarring. Opstanden, binnenlandsche oorlogen, vergezeld van vele gruwelen, verscheurden den staat, en de Gouverneur-Generaal Sir Henry Hardinge meende het noodig een Engelsch leger op de grenzen bij een te brengen. Intusschen gelukte het aan de weduwe van Rundsjit-Singh als Ranie het bestuur voor den minderjarigen vorst, Dhalip-Singh in handen te krijgen, doch zij zag zich genoodzaakt aan den nationalen haat toe te geven, en de vijandelijkheden tegen de Engelschen te beginnen. Het leger der Seikhs was niet minder dan 50,000 man sterk, en voorzien van 100 stukken geschut, terwijl vele Europesche officieren daarin bevel voerden. Bij de eerste ontmoeting in 1845 werden de Seikhs geslagen, doch met nieuwe strijdkrachten hervatten zij weldra den strijd, en leverden den 21sten en 22sten December des zelfden jaars slag aan den Engelschen Generaal Gough bij Ferozeshar. Het gevecht was lang en bloedig, de invallende nacht deed wel den strijd afbreken, maar niet het kanonvuur ophouden. De Engelschen behaalden echter de overwinning, maar ter naauwernood konden zij elkander daarmede gelukwenschen, of zij werden door eene nieuwe bende der Seikhs aangevallen. De worsteling ving op nieuw aan, maar nogmaals bleef de overwinning aan de zijde der Engelschen. Hoeveel zij ook geleden hadden konden de Seikhs zich nog binnen korten tijd herstellen, en reeds in Januarij 1846 bedreigden zij met 20,000 man Loediana. Gelukkig hadden de Engelschen versterking ontvangen, want weldra had er een beslissende slag plaats bij Aliwal, de hevigste en bloedigste die ooit door de Britten in Indië geleverd was, waarom dan ook de plaats van den slag „het Waterloo van Indië" genoemd wordt. De overwinning bleef aan de zijde der Engelschen, en ofschoon de Seikhs nogmaals een leger van 30,000 man op de been bragten, werden zij op nieuw bij Sutledge verslagen en verstrooid.

Toen meende de Ranie te moeten onderhandelen, en verkreeg den

vrede tegen den afstand van een aanzienlijk gedeelte van haar grondgebied, onder anderen van het schoone dal van Kashemir, de afdanking van haar leger, het aannemen der Britsche bescherming en de betaling van eene aanzienlijke schadeloosstelling. De inlijving van den Pendsjab kon dus als aanstaande beschouwd worden, en ofschoon vele stemmen in Engeland zich daartegen verklaarden, dwongen de trouwelooze handelingen der Seikhs den Gouverneur Lord Hardinge weldra tot dezen maatregel. In 1848 toch barstte een nieuwe opstand uit; de Seikhs vielen op het onverwachts de Engelschen aan, en verbonden met de Afghanen konden zij een geduchte magt in het veld brengen. Te Chilleanwallah bleef de overwinning onbeslist, doch het verlies der Engelschen was grooter dan nog in eenig vroeger gevecht. Deze uitslag bemoedigde de Seikhs, die weldra een leger van 60,000 man telden, doch Lord Gough behaalde den 2den Februarij 1849 eene beslissende overwinning bij Gudsjerat, en daar de Engelschen kort te voren ook Moeltan genomen hadden, was dus het overwigt van Engeland geheel hersteld. Korten tijd daarna vaardigde Lord Dalhousie eene proclamatie uit, bij welke hij na opsomming van alle grieven ten slotte verklaarde, dat het rijk van Pendsjab ontbonden was, en voortaan een gedeelte uitmaakte van Britsch-Indië.

De Indische opstand en zijne oorzaken.

Uit de vorengaande schets van de verovering van Indië blijkt genoegzaam, dat bij de Muzelmansche bevolking van Indië sedert lang een geest van ontevredenheid en wrevel heerschte, die reeds lang voor het jaar 1857 het uitbarsten van den tegenwoordigen opstand deed vreezen.

De inlijving van het koningrijk Oude en de met vet doortrokken patronen deden eindelijk het onder de asch smeulende vuur vlam vatten.

Lord Dalhousie had in 1856 als Gouverneur-Generaal der Engelsch-Oost-Indische Compagnie, de inlijving van het koningrijk Oude bevolen. Deze inlijving was eene schandelijke verkrachting van de tusschen de Compagnie en het koningrijk Oude bestaande verdragen. Waarschijnlijk herinnerde zich de Lord de fabel van den wolf en het lam, toen hij den koning van Oude, zoon en kleinzoon van de „goede en getrouwe geallieërden van de kroon van Engeland" het verwijt deed, dat hij door het slechte bestuur van zijn rijk onlusten had veroorzaakt, waardoor aan de Engelsche onderdanen in het naburige gebied der Compagnie nadeelen berokkend waren. Wel bestond er sedert eenige dagen in den omtrek zijner hoofdstad eene veete tusschen Muzelmansche dweepers en de Braminen van eenen Pagode. De laatste waren door de zonen van den Profeet aangeklaagd, dat zij hunne moskee hadden ontheiligd, door er het lijk eener oude kat in te werpen. Wel ontkenden de Hindoes deze daad, maar toch vielen de Muzelmannen op den Pagode aan. Van beide zijden werd veel geschoten, en nog meer beleedigends gezegd, maar het getal slagtoffers bedroeg maar eenige weinigen.

Deze gebeurtenis gaf echter den Gouverneur-Generaal aanleiding, om weinige dagen later eene lange proclamatie uit te vaardigen, waarin hij verklaarde, „dat, — daar het koningrijk Oude door den tegenwoordigen Souverein, zijnen vader en zijnen grootvader slecht bestuurd was geworden, en hunne regering evenzeer bij hunne onderdanen gehaat, als voor hunne naburen hoogst verontrustend was, — de wetten der zedelijkheid en der menschelijkheid het de Engelsche regering tot eenen gebiedenden pligt hadden gemaakt, om zulk eenen toestand te doen eindigen, door het koningrijk Oude in het gebied der Compagnie op te nemen."

Het is waar, dat ontevredenen en vlugtelingen uit alle deelen van Indië daar een toevlugtsoord gevonden hadden, en dat het 59,000 man sterke leger des koningrijks met zijn sterk, krijgsmaterieel veel gevaarlijks had voor de Engelsche heerschappij in Indië, maar daarom werd deze daad van geweld door geene feitelijke, in het koningrijk Oude plaats gehad hebbende gebeurtenis geregtvaardigd, en is alleen te verklaren, door het gebruik maken van het regt van den sterkste.

Uit grootmoedigheid en tot herinnering der van oudsher bestaande vriendschappelijke betrekking wilde men den koning een vrij aanzienlijk jaargeld laten, maar alleen onder voorwaarde van eene oogenblikkelijke gehoorzaamheid; hij moest den troon zonder tegenspraak verlaten,

viel er maar een vijandelijk geweerschot, dan zoude hij geen Kauri ontvangen.

Deze dreiging miste geheel hare werking bij den armen koning, die te zwak en te vredelievend was, om aan gewapenden tegenstand te denken. Met waardigheid steeg hij van zijnen troon, daar hij verklaarde er niet toe te kunnen besluiten, om voor zijn eigene zaak, het bloed zijner onderdanen te vergieten, — dat hij op de regtvaardigheid van het Engelsche volk vertrouwde, — dat hij zich, zoo het noodig was, aan de voeten der koningin Victoria wilde werpen, en zijne zaak voor het Huis der Lords en der Gemeenten bepleiten.

De koning van Oude, beheerscher van een land, dat tot de vruchtbaarste van den aardbodem behoort, was dit lang alleen in naam geweest. Sedert de Engelschen ten gevolge van de met Warren Hastings gesloten alliantie de belastingen in zijn rijk invorderden, waren deze, en niet hij, de eigenlijke Heeren des lands geweest. Men had hem het rustbed gespreid, dat voor hem een doodbed zoude moeten worden. De Britsche residenten aan zijn hof bleven nog wel steeds naauwgezet de vormen in acht houden, maar veroorloofden zich in der daad hoe langer hoe meer. Zij gaven den voormaligen Vizier van den Grooten Mogol, van wien hij zich eerst in 1760 onafhankelijk verklaard had, den titel van Beheerscher zijns rijks, maar zij beschouwden het land als een veroverde bezitting; en daar zij aan het ergste gaarne den schijn van het onschuldigste wilden geven, namen zij zelden iets kwalijk. Het Engelsche leger, dat door den Nabob moest onderhouden worden, was op eenen zoo kostbaren voet ingerigt, dat het de inkomsten des rijks grootendeels verslond, en de schulden aan de Compagnie hoe langer hoe meer deed stijgen. Alleen door nieuwe offers konden dan de bestaande betrekkingen behouden worden, en zoo was de geschiedenis van Oude sedert bijna eene eeuw eene onafgebroken reeks van botsingen en verdeeldheden, verwikkelingen en verootmoedigingen, van aanzienlijke geschenken en geldelijke offers. Wel bleven de vorsten onder alle omstandigheden, die de heerschappij der Engelschen in Indië bedreigden, getrouw aan hunne verbindtenis; maar moeijelijk is het te beslissen, of dit was uit gehechtheid, dan wel uit de innige overtuiging, dat zij de hulp der Engelschen noodig hadden, om hunne onderdanen af te persen en uit te zuigen. De verhalen daarvan grenzen bijna aan het ongeloofelijke, en wat op zoodanige wijze door de ongelukkige natie bijeengebragt was, werd voor zoo verre het niet verviel aan Engelsche

ambtenaren, de gemakkelijke prooi van Engelsche gelukzoekers. Bekend is in dit opzigt de geschiedenis van eenen Londenschen kappersjongen, die als kajuitsjongen naar Calcutta was vertrokken, maar daar zijn vorig beroep weder opvatte. Aan het hof te Lucknow gekomen slaagde hij er in het haar van den Nabob te doen krullen, won daardoor weldra diens vertrouwen, en verkreeg den titel van Sofraz-Khan, in welke hoedanigheid hij over alle gunsten van het hof beschikte. Kon hij daardoor reeds schatten verwerven, niet minder voordeelig waren hem zijne leverantiën, waarvan de maandelijksche rekening, naar Indische wijze op aan elkander geplakte repen papier geschreven, dikwijls twee à drie Ned. ellen lengte hadden, en ongeveer 180,000 gulden beliepen. Eenen geruimen tijd wist hij zich staande te houden, en toen hij eindelijk voor zijne vijanden moest wijken, kon hij zich naar Londen begeven met een kapitaal van ongeveer drie millioen gulden, waarvan hij thans nog in weelde in een der aanzienlijkste huizen leeft. Talrijke voorbeelden van dien aard zouden te leveren zijn, en zoo kon de inlijving inderdaad voor het volk als eene weldaad beschouwd worden.

Een gewigtig feit komt bij de opnoeming der oorzaken van den Indischen opstand nog in aanmerking.

Het Bengaalsche leger in dienst der Oost-Indische Compagnie staande, telde bij de uitbarsting 80,000 man (Sipayers) en hiervan waren minstens 70,000 man onderdanen van den koning van Oude, die tevens de bekwaamste soldaten van het geheele Indische leger waren. Ofschoon nu overigens de Muzelmansche bevolking, waartoe ook de afgezette dynastie behoort, in Oude niet onaanzienlijk is, zoo behoort deze landstreek toch tot die, waarin zich de Hindoe-type in de hoogere klassen zuiverder, krachtiger en dapperder dan elders, in stand gehouden heeft, en daarom heeft de Oost-Indische Compagnie ook steeds met zekere voorliefde, daar de Bengaalsche Sipayer-regimenten laten aanwerven.

Was het nu aan alle denkende hoofden in Hindoestan terstond duidelijk, dat met het verlies van de, zij het dan ook maar in naam, bestaande onafhankelijkheid van Oude, de laatste heerlijkheid en Indische grootheid gedaan was, zoo voegde zich omstreeks op denzelfden tijd, December 1856, nog eene omstandigheid daarbij, die den reeds lang ontworpen en voorbereiden opstand deed uitbarsten. Deze bestond in het volgende:

De Sipayer treedt in dienst der Oost-Indische Compagnie tegen de

stellige verpligting aan hare zijde, om hem niets te laten doen, wat tegen zijne godsdienst strijdt. Onder de godsdienstige vooroordeelen der Braminen behoort in de eerste plaats, dat het gebruik van ossevet hem ontheiligt, en hem oogenblikkelijk zijne kaste doet verliezen. De Muzelmannen van elke kaste (want de Indische volgelingen van den Profeet, nemen in eene zekere mate ook de onderscheiding in kasten aan) hebben evenzeer een afschuw van varkensvleesch. Omstreeks dienzelfden tijd voerde het Engelsche militair-intendantschap, het zoo als het voorgaf, zeer nuttige gebruik in, om het papier der patronen met ossevet te doen doortrekken. De geheele voorraad patronen voor het jaar 1857 was op deze wijze in gereedheid gebragt geworden.

Het eerste regiment, aan hetwelk men deze zoo bereide patronen ronddeelde, was het 19de inlandsche, dat toen te Barrakpoer in garnizoen lag. De Sipayers bemerkten terstond deze nieuwigheid, die zoo zeer tegen hunne vooroordeelen streed, en weigerden eenparig het gebruik daarvan. Toen het berigt van het gebeurde aan het geheele garnizoen bekend werd, was de ontevredenheid daarover zoo groot, dat de vier regimenten van Barrakpoer terstond het plan tot opstand vormden. In de vaste overtuiging dat men hen, door het met de tanden afbijten van de met koevet doortrokkene patronen, hunne kaste wilde doen verliezen (in hunne oogen geldt de koe nog voor heiliger dan de os), en hen zoo dwingen, om Christenen te worden, maakten zij een komplot, om tot verdediging van hunne godsdienst nog dienzelfden avond eene algemeene plundering te beginnen en alle Europeanen te vermoorden, waarna een ieder hunner zoude kunnen gaan, werwaarts hem beliefde. De zamenzwering werd echter nog gelukkig door een getrouw geblevenen Sipayer aan den Luitenant Allan ontdekt, en daardoor nog op dien avond het ergste voorkomen.

Dit geschiedde in Januarij 1857. De regering benoemde daarop een Comité om de bezwaren der Sipayers te onderzoeken. Het resultaat van dit onderzoek was, dat den Sipayers voortaan toegestaan werd, om de patronen niet meer met hunne tanden af te bijten, maar met de handen af te scheuren. Het 19de inlandsche regiment, waarmede men ook deze proef wilde nemen, weigerde ook dit. Nu was het noodig tot handhaving der militaire discipline strenge maatregelen te nemen, en het 19de regiment werd ontbonden.

In een Europeesch leger zoude eene dergelijke ontbinding eene zeer ligte straf geweest zijn, ten minste wat de onderofficieren en soldaten

betreft, ja zoude misschien als prikkel tot eenen opstand kunnen dienen, daar de meerderheid der laatsten althans gaarne huiswaarts zoude keeren. Maar voor een Sipayer-regiment is zulks geheel anders. Officieren en soldaten hebben geen ander vooruitzigt voor hunnen ouderdom dan hun pensioen; zij kennen geen ander beroep, dan dat der wapens, en daar zij als kinderen van soldaten, geen grond bezitten, blijft hun, noch hunne familie een ander handwerk, eene andere bron van bestaan over. Na eene ontbinding worden zij dus noodwendig roovers, en eindigen meestal hun leven aan de galg.

Ofschoon de Sipayers van het inlandsche 19de regiment tot op het laatste oogenblik onder snikken en een hartverscheurend gejammer om genade smeekten, aarzelden zij geen oogenblik, om liever eene toekomst vol ellende in te treden, dan zich bloot te stellen aan het verlies hunner kaste. Een ander regiment, het 34ste onderging wegens dezelfde weerspannigheideene dergelijke straf.

Wanende dat andere van Barrakpoer verwijderde regimenten niet zoo sterk door dien geest bezield waren, verdeelde men de patronen onder de overige Bengaalsche regimenten, alsmede onder die van het noordwesten. Om echter den tegenstand tijd te geven zijne kracht te verliezen, verlangde men van de Sipayers niet het onmiddelijke gebruik daarvan, maar vorderde slechts, dat zij die in hunne patroontassen zouden bewaren. Deze uitvlugt had geen gevolg; de Sipayers liepen niet in den val, en wisten, wat zij daarvan te denken hadden. Zij betoonden hunne ontevredenheid door iederen avond brand te stichten; dan gold het eene kazerne, dan een hospitaal, dan weder afgelegene huizen. De brandstichters werden nooit ontdekt, en de troepen, die bevel hadden ontvangen om den brand te blusschen, kwamen of altijd te laat, of lagen eenen bepaalden tegenzin in het blusschen aan den dag.

Opstand te Miroet.

De regering besloot toen tot elken prijs de zaak door te zetten. Om dit met het minst mogelijk gevaar te doen, koos men de ver van Barrakpoer gelegene stad Miroet, waar zich eene aanzienlijke Europesche legermagt bevond. Daar de inlandsche kavalerie-regimenten nog geen oproerigen geest getoond hadden, besloot men bij voorkeur zich tot het 3de regiment van dit wapen te wenden, en het met de bewuste patronen te laten manoeuvreren. Dit geschiedde. Van de 90 man, waaruit de kompagnie bestond, weigerden 85 gehoorzaamheid; zij werden oogenblikkelijk gevangen genomen, en voor den krijgsraad gebragt, die hen tot eenen 10jarigen dwangarbeid in de ijzers veroordeelde.

Op den 9den Mei zoude dit vonnis in tegenwoordigheid der verzamelde troepen voltrokken worden. Om den Sipayers alle gelegenheid tot tegenstand te benemen, werd eene aanzienlijke krijgsmagt verzameld, en geduchte aanstalten gemaakt. Europesche soldaten trokken met geladene kanonnen en brandende lonten op, en namen het weerspannige regiment in hun midden.

Nadat het vonnis van den krijgsraad afgelezen was, ging men tot de uitvoering over door 85 kavaleristen ijzeren boeijen aan handen en voeten te leggen. De ongelukkigen hadden tot op het laatste oogenblik gehoopt, dat het vonnis door den opperbevelhebber niet zoude bekrachtigd worden. Maar toen deze hoop ijdel bleek te zijn, begonnen zij op eene hartverscheurende wijze te roepen: „Amân! Amân! (Genade! Genade!) niet wij waren onwillig om te volgen, maar het gebod onzer godsdienst."

Eenige Europesche officieren van het regiment stortten tranen, toen zij mannen, die zich nooit vroeger aan het minste vergrijp hadden schuldig gemaakt, en die medailles droegen als bewijzen van hunnen moed en getrouwe pligtsbetrachting, aan zulk eene wanhoop zagen prijs gegeven. Eenige hunner vervoegden zich zelfs tot den Overste des regiments om genade voor hen te vragen, maar te vergeefs. De Europesche krijgstucht moest tot elken prijs gehandhaafd worden, was

het antwoord. In ketenen geklonken trokken de gevangenen hunne kameraden, en de beide andere inlandsche regimenten voorbij. In diepen kommer en met angstige ontzetting zagen deze op hen neder, gedwongen om bij zich zelven te denken: dat is het lot, „dat ons morgen overmorgen, binnen weinige dagen, weinige uren wacht; wij allen moeten deze proef doorstaan, waaraan wij slechts vernederd, onteerd als Parias, als Christenen kunnen ontgaan." Daar hielp geen protesteren tegenover de monden der kanonnen, die met kartetsen geladen waren. Daarop waren zij nog niet voorbereid. Ieder Hindoe verwijderde zich zwijgend met verbeten woede in het hart.

De daaropvolgende dag, de 10de Mei, was een Zondag. Met eene bij de Europeërs zeer gewone geringschatting der inlanders had men alle buitengewone maatregelen van voorzorg verzuimd. De gevangenis werd door het gewone aantal manschappen bewaakt, en de Europeanen gaven zich zorgeloos aan hunne kerkelijke of huisselijke gewoonten van den Zondag over, toen zich plotselings des avonds ten zeven ure een vreeselijk gehuil liet hooren, en de drie inlandsche regimenten uit de kazerne naar de gevangenis snelden. Alle Europeanen, die zij onderweg ontmoetten, werden vermoord. In een oogenblik zijn de gevangenen bevrijd, hunne boeijen verbroken, en zij zelven op paarden gezet, terwijl duizende stemmen van alle kanten den kreet aanheffen: Delhi, Delhi! Deze uitroep was tegelijk eene leuze en een herkenningsteeken.

Opstand te Delhi.

Des Maandags den 11den Mei, om 9 ure des morgens, zien de wachten aan de noordoostelijke poort van Delhi, bij de schipbrug, die over de Dsjimma voert, langs den weg naar Miroet 30 ruiters in den uniform van het 3de Bengaalsche regiment, aanrennen. Man en paard zijn druipnat van zweet, en schijnen uitgeput van vermoeijenis door den langen rid. Men laat hen passeren zonder de minste achterdocht.

Maar naauwelijks hebben zij de brug achter zich, of zij maken zich meester van de wacht, en dooden den bevelvoerenden Engelschen officier. Hierop roepen zij de aanwezige Sipayers tot zich, en verhalen hun in hartstogtelijke taal de op Zaturdag en Zondag in Miroet plaats gehad hebbende tooneelen. Zij toonen de wonden door de boeijen aan hunne beenen gemaakt en roepen hunne geloofsgenooten op, om met hen voor hunne kaste en voor hunne godsdienst te strijden. De geheele wachtpost beantwoordt met eenen kreet van verrukking en deelname, en belooft hun ook de andere opstandelingen, die nog van Miroet zullen komen, de behulpzame hand te bieden.

De dertig ruiters begeven zich daarna op weg naar het paleis. De eerste persoon, dien zij op hunnen togt ontmoeten is Fraser, de Engelsche resident bij den Grooten Mogol, die zich in zijne kabriolet naar de keizerlijke audientie begaf. Zij vermoorden hem met zijn eersten adjudant, kapitein Douglas, en zijnen eersten secretaris Nizon. Een gelijk lot ondergaan alle overige Europeanen, die zij ontmoeten.

Eenige vlugtelingen hadden ondertusschen den bevelvoerenden Generaal van het voorgevallene onderrigt. Deze liet oogenblikkelijk den muitelingen, die hij voor veel talrijker hield, het 54ste inlandsche regiment, benevens eene afdeeling inlandsche artillerie met 2 stukken geschut tegenover stellen. De troepen rukken werkelijk op naar de ruime plaats voor het paleis met het ernstige voornemen om hunnen pligt te doen; maar toen zij den kreet Din! Din! (voor de Godsdienst! voor de Godsdienst!) hooren, en in der haast eenige verklaringen ontvangen van sommige Sipayers van hun regiment, die tot den ontrouw geworden wachtpost behoord hebben, opent het geheele regiment, in plaats van zooals hun bevolen was, vuur te geven, regts en links aan weerszijden van den weg zijne gelederen, en laat zijne officieren midden op het plein staan. In deze stelling ziet het met eene verschrikkelijke koelbloedigheid de slagting aan, die nu onder zijne oogen plaats heeft.

De dertig ruiters dringen namelijk terstond in de geopende ruimte, en schieten met hunne pistolen den een na den ander al de officieren van het 54e regiment ter neder. Door den schrik verlamd, en zonder eenig ander verdedigingsmiddel dan hunnen infanteriesabel, schijnt niemand hunner aan tegenstand gedacht te hebben, met uitzondering alleen van den Overste Ripley, die twee der aanvallers door twee schoten met zijne pistolen zoude gedood hebben. Na deze slagting stijgen de ruiters van hunne paarden, en doorloopen de gelederen der Sipayers,

die zij de handen drukken en dankzeggen, dat zij hun niet in deze gruweldaden verhinderd hebben. Geen enkele officier kwam door de handen zijner eigene soldaten om het leven, die zich daarmede vergenoegden, dat zij hen niet tegen de wrekers hunner godsdienst in bescherming namen. Een aanval der opstandelingen op een der arsenalen had tot gevolg, dat de luitenant, die daar wacht deed, het in de lucht deed springen.

Herstelling van den troon des Grooten Mogols.

Gedurende den geheelen Maandag waren de opgestane regimenten van Miroet, van uur tot uur bij talrijke benden de brug overgetrokken, en, daar er geene Europesche troepen lagen, zonder wederstand te vinden tot binnen de stad doorgedrongen, waar zij alle gewigtige posten bezetten.

Nadat dit geschied was vormden de officieren der inlandsche regimenten een militair parlement, dat rustig en met takt de maatregelen overwoog, die men moest nemen. Men erkende, dat om met eenig gevolg tegen de Engelsche magt, zooals deze ontwikkeld en georganiseerd was, te kunnen strijden, al de hulpmiddelen, waarover Hindoestan kon beschikken, noodig waren, en dat men slechts dàn eenig goed gevolg kon verkrijgen, wanneer alle Hindoes en Muzelmannen zich onder éene vaan vereenigden. Tot hiertoe was alleen het Bramiensche kasten-vooroordeel in het spel geweest; de Muzelmannen waren daarbij geheel ter zijde gesteld. Om deze voor den opstand te winnen, was er slechts een middel,— dat zich namelijk de Hindoes en de Muzelmannen onder de vaan der halve maan schaarden, en den ouden troon van Delhi weder oprigtten. De voorslag werd eenstemmig aangenomen, en de uitvoering van het plan was zooveel te ligter, daar door een toeval, dat bijna als eene begunstiging der zaak door de Voorzienigheid gold, het eerste gevolg van den opstand was, dat de heilige stad Delhi en

de persoon van den Grooten Mogol zich in de handen der opstandelingen bevonden.

De door ouderdom verzwakte en door de gebeurtenissen tot den dood verschrikte Groot-Mogol, gaf slechts gedwongen zijne toestemming, en liet een proclamatie uitvaardigen, dat de heerschappij der Engelschen had opgehouden te bestaan. De Groot-Mogol, omgeven door de grooten des lands en de bevelhebbers der opgestane troepen reed ten teeken van de herstelling zijner waardigheid door de geheele stad. Van toen af nam het Muzelmansche gedeelte der bevolking de mede-verantwoordelijkheid op zich van den opstand, die zijn werk niet was. De sluiting van dat verbond was eene gebeurtenis van het grootste gewigt.

De opstandelingen hadden over zeer uitgebreide middelen te beschikken. Het nog aanwezige arsenaal van Delhi was een der rijkste van de wereld, en met eene verbazende hoeveelheid oorlogsmateriëel van allerlei soort opgevuld. De schatkist was goed voorzien, en de stad zoowel goed versterkt, als van groot strategisch belang.

Bij dit alles kwam een koning, die eenen grooten historischen en algemeen vereerden naam droeg, waaraan zich de grootste herinneringen vastknoopten. Zelden begon eene groote nationale beweging tot afschudding van eene vreemde heerschappij onder gunstiger voorwaarden en gelukkiger voorteekens.

Naauwelijks hadden de Muzelmannen deel genomen aan den opstand, of deze nam een karakter van woestheid aan, dat er tot hiertoe niet in zulk eenen graad aangekleefd had. De aanvoerders wisten dat vele Europeanen, die den 11den niet hadden kunnen ontvlugten, zich nog in de stad verborgen hielden. Op aandrang der Muzelmannen werden daarom in alle huizen, waar men maar vermoeden kon dat zij waren, nazoekingen in het werk gesteld; 48 ongelukkigen vielen in handen hunner vervolgers, en werden op de gruwelijkste wijze vermoord.

Een hoofdmiddel om de zoo in gevaar gebragte Engelsche heerschappij weder te herstellen was de electrische telegraaf. Met de snelheid des bliksems kwam de tijding van al het gebeurde te Lahore, te Agra, te Cawnpore, te Benares, te Calcutta en te Bombay aan, en overal vereenigden zich bekwame mannen om den opstand het hoofd te bieden. Allen erkenden terstond, dat de redding van de Britsch-Indische heerschappij afhing van de twee Engelsche divisiën, die in bezetting lagen in de steden langs den Indus. Echter zoude dit dan alleen mogelijk zijn, wanneer van die zijde geen gevaar dreigde van de in-

landsche regimenten, die in den Pendsjab lagen, noch van de Seikhs, die toch zoo ligt geneigd waren om aan alle wanordelijkheden deel te nemen. Er moest daarom snel gehandeld worden — zonder eenige aarzeling — eer het in Delhi gebeurde, aan de bevolking en de Sipayers bekend werd. Een krijgsraad besloot daarom, dat alle inlandsche Bengaalsche regimenten in den Pendsjab terstond ontwapend en door Seikhs-regimenten vervangen zouden worden, zamengesteld uit het oorlogzuchtige volk, waaronder men zich ophield, dat even vijandig gezind was tegen de Hindoes als tegen de Muzelmannen, en altijd gereed om voor geld te vechten. Na weinige dagen waren dus alle krachtige mannen geworven.

Hierop begon de ontbinding der Bengaalsche regimenten, waaraan groote moeijelijkheden en gevaren verbonden waren. Twee vliegende kolonnes, uit Europeërs en Seikhs bestaande; bragten die echter spoedig tot stand. De Sipayers moesten hunne geweren afgeven, die onder de nieuw aangeworven regimenten der Seikhs uitgedeeld werden.

Hiermede was voor ditmaal de Engelsche heerschappij gered, want het met acht millioen bevolkte Pendsjab leverde de noodige hulpmiddelen tot den krijg; alle mannen, in staat om de wapens te dragen waren voor de zaak gewonnen, en wat nog in de dorpen achtergebleven was, leverde aan de Engelschen deserteurs of verdachte personen uit, die meest alle gehangen of doodgeschoten werden. De strafoefeningen volgden toen overal, waar Engelsche troepen lagen, op groote schaal. Geheele regimenten Sipayers werden tot op den laatsten man verdelgd.

Toen hadden er in vele deelen van Indië tooneelen van ruwheid en bloedstorting plaats, waarover de menschenvriend liever den sluijer der vergetelheid werpt. Aan de eene zijde geheele massaas van onschuldigen, die zich in den algemeenen schrik op de vlugt begeven hadden, gevangen genomen en ter dood gebragt; aan de andere zijde de meeste inlandsche regimenten, die een dergelijk lot vreesden, en die hunne officieren vermoordden.

Moord te Cawnpore.

Reeds op den 8sten Junij waren alle inlandsche troepen der divisie van Cawnpore opgestaan, en hadden zonder eenige gewelddadigheden tegen hunne opperhoofden te plegen hunne kantonnementen verlaten, om zich bij hunne broederen in Delhi te voegen. Deze troepen kwamen op hunnen togt naar Delhi op de eerste station te Cawnpore aan, toen zich daar de sedert zoo berucht geworden Nanah-Sahib bevond. Nanah Sahib, was de aangenomen zoon van den laatsten Peischawer Bahi-Rao, en had naar de oud-Indische wetgeving diens groot vermogen moeten erven. Maar Engelsche regtsgeleerden hadden zijne aanspraken bestreden, en na vele aangewende pogingen, verkreeg hij slechts een deel daarvan en het sterke slot Bithore aan den Ganges, ongeveer 10 mijlen van Cawnpore. Hij verzamelde al de inlandsche stafofficieren van genoemde divisie om zich heen, en sprak hen met zeer veel bekwaamheid aan. Hij behandelde de zachtheid, die zij jegens hunne Engelsche officieren in acht genomen hadden als zwakheid, waarvan zij de bittere gevolgen zouden ondervinden; hij bewees hun, dat de gunstige gelegenheid, die zij eenmaal hadden laten voorbijgaan, zich niet weder zoo gemakkelijk zoude voordoen; hij hield hen voor, dat als zij werkelijk besloten waren, om hunne godsdienst te verdedigen, en het rijk hunner vaderen te herstellen, zij alle medelijden moesten uitschudden, en grijsaards zoowel als jongelingen, vrouwen zoowel als kinderen, waar die hun ook in handen vielen, moesten vermoorden; in één woord, dat zij het vervloekte geslacht moesten uitroeijen, dat hun het voorbeeld der slagting gegeven had. „Wat drijft u aan," voegde hij er bij, „naar Delhi op te trekken, terwijl gij uwe vijanden in Cawnpore achterlaat, die u zoo gemakkelijk kunnen vernielen, en die u later als bloedhonden zullen vervolgen. Gij moet naar Cawnpore terug, en de Engelsche magt daar den doodslag toebrengen; als gij de slang door midden klieft, redt gij uwe broederen te Delhi, die zij verslinden wil." Deze trouwelooze taal vond gretige toehoorders, en Nanah-Sahib werd tot aanvoerder gekozen.

Des anderen daags waren de 5 à 600 Europeanen, die zich in het nieuwgebouwde hospitaal te Cawnpore verschanst hadden, niet weinig verbaasd, toen zij de Sipayers, die zij op weg naar Delhi waanden, in slagorde tegenover zich zagen staan. Alle gemeenschap naar buiten was afgesloten, er werden batterijen opgerigt, en eene belegering voorbereid van eene plaats, die zich tegen Europesche troepen geen half uur had kunnen verdedigen, en die, om het ongeluk te volmaken met vrouwen en kinderen opgevuld was.

Nanah-Sahib had zich naar de stad Cawnpore begeven, waar hij de openbare kas in bezit nam, en de gevangenissen deed openen, waaruit hij 400 tuchtelingen liet bevrijden, die hij als werktuigen zijner wraak wilde gebruiken. „Het ging toen," schrijft een ooggetuige in den beeldrijken stijl van het Oosten, „in de stad Cawnpore toe, alsof de jongste dag des gerigts aangebroken was; ik, de schrijver van dit dagboek, was tegenwoordig, toen de Sipayers, infanteristen en kavaleristen, met blanke sabels en kanonnen van allerlei kaliber naar den Gwat-Tola, waar het hospitaal ligt, optrokken; ik zag met eigen oogen Hindoes en Muzelmannen, en hoorde met eigen ooren, hoe zij aan de eene zijde riepen: de overwinning voor den Radjah Ramihoend! en aan de andere zijde: verheft uwe stemmen, gij getrouwen, Allah heeft de Kafirs (ongeloovigen) vernietigd!"

Maar de Kafirs waren niet zoo spoedig te vernietigen. In dit ligt gebouwde hospitaal bevonden zich een energieke grijsaard en vastberadene jonge mannen. Nadat de eerste verrassing geweken was, verwachtten zij moedig deze verachtelijke en door hen verachte benden. Gedurende ongeveer drie weken, van 9—25 Junij hielden zij, naauwelijks 240 in getal, den strijd vol tegen 12,000 vijanden, want Nanah-Sahib had talrijke benden misdadigers tot zich getrokken. — Twaalf-, achttien- en vierentwintigponders beschoten onophoudelijk het hospitaal, dat bijna geheel onbeschut was, daar de tijd tot het voltooijen der verschansingen ontbroken had. Om dit vuur te beantwoorden, hadden de Engelschen slechts drie kleine kanonnen, die met kartetsen geladen, aanvankelijk groote schade in het leger des vijands aanrigtten. Maar daarentegen werd het hospitaal door meer dan 400 kogels getroffen. Een deel van het dak stortte in, en de belegerden hadden toen veel van de brandende zon te lijden, waarbij later nog al de kwellingen des hongers kwamen. Hunne onderlinge zelfopoffering, van de mannen tegenover de vrouwen, van de moeders tegenover de kinderen, was bewonderenswaardig,

en zoo als men die slechts van de edelste karakters verwachten mag. Maar wat nog meer bewondering verdient, en de Engelschen boven alle andere natiën onderscheidt, was de zelfverloochening des Christens, — die wonderbare, bijna zwijgende berusting, die hen nooit verliet, en maar zelden door het spoedig bedwongen geween eener vrouw afgebroken werd. Die kalme waardigheid van den Christelijken held, die den dood voor zijn vaderland te gemoet treedt, alsof het getuige zijner opoffering zijn, en die toejuichen konde — dien dood des Romeins op zijnen raadsheerlijken zetel, vindt men nog maar alleen bij de Engelschen. Er was elken dag een heilig uur, een boven alles verheven uur, waarin de weinigen, die van den strijd uitrustten, zich tot het avondgebed om den eerwaardigen geestelijke verzamelden. Wel werden diens woorden van tijd tot tijd door het geluid eens kogels afgebroken, die door de muren heendrong, en een der knielenden ter neder wierp; maar de aldus verwonde, (soms was het eene vrouw of een kind) werd in de naaste ruimte gebragt, en het gebed rustig vervolgd tot aan de laatste bede tot God: „voor onze dierbare broeders en zusters, die hier den dood voor het vaderland gestorven zijn." — En dan groette ieder den priester — *morituri te salutant* — en keerde tot zijnen post terug; de mannen naar de verschansingen en de vrouwen naar de kinderen en de gewonden.

Volgens naauwkeurige opgaven stierven gedurende de belegering binnen het aldus in eene vesting veranderde hospitaal 150 personen, meest vrouwen en kinderen, aan wonden of ziekten, of door het instorten der muren. Ondanks dit alles werden alle aanvallen der belegeraars steeds teruggeslagen, zoodat de opstandelingen reeds den moed begonnen te verliezen, en op nieuw spraken om naar Delhi op te trekken, toen eene nieuwe ramp Nanah-Sahib gelegenheid gaf tot eenen onedelen en gemakkelijken zegepraal, die met den ondergang der verdedigers van het hospitaal eindigde.

Er had namelijk het volgende plaats. De inlandsche bezetting van Futteghar was, naar het voorbeeld der andere Bengaalsche troepen, opgestaan, zonder zich echter aan hare officieren, of zelfs aan de daar aanwezige andere Europeanen te vergrijpen; zij hadden hun zelfs drie booten gegeven, om met hunne vrouwen en kinderen den Ganges af te zakken naar Calcutta. Toen deze ongelukkigen op de hoogte van Bithore gekomen waren, begonnen hun de noodige levensmiddelen te ontbreken, maar vertrouwende op de vriendschap van Nanah-Sahib, legden

zij aan, om in het ontbrekende te voorzien. Renboden gaven Nanah-Sahib onmiddelijk daarvan berigt, en deze haastte zich terstond, een escadron kavallerie en twee compagniën voetvolk derwaarts te zenden, om de vlugtelingen gevangen te nemen, die zijne gastvrijheid hadden ingeroepen. Honderd zes en dertig Europeanen, benevens een groot getal vrouwen en kinderen werden vóór hem gebragt. Hij beval allen te dooden, en dit geschiedde!

Intusschen rigtte de honger, die vreesselijke plaag, die magtiger is dan de dapperste moed, groote verwoestingen aan in het binnenste van het hospitaal, en Nanah-Sahib had door eenige gevlugte bedienden, die om zich te redden, over de verschansingen waren gesprongen, en eenen oogenblikkelijken dood boven eene verlengde ellende verkozen, daarvan berigt ontvangen. Hij schreef daarom aan den Engelschen bevelhebber, dat hij de bezetting met alle krijgseer wilde laten aftrekken, onder voorwaarde, dat Cawnpore aan hem overgeleverd werd.

Ofschoon men in het hospitaal onbekend was met het lot der vlugtelingen van Futteghar, waren toch de stemmen over de aanneming van dit voorstel verdeeld. Niet omdat hij niet als allen de onmogelijkheid inzag, om Cawnpore langer te houden, maar omdat hij door ondervinding weinig vertrouwen stelde in de verzekering van trouw der Aziaten, gaf de bevelhebber de voorkeur aan het plan, om zich met de sabel in de vuist eenen weg door het leger der opstandelingen te banen. Doch de bevelhebber was vader, en zag op zijne beide dochters, die zich bij hem bevonden, op de vrouwen en kinderen, waarvan de meesten bij zulk eene gewaagde onderneming het leven zouden moeten laten — en de vader en de mensch schreven hem een ander besluit voor. — Hij verlangde een mondgesprek met Nanah-Sahib.

Inderdaad naderde den volgenden dag — 26 Junij — terwijl het vuur aan beide zijden zweeg, Nanah-Sahib, begeleid door zijnen broeder Baber-Diest, zijne neven en een sterk geleide, de verschansingen tot op den afstand van een geweerschot. De Generaal Wheeler, de Engelsche bevelhebber, ofschoon aan het been gewond, ging hem te gemoet. Nanah deed hem de plegtigste beloften, en zeide tot hem: Begeef u met al uwe lieden naar Allahabad; ik zal u daartoe de booten leveren. Wij zullen woord houden: reken op ons!" De generaal Wheeler hernam: „Bezweer ons dit naar de gebruiken uwer godsdienst, en ik zal u op den Bijbel zweren, dat ik de verschansingen zal laten ontruimen." Nanah bezwoer alles, wat van hem verlangd werd, en voegde

daarbij: „God zal mij rigten en straffen, als ik mijn woord breek. Verlaat u op mij; ik zal u niet misleiden."

Nanah verzamelde toen eene flotilje van twintig booten, liet den Generaal weten, dat zij gereed waren, en er bijvoegen: gij zult ten 10 ure aan boord ontbijten, en om 8 ure de verschansingen geheel ontruimen. En werkelijk kwamen den 27sten Junij, des morgens ten 7 ure, de booten van Nanah-Sahib aan de verschansingen met de woorden: „Begeeft u in de booten, alles is gereed." De vrouwen en kinderen werden op olifanten naar den oever der rivier gebragt, de mannen begaven zich insgelijks derwaarts, en allen scheepten zich in. Toen de Europeanen zagen, dat het ontbijt voor hen in gereedheid was gebragt, en alles volgens de getroffen overeenkomst geschiedde, verheugden zij zich; — zoo luiden de woorden van eenen inlandschen ooggetuige, wiens mededeeling van het verder gebeurde wij thans volgen laten:

Maar eensklaps wordt van den tegenovergestelden oever een kanonschot op ons gerigt, en een hevig kartetsvuur brandt los. De kanonnen waren gemaskeerd. Eene der booten begint te branden, en de andere worden allen, de eene meer, de andere minder, door kogels getroffen. De Europeanen, die niet gewond zijn, werpen zich in het water, maar de Sipayers maken jagt op de zwemmenden, de Sowars vervolgen hen te paard, en sabelen een groot aantal ter neder.

Vijftien beladene booten ondergingen dit lot; alleen 108 vrouwen en kinderen, ofschoon gedeeltelijk verwond, ontkwamen aan de slagting. Nanah beval dezen niet te dooden, maar in den kerker te werpen. Eene der booten, waarin zich de Generaal met eene zijner dochters bevond, ontkwam door snel roeijen aan den moord. Zijne andere dochter viel echter in handen der opstandelingen, en werd door eenen Sowar, die haar tot zijne slavin wilde maken, medegevoerd; hij verborg haar in zijne woning bij zijne vrouw, niet ver van de kerk. Het meisje bleef daar tot in den nacht, en toen de Sowar des avonds dronken te huis kwam, en in slaap viel, nam zij eene sabel en hieuw daarmede eerst hem, en daarna ook zijne moeder, zijne vrouw en zijne beide kinderen het hoofd af. Zij spoedde zich toen naar buiten, en nog andere Sowars ontmoetende, zeide zij tot dezen: gaat naar binnen, en ziet hoe goed ik uwen Ressaldar (officier) de voeten gewreven heb. Deze gingen naar binnen, en zagen, wat zij gedaan had; zij echter verdronk zich in eene put.

Van allen, die in de laatste boot ontvlugtten, ontkwamen na een ontzettend lijden slechts vier man. De boot, waarin zich de Generaal bevond, viel mede eenigen tijd later den opstandelingen in handen, en bevatte op dat oogenblik nog 20 mannen, 25 vrouwen en 3 kinderen. Allen die zich aan boord bevonden, werden gevangen gemaakt, en gebonden voor Nanah-Sahib gebragt, die de vrouwen van de mannen liet scheiden, en de laatsten liet doodschieten. De Engelschen werden op rijen geplaatst, en de Indiërs plaatsten zich tegenover hen, om het kommando van vuur af te wachten. Alle vrouwen werden met geweld door de Sipayers verwijderd, met uitzondering van die des dokters, die met haren echtgenoot doodgeschoten werd.

Nadat de kapellaan eenige gebeden had gedaan, drukten de slagtoffers elkander de handen, en de Indiërs gaven vuur. De ongelukkigen stortten naar alle zijden ter aarde, maar waren slechts gewond; zij werden verder met sabelhouwen afgemaakt. Hierop werden alle vrouwen en kinderen, met inbegrip van die, welke op de eerste boot gevangen genomen waren, te zamen 122 in getal, naar het hospitaal gebragt, en daar aanvankelijk met de meeste gestrengheid behandeld. Nadat Nanah-Sahib echter bevel uit Delhi ontvangen had, om haar beter te behandelen, liet hij haar schoone kleederen en beter voedsel geven. Het schijnt dat niet eene der vrouwen onteerd werd.

Toen men Nanah later het berigt bragt, dat eene aanzienlijke Engelsche krijgsmagt onder bevel van den generaal Havelock tegen hem in aantogt, en nog slechts eene dagreis verwijderd was, kreeg zijne natuurlijke woestheid de overhand, en beval hij de gevangenen te vermoorden. Deze schenen haar lot voorzien te hebben, want zij verscheurden hare kleederen, om de deuren van binnen vast te maken, die echter met geweld geopend werden. Toen ving nogmaals eene vreesselijke slagting aan. Het angstgeschrei der vrouwen was hartverscheurend, maar maakte langzamerhand plaats voor eene huiveringwekkende stilte.

Men liet de slagtoffers voor dood liggen, en de ellendelingen onderzochten niet eens of allen het leven verloren hadden. Den volgenden dag bevond men, dat 25 personen alleen verwond waren; en toen werden dooden en stervenden te zamen in eene put geworpen, en met aarde bedekt.

De opstand in het koningrijk Oude.

Was door de wederoprigting van den troon des Grooten Mogols aan den opstand niet alleen een middelpunt, maar ook een gemeenschappelijk doel gegeven, de omstandigheden die den opstand veroorzaakt hadden, deden dien als van zelve doordringen tot eene andere niet minder gewigtige landstreek, het koningrijk Oude. Nog steeds duurde daar de ontevredenheid voort over de afzetting des konings en de inlijving in het Engelsche gebied, en dat de regering daarvan bewust was, bleek genoegzaam uit de talrijke bezetting, die zij daar vereenigd hield. Reeds in April 1857 had het bestuur kennis verkregen van het bestaan eener uitgebreide zamenzwering, maar de krachtige houding en de gepaste maatregelen van den dapperen bevelhebber Sir Henry Lawrence vermogten die aanvankelijk te dempen. Onverschrokken was hij de eerste poging te gemoet getreden; streng had hij de hoofdaanleggers doen straffen, maar vervolgens met waardigheid de bevolking gewezen op de vele voordeelen, die haar door het Engelsche bestuur verzekerd waren, en wel voornamelijk op de godsdienstvrijheid, welke de Hindoe thans genoot, wien het nog in het vorige jaar niet geoorloofd zou geweest zijn, een tempel ter eere van zijnen God te bouwen. Toen echter korten tijd daarna overal de vlam des opstands uitbarstte, sloegen in de maand Mei de inlandsche soldaten te Lucknow op nieuw aan het muiten, en werd ook deze eerste herhaalde poging al bedwongen, de wakkere Lawrence achtte het toch niet overbodig, eenige voorzorgen te nemen tot bescherming zijner landgenooten, die overal elders hunne gerustheid zoo duur hadden moeten boeten. Allen verzamelde hij in de zoogenaamde residentie, die even als een nabijgelegen fort, zoo goed mogelijk versterkt werd. In den nacht van den 30sten Mei verkondigden dan ook de vlammen, die uit verschillende deelen der stad opstegen, dat die voorzorg niet nutteloos geweest was. Een deel der troepen, waarmede Sir Henri tegen de opstandelingen optrok, liep tot hen over, maar met 200 Europeanen, 300 getrouw gebleven inlanders en eenige kavallerie

bleef hij nog meester van de stad, die echter in staat van beleg werd verklaard. De gevlugte muiters vereenigden zich daarop met andere opstandelingen, en hun getal groeide spoedig zoo zeer aan, dat zij reeds in Junij de stad met een leger van 20,000 man konden insluiten. Nu klom de nood der belegerden ten top; wel dienden de door den opperbevelhebber genomen maatregelen, om den buiten zijnden vijand in ontzag te houden, wel werden zijne herhaalde aanvallen steeds met een gelukkig gevolg afgeslagen, maar de vijand, dien men niet buitensluiten kon, het gebrek, dreigde meer en meer alle voorzorgen nutteloos te maken. In dezen nood ontvangt de dappere Lawrence berigt, dat de vijand een aanzienlijken voorraad mondbehoeften heeft ontvangen, en met eene kleine maar uitgelezene schaar tracht hij dien te bemagtigen. Na eenen hardnekkigen strijd van twee uren blijft hij overwinnaar, en trekt zegevierend de vesting binnen, maar op hetzelfde oogenblik openen de opstandelingen een moorddadig vuur op de bezetting, en onder het getal der gewonden is de dappere Sir Henry, die twee dagen later den geest gaf. Ongetwijfeld behoort deze moedige verdediger van Lucknow tot de uitstekendste mannen, die in Indië met de leiding der zaken belast zijn geweest. Niet alleen onderscheidde hij zich als bevelhebber, maar ook als mensch verdiende hij de meeste achting, en de schoonste gedenkteekenen, die zijnen naam in Indië zullen vereeuwigen, zijn ongetwijfeld de beide door hem gestichte inrigtingen voor kinderen van soldaten, de eerste in de dalen van het Himalaya-gebergte, waarvoor hij vele jaren lang jaarlijks £ 1000 van zijne bezoldiging afzonderde, en de tweede in westelijk Indië. Wel mogt dus de Gouverneur-Generaal van hem getuigen: Ik ben verzekerd, dat elk Engelschman in Indië het verlies van Sir Henry Lawrence als eene der grootste openbare rampen beschouwt, en voorzeker, is er geen inlander, in de gewesten, waar hij het gezag heeft gevoerd, die zijn naam niet in aandenken zal houden, als dien van een weldoener der Indische volken. — Gelukkig voor de belegerden, dat zij in den generaal Inglis een opvolger vonden, der nagedachtenis van Lawrence waardig, want nieuwe proeven zouden nog van hunnen moed en volharding gevorderd worden, eer de ure der verlossing aanbrak. — De gebeurtenissen te Cawnpore, welke stad slechts 60 Engelsche mijlen, ongeveer 20 uren gaans, van Lucknow verwijderd en waarvan wij in de vorige bladzijden een tafereel geschetst hebben, waren toch wel geschikt om schrik en ontzetting te verspreiden en eene

mindere vastberadenheid aan het wankelen te brengen. Maar de moord te Cawnpore zoude het laatste bedrijf zijn van een gruweltooneel, welks wedergade in wreedheid en onmenschelijkheid de geschiedenis ter naauwernood weet aan te wijzen. Wij hebben den sluijer, dien de tijd over al die barbaarschheid geworpen heeft, niet opgeligt, — ons doel is, het land en het volk van Indië te doen kennen, en niet om den lezer te doen sidderen bij het lijden en de martelingen, waaraan zijn natuurgenoot is blootgesteld geweest. Voorwaar heeft Engeland misslagen begaan in zijn bestuur over Indië, heeft Engeland niet alleen wat regtvaardig was, maar veelal uitsluitend zijn eigen belang bedoeld, dan heeft het in het bloed van zoovele zijner zonen en dochteren, in de folteringen, waaronder deze zijn bezweken, die misslagen en onregtvaardigheden geboet. Als tijgers — neen wreeder dan tijgers hebben de opstandelingen hunne wraakzucht den onbeteugelden loop gelaten, en waar zoo de mensch tegen den mensch woedt, daar doet het den nadenkenden Christen goed, eindelijk in den gang der gebeurtenissen de stem te vernemen, die het der aarde verkondigt: Ik ben de Heer der legerscharen!

Naauwelijks had Nanah-Sahib de laatste slagtoffers te Cawnpore doen ombrengen, of het gerucht der nadering van den Generaal Havelock deed hem tot den aftogt besluiten, en zijne eigene sterkte Bhitore betrekken. Reeds in den laatsten Perzischen oorlog had Havelock zich bijzonder gunstig onderscheiden, en tijdens de uitbarsting van den opstand bevond hij zich aan het hoofd van een regiment dappere Hooglanders te Allahabad. Den 4den Junij was aldaar het oproer uitgebroken, maar niettegenstaande de overmagt des vijands had het kleine garnizoen het fort kunnen behouden. Spoedig echter kwamen Engelsche troepen tot ontzet oprukken, en den 16den Junij werd de stad door den generaal Neill heroverd. Toen derhalve deze plaats weder behoorlijk versterkt was geworden, besloot men van daar onderstand te zenden naar Lucknow en Cawnpore, en den 5den en 7den Julij begaven zich de generaals Barnard en Havelock, met ongeveer 2000 man derwaarts op weg. Deze togt behoort ongetwijfeld tot een der grootste meesterstukken in de krijgskunst; een hoogere geest scheen daarbij den onverschrokken bevelhebber te bezielen. Ofschoon hij eene zwakke gezondheid genoot, en bij zijn vertrek van Calcutta naar Allahabad onmogelijk bestand scheen, om langer dan eene week onder de drukkende warmte in het regenachtige jaargetijde de vermoeijenissen van den oorlog te dragen, bleef hij alleen te midden van zoovele jongere en krachtiger lotgenoo-

ten onvermoeid en vol vertrouwen op den goddelijken bijstand. De hoogste en heiligste gevoelens bleven hem bezielen, en in al zijne depèches straalt door, dat het de eerste gedachte was van dezen man van moed om den roem van al zijne zegepralen aan den hoogen God toe te kennen. Even als de vrome en ernstige krijgslieden van Cromwell, vuurde één doel hem aan, en — ondanks vele onzekerheid, vele wisselvalligheden, en vele teleurstellingen heeft hij dat doel mogen bereiken. Maar met de bereiking daarvan scheen zijn kracht gebroken; het zwakke ligchaam, dat zoo lang den magtigen geest gediend had, bezweek; zijne ziekte nam de overhand, en terwijl zijn vaderland hem den hoogsten eeretitel bereidde, dien het te geven had, werd hij door eene hoogere magt opgeroepen, om een duurzamer titel te ontvangen, dan deze wereld hem geven kon. Doch hervatten wij den loop der gebeurtenissen.

Drie dagen na zijn vertrek uit Allahabad stuitte generaal Havelock bij Futtehpore op een deel der legerbenden van het trouwelooze Mahratten-hoofd Nanah-Sahib. Zijne manschappen waren uitgeput door hitte en vermoeijenis, maar schaarden zich onmiddelijk in slagorde. Hevig werd er aan beide zijden gestreden, doch de overwinning bleef aan de Engelschen, die, behalve een' aanzienlijken voorraad krijgs- en mondbehoeften, drie stukken geschut buit maakten. Na eene korte rust zette het leger van Havelock zijnen togt voort, maar zag zich weldra op nieuw gestuit door eene vijandelijke legermagt, die zich nabij een dorp, Oog genaamd, versterkt had. De hitte van den dag was zoo groot, dat eenige soldaten daardoor dood ter aarde vielen, en toch moest men den hagchelijken strijd tegen een veel magtiger vijand, die ruim voorzien was van zwaar geschut, wagen. Bloedig was dan ook het gevecht, maar eindelijk bleef de overwinning aan de Engelschen, die echter slechts eene korte rust mogten genieten, want den volgenden dag reeds wachtte hen een strijd tegen een vijandelijk leger van ongeveer 8000 man. Dit leger had eene voordeelige stelling ingenomen op ongeveer vier Engelsche mijlen van de buitenwerken van Cawnpore verwijderd, en nog wel veertien mijlen van de plaats, waar het laatste gevecht geleverd was. Het ongeduld alleen, om de vrouwen en kinderen, die in Cawnpore opgesloten waren, te redden, dreef den onverschrokken Havelock tot dezen spoed, en ondanks alle moeijelijkheden bragt hij zijn voornemen ten uitvoer. Geheel gewapend en ieder man van 60 scherpe patronen voorzien, aanvaardde de heldenstoet den togt. Hevig brandt de middagzon, vreesselijk kwelt de dorst, en menig

soldaat valt bewusteloos op den weg neder, maar niets is in staat, om den moed der overblijvenden te doen wankelen, het naderen van hun doel bezielt hen met eene heilige geestdrift, en onverschrokken vallen de Schotten het eerst op de vijandelijke stelling aan. De opstandelingen bieden eenen hevigen tegenstand, maar de betere krijgstucht en de goede leiding der Engelschen doen hen de overhand behouden. De eene stelling na de andere wordt bemagtigd, en tegen den avond kan het Engelsche leger zijne tenten opslaan in de vlakte op vier mijlen afstand van Cawnpore. Havelock wilde echter zijne afgematte troepen eerst eenige rust verschaffen, alvorens de stad aan te vallen, die hij vreesde, dat moedig verdedigd zoude worden, maar den volgenden dag bij het aanbreken van den morgen verkondigde hem een dikke rookkolom, gevolgd door eene vreesselijke uitbarsting, den aftogt van Nanah-Sahib. Terstond daarop trok Havelock tegen de stad op, die door den vijand verlaten was, maar overal nog tooneelen van barbaarschheid en moedwil opleverde, waarvan de menschheid gruwt. — Een officier, die den dood onder alle vormen onder de oogen gezien had, roept uit, nadat hij den indruk beschreven heeft, dien het aanschouwen van de zaal, waar de ongelukkige vrouwen waren, en van de put, waarin de naakte ligchamen, vermengd met afgehouwen, of afgescheurde ledematen lagen, „nooit zag ik een schouwspel, afschuwelijker dan dit, nooit hoop ik zoo iets weder te zien."

Zoo had Havelock eenen togt van 126 mijlen in 8 dagen afgelegd, viermalen over een veel sterkeren vijand gezegevierd, en daarbij 24 kanonnen van klein en groot kaliber buit gemaakt. Maar nog was het doel van zijnen togt niet bereikt, want reikhalzend bleef de bezetting van Lucknow de ure der verlossing te gemoet zien. De kleine zegevierende bende genoot daarom slechts eene korte rust van twee dagen, en trok toen op naar Lucknow. Nieuwe lauweren wachtten daarbij de dapperen; den 29sten Julij zagen zij zich nogmaals door eenen overmagtigen vijand aangevallen bij Busserut-Gunge, die wederom met achterlating van al zijn geschut moest vlugten. Gemis aan kavalerie maakte het echter onmogelijk, de vlugtenden te vervolgen, en geheel te verstrooijen, en daar eensdeels de uitgeputte soldaten, wier verlies voor Engeland onherstelbaar zoude geweest zijn, volstrekt rust noodig hadden, anderdeels een talrijke vijand het naderen van Lucknow schier onmogelijk maakte, besloot Havelock naar Cawnpore terug te trekken. Met weerzin had echter de held tot deze rugwaartsche beweging be-

sloten, en reeds den 4den Augustus werd de togt naar Lucknow weder beproefd. Maar ondanks de overwinning, die den volgenden dag op 5,000 man behaald werd, zag Havelock te wel in, dat hij met ter naauwernood 1,000 man Europeanen, wier getal nog dagelijks afnam door de vreesselijkste aller ziekten, de cholera, tegen de vele duizende van strijders, die om Lucknow verzameld waren, niets kon uitrigten. Wederom sloeg hij dus den weg in naar Cawnpore, versloeg nogmaals den 12den eene talrijke bende muitelingen, en bereikte zoo veilig de stad, waar hij versterkingen kon afwachten. Deze mogt hij weldra te gemoet zien; Sir James Outram berigtte hem zijne nadering, en gaf daarbij een treffend voorbeeld van edelmoedigheid; „aan u," schreef hij aan generaal Havelock, „aan u blijve de roem om Lucknow te ontzetten, waarvoor gij zoo dapper gestreden hebt; ik zal mijne troepen vergezellen in mijne burgerlijke betrekking, en stel alleen mijne diensten als krijgsman, zoo noodig ter uwer beschikking."

Het ongunstige weder echter, waardoor de wegen geheel onbruikbaar waren geworden, vertraagde den marsch der troepen van Sir James, en eerst den 15den September bereikte een deel hunner Cawnpore.

En wat deed intusschen de bezetting van Lucknow? Ofschoon aan onophoudelijke aanvallen, aan ellende en gebrek blootgesteld, schreven zij aan generaal Havelock, dat hij zich niet moest blootstellen, om hen te bevrijden, dat zij nog voorraad hadden voor 6 maanden, — dat de aanvallen der vijanden minder talrijk en zwakker werden, waarschijnlijk uit gebrek aan ammunitie, — en dat zij geloofden, dat de vijand onderling verdeeld was.

Bij zooveel volharding, moed en zelfopoffering bleef er dan ook geen twijfel over, of de Indische opstand, welke uitgebreidheid hij ook genomen had, was in zijne vaart gestuit. Drie achtereenvolgende mails hadden geene tijdingen van nieuwe tegenspoeden, of van nieuwe moordtooneelen aangebragt. Weinig talrijke en verspreide strijdkrachten hadden eene reeks van schitterende overwinningen behaald; een handvol soldaten had gedurende drie maanden een oproerig leger van 60 à 80,000 man bedwongen, en hunne benden verslagen, die meermalen met eene tienvoudige overmagt tegenover hen stonden. Het glansrijke gevolg der Britsche wapenen had den Sipayers ontzag ingeboezemd, en zoo mogt Engeland met grond zijn vertrouwen uitspreken: „het bedwingen van den Indischen opstand is alleen eene kwestie van tijd." — De verdere gang der gebeurtenissen heeft dit oordeel tot op heden bevestigd.

Beleg van Delhi en verdere gebeurtenissen.

Wij zijn genaderd tot de meest beslissende gebeurtenis van den geduchten krisis, de belegering en inname van Delhi.

Eene handvol soldaten, hoogstens 3 à 4000 Europeanen, betrekken stoutmoedig een kamp in het open veld onder de muren eener stad van 150,000 inwoners, die door een onophoudelijk vernieuwd garnizoen van 30,000 geoefende soldaten met het grootste artillerieperk der wereld verdedigd wordt, en houden zich daar gedurende 4 maanden in den regentijd, en onder alle rampen der cholera tegen de gedurige bij dag en nacht herhaalde aanvallen staande. Inderdaad heeft de Engelsche natie zich door hare heldhaftige volharding bij de belegering dier stad een blijvend gedenkteeken voor alle tijden gesticht.

Dit merkwaardige beleg was aangevangen den 30sten Mei 1857, toen de brigadier Wilson met naauwelijks 600 man den post bij het dorp Ghazie-Oedin-Nagar, ongeveer vijf uren gaans van Delhi, bezet had. Met eene groote overmagt viel de vijand hem daar weldra aan, maar werd teruggedreven, en ofschoon reeds den volgenden dag eene nog talrijker bende den aanval herhaalde, moest ook deze met groot verlies terugtrekken. Spoedig naderde nu ook Sir Henry Barnard de hoofdstad, en nadat hij zich met de troepen van Wilson vereenigd had, werd er den 8sten Junij bij Badoeli-Keserai een allerhevigst gevecht geleverd, waarvan de gelukkige uitslag den Engelschen veroorloofde hunne stelling tot het belegeren van Delhi in te nemen. Wel meenden eenigen, dat generaal Barnard zijne overwinning had moeten vervolgen door eenen dadelijken aanval op de stad, die toen nog niet zoo versterkt was, maar de volgende gebeurtenissen, en de schrikkelijke gevolgen, welke eene nederlaag der Engelschen na zich moest slepen, hebben dien bevelhebber volkomen geregtvaardigd, die echter reeds den 5den Julij voor een aanval der cholera bezweek. — Hij werd eerst vervangen door den generaal Reed, later door den tot generaal bevorderden, Wilson.

In alle stadiën der lange belegering, en ook nadat het artillerieperk

DELHI.

der Engelschen, bestaande uit 40 kanonnen van zwaar kaliber, uit den Pendsjab aangekomen was, hebben de opstandelingen, wier verliezen tot op dien tijd voortdurend weinig belangrijk waren, en wier terugtogt door de schipbrug over de Dsjimna verzekerd was, zich altijd zeer wakker gehouden. Maar op den 16den September des morgens werd het arsenaal stormenderhand genomen, waarbij de Engelschen niet minder dan 125 stukken geschut vonden. Op den 17den, 18den en 19den maakte de belegering steeds groote vorderingen, en eindelijk op den 20sten vlugtten de opstandelingen over de schipbrug uit de stad, die den 21sten door de Engelschen bezet werd. Volgens openbare berigten werden bij de plundering onnoemelijke schatten gevonden.

Maar wat bij deze gebeurtenis den generaal Wilson als mensch tot eer verstrekt, is de dagorder die hij aan het leger rigtte vóór het begin van den storm; hij herinnert de soldaten de gruwelijke moorden door de muiters gepleegd op hunne officieren en kameraden, op vrouwen en kinderen, en hoe zij daardoor alle aanspraak op genade hebben verloren, maar, — voegt hij er bij, — voor de zaak der menschheid en de eer van het land, waaraan gij behoort, spaart de vrouwen en kinderen, die gij ontmoet.

De koning, een grijsaard van omstreeks 90 jaar, had getracht, met zijne zonen, verkleed de stad te ontvlugten, maar vervolgd door kapitein Hodson, gaf hij zich den 21sten over, en keerde met de voornaamste zijner vrouwen, de Begoem Zoenut Mahal, als gevangene naar het paleis terug, waar hij eenmaal als heerscher gezeteld had. Ongetwijfeld was hij in de geheele zaak slechts een werktuig in de handen der opstandelingen geweest, en had als zoodanig regt op de genade, die hem later door de commissie tot onderzoek bewezen is. Twee zijner zonen, en zijn kleinzoon, die ook door kapitein Hodson gevangen genomen waren, werden echter onmiddelijk dood geschoten.

Door het hernemen van deze stad was den opstand de gevoeligste slag toegebragt. Beschouwt men de kaart van Indië; dan zal men vergeefs, hetzij uit een strategisch, hetzij uit een commercieel oogpunt, moeijelijk een bewonderenswaardiger ligging vinden, dan die van Delhi. Gelegen aan eene groote rivier in verbinding met twee groote kanalen, het Schah-Nehr- en het Doab-kanaal, wordt het doorsneden door den eenigen grooten Indischen waterweg, en den grooten nog niet geheel voltooiden spoorweg, die Calcutta met Lahore verbinden moet. In haar kruisen zich als zoovele zonnestralen de zeven voornaamste

handelswegen, die naar Perzië, Rusland China, Centraal-Indie, Bombaij, Madras en Calcutta leiden, en wijzen op haar als het ware hart der aanzienlijke magt, waarvan de drie zetels der Presidentschappen Bombay, Madras en Calcutta slechts de uiterste eindpunten vormen. Alle voordeelen, welke de opstand door de inbezitneming van deze zoowel voor de Hindoes, als voor de Muzelmannen, heilige stad gewonnen had, waren daarmede verloren; de zedelijke nederlaag door het verlies van dezen zetel des opstands was daarom genoegzaam volledig.

Dat deze nederlaag echter niet onmiddelijk werkte, bewezen weldra de gebeurtenissen in het koningrijk Oude.

Wij hebben daar den dapperen Havelock verlaten, wachtende op de versterkingen onder Sir James Outram, wien het eerst den 16den September mogelijk was, zich bij hem te voegen. Terstond daarop werd het plan tot den togt naar Lucknow ontworpen, en reeds den 19den trokken de generaals Havelock en Neill over den Ganges met een leger van 2,500 man. Na eenen marsch van 6 dagen waren zij de zoogenaamde residentie genaderd, waar de onversaagde bezetting nog den moedigsten weerstand bood. Gelukkig was het echter voor haar, dat het ontzet niet later kwam, want volgens de berigten, hadden de belegeraars de residentie reeds ondermijnd, met het doel, die in de lucht te doen springen. Vreemd is het inderdaad, dat de nadering der redding de uitbarsting vertraagde, in plaats van die te bespoedigen, maar overweldigend moet de vreugde, en onuitsprekelijk de dankbaarheid geweest zijn van het garnizoen, dat tien weken lang al de folteringen der vertwijfeling ondervonden, en voortdurend het aantal zijner woeste vijanden had zien toenemen, terwijl de zoo lang verbeide hulp, waarop zij hunne eenigste kans van redding konden bouwen, niet op kwam dagen. En toch had het nog weinige dagen vroeger eenen uitval gedaan, en de belegeraars na een bloedig treffen, verslagen. Waarlijk de jaarboeken der nieuwere krijgskunde leveren niets op, dat den heldenmoed overtreft, waarmede telkenreize een handvol Engelsche soldaten niet alleen stand hield tegen eenen overmagtigen vijand, maar ook dood en verwoesting wist te verspreiden in de rijen zijner aanvallers. Den dag na zijne aankomst liet Havelock de verschansingen van den vijand bestormen, maar ontmoette een heftigen tegenstand, die aan vele zijner soldaten het leven kostte. Eerst den 29sten viel een gedeelte der stad in zijne handen, hetwelk den aftogt der opstandelingen wel ten gevolge

had, maar het getal der gesneuvelden en gewonden tot meer dan 500 deed klimmen. Onder het getal der eersten was de dappere generaal Neill. Groot was intusschen de ellende in de verloste stad; het getal der zieken, gewonden, vrouwen en kinderen bedroeg meer dan 1000, en talrijke benden muitelingen maakten het ondoenlijk, die in veiligheid te vervoeren. De vreesselijke Nanah-Sahib verzamelde weldra die verstrooide benden, waarbij zich de meeste vlugtelingen uit Delhi voegden, en weinige dagen later kon hij met een leger van 50,000 man de bevrijders in de door hen verloste stad belegeren. Gelukkig echter ontving Havelock eene niet onaanzienlijke versterking uit Cawnpore, en ook kolonel Greathed, de held van Agra, haastte zich met zijn vliegend leger van 3,000 man ter zijner hulpe. Ofschoon hierdoor de strijdkrachten van Havelock tot 7,000 man gebragt zouden zijn, bleef deze ongenoegzaam, om er iets beslissends van te kunnen verwachten, en daar na den val van Delhi het koningrijk Oude het middelpunt van den opstand geworden was, begreep Sir Colin Campbell, de opperbevelhebber der Britsche troepen, die tot kort voor dien tijd door ziekte verhinderd was geweest, om een werkdadig aandeel aan de krijgsverrigtingen te nemen, dat hij daar zijne strijdkrachten te zamen moest trekken. Hij stelde zich daarom aan het hoofd van eene legerafdeeling van 5,000 man, bereikte daarmede den 4den November Cawnpore, en had het geluk zich kort daarna met de kolonne van kolonel Greathed te vereenigen. Aldus eene legermagt van 12,000 man bijeen gebragt hebbende, bezette hij vervolgens de Aloembagh, eene der lusthuizen van de koninklijke familie, op ongeveer drie mijlen van Lucknow, en leverde den 16den November slag aan de opstandelingen. Na eenen hardnekkigen strijd van twee uren bleef hij meester van het slagveld, en kon den volgenden dag met zijne legermagt het kanaal overtrekken, dat de vlakte voor Lucknow in tweeën verdeelt. Weldra werd hierop de strijd voortgezet, en den 17den tegen het vallen van den avond ontmoetten Sir Colin Campbell, Sir Henry Havelock, en Sir James Outram elkander, met gevoelens, die zich eerder laten gissen dan beschrijven. Immers om hiertoe te geraken had men vier dagen achtereen tegen een' veel talrijker vijand moeten strijden, en te dieper werd al het gewigt dezer heugelijke gebeurtenis gevoeld, omdat het weldra bekend werd, dat nieuwe versterkingen voor de muiters in aantogt waren. De eerste zorg der overwinnaars was daarom de gewonden, zieken, vrouwen en kinderen onder een sterk geleide naar Cawnpore te doen vertrekken,

waarvan de bewaking aan den generaal Windham, den dapperen bestormer der Redan, opgedragen was. Toen aan dezen pligt voldaan was, werd het besluit genomen, om de opstandelingen geheel uit Lucknow te verjagen, en gedurende deze aanvallen was het, dat op den 25sten November de onvergelijkelijke Havelock aan de gevolgen der ziekte, waartegen hij zoo lang gestreden had, stierf. Zijn dood werd door geheel zijn vaderland en door alle Europeanen in Indië betreurd als eene nationale ramp. Daar echter de opstandelingen herhaaldelijk aanvallen beproefden op Cawnpore, werden de vrouwen en kinderen uit Lucknow overgebragt naar Allahabad, waar zij verder van het middelpunt des opstands verwijderd waren. Als zoodanig kon nu toch meer en meer het koningrijk Oude beschouwd worden. Dáár immers stroomden de verslagene opstandelingen uit alle deelen van Indië te zamen, en ook daar vereenigde de opperbevelhebber Sir Colin Campbell de uit Europa komende versterkingen om zich heen. Ondanks de sterkte van zijne legermagt duurde het echter tot den 8sten Maart 1858, eer hij een' beslissenden aanval op de stad Lucknow zelve waagde, maar deze had dan ook het gelukkige gevolg, dat de stad den 16den Maart genomen werd. De schatten en juweelen, die de Britsche troepen daarbij vonden, grenzen aan het fabelachtige, en maakten den rijksten buit uit, dien zij misschien nog gemaakt hadden. De voornaamste klagt, die ongeveer 70 jaren geleden tegen Warren Hastings met zooveel welsprekendheid bepleit werd, was, dat hij de Begoems, of koninklijke prinsessen van Oude van hare erfelijke rijkdommen beroofd had, maar deze vorstinnen moeten, of een deel daarvan goed hebben weten te bewaren, of zich later schadeloos kunnen stellen, want één juweelkistje bevatte eene waarde van £ 100,000 sterling, en alles in den Kaiserbagh scheen eene Oostersche weelde en pracht aan te duiden, die alles overtreffen, wat het Aziatische koningschap tot hiertoe opleverde. — Door deze overwinning was het karakter, dat de opstand aanvankelijk genomen had, de vernietiging der Britsche magt in Indië, daaraan voor goed ontnomen; het bleef nu eene voortgezette worsteling tusschen eene talrijke menigte, deels dweepzieke, deels roofzuchtige benden, en eene mindere, maar goed gedisciplineerde, en vooral goed bestuurde krijgsmagt, waarvan velerlei omstandigheden, wel den uitslag kunnen vertragen, doch niet onzeker maken.

Inmiddels hadden de vele misbruiken in het koloniaal beheer, die door den opstand in het helderste licht gesteld waren, de overtuiging

[illegible]
[illegible] - DELHI

er Com-
gde het
ehuldigd
trekking
polie be-
lijk was
houden,
geregeld
ing van
e hoofd-
de over-
Reeds is
Daarop
lgen der
een aan-
en onzer
e zege-
een der

d en die

fd-

fghaan-
doestan.
aleizen,
sche ar-

..., die lang voor de uitvinding van

SHAH JEHANABAD
OF NIEUW-DELHI

[redacted] gegeven, dat een ander en beter beheer, dan dat der Com-

e het

ıldigd

kking

ie be-

k was

›uden,

regeld

g van

hoofd-

over-

eeds is

Daarop

en der

n aan-

ı onzer

zege-

een der

en die

d-

fghaan-

doestan.

ten,

I.

kracht gegeven, dat een ander en beter beheer, dan dat der Compagnie noodzakelijk was. De opstand in Indië verkondigde het luide, dat het stelsel, hetwelk ruim drie eeuwen in Europa gehuldigd was, dat namelijk de meest wettige en de voordeeligste betrekking tusschen het moederland en de koloniën, in een handels-monopolie bestond, eene dwaling moest genoemd worden. Maar even duidelijk was het gebleken, dat zoude Brittanië zijne bezittingen in Indië behouden, zijn gezag meer geconcentreerd, en de werking daarvan beter geregeld moest wezen. Zoo werd dan in den loop der Parlementszitting van 1858 de nieuwe India-Bill tot stand gebragt, waarvan de beide hoofdpunten zijn; de ontbinding der Oost-Indische Compagnie en de overdragt aan de kroon van het bestuur van het Indische rijk. Reeds is deze wet in Indië afgekondigd; — wat zal hare werking zijn? Daarop zal de tijd het antwoord geven, maar zien wij wat de gevolgen der vroegere stelsels geweest zijn voor de ontwikkeling van zulk een aanzienlijk deel der menschheid, dan wenschen wij, dat de werken onzer eeuw een rijkeren oogst van maatschappelijke en geestelijke zegeningen mogen opleveren voor die vele millioenen zielen, die een der heerlijkste streken dezer aarde bewonen.

Wij gaan nu over om den lezer meer bepaaldelijk dat land en die bewoners te doen kennen.

De Stad Delhi en het hof van den Grooten Mogol. — Hoofdmoskee van Delhi.

Delhi is niet alleen de oude hoofdstad van het Pakanische (Afghaansche) keizerrijk, maar ook de natuurlijke hoofdstad van Hindoestan. Zij bevat de prachtigste gebouwen van het geheele Oosten; paleizen, grafteekenen, moskeën en torens, wier schitterende en grootsche architectuur nergens in de wereld overtroffen wordt.

Een oude muur van rood graniet, die lang voor de uitvinding van

het buskruid gebouwd werd, omvat de geheele stad, welke den vorm van eenen regthoek, en zeven Engelsche mijlen (2 uur) in omvang heeft. Reeds lang voor het uitbreken van den laatsten opstand was de afstammeling van den grooten Mogol, die in Delhi resideert, een bloot werktuig in de handen der Engelsche diplomaten. Van wege de Engelsch-Oost-Indische Compagnie verkreeg hij een jaargeld van £ 96,000 (*f* 1,150,000), en was daardoor in staat, om eene koninklijke pracht te voeren, al ontbrak hem dan ook de magt. De burgerlijke en militaire beambten behandelden hem uiterlijk met alle achting aan een gekroond hoofd verschuldigd. Verliet de Koning zijn paleis, dan geleidde hem een gewapend gevolg en een stoet van hovelingen. Reed Zijne Majesteit ergens voorbij, dan ontblootten alle Europeanen het hoofd, hoe hoog zij ook geplaatst waren, terwijl hij het zijne steeds gedekt hield; de troepen presenteerden het geweer, en het volk betoonde hem en zijn gevolg den gebruikelijken eerbied. Alle gezanten of plaatsbekleeders van den Gouverneur-Generaal, die hem naderden, mogten dit „voor hunnen Koning en Padeschah" slechts met gekruiste armen, in de houding eens smeekelings doen. Voor het inwendige bestuur van zijn paleis, over zijne hovelingen stond de Compagnie den Koning souvereiniteitsregten toe, maar deze reikten niet verder; bewees men hem in de stad alle koninklijke eer, men was tot geene dienst of gehoorzaamheid jegens hem verpligt. De koninklijke familie bestond vóór den opstand uit 300 prinsen en prinsessen, maar een groot deel der prinsen is voorzeker gedurende den laatsten opstand door de Engelschen gestraft, dat is gehangen of doodgeschoten geworden.

Het Paleis des Grooten Mogols, of des Konings, zoo als hij in den officiëelen stijl der Engelsch-Oost-Indische Compagnie genoemd werd, staat in eene breede straat in de nabijheid der rivier Dsjimma. Een zestig voet hooge muur, waarop zich smalle ronde torens verheffen, en die van twee wijde poorten voorzien is, sluit het paleis in. Het geheel is van rood graniet gebouwd, en door eene wijde gracht omgeven. Schah Dsjehan liet het voor meer dan twee eeuwen in eenen ligten bouwtrant daarstellen. De Engelsche Bisschop Heber, die het voor ongeveer dertig jaren bezocht, noemt het een der schoonste gebouwen der wereld, dat het Kremlin van Moskou verre overtreft. De beide poorten, die naar het inwendige van het paleis voeren, bestaan uit schoone gothische bogen, en komen op een lang portaal uit, dat naar den koorgang eener kerk gelijkt, in welks midden

eene kleine achthoekige plaats is. Alles is uit graniet gemaakt, en een aantal fraai bewerkte inscriptiën uit den Koran, wisselen met bloemwerk af. Aan het einde van deze arkade is eene morsige slecht bemuurde plaats, die men niet in eene draagkoets over mag gaan. Mannen met zilveren stokken ontvangen hier den bezoeker, en brengen hem in het geheimzinnige binnengedeelte van het paleis. Een tweede poort geleidt dan naar een tweede plein, waar een ruim en schitterend paveljoen van marmer gevonden wordt, dat aan drie zijden open is, en waarvan de vierde uit een zwarten muur bestaat, die rijk met mozaïk van bloemen en lofwerk versierd is. Dit is de audiëntie-zaal, of de, Divan-i-Am, waarin de Groote Mogol in vroegere tijden zijnen onderdanen gehoor verleende. In het midden van deze zaal staat een marmeren troon, ongeveer tien voet boven den grond verheven, en daarbij is eene soort van tafel geplaatst, waarnevens de Groot-Vizier gewoonlijk stond, om de verzoekschriften der onderdanen te ontvangen, en aan zijnen gebieder te overhandigen, die van den verheven zetel in staat was, om beide naar het paleis geleidende wegen te overzien, zoodat een hoveling of iemand, die een verzoekschrift kwam aanbieden, reeds van het buitenste plein af beginnen kon met zijne groeten of salams aan den Koning. Boven de deur achter den troon, waardoor de souverein binnen kwam om zich op zijnen zetel te plaatsen, zijn mozaïkbeelden van vogelen, viervoetige dieren en bloemen, en in het midden daarvan is een afbeeldsel van Orpheus, die voor de dieren op de lier speelt. Hieruit en ook uit andere omstandigheden laat zich het besluit afleiden, dat Schah-Dsjehan voor den bouw en voor de versieringen Italiaansche architecten en kunstenaars gebruikt heeft. Toen bisschop Heber deze zaal bezocht vond hij die opgevuld met allerlei dingen; gebroken draagstoelen, ledige kisten lagen of stonden overal, en de troon zelf was zoodanig met duivemest bedekt, dat men ter naauwernood een zijner versierselen ontdekken kon. „Waarlijk," roept de Christenleeraar uit, „nooit was de spreuk, alles is ijdelheid! in leesbaarder schrift geschreven, dan hier op de overblijfselen van het koninklijke paleis te Delhi!" Latere bezoekers vonden deze zaal in denzelfden toestand van wanorde en morsigheid; behalve draagstoelen van allerlei soort vonden zij er een groot aantal slaapplaatsen, zoo als die in Hindoestan gebruikelijk zijn, en waarin naar alle waarschijnlijkheid de bedienden van het paleis plagten te slapen.

Maar betreden wij het binnenste van deze Keizerlijke residentie.

Over een derde en vierde plein gaande, komen wij in de staatsie-zaal of de Divan-i-Khas. Hier pleegde de laatste oude Koning zijn hof te houden, en de bezoekers te ontvangen, die den laatsten spruit eener magtige dynastie wenschten te zien. Als alle mahomedaansche gebouwen is dit prachtige wit marmeren paveljoen drie voet boven den grond, en heeft van voren een sierlijk traliewerk. De vloer vertoont, waar die niet met tapijten bedekt is, een uitmuntend mozaïkwerk van groenen slangensteen, Lapis Lazuli, en van blaauw en rood porphier. Het scharlaken roode behangsel, dat vroeger van de voorzijde van het paveljoen tot in het midden van het plein uitgespannen was, is thans geheel verbleekt en gerafeld. Het gewelf der zaal rust op massieve zuilen van wit marmer, welker voetstukken, even als die van den troon in de audientie-zaal, met een kostbaar bloemenmozaïk zijn ingelegd, terwijl het bovendeel met rijke gouden sieraden prijkt. Om de fries staat de beroemde inscriptie in Perzisch letterschrift:

„Zoo ergens een Elyseüm op aarde bestaat, is het hier!"

De rijk versierde tafels zijn door de Mahratten, toen die hier huisden, zeer beschadigd geworden. Een kanaal met water is door deze schitterende zaal gevoerd, in welker middelpunt eenmaal de prachtige paauwentroon stond, die, ruim eene eeuw geleden, door den Perzischen veroveraar Nadir-Schah met nog anderen buit medegevoerd werd. Door openingen, die achter den troon in den muur aangebragt zijn, geniet men een heerlijk uitzigt op de breede Dsjimma en het omliggende landschap.

De Eugelsche bisschop Heber geeft van zijne audientie bij den koning de volgende beschrijving:

„Nadat wij een der poorten doorgegaan waren, trokken onze geleiders een voorhangsel weg, en riepen op half zingenden toon: „Ziet hier het Sieraad der Wereld! de Toevlugt der Natiën! den Koning der Koningen! den keizer Akbar-Schah! den Regtvaardige, den Zegevierende, den Gelukkige!" Inderdaad zagen wij een prachtig versierde, werkelijk zeer fraaije zaal voor ons, en tegenover ons een schoon open paveljoen, omringd door rozengaarden en fonteinen, en omhangen met gekleurde tapijten. Daar binnen bevond zich eene menigte volks en onder deze de arme afstammeling van Tamerlan. Elliot, de Britsche resident te Delhi, die mij met twee andere Engelschen begeleidde boog zich driemalen zeer diep, naar Oostersche wijze, en wij volgden zijn voorbeeld. Deze ceremonie werd, terwijl wij de trappen van het

paveljoen opgingen, tweemalen herhaald, en de herauten herhaalden even zooveel malen dezelfde uitroepingen over de grootheid van hunnen Heer. Wij plaatsten ons toen op eene rij ter regter zijde van den troon. Elliot trad voor, en noemde, terwijl hij zijne armen op de borst kruiste, den Keizer fluïsterend onze namen. Ik trad daarop voor, boog driemalen, en bood op mijn uitgestrekten zakdoek een geschenk van een en vijftig gouden mohurs 1) in eene geborduurde beurs aan. Dit geschenk werd aangenomen en ter zijde gelegd. Ik bleef toen eenige minuten stilstaan, en terwijl de gewone vragen der etikette gedaan werden naar mijne gezondheid, vanwaar ik kwam, en werwaarts ik ging, had ik allen tijd, om den ouden man van naderbij te beschouwen. Hij had een bleek, mager, maar vriendelijk gelaat, met een adelaarsneus en een langen, grijzen baard. Zijne kleur was weinig donkerder dan die van eenen Europeaan. Zijne handen, waaraan hij eenige kostbare ringen droeg, waren zeer fraai en zacht. Handen en gelaat waren alles, wat ik van hem zag, want wegens de morgenkoelte was zijn ligchaam zoo geheel in shawls gewikkeld, dat alleen de genoemde ligchaamsdeelen zigtbaar waren.

Nadat ik eenige schreden achterwaarts gedaan had, keerde ik met vijf andere gouden mohurs terug, om die den erfgenaam van den troon aan te bieden, die aan zijns vaders linkerzijde stond, terwijl de resident de plaats aan de regterhand innam. Hierop werden mijne beide begeleiders op dezelfde wijze voorgesteld; alleen hunne geschenken waren minder rijk, en de Keizer sprak hen niet aan. Zijne Majesteit wenkte mij nu weder naar voren te treden, en Elliot zeide mij mijnen hoed af te nemen, dien ik tot hiertoe op het hoofd gehouden had. Daarop zette Zijne Majesteit mij eigenhandig eenen ligten tulband op, waarvoor ik op nieuw vier gouden mohurs betaalde. Nu beval men ons weder de trappen af te gaan, om met de Rhetas, of eergewaden, bekleed te worden, die „de Toevlugt der wereld" voor ons bestemd had. Men bragt mij daarvoor in eene kleine kamer, die aan de Zenana (den Harem) grensde, waar ik een fraai gebloemden met pels omzoomden kaftan vond, die mijne dienaren mij aantrokken, en waaronder ik mijne gewone onderkleeding aanhield. In dezen vreemden tooi moest ik nogmaals in de audientie-zaal verschijnen, waar de herauten mij met verschillende eeretitels, als: Bahedur, Boezoeny, Dowlutmund, enz.

---

1) Een gouden mohur is 15 ropijen = ongeveer ƒ18 Nederl. waarde.

ontvingen. Ik vond daar mijne begeleiders terug, die geene bijzondere eerekleederen ontvangen hadden, maar die men in den gang nog vreemder uitgedost had. Hunne hoeden waren met strooken gebloemd gaas omwonden, en lange verkleurde gazen linten fladderden over hunne schouders.

Ten derde male trad ik nu voor, om mijn derde geschenk aan den Keizer aan te bieden, bestaande in een Arabischen Bijbel en een gebedenboek in de Hindoetaal, beide in blaauw fluweel met goud gebonden, en in een goudlakensch kleedje gewikkeld. De Keizer wenkte mij nogmaals te bukken, deed een parelsnoer om mijnen hals, en bevestigde voor aan mijnen tulband twee schitterende, maar weinig kostbare sieraden, waarvoor ik nogmaals vijf gouden mohurs betaalde. Ten laatste kondigde men mij aan, dat een paard voor mij als geschenk gereed stond, welk nieuw bewijs der keizerlijke genade mij echter weder vijf gouden mohurs kostte. De ceremonie eindigde daarmede, dat ik mij onder negen salams, of buigingen, verwijderde."

Terwijl bisschop Heber zich in de kleedkamer begaf, zond hij de Koningin een geschenk van vijf gouden mohurs, en deelde nog verschillende andere geschenken uit onder de hofbedienden, die hem omringden. Men moet echter niet denken, dat deze giften den Koning of den bisschop duur te staan kwamen; de geschenken van den eerste waren van geringe waarde, en werden verre overtroffen door de giften van den Christelijken kerkvoogd, die deze, met uitzondering der beide boeken, niet uit zijn eigen zak betaalde, maar ze van de Compagnie, als wier beambte hij reisde, terug ontving.

Bisschop Heber besluit zijne beschrijving met de aanhaling van de woorden van den Perzischen dichter:

„De spin hangt haar borduurwerk in het paleis der Cesars,"

en waarlijk welk een verschil tusschen den armoedigen schaduwkoning in zijn morsig paleis, en den magtigen vorst in zijne schitterende woning dien Bernier, ongeveer twee honderd jaren vroeger, bezocht. De Koning," zegt deze, „was gezeten op zijnen troon aan het einde der groote zaal, en gedost in de prachtigste kleeding. Zijn gewaad was van wit gebloemd satijn, op sierlijke wijze met zijde en goud geborduurd. Zijn tulband van goudlaken, prijkte met eene veder, rustende op eene roos van diamanten van wonderbare grootte en prijs, en een topaas van onvergelijkelijke waarde, die schitterde als het zonnelicht. Een snoer groote parelen, hing tot op de borst neder op dezelfde wijze als

de heidenen hunne koralen dragen. De troon werd gesteund door zes massief gouden pooten, en schitterde met robijnen, smaragden en diamanten. De troonhemel onderscheidde zich door twee paauwen, bedekt met juweelen en parelen. De waarde van dezen troon wordt geschat op veertig millioen ropijen; hij werd vervaardigd op last van Schah-Sjehan, den vader van Aureng-Zeb, die geen beter gebruik wist te maken van al de schatten, die de schatkist aan edelgesteenten bevatte. Aan den voet des troons stonden al de Omrahs in prachtige gewaden, op een soort van plat, omgeven door een zilveren rigchel, en overdekt met een hemel van goudlaken met zware gouden franjes."

Maar welke droevige schaduw van vroegere pracht het paleis des Grooten Mogols ook te zien geeft, de tuinen en lusthuizen der vorsten, waarin te voren de weelderige natuur hare schatten ten toon spreidde, getuigen niet minder van de magt der verwoesting, die hier geheerscht heeft. De Shalimar-tuinen, zoo zeer geprezen in de Lalla Rookh, schijnen niet meer dan eene Engelsche mijl in omtrek gehad te hebben, en toch moet daaraan niet minder dan 12 millioen gulden te koste gelegd zijn; thans biedt de plaats slechts puinen en naakte rotsen aan.

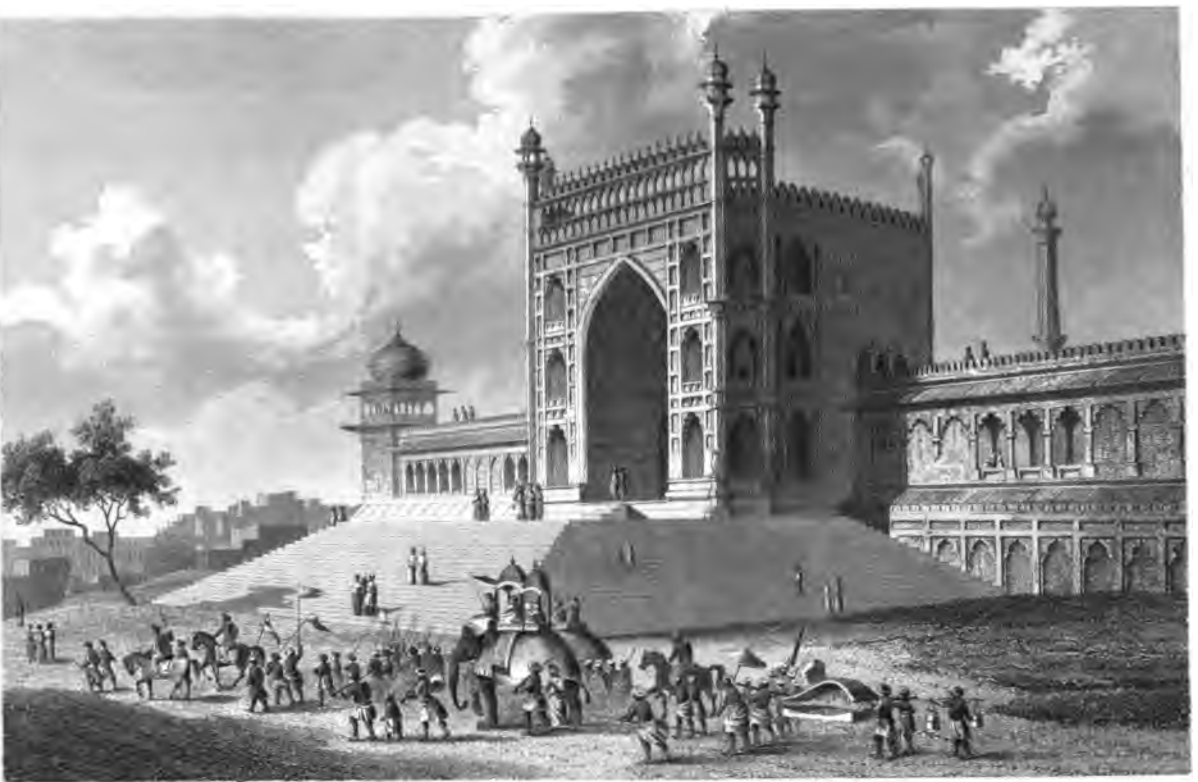
Weinig beter is de tegenwoordige toestand van de Cuttub-Minar, ten Z-W. van Delhi, eene der gewijde plaatsen voor de Mahomedanen, waarbij een der geliefkoosde zomerverblijven is van den keizer. De Cuttub-Minar is een ronde toren, die zich boven een veelhoek met 27 zijden verheft, en uit vijf verdiepingen of omgangen bestaat, die trapsgewijze in omtrek afnemen. De toren is 242 voeten hoog, en de drie onderste verdiepingen zijn van zeer fraai rood graniet, de bovenste van wit marmer opgetrokken. Een majestueusche koepel vormt den top, en geeft aan het geheele gebouw een grootsch aanzien, dat echter in den loop der tijden veel van zijne uitwendige sieraden verloren heeft.

Bij dezen toren liggen de puinen van het Delhi der 16de eeuw, dat door Schah-Sjeer verwoest werd. Een dergelijk lot had de stad niet minder dan zevenmaal te verduren, en zoo wordt het begrijpelijk, wanneer wij lezen dat de puinen der oude stad eene ruimte beslaan, zoo groot als het tegenwoordige Londen met Westminster en Southwark. De tegenwoordige stad, gebouwd door Schah-Sjehan, heeft eigenlijk den naam van Schah-Sjehanpoer, dat is: de stad van den koning der wereld, doch in het gebruik is de naam van Delhi bewaard gebleven. De stad bevat vele groote en hooge huizen waarboven de hooge minarets

en vergulde koepels der moskeën uitsteken. Boven alle deze verheft zich nevens het paleis, de hoofdmoskee, of de Dsjumma-Mesjid, de grootste en prachtigste tempel voor de Mahomedaansche eeredienst in Indië. De moskee ligt op eene lage rotshoogte, die men langs 35 in de rots uitgehouwen trappen beklimt. De ingang vormt een prachtige Porticus van rood graniet, welks deuren van gedreven koper zijn. Het terras, waarop de moskee staat, heeft 1400 □ meters oppervlakte, en wordt door eene Gothische zuilenhal omgeven, die door achthoekige paveljoenen in regelmatige tusschenruimten verdeeld wordt. In het middelpunt is een groot bekken, dat door eene pomp met water uit het kanaal voorzien wordt. Aan de westzijde van het terras is de eigenlijke moskee van wit marmer, 261 voet lang, met eene kroonlijst, waarop met zwarte letters eenige Arabische inscriptiën te lezen staan. Men komt in het heiligdom langs een tweeden marmeren trap en door drie Gothische arkades, die beide met een koepel van wit marmer overdekt zijn. Aan de beide einden van den regthoek zijn twee minarets, ieder 130 voet hoog, die uit afwisselende lagen van zwart marmer en rood graniet gebouwd en door drie balkons omgeven zijn. Het bovenste gedeelte dezer minarets prijkt met een wit marmeren paveljoen, dat men langs een wenteltrap van 180 treden bereiken kan.

Treffend is de indruk, dien het geheel op den beschouwer maakt, en een reiziger van onzen tijd zegt te regt:

„Hoe meer men in Hindoestan doordringt, en het met het overige Oosten vergelijkt, hoe meer men zich overtuigen kan, welk kostelijk juweel de verovering van dit land aan de Engelsche kroon gegeven heeft, en welk een roemwaardig werk het zijn zal, den bewoneren de hun passende plaats onder de natiën der wereld aan te wijzen. Het bezit niet alleen voortreffelijkheden, die het eigen zijn, maar het is ook onovertreffelijk in datgene, wat het met de andere Oostersche landen gemeen heeft. In zijne manufacturen, het karakter zijner landschappen, de bouworde zijner steden, in zijne gedenkteekenen van vroegere grootheid, in niets wordt het door de andere deelen der Oostersche wereld overtroffen. Zijne uitgestrekte vlakten, met hare oogsten van rijst, tarwe, enz., zijn grooter en even vruchtbaar, als die van Rumelië en Egypte. De ijsbergen van Siberië kunnen niet in vergelijking komen met de hoogere toppen van het Himalaya-gebergte, welks trotsche, met sneeuw bedekte toppen hunne kruinen in stille grootheid naar den hemel uitstrekken.”

„De dalen van Kasjemir en Dhoen zijn niet minder bekoorlijk dan die van Samarkand, ja, zij doen zelfs niet onder voor die van het wijdberoemde Tempe. Benares, Delhi of Lucknow verbazen niet minder dan Kaïro of Konstantinopel. De schoone bogen van Orissa, en de torens van de tempels van Poeri en Koenarak vinden hun gelijken slechts in den Cyclopenmuur van den Peloponnesus, of in de puinhoopen van Mycene. De Alhambra is schoon onder de paleizen, maar onpartijdige reizigers verklaren, dat zij door het paleis van Akbar in Agra, en van Schah-Sjehan in Delhi overtroffen wordt. De graven der Mammelukken in de nabijheid van Kaïro zijn talrijk, maar die der koningen, priesters en aanzienlijken in en om Agra en Delhi overtreffen ze verre. De St. Sophia-kerk en de moskee van Soliman in Konstantinopel worden algemeen bewonderd; maar onder alle Mahomedaansche gebouwen, hetzij moskeën of mausoleën bezit geen de uitstekende schoonheid, noch de wonderbare grootschheid van de Tai-Mehal, de Dsjumma-Mesjid of de hoofdmoskee van Delhi."

Calcutta.

Na deze schets van de Mahomedaansche hoofdstad van Hindoestan verplaatsen wij den lezer naar de hoofdstad van Britsch-Indië, omdat daardoor de tegenstelling van het Europesche met het Aziatische leven op eenen en denzelfden bodem het scherpst opgevat kan worden.

De hoofdstad van Britsch-Indië, de zetel der hoogste regering, zoowel als van het bestuur van het Presidentschap Bengalen is Calcutta, eene der grootste en schilderachtigste steden der wereld, die den bijnaam: Stad der paleizen, dien men haar in Europa en in Amerika geeft, teregt verdient.

Het ontstaan van Calcutta is reeds op bl. 39 vermeld. De ontwikkeling der stad maakte in den loop eener eeuw zulke groote vorderingen, dat in een officiëel berigt van 1802 het getal harer bewoners

reeds op 600,000, en die van haren omtrek, 26 Engelsche mijlen groot, op twee en een vierde millioen gesteld wordt. Zoo werd Calcutta van lieverlede de groote hoofdstad van een groot rijk.

Tegenwoordig is de aanblik dezer stad in waarheid prachtig; hare bevolking, haar rijkdom, het aantal en de grootte harer publieke gebouwen, de scheepvaart langs de rivier, de toename des handels, de groote weelde der rijke inboorlingen, der Europeanen en der regering; — dit alles te zamen vormt een glansrijk geheel, welker werking een ieder, die de stad betreedt, onwederstaanbaar treft.

De nieuwe stad Calcutta is ten oosten der Hoegly gelegen, en strekt zich zes mijlen langs deze rivier uit. De aankomst van de zeezijde is buitengewoon belangwekkend, daar de Hoegly een der schilderachtigste stroomen van Indië is, en de schoonste punten van zijnen oever zich juist in de nabijheid der groote stad bevinden, zoowel aan die zijde, waarop de stad gebouwd is, als aan de tegenoverliggende. De schoonheid der boomen, die in Bengalen groeijen, vertoont zich voornamelijk langs de Hoegly. De bamboes met zijne lange en neerhangende takken; de slank opschietende palmboom, de populier, die zijne groene takken en bladeren uit de spleten der oude muren te voorschijn dringt; de baboel met zijne gouden ballen en welriekende geuren; de schoone magnolia en velerlei acacia-soorten; — alle deze vinden daar hunne plaats, en werpen hunne schaduwen over den schitterenden stroom, alsof zij den koenen vreemdeling, die het oord van hunnen groei waagt op te zoeken, hun welkom! tegenruischen. Waar de wandelaar ook landt en in het hem omringende landschap rondblikt, overal ziet hij het met eeuwigdurend groen bedekt; want zelfs gedurende den tijd, dat de zon hare loodregte stralen op de vlakten van Bengalen doet nederdalen, is dit land zoo wel bewaterd, dat het groen steeds zijne frischheid behoudt. Alle reizigers, die den stroom bevaren, worden aangenaam verrast door de Ghauts, of landingsplaatsen. Deze bestaan namelijk, waar de oever steil is, uit vele trappen, die met veel smaak aangelegd zijn. De trappen zijn breed, en hebben sierlijke leuningen. In de nabijheid daarvan zijn tempels of pagoden gesticht, ten gemakke der inboorlingen, die dus in hunne booten zonder veel inspanning daar kunnen aankomen, als de zon hare verzengende stralen over rivieren, wouden en vlakten schiet. De kleine Hindoetempels, de zoogenaamde Mhots zijn het digtste bij de landingsplaatsen, en opmerkelijker door hunne ligging, dan door hunnen bouw, die den vorm van

een bijenkorf heeft. De Mahomedanen hebben even als de Hindoes hunne tempels bij de Ghauts der Hoegly gebouwd. In de heldere Indische lucht kan men hunne schoone koepels en minarets door het gebladerte der palmboomen en bamboesboschjes zien schitteren. Zoowel Mahomedanen als Hindoes geven zich alle moeite om de nabuurschap dezer door tempels als ingesloten Ghauts, zoo schilderachtig mogelijk te maken. De trappen zijn tot aan den rand des waters met welriekende bloemen van de schitterendste kleuren getooid; tusschen de leuningen kronkelen zich kransen van den dubbelen Indischen jasmijn en andere bevallige kruipende gewassen. Drijven dergelijke kransen, die daar ter eere van de goden der Hindoes of van den Profeet aangebragt zijn, de rivier af, dan verspreiden zij verder hare geuren, en versieren den kabbelenden stroom. Men zoude dan bijna gelooven, dat de oevers der Hoegly door feeën bewoond zijn, zoo tooverachtig is de vereenigde werking van den helderen lichtstroom, de welriekende geuren, de zachte en bevallige vorm der gebouwen en wouden, gepaard met de rijkste afwisseling van bladeren, bloemen en bloesems. Dit is de aanblik bij dag; met het aanbreken van den nacht wordt de schoonheid nog onbeschrijfelijker, ofschoon dan ook van een geheel anderen aard. De ondergaande zon werpt op de gewassen en op den stroom haren rijksten lichtgloed. De eerste schaduwen des nachts roepen tallooze zwermen van lichtgevende insekten op, die met hunne gouden en smaragdkleurige vleugels in het lommer der boomen spelen, of boven den rand des waters schitteren; deze, vereenigd met de tallooze lichten, die door het gebladerte in de tempels, pagoden en moskeën zigtbaar zijn, geven aan de nachtelijke tafereelen op de Hoegly iets tooverachtigs.

Nadert de Europesche reiziger Calcutta, dan ontwaart hij de stad eerst wanneer hij in hare nabijheid gekomen is, en dan ziet hij haar op eenmaal in den vollen glans harer schoonheid voor zijne blikken uitgestrekt. De eerste indruk, dien de stad op hem maakt, is diep en krachtig; want de prachtigste paleizen en bekoorlijkste tuinen wisselen elkander op eene wijze af, die nooit nalaat te treffen.

Calcutta en hare nabuurschap zijn zoo belangrijk, dat zij eene uitvoerige beschrijving waardig zijn. Hier is het gewigtigste aanrakingspunt tusschen Europeanen en de volkeren van Azië. Van hier wordt het lot van het grootste deel van Azië beslist. Het is de zetel geworden eener wereldbekende heerschappij, die nietig was in haren oor-

sprong, maar, met betrekkelijk geringe hulpmiddelen, zich allengskens uitbreidde over eene grootere uitgestrektheid lands, dan vroeger ooit eenigen veroveraar ten deel viel, en die zich naar alle waarschijnlijkheid nog verder over het Aziatische vasteland uitgestrekt zoude hebben, ware zij niet in hare zegepralen belemmerd geworden door de bergpassen van Afghanistan, de woestijnen van het Noordwesten en de sneeuwvelden van Himalaya.

Verre buiten de grenzen der Engelsche bezittingen is Calcutta het ideaal van wereldlijke magt, en van wereldlijken rijkdom en pracht. In de volkrijke steden van China, op de bergen van Nepal en Tibet, onder de Birmanen, ten westen en noordwesten van Teheran en Centraal-Azië, aan de oevers der Kaspische en der Zwarte Zee en van den Bosporus; — over geheel dit groote gedeelte van het Aziatische vaste land, luisteren de menschen gretig naar de fabelachtige vertellingen van de verbazende magt en de reusachtige hulpmiddelen der Indische regering, en stelt men zich Calcutta voor, als eene stad van weergalooze pracht en nooit te overtreffen rijkdom.

Om den lezer een denkbeeld te geven van het verkeer in de groote wereld te Calcutta, beroepen wij ons op een aanzienlijk man, die tegenwoordig was bij een feest, dat Lord Canning, de Gouverneur-Generaal van Indië, gaf bij gelegenheid zijner aanvaarding van het bestuur, en die daarvan de volgende bijzonderheden mededeelt:

„De verschillende ingangen van het paleis leverden een ontzagwekkenden aanblik op, daar beide zijden van den hoofdweg verlicht waren door talrijke lampen, waarin kokosnoten-olie brandde, een gezigt voor mij even nieuw, als de Chinesche lantarens, die zoo sierlijk de tuinen van Shanghai verlichten. Langs den weg bevonden zich ongeveer 200 lakkeijen, die in rijen geschaard en wier kleederen gekleurd waren met al de kleuren van den regenboog; ik weet niet of het particuliere bedienden waren, dan of zij tot het paleis behoorden, maar vooral viel mij hunne zonderlinge zittende houding op, daar zij het aanzien hadden van even zoo vele pelikanen aan den oever der zee. Wij gingen door de benedenzaal voorbij verschillende wachthoudende Sipayers, en kwamen langs een breeden trap in de receptiezaal. Ik begaf mij in de buitenzaal om den dans te zien, en vond daar reeds een groot getal dansers en danseressen vereenigd. Lord Canning stond, in eene deftige, zwarte staatskleeding, aan het boveneinde der zaal voor eenen zetel, en aan elke zijde had hij een inlandschen officier, met iets, dat ik voor het tee-

ken zijner ambtswaardigheid hield. De nieuwe gouverneur was omgeven door eene zee van licht, die tallooze kandelabers verspreidden; Lady Canning danste niet, maar leunde op den koninklijken divan en onderhield zich met haren echtgenoot, en met verschillende aanwezige voorname burgerlijke en militaire ambtenaren. De feestelijkheid der receptie was zeer koel.

In de buitenzaal ontving Lord Dalhousie, de aftredende Gouverneur, zijne vrienden; hij stond daarbij enkele malen van zijnen zetel op, zonder echter te laten blijken hoe pijnlijk hem die inspanning was; want ligchamelijk is hij zeer gebrekkig, ofschoon zijn geest daaronder niet schijnt te lijden. De arme man! — wat beteekent al die grootheid voor hem, zoo lang eene ongeneeselijke krankheid zijne levenssappen verteert. — In het bijzonder werd mijne aandacht getrokken door de bewegingen der staatsgevangenen en eenige andere aanzienlijke inboorlingen, die in de schilderachtige dragt huns vaderlands gekleed, een feest bijwoonden, dat hunne overwinnaars aangeregt hadden. Koningen, prinsen en radsjahs, of hunne afstammelingen, bogen zich hier onder het juk, dat militair geweld hun had opgelegd. Hier bevond zich onder anderen de kleinzoon van den stouten Tippoe-Saïb, die eens den Engelschen in de bijna onneembare bergpassen zijns lands en in de sterke vesting Seringapatam zoo krachtig wederstond. Verder Ghoolam Mohamed en zijn zoon Terozi-Schah, de afstammelingen van die dappere mannen, die vóór drie geslachten de schrik van Dekan waren. Had zijn groote naam de magt zijner vijanden zegevierend kunnen weerstaan, dan ware Ghoolam thans de magtigste en rijkste aller Indische vorsten geweest. Beide waren zoo pas uit Engeland in hun vaderland teruggekeerd, en nog vervuld van de opmerkzaamheid, hun in het eerstgenoemde land zoowel door de gekroonde hoofden en pairs, als door de voornaamste mannen des lands betoond. Hier in het paleis van den gouverneur wordt echter weinig notitie van hen genomen, en worden zij daardoor aan de omstandigheid herinnerd, dat zij een jaargeld van Engeland ontvangen. Nog waren er aanwezig dappere Seikhs uit de bergpassen, die koene bendehoofden, die zich als vervolgde tijgers verweerden, Sjeer-Sing en Chuitoer Sing uit den gedenkwaardigen veldtogt van 1848—49, totdat zij in de beroemde slagen van Killian-Wallah, Gudsjerah en Rawoel-Pindi moesten bezwijken. Het was erbarmelijk om aan te zien, hoe deze onverschrokken strijders zich door de zaal bewogen, en zich gestreeld gevoelden door elke opmerkzaamheid, die de aanzien-

lijke personen hun wel wilden betoonen. Deze prinsen waren eenmaal opperhoofden van den Pendsjab, en hunne nederlaag had de inlijving van deze groote provincie in het Britsch-Indische rijk ten gevolge.

„Vele dezer prinsen en inboorlingen, ook zij, die niet van koninklijk bloed waren, droegen eenen schat van juweelen, grooter dan in den winkel van menigen juwelier aanwezig is. Parelen, smaragden, diamanten en edelgesteenten van allerlei soort fonkelden in het licht der kandelabers en werden door de spiegels weerkaatst. Het bal was niet gekostumeerd, maar voor een vreemdeling had het er toch al het aanzien van, door de veelvuldige afwisseling van bevallige kleederdragten, waarin de inboorlingen zich vertoonden."

De aanzienlijke bewoners van Calcutta komen elken avond bijeen op eene plaats, die veel overeenkomst heeft met het zoogenaamde „Corso" in de grootere Italiaansche steden. Voor den Europeaan is er niets aangenamers, dan dit Corso op de esplanade van Calcutta; daar bevindt zich des avonds, tegen het ondergaan der zon, de geheele elegante wereld dezer groote stad bijeen. Het tooneel heeft dan iets buitengewoon aantrekkelijks. De blik van den vreemdeling volgt den loop der rivier langs de stad en hare voorsteden, en waar zijn oog niet verder reiken kan, ziet hij in zijne verbeelding hoe de stroom voortrolt langs de jagtplaatsen der woeste Mahratten, of de tuinen der paleizen, die zich langs zijne heilige oevers uitstrekken, langs lommerrijke bananen, palmen, sycamoren en kokosboomen, langs heidensche tempels, aan welker bestanddeelen het verwoestende klimaat en de tand des tijds knagen. Welke verbazende vlakte ontvouwt zich zoo aan zijnen blik, van de plaats, waar de stroom uit de dalen van Himalaya te voorschijn treedt, tot daar, waar hij voorbij de trotsche hoofdstad van Indië zich in de zee uitstort. In deze beschouwingen wordt hij echter weldra gestoord door de militaire muziek, die zich elken avond in de nabijheid van het Corso laat hooren, en als hij een weinig naderbij treedt, vindt hij de esplanade vol elegante rijtuigen, die deels in lange rijen daar heen rollen, deels door elkander rijden, terwijl zij die daarin zitten als in balkleeding uitgedost zijn. De inlandsche grooten spreiden hier eene pracht ten toon, die nergens anders in de wereld te vinden is, omdat de Aziaat in het vertoon van de grootst mogelijke weelde voornamelijk eene bevrediging voor zijne ijdelheid zoekt. De inwoner van Calcutta is zoo aan dit Corso

gewoon, dat hij liever zijnen maaltijd of zijne wasschingen opoffert, dan deze dagelijksche bijeenkomst, die voor hem het genoegen der gezelligheid met het rijke genot van de verfrisschende avondlucht vereenigt.

Maar welke ook de bekoorlijkheden van den avond mogen zijn, niet minder heerlijk en schilderachtig is de vroege morgen. De schaduwen van den nacht hebben aan al de omringende voorwerpen dien hellen glans ontnomen, waarmede zij schitteren zoodra de zon eenigen tijd boven den horizon geweest is, en het oog kan er nu met welgevallen op rusten. Talrijke groepen Hindoes begeven zich naar de rivier, om zich te baden, en hunne godsdienstoefeningen te houden. Zij dragen kleine beelden met zich, die de eene of andere hunner dertig millioenen godheden voorstellen, en zij die te behoeftig zijn om ze te koopen, maken zich kleine beelden uit het slijk van den Ganges, zetten die aan den oever neder, en aanbidden ze. Mannen en vrouwen mengen zich onder een, en gaan gekleed te water, de eerste echter na aflegging van hunne tulbanden en lange bovenkleedingen. Onder de herhaalde uitroepingen van *Ram! Ram!* waarmede de menigte de gebeden afbreekt, bestrijken zij zich telkens het aangezigt en het voorhoofd met het witte, blaauwe of roode slijk van den Ganges. Te midden dezer scharen ziet men eenige Braminen, die onder de boomen hunne kransen zitten te tellen, terwijl zij de bladzijden hunner van banaanbladeren gemaakte boeken omslaan, en hunne gebeden overluid prevelen. Dit zijn de goeroes, of de Godsdienstleeraars, die eene hooge achting genieten, want kinderen en jeugdige personen knielen voor hen neder, en bieden hun kleine geschenken aan.

Calcutta ligt op een bijna geheel vlakken, moerassigen alluviaalgrond, die eene eeuw geleden geheel overdekt was met stilstaande poelen, en nog heden zijne ongezondheid verraadt door de talrijke scheuren, die zelfs in de beste huizen aanwezig zijn. Op 4½ Eng. mijl ten oosten van de stad is een groot maar ondiep zoutmeer of laguna, waarin een kanaal uitkomt, dat tot digt bij de stad loopt, en alle goten in zich opneemt. Ten zuiden stroomt de Tolly's Nullab, een tak der Hoegly, die de voorsteden Kidderpoor en Allypoor bespoelt, en zich in de Sonderbonds ontlast, en eindelijk rolt nog ten westen de Hoegly zijne majesteusche wateren voort. Aan de noordzijde strekken zich de beide wegen naar Dundun en Burrakspoer uit, over eene vruchtbare vlakte waar het oog zich verlustigt in de schoonste afwisseling van rijstvelden, boomgaarden en tuinen,

maar waar de reuk onaangenaam aangedaan wordt door de uitdampingen van het water, houtbrand, kokosolie enz.

Even als bij de meeste Aziatische steden beantwoordt het inwendige van Calcutta echter weinig aan het uitwendige. Wel onderscheidt zich het zuidelijke deel der stad eenigzins gunstig, en verheffen zich daar behalve eenige moskeën en tempels sommige prachtige gebouwen, zooals onder anderen het paleis van den Resident, maar achter deze frontlijn, zijn de woonplaatsen der inboorlingen, die uit leemen hutten, gevlochten bamboeswoningen, of wel kleine en nette, in griekschen stijl gebouwde, doch zeer morsige huizen bestaan, een en ander afgewisseld door eenige vervallen pagoden, gedrogtelijke houten of pleister afgodsbeelden, die eene menigte hoofden en armen hebben. Om den indruk te volmaken, dien het geheel op den Europeschen beschouwer te weeg brengt, moet men zich de naauwe en bogtige straten voorstellen, opgevuld met eene tallooze menigte menschen, waarvan enkele in smakelooze zijden kleederen pronken, eenige echter wit katoenen kleederen dragen, maar de meesten, met uitzondering van eene schamele bedekking der heupen, zwart en naakt zijn. Daar tusschen ziet men godsdienstige bedelaars met wit of geel gekleurde aangezigten, en geene andere bedekking dan hunne lange haren, en de in elf lokken gestrengelde baarden, die met de eene hand hunne rozenkransen vasthouden, en de andere uitstrekken om de aalmoezen der voorbijgangers te ontvangen, — of een huwelijksstoet, waarbij de bruid in eenen gesloten draagstoel wordt gedragen, en de bruidegom haar te paard volgt, omhangen met zooveel linten en kransen, als men zich ter naauwernood voorstellen kan, — of kooplieden, die te midden hunner koopwaren op den grond zitten. — Wie zich dat alles dooreengemengd kan voorstellen, onder een onophoudelijk gekraak van zwaar beladene wagens, (daar de Indiërs nooit de assen hunner rijtuigen smeren) onder het onafgebroken gedruisch van trommels en symbalen, ter eere van de eene of andere godheid, en onder het genot van eene scherpe vetachtige rooklucht, zal een getrouw beeld hebben van dat gedeelte van Calcutta, 'twelk men „de zwarte stad" noemt.

Op het schoone tafereel, dat wij hebben zien ophangen, wordt eene andere schaduwzijde geworpen door het klimaat, dat van October tot Maart wel aangenaam, maar van April tot October bijna ondragelijk is. Als de noordwestewinden in April achterwege blijven, dan is de hitte zoo drukkend, dat men verpligt is reeds des morgens ten acht ure al de vensters te sluiten, en dan nog bereikt de warmte eene hoogte

CALCUTTA.

dan is

ie van
onder-
oor-
ezocht

le be-
ie der
wape-
hun-
ij dan
n den
bezit,
kkige
waar
r zijn
staken
at hij
schat
spaar-
unner
hun-
bijna
el om
, dan
efften
wel
heidt
den
, ten
dan
l met
het
lver-

daarvoor te regt moest staan voor het Britsche geregtshof

van 80°—85° Fahrenheit, en opent men de vensters of de deur, dan is het alsof men voor den geopenden mond eens vuurovens staat.

De inlandsche bevolking van Calcutta is, meer nog dan die van andere steden van Indië, overgegeven aan de zucht tot stelen, en onderscheidt zich in hooge mate door trouweloosheid. De voornaamste oorzaak dezer ondeugden moet in het karakter harer godsdienst gezocht worden.

Zij hebben gebeden voor alle toestanden, alle handelingen, alle beroepen, en de eeredienst van Kali, de godin der dieven is eene der meest gevierde in Calcutta. Zelfs dieven en roovers doen hunne wapenen inzegenen, en roepen de godin aan voor den goeden uitslag hunner ondernemingen. Met voorbeeldelooze stoutheid volvoeren zij dan ook hunne rooverijen; zij graven onder de woningen door, om den armen landman het weinige geld of de weinige juweelen, die hij bezit, te ontnemen, en zij ontzien zich daarbij zelfs niet, om den ongelukkige door allerlei martelingen te dwingen hun de plaats aan te wijzen, waar hij zijn dikwijls zoo zuur verworven schat verborgen heeft. — Er zijn zelfs voorbeelden, dat zij den meester des huizes tusschen twee staken bonden, en hem boven een klein vuur zoo lang roosterden, tot dat hij bijna stervende eindelijk de plaats wees, waar zich zijn kleine schat bevond. Zoo onophoudelijk blootgesteld om de vruchten zijner spaarzaamheid te verliezen, en daarenboven genoodzaakt een deel hunner winsten onmiddelijk te besteden in poejahs (plegtigheden ter eere hunner goden) bestaat er bij de lagere klassen in en om Calcutta bijna in het geheel geen lust tot sparen, maar is het veel meer regel om bij den dag te leven, en niet meer werkzaamheden te verrigten, dan volstrekt vereischt worden ter voorziening in de noodigste behoeften des levens. Is het bij zulk een maatschappelijken toestand dan ook wel te verwonderen, dat de Hindoe zich over het algemeen onderscheidt door zijne verachting van het leven, — dat het leven van den mensch zoo weinig bij hem geldt! Maar is dit algemeen waar, ten volle mag dit gezegd worden van het leven eener vrouw. Zoo kon dan ook nog voor eenige jaren een oud man van 70 jaren, die twist had met een zijner buren, over een klein stukje land, zijne vrouw naar het betwiste grondgebied voeren, haar daar met behulp zijner bloedverwanten in eene kleine stroohut opsluiten en levend verbranden, om door haren dood een vloek te brengen over het land, — en toen hij, daarvoor te regt moest staan voor het Britsche geregtshof, koelbloedig

antwoorden: „Waarom zoude ik het niet doen? — zij was eene oude vrouw, — waar diende zij voor?"

Ongetwijfeld treedt de afschuwelijke verdorvenheid der Hindoegodsdienst en hare inwerking op de zeden nergens sterker op den voorgrond dan in Bengalen. Zelfs de hoogere klassen maken daarop geene uitzondering, en daarin ligt dan ook de grond der verachting, die haren leden door alle beschaafde Europeanen getoond wordt. Een Europeër moet er moeijelijkheid in vinden met eenen man om te gaan, van wien hij weet, dat hij zijne dochter vermoord, of met eene vrouw, die haar kind in den Ganges verdronken heeft, of met personen, die hunne kranke ouders levende aan eenen tijger of alligator geofferd hebben, of die al de afgodische plegtigheden eener onzinnige godsdienst vieren. Wel heeft de Engelsche wetgeving den dochtermoord op de strengste wijze verboden, — wel heeft zij dien met gewonen kindermoord gelijk gesteld, maar daar hij eensdeels op eene historische overlevering berust, en anderdeels uitgelokt wordt door de buitensporige sommen, die bij de huwelijksplegtigheden besteed, of als bruidschat aangewend moeten worden, ontbreekt het den in list en bedriegerijen volleerden Bengalees niet aan middelen, om de straffende hand der wet te ontduiken. Immers wat vermag de wet, als op het enkele bevel des vaders, dat er gehandeld zal worden als naar gewoonte, reeds terstond na de geboorte van het meisje de levensdraad wordt afgesneden, hetzij door het kind onverzorgd te laten liggen, hetzij door dat de moeder de tepels der borsten met opium besmeert, en zoo de zuigeling den dood doet inzuigen. De overlevering, die deze daad in hunne oogen wettigt, luidt als volgt: Een der vroegere koningen had eene dochter van zoo buitengewone schoonheid en uitstekende bekwaamheden, dat hij geen echtgenoot kon vinden, die harer waardig was. Hierover verontrust raadpleegde de vader een Bramien, om te weten, wat hij moest doen, ten einde de schande te ontgaan, die de ongehuwde staat zijner dochter noodwendig over zijn huis brengen moest, en deze gaf hem den raad, om zijne dochter te vermoorden. De koning besloot ten laatste daartoe, en van toen af werd de dochtermoord eene door de godsdienst geoorloofde daad, die door de tijdelijke winsten, daardoor verkregen, spoedig eene gewoonte werd.

Van zulk eene godsdienst gruwt dan ook de beschaafde mensch terug. Een Amerikaansch reiziger schrijft bij gelegenheid van een bezoek te Calcutta:

„Ik bezocht verschillende Heidensche tempels, en bezag alles wat ik zien mogt, maar voorwaar genoeg om een diepen afkeer op te vatten van zulk eene onzinnige eeredienst. Het was bij gelegenheid van een der godsdienstige feesten, en eene massa volks drong van alle kanten te zamen; wij konden echter ongehinderd onzen weg vervolgen. Ongeveer 50 geitjes van verschillende grootte en kleur lagen verspreid op den grond, en allen had men den kop afgehouwen. Bij elk offer werd eene klok geluid. Een der geloovigen bragt in zijnen vromen godsdienstijver een jongen buffel. Deze mildheid werd met een uitbundig gejuich begroet; de klok luidde harder dan naar gewoonte, en aan het zingen, schreeuwen en gebaarden maken scheen geen einde te komen. Eenige priesters wilden ook mij bewegen om een geitenbokje te offeren, maar ik weigerde zulks, daar de geheele plegtigheid mij door hare woestheid sterk tegen de borst stuitte.

„Maar wat mijn gevoel nog meer kwetste waren de ceremoniën in eenige der kleinere tempels. Heeft men die eenmaal bijgewoond, dan vergeet men ze niet ligt weder. Gesluijerde vrouwen gingen bijna onophoudelijk de tempels in en uit. Een der tempels of pagoden bevat eene godheid, die de mannelijke voorttelingskracht voorstelt, en de feesten van den lingam worden als een onfeilbaar middel beschouwd tegen de onvruchtbaarheid der vrouw, zoodat alle Hindoevrouwen, die niet zoo gelukkig waren, kinderen te krijgen op zekere dagen des jaars hare toevlugt tot dezen tempel nemen.

„Ik begaf mij ook naar de plaats waar zij hunne dooden verbranden en woonde een dergelijk schouwspel bij, tot dat het afschuwelijke daarvan mij dwong, om mij te verwijderen. De rook steeg uit de laatste overblijfselen van verscheidene lijken op, en op drie andere plaatsen was het vuur zoo pas ontstoken. Algemeen bestaat het gebruik in Hindoestan de zieken naar de oevers der rivier te brengen, om hen daar te laten sterven; hebben zij den laatsten adem uitgeblazen, en bezitten hunne vrienden de middelen, om hout voor hunne verbranding te koopen, en de priesters, die de ceremonie moeten verrigten, te betalen, dan worden hunne lijken op den brandstapel gelegd en verbrand. Een ondragelijke stank vervult de lucht. Op alle tijden van den dag brengt men lijken aan. De ruwe uitingen der naakte ellendigen, die den brand ontsteken, en meer nog het spiesen der lijken, om ze aan de vreemdelingen te toonen, zouden reeds voldoende zijn, ieder beschaafd mensch te verwijderen, zoo zijne opmerkzaamheid niet

geboeid werd door de raven, kraaijen en andere roofvogels, die zich in menigte verzamelen. Zij wachten het oogenblik af, waarop het vuur gebluscht wordt, om dan tot op de kleinste overblijfselen te verslinden. Honderden dezer vogelen omringen het tooneel, met het oog op de asch gerigt, terwijl even zoo vele zich op de huizen en muren groeperen, om ook hun aandeel aan den maaltijd af te wachten. Niemand verjaagt ze, want deze vogels, die in het de verrotting zoo zeer bevorderende klimaat van Hindoestan groote diensten bewijzen, zijn daar geheiligd. Zijn de achterblijvenden te arm, om de kosten van het verbranden te betalen, dan laten zij de lijken door den vloed van den oever wegspoelen — somtijds wel eer het leven daar geheel uit geweken is, — en dan drijft het naar de zee. Ik hoorde dikwijls van scheepskapiteins, dat stukken van zulke lijken aan de ankers hunner schepen bleven hangen, en dat er, wanneer men ze daarvan reinigde, een verpestende stank ontstond. Telkens wanneer ik later het water uit de Hoegly dronk, of bij mijn ontbijt visch at, wekte de herinnering aan alles, wat ik gehoord en gezien had, den sterksten afkeer bij mij op."

Godsdienstfeesten te Calcutta.

Indien het waar is, dat de voorstelling, die de mensch zich maakt van de godheid, tot maatstaf van zijne zedelijke ontwikkeling kan dienen, dan gevoelt men tot welk een lagen trap de Hindoe moet afgedaald zijn, die in de voorstelling zijner godheden alles schijnt te vereenigen, wat afschuwelijk en monsterachtig is. Niet Brahma, de schepper, noch Vishnoe, de onderhouder, maar Sivas, de verwoester, is de godheid, die het meest vereerd en gediend wordt. En wat is nù de meest algemeene voorstelling van dezen God? Zijne woning is op de toppen der Himalaya; — hij zit op een tijgervel en is met eenen olifantshuid omgord. Hij heeft acht armen en handen en drie oogen, waarvan een

midden in het voorhoofd. Om zijnen hals draagt hij een snoer van doodshoofden, en de Ganges stort zijne wateren over zijn hoofd uit. In zijne handen houdt hij een strijdbijl, een zwaard, een drietand, of andere werktuigen der verwoesting. Als symbolen zijner krachten prijken zijne tempels met talrijke linga, voorwerpen, wier Nederlandsche benaming wij den lezer niet kunnen geven; zijn lust is de menschen te plagen en kwaad te doen. En toch is deze voorstelling nog minder afschuwelijk dan die van zijne gemalin, de in Calcutta zoo ijverig vereerde Doerga, Kali of Bhoewanie, de Indische Venus. Zij heeft ontzettend groote en vreeselijke oogen, die rood zien van het bloed der reuzen, dat zij gedronken heeft; zij heeft nu eens zestien, dan weder acht, of ook wel vier handen, waarin zij een uitgetrokken zwaard, het afgehouwen hoofd van eenen reus, een knods, een groot mes, eenen drietand, een slinger en andere wapenen vasthoudt. Hare tanden steken ver vooruit, en hare tong hangt tot over de kin uit den mond. De stoppelige haren zijn met slangen doorvlochten, en in de ooren draagt zij de lijken van twee vermoorde mannen, terwijl haar hals of hare heupen prijken met een snoer doodshoofden. De eene voet staat op de borst van haren echtgenoot Sivas en de andere op zijne dij; ook wordt zij voorgesteld met de voeten op de slang Shanka, wier kop zij vermorselt, en die zij vertreedt. Met deze voorstelling der godheden zijn de plegtigheden eener eeredienst, die elken hartstogt, elke zedelijke misdaad, elke afzigtelijkheid vergoodt, in volkomen overeenstemming.

De beschrijving van een der feesten dezer godin, het Choerok-poejah, zal zulks genoegzaam bewijzen. Het woord Choerok beteekent een cirkel of kring, en het feest draagt daarom dien naam, omdat de voornaamste geloften aan een in het rond slingerende wipgalg volbragt worden. Een ooggetuige zegt daarvan:

„Op den 10den April werden wij voor het aanbreken van den dag gewekt door de verwarde en luidruchtige toonen van inlandsche muziekinstrumenten. Wij bestegen oogenblikkelijk onze paarden, en begaven ons naar den Meidan. De menigte was zeer talrijk en leverde een schilderachtig gezigt op. De muziek bestond voornamelijk in groote trommels, versierd met pluimen van zwarte vederen, die verre uitstaken boven de hoofden van hen, die ze bespeelden, lange trompetten, en koperen bekkens, die aan een lang bamboes opgehangen waren, dat op de schouders van twee mannen rustte, waarvan de achterste met een dikken en zwaren stok op het bekken sloeg. Alle personen, die

de processie uitmaakten, en ook het grootste deel der toeschouwers hadden het aangezigt, het ligchaam en hunne wit katoenen kleeding met vermillioen besmeerd. Zij waren met prachtige guirlandes van bloemen omkransd, en droegen daarenboven dergelijke gordels en bandeliers. Velerlei tropheën en afgoden van verschillende soort werden rondgevoerd op wagens, door paarden of buffels getrokken. Sommige dezer waren mythologische wezens, maar andere nabootsingen van verschillende Europesche figuren, soldaten, schepen, en onder anderen een groot model van eene stoomboot. Degenen, die eene gelofte zouden volbrengen, hadden kleine speren door hunne tongen en armen gestoken, en vele droegen daarenboven heete ijzers tegen hunne zijden. Allen waren tot op de heupen naakt, rijk getooid met bloemen, en overvloedig besmeerd met vermillioen, terwijl hun lang, zwart en nat haar over hunne schouders neêrhing tot op hunne lenden. Van tijd tot tijd, als zij ons voorbijgingen, deden zij pogingen om te dansen, maar in het algemeen was hun gang langzaam, drukte hun gelaat eene vastbeslotene lijdzaamheid uit, en vertoonde geen schijn van waanzin of opgewondenheid. De kalmte der talrijke menigte was indrukwekkend, en behalve de beide schildwachten bij de twee waterbakken op den Meidan, waren er geene troepen aanwezig.

„Het geraas der muziek duurde tot in den namiddag, toen de zelfkastijders zich verwijderden om hunne wonden te doen heelen. Een onzer bedienden liep door het huis met eene kleine speer door zijne tong, om geld te bedelen van zijne makkers. Andere martelingen, die deze ongelukkigen zich opgelegd hadden, getuigden van niet minder dweepzucht en barbaarschheid. De Sunnyasies of aanbidders lieten zich bij de voeten aan een op twee regtopstaande palen rustenden dwarsbalk ophangen, zoodanig, dat hunne hoofden ongeveer zes voeten boven den grond slingerden. In deze houding werd het hoofd geheel gewikkeld in den rook van een vuur van welriekende harst, en zoo bleven zij verscheidene uren hangen. Nog anderen deden de Jamp Sanya, of den sprong op een hard bed van scherpe punten voorzien. Er worden namelijk steigers van drie à vier verdiepingen gebouwd, waarvan de bovenste twintig à dertig voet boven den grond verheven is, terwijl aan den voet daarvan matrassen gelegd zijn. Op deze matrassen liggen planken, welke voorzien zijn van kromme messen, die wel eenigzins overhellen, maar toch met de punten naar zijn boven geplaatst. De Sunnyasies beklommen een der verdiepingen van den steiger, enkele zelfs de boven-

ste, en wierpen bloemen, vruchten en koeken onder de menigte, die met den meesten ijver zich daarvan meester trachtte te maken, omdat men aan het bezit van die gaven buitengewone krachten toeschrijft. Vervolgens stortten zij zich onder het luide gejubel der schare in de messen, en het laat zich begrijpen, dat, ofschoon velen daarvan omvielen, en dus onschadelijk waren, andere gevaarlijke wonden toebragten.

„De choerok, als de voornaamste plegtigheid, wordt tot den derden dag bewaard. De choerok bestaat uit een ongeveer 30 voet hoogen paal, waaraan een dwarsbalk in het midden is opgehangen. Aan het eene einde van dezen balk zijn twee touwen, voorzien van ijzeren haken, bevestigd, die den geloovige, op de hoogte der schouders door de vleeschachtige deelen van den rug worden geslagen. Daar deze marteling echter niet in de nabijheid der Europesche residentie geoorloofd is, staan die palen niet op den Meidan, maar op de Boita-connah, in een ander gedeelte der stad. Het slagtoffer, als het ware overdekt met bloemen, werd op den grond gelegd, en de haken met zekere behendigheid door zijn vleesch gestoken. Vervolgens werd het andere einde van den balk door eenige mannen met geweld naar beneden getrokken, totdat het ongelukkige slagtoffer hoog, tot boven de regtstaande paal in de lucht zweefde. Langzaam werd daarop de balk in de rondte gedraaid, maar de beweging werd weldra sneller, en verkreeg ten laatste een geweldige vaart. De martelaar wierp toen bloemen en vruchten onder de nieuwsgierige menigte, die ook deze geschenken gretig opraapte, om de groote kracht, welke zij daaraan toekent. Nadat dit eenige minuten geduurd had, hield men op met draaijen, en werd de man naar beneden gelaten, maar hij wenkte dat men nog zoude voortgaan. Dit besluit werd met uitbundig gejuich begroet, en nadat de ongelukkige een weinig water gedronken had, werd hij op nieuw rondgedraaid. Zóó gelooft de Hindoe zijne monsterachtige godheden te kunnen bevredigen, zóó zich eene hoogere zaligheid te verwerven dan anders voor zijne kaste is weggelegd, zóó eindelijk den hemel te kunnen winnen, waar hij, onder een regen van bloemen, en het galmen van de schoonste muziek langs een heerlijk pad zijnen weg zal loopen, om ten laatste, gelouterd van al het onreine, opgelost te worden in het wezen van zijnen God Brahma.

Van eenen geheel anderen aard is het Sjaroedeeyafeest of het Doergapoeja, ter eere der godin Doerga of Kali, dat in de herfst door ge-

heel Bengalen gevierd wordt. Alle bezigheid wordt dan voor verscheidene dagen ter zijde gelegd; de Sirkars en andere inlandsche beambten, die zich te Calcutta moeten ophouden, keeren dan voor eenige weken huiswaarts, om feest te vieren, terwijl de bewoners der stad niet minder zich aan allerlei weelde en losbandigheid overgeven. De rijke inboorlingen geven elkander prachtige gastmalen, laten zelfs tijdelijke gebouwen oprigten, om een groot aantal gasten te kunnen afwachten. Somtijds ziet men op die feestdagen tweehonderd personen aanzitten aan een prachtig souper, waar de champagne stroomt als water, en het keurigste ijs in de fijnste likeuren gesmolten wordt. De zaal is dan prachtig verlicht door eene menigte waskaarsen, die door tallooze spiegels weêrkaatst worden. De atmospheer wordt verfrischt door verscheidene fonteinen en waaijers, en veraangenaamd door de heerlijke geuren van duizende bloemen. Honderde afgodsbeelden, sommige half mensch en half olifant, anderen met vele hoofden en armen, zijn door de zaal verspreid, en de algemeene vrolijkheid wordt verhoogd door muziek en door den dans der vlugge en bevallige bayadères. Deze openbare danseressen vormen eenen bijzonderen stand in Indië; eenige luisteren door hare dansen de feesten op in de tempels, waartoe zij behooren, doch mogen, wanneer zij daar niet noodig zijn, door hare kunst bruiloften en volksfeesten opluisteren. Anderen zijn dikwijls in dienst van dezen of genen aanzienlijke, daar zonder haar in Indië geen feest kan gevierd worden. Hare gestalte is over het algemeen schoon, en hare bewegingen zijn zeer hartstogtelijk.

De danseressen worden afgewisseld door muziekanten en zangers, die Hindoesche liederen zingen, totdat eindelijk des nachts omstreeks twee ure de danseressen zich verwijderen. En nu ontaardt het feest in een waar Bacchanaal. Een ooggetuige schrijft daarvan: „bijna al de lichten werden uitgedaan, behalve die tegenover de godin. De menigte schaarde zich aan de beide zijden van de zaal digt op elkander gepakt op den grond, en liet alleen vóór het beeld der godin eene ruimte open voor de zangers, die allen bleven staan. Zij verdeelden zich in vier groepen, en hieven, onder een afschuwelijk accompagnement van eene trom, achtereenvolgens meer dan vijftig liederen aan, die allen even zedeloos van taal waren, als hunne dansen en bewegingen zich kenmerkten door de grootste ongebondenheid. Meermalen duren deze zangen en dansen tot negen ure in den morgen, en worden zij drie nachten achtereen herhaald, telkenmale eindigende met de meest

schandelijke tooneelen. Al wat de Grieksche godenleer ons vermeldt van de mysteriën van Bacchus en Cybele wordt in de schaduw gesteld, en verre overtroffen door hetgeen op deze feesten plaats heeft ter eere van de afschuwelijke Kali."

Gedurende den dag wordt het beeld der godin met die van andere godheden in prachtige nagebootste pagoden in plegtigen optogt door de stad gedragen, en met veel luister in de Hoegly gedoopt. In al de bazars, aan de deuren van alle winkels hangen houten menschenhoofden, welker hals bloedrood gekleurd is, iets dat waarschijnlijk betrekking heeft op de menschenoffers, die in vroegere tijden bij deze gelegenheid gebragt werden. Eene tallooze menigte schapen, geiten, buffels, en op sommige plaatsen ook zwijnen, worden aan de godin Kali geofferd.

Maar de feesten ter eere van deze godin zijn niet de eenige, die in Calcutta gevierd worden. Ook Vishnoe heeft er zijne plegtigheden. Behalve het lentefeest, of de Hoeli-poeja, dat de menschwording van Vishnoe, als Krishna, vereert, en met volle regt den naam van het Hindoe-Saturnaliën-feest mag dragen, wordt ook het feest der Ramlaila er even als in andere steden van Hindoestan met grooten luister gevierd.

Jaarlijks in de maand October vindt dit feest plaats, als eene gedachtenisviering van de zesde en beroemdste menschwording van Vishnoe. De overlevering is als volgt:

Vishnoe had zich door de goden laten bewegen om onder menschelijke gestalte op de aarde neder te dalen, en de Koningin van Siam bragt hem ter wereld onder den naam van Rama. Op den leeftijd van 16 jaren verliet hij met zijn broeder Luckschumuna de vaderlijke woning, trok over den Ganges en begon door geheel Hindoestan de leer der zielsverhuizing te verkondigen. Op zijne reizen ontroofde Ravuna, de booze koning van Lanka (Ceylon), hem zijne vrouw Sita, en eerst na eenen langdurigen strijd, gelukte het hem, met behulp van apen, onder bevel van Hanuman haar terug te winnen. Sedert dien tijd is de aap in geheel Hindoestan als heilig beschouwd, en wordt voor onschendbaar gehouden.

De ceremoniën der Ramlaila zijn niets anders dan eene verzinnelijking van dit godsdienstige drama, en bieden den Aziaat eene gretig begeerde gelegenheid, om zijne zucht naar genot en pralerij den vollen teugel te vieren. In de groote steden duren de toerustingen ver-

scheidene weken, gedurende welken tijd de Sipayers eene soort van vesting bouwen, die Rama en Luckschumuna moeten innemen.

Tegen den eersten der maand ziet men voor deze vesting meerdere grootere afgodsbeelden oprigten, die door allerlei dwaze figuren, en door uit latten en stroo vervaardigde paarden en olifanten, omringd worden en zoodanig ingerigt zijn, dat men er van binnen buskruid in kan bergen. De plaats vóór deze vesting wordt dan het schouwtooneel van eenen kleinen oorlog, die verscheidene dagen duurt onder het onophoudelijk afschieten van voetzoekers en een vreesselijk geraas van trompetten, tamtams en naaboets. Elken dag, tegen den ondergang der zon, komt eene nieuwe godheid in het eene der beide vijandelijke legers, op eenen grooten wagen, die door de Hindoebevolking getrokken wordt. Het gedruis neemt steeds toe, totdat eindelijk Ravuna zelf verschijnt in de gedaante van een 30 à 40 voet hoogen reus, die even als de andere afgodsbeelden gemaakt, maar van binnen geheel met vuurwerk opgevuld is. Dit monster heeft acht à negen hoofden, en vertoont zulk een afschuwelijk gelaat, als de phantasie des menschen slechts scheppen, zijne hand slechts vervaardigen kan. Ook de armen en handen zijn geheel willekeurig en wanstaltig gevormd, en in ieder zijner handen zwaaït hij een geducht of een phantastisch wapen. Rama en Luckschumuna doen onophoudelijk woedende aanvallen op hem, maar worden steeds teruggeslagen tot op den laatsten dag, waarop de beide broeders, ondersteund door den veldheer Hanuman en eene bende apen, de vesting innemen. Dit leger, dat uit eenige honderden gemaskerden bestaat, met lange staarten, maakt een alarm als even zoo vele demons. Aanvankelijk worden ook zij teruggeslagen; tot eindelijk de uitslag van het gevecht hun gunstig is. Midden in den kogelregen vat de reus Ravuna vuur, en vliegt onder een hevig geknal in de lucht. Men kan zich geen begrip maken van de menigte, welke dit schouwspel, vooral den laatsten dag en den laatsten nacht, den 8sten en den 9den November, bijwoont, en welk een prachtig vuurwerk het geheel besluit.

Van verre gezien, zoude men gelooven, in de legerplaats van 100,000 Zigeuners te zijn. Zoo ver het oog reikt, ziet men niets dan tenten, vaandeltjes, haquereis, (kleine met ossen bespannen wagens in den vorm van tenten) en allerlei wagens; groepen van duizende kleuren, wapenen, uit alle tijden, als lansen, schilden, wapenrokken, geweren, enz. De menigte verdringt elkander onder een oorverdoovend geschreeuw, en maakt allerlei belagchelijke vertooningen.

BENARES
aan de GANGES.

Lith. Gebr. Kraay Amsterdam.

Den [redacted] ...or eene
...trouwen
...n echt-

...l niet
el van
...estan,
op de
...sterft,
...en hij
...n van
...verza-
...o wel
daar
ook
...a af te
gods-
...te be-

amd,
ashi;
ister-
Het

... vele en fraaije trappen
dale toppen van verschillende pagoden, en eene moskee,

Den volgenden dag wordt de zoo pas bevrijde Sita, die door eene jonge, pas getrouwde vrouw van 7 à 8 jaren (in Hindoestan trouwen de meisjes reeds op dien leeftijd) voorgesteld wordt, naast haren echtgenoot in triumf in eenen draagstoel rondgedragen.

Benares.

Nogmaals voeren wij den lezer naar eene hoofdstad, nu wel niet naar die eener wereldsche heerschappij, maar naar den hoofdzetel van het Brahmaïsme, — naar Benares, „de meest heilige stad van Hindoestan, de Lotus der wereld," niet gegrondvest op gewone aarde, maar op de punt van Sivas drietand; eene plaats, zoo gezegend, dat wie daar sterft, van welke sekte hij zij, zelfs al had hij vleesch gegeten, indien hij slechts mild geweest is voor de arme Bramienen, zeker kan zijn van zijne zaligheid. Inderdaad maakt deze heiligheid de stad tot eene verzamelplaats van bedelaars, daar behalve het aantal pelgrims, dat, zoo wel uit alle deelen van Indië, als uit Tibet en het Birmaansche rijk daar te zamen stroomt, eene menigte hoogbejaarde aanzienlijken, of ook staatkundige ballingen, zich derwaarts begeven, om hunne zonden af te wasschen, hunne ledige uren aan de ijdele plegtigheden hunner godsdienst te wijden, en werkelijk groote sommen aan aalmoezen uit te betalen.

Benares, of Baranas wordt in het Sanscrittisch Varanashi genaamd, en ontleent dien naam aan twee rivieren, de Vara en de Nashi; in oude boeken komt het voor onder den naam van Kasi, de luisterrijke, zoo als de inboorlingen het nog bij voorkeur blijven noemen. Het eerste gezigt op Benares is schoon en bevallig; de stad strekt zich vier Engelsche mijlen langs den noordelijken oever van den Ganges uit. De breede landingsplaatsen, met hare vele en fraaije trappen, de piramidale toppen van verschillende pagoden, en eene moskee, wier vergulde

koepel in de zonnestralen schittert, geven aan de stad een waarlijk indrukwekkend aanzien. Maar spoedig gaat die indruk verloreń, wanneer men de stad binnentreedt; de naauwe straten, de hooge, op smakelooze wijze donkerrood geverfde huizen, versierd met velerlei afbeeldingen van bloemen, mannen, vrouwen, olifanten, ossen, goden en godinnen, van allerlei vormen, met vele handen en hoofden; de heilige ossen van Sivas, die vrijelijk door de straten loopen, of in het midden daarvan nederliggen, de niet minder heilige en tallooze apen van Hanuman, die op de daken of uitstekende punten der huizen en tempels zitten, ontnemen den reiziger weldra elke begoocheling. Ieder oogenblik ontmoet men huizen van Fakirs, versierd met wanstaltige afgodsbeelden, en als het oog die tracht te ontwijken, wordt het oor derwaarts getrokken door de wanluidende toonen van allerlei inlandsche muziekinstrumenten. Godsdienstige bedelaars van elke Hindoe-secte, die hun afzigtelijk voorkomen vergrooten door hun gelaat te besmeren met kalk of koemest, of door het aannemen van de meest walgelijke houdingen, vormen in de voornaamste straten letterlijk twee lange rijen, waar tusschen de reiziger niet dan met moeite voorwaarts schrijdt, en telkens staande gehouden wordt door het gejammer: »Agha-Saïb, Topee-Saïb, geef mij iets te eten!" Nadert men de tempels dan wisselt het tooneel een weinig af, maar wordt daarom niet aanlokkelijker; daar ontmoet men eene menigte Bramienen, die zich met offeranden bezig houden, sommige wel rijk getooid met fijne moesselienen tulbanden, zijden vesten en kostbare shwals, maar verreweg de meeste genoegzaam naakt, en tusschen deze, benden van woeste Mahratten, die met speer en zwaard en schild gewapend achteloos op den grond liggen, en in al hunne gebaren en uitdrukkingen toonen, dat de godsvrucht weinig deel heeft aan hunnen pelgrimstogt naar den heiligen tempel. En is het wonder, zij volgen hun opperhoofd, die eene gelofte volbrengt, even onverschillig als zij hem op een rooftogt zullen volgen, met dit onderscheid alleen, dat als het oogenblik der plundering daar is, de dorst naar goud hen in woedende tijgers schijnt te herscheppen.

Maar ergerlijker nog dan dit alles zijn de talrijke boetedoeners, waarvan Benares wemelt, en die door de vrijwillig opgelegde straffen hunne zaligheid gelooven te koopen. Sommige slijten hun geheel leven in een ijzeren kooi, anderen voor een lessenaar, dien zij alleen verlaten om de bepaalde wasschingen te volbrengen, terwijl zij des nachts daarnevens op den grond slapen. Nog anderen blijven onbewegelijk staan met de uit-

gestrekte armen om den tak eens booms geslagen, of op een been, waarbij zij des nachts slechts over een uitgestrekt koord rusten, — of met gebalde vuisten, zoodat de nagels hunner vingers door hunne handen heen groeijen. Met heiligen eerbied moge de Hindoe op deze boetelingen nederzien, en hun zijne aalmoezen of het noodige levensonderhoud uitreiken, de Christen kan ter naauwernood zijne walging van dergelijke tooneelen onderdrukken, en kan hij dat, dan staart hij met diepen weemoed op die duizenden zijner medeschepselen, die nog zoo verre zijn van Hem, door wien alleen het zuiver menschelijke zich in de menschheid ontwikkelen kan, die ook voor deze ongelukkigen heeft gesproken: „komt tot mij, gij allen die belast zijt, en ik zal u ruste geven." Afkeerig wendt de Bramien zich nog steeds van den Christen, en dit wel te meer, omdat hij de meerderheid van den Christen moet erkennen, misschien ook wel omdat een duister voorgevoel van den eindelijken zegepraal des Christendoms zijne ziel met heiligen wrevel vervult. Althans men verhaalt de volgende gebeurtenis:

Aureng-Zeb had alle Hindoetempels verwoest, en op de puinhoopen moskeën doen bouwen. In een der moskeën was echter eene fraaije kunstig gesneden kolom van veertig voet hoog, de staf van Sivas genaamd, blijven staan. Op voorwaarde dat de Muzelmannen de helft der offeranden zouden ontvangen, verkregen de Bramienen later vrijheid om optogten naar deze zuil te houden, tot dat eindelijk eenige ijverige volgelingen van den profeet, verontwaardigd over het bemoeijelijken van een hunner processiën door de Hindoes, de zuil, die hun door het velerlei snijwerk toch reeds lang een ergernis was, omver haalden. Nu bestond er reeds geruimen tijd eene overlevering onder de Hindoes, namelijk, dat deze zuil, die vroeger tweemaal zoo hoog boven den grond had uitgestoken, trapsgewijze zakte, en dat wanneer de top gelijk met den grond kwam, alle natiën tot één kaste zouden behooren, en de godsdienst van Brahma een einde zoude nemen. Groot was dus de verontwaardiging der Hindoes. Vertrouwende op hunne meerderheid verbrandden zij eene moskee, doch prikkelden daardoor slechts de wraakzucht der Mohamedanen te meer. Deze slagtten eene koe, en wierpen het bloed in eene heilige bron. Nu steeg de woede der Hindoes ten top; allen, die in staat waren de wapens te dragen, vatten die op, vielen op de Muzelmannen aan, die zich wanhopend te weer stelden, en deden zoo een vreeselijk bloedbad ontstaan. — Ongetwijfeld zouden de Hindoes alle moskeën hebben verwoest, indien niet de Britsche overheid aan de Si-

payers bevolen [illegible] de orde te herstellen, en ofschoon de meeste dezer Hindoes waren, gold hun militaire eed hooger dan de stem der godsdienst. Zij vuurden zonder onderscheid op de twistende partijen, en bewaakten de moskeën even trouw, als of het hun eigen tempels waren. — Twee dezer Sipayers hielden de wacht bij de moskee, waarin de kolom, die de aanleiding tot deze opschudding gaf, gestaan had. „Helaas!" zeide een hunner, „wij hebben gezien, wat wij nooit hadden gedacht te zien, de zuil van Sivas ligt met het hoofd op den grond; wij zullen spoedig allen één kaste uitmaken. Wat zal dan onze godsdienst zijn?" „Ik denk de christelijke," antwoordde de andere, „want na al het gebeurde, ben ik zeker, dat wij nooit weder Muzelmannen zullen worden."

Het is echter vreemd, dat in deze heilige plaats weinig uitstekende pagoden gevonden worden. De tempels zijn wel is waar talrijk, maar over het algemeen klein. Een der merkwaardigste is die van Vish-Vayesa, gebouwd op eene der meest heilige plaatsen in Hindoestan. De plaats binnen den tempel is opgevuld met zeer vette en makke ossen, die den bek in de handen en zakken der voorbijgangers steken, om er lekkernijen uit te halen. De belendende gebouwen of kruisgangen wemelen van naakte met kalk en mest besmeerde boetedoeners, die onophoudelijk hun „Ram! Ram!" aanheffen. Bij dezen tempel is eene kleine wel, die gemeenschap heeft met den Ganges, en aan wier wateren eene bijzondere kracht wordt toegekend.

Deze bron was het, die bij de hiervoor vermelde opschudding door de Muzelmannen verontreinigd werd. Groot was de ontsteltenis der Bramienen; het bloed eener koe was met de wateren van den Ganges vermengd, en de zaligheid dus niet meer te Benares te verkrijgen. Duizenden Bramienen begaven zich in optogt, met asch op hunne hoofden, naakt en vastende naar de voornaamste badplaatsen aan de rivier, en zaten daar met gevouwen handen en nederhangende hoofden, troosteloos ter neder. Zij weigerden standvastig weder huiswaarts te keeren, of eenig voedsel aan te raken. De Britsche regering begon derhalve voor de gevolgen te vreezen, en toen deze rouw een paar dagen geduurd had, besloot zij aan de treurenden een bewijs van deelneming te geven, en hen daardoor zoo mogelijk tot inkeer te brengen. Alle Engelsche ambtenaren begaven zich naar de voornaamste badplaats, drukten hun leed uit over de droefheid, waarin zij hen zagen, maar toonden tevens het onredelijke aan van hunne handelwijze,

daar zij zich zelven straften voor eene daad, waaraan zij niet het minste deel hadden. Dit middel werkte, en na een luid gejammer besloot men, dat de Ganges toch nog steeds de Ganges was gebleven, en dat eene reeks van kostbare offeranden der inwoners van Benares de smet zoude kunnen afwasschen, die hunne godsdienst had ontvangen.

Niet minder merkwaardig dan de genoemde pagode, is de hoofdmoskee, gebouwd door den vermaarden Aureng-Zeb. De moskee staat op de plaats van eenen voormaligen Hindoe-tempel, die door den veroveraar verwoest werd. Al de pagoden, welke de geheele stad vóór dien tijd versierden, werden van hunne schatten en kostbaarheden beroofd, die in deze moskee werden bijeengebragt, om den zegepraal der Halve Maan te vereeuwigen. Het gebouw met zijne minarets steekt boven alle tempels en huizen van Benares uit, en op het dak geniet men een heerlijk vergezigt tot over de rivier.

Talrijk zijn in Benares de Jains of verbasterde Boeddhisten. Het Boeddhaïsmus is namelijk zoowel in oorsprong als in strekking van het Vishnaïsmus onderscheiden. Wel hebben de gedaanteverwisselingen van Boeddha eene groote overeenkomst met die van Vishnoe, maar terwijl de dienst van den laatste bijna uitsluitend betrekking heeft tot het grofzinnelijke, bepaalt die van den eerste zich tot bespiegeling en onthouding.

Boeddha, die ook de namen draagt van Gautama, Moeni en Sakyas leefde ongeveer 600 jaren vóór Christus, en onderscheidde zich door een streng en ingetogen leven. Hij had op den leeftijd van 35 jaren het hof zijns vaders verlaten, en eenige leerlingen om zich verzameld, wier aantal langzamerhand toenam, Ongeveer 300 jaren na zijnen dood verspreidde zijne leer zich door een groot deel van Indië en ook verre daar buiten, maar met die uitbreiding begon ook hare ontaarding. De wijsgeerige stellingen en bespiegelingen van Boeddha, zijne strenge zedeleer, die eene volstrekte onthouding eischte van alle zinnelijke genietingen, gingen voor zijne volgelingen geheel verloren, en werden ten laatste overgebragt op de verschillende plegtigheden aan de eeredienst van Vishnoe of van Sivas verbonden. Hieruit ontstond de secte der Jains, die wel langen tijd met de volgelingen van Vishnoe in vijandschap leefde, maar zich omstreeks de veertiende eeuw met hen verbroederde. Althans een opschrift van dien tijd houdt in: „dat er geen onderscheid is tusschen de eeredienst der Jains en die van Vishnoe, en daarom moeten de Vishnava de Jains beschermen, zoolang de zon en de maan zullen schijnen."

Een bezoeker van Benares, wien men, als bijzondere gunst, het inwendige van eenen tempel der Jains liet bezien, zegt daarvan:

„Wij gingen eene reeks zeer naauwe straten door, en bereikten toen de deur van een groot en hoog maar somber huis, waarboven zich een kleine vergulde koepel verhief. Nadat wij een steilen trap opgeklomen waren, kwamen wij in een klein, maar zindelijk portaal, zonder eenig ander ameublement dan drie of vier stoelen, waar wij door den priester werden ontvangen. Hij geleidde ons achtereenvolgens in zes kleine vertrekken, die elk een altaar aan het einde hadden, en in welks midden een groote bak stond met sterk gekruide rijst, vermoedelijk als eene offerande. In eenige dezer kamers zagen wij eenige mannen op hunne hielen op den grond zitten, met gevouwen handen en als in gebeden of godsdienstige overdenkingen verdiept. Tegenover ieder altaar was een altaarstuk, een groot basrelief in marmer; het eerste bevatte vijf en het laatste vijfentwintig mannelijke figuren, die alle met de beenen kruiselings gezeten waren, en waarvan een, veel grooter dan de overige, het uiterlijke van een neger had. De priester zeide ons, dat deze hun God was: de andere waren de verschillende ligchamen, die hij in onderscheidene tijdperken aangenomen had, om de menschen te onderwijzen. De leerstellingen, die hij bij deze gelegenheden gaf, maken de godgeleerdheid der Jains uit, en de vorderingen, die iemand in deze leer maakt, geven hem regt tot de dienst in een of meer der vertrekken, welke wij gezien hadden."

Even als in andere steden van Hindoestan worden de groote godsdienstfeesten in Benares met luister gevierd, en boven alle munt het Diwalifeest uit, waarbij de stad werkelijk als in eene zee van licht schijnt bedolven te zijn. De hooge huizen, de torens, tempels en paleizen zijn met eene menigte van lampen voorzien, en als al deze lichten zich in den helderen Ganges-stroom spiegelen, levert de stad een allerprachtigst gezigt op.

Benares is zeker een der rijkste, en was vroeger ook een der volkrijkste steden van Indië; het is daarenboven niet alleen de geestelijke hoofdstad maar in vele opzigten ook die voor handel en nijverheid. Kooplieden uit alle deelen van Indië, zoowel als Persen, Turken, Tartaren en Europeanen, komen hier te zamen op de beide jaarmarkten, die in de maanden Februarij en Maart gehouden worden. De handels-voorwerpen zijn de kostbare weefsels, waarmede de aanzienlijke Mohamedanen en Hindoes pronken, en die tot heden toe niet door de

Europesche fabriekaten verdrongen zijn. Vooral munten daaronder uit de halsdoeken van met goud doorweven stoffen en keurig bewerkte franjes, die echter door de schitterende borduursels der fluweelen tulbanden overtroffen worden. Niet minder gezocht zijn de aldaar vervaardigde gouden sieraden, en geene stad in Indië heeft een aanzienlijker handel in edelgesteenten. De talrijke winkels leveren inderdaad een eigenaardig schouwspel op; zij vormen verschillende en afzonderlijke straten. Terwijl de eene dezer straten uitsluitend bewoond wordt door borduurwerkers van moesselienen stoffen, bestaat een andere alleen uit de winkels der zijdehandelaars, en wederom een andere uit die der diamantwerkers. Verscheidene aan elkander grenzende straten zijn bestemd voor de verschillende werklieden in koper, die urnen, tafels, lampen en vooral kleine koperen afgodsbeelden vervaardigen. Over het algemeen leveren deze winkels een bevalligen aanblik op, zoo door den rijkdom der daarin ten toon gestelde voorwerpen, als door hunne antieke vormen, en doen de stad met evenveel regt den naam dragen van het Bengaalsche Neurenberg, als de velerlei wetenschappelijke inrigtingen haar het Athene der Hindoes hebben doen noemen.

A l l a h a b a d.

Digt bij de zamenvloeijing van de Dsjimma en den Ganges, in eene der schoonste oorden van Bengalen, en even gunstig als Delhi voor de gemeenschap met Calcutta, Bombay en Madras, ligt, op de plaats van het voormalige rijke en prachtige Palibothra der Hindoes, Allahabad, de stad Gods. Maar bijna al die vroegere luister is verdwenen; noch de gunst haar bewezen door den keizer Akbar, noch de heilige eerbied waarmede de Hindoe aldaar zijne wasschingen volbrengt, noch de pogingen van het Britsche gouvernement, dat de stad eerst tot eene onneembare strekte, en later tot den zetel van het presidentschap der oostelijke gewesten maakte, hebben haren val kunnen beletten, of haar

daaruit kunnen opheffen. Te midden en op de puinhoopen der tempels en paleizen, waarvan de overlevering nog gewaagt, staan thans de ellendige woningen, die voor negen tiende gedeelten uit leemen hutten bestaan.

De eenige merkwaardige gebouwen, die de stad nog bevat, zijn het fort, de Dsjimma-Mesjid of hoofdmoskee, en het serail met de tuinen van den Sultan Khosroe.

Het fort werd door den Keizer Akbar gesticht, op de landpunt, waarbij de Dsjimma zich met den Ganges vereenigt, en is zoowel door de natuur als door de kunst versterkt. Het bevat een fraai kasteel, dat door den stichter omringd werd met hooge steenen muren, prijkende met verscheidene versterkte torens, maar de torens zijn door de Engelschen geslecht en vervangen door bastions, en de muren voorzien van aarden borstweringen. De hoofdpoort prijkt met een koepel, waaronder zich eene groote zaal uitstrekt, en vormt met de omringende arcades en galerijen, eene der schoonste ingangen naar eene wapenplaats. De inwendige sieraden zijn in edelen gothischen of mohamedaanschen stijl, doch vormen eenigermate eene tegenstelling met de verfraaijingen, die later aan het uitwendige, in griekschen of italiaanschen trant, zijn aangebragt. Het geheel levert een treffend schouwspel op, vooral aan die zijde, waar de hoogte, waarop het gebouwd is, zich verheft boven de beide heilige stroomen, de Dsjimma en de Ganges, die daar genoegzaam even breed zijn. In het midden van het fort is een Hindoe-tempel, welks top gelijk is met den grond. Een lange smalle trap geleidt naar eene onderaardsche ruimte, die opgevuld is met velerlei afgodsbeelden, en welker gewelf geschraagd wordt door een groot aantal pilaren, terwijl aan het westelijke einde zich een gevorkte boomstam, benevens een bron van bijzonder heiligen aard bevindt. Hier volbragten de vrome Hindoes in de dagen der Mohamedaansche onderdrukking de talrijke plegtigheden hunner eeredienst, en was daar gevaar aan verbonden, de heiligheid der plaats kon er slechts door winnen. Nog heden ten dage is de plaats, waar de Dsjimma zich in den Ganges stort eene der meeste heilige badplaatsen. Eene groote menigte Bramienen is nog steeds op de landpunt bij het fort aanwezig, om de offeranden der pelgrims te ontvangen, die daar uit alle deelen van Indië te zamen stroomen, of om hun amuletten, certificaten en Gangeswater te verkoopen. Groot is wel het gedrang en talrijk de schare, die in de wateren der heilige stroomen hare ligcha-

men van alle onreinheid willen zuiveren, maar een sombere ernst be-

[illegible]

men van alle onreinheid willen zuiveren, maar een sombere ernst bezielt allen, en een enkele Sipayer is voldoende tot bewaring der rust. Voorzeker was ook diens tegenwoordigheid niet noodig, doch de Oost-Indische Compagnie, wilde de Indische plegtigheden in bescherming nemen, en waarlijk die bescherming bleef niet onbeloond; de helft van hetgeen aan deze en aan andere heilige plaatsen ontvangen werd, ging over in hare schatkisten. Wanneer een pelgrim aankomt, zet hij zich op den oever neder en laat hoofd en ligchaam zoodanig scheren, dat alle haren in het water vallen, want de heilige schriften beloven hem voor elk op deze wijze geofferd haartje een verblijf van een millioen jaren in den hemel. Nadat hij geschoren is, baadt hij zich, en nog denzelfden, of op zijn laatst den volgenden dag verrigt hij de doodenoffers voor zijne gestorvene voorvaderen. Vele dezer vromen maken dan een einde aan hun leven, door zich met eene boot naar de plaats te laten roeijen, waar de beide heilige rivieren te zamenloopen, en nadat de voorgeschrevene plegtigheden volbragt zijn, storten zij zich in den stroom neder, omhangen met drie groote gevulde waterkruiken, die hen spoedig naar de diepte doen zinken. Anderen storten zich met zooveel geweld in de rivier, dat zij niet weêr boven komen. Vooral in de maand Februarij komen duizende zulke vromen, rijken en armen, hier te zamen, die allen met dezelfde gewaarwordingen op den goddelijken stroom staren, als de smachtende wandelaar in de woestijn op de bronnen der Oasis; hunne geheele ziel is opgetogen, nieuwe krachten bezielen den vermoeide, en terwijl hij zijne schreden verdubbelt, roept hij in heilige verrukking den naam van zijnen God aan.

De hoofdmoskee te Allahabad is een groot en statig gebouw, doch uitwendig zonder veel sieraden. Het verheft zich aan de oevers der Dsjimma tusschen de stad en het fort, en werd, na de in bezitneming der stad, door de Engelschen bestemd voor de residentie van den gouverneur. Ofschoon ijver voor de eer zijner godsdienst geenszins een karaktertrek is van den Mohamedaan in Indië, zag hij toch met inwendigen spijt deze ontheiliging zijner moskee, en vandaar dat de regering na verloop van eenige jaren besloot het gebouw aan zijne vroegere bestemming terug te geven, en de geledene schade te herstellen.

Het schoonste gebouw in Allahabad is echter het koninklijk paleis, of het Serail met den tuin van Sultan Khosroe. Het is een prachtig vierhoekig gebouw met vier schoone gothische poorten; wel heeft het

zoo door den tijd, als door de plunderzucht van veroveraars geleden, maar het is door de zorgen van het Britsche gouvernement grootendeels hersteld, en in veel beteren toestand dan de eens zoo sierlijke tuinen van het Serail. In den omtrek dier tuinen vindt men nog drie prachtige graftombes, die uit groote terrassen bestaan, waaronder zich verschillende gewelven uitstrekken, en waarboven zich een cirkelvormige zaal verheft, die met een sierlijken koepel prijkt. Over het geheel bezitten deze gedenkteekenen der Mohamedaansche grootheid een verheven karakter, en zijn vrij van de opgesmuktheid en den valschen smaak, die zoo dikwijls oostersche gebouwen ontsieren. Onder de Hindoefeesten, die te Allahabad vooral luisterrijk gevierd worden, bekleedt het Ramlaïla feest eene voorname plaats, en met stillen weemoed denkt bij die gelegenheid de vrome Hindoe nog aan „den goeden ouden tijd" waarin de Britsche policie zich niet in deze feesten mengde, en men de heiligheid van den laatsten dag vrijelijk kon verhoogen door de kinderen, die als Rama, Sita, Luckschumuna en anderen vereerd waren geworden, te vergiftigen in de lekkernijen, die men hen toediende, opdat hunne zielen mogten overgaan in de godheden, welke zij hadden voorgesteld.

Allahabad heeft een geregelde stoombootgemeenschap met Calcutta, waardoor sedert eenige jaren de handel eenigzins verlevendigd is, maar ondanks dat noemen de inlanders haar Fakirabad, dat is: stad der bedelaars. En toch zijn er weinige plaatsen in Indië, die eene schoonere ligging hebben; de prachtige villa's en bangalows der burgerlijke ambtenaren en officieren, die de stad omringen, geven haar een waarlijk grootsch aanzien, dat nog verhoogd wordt door het schilderachtige der omstreek. Daar verheffen zich bosschen van bananen, populieren, tamarinde- en mangoboomen, en verspreiden talrijke boschaadjes van in het wild groeijende rozen de liefelijkste geuren. De velden vertoonen eenen niet minder weelderigen plantengroei, en leveren rijke oogsten van indigo, katoen, tarwe, raapzaad, papavers en meer andere gewassen. De laatstgenoemde planten zijn vooral belangrijk door de opiumbereiding. De inzameling daarvan geschiedt op de volgende wijze: Des avonds worden er insnijdingen gedaan in den bol der bloem, waardoor gedurende den nacht de opium uitzweet. Deze wordt, vóór den opgang der zon, door oud en jong met messen daar af genomen, en in de bladen van de bloem gewikkeld. Daar echter de verkoop van opium een monopolie is, moet de ingezamelde hoeveelheid aan den daartoe aangestelden ambtenaar afgeleverd worden. Tot eene controle over het geheel zijn twee

groote opiumstations opgerigt, en wel in Gazepoer, waar zich de opium-agent voor Benares, en Patna, waar zich die voor Behara bevindt. De eerste heeft het opzigt over alle districten van Gazepoer tot Simla en de tweede over de oostelijke en zuidoostelijke districten. Deze agenten hebben gedeputeerden in alle deelen des lands, die de contracten met de opium-planters maken, den ingezamelden opium in ontvangst nemen, en met den naam van den voortbrenger naar het hoofdstation opzenden. Daar wordt de opium geproefd, gesorteerd, getaxeerd, tot bolletjes gevormd en in papaverbladeren gepakt. De sier (ongeveer 848 Ned. wigtjes) heeft gemiddeld eene waarde van 3 ropijen 10 annas (1 ropij heeft 16 annas, en komt in waarde overeen met ƒ 1,15 Ned. Cour[t]) of ƒ 3,80 Ned. Cour[t], maar daarop wint ieder der inzamelaars zelden meer dan één ropij. Een morgen lands brengt in goede jaren, naar de opgave der landlieden, zelden meer op dan 10 à 12 siers.

L u c k n o w.

Onder de steden, die, ten gevolge der laatste gebeurtenissen in Indië, eene bijzondere bekendheid hebben verkregen, bekleedt ongetwijfeld Lucknow eene eerste plaats.

De stad behoort tot eene der oudste steden van Indië, en werd volgens de overlevering gesticht door Luckschumuna, den broeder van Rama, naar wien zij den naam Lucknow, Lucknav, Luckshmanavati draagt. Zij strekt zich uit langs den zuidelijken oever der Goomtee, en heeft eene bevolking van ongeveer 300,000 inwoners, die grootendeels in ellendige leemen hutten, welke naauwe morsige straten vormen, leven. Sommige dier straten zijn zoo naauw, dat men die ter naauwernood op eenen olifant door kan gaan, en daarenboven opgevuld met allerlei soorten van bedelaars, of met gewapende lieden. Want zoo onveilig is dit labirinth van straten, dat de Europeanen die niet alleen nooit zonder een geleide van den koning of den Britschen Resident doortrekken, maar

dat ook de mindere klassen der inwoners steeds met uitgetrokken zwaard loopen. De ernstige Hindoe zelfs, die in zijn palankijn gezeten zijne rozekranzen telt, wordt begeleid door twee of drie lakeijen, terwijl de meer aanzienlijke zich alleen in het openbaar vertoont, zittende op een olifant en onder bedekking van eene wacht, voorzien van schilden, lansen en geweren.

Maar te midden van al die armoedige woningen verheffen zich in deze hoofdstad van het koningrijk Oude een aantal paleizen, pagoden, graven en tempels, zooals slechts weinige steden van Indië kunnen aanwijzen. Onder deze laatste munt boven allen uit de Imaum-Bârah of hoofdmoskee, gesticht door Asof-ud-Dowla, met een tweeledig doel, namelijk om tot eene waardige viering van de Mohorrim, het grootste der Mohamedaansche feesten, en tot eene begraafplaats voor hem zelven te dienen. Het bestaat uit twee vierkante hoven, waarvan het tweede zich met eene vrij steile helling boven het eerste verheft. Aan den kant van het binnenhof is eene zeer fraaije moskee, en aan de andere zijde het Bolee-paleis. De Imaum-Bârah zelve is eene fraaije galerij in welker midden onder een schitterenden tabernakel van zilver, gesneden glas en edelgesteenten de overblijfselen van den stichter bewaard worden. De graftombe, bestaat uit een groot brok wit marmer, waarop met zwarte letters spreuken uit den Koran ingelegd zijn. Aan het eene einde der tombe ziet men het zwaard, den tulband enz, door den Sultan gedragen toen hij stierf. Ongelukkig echter voor de symetrie van het geheel is het graf schuinsch geplaatst, om het lijk de vereischte rigting naar Mekka te geven. Nevens het hoofdgebouw is de Roumie-Durwazeh, of de Konstantinopel-poort, gebouwd naar het model van een der poorten van de hoofdstad der Mohamedanen. Even als de Imaum-Bârah is deze poort in eenen ligten en sierlijken maar fantastischen stijl gebouwd, gedeeltelijk Gothisch, gedeeltelijk Moorsch. Maar het schitterende wit van het geheel, zoowel van de grafplaats, als van de daaraan behoorende moskee en poort, en de goede smaak van al de versierselen zouden, volgens de getuigenis van Lord Valentia, den verrukten beschouwer, doen veronderstellen, dat de bouwmeesters geniussen geweest zijn. Een later reiziger was niet minder opgetogen bij den aanblik van deze poort.

„Ik bevond mij," zegt hij, „te midden van eene groep van grafsteden, moskeën en paveljoenen, allen van wit marmer of wit gepleisterd, en prijkende met hooge oostersche koepels, die van louter goud schenen te

LUCKNOW.

zijn, en als geevels kroonen boven de sierlijke bogen en het veelvul-
rkom,
Langs
al ro-
n zich

groot-
dezer
n bin-
stee-
n, en
maar
n rijk
n den
et ge-
; om-

heb-
chter
wijde
uwen
kleed
looze
der-
ver-
roo-
acht,
dost.
eden
Nu
n op
eene
, als
deed
wen

... met gepolijst ...
De bazar is verbazend groot, maar ofschoon er zich bijn

zijn, en als zoovele kroonen boven de sierlijke bogen en het veelvuldige Saraceensche lofwerk uitstaken. Een groote steenen waterkom, met regt nederdalende trappen vertoonde zich op den voorgrond. Langs den rand en tusschen de blinkende paveljoenen stonden een aantal rozenperken in vollen bloei, en in het midden van deze verhieven zich eenige slanke palmboomen in den zonneschijn."

Lucknow bevat verscheidene koninklijke paleizen, waarvan het grootste zich langs den zuidelijken oever der Goomtee uitstrekt. Eenige dezer paleizen zijn geheel in oosterschen stijl gebouwd, ofschoon alle van binnen op Europesche wijze zijn ingerigt. De Sungi-Dalam, of het steenen paleis is echter een prachtig gebouw, aan alle zijden open, en door zuilenrijen omringd. De steenen zijn donkerrood gekleurd, maar de koepels der torens, die zich op de vier hoeken verheffen, zijn rijk verguld. Ruim een uur buiten de stad is het zomerpaleis van den koning, de Dil-Koushar, of de wellust des Harten genaamd. Het gebouw zelf levert weinig merkwaardigs op, maar de tuin, die het omringt en een vrij uitgebreid park bevat, is zeer schilderachtig.

Ofschoon de meeste straten van Lucknow geheel het karakter hebben van die der overige Indische steden, onderscheiden zich daar echter eenige hoofdstraten. Prins Soltykoff zegt daarvan: „Ik trad eene wijde straat binnen, waar zich aan weerszijden schoone oostersche gebouwen met vergulde koepels en tallooze minarets verhieven. Ruiters, gekleed in prachtige kleederen, en kasjemiren shawls, gevolgd door tallooze bedienden met zilveren staven en uitgetrokken sabels reden her- en derwaarts. Edellieden gingen in hunne sierlijk geschilderde en rijk vergulde palankijns voorbij, op hun gemak hunne zilveren hookahs rookende, omringd door bedienden en voorafgegaan door eene eerewacht, gezeten op kameelen, en in rood of groen zijden kleederen gedost. Een weinig verder zag ik een dozijn olifanten, die kunstig gesneden howdahs droegen, waarin aanzienlijke burgers gezeten waren. Nu en dan werd het tooneel afgewisseld door eene bende Afghanen op hunne gladharige kameelen. Aan het einde der straat verhief zich eene breede poort, die, met hare bevallige minarets en vergulde koepels, als door eene betoovering het Kremlin van Moscou voor mijne oogen deed verrijzen. — Zeker is Lucknow eene schoone stad; de meeste gebouwen zijn van steen, van buiten gepleisterd en groen en rood geschilderd, maar van binnen zijn de muren meestal met gepolijst marmer bedekt. De bazar is verbazend groot, maar ofschoon er zich bijna altijd eene

tallooze menigte verdringt, zag ik niets, dat mij belangrijk genoeg scheen, om zulk een aantal ledigloopers te trekken."

Onder de gebouwen, die in den laatsten oorlog vooral eene bijzondere merkwaardigheid hebben verkregen, is de Martinière, gelegen op eenigen afstand van de stad bij Constantia. Het was oorspronkelijk de residentie van generaal Martin, een Fransch soldaat, die door zijne verdiensten en dapperheid tot den hoogsten rang klom in het leger der Britsche Compagnie, maar overigens geen zeer vleijende reputatie achterliet. Het gebouw is, of liever was een vreemde mengeling van bouworden, en versierd met kunstig stukadoorwerk, twee groote roode leeuwen met lampen in plaats van oogen, chinesche mandarijns en vrouwen met knikkende hoofden en al de goden en godinnen der heidensche mythologie. Van verre gezien heeft het een niet onbevallig uiterlijk, maar van nabij wekt de wansmaak der sieraden slechts afkeer. In een gewelf van het hoofdgebouw is het graf van den generaal. Het bestaat uit een sarcophaag in den vorm van een altaar van wit marmer, maar wordt ontsierd door vier levensgroote figuren van grenadiers in roode uniformen.

Op den 9den Maart 1858 werd dit gebouw, op bevel van Sir Colin Campbell, door het 42ste regiment Hooglanders en twee regimenten der Seikhs veroverd, en even als zulks met andere gebouwen om en in Lucknow het geval geweest was, grootelijks beschadigd.

Reeds vroeger hebben wij gezien, hoe, nadat Delhi in de magt der Engelschen gevallen was, een groot deel van het aanzien dezer aloude hoofdstad van het Islamismus op Lucknow overging, en hoe de koninklijke familie van Oude in ruime mate niet alleen den luister en de weelde, maar ook de ondeugden erfde, waardoor de naam van den grooten Mogol bij overlevering zoo berucht geworden was. Maar al is dit koningrijk eene schepping van een nog niet ver verwijderd tijdperk — slechts vier souvereinen en daaronder de ex-koninklijke zamenzweerder, die nu in Britsche gevangenschap verkeert, bestegen achtereenvolgens den troon, — het koninklijke leven in Lucknow levert in alle opzigten een getrouw en karakteristiek beeld op van het oostersche koningschap.

Wij hebben den lezer tegenwoordig doen zijn bij de audientie van Bisschop Heber bij den keizer van Delhi, eene schets van eene dergelijke plegtigheid aan het hof van Oude, zal daarvan een passende tegenhanger zijn. Wij ontleenen die aan een werk, waarvan de authentici-

teit gestaafd wordt door een Engelschman, die vroeger eene aanzienlijke betrekking bekleedde bij Nussir-a-Deen, den voorlaatsten koning van Oude. De verhaler zelf bezocht Lucknow voor zaken, en nam die gelegenheid waar, om al wat deze hoofdstad merkwaardigs bezit, voornamelijk de koninklijke menagerie en het paleis, te bezigtigen. Door eenen vriend, die aan het hof geplaatst was, verzocht hij de gunst van eene audientie bij Zijne Majesteit, aanvankelijk meer uit nieuwsgierigheid om eenen Indischen Souverein te zien, dan met eenig ander meer bepaald doel. Echter zoo als dikwijls gebeurt, deze schijnbare nietige omstandigheid gaf een geheel andere rigting aan zijn leven. De audientie had plaats op eene van Zijne Majesteits gewone durbars of *leveés*. De koning, in stede van, in geheel oostersche houding, met de beenen kruiselings gezeten te zijn op een kussen, zat op een gouden armstoel. Hij was echter in eene rijke nationale kleeding gedost, en droeg eene rijk versierde kroon, waarop de vederen van eenen paradijsvogel prijkten, doch niettegenstaande dit had het geheele tafereel, even als de zaal waar hij zijne bezoekers ontving, een bepaald Europeesch karakter.

Deze audientie, die niets anders dan eene formaliteit was, moest tot inleiding dienen tot een meer gemeenzame ontvangst, die in zulke belangrijke aangelegenheden volgt. Onze handelsreiziger had in vertrouwen gehoord, dat er eene zekere plaats open was, in de koninklijke huishouding, en, zoo hij genade kon vinden in de oogen des konings, was deze plaats voor hem bestemd. Als een onmisbaar vereischte was de goedkeuring van den Britschen resident reeds verkregen, op voorwaarde, dat hij zich zoude onthouden van alle intrigues tusschen de elkander naijverige ministers en hovelingen. Toen dit alles geregeld, en het passende geschenk, — want niemand mag eenen oosterschen vorst met ledige handen naderen — in gereedheid gebragt was, werd de plaats voor de zamenkomst bepaald. De tuin van het paleis werd daartoe bestemd, op het uur waarin Zijne Majesteit zich daar zoude ontspannen met eenige zijner Europesche gunstelingen. Wij laten verder den schrijver zelven spreken:

„Ik bleef," zegt hij, „aan het einde eener laan staan, om de nadering van den koning af te wachten. In mijne regterhand, die ik met mijne linker ondersteunde, hield ik mijn geschenk, uitgespreid op een fijnen moesselinen doek, en bestaande in vijf gouden mohurs. In deze houding wachtte ik Zijne Majesteit blootshoofds af, en daar het een

zonnige dag was, leed ik ondragelijk door de hitte, die mij het zweet uit al mijne poriën perste. Eindelijk naderde de stoet. De koning was als een Engelschman gekleed, geheel in het zwart. Zijne zwarte haren, wenkbraauwen en moustaches staken sterk af bij de ligtbruine kleur van zijn gelaat, waaraan de kleine, doordringende zwarte oogen eene niet onaangename uitdrukking gaven. Zijne gestalte was tenger en van middelmatige hoogte. Terwijl hij mij naderde, was hij met zijne volgelingen in een druk gesprek in het Engelsch. Hij lachte, toen hij bij mij was, lag zijne linkerhand onder de mijne, en raakte met de vingers zijner regterhand mijn geschenk aan, zeggende:

„Zoo; gij wilt dus in mijne dienst treden?"

„Ja, Uwe Majesteit," was mijn antwoord.

„Wij zullen goede vrienden zijn; ik houd veel van de Engelschen."

„Dit gezegd hebbende, ging hij voorbij, en hervatte zijn vroeger gesprek. Ik voegde mij bij zijn gevolg, maar mijn vriend fluisterde mij in, om spoedig mijne gouden mohurs te bergen, daar anders een der inboorlingen zich daarvan meester zoude maken.

„Ik volgde zijn raad onmiddelijk op, en mijn hoed opnemende, begaf ik mij met den stoet in het paleis. De kamers waren over het algemeen ruim, versierd met prachtige kandelabers en met een groot aantal schilderijen met vergulde lijsten. Eigenlijk waren zij allen te zeer overladen, en het effect was eerder stuitend dan aangenaam. Rijke luchters en kandelabres, kabinetten van kostbaar snijwerk in hout en ivoor, prachtig lakwerk, wapenrekken ingelegd met edelgesteenten, rijk versierde schilden zag men aan alle zijden. Alleen de zaal waar de koning met zijne vertrouwelingen at, was smaakvol ingerigt."

Een van de eerste ontdekkingen, die onze schrijver maakte, bij zijne opneming in het paleis, was dat de koning zich eenen kleinen kring Europesche gunstelingen had uitgekozen. Hij stond bijna geheel onder den invloed dezer satellieten, die hem tot allerlei buitensporigheden aanzetteden, zijne luimen regelden en zijne ondeugden tot bereiking hunner lage doeleinden wisten te gebruiken. Deze personen waren: een Engelsche onderwijzer, een bibliothecaris, een Duitsche schilder en muziekant, een kapitein der lijfwacht en eindelijk de barbier, van wien wij reeds vroeger gesproken hebben. De eerstgenoemde ontving een salaris van £ 1500 'sjaars, en had, benevens het leeren zijner taal, tot taak de vorming van den letterkundigen smaak des konings. Daar het nu meermalen gebeurde, dat de koning bij het uitspreken van een oordeel

zijne rede moest aanvullen met Hindoesche woorden, besloot hij ten laatste dagelijks een uur voor zijne studiën in het Engelsch af te zonderen, maar dat daarvan bij zulk een door vermaak ontzenuwd man niets kwam, is ligt te begrijpen. Gewoonlijk nam Zijne Majesteit op het bepaalde uur plaats tegenover zijnen taalmeester, en hadden beide eenige boeken voor zich.

„Nu meester," zeide Nussir dan, „laat ons beginnen." De onderwijzer las een gedeelte uit een of ander nieuw Engelsch werk, en de koning las het hem na. Daarna las de onderwijzer weder, en wachtte op het koninklijk antwoord. In plaats daarvan strekte Zijne Majesteit zich uit op zijne canapé, en riep uit: „Bopperij bop, (och mijn waarde) wat is dat een vervelend werk, laat ons liever een glas wijn drinken!" De boeken werden op zijde gelegd, en het gesprek al drinkende voortgezet.

Maar dezelfde luim, die kan schertsen en verhoogen, kan ook verpletteren en vernederen. Indien een bedelaar, om een enkel den koning welgevallig gezang verheven en geadeld kan worden, kan ook een enkel woord den edelman vernederen, berooven en tot een bedelaar maken. Tegenover den Engelschen barbier-gunsteling en den inlandschen bedelaar Peeroo, staat het voorbeeld van den Radjah Buktawir Singh, in naam generaal van het leger, maar inderdaad chef der koninklijke policie. Bukwatir was tegenwoordig bij alle bijzondere feesten des konings, bij welke gelegenheden hij evenzeer als de andere gunstelingen den draak stak met den koning.

Op zekeren dag hadden de koning en zijn gevolg zich in de menagerie met de gewone gevechten van de wilde dieren vermaakt. Vermoeid door de eentoonigheid van dit woeste schouwspel, begaven zij zich naar eene digt bijzijnde eetzaal, en verfrischten zich daar door het gebruik van ijs. Zijne Majesteit was in eenen schertsenden luim, en zijne hovelingen lachten om het zeerst over zijne zoutelooze invallen. Allen waren uitgelaten vrolijk, en niets voorspelde een nabijzijnden storm. De koning droeg eene Europesche kleeding, en opstaande om de zaal te verlaten, stak hij zijne hand in zijn hoed, en draaide dien volgens gewoonte, op zijn duim in het rond. Hetzij dat de hoed van slechte stof was, hetzij dat de kroon door een herhaaldelijk ruw gebruik schade geleden had, maar onder het draaijen stak eensklaps 's konings duim door de kroon heen. Uitermate vrolijk over dit voorval lachte de koning hartelijk, en zijn gevolg niet minder, maar Buk-

tawir hiermede niet voldaan, riep luide uit in het Hindoestaansch: „daar is een gat in Uwer Majesteits kroon!"

Eensklaps verandert het gelaat des konings, en een donkere wolk overschaduwt zijne wenkbraauwen. Met eén vreeselijken blik in de zwarte oogen, keert hij zich naar een zijner Europesche volgelingen, en roept met eene van woede bevende stem: „Hoort gij dien verrader?" „Ja, Uwe Majesteit," antwoordt deze; maar eer hij verder kon gaan, roept de koning den bevelhebber zijner lijfwacht, en zegt: „neem dien man gevangen!" er bijvoegende tot zijnen eersten minister: „Ga, Rooshun, breng mij zijn hoofd."

Het was een oogenblik van groote ontsteltenis. De koning had het onbeperkte gezag over het leven en den dood van alle inlanders, die niet in dienst der Compagnie waren. De bevelhebber der lijfwacht, een Europeesch officier, en de eerste minister naderden beiden den ongelukkigen Buktawir, die in eene smeekende houding en onderworpen was blijven staan. Hij sprak geen woord.

„Het bevel van de Schuilplaats der Wereld, zal gehoorzaamd worden," zeide de eerste minister.

„Buktawir is mijn gevangene," zeide de bevelhebber der lijfwacht, en zijne Europesche makkers een wenk gevende, voegde hij er bij: „doet uwen pligt; ik zal den mijne doen voor den ongelukkigen man."

„Wat zoude de koning van Engeland doen aan den man, die hem dus beleedigde?" vroeg Nussir, zijn hoed op den grond werpende en vertrappende, terwijl Buktawir weggebragt werd.

„Zijne Majesteit zoude hem doen gevangen nemen, zoo als Uwe Majesteit heeft laten doen," zeide een der aanwezige Europeanen, „en na zijn verhoor, zich met de uitspraak der regters vereenigen."

„Dat wil ik ook doen," zeide hij, en begaf zich naar de deur, reeds vergeten hebbende, dat hij het bevel tot onthoofding gegeven had.

„Ik zal Rooshun van Uwe Majesteits bevelen onderrigten," zeide een der aanwezigen, verheugd een voorwendsel gevonden te hebben, om het leven van den armen Buktawir te redden, totdat 's konings toorn geweken zoude zijn.

Alle hoop op redding berustte nu op den Engelschen resident, en deze, hoe gaarne hij ook wilde, zag geen middel om tusschen beiden te komen; al wat hij kon doen, was de bescherming van de onschuldige familie van Buktawir, die onvermijdelijk in zijnen ondergang begrepen zoude zijn, op zich te nemen.

Ondertusschen bezochten de Europesche hovelingen bij het verlaten van het paleis den gevallen gunsteling. Zij vonden hem in een der buitengebouwen, bewaakt door twee schildwachten. Het eenige ameublement van dit ellendig verblijf bestond in eene ruwe slaapplaats, zonder mat of matras. Al zijne kostbare sieraden en kleederen waren hem ontnomen, en behalve eene schamele bedekking der lenden was hij geheel naakt. Niettegenstaande hij zijn onschuld aan eenig verraderlijk plan verzekerde, was hij overtuigd dat hij zoude sterven, en bekommerde zich het meest om zijne vrouwen, zijne kinderen en zijn bedlegerigen vader, die allen gevaar liepen van gemarteld of ter dood veroordeeld te worden. Op eene hartbrekende wijze verzocht hij de tusschenkomst zijner bezoekers ten hunnen behoeve, en zijn arm uitstrekkende, stelde hij een hunner een zegelring ter hand met eenen kostbaren smaragd, zeggende: „dit alleen is mij gebleven; — al het andere is mij ontnomen. Mogt mijne familie in het leven gespaard worden, — wil dan dit edelgesteente voor hen verkoopen. Doe dat, goede Engelschman; tracht hen te redden van marteling en ongenade, en de zegen der weduwen en weezen zal u volgen."

De resident had intusschen den Nawab doen weten, dat hij hem verantwoordelijk zoude houden voor het geringste leed, dat de ongelukkige familie van den Radjah mogt overkomen. De Compagnie kon den koning wel veroorlooven nu en dan een doodvonnis te vellen, maar den ondergang van geheel eene familie in koelen bloede, of de pijniging van zwakke vrouwen en kinderen, kon zij niet toelaten. Zulk een gruwel zoude weerklank vinden in Europa, en den edelen naam der Compagnie bezoedelen. De raad des konings veranderde dus het doodvonnis in eeuwigdurende ballingschap, opsluiting in eene ijzeren kooi en verbeurdverklaring zijner goederen. Maar nog was de woede des konings niet bedaard, en toen den volgenden morgen de teekenen der waardigheid van den Radjah en zijne wapenen openlijk gebroken zouden worden, deden zijne geladene pistolen eenen nieuwen storm uitbarsten. „Zeide ik u niet," riep de koning op hartstogtelijken toon uit, „dat de man een ellendige verrader was. Wat zegt gij nu, mijne heeren, was dit geen voorbedachte zaak? Gij hoort, de pistolen van den ellendeling zijn geladen."

Gelukkig echter verklaarden de Engelsche onderwijzer en de kapitein der lijfwacht, dat Buktawir, als hoofd der policie steeds zijne pistolen geladen had moeten houden ter bescherming zijner Majesteit, en kon

de arme gevallen gunsteling den volgenden dag in een ijzeren kooi met zijne ongelukkige familie naar het noorden des lands gebragt worden. Zoo was de Oost-Indische Compagnie met al hare gebreken, in dit geval en in veel dergelijke, voor de inboorlingen eene beschermende magt, en meermalen een schrik voor de boosdoeners en een steun voor de goeden.

Deze geschiedenis heeft echter een zoo geheel oostersch slot, dat wij het hierbij willen vermelden.

Na den val van Buktawir heerschte in geheel Oude eene ontzaggelijke duurte. De eigenaars van de bazars werden door de menigte beschuldigd van eene opzettelijke schaarschte veroorzaakt te hebben, en gevaarlijke opschuddingen waren daarvan het gevolg. De schaarschte werd wel opgevolgd door een jaar van overvloed, maar de klagten bleven voortduren. De koning raadpleegde hierover met zijne hovelingen, en in het bijzonder met den Engelschen onderwijzer, die ten laatste wel moest erkennen, dat er eenige misbruiken bestonden in de inrigting der bazars, die het koninklijk onderzoek noodzakelijk maakten.

Des konings zucht naar nieuwigheden was daardoor opgewekt geworden. Hij antwoordde dus: „Gij hebt gelijk meester; laat ons de zaak nog heden avond onderzoeken. Wij zullen ons verkleed derwaarts begeven, en doen wat de Kalifen van Bagdad vroeger ook deden."

„Toen wij aan de plaats kwamen," zegt de verhaler, „drongen wij door de menigte heen. Trotsche radjepoeten en patans, wier tulwars en schilden om hunne zijden en rug kletterden, duwden en scholden ons. Gebaarde vrome en ernstige Muzelmannen riepen ons toe, dat dit geene plaats was voor Sahibs. Gladde Hindoes lachten en lokten ons met hunne waren, en vleijende woorden. Ten laatste kwamen wij bij eenen geldwisselaar, waar een weinig meer ruimte was. Zijn geld lag op kleine hoopjes op breede planken, die voor tafel dienden. Hij zat met zijne beenen kruiselings en twee stevige helpers stonden naast hem. Een aanzienlijk koopman naderde den wisselaar, en voegde hem, na de gewone groeten toe: „Al weder een aanval op de rijstpakhuizen dezen morgen, Mhadub."

„Slechte tijden, slechte tijden!" antwoordde Mhadub, het hoofd ernstig schuddende, terwijl hij den verkleeden koning en zijne hovelingen aanzag. Deze begaf zich, schijnbaar onverschillig, naar de naburige uitstalling, en onderzocht eenige artikelen.

„Zeer slecht, zeer slecht, waarlijk; dat was zoo niet in vroegere tijden," vervolgde de wisselaar, op nieuw het hoofd schuddende.

„Er is niets te doen," antwoordde de koopman, „kunt gij een gouden mohur wisselen?"

„Zekerlijk;" hernam Mhadub, „vijftien ropijen, elf annas en vier peis, en vier annas en acht peis voor het wisselen. Sommige lieden wisselen voor vijf annas, maar ik doe het voor vier annas en acht peis. Het zijn slechte tijden, zoo als gij zegt, Baboe."

„Het was zoo niet toen Radjah Buktawir 's konings minister was; hij hield de bazars in orde," zeide de koopman.

De koning ontstelde bij deze opmerking; hij naderde de sprekers, en luisterde aandachtig toe.

„Ja, Baboe, dat deed hij; Radjah Buktawir hield de bazars in orde," antwoordde de wisselaar. „Het is tegenwoordig een slechte tijd."

De koning had genoeg gehoord. Misschien was zijn geweten ontwaakt, en nadenkend keerde hij naar het paleis terug. De gedachte, die bij hem opgekomen was, miste hare uitwerking niet, en twee maanden later was de verbannen minister in zijnen post hersteld, kon zijn vroeger paleis weder betrekken, en genoot nog jaren lang de gunst van zijnen meester."

Voorzeker moeten dergelijke gebeurtenissen, die met een groot getal anderen, welke een meer tragisch einde hadden, in het oog gehouden worden, wanneer men het regt of het onregt wil aantoonen van de handelwijze van de regering, toen zij besloot dit gedesorganiseerde koningrijk in het Britsche grondgebied in te lijven. Te meer is dit noodzakelijk, omdat de willekeur en de onderdrukking van het inlandsche bestuur hare terugwerking niet konden missen op het woeste en roofzuchtige karakter der bevolking. Uit alle mededeelingen, die tot ons gekomen zijn over het koningrijk Oude, blijkt dan ook ten duidelijkste, dat de maatschappij om en in Lucknow tot het laagste peil van menschelijkheid gezonken was, en dat de inboorlingen even gereed waren tot het plegen van daden van geweld en roofzucht als hunne vorsten.

En waarlijk de opvolgers van Nussir-a-Deen waren nog minder dan hij geschikt voor de regering; zijn onmiddelijke opvolger Nussir-ud-Dowlah was gedurende zijne vijfjarige regering door ligchamelijk lijden aan het ziekbed gebonden, en de laatste koning Mohamed-Oemdsjid-Ali, die in 1842 den troon beklom, in den harem geboren en opgevoed, was geheel overgegeven aan zijne eigene teugellooze hartstogten en aan de meest gewetenlooze vleijers en hovelingen.

Onder de eigenaardigheden, die Lucknow voor den vreemdeling op-

levert, behooren de olifantgevechten. Toen de Generaal Nott, de Britsche gezant bij koning Mohamed, zijne intrede in Lucknow deed, werd hij met de grootste eerbewijzingen ontvangen. Zijne Majesteit ging hem met zijne zonen en zijn hofstoet, gezeten op 200 rijk versierde olifanten, te gemoet, begeleid door al zijne geregelde troepen. Bijna al de bewoners der stad hadden zich in feestgewaad aan den stoet aangesloten en Generaal Nott verklaart, dat het geheel eene fabelachtige verschijning geleek, die alle beelden overtrof, welke de fantazie zich van een Indisch tooverrijk scheppen kan. De koning had den gezant in zijn paleis een ontbijt doen toebereiden, en vergezelde hem vervolgens naar de aan de Goomtee gelegene arcades van Sungi-Dalaum, om van daar de aan den tegenoverliggenden oever plaatshebbende olifantengevechten te zien. Men bezigt daartoe alleen mannelijke dieren met groote slagtanden, die door de Mahouds of berijders zoo lang aangedreven worden, totdat zij op elkander instormen. Meermalen botsen zij dan met zulk eene kracht tegen elkander aan, dat de Mahouds afgeworpen en verpletterd worden; door vuurwerk drijft men de woedende dieren ten laatste weder uiteen. Het gevecht, dat toen ter eere van den gezant gegeven werd, was echter minder hardnekkig, daar een der olifanten herhaaldelijk de vlugt nam, en toen het ten laatste tot een aanval kwam, zijn tegenpartij maar korten tijd wederstond.

Het Muzelmansche feest van Mohorrim.

In de vorige bladzijden hebben wij alleen van de godsdienstige feesten der Hindoes gesproken. De Indische Muzelmannen hebben hunne eigene feesten, die ongetwijfeld veel minder kwetsend zijn voor het gevoel, en in eene meer verhevene en zuiverder godsdienst hunnen grond hebben, maar door de aanraking met de Indiërs toch meer of minder een dwaas karakter bezitten.

Het Mohorrimfeest ontleent zijnen naam aan de maand, waarin het

de
ed,
teit
er-
en.
et
h-
ch
nt
l-
,
.

plaats heeft. Het is eene jaarlijksche herinnering [redacted] dood, of
n Moha-
ste, dat
gang tot
drinken
nen ge-
chiïten,
in eere
arst de
en deze
schrik-
on vele
. Eer
t feest
in, ter

d zijn
maar
Moa-
staan.
alleen
echter
leven
gebed
, op
r het
Een
jk de
derig
t dit
n de
van
n de

vrienden en
en begaf zich met een deel zijner familie van Medina, zijne

naar de plaats door de zaamgezworenen bepaald. Terwijl hij zoo de woestijn doortrok, ontdekte de gouverneur van Irak de zamenzwering, en liet de aanvoerders ter dood brengen, hetgeen de overigen zoozeer verschrikte, dat zij hun plan opgaven. Toen derhalve Hossein aan de oevers van den Eufraat kwam, waar hij een leger van ijverige aanhangers hoopte te vinden, stiet hij op eenen overmagtigen vijand. Verlaten van bijna allen, die met hem gereisd waren, zag hij zich plotseling door de troepen des Kalifs omringd, die eene onvoorwaardelijke overgave eischten. De zoon van Ali en de weinige personen, die hem trouw gebleven waren, kozen een roemrijken dood boven eene smadelijke onderwerping, en besloten derhalve zich tot op het uiterste te verdedigen. Nadat zij hunne kleine legerplaats versterkt hadden, begaven zij zich, in het vooruitzigt van de vermoeijenissen van den volgenden dag ter ruste. Hossein, die op zijn zwaard lag, droomde — zegt de overlevering — dat Mohamed hem verscheen, om hem aan te kondigen, dat zij elkander den volgenden dag in het paradijs weder zouden zien. Toen Hossein bij het eerste schemeren van den dageraad dezen droom aan zijne zuster Zinab, die hem op den rampspoedigen togt gevolgd was, verteldé, barstte deze in tranen los, en riep uit: „Ach! mijn broeder, welk een hard lot treft ons. Mijn vader en mijne moeder zijn dood; broeder Hassan is hen in den dood gevolgd, en nog is de maat van ons lijden niet vol!" Hossein zocht haar te troosten, en sprak vrolijk over datgene, wat hij zijn aanstaand martelaarschap noemde.

Toen de morgen aanbrak besteeg Hossein, in feestgewaad, alsof hij naar een gastmaal ging, zijn paard, en sprak zijne volgelingen op zoo treffende wijze aan, dat deze ruwe krijgslieden de tranen in de oogen schoten. Hierop opende hij den Koran, en las overluid het vers: „O Allah! wees mij eene toevlugt in den nood en mijn steun in het ongeluk!" Ondertusschen was het tijdstip aangebroken, waarop de soldaten van Yezid tot den aanval moesten oprukken, maar zij vreesden zeer zich aan den geliefden kleinzoon van hunnen grooten profeet te vergrijpen. „Hoeden wij ons," zeiden zij, „onze hand op te heffen tegen hem, dien de Apostel Gods in zijne armen gedragen heeft. Deze misdaad schijnt ons even groot toe, alsof wij tegen den Almagtige zelven wilden strijden." — De bevelhebbers van den Kalif waren echter over deze uitdrukkingen hunner soldaten zeer ontevreden, en dreven hen tot den aanval. Daar zij evenwel aarzelden, mannen aan te

vallen, die vast tot den dood besloten waren, vergenoegden zij zich op eenigen afstand pijlen af te schieten, die spoedig de volgelingen van Hossein van het gebruik hunner paarden beroofden. Tegen den middag verzocht deze om eenen korten wapenstilstand, ten einde zijn middaggebed te kunnen doen. Dit werd hem niet dan na lang dralen door de vijandelijke bevelhebbers toegestaan. Toen het gebed geëindigd was, werd de strijd op nieuw voortgezet. Een der zonen van Hossein en verscheidene zijner neven lagen reeds dood om hem heen, terwijl de overige zijner getrouwen ook deels gedood, deels zwaar gewond waren; hij zelf alleen was nog ongedeerd. Ten laatste werd ook hij zwaar aan het hoofd gewond. Bijna magteloos door het sterke bloedverlies, sleept hij zich naar de opening zijner tent voort, en, aangedreven door zijne liefde als vader, die in dit oogenblik met onuitsprekelijke bitterheid vermengd was, nam hij zijn jongsten zoon liefkozend in zijne armen. Toen het schuldelooze kind vragend naar zijnen vader opzag, werd het door eenen pijl doorboord.

Verteerd door eenen brandenden dorst, bereikte Hossein, na wanhopige pogingen, de oevers van den Eufraat, maar terwijl hij zich bukte om te drinken, trof hem een pijl in den mond, en op hetzelfde oogenblik verloor een zijner neven, die hem voor de laatste maal wilde omhelzen, door eenen sabelhouw zijne hand. Hossein, alzoo de laatst overblijvende van allen, stortte zich op zijne vijanden, en bezweek onder hun aantal. Het lijk van den ongelukkigen vorst werd door de officieren van Yezid op eene barbaarsche wijze mishandeld; zij sloegen hem het hoofd af, en zonden dit aan den Kalif. Beide het hoofd van Hossein en de hand van zijnen neef worden op het zorgvuldigste bewaard, en berusten in een der heiligste moskeën van Kaïro, die den naam van Hossein draagt. Eene andere moskee in de zelfde stad bewaart de overblijfselen van zijne om hare schoonheid beroemde zuster Zinab.

De romp van Hossein werd begraven op de plaats, waar hij sneuvelde, en later in een prachtig mausoleum overgebragt, om daar een voorwerp der vereering van de Schiïten te worden. Deze plaats heet Kerbla; in hare nabijheid houden zich steeds eene menigte Persen op, of komen in hunnen ouderdom derwaarts, om hun gebeente, niet verre van den vergulden koepel, die de asch van Hossein bewaart, te doen rusten. Duizende lijken van Persen uit alle deelen des lands worden daar jaarlijks op gelijke wijze begraven.

De verjaardag van den dood van Hossein wordt door eene reeks van dramatische voorstellingen gevierd, die de herinnering aan zijn treurig einde moeten verheerlijken. In de groote steden van Indië zijn dergelijke plegtigheden dikwijls zeer kostbaar en schilderachtig.

Op den eersten feestdag schijnen alle Mohamedaansche bewoners plotseling al hunne gewone bezigheden vaarwel gezegd te hebben. De straten zijn verlaten, en ieder brengt dien dag met zijne familie in diepen rouw en strenge afzondering door. Alle gemakken van weelde en alle genietingen zijn verdwenen. De ruwste tsjarpays of karpetten vervangen de rijke kussens en zachte matrassen, waarop zij anders gewoon zijn uit te rusten. De voeding is van de eenvoudigste soort. De fijne spijzen verdwijnen van de tafels, en gerstebrood, rijst en erwtensoep worden opgedischt. Ieder sieraad wordt evenzoo gedurende het feest ter zijde gelegd. Dit zijn de uiterlijke teekenen van demoed en rouw• gedurende het geheele tijdperk van den Mohorrim.

Op den tweeden dag zijn de straten weder bevolkt, en vertoonen de geloovigen zich in rouwgewaad, met asch bestrooid, terwijl zij door hunne houding den diepsten rouw uitdrukken. In min of meer talrijke processiën begeven zij zich naar de graftomben van Hassan en Hossein. Deze graftomben hebben den vorm van het Mausoleum van Kerbla, en bevinden zich, zoo als te Lucknow, in den uitsluitend voor dit feest gebouwden Imaum-Bârah, of in dien van eenen rijken Muzelman, want vele aanzienlijke familiën hebben haar eigen Imaum-Bârah, waarin gewoonlijk het hoofd der familie begraven ligt.

De treurdienst, die bij deze gelegenheid verrigt wordt, is te Lucknow bijzonder indrukwekkend. Het flikkeren van duizende lichten, die in de zalen en gangen van den prachtigen Imaum-Bârah ontstoken zijn, de afbeeldingen, die op het rijke voetstuk van het graf der beide vermoorde Imans prijken, de menigte sieraden van goud en borduurwerk, de tallooze met de levendigste verwen gekleurde vlaggen, de lange baarden en de tulbanden der geloovigen met hunne bruine trekken, waarop eene diepe smart te lezen staat, dit alles biedt een tooneel aan vol oostersche bekoorlijkheid. Elken dag heeft er eene dubbele treurdienst plaats; des avonds is deze het drukst bezocht. Tegenover de graftombe is eene verhevenheid, waarop zich de moelah of priester bevindt, die in eene sierlijke rede aan de aanwezigen den dood der beide opperhoofden, benevens het lot van hunnen jeugdigen neef Cossim, en diens schoone bruid herinnert. Aanvankelijk heerscht er eene diepe stilte, maar als de wel-

sprekende redenaar zijne woorden door luide zuchten afbreekt, klimt de gemoedsbeweging der toehoorders; tranen parelen in de oogen van den een, luidruchtige zuchten en snikken ontsnappen aan den ander. De priester vervolgt intusschen zijn verhaal, en beschrijft hoe Hossein eindelijk doodelijk gewond ter neder stort, hoe zijn goddelooze vijand het zwaard opheft, om daarmede het dierbare hoofd af te houwen. Dan barst de woede, de smart en het afgrijzen der menigte eensklaps los, en een luid gejammer: „Hassan! Hassan! Hossein, Hossein!" verheft zich in de zaal, terwijl ieder zich bij het noemen dier namen op de borst slaat. Eerst worden deze namen in eenen zachten, onderdrukten toon uitgesproken, vervolgens luider herhaald, totdat alle gewelven van den Imaum-Bârah, die uitingen der diepste smart weerkaatsen. Langer dan tien minuten houdt deze ontboezeming aan, die van lieverlede in een hartstogtelijk gillen overgaat, en dan eensklaps voor eene algemeene stilte plaats maakt, daar het diepste zwijgen plotseling door de geheele vergadering in acht genomen wordt. In deze tusschenruimte van het feest worden ververschingen aan alle aanwezigen rondgediend; bevoorregte personen mogen zelfs rooken. Na eene lange pauze begint de treurdienst op nieuw, en aan het einde daarvan worden treurzangen aangeheven. Hierna staat de verzamelde menigte op, en verstrooit zich onder het aanroepen van de namen der trouwe aanvoerders der geloovigen, en onder het uiten der vreeselijkste vervloekingen over de onregtmatige Kalifen.

Ook de vrouwen vieren in hare verblijven of Zenanahs de nagedachtenis van Hassan en Hossein. Vrouwelijke redenaars geven daar eene beschrijving van hunnen dood. De kreten van woede en vertwijfeling zijn hier nog sterker, en worden meestal opgevolgd door hevige zenuw-toevallen, zoodat spotters daarvan zeggen, dat het getal der gesneuvelden bij Kerbla niet in vergelijking komt, bij dat der schoonen, die op het feest der Mohorrim den grond der Zenanahs bedekken.

De beroemde reiziger Knighton verhaalt, dat de bevolking van Lucknow zich beroemt, den metalen knop van de banier van Hossein te bezitten, en deze reliek in hooge waarde houdt. Het gebouw, waar hij bewaard wordt, heet de Doergah, en op het plat daarvan is de banier aan een stang opgerigt. Op den vijfden dag van het feest worden de banieren, die bij het Mohorrimfeest gebruikt worden, derwaarts gebragt. De feestelijke optogten, namelijk de koninklijke, die bij deze gelegenheid

plaats vinden, zijn buitengewoon prachtig en in het oog vallende. De bovengenoemde reiziger geeft daarvan de volgende beschrijving:

„Eerst kwamen 6 of 8 met zilveren dekken versierde olifanten, welks berijders de banieren droegen, die gewijd zouden worden; hierop volgde een soort van rouwdragers met een zwart laken, waarop zich twee zwaarden bevonden, die van een omgekeerden boog afhangen, en eindelijk kwam de koning zelf, met al de mannelijke leden zijner familie. Een strijdros, Dholl-Dholl genaamd, het paard voorstellende, waarop Hossein reed toen hij zijn leven verloor, volgt daarop. Een witte Arabische hengst van buitengewone schoonheid wordt gewoonlijk daartoe gebruikt, en zijne bloedige pooten en zijden, waarin verscheidene pijlen steken, getuigen van de pijnen, die het dier lijdt. Een tulband, zoo als de Arabieren die dragen, een boog en een pijlkoker hangen aan het zadel van den Dholl-Dholl; een prachtig geborduurd schabrak, omzet met kostbare edelgesteenten, en even als het geheele tuig met goud opgelegd, steekt zeer schoon af op de hagelwitte huid van het dier. Prachtig gekleede dienaren met vliegenwaaijers, uit staarten van Tibet-ossen vervaardigd, begeleiden het paard. De stoet wordt besloten door de tallooze scharen van dienaren des konings, zijne lijfwacht te paard en eene menigte volks. De banieren worden door de Doergah rondgedragen, boven den heiligen knop gehouden en daardoor gewijd. De ceremonie duurt den geheelen dag door, daar onophoudelijk nieuwe massa's komen aanzetten, waarvan sommige tot den middag wachten, hetzij in de hoop, spoediger te kunnen oprukken, hetzij dat zij door een of ander toeval vertraagd zijn. Men beweert, dat gewoonlijk meer dan 50,000 banieren alzoo op eenen dag gewijd worden.

Op zonderlinge wijze is echter de Mohorrim, — eigenlijk een feest van rouw, waaraan onthouding en weeklagen verbonden zijn — tevens een bruiloftsfeest. Dit laatste heeft plaats op den zevenden dag, ter eere van het huwelijk van de geliefde dochter van Hossein met zijnen neef Cossim, dat op denzelfden dag plaats had, waarop haar vader bij Kerbla sneuvelde. De optogt begeeft zich tegen den nacht naar den Imaum-bârah, die tot dat einde met nog grooter luister versierd is. Het nieuwsgierige publiek verdringt elkander reeds van den vroegen avond om de prachtige toerustingen te zien, en denkt er niet eerder aan, om zich te verwijderen, dan als de geweerschoten het naderen van den optogt aankondigen. Zelfs dan draalt het nog, totdat de

aanwezige wachters het met zweepslagen uit den tempel drijven. Terwijl de deuren gesloten worden en de rust zich weder herstelt, is de trein genaderd. Voorop, tusschen rijen van gewapenden, worden de bruiloftsgeschenken gedragen. Dienaren in rijke kleederen gedost, dragen op zilveren schenkbladen allerlei zoete spijzen en gedroogde vruchten, benevens keurige bloemruikers en kransen, terwijl anderen allerlei vuurwerk afsteken. De bruidswagen, dikwijls geheel met zilver beslagen, en door fakkeldragers begeleid, volgt de geschenken, terwijl de stoet besloten wordt door eene bende muziekanten en tallooze volgelingen. Onder een feestelijk gejuich doet de processie een omgang door de zaal, waarna de geschenken bij het grafteeken worden nedergelegd. Daar blijven zij eenige dagen liggen, waarna zij in een der grafgewelven worden overgebragt.

Maar naauwelijks heeft de schitterende bruiloftsstoet zijne rondte door den Imaum-bârah geëindigd, of een daarmede geheel in strijd zijnde optogt in treurgewaad en met nedergeslagen blikken nadert. Het huwelijksfeest en de dood van Cossim hadden op een en denzelfden dag plaats, en daarom volgt de lijkstoet onmiddelijk op het gejubel der bruiloft. Het model van het graf, waarin de gestorven bruidegom rust, wordt op eene baar rondgedragen, door rouwklagers omringd, tusschen welke zich hier en daar een paard bevindt. Een dezer paarden stelt het strijdros van Cossim voor, en draagt zijnen gestikten tulband, zijn sabel, boog en pijlkoker. Boven het paard draagt men een koninklijke zonnescherm en een prachtig aftadak of zonnensymbool.

Nadat de rouwstoet ook de rondte door de zaal gedaan heeft, vangt de gewone treurdienst aan. Terwijl deze plaats heeft, gaat men in den omtrek van het hof tot een ander deel der ceremonie over, dat veel meer in den smaak van het gepeupel valt, dan de vertooning, die de zaal rondtrekt. Daar heeft zich namelijk eene volksmassa uit beide geslachten en van allerlei leeftijd opeengedrongen, die zich, even als bij alle dergelijke verzamelingen, onrustig beweegt. Zij verwacht namelijk de gelduitdeeling, die gewoonlijk aan een huwelijksfeest verbonden is. Daartoe aangestelde dienaren werpen kleine stukken zilvergeld onder de menigte. Het is toch de gewoonte bij de Muzelmannen om bij dergelijke gelegenheid eene onbeperkte milddadigheid te vertoonen. Men verhaalt zelfs, dat een Nabob van Lucknow bij een dergelijk feest meer dan £ 300,000 (ongeveer drie

en een half millioen gulden) besteedde, zoo aan geschenken aan de armen, als aan kostbare lakens, schabrakken en dekken voor paarden en olifanten, die later niet meer gebruikt werden, want wat eenmaal tot het feest gediend heeft, kan later niet weder dienen. Alles wordt bij het einde van het feest onder de armen en behoeftigen rondgedeeld, zoodat het gepeupel geene aanleiding mist, om van zijne geestdrift voor het Mohorrimfeest te doen blijken.

Maar al de hiervoor beschreven tooneelen zijn nog niets in vergelijking met de laatste plegtigheid.

De dood der beide opperhoofden is dan reeds gevierd; hun lijkstoet en begrafenis moeten nog volgen. Voor den eerste worden groote toerustingen gemaakt, terwijl voor de begrafenis in alle groote steden van Indië, reeds sedert eeuwen, eene daartoe bepaalde plaats, in alle opzigten gelijk aan die van Kerbla, ingerigt is. Meestal buiten de muren der stad gelegen, wordt zij van het eerste aanbreken van den dageraad af, door eene talrijke volksmenigte bezocht. Daar Hossein als krijgsman stierf, tracht men den lijkstoet, die ter zijner eere is ingesteld, zooveel mogelijk een krijgshaftig karakter te geven. Vaandels wapperen, muziekanten spelen, geweer- en pistoolschoten knallen, schilden worden tegen elkander geslagen, kortom, niets mag ontbreken van wat aan het oog een oorlogstooneel voorstelt. De orde van den optogt is als volgt: „eerst komen de gewijde vaandels en banieren, die meestal gezwaaid worden door lieden, op olifanten gezeten; dan eene bende, die eenige onharmonische treurliederen zingt; vervolgens de zwaarddragers, regts en links omgeven door lieden, die zwarte stangen dragen, waaraan vaandels van zwarte zijde bevestigd zijn. Het strijdros, Dholl-Dholl, komt daarna, geleid door twee dienaren, terwijl een andere beambte met het zonnensymbool voorafgaat, en nog een andere het koninklijke zonnescherm draagt. Deze groep is omringd door dienaren, welke gouden en zilveren staven dragen, terwijl andere met driehoekige groene vaandeltjes volgen. Het pantser, de tulband, enz., van het gevallen opperhoofd, zijn aan den zadel van het paard bevestigd, terwijl dikwijls de eigenaar als hoofdrouwdrager het paard begeleidt. Dragers van wierookvaten, die heen en weer geslingerd worden, volgen daarop, en na dezen komt de priester, die de lijkrede uitspreken zal, met scharen van rouwdragers, barrevoets, en het hoofd met stof bedekt. Het model van het graf sluit zich daar aan, met den wagen, waarin de menigte het lijk van Cossims bruid aanwezig gelooft, vergezeld van de

zilveren bladen met de bruidsgeschenken, en de tot den krijg uitgeruste kameelen en olifanten. Andere olifanten, die het brood en de munten dragen, welke bestemd zijn om onder het volk rondgedeeld te worden, besluiten den stoet. Langs den geheelen trein heeft een onophoudelijk schieten plaats, terwijl de klaagtoonen: „Hassan! Hossein!" van tijd tot tijd luide door de digtopeengepakte menigte aangeheven worden. Is de voor de begrafenis bestemde plaats bereikt, dan wordt het model van het graf met alle daartoe behoorende voorwerpen, als vruchten, bloemen, reukwerk en andere kostbare geschenken in den daarvoor gegraven kuil nedergelaten. Onder al deze plegtigheden is de geestdrift der Schiïten ten top gestegen, hunne woede tegen den wreeden Kalif, den moordenaar van Hassan en Hoessein stijgt ten top, en openbaart zich in vreeselijke verwenschingen tegen de Sunniten, die zij ontmoeten, en menigmalen met verbittering aanvallen. Niet zelden hebben er dan bloedige gevechten plaats, en dit feest wekt dan ook altijd bezorgdheid bij de regering, daar het te gelijk den haat sterkt tegen alle ongeloovigen en vooral tegen de Christenen, en als zoodanig gemakkelijk aangewend kan worden tot het bewerken van een opstand tegen het Britsche gezag.

Van eenen geheel anderen aard is het Boekra-Ide of geitenfeest, dat ook algemeen in Indië gevierd wordt. Dit is bestemd tot eene herinnering aan Abrahams offerande, en de vrome Muzelman gelooft dat voor elke geit, die hij op dit feest slagt, hem na zijnen dood eenen beschermengel zal gezonden worden, die hem geleidt over de smalle en gevaarlijke brug, waarover zijne ziel bij het verlaten dezer aarde naar het Hemelsche paradijs trekken moet. Vandaar dat de aanzienlijke vromen aan de armen de middelen verschaffen, om een of ander offerdier voor dit feest te koopen.

Ook dit feest kan bij de opgewondenheid der Muzelmansche bevolking ligt een gevaarlijk karakter aannemen. Zoo hadden b. v. in 1857 eenige dweepzieke ijveraars het voornemen opgevat, om den profeet eene welgevallige offerande te brengen, door namelijk het offer te wijzigen, en in plaats van geiten, eenige Engelschen te slagten. Gelukkig werden deze nog in tijds van dit voornemen onderrigt, en kon dus een dergelijke gruweldaad voorkomen worden, die maar al te ligt meer opgewondenheid en vreeselijke botsingen had kunnen veroorzaken.

Agra.

Er zijn eenige streken der aarde, waar de natuur alles wat zij aan schoonheid uit te deelen had met kwistige hand schijnt bijeengebragt te hebben, en voorzeker mag de Doeab daaronder gerekend worden. Ingesloten ten Oosten door de Gogra en ten Westen door de Dsjimma, is het in waarheid een Doeab, dat is een „land van het midden", niet alleen door zijne ligging tusschen de genoemde rivieren, maar ook omdat het ligt in het midden der groote Hindoestaansche vlakte — die landstreek der Oostersche wereld, welke door den rijkdom en volmaaktheid zijner natuur als het ware eene wereld op zich zelve uitmaakt. Deze gewijde Doeab is het vruchtbaarste gedeelte van Indië; daar verhieven zich eenmaal de heilige steden der Hindoes, en de zetels der Bramienen-keizers, de in de hooge oudheid reeds beroemde steden als Thanusa, Indrasrastha, Matura en vele anderen. Daar ook wapperden de banieren en verhieven zich de residentiën van de Mohamedaansche veroveraars van Indië, en de geplunderde steden, tempels en paleizen zouden daar, onder hunne heerschappij, weder verrijzen in Delhi en Agra als de prachtigste hoofdsteden der aarde.

Gedurende den Indischen opstand zijn zoo velerlei oordeelvellingen over de handelingen der Engelschen in Indië uitgesproken, en zoo menigmalen zonder eene juiste waardeering der daadzaken, dat wij niet aarzelen om in dit werk de getuigenis aan te halen van Leopold von Orlich, voorkomende in zijne brieven aan Alexander von Humboldt en Karl Ritter, tijdens zijne reizen in Indië. Na zijne aankomst in Agra in 1843 schreef hij aan den laatstgenoemde: „Aan zijn praktischen zin, aan zijn streven naar grondigheid en aan zijn hoog zedelijk standpunt dankt Engeland zijne grootheid en magt. Nergens zijn mij deze deugden zoo aanschouwelijk geworden als in dit land. Hoe meer ik Engelands regeringstelsel leer kennen, hoe meer ik het koloniserende talent der Britten bewonder! Het is eene dwaling, wanneer men gelooft dat Engelands magt in Indië haren hoogsten graad bereikt heeft; integendeel

DE TAGE-MAHAL TE AGRA.

zijn overal teekenen aanwezig van eene ontwikkeling op duurzaamheid

nog lang
xt heeft.
en niet
dwingen
t Hima-
binnen-
onder de
de zeden
eschiedt,

oge oud-
an 1556
ontving.
aan de
der ge-
dier ge-
toon, die
veest zijn
eger rust
elen dra-
uld met
elim, la-
ader, en
Agra het
dood van
roemrijke
hi op te
in wezen
maar na
hoofden,
badplaat-
puinhoo-
ahratten;
estemden
ike pro-

n op;

zijn overal teekenen aanwezig van eene ontwikkeling op duurzaamheid gegrond. Maar even zeker is het, dat dit ontzaggelijke rijk nog lang zijne afgeslotene grenzen, zijne eigenlijke grootheid niet bereikt heeft. Het staat niet meer in de magt der Britten te zeggen: zoover en niet verder zullen wij gaan; de zorg voor hun eigen bestaan zal hen dwingen den Indus, of veeleer het Solimangebergte te overschrijden, het Himalaya-gebergte tot grensscheiding te maken, en de rijken van het binnenland geheel aan zich te onderwerpen. Gebrek aan nationaliteit onder de Indiërs, de despotieke regering hunner vorsten, en de ontaarde zeden hunner hoven zullen hen begunstigen, en hoe vollediger dit geschiedt, des te geringer zullen de offers en gevaren zijn."

Agra kan niet, zoo als vele andere steden, roemen op eene hooge oudheid, want het werd eerst gesticht door keizer Akbar, die van 1556 tot 1605 regeerde, en naar wien het den naam Akberabad ontving. Prachtige paleizen, tempels en badplaatsen werden door hem aan de beide oevers der Dsjimma opgerigt, en volgens de verhalen der geschiedschrijvers van dien tijd, spreidden de 500,000 inwoners dier geliefkoosde keizerlijke verblijfplaats een weelde en rijkdom ten-toon, die door niets geëvenaard werd. Immers wat moet de pracht geweest zijn aan het hof van eenen vorst, die in zijn legerkamp, als het leger rust hield, eene ruimte deed afzonderen, behangen met rood fluweelen draperiën, opgehouden door gouden ballen en lansen, en opgevuld met eene menigte rijk versierde tenten? Zijn zoon en opvolger Selim, later Dsjehangir genaamd, volgde het voetspoor van zijnen vader, en zijne liefde voor de schoone Moemtadsji-Mahal schonk aan Agra het schoonste van zijne talrijke gedenkteekenen. Maar na den dood van Schah-Dsjehan week de luister van Agra; wel vermogt de roemrijke regering van Aureng-Zeb den glans van het hof van Delhi op te houden; wel vermogten zijne groote daden den tooverkring in wezen te houden, die den troon des Grooten-Mogols had omringd, maar na zijnen dood verviel Agra in de handen der woeste Mahrattenhoofden, en het grootste deel der 1,900 paleizen, tempels en openbare badplaatsen, die het eenmaal binnen zijne muren omsloot, werd in puinhoopen verkeerd. Tot in 1803 bleef de stad in de magt der Mahratten; toen kwam zij in handen der Engelschen, die haar in 1833 bestemden tot de residentie van het nieuwe presidentschap der noordwestelijke provinciën van het Anglo-Indische rijk.

Van de zijde der rivier levert de stad een schilderachtig aanzien op;

kleine rotsige hoogten van kalk vormen om de steenen landingplaats eenen halven cirkel. Aan de zuidzijde liggen de bangalows en kazernen der militairen, en daartegenover de woningen der burgelijke ambtenaren en de regeringsgebouwen. De vele tuinen, waarin bananen, populieren tamarinde-, baboel-, en acacia-boomen hun afwisselend loof uitspreiden, alsmede de met boomen beplante wegen, geven aan de plaats het uiterlijk van eene met bosschen bedekte landstreek. De stad telde in 1852 ruim 125,000 inwoners, waarvan ongeveer 3/4 Hindoes zijn, en strekt zich vier mijlen in de lengte en drie mijlen in de breedte uit. De huizen zijn grootendeels van rooden zandsteen gebouwd, maar eenige zijn wit of bont gepleisterd. Eene schoone, breede straat doorsnijdt de stad van het zuiden naar het noorden; de overige straten zijn wel naauw, maar toch over het geheel zindelijk. In de hoofdstraat zijn de bazars, die meestal slechts acht voet breed zijn, en waar zich van den vroegen morgen tot den laten avond eene woelige menigte verdringt. De handel is echter niet zoo groot als wel schijnt, daar de inwoners in het algemeen arm zijn, en slechts weinige kooplieden en wisselaars groote zaken doen. De eigenlijke handelswereld woont aan de Dsjimma in de nabijheid van het tolhuis, waarbij men groote pakhuizen met katoen en zout vindt. Het laatstgenoemde artikel mag namelijk niet aan den linkeroever der Dsjimma ingezameld worden, en brengt jaarlijks een regt op van bijna 6 lak (1 lak is gelijk ƒ 115,000 Ned. geld) terwijl dat der katoen, die grootendeels uit Gwalior, Jeypoer en Bhurtpoer komt, nog geen 3 lak bedraagt. De gezamenlijke opbrengst aan het tolhuis is jaarlijks gemiddeld 9 à 10 lak. Overigens drijft Agra een niet onaanzienlijken handel in Kalabatums, of de bij de Indiërs zoo geliefde goudborduursels.

Een groot sieraad der omstreken zijn de tuinen der Bangalows, waarvan eenige met evenveel smaak als zorgvuldigheid aangelegd zijn; maar daar de instandhouding alleen van gedurige besproeijing afhangt, is het moeijelijk, de bloemen hare frischheid te doen behouden. In den tijd der heete winden — van April tot het einde van Junij—is het klimaat bijna onverdragelijk voor de Europeanen; maar zoodra de regentijd begint, wordt de lucht aangenamer, en in October, heeft men in den morgenstond veelvuldig dauw en nevel, en wordt de lucht zelfs koel. Dan prijkt de natuur in al hare weelde en frischheid; de velden zijn met het schoonste groen bekleed, en de heerlijkste bloemenpracht vermengt de lucht met de balsamieke geuren van rozen, violen en myr-

ten. In dit gedeelte des jaars, waarbij eene voortdurend heldere, donker blaauwe hemel de schoonheid der natuur verhoogt, gevoelt de Europeaan zich als door een nieuw leven bezield, en wanneer op een Decemberavond het flikkerende vuur den vriendenkring om den haard verzamelt, dan is het, alsof hij zich in zijn vaderland verplaatst ziet.

Tot de grootste werken uit de tijden der Mongolen behoort ongetwijfeld het fort van Agra. Het heeft meer dan een mijl in omtrek, en is omringd met hooge muren en torens van rooden steen, vanwaar men eenige heerlijke gezigten op de stad en hare omstreken en op de kronkelende Dsjimma geniet. De inwendige ruimte bestaat uit drie hoven, omgeven door galerijen, portalen en torens. In het derde hof bevindt zich het paleis van Akbar, van wit marmer opgetrokken, maar grootendeels verwaarloosd en beschadigd, want de prachtige zalen, die eens bevat hebben al wat weelde en overvloed schitterends bijeen konden brengen, dienden later tot magazijnen, wapenkamers en verblijfplaatsen voor het garnizoen.

De zaal, die eenmaal het lievelingsverblijf van keizer Akbar en zijn zoon Dsjehan was, is een prachtig vertrek, ondersteund door kolommen en bogen van wit marmer. De sieraden, het snijwerk en het mozaïk der kleinere vertrekken, die vroeger de zenanah of het vrouwenverblijf uitmaakten, evenaren of overtreffen, alles wat ons beschreven is van de Alhambra. Eenige dezer kamers hebben een heerlijk uitzigt, terwijl anderen, om ze voor den invloed der heete winden te beschutten, geheel gesloten zijn. Alle zijn behangen met smalle spiegels in fantastische lijsten; een cascade, ook door spiegels omringd, stort aan het boveneinde der zaal neder, en marmeren kanalen, prachtig ingelegd met carneolen, agaat en jaspis, geleiden den stroom naar de beide zijden der kamers. In eenen anderen toren zijn badplaatsen van even groote schoonheid, en een daarvan bestaat uit een groot blok wit marmer. Lord Hastings wilde dit naar Calcutta doen overbrengen; met groote inspanning en niet zonder beschadiging werd het verplaatst, maar het was te zwaar voor de gewone booten, die de Dsjimma bevaren, en men moest het op zijne plaats laten tot schande voor den plunderaar.

Maar eenig in hare soort is de naast de tuinen gelegen Mothymoskee, die niet zoo zeer door den rijken schitterenden bouw, als wel door den edelen, eenvoudigen stijl het oog verrukt. Zuilenrijen van wit marmer omringen het met marmeren steenen ingelegde voorhof,

in welks midden een kleine vijver is voor de wasschingen der aanbidders; vijf opene portalen geleiden naar de op vierhoekige zuilen rustende zalen.

Keert men uit Akbarabad naar de stad terug, dan ligt buiten het fort de Dsjimma-moskee, die evenwel niet zoo schoon is, als die van Delhi. Een breed terras, dat van weërzijden met vele kleine torens en minarets versierd is, voert naar de plaats des gebeds, waarboven zich de bijna even groote koepels verheffen. Maar dit fraaije gebouw vervalt meer en meer; groote brokken zandsteen en marmer dreigen naar beneden te storten, en zoo de Engelschen de herstelling niet op zich nemen, — want van de trage, onverschillige Mohamedanen is in dit opzigt niets te verwachten — zal het weldra in een puinhoop veranderd zijn.

Het meest merkwaardige gebouw in Agra is de Taja-Mahal, (Tasj-Mahal), of het mausoleum door Schah-Dsjehan, ter nagedachtenis van zijne meestgeliefde vrouw Brjimand Bande, bijgenaamd Moemtadsji-Mahal opgerigt. Zij was de dochter van Asiph-lah, den broeder van de om hare schoonheid en deugden door geheel Indië beroemde Noer-Mahal, en even als deze de regering van Selim of Jehangir had opgeluisterd, oefende ook gene een grooten invloed op de regering van Schah-Dsjehan uit. Haar vader had bij den dood van Jehangire door zijne bekwaamheden de intrigues van den adel tegen de opvolging van Dsjehan weten te verijdelen, en was ter belooning van deze zijne diensten met de waardigheid van Groot-Vizier begunstigd. Hij bleef dit tot aan zijnen dood, en ofschoon zijne maatregelen somtijds hoogst willekeurig waren, droegen zij toch in het algemeen het karakter van wijsheid en voorzigtigheid, dat daaraan de meest gelukkige gevolgen verzekerde. De bevalligheden zijner dochter en haar verstandig gedrag verkregen door dit alles gemakkelijk eene onbeperkte heerschappij over den keizer, zoodanig zelfs, dat hij, zoo lang zij leefde, geen andere vrouwen had, en bij haren dood zijnen rouw uitdrukte door een gedenkteeken, waarvan de kosten op 9 millioen gulden begroot werden.

Het mausoleum ligt op ongeveer drie Eng. mijlen van het fort aan den zuidelijken oever der Dsjimma. Wanneer men van de zijde van het strand nadert, ziet men reeds op grooten afstand dit pronkjuweel onder de gebouwen der aarde, dat door het verblindend witte marmer, waaruit het gedenkteeken bestaat, zich als een zilveren tooverpaleis voordoet. Het is een hooge koepel, omringd door vier minarets, die 120

voet hoog zijn, en is zoo voortreffelijk gemetseld, dat alles niet alleen in stand gebleven is, maar dat zelfs bij de aardbeving van 1803 slechts enkele scheuren ontstonden, waarvan men eenige met zilver heeft opgevuld. De genoemde Leopold von Orlich schrijft van zijn bezoek het volgende:

„Wij kwamen van de oostzijde door een hooggewelfde poort in den buitensten hof, die omgeven is door een hoogen muur, uit roode zandsteen opgetrokken en van vier metalen poorten voorzien. Aan de vier hoeken staan bastions, en daarboven verheffen zich hooge koepeldaken, die op vierhoekige zuilen rusten. Hier bevinden zich de woningen der opzigters, en de gastvrije kamers voor reizigers, die dit wonderwerk bezoeken. Aan de zuidzijde geleidt een tweede, nog schoonere poort met metalen deuren naar den door hooge muren ingesloten tuin, die van achteren door gewelfde zalen begrensd wordt. Het geheel vormt een regthoek, en heeft van het oosten naar het westen 964 voet, en van het noorden naar het zuiden 329 voet lengte. Eene regte laan van oude cypressen, waartusschen men marmeren bekkens, springende fonteinen en sierlijke boomen vindt, leidt naar eenen breeden marmeren trap, waarmede men een groot plat beklimt van 400 □ voeten in uitgebreidheid, op hetwelk zich de hooge koepel met zijne sierlijke, slanke minarets verheft. De tuin, altijd met welriekende bloemen versierd, moet een beeld geven van de eeuwige lente, en onder de schaduw der tamarinden, bananen, populieren en mangoboomen vindt de wandelaar eene aangename beschutting tegen de brandende zonnestralen. De Taja of Tasja vormt een achthoek, waarop de domkoepel rust, die 70 voet in diameter en 260 voet hoogte heeft, en die met arasbesken en bloemkransen in florentijnschen mozaïkstijl is versierd. Het inwendige bestaat uit een hoog gewelf, waarin het licht door in marmer ingelegde vensters van boven invalt, en wordt aan de vier hoofdzijden door gewelfde voorzalen omgeven. Het is met mozaïk van de kostbaarste edelgesteenten ingelegd, dat volgens het denkbeeld, hetwelk de Koran van het paradijs geeft, in de kunstigste en menigvuldigste bloemenfestoenen en vruchten van allerlei soort, de wanden versiert; zelfs de weergalm der geluiden in deze magische ruimte is eene liefelijke echo. In een der schoonste bloemen telt men alleen 72 edelgesteenten. Tot het mozaïk heeft men zich voornamelijk van 12 soorten van steenen bediend, als: lapis lazuli, agaat, carneool, bloedroode jaspis, chalcedon, sardonix, plasma, enz., waarvan de eerste, in Indië vreemd, uit Tibet aangebragt zijn.

Het gevierde lijk rust, door een marmeren sarcophaag omsloten in een der beneden gewelven, en het prachtige lijkgesteente, met het rijkste mozaïk getooid, en van Arabische inscriptiën voorzien, staat in het midden der groote zaal, beschut door een marmeren traliewerk.

„Het is niet bekend, wie de bouwmeester van dit tooverpaleis geweest is, maar er bestaat veel grond om te denken, dat Schah-Dsjehan de vervaardiging heeft opgedragen aan een Italiaanschen architect. Volgens Tavernier is er 22 jaren aan gebouwd, en waren 20,000 menschen onafgebroken daarmede bezig; alle provinciën des rijks leverden hare schatting en wedijverden in het zenden van kostbaarheden. Tot onderhoud van het mausoleum werden de inkomsten van dertig plaatsen bestemd, en de eene helft van het overschot daarvan moest aan aalmoezen besteed, de andere als een schat in het graf verzameld worden. Een koor van priesters moest de dagelijksche offers verrigten; zangers en muziekanten benevens eene wacht van edelen, waren bij de moskee aangesteld. De keizer Dsjehan wilde voor zich zelven een dergelijk grafteeken, Mathob-Bagh genaamd aan den tegenoverliggenden oever der Dsjimma doen bouwen, en door een prachtigen marmerbrug met de Taja verbinden. Reeds had hij den bouw doen beginnen, waarvan men thans nog de puinhoopen ziet, toen er een opstand uitbrak, en hij in zijnen ouderdom door zijnen zoon Aureng-Zeb afgezet werd. Hij rust thans naast zijne gemalin in een even kostbare en prachtige marmeren sarcophaag.

„Aan de linkerzijde van den hoofdingang hebben moedwillige handen eenige der kostbaarste steenen uit het mozaïk gebroken, maar de Britsche regering heeft deze plaatsen weder laten herstellen. Sedert zijn er bewakers en tuinlieden aangesteld; des Zondags springen de fonteinen, en ziet men honderden menschen zich in deze heilige ruimte bewegen. De minarets op elk der hoeken staan op zich zelven ongeveer 20 schreden van het hoofdgebouw verwijderd; inwendig voert een wenteltrap van 162 treden naar de spits. De oostelijke en westelijke zijde van het zich 50 voet boven het watervlak der Dsjimma verheffende terras, wordt ingenomen door eenige groote gebouwen van rooden zandsteen, en bestaat uit opene gewelfde zalen; de noordzijde wordt door de 500 passen breede Dsjimma bespoeld. De bovenste galerij van de zuidoostelijkste der minarets verleent het schoonste uitzigt, en niet alleen zag ik van dit punt den op- en den ondergang der zon, maar ook dit feënpaleis verlicht door den zachten glans der maan. Op dat uur

heerscht hier de plegtigste stilte; de lucht is beladen met de aromatische geuren der bloemen; een tooverachtig licht, eene fabelachtige bevalligheid is over deze wondervolle schepping uitgestort; de Dsjimma kronkelt zich als een zilveren slang door het groene landschap; de puinhoopen van paleizen en grafteekenen werpen geheimzinnige schaduwen en Agra met zijne minarets en de sierlijke marmeren kasteelen der trotsche citadel ligt als door een tooversluijer overtogen, waaronder de talrijke lichten van het strand en der bazars als kleine sterren vonkelen. Maar er rust op dit geheele landschap zulk een ernst, zulk eene diepe melancholie, dat de mensch hier tot geen zalige vreugde, tot geen rein genot van het tegenwoordige kan komen. De zucht der Indiërs, om bij het nageslacht een roemrijk aandenken te bewaren, is zoozeer hartstogt bij hen geworden, dat zij daarvoor geheel en al de (*tonks*) pligten van het tegenwoordige vergeten; de Muzelman zoekt zijn naam door kolossale mausoleums en karavanserais, de Hindoe door pagoden en prachtig omheinde Tonks te vereeuwigen. Zelfs eenige Europeërs, die hun leven in Indië doorbragten en eindigden, hebben zich van deze verschoonbare ijdelheid niet vrij kunnen houden, of hunne nakomelingen althans meenden hunne nagedachtenis eene dergelijke hulde verschuldigd te zijn. Zoo vindt men te Agra op het voor de Katholijken bestemde kerkhof een grafteeken van rooden zandsteen, dat, met uitzondering der minarets, naar het model der Taja of Tage Mahal gebouwd is ter gedachtenis van eenen Hollander, Willem Hessings genaamd. Op de sarcophaag staat in de Engelsche taal eene korte levensbeschrijving van dezen merkwaardigen man, die op zijn 20ste jaar als gemeen soldaat naar Indië kwam, en na velerlei lotwisselingen als hoofdofficier in dienst van den Scindia zijn leven eindigde.

Het graf van den keizer Akbar is niet in Agra, maar te Secundra, eene plaats, die acht geographische mijlen noordwestelijk van Agra ligt. De plaats is niet veel meer dan een vervallen dorp zonder bazar, maar toch merkwaardig door het prachtige mausoleum, dat men reeds op grooten afstand ziet. „Is dit een graf? niet meer dan eengraf," zegt Bisschop Heber, „vraagt gij aan u zelven, als gij bij de hoog gewelfde poort van uwen olifant afdaalt, en een verbazende massa gebouwen van het schoonste roode graniet voor u ziet oprijzen." Het mausoleum ligt in eenen tuin, en vormt een regelmatigen vierhoek van 850 schreden lang, en omringd door een hoogen muur, aan welks hoeken kleine bolwerken vooruitspringen. De hoofdingang is aan de zuidzijde, en aan

de andere zijden bevinden zich hoog gewelfde zalen, die naar gesloten poorten gelijken. Drie hooge portalen met mozaïk versierd, en even zoo vele metalen vleugeldeuren vormen den voorhof; boven de middelste deur verheft zich een bastion met vier minarets van wit marmer, waarin marmeren wenteltrappen naar de balkons geleiden, doch welker spitsen, ongetwijfeld door de Jahns, omvergehaald zijn. Het mausoleum zelf is een vierkant gebouw van vier verdiepingen, die trapsgewijze afnemen, en waarvan de bovenste tot 120 voet boven den drempel reikt. In het midden der onderste verdieping is het graf van Akbar, een eenvoudig marmeren sarcophaag, waar boven een metalen lamp van antieken vorm een spaarzaam licht door de donkere ruimte verspreidt. De tweede verdieping wordt door vier groote gewelfbogen gevormd, die naar twintig verschillende vertrekken leiden, waarin de familiegraven der vrouwen en prinsen zijn; de derde verdieping is gelijkvormig met de tweede, en ook uit rooden zandsteen opgetrokken. De vierde verdieping geheel van wit marmer op sierlijke wijze bewerkt, bevat onder den open hemel het praalgraf, bestaande uit een wit stuk marmer, bedekt met reliefs, guirlandes en allerlei sieraden. De naam, die door zooveel schoons vereeuwigd moest worden, prijkt in slechts vier kleine, fraaigevormde arabische letteren op dit marmer — maar die vier letteren, doen den naam lezen van Akbar. Van de bovenste verdieping overziet men in eenen omtrek van twintig mijlen, eene vruchtbare landstreek, die naar alle zijden met de puinen van vroegere heerlijkheid overdekt is, waaronder Agra met zijne blinkende minarets en koepels majestueusch te voorschijn treedt, en op den achtergrond de Dsjimma voorbijstroomt. De tuin, waarin verscheidene vijvers zijn, wordt door kleine kanalen doorsneden, waaruit vroeger vele fonteinen onafgebroken hare waterstralen deden opspringen, maar deze waterwerken zijn geheel vervallen. De Britsche regering besteedt echter groote zorgen aan de instandhouding der bloemenpracht, die onder de schaduwen der oude tamarinden, populieren en oranjeboomen voortreffelijk gedijen. De tuinman biedt gewoonlijk den bezoekers eenen schoonen ruiker van deze bloemen aan tot een aandenken aan den grooten man.

EENE SUTTI OF INDISCHE WEDUWE.

Amsterdam.

maand
arin de
ag met
geven,
egt, en
jks ziet
or zijne
pen, in
et men
erhoori-
in ver-
iden te
n, alsof

ad, doch
n is het
nspraken
aan de
ij na de
il trou-
lsche be-
le vader
door be-
stand be-
eeniging
levenson-
annen
ene
de

Huwelijksplegtigheden der Hindoes.

Wat in onze streken de maand Mei is, dat is in Indië de maand Februarij, de rozenmaand der liefde. Dan is het de tijd, waarin de God Kamas, de vriend der lente, een schoone schalksche jongeling met zijn boog vol bloemen, en van liefelijke, dansende nimfen omgeven, op eenen papagaai in den koelen maneschijn door de lucht vliegt, en zijne liefdepijlen naar de voorbijgangers afschiet. Bijna dagelijks ziet men alsdan gelukkigen, zoowel volwassenen als kinderen, die door zijne met bloemen versierde pijlen getroffen zijn. Twaalfjarige knapen, in rood zijden kleederen gedost, rijk met juweelen getooid, ziet men in een Takt-i-rawan gezeten, gevolgd door hunne ouders en onderhoorigen, mannen, vrouwen en kinderen, allen in het wit gekleed, in verscheidene met ossen bespannen wagens hunne achtjarige bruiden te gemoet gaan, en dikwijls zoo vergenoegd om zich henen blikken, alsof zij de geheele wereld hun eigendom konden noemen.

Bij de Hindoes zijn zes soorten van huwelijk als wettig erkend, doch slechts vier daarvan zijn aan de Bramienen geoorloofd; bij allen is het echter eene wet, dat de vader zijne dochter zonder eenige aanspraken overgeven moet. Twee van deze vormen van huwelijk zijn aan de kaste der krijgslieden toegestaan; zij mogen, namelijk, als zij na de overwinning eene vrouw buit maken, deze tegen haren wil trouwen, en ook zonder eenige plegtigheid huwen bij wederzijdsche bewilliging. Daarentegen zijn huwelijken verboden, waarbij de vader een huwelijksgeschenk ontvangt, of die, waarbij de vrouw door bedwelming, of door andere oorzaken zich in zoodanigen toestand bevindt, dat zij niet in staat is hare toestemming tot de vereeniging te kunnen geven. Het strekt tot oneere, eenig middel tot levensonderhoud van den schoonzoon of den zwager aan te nemen. De mannen mogen vrouwen van eene lagere kaste trouwen, maar vrouwen uit eene hoogere kaste, mogen zich niet verbinden aan mannen, die beneden de hare zijn. In de Maha-Barata wordt de vrouw de eere der familie ge-

noemd; als zij kinderen krijgt, is zij de levensgeest van den man, zijne wederhelft, zijne beste vriendin en de bron van alle geluk. De vrouw met hare liefelijke taal is de vriendin in de eenzaamheid, de moeder der bedrukten en de verkwikking op de reize in de woestijn des levens. Naar de wetten van Menoe moeten de vrouwen door hare vaders, broeders en mannen op prijs gesteld en geëerd worden, opdat zij zelven gelukkig zijn; — want de goden verheugen zich, waar men de vrouwen eert. — Gewoonlijk huwen de meisjes met het achtste, de knapen met hun twaalfde jaar, en de vader kiest daarbij den echtgenoot zijner kinderen; heeft hij drie jaren, nadat het meisje huwbaar is geworden, niet aan dezen pligt voldaan, dan staat het haar vrij, zelve te kiezen.

Bij de hoogere kasten wordt de bruiloft met vele plegtigheden gevierd, bij de lagere worden de handen der bruid en des bruidegoms eenvoudig met een halm geheiligd gras vastgebonden. Als de dochter eens soldaats eenen Bramien trouwt, houdt zij eene pijl in hare hand, die van eenen Waisjias (de kaste der kooplieden) eenen zweep, en die van eenen Soedra (de kaste der handwerkslieden) den slip eens mantels. Zoodra de bruid zeven schreden tot den bruidegom genaderd is, en beide eenige daartoe bestemde woorden hebben opgezegd, wordt met de zevende de vereeniging als onverbreekbaar beschouwd. Sterft de jonge man, voordat hij met zijne vrouw te zamen geleefd heeft, dan moet deze levenslang weduwe blijven; ten minste de Hindoes der hoogere kasten nemen zich bijzonder in acht, geene vrouw te trouwen, die als kind reeds weduwe is geworden.

Met groote pracht begeeft de bruidegom zich naar het huis zijner bruid. Hij wordt feestelijk, met muziek en dans ontvangen; de kamers zijn met bloemen en lichten versierd, en eene koe wordt schijnbaar als offer voorgebragt, maar op het verzoek van den bruidegom gespaard. De vaders van rijke zoons nemen dikwijls de bruid van onbemiddelde ouders tot zich, om haar onder hun opzigt te laten opvoeden. Voor de bruiden der vorsten en hare ouderen wordt, als deze uit een ander land komen, een bijzonder gebouw ter ontvangst ingerigt. Zoodra de ceremoniën en feesten voorbij zijn, keert de jonge man weder huiswaarts, of de vader neemt de gehuwde dochter bij zich, en zoodra deze huwbaar is, wordt zij met groote plegtigheid door haren echtgenoot afgehaald. Bij de optogten der aanzienlijken gaan rijk versierde olifanten voorop, dan volgen de bedienden in feestgewaad,

omringd door muziekanten, dragers van palmtakken, bloemen, gekleurde papieren lantarens, enz. terwijl de bruidegom, begeleid door zijne bloedverwanten, gezeten op eenen olifant of te paard, of in eenen Takt-i-rawan den trein sluiten. Sieraden van allerlei aard, somtijds ter waarde van eenige duizende ropijen, is de eerste en voornaamste gift, die hij der geliefde brengt, want de godsdienst gebiedt den Hindoe, zijne gade bestendig van sieraden en fraaije kleederen te voorzien, opdat zij in hare eenzaamheid zich bezig kunne houden en aan zijne liefde denken. Daar de echt onverbreekbaar zijn moet, en het den man slechts onder zekere voorwaarden geoorloofd is, eene tweede vrouw te nemen, is het te meer opmerkenswaard, dat hij zich wettig van zijne vrouw scheiden mag, als zij hem in acht jaren geen kind, of in elf jaren geene dochter geschonken heeft. Evenzeer is de vrouw verpligt, acht jaren aan haren echtgenoot verbonden te blijven, wanneer hij haar om godsdienstige redenen verlaten heeft, zes jaren, wanneer zucht naar wijsheid en roem hem drijft, om zich van haar te verwijderen, en drie jaren, wanneer zucht naar vermaak de oorzaak zijner afwezigheid is.

De denkbeelden der Hindoes over de onverbreekbaarheid van het huwelijk, maakten de voornaamste beweegredenen uit van een verschrikkelijk gebruik, dat in vroegere tijden jaarlijks honderd duizende Sutties, of weduwen, als slagtoffers op den brandstapel van hare overleden echtgenooten bragt. En toch schrijft geen enkel godsdienstig voorschrift deze barbaarsche plegtigheid voor; zucht naar heiligheid; de hoop, van onmiddelijk met den geliefden echtgenoot vereenigd te worden, en millioenen jaren van onuitsprekelijke zaligheid met hem te genieten in het paradijs; de vernedering, die het leven op deze aarde haar aanbiedt; de kracht der gewoonte — dit alles te zamen doet de ongelukkigen het besluit opvatten om den brandstapel te beklimmen, en met de meest kalme berusting volvoeren, en doet dit afschuwelijke gebruik in stand blijven, ook nog na de krachtige maatregelen, die door Lord Bentinck tot beteugeling daarvan zijn aangewend.

Zoodra de weduwe of suttie haar voornemen heeft doen kennen, om den brandstapel te beklimmen, wordt alles tot de plegtigheid in gereedheid gebragt. Door offeranden en wasschingen bereidt zij zich zelve tot den vuurdood, en intusschen wordt de brandstapel aan den oever der rivier opgerigt. Den volgenden morgen begeeft zij zich vroegtijdig naar de rivier, omringd van hare bloedverwanten en vrienden benevens een min of meer groot getal Bramienen. Al hare sieraden en ook andere

geschenken, somtijds van groote waarde, deelt zij uit, en wacht daarna in biddende houding het oogenblik af, waarop zij den brandstapel zal bestijgen. Deze bestaat uit een afgebakend vierkant van ongeveer 9 voet lang en 6 voet breed, opgevuld met zwaar hout, takkebossen en welriekende struiken, van boven bedekt met een dak van gevlochten takken, en is aan de eene zijde open. Terwijl de suttie afscheid neemt van hare maagschap, wordt het lijk des overledenen echtgenoots op den brandstapel gelegd, en dan beklimt de ongelukkige, met de handen naar den hemel geheven, maar met kalmen en rustigen tred de vreeselijke plaats, waar zij zich naast het lijk van haren man nederzet. Oogenblikkelijk wordt de ingang met eenige bossen stroo gesloten, de touwen waaraan het dak is opgehangen worden losgesneden, en een brandende fakkel in het stroo geworpen. Spoedig stijgt dan de vlam in de hoogte, en een oorverdoovend trompetgeschal, het gejuich en geschreeuw der menigte verdoven de jammerkreten van het slagtoffer!

Waarlijk wanneer men bedenkt, dat naar eene matige berekening jaarlijks vroeger 30.000 vrouwen op deze wijze omkwamen, dan zal men gunstiger gestemd worden voor de heerschappij der Engelschen, die moge zij niet vrij zijn van geweld en eigenbaat, toch in zoo vele opzigten ten zegen strekt aan een zoo diep gezonken gedeelte der menschheid.

Futtypore-Sicri.

Ongeveer negentien Engelsche mijlen W. Z. W. van Agra verheft zich Futtypore, eenmaal de residentie van keizer Akbar, thans in waarheid de stad der puinhoopen, die in grootschheid en verhevenheid aan de ruïnen van het oude Rome herinneren. Is de stijl niet zoo edel, de geest der tijden die er op rust, niet zoo trotsch en rijk, toch verwekken zij door hunne massa en omvang eenen magtigen indruk. Geene schildering kan een zoo getrouw beeld der zeden en levenswijze

van Akbar geven, als men verkrijgt bij het bezoeken van zijne talrijke paleizen, welker puinen de zoo kolossale keizerspaleizen van Rome wel tweemaal bevatten kunnen.

De stad ligt gedeeltelijk in eene vlakte, gedeeltelijk op eenen van het Zuidoosten naar het Noordoosten rijzenden bergrug van 150 voet hoog, en is uit rooden zandsteen gebouwd. Een groote muur, gebouwd van dezelfde steensoort en van graniet, omsluit de plaats, welke voor verreweg het grootste gedeelte uit paleizen bestond. De muur, de stad en de oostelijke rij paleizen liggen in puinen; eene kolossale poort met groote ronde torens, maar van al zijne sieraden beroofd, vormt den ingang. Men verhaalt, dat dit en andere schoone en merkwaardige gebouwen door de Mahratten verwoest zijn, en wel met zulk een geweld, dat overal rotsblokken in de rondte liggen, alsof Cyclopen het werk der vernieling verrigt hadden, of eene aardbeving alles omver geworpen had. Uit de woningen der wachten komt men door de paleizen der ministers en der prinsen van den bloede in die des keizers. In deze laatste vindt men een aantal hooggewelfde zalen, door hoekige zuilen gedragen, die met velerlei arabesken en ornamenten bedekt zijn. Zij bevatten drie audiëntie-hoven, in welker kleine tuinen, vol vijvers en fonteinen, de vermoeide ziel en het door de hitte uitgeputte ligchaam verfrissching kunnen vinden. De paleizen der drie vrouwen van Akbar, eene Romeinsche, eene Turksche en eene Hindoesche, hebben het minste onder de verwoesting geleden. In den tuin van den uitgestrekten harem, vindt men tusschen twee vijvers, een met gekleurde marmeren platen ingelegd inlandsch spel, Chowgong genaamd, dat veel overeenkomst heeft met het bij ons bekende molenspel, en dat de groote keizer zwak genoeg was, om met de vrouwen zijns harems te spelen, die daarbij geheel ongekleed als steenen figureerden. Een steenen zetel wijst nog de plaats aan, waar de keizer gewoon was te zitten.

Zeer merkwaardig is Akbar's conferentiezaal. In het midden van de vierkante kamer verheft zich eene 10 voet hooge en met fraaije ornamenten versierde zuil, waarop een marmeren zetel voor den keizer geplaatst is, en van waar naar de vier hoeken der zaal smalle gangen uitloopen, waarin de zetels stonden voor de vier ministers, die met hem zijn uitgestrekt rijk regeerden. Ieder dier gangen had eenen bijzonderen uitgang, waar schrijvers en boden elk bevel afwachtten, om zonder oponthoud het woord des gebieders naar de vier he-

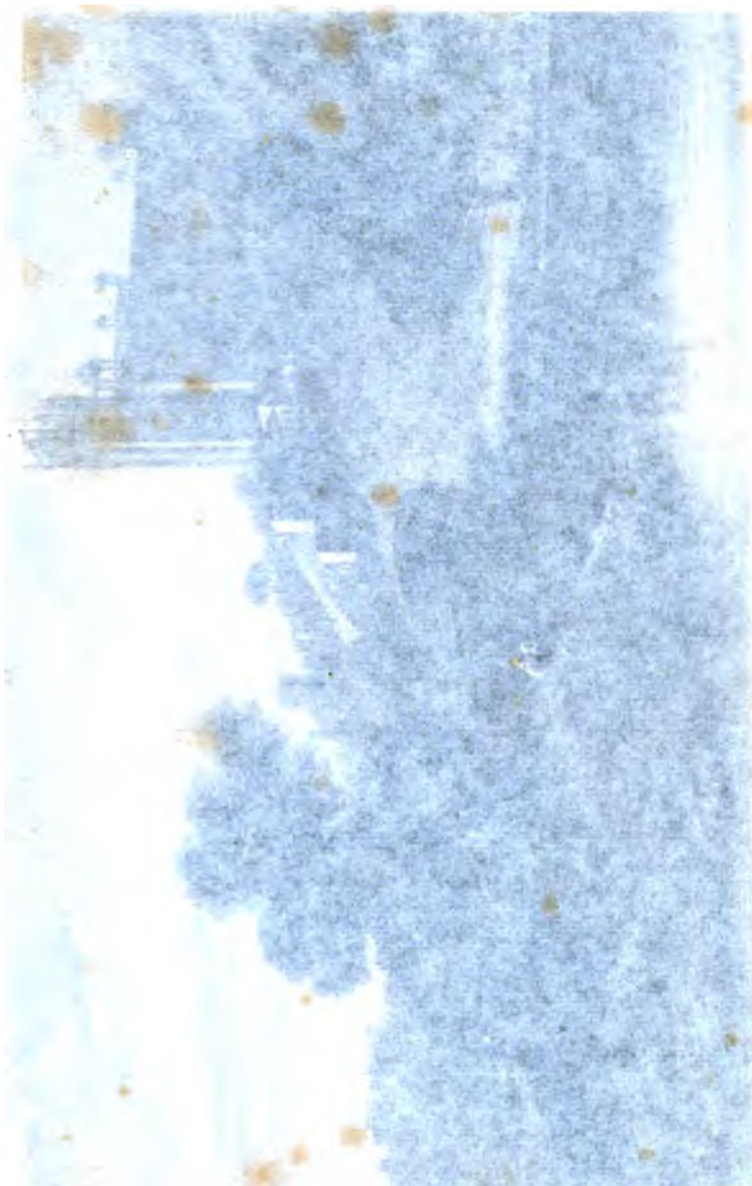
melstreken te kunnen overbrengen. Het volk stond in de beneden-ruimte, zoodat de keizer als een adelaar boven aller hoofden zweefde. Wanneer men door dit paleis, dat uit eenen naar porfier gelijkenden zandsteen gebouwd is, zuidwaarts gaat, komt men eerst de verblijven der gezanten voorbij, dan in eenen vierkanten hof, die omringd is door de opene paardestallen, welke ruimte bevatten voor 400 paarden, en ten laatste in de stallen voor de olifanten. Het is bekend, dat Akbar ongeveer 6000 dezer dieren bezat, en dat daarvan omstreeks 1000 op de plaats zelve aangefokt waren.

De Moskee is bijna onbeschadigd gebleven, en komt, wat de bouworde betreft, met die van Agra overeen; zij is echter grooter, want de binnenzijde van de met gewelfde zalen, torens en minarets omringde plaats, heeft eenen omvang van 476 voet. In het midden daarvan, een weinig naar het Noorden, heeft de keizer een marmeren graf doen oprigten voor den geestelijke Sjekh-Solim-Tsjisch, uit dankbaarheid voor diens vurige gebeden, dat God den keizer eenen zoon, en het rijk een opvolger geven mogt. Dit grafteeken is keurig bewerkt, in den trant der Florentijnsche mozaïk versierd, en gelijkt naar een prachtig juweelkistje. Achter de moskee, naar het zuiden, ligt een diepe vijver, waarin het volk zich gewoonlijk baadt, en daaraan sluiten zich de armoedige huizen aan der weinig talrijke bewoners van het tegenwoordige dorp. Aan den noordelijken uitgang van deze voormalige stad van paleizen, vindt men kolossale poorten, die door groote ronde bolwerken omgeven zijn, en daar achter liggen de perken voor de dierengevechten en jagten. Daar tusschen verheft zich een kleine ronde toren van 40 voet hoogte, en op deze woonde de keizer de schouwspelen bij, of doodde van daar het wild, dat men tot zijne uitspanning in de ruimte gedreven had.

De vertrekken der keizerin lagen op de hoogste deelen van den bergrug aan het noordwestelijk gedeelte, en waarlijk een beter punt had zich de schoone vrouw niet kunnen kiezen, om al het heerlijke der natuur te genieten. Het landschap, dat zich hier aan het oog voordoet, is letterlijk een onafzienbare tuin; weelderige velden, met rijke vruchten als bezaaid, wisselen af met kleine boschjes, waar tusschen dorpen of enkele gehuchten liggen, en in de onmiddelijke nabijheid zijn overal de grootsche overblijfsels van eene vroegere heerlijkheid verspreid. Met genoegen verwijlt de reiziger daar eenige uren, verzonken in de beschouwing der schoone natuur, die even als in vorige eeuwen hare

FUTTYPORE SICRI.

Uitg. Gebr. Kraay, Amsterdam

rijkste sieraden ten toon spreidt, tegenover de vergankelijke werken van den mensch, die rusteloos en onbestendig, heden verwoest wat hij gisteren heeft opgerigt.

De tempel van Jaggernauth te Poeree.

Wie heeft niet reeds gehoord van de Indische dweepers, die zich onder de raderen van den wagen van Jaggernauth werpen, om zich daaronder te laten verpletteren, en zoodoende de eeuwige zaligheid te verwerven!

De naam Jaggernauth (Jaga-Natha, Heer der Wereld) is eene der duizende benamingen van Vishnoe, de scheppende wereldkracht naar de leer der Bramienen. Het hoofd-altaar van dezen God is te Poeree, 300 Engelsche mijlen van Calcutta verwijderd, maar zijne eeredienst is door geheel Hindoestan verspreid, en men beweert, dat zij meer offers gekost heeft, dan alle veldslagen, die Engeland ooit in of voor Hindoestan geleverd heeft. Eene andere der hoofdtempels bevindt zich te Orissa.

De tempel te Poeree is eene vormlooze massa van verweerd graniet, en heeft anders geene belangrijkheid, dan dat hij een voorwerp van de vereering der Indiërs is; hij ligt 1½ mijl verwijderd van den oever der zee. De omliggende landstreek is zeer onvruchtbaar, en wordt door lage zandheuvels ingesloten. Van de zee gezien, biedt de tempel een uitmuntend landmerk aan, daar geen ander voorwerp van eenig belang zich uren verre aan het oog des zeevaarders vertoont. In de nabijheid is eene slecht gebouwde, morsige stad, Poeree, met eene ziekelijke Hindoe-bevolking, die echter meest uit dienstdoende priesters, of andere voor de tempeldienst benoodigde personen, bestaat. Tien mijlen in den omtrek strekt zich de heilige bodem van Jaggernauth uit; wie daarop sterft, is zeker van de eeuwige zaligheid.

Aan het afgodsbeeld, dat in dezen tempel staat, is de volgende legende verbonden. Een jager, Augaba genaamd, op de jagt zijnde, schoot een pijl af, maar trof, in plaats van het voorwerp waarop hij doelde, Krishna, die toevallig in de nabijheid onder eenen boom zat, en daar stierf. Een onbekende verzamelde het gebeente van deze menschwording van Vishnoe, en deed die in eene bus.

Omstreeks dien zelfden tijd werd door Vishnoe aan den koning Indradhoewna, die hem aanriep, het bevel gegeven een beeld van Jaggernauth te maken, en de verzamelde beenderen in den buik van dat beeld te leggen, waarvoor hij de vervulling van zijn gebed zoude verkrijgen. Op de vraag des konings, wie het beeld kon maken, luidde het antwoord: „Viswaearma, de bouwmeester der Goden." De koning wist daarop dezen zoodanig te vleijen, dat hij het werk ondernam, en beloofde het beeld in eene maand te voltooijen, onder voorwaarde, dat hij volstrekt niet gestoord zoude worden. Hij begon werkelijk op eene hoogte bij Orissa, den blaauwen berg genaamd, een tempel te bouwen, die in éénen nacht gereed was, en in dezen tempel wilde hij het beeld maken. De koning was echter ongeduldig van aard, en kwam reeds in de eerste 14 dagen naar het beeld zien, hetgeen Viswaearma zoo ergerde, dat hij het onvoltooid liet. De koning was hierover zeer bedroefd, en smeekte in zijne ellende Brahma om troost, die hem daarop verzekerde, dat hij het beeld ook in zijnen tegenwoordigen toestand beroemd zoude maken. Hierdoor bemoedigd noodigde de koning alle halve Goden tot eene bijeenkomst uit, op welke Brahma aan het onvoltooide beeld oogen gaf (eene ziel inblies) en het tot eenen God maakte. Volgens de overlevering ligt het oorspronkelijke beeld in eenen vijver bij Jaggernauth Kritra, en elke drie jaren moeten de Bramienen een nieuw maken, en het met de beenderen van Krishna laten vullen; terwijl zulks echter plaats heeft, zijn de dienstdoende Bramienen geblinddoekt, omdat anders de stroomen licht uit de heilige reliek hen dooden zouden. Het beeld, dat men thans den bezoeker vertoont, is een lomp brok hout met afschuwelijke gelaatstrekken, zwart geverfd, met opgesperden mond, een groot hoofd en groote oogen, zonder handen en beenen, maar alleen met stompen van armen, die echter bij groote ceremoniën door gouden en zilveren armen vervangen worden. In het binnenste des tempels wordt het beeld gebaad en gewasschen door de Bramienen, die daarmede omspringen als met een gewonen boomstronk. Twee andere afgodsbeelden stellen den broeder en de zuster van Krishna voor;

zij zijn wit en geel geverfd, en hebben ieder eene bijzondere plaats in den tempel.

De zestig voet hooge wagen, waarop deze afgodsbeelden rondgedragen worden, heeft den gewonen vorm der Indische-pagode, en rust op een massief onderstuk met vier of vijf stel wielen, die onder het zware gewigt van den wagen diep in den grond zinken. Het afgodsbeeld wordt begeleid door twee andere, namelijk door zijn broeder Boebro en zijne zuster Sjodobra, die eveneens op hooge troonen gezeten zijn. Het bovenste deel van den wagen is met een laken bedekt, dat de Engelsche regering levert, heeft roode en witte, blaauwe en gele strepen en is met wimpels versierd. De muren des tempels en de zijden van den wagen zijn met allerlei zedelooze figuren beschilderd. Gedurende het hoofdfeest, dat van half Junij tot half Julij invalt, worden de drie beelden onder vele plegtigheden en geschreeuw op de wagens geplaatst, en de geheele stoet beweegt zich dan naar het zoogenaamde tuinhuis van den afgod, of zijn landelijk verblijf, dat slechts 1½ geographische mijl van den tempel ligt. De togt gaat echter zoo langzaam, dat men gewoonlijk 3 à 4 dagen noodig heeft, om dien afstand af te leggen. Bij deze gelegenheid hebben vele gruwelijke tooneelen plaats, daar eenigen toevallig onder de raderen van den wagen geraken, anderen zich opzettelijk daar onder werpen. De bloedige overblijfselen der verpletterden blijven alsdan eenige dagen openlijk ten schouwspel liggen op de plaats, waar zij omgekomen zijn.

De stroom van pelgrims is hier zoo sterk, dat men reeds op eenen afstand van vijftig mijlen aan de menigte van menschenbeenderen, die op den weg liggen, bemerken kan dat men de plaats nadert. Menig bejaarde trekt naar Jaggernauth om daar te sterven; maar menigeen sterft reeds onderweg, en velen bezwijken gedurende het verblijf aldaar, ten gevolge van het ongunstige weder, het slechte voedsel, het water en andere ongemakken. Velen sterven aan den rooden loop, die hier zeer heerscht, en door de geheele omliggende landstreek ziet men dan ook vele hoofdschedels en beenderen langs den weg liggen. Gelukkig dat de nabijheid der zee en de dorheid van den bodem medewerken om de besmetting te stuiten, die zich anders over het geheele land verspreiden zou. Zoodra de pelgrims het voorwerp hunner vereering aanschouwen, verheffen zij luid hunne stem, en vallen ter aarde, om het te aanbidden.

Vroeger zorgde de Oost-Indische Compagnie voor het onderhoud des

tempels, en vorderde daartoe eene schatting van de pelgrims; maar de openbare meening in Engeland uitte zich zoo krachtig tegen alle medewerking van de zijde der regering tot het in stand houden eener bron van zoovele rampen en misdaden, dat men eindelijk aan den drang van het publiek moest toegeven, en den afgod aan zijne eigene priesters overliet.

Het Mohamedanismus in Indië.

Wij hebben achtereenvolgens de merkwaardigste punten uit het Gangesgebied, uit dat heerlijke land van het Midden beschouwd; wij hebben gewezen op den vollen rijkdom zijner natuurschoonheden, den luister en de grootheid zijner tallooze gedenkteekenen bewonderd, en als tegenstelling zijne arme, ellendige bevolking gedrukt zien gaan onder al de jammeren, die bijgeloof en overheersching over menschen kunnen uitstorten. Het bijgeloof hebben wij krachtig werkzaam gezien bij de beschrijving der onderscheidene feesten, en zullen wij later nog meer leeren kennen, als wij over den tegenwoordigen maatschappelijken toestand der Hindoebevolking spreken. Maar voor wij het Gangesgebied verlaten, en overgaan tot dat van den Indus, willen wij eenige oogenblikken stilstaan bij de overheersching, die uit dat gedeelte van Indië zich over het geheele land uitstrekte, en het in ketenen sloeg, die nog drukken, nu zij, die deze ketenen smeedden, zijn voorbijgegaan, en hunne vertegenwoordigers vonden in den schijn-koning van Delhi of in de zwakke vorsten van Oude; wij bedoelen de overheersching der Mohamedanen, die de eersten waren, welke de stille, afgeslotene wereld der Hindoes met een blijvend gevolg binnendrongen. Nog heden ten dage vormen zij, naast de inboorlingen, het belangrijkste volkselement in Hindoestan, en zelfs ondanks hun geringer aantal een nog

gewigtiger dan deze, omdat zij door eene grootere inwendige kracht zijn bezield.

De Indische wereld staat onder den drievoudigen invloed van de leer van Brahma, Mohamed en Christus, en het is daarom van groot belang, de werking van elke dezer drie godsdiensten op den geest der Hindoe-bevolking, zoowel als de werking van ieder in het bijzonder te beschouwen.

Maar behalve dit, is het optreden der Mohamedanen in Hindoestan zoo naauw met de oude en nieuwe geschiedenis, en zoo als wij reeds zagen, met de meeste gedenkteekenen des lands verbonden, dat eene juistere kennis daarvan onontbeerlijk is.

In het jaar 622 begint de Hegyra of de Mahomedaansche jaartelling, en tevens eene der gedenkwaardigste tijdperken in de geschiedenis der menschheid, gedenkwaardig zoowel door de stichting eener nieuwe godsdienst, als door eene in gevolgen rijke omwenteling, te weeg gebragt door eene persoonlijkheid, welker werking eenen blijvenden indruk voor alle tijden heeft achtergelaten.

Arabië is het schiereiland, dat door de Perzische golf van Perzië, door de Arabische golf en de Roode Zee van Egypte gescheiden is.

De bewoners van dit land leiden hunnen oorsprong af van Joktan, den zoon van Heber, die kort na de verstoring van den Babelschen torenbouw, en de daarop gevolgde spraakverwarring, den grondslag gelegd had tot het rijk van Arabië. De Arabieren bewaren eene lange lijst van koningen van Joktan tot op Mohamed; het lijdt echter geen den minsten twijfel dat zij grootendeels niet op historische jaartallen berust, en evenmin als van eenig ander volk, zoude het iemand mogelijk zijn, de oude tijdrekening der Arabieren naauwkeurig te doen kennen.

Wat van de oudere geschiedenis van dit volk met zekerheid bekend is, bepaalt zich daartoe, dat het zoowel van Egypte als van de Perzen en Romeinen onafhankelijk wist te blijven; Arabië was steeds vrij en van zijne buren geacht; en de elders vervolgde Joden en Christenen vonden aldaar eene toevlugt, en leefden er, hunne onderlinge vijandschap vergetende, niet alleen met elkander, maar ook met de Heidenen in vrede.

Een groote geest, die wel geen vast inzigt had, maar geen middel vreesde, om den uitslag zeker te maken, kon hier dus ligtelijk de gelegenheid vinden, om tot een gemeenschappelijk doel mannen te ver-

eenigen, die eensdenkend omtrent ieder geloof waren geworden. In het jaar 569 werd in Mekka de man geboren, wiens bestemming het was, dat te doen, en daardoor de geheele Oostersche wereld om te keeren. Onwetend, eergierig, en in zijne jeugd zeer hartstogtelijk, werd hij een dweeper, en spoedig daarna een bedrieger. Hij gaf voor met den engel Gabriël in betrekking te staan, en beweerde het vermogen te bezitten om wonderen te doen. Hij was een man van een sterk gevoel, streng en vol geestdrift, en daarom meer dan iemand anders, als het ware, geboren om den grootsten invloed op zijne landgenooten te te kunnen uitoefenen.

Zijne leerstellingen waren slechts weinige, en luidden eenvoudig: „Er is maar een God, en Mohamed is zijn profeet!" Wat hij aan zijne aanhangers beval, was meer dan al het andere, geschikt, om de oorlogzuchtige neigingen van zijn geslacht zoo hoog mogelijk op te voeren. „Het zwaard is de sleutel voor den hemel en voor de hel; een droppel bloeds voor den Heer der wereld vergoten, of een nacht voor hem onder de wapenen doorgebragt, is van grooter nut, dan een twee maandelijksch vasten en bidden. Wie in den slag omkomt, diens zonden zijn vergeven in den dag des gerigts; zijne wonden zullen schitteren als vermillioen en uitwasemen als muskus; het verlies zijner ledematen zal hem vergoed worden door de vleugelen der Engelen en der Cherubijnen." De keus, die het Mohamedanismus den ongeloovigen liet, was: de Koran, schatting of het zwaard.

De uitwerking, die eene dergelijke geloofsbelijdenis op een volk, als het Arabische hebben moest, stemde met de bloeddorstige verwachtingen van haar profeet en opperhoofd overeen. Binnen korten tijd veroverde hij Arabië, verwoestte de vruchtbare velden van Syrië, en was hij magtig genoeg om het Oostersche rijk in ontzag te houden, en een nieuw rijk te stichten, waarin hij millioenen geloovigen bekeerde. Als Alexander de Groote, liet hij geen zoon na tot erfgenaam zijner heerschappij; zijn rijk zoude de buit zijn van den ondernemendste zijner aanhangers. Ofschoon Ali niet alleen zijn neef en schoonzoon, maar, wat bij zulk een dweepziek volk veel meer zegt, de eerste zijner bekeerlingen was, toch volgde niet hij, maar Abubeker, de vader van een zijner vele vrouwen hem in zijne geestelijke en wereldlijke oppermagt op. In eenen veldtogt, dien hij naar Palestina maakte, behaalde Abubeker vele overwinningen, en breidde de vele aanspraken van Mohamed met een even gelukkig ge-

volg uit. Zijne regering duurde maar weinige jaren. Wel verdeelden zich de belijders des profeets spoedig in twee sekten, de Schiïten of de aanhangers van Ali, en de Sunniten, of die van Omar, maar toch schonk deze laatste, die den trotschen titel aannam van: „gebieder der geloovigen", in zijne zegepralende togten eenen nieuwen luister aan de waardigheid en de magt van den Kalif of den plaatsbekleeder van den profeet. Waarheen deze dappere vorst zijne wapenen ook wendde, overal werden zij met een goed gevolg bekroond. Aan de oevers van den Yermak sidderden 40,000 Grieken voor de halve maan, en Palestina werd aan de zwakke handen der Christenen ontrukt. De inneming van Damascus, de val van Jeruzalem, de nederlaag der Perzen, de verovering van Egypte en van alle noordelijke deelen van Afrika tot aan den Atlantischen Oceaan: dit alles behoorde tot de wapenfeiten van Omar. Te midden van zijne zegepralen viel hij in het tiende jaar zijner regering door de hand eens moordenaars. Othman volgde hem op den troon, hij was gedurende zijne twaalfjarige regering een ijverig strijder voor de leer des Korans, en even gelukkig als zijne voorgangers, breidde hij zijn rijk steeds verder naar het oosten uit. Hij viel als het slagtoffer eener zamenzwering in het 35ste jaar der Hegyra, het jaar 656 der Christelijke tijdrekening.

Ali werd eindelijk, ondanks den heftigen tegenstand van Ayesha, de weduwe van Mohamed en de moeder der geloovigen, tot Kalif uitgeroepen. Hij zegepraalde over Zobeir en Talher, die de wapens tot de verdediging van Ayesha opgevat hadden; haar zelve liet hij, met alle uiterlijke teekenen van achting, naar Medina brengen. Nadat ook hij in een opstand omgekomen was, kwam zijn zoon Hassan op den troon, die echter in 661, na eene korte regering van 6 maanden, dien moest afstaan ten behoeve van Moawya, den eersten Kalif uit het huis der Omnyaden. Na den dood van den tweeden Kalif, Omar, veroverden de Arabieren Perzië ten oosten van Herat, en breidden de grenzen van hun land uit tot aan de rivier Oxus, met inbegrip van Balk en alle landen ten noorden van de Hindoe-Koh. De Indus werd alzoo de oostelijke grens.

De Perzische geschiedschrijver Ferischta verhaalt, dat de Kalif Moawya in 664, in het derde jaar zijner regering van Meroe naar Kaboel optrok aan het hoofd van een leger, en op de laatstgenoemde plaats meer dan 12,000 menschen bekeerde; verder, dat eene afdeeling van zijn leger van daar in de rigting van Hindoestan tot naar Moeltan

drong, en, na deze landstreek geplunderd te hebben, weder in het hoofdkwartier te Khorassan terugkeerde, met eenige gevangenen, die tot de aanneming van het Mohamedaansche geloof gedwongen werden.

Op deze wijze duurden, langen tijd nadat de Afghanen reeds den Islam aangenomen hadden, de invallen der Arabieren in Hindoestan voort, deels om te bekeeren, maar voornamelijk om Hindoesche vrouwen buit te maken, die eene bijzondere aantrekkelijkheid voor de Arabieren moeten gehad hebben, en in hunne serails zeer gezocht waren.

Eindelijk, onder de regering van den Kalif Walid, maakten de Muzelmannen groote vorderingen in deze rigting. Er was een Arabisch schip te Deival, eene zeehaven in Scindia, genomen, en de uitlevering daarvan werd van den Radjah Dahir geëischt. Deze weigerde zulks, op grond, dat die haven niet tot zijn gebied behoorde. Hierop zonden de Muzelmannen een leger, dat uit duizend man voetvolk en drie honderd ruiters bestond, om aan hunne vordering nadruk bij te zetten; maar dit leger werd door de inboorlingen teruggeslagen. Hedsjai, de gouverneur van Basra, verzamelde daarop een leger van 6000 man te Schiras, en gaf het opperbevel daarover aan zijnen neef Mohamed Cassim, die toen niet ouder was dan 20 jaren, en het leger onder de muren van Deival bragt. Cassim was van alles voorzien, wat tot eene belegering noodig was. Hij begon met den aanval op eenen tempel, niet ver van de stad verwijderd. Deze tempel was een zeer beroemde, en door het volk hoogvereerde pagode. Zij was zeer versterkt, daar zij door een hoogen muur van gehouwen steen ingesloten werd, en had eene talrijke bezetting van Radspoeten en Bramienen. Op den hoogen toren van deze pagode werd een vlag opgestoken, ten gevolge eener legende, die voorspelde, dat zoo lang deze hare plaats behield, de pagode aan al de aanvallen der vijanden wederstand zoude bieden. Deze voorspelling kwam spoedig ter ooren van Cassim, die terstond zijne pijlen tegen den standaard liet rigten. De vlag werd afgeschoten; zij, wier hoop daarop berust had, verloren het vertrouwen, en liepen in vertwijfeling van hunne posten. Zoo viel de stad zonder eenigen strijd in handen der aanvallers. Cassim eischte van de inwoners, dat zij zich allen zouden laten besnijden, en dit werd geweigerd. Vertoornd over deze weigering, liet hij alle personen van het mannelijk geslacht, die ouder waren dan 17 jaren, vermoorden, en de anderen met de vrouwen in slavernij wegvoeren. De voortvlugtige Radjah Dahir was intusschen bedacht, om den Arabieren een nieuw

leger tegenover te stellen, en had daartoe 50,000 man bijeengebragt, terwijl het geheele Arabische leger slechts 6000 man sterk was. Reeds hadden de Hindoes de vijandelijke gelederen gebroken, en stonden op het punt eene volledige overwinning te behalen, toen een der Arabische boogschutters eenen vuurpijl op den witten olifant afschoot, waarop Dahir reed. Door het licht daarvan schrikte het dier zoodanig, dat het naar de rivier snelde, en ondanks alle pogingen van zijnen berijder zich daarin stortte. Toen de Hindoes bemerkten met welken spoed hun vorst de strijdplaats verliet, konden zij daarvan de oorzaak niet gissen, werden door schrik bevangen, en sloegen in allerijl op de vlugt, het slagveld aan hunne gelukkige vijanden overlatende. Toen de olifant weder uit het water gekomen was, vertoonde Dahir zich wel aan zijne vlugtende soldaten, bragt ze tot staan, en voerde hen op nieuw tot den strijd, maar ditmaal was de krijgskans hem tegen; door eenen pijl getroffen viel hij van zijnen zetel. Ondanks zijne wonde begeerde hij, dat men hem op een paard zou zetten, en drong toen met zijne troepen tot in het midden der Arabische ruiterij door, waar hij den heldendood stierf. Het verlies van den dapperen aanvoerder deed zijne soldaten den moed verliezen; zij vlugtten van het slagveld, en lieten een aanzienlijken buit aan den vijand over. De weduwe van Dahir, verzamelde echter met eenen heldenmoed, haren dapperen gemaal waardig, een leger van 15,000 Radspoeten om zich heen, en wilde den aanrukkenden vijand het hoofd bieden. Maar deze ontweek den slag, en zij moest haar behoud zoeken in de verdediging van Adsjoer, dat evenwel spoedig geheel ingesloten werd. In den uitersten nood offerde de bezetting vrouwen en kinderen op een brandstapel, en wierp zich, onder aanvoering der weduwe van Dahir op het vijandelijke leger, waar allen den dood vonden.

Bij den eersten inval der Arabieren, werd elke Indische stad, die zij bemagtigden, gedwongen om hunne godsdienst aan te nemen, of schatting te betalen. Wie tot geen van beide geneigd was, kwam, als hij zich niet oogenblikkelijk op genade overgaf, door het zwaard om, en zijne familie werd in slavernij weggevoerd. Vier steden verwierpen deze voorwaarden, en in twee daarvan werden alle vreemde krijgslieden, ten getale van 6000, vermoord. In zulke gevallen werd er echter eene vreemde uitzondering gemaakt; kooplieden en kunstenaars waren niet in dezen geweldigen maatregel begrepen. Zij die aannamen schatting te betalen, behielden alle voorregten, zoo als ook het regt van vrije uit-

oefening hunner godsdienst. Bewilligde een souvereine vorst in de betaling van schatting, dan behield hij zijn gebied, maar bleef schatpligtig.

Omstreeks dezen tijd had de magt der aanhangers van den Arabischen hervormer haar hoogste standpunt bereikt. De vruchtbare streken van Noord-Afrika, de zetel der aloude Egyptische grootheid en van den handel der meest trotsche kolonie van Tyrus, de rijke en uitgestrekte vlakten van Spanje, het oostelijke vasteland, waar eens de groote rijken met hunne beroemde steden, Babylon, Tyrus, Persepolis, Jeruzalem en Petrea bloeiden, allen hadden zich gebogen voor de halve maan. Maar reeds was het zaad der tweedragt over dit magtige gebied uitgestrooid. Reeds hadden in de eerste halve eeuw der Hegyra, de moord op Othman gepleegd, terwijl deze zijn gebed deed, en de ongeschiktheid van Ali eenen opstand begunstigd, en aanleiding gegeven tot het stichten van een tweede Kalifaat buiten de grenzen van het geboorteland des profeets. De Omnijaden, die de nieuw verworvene waardigheid 90 jaren lang zouden bekleeden, werden gedurig verontrust door de afstammelingen van den profeet uit zijne dochter Fatima, wier aanspraken eene geschikte aanleiding tot opstand gaven, en die ten laatste met de afscheuring van de rijke provincie Khorassan eindigden. Daardoor werd de magt van de regerende familie verzwakt, tot dat in het jaar 750 de afstammelingen van Abbas, den oom van Mohamed, den troon beklommen, waardoor de eenheid der Muzelmansche heerschappij voor goed verbroken was.

Terwijl op deze wijze het Kalifaat van Bagdad verviel, was intusschen een Tartarenstam uit het Altaï-gebergte, die sedert onder den naam van Turken bekend is geworden, van langzamerhand tot groot aanzien geklommen. Door eene reeks van invallen hadden zij alle naburige stammen onderworpen. De verdeeldheden onder de Muzelmannen hadden den toestand der Arabische legerbenden doen ontaarden, en dien ten gevolge werd een groot aantal dezer krijgslieden onder hen opgenomen; hunne opperhoofden verkregen, door persoonlijke dapperheid en stouten oorlogsmoed, spoedig het bevel over de legers en de regering der wingewesten, terwijl zij langzamerhand de eer verwierven, dat bij voorkeur de lijfwachten van den gebieder der Geloovigen uit hun midden gekozen werden.

Zoodra de magt der Kalifen aan het dalen was, en de stoutheid, de tucht en de geestdrift der Arabieren begonnen te verminderen, vertoonden zich door het geheele Mohamedaansche rijk, de gevolgen, die steeds der-

gelijke verschijnselen vergezellen. De vaan des oproers werd weldra door de landvoogden van alle wingewesten geplant.

Een hardnekkig oproer, dat in Trans-Oxanië uitgebroken was, riep Haroen-al-Raschid, — den beroemden held in de Arabische geschiedenis en Romantiek, en den vijfden Kalif uit het huis van Abbas — van den zetel der regering derwaarts; hij vond echter, bij zijne pogingen om den opstand te dempen, den dood. Zijn zoon Mahmoed slaagde er wel in het oproer te smoren, maar alleen daardoor, dat hij zijne residentie in de ontevredene provincie overbragt. Naauwelijks had hij echter bezit van zijne hoofdstad genomen, en daar zijn hof ingerigt, of Tahir, een man aan wien hij voornamelijk zijne zegepraal te danken had, verklaarde zich onafhankelijk. Het gebied, waarover deze gesteld was, omvatte Trans-Oxanië en Khorassan, welke laatstgenoemde provincie zich van de Kaspische zee tot aan den Oxus uitstrekte, en even als Trans-Oxanië nooit weder met het rijk vereenigd werd. De beheerschers der Geloovigen, die reeds geheel in de magt hunner Turksche lijfwachten stonden, verloren met deze provinciën alle aanzien, en van dit tijdperk af, kan men het geheele verval van het Arabische rijk beginnen te rekenen.

Tahir was de stichter eener eigene dynastie, die echter maar korten tijd, 50 jaren, bestond, en toen door eene andere, die der Soffariden verdrongen werd, die op hare beurt, plaats moest maken voor die der Somaniden. De heerschappij dezer laatste strekte zich gedurende 114 jaren over Bucharije, Khorassan, een groot deel van Perzië, over Kandahar, Zaboelistan, Kaboel, en het gebergte van Afghanistan uit.

Gedurende de regering van Abd-el-Melek, den vijfden vorst dezer dynastie, kwam Aloeptoegin, een Turksche slaaf, tot groot aanzien, en werd tot landvoogd over de uitgestrekte provincie Khorassan aangesteld. Na den dood van zijnen beschermer beproefde hij den staf der gebieds aan de zwakke handen van diens zoon Mansoer te ontrukken; maar de Emirs des lands schaarden zich om den troon, en dwongen Aloeptoegin den zetel van Bucharije te ontruimen. De eergierige landvoogd trok zich met zijne aanhangers en de bewonderaars van zijnen moed in de stad Ghiznee terug, die aan den westelijken oever der rivier Baumoel — een der talrijke nevenrivieren van den Indus — ligt. Te vergeefs werd alles aangewend om zijne magt in de geboorte te verstikken, want gedurende een tijdperk van 16 jaren vermeerderde hij zoowel zijne bezittingen als zijn roem. De strijdkracht, die hem in staat stelde zijne onafhankelijkheid te handhaven, bestond aanvankelijk in eene bende van 3000

goed gedisciplineerde slaven, of Mamelukken, Turken als hij, die hem gevolgd waren; maar zonder twijfel hebben later nog andere lieden, die, toen hij nog landvoogd was, onder hem gediend hadden, zich bij hem gevoegd.

Sebektegin, zijn voormalige slaaf, die zich van lieverlede tot zijnen voornaamsten raadsman en schoonzoon had weten te verheffen, was zijn opvolger. Ofschoon Heer van Ghiznee, werd hij eenen tijd lang door de Somaniden slechts als landvoogd eener provincie behandeld. Hij maakte zich intusschen bij zijne troepen en bevelhebbers door zijne mildheid en militaire hoedanigheden, bij zijne onderdanen door zijne zucht tot vermaken bemind. Gedurende zijne regering genoot het land vrede, ofschoon hij het geweld zijner wapenen en de heerschappij zijns geloofs over Hindoestan trachtte uit te breiden. Hij vernielde de gedenkteekenen der heidenen, veroverde den Pendsjab en bouwde de steden Rost en Khozdar aan den Indus. Noach, de opvolger van Mansoer, behandelde hem meer als een bondgenoot, dan als een onderdaan. De koning van Turkestan bedreigde het Kalifaat met vernietiging, maar de Kalif behield door zijnen moed en de dapperheid zijner troepen den troon, en de overwonnen Turken werden in 997 uit het land verdreven.

Bij den dood van dezen vorst werd op zijn bevel zijn jongere zoon op den troon geplaatst, maar Mahmoed, die reeds door zijne heldendaden in den oorlog tegen den koning van Turkestan grooten roem verworven had, vatte de wapens op tegen zijnen broeder, en wist zich in zijn regt als oudere zoon te herstellen.

Met de komst van Mahmoed aan de regering, hetgeen in den aanvang der elfde eeuw plaats vond, begint eigenlijk de Mohamedaansche heerschappij in Hindoestan. Na zijn gezag bevestigd te hebben, ondernam hij in den herfst van het jaar 1000 zijn eersten veldtogt naar Indië; maar deze liep zonder beslissende voordeelen af. Weldra kwam hij echter aan het hoofd van 10,000 uitgelezene ruiters terug, en stuitte bij Peischauer op een leger van 42,000 man infanterie en kavallerie met 3000 olifanten, dat de koning van Lahore tegen hem aanvoerde. Ondanks de ongunstige verhouding in de getalsterkte der beide legers, behaalde Mahmoed de overwinning. De Radjah werd met 15 zijner legerhoofden, zijne zonen en broeders gevangen genomen, en liet 5000 man zijner troepen op het slagveld.

Mahmoed behaalde in dezen slag eenen aanzienlijken buit, en daarbij bevonden zich 16 halsbanden, waarvan één op 81,000 £ st., (bijna een

millioen gulden), geschat werd. In het volgende jaar ontsloeg hij zijne gevangenen tegen een groot losgeld, en verpligtte hen daarbij, hem schatting te betalen. Volgens een gebruik der oude Hindoes, moest elke Radjah, die tweemalen door vreemden overwonnen was, den troon ontruimen, en de ongelukkige koning van Lahore, die in dit geval verkeerde, deed dus afstand van de kroon ten behoeve van zijnen zoon. Nadat dit geschied was, liet hij eenen brandstapel oprigten, dien hij met eigen handen aanst k, en waarop hij eenen vrijwilligen dood stierf.

In het jaar 1004 trok Mahmoed nogmaals aan het hoofd zijns legers naar Hindoestan, om de vroeger opgelegde schatting, die niet betaald was geworden, in te vorderen. In Moeltan kwam het tot een gevecht, waarin de Hindoes met groote dapperheid streden, en eerst de vijanden met groot verlies terugdreven. De laatsten herhaalden echter den aanval, en de kamp bleef onbeslist, totdat Mahmoed tegen den avond zijn gelaat naar de stad van den Profeet wendende, diens hulp aanriep, en met de woorden: „Voorwaarts! voorwaarts! ons gebed heeft verhooring gevonden!" zijne troepen in geestdrift ten strijde voerde. De Muzelmannen beantwoordden moedig deze oproeping, en wierpen zich op den vijand, dien zij, na een hardnekkig gevecht, op de vlugt joegen. Twee honderd en tachtig olifanten behoorden tot den gemaakten buit.

De vierde togt van Mahmoed naar Hindoestan was niet minder gelukkig, maar op den vijfden ontmoette hij eenen wanhopigen tegenstand van de zijde der tot dit doel vereenigde Hindoevorsten, die de verdrijving van den vijand als een heiligen pligt beschouwden. Zóó groot was de geestdrift, die de geheele natie bezielde, dat de Hindoevrouwen, zelfs uit de afgelegenste streken des lands, hare edelgesteenten verkochten, hare gouden sieraden lieten versmelten, en de opbrengst daarvan op het altaar des vaderlands offerden. Ofschoon de eerste pogingen der verbondenen eene goede uitkomst schenen te beloven, verklaarde zich toch het lot ten laatste tegen hen. De vorst, die hen aanvoerde, reed als naar gewoonte, voor allen zigtbaar, op eenen olifant, en deze door een afgeschoten vuurpijl verschrikt, keerde zich om en vlugtte. Het verdwijnen van den opperbevelhebber ontmoedigde het geheele leger; het zocht zijn heil in de vlugt, en daarbij kwamen 20,000 man om.

Mahmoed had nu vast besloten alles, wat in zijn vermogen was, aan te wenden, om zijne heerschappij in Hindoestan duurzaam te vestigen, en de onderworpen Hindoes tot den Koran te bekeeren. Van toen af voerde hij een vernietigingskrijg tegen hunne afgoden en tegen de

Bramienen, wier tempels hij met den grond gelijk liet maken. Om te beschermen, wat in hunne oogen oneindig veel meer waarde had, dan hun eigen behoud, hadden de Hindoes de heilige vaten hunner tempels in de stad Nagrakote overgebragt, die op den top van een steilen berg gelegen was. De geheime schatten van alle naburige rijken waren ook derwaarts gebragt.

Perzische geschiedschrijvers verhalen, dat daar eene grootere menigte goud, zilver, edelgesteenten en parelen opgestapeld werd, dan zich ooit in de schatkamer van eenigen vorst bevond. Mahmoed verraste deze vesting, voor dat de Hindoes zich tot hare verdediging vereenigd hadden. Eenige weinige hulpelooze en vreesachtige priesters waren de eenigste levende wezens, die hij daar vond, en zoo viel de plaats ook zonder een enkelen sabelhouw in zijne magt. De buit, dien hij daar maakte was verbazend groot; immers als men de Indische goudmunt, de Moen of Maund tot de geringste waarde aanneemt — want deze is zeer verschillend, daar zij in Arabië slechts 2 pond sterling, in Tabriz en Perzië daarentegen elf pond waard is — dan bedroeg die in baar geld eene waarde van £ 313,333 (p. m. $37^1/_2$ millioen gulden) en bovendien in gewigt 700 Ned. pond aan gouden en zilveren voorwerpen, 200 pond aan gouden staven, en 20 pond aan parelen, koralen, diamanten en robijnen. Met dezen buit beladen keerde het Turksche leger in 1009 naar Ghiznee, waar Mahmoed zijne residentie hield, terug. Tot viering van deze overwinning gaf de Sultan een prachtig feest, en liet bij die gelegenheid zijn rijken voorraad aan gouden troonen en andere voorwerpen van waarde niet alleen ten toon stellen, maar gaf ook aan ieder der gasten daaruit een kostbaar geschenk.

In eenen nieuwen veldtogt, die weinig tijds later ondernomen werd, trachtte Mahmoed Tahnisor te bemagtigen, dat dertig Engelsche mijlen van Delhi verwijderd is. Deze stad werd bij de Hindoes evenzeer vereerd als Mekka bij de Mohamedanen en Jeruzalem bij de Christenen.

Daar bevonden zich de heiligste hunner afgodsbeelden, en naar de overlevering der Hindoes, klom haar oorsprong tot aan de eerste tijden na de schepping der wereld op. Anondpol, de aan Mahmoed schatpligtige Radjah van den Pendsjab, beijverde zich, om hem van zijne inzigten betreffende Tahnisor af te brengen, en bood al de inkomsten van zijn gebied aan, tot vergoeding der gemaakte oorlogskosten, en daarenboven eenige olifanten, en eene menigte juweelen van groote waarde. Het antwoord dat Mahmoed op dit aanbod gaf, kenschetst de

te
lan
els
rg
ok

gte
oit
ze
en.
ste
ler
te
en
r-
r-
ld
n
n
n
t
t
e

HOOFD-MOSKEE TE GHIZNEE.

Gebr. Kraay, Amsterdam

ʼan zijn

eer van
zich be-
ı hemel
alp van
hij dan

ele on-
is, na-
voor de
j eener
ı, naar
l, dien
ə mate
ın den
op het
zoude
ən kon
j werd
əraden
ar den
t Mo·
tbaar-
ıe In-
rijk,

n, en

oemd
l van
ı togt
stre-
rein,
ds

onder de getrouwe aanhangers van den Profeet. Dat s

gestrengheid van zijn karakter en den alles opofferenden ijver van zijn geloof, want het luidde:

„De godsdienst van den geloovige leert, dat naarmate de leer van den Profeet uitgebreid wordt, en naar gelang zijne volgelingen zich beijveren in het onderdrukken der afgoderij, ook hun loon in den hemel grooter zijn zal, en daarom is het zijne roeping, om met de hulp van God, de afgoderij in geheel Hindoestan uit te roeijen. Hoe kon hij dan Tahnisor sparen?"

Dit beslissend antwoord liet maar ééne keuze over; een geheele onderwerping met opoffering van wat den mensch het dierbaarste is, namelijk zijne godsdienstige overtuiging of vooroordeelen — of alles voor de verdediging van huis en altaren te wagen. Hoe dwaas de afgoderij eener natie zijn moge, toch moet zij, in zekere mate geëerbiedigd worden, naar gelang van het getal harer aanhangers en van den zedelijken invloed, dien zij uitoefent, en zelfs dan, wanneer zij het gevoel in de hoogste mate ergert, regtvaardigt niets de aanwending van het zwaard en van den brandstapel tot hare uitroeijing. De volksgeest der Hindoes was op het hevigst bewogen door de beleediging, die hunne goden aangedaan zoude worden, maar voor dat er eene vereeniging hunner strijdkrachten kon plaats vinden, was de heilige stad in de handen des vijands. Zij werd ter plundering overgegeven; hare tempels werden van hunne sieraden beroofd, de afgodsbeelden vernield, en de kostbaarste daarvan naar den zetel der regering overgebragt. Bij deze gelegenheid maakte het Mohamedaansche leger 200,000 gevangenen, en voerde zoovele kostbaarheden met zich naar de hoofdstad Ghiznee, dat zij in luister eene Indische stad evenaarde. Niet één soldaat van het leger, of hij was rijk, en had vele slaven!

Ieder jaar bragt Hindoestan een nieuwen inval der Mohamedanen, en evenzeer nieuwe plundering en verwoesting over zijne tempels.

Maar boven allen is de twaalfde krijgstogt van Mahmoed beroemd geworden, voor een ieder, die de Mohamedaansche als een voorbeeld van godsdienstige overheersching beschouwt. Op dezen gedenkwaardigen togt verschijnt Mahmoed in al zijne geestkracht. Het was niet zijn streven zijnen naam, als dien van eenen wijzen en welwillenden souverein, van eenen onverwinbaren veroveraar, van eenen weldoener zijns lands en van eenen beschermer van kunsten en wetenschappen aan de nakomelingschap over te brengen: neen, zijn hoofddoel was het uitmunten onder de getrouwe aanhangers van den Profeet. Dat staat op iedere

bladzijde van zijne geschiedenis geschreven. Reeds van zijne vroegste jeugd af liet hij zelden eene gelegenheid voorbijgaan, om zijnen onverzoenlijken haat tegen alles, wat aan afgodendienst grensde, aan den dag te leggen, en nu, op rijpen leeftijd, toen de reeds behaalde overwinningen zijne rust zouden geregtvaardigd hebben, verzamelde hij zijne krachten tot eene laatste poging, om zijnen naam te vereeuwigen, als die van den grootsten verdelger der afgodendienst, en den grootsten verbreider van den Islam.

In het jaar 1024 bragt hij een leger bijeen van 54,000 uitgelezene ruiters en 1300 olifanten, die bijzonder tot de krijgsdienst afgerigt waren. Deze reusachtige uitrustingen golden den tempel van Somanath, die in het zuidelijke deel van Goetsjerate, digt bij de stad Diu, ligt, en die men aan de eene zijde landwaarts, en aan de andere zijde langs de zee kan naderen. De belangrijkheid van dezen tempel en de werkelijk hooge vereering, waarin hij stond, blijken uit de volgende door de geschiedenis gestaafde daadzaken. Van maand tot maand werd deze plaats door 200,000 tot 300,000 geloovigen bezocht; 2000 dorpen waren jaarlijks verpligt de middelen tot zijn onderhoud te leveren; 2000 priesters, 500 bajadères, benevens 300 muziekanten verrigtten de dienst in den tempel en diens omtrek. Een keten, waaraan eene klok hing, die de geloovigen bij hun gebed lieten luiden, had eene waarde van twee honderd gouden moens, en het afgodsbeeld werd met water gewasschen, dat dagelijks uit den op 1000 mijlen van daar vloeijenden Ganges gehaald werd. Mahmoed had van den grooten rijkdom en de hoog geroemde heiligheid van dezen tempel gehoord, en was daarenboven verbitterd over de aanmatiging der priesters, die zich dwazelijk beroemd hadden, dat, mogten ook andere versterkte plaatsen zich uit goddeloosheid aan Mahmoed overgegeven hebben, deze, indien hij vermetel genoeg mogt zijn, zich aan Somanath te wagen, daar de straf zou vinden, die zijne boosheid verdiende. De groote vereering, die de tempel genoot, en de vrome legenden, welke daaromtrent in omloop waren, hadden de overtuiging gevestigd, dat de plaats onneembaar was. Volgens Perzische geschiedschrijvers geloofden de Hindoes, dat de zielen der afgestorvenen zich in Somanath verzamelden, en daar in andere ligchamen overgingen. Ook hielden zij zich overtuigd, dat de eb en vloed der zee — die voor onwetende volken zoo onverklaarbare verschijnselen — niets anders waren, dan de uitdrukking der gehoorzaamheid en der vereering, die de Oceaan aan het altaar van Somanath betoonde, terwijl zij meenden, dat het

afgodsbeeld sedert de dagen van Krishna, dus reeds 4000 jaren vroeger, daar gestaan had.

Het mohamedaansche leger, dat tegen dezen tempel optrok, had weldra de stad Moeltan bereikt, en de sultan liet het hier van water en levensmiddelen voorzien, daar eene groote woestijn zich voor hem uitstrekte. Na deze doorgetrokken te zijn kwamen zij aan Adsjmir, welke plaats bij hunne nadering verlaten was, en, even als de omliggende landstreek, ter plundering werd overgegeven. Met alle mogelijke omzigtigheid rukte Mahmoed voort, en bereikte eindelijk Somanath zonder vijanden ontmoet te hebben.

Maar hier wachtte hem een tegenstand, zoo hardnekkig, als hij tot op dezen oogenblik niet ontmoet had. De priesters en wachters van den tempel verdedigden dien met eene vastberadenheid, zooals slechts de edelste beweegredenen kunnen inboezemen; daarenboven waren alle jongelingen en mannen uit de aangrenzende provinciën, die hun geloof niet wilden verzaken, hier ter strijde vereenigd.

Vele der soldaten van Mahmoed waren veteranen, overwinnaars in talrijke, hardnekkig vol gehouden gevechten, die een onwankelbaar vertrouwen stelden op de bekwaamheden huns aanvoerders en op de hulp van den Profeet. Herhaaldelijk togen zij ten aanval, maar werden even dikwijls teruggeslagen. De Hindoes streden zóó fel, dat de Mohamedanen telken reize als zij, onder hunnen oorlogskreet „Allah, Akbar" de stormladders tegen de muren oprigtten, van daar verjaagd werden. Het gevecht buiten de wallen werd met gelijke vastberadenheid vol gehouden, maar eindelijk bleven de aanvallers, onder de onverschrokken aanvoering van hun geestdrijvend opperhoofd, overwinnaars, en de Sultan trad zegevierend den tempel binnen.

Een prachtig schouwspel deed zich daar voor zijne verbaasde oogen op. Het hooge dak des tempels rustte op 36 zuilen, die met goud en met bloemwerk van robijnen, smaragden en andere kostbare steenen bedekt waren. Een enkele hangende lamp verlichtte het ruime gebouw, maar hare stralen werden door duizende schitterende juweelen weerkaatst en dit verspreidde een helderen glans door geheel het binnenste van den tempel. In het midden daarvan stond Somanath zelf, een uit één enkel blok steen gehouwen afgodsbeeld, dat 50 ellen hoog was, doch waarvan 27 ellen in den grond gemetseld waren, op de zelfde plaats waar het naar de overlevering der Bramienen 4 à 5000 jaren als voorwerp van aanbidding gestaan had. Om den koepel heen hingen nog eenige duizenden andere

beelden van goud en zilver in allerlei gedaante en grootte. Op deze heilige plaats schenen, als in een Pantheon, alle godheden vereenigd te zijn, die men op het schiereiland Goetsjerate vereerde. Bij het aanschouwen van dit reusachtige afgodsbeeld voelde Mahmoed zich door den diepsten afkeer aangegrepen; hij hief zijne ijzeren strijdbijl op, snelde naar het hoofd des beelds, en hieuw het den neus af. Vergeefs boden de Bramienen hem eenen schat van tien millioen pond sterling (120 millioen gulden) voor het sparen van den afgod; te vergeefs raadden zijne Omrahs, verlokt door de hooge som gelds, tot de aanneming van dit aanbod. Mahmoed verklaarde, dat hij meer naar den titel van verwoester dan naar dien van verkooper der afgodsbeelden streefde, en beval het werk der vernieling voort te zetten. Herhaalde slagen verpletterden het beeld, en nu kwamen uit den buik daarvan zulk eene menigte van daar verborgen diamanten en andere edelgesteenten te voorschijn, dat Mahmoed zich ruimschoots voor de weigering van het losgeld schadeloos gesteld zag. Twee stukken van den afgod werden naar Mekka en Medina gezonden, en twee andere naar Ghiznee, waar zij tot in de zeventiende eeuw bewaard bleven, het eene aan het paleis, het andere aan de moskee der stad.

Mahmoed stierf te Ghiznee den 29sten April 1030 in het 36ste jaar zijns levens.

Van al de Mohamedaansche overheerschers is er geen, die onder de aanhangers van den Profeet hooger geldt dan hij, wegens zijne krijgsbedrijven en zijne trouwe navolging van de leer des Korans, voor zoo verre die betrekking heeft op het bekeeren van andersdenkenden. Zijn zoon volgde hem in de regering op, maar bij den dood van dezen verscheen een ander volk, de Turken, op het tooneel der Indische wereld.

Reeds in het begin der elfde eeuw vormden deze een der talrijkste en meest geduchte herdersvolken. Tijdens de regering van Mahmoed was de roep van hunne dapperheid tot dezen doorgedrongen, en had hem verontrust, daar zij in grooten getale de steppen van Bucharije doorkruisten. Op eenen vriendelijken toon had de Sultan eenmaal eenen Turkschen afgezant gevraagd, op welke hulp, hij, wanneer hij aangevallen werd bij hen kon rekenen. „Schiet dezen pijl af," had de Turk gezegd, terwijl hij een pijl in de hoogte hield, „en 50,000 ruiters zullen zich onder uwe vanen scharen; neem een tweeden uit mijnen koker, en hun getal zal zich verdubbelen; is dit nog niet voldoende, zend dan mijnen boog tot een teeken aan onze stammen, en

tweemaal honderddnizend krijgslieden zullen aan uwe oproeping voldoen."

Mahmoed had met inwendige onrust dit antwoord aangehoord; maar de onweerswolk, die hij met bezorgdheid zag opkomen, zoude zich eerst na zijnen dood ontladen. Vier eeuwen lang hadden de Turken zich uitgebreid. Mahmoed had de onvoorzigtigheid gehad, van gehoor te geven aan hun verzoek om met hunne kudden runderen en schapen, den Oxus te mogen overtrekken, en zich in de onbewoonde deelen van Khorassan te vestigen. Aanvankelijk hadden slechts drie broeders, de zonen van een stamhoofd, Seldsjuk genaamd, van dit verlof gebruik gemaakt; evenwel was hun getal spoedig sterk vermeerderd, daar elke dag nieuwe benden had aangebragt, maar gedurende de regering van hunnen weldoener, had deze geene reden, om hunne nabijheid te betreuren, en er schijnt tot op dien tijd geene klagt over hen gerezen te zijn.

Ofschoon meer Turksche aanvoerders vroeger onder de buitenlandsche regeringen, die zij dienden, tot de hoogste bevelhebbersplaatsen opgeklommen waren, zoo als b.v. de Mamelukken te Bagdad, en Aloeptoegin zelf, de stichter der toenmalige dynastie, zoo waren toch de Seldsjukken de eerste, die in de latere tijden blijvende bezittingen ten zuiden van den Oxus verwierven.

Van lieverlede gelukte het den Turken de regerende koninklijke familie uit Ghiznee te verdrijven, die toen in de Indische bezittingen eene toevlugt zocht. Maar juist deze ramp gaf aan de Hindoevorsten gelegenheid, om zich tot eenen heiligen oorlog (1043) te verbinden. Aanvankelijk was de fortuin hun gunstig; zij tastten zelfs de vesting en de stad Nagrakote aan, van welker inneming en plundering door de Mohamedanen vroeger gesproken is. De bezetting, die van allen toevoer afgesneden was, en die reeds alle voorraad opgeteerd, en ook van Lahore geen hulp meer te hopen had, moest zich onvoorwaardelijk overgeven. In hunne blijdschap over de behaalde voordeelen rekenden de Hindoes reeds op de geheele herwinning hunner onafhankelijkheid en op de herstelling hunner talrijke geloofsbelijdenissen in al den vroegeren glans en al de vroegere magt. Het kunstmiddel, dat voornamelijk een bijgeloovig volk geestdrift kan inboezemen, namelijk het wijzen op eene onmiddelijke en duidelijke tusschenkomst der Voorzienigheid, gelijk het bij zoo vele gelegenheden en aan zoo vele plaatsen gediend heeft, om op het volk te werken, bleef ook hier niet achterwege. Door de hoogste overheidspersonen werd openlijk en algemeen verspreid, dat er

een bode uit den hemel verschenen was aan den Radjah van Delhi, die door de Mohamedanen eenige jaren vroeger bij Nagrakote meedogenloos mishandeld was, en hem verkondigd had, dat nu de tijd aangebroken was, om de hem aangedane beleedigingen te wreken, dat er reeds strenge strafoefeningen te Ghiznee hadden plaats gehad, en dat hij den Radjah in zijnen tempel te Nagrakote verwachtte. Dit berigt werd algemeen geloofd. IJveraars voor het geloof, uit alle standen, kwamen het getal der strijders van den Radjah vergrooten, die zich weldra aan het hoofd van een talrijk leger zag, dat op de hulp des hemels vertrouwde, en bereid was elk gevaar te tarten, ja het uiterste te wagen. Met deze dweepzieke benden belegerde hij Nagrakote, dat spoedig in zijne handen viel. Den volgenden morgen stond werkelijk midden in een tuin een beeld, dat in alle opzigten overeenkwam met het vroegere geliefde afgodsbeeld, dat sedert eeuwen aangebeden, en voor eenige jaren door de sabelhouwen van den woesten Mahmoed vernield was geworden. Groot was de vreugde der verbaasde geloofshelden; zij riepen uit, dat hun God uit Ghiznee teruggekeerd was. Men dacht er niet aan, om den Radjah, of de Bramienen van list te verdenken; veeleer werd algemeen dit zigtbaar wonder aan de geheimzinnige kracht des afgods toegeschreven. De roep, die hier van uitging, vermeerderde het aanzien van het heiligdom, waarheen zich dagelijks duizenden uit alle deelen van Hindoestan begaven, om daar te bidden, en de godspraak over alle belangrijke aangelegenheden te raadplegen. De offers in goud, die daarbij aan den tempel gebragt werden, wogen volgens het geschiedverhaal ongeveer tegen de schatten op, die Mahmoed uit Hindoestan weggevoerd had.

De uitkomst door den Radjah van Delhi op deze wijze verkregen, boezemde de vorsten van den Pendsjab en van andere deelen van Hindoestan zulk een vertrouwen in, dat een geschiedschrijver van dien tijd schrijven kon: „terwijl zij vroeger uit vrees voor de Muzelmannen, als vossen zich niet buiten hunne holen waagden, gedroegen zij zich thans als leeuwen, en daagden hunne tegenstanders openlijk tot den strijd uit.”

Drie der verbondene Radjahs trokken met een leger, bestaande uit 10,000 ruiters en eene tallooze menigte voetvolk, op Lahore aan, en belegerden het. De belegering duurde zeven maanden. De Mohamedanen streden op leven of dood; zij verdedigden de stad in iedere straat, want de muren waren spoedig tot puinhoopen geworden. Aan alle uit-

redding wanhopende, verbonden zij zich door eenen plegtigen eed te overwinnen of te sterven, en deden toen eenen uitval. Deze vermetele daad bragt hun redding aan, want daar zij zich onverwacht op den vijand wierpen, sloeg deze op de vlugt, en leed een groot verlies.

Hofintrigues en onderlinge oorlogen tusschen de Hindoevorsten volgden spoedig op de eerste roemvolle wapenfeiten, tot dat tegen het einde der 14de eeuw de Mongolen hunne wapenen naar Hindoestan wendden.

Reeds in het jaar 1240 waren de horden van Dsjingiskhan in Lahore gevallen, hadden het geplunderd en duizenden der bewoners in slavernij weggevoerd, doch het onweder, dat Hindoestan van dezen kant bedreigde, trok gelukkig voor ditmaal af.

Toen verscheen Timoer-Bey — in Europa meer bekend onder den naam van Tamerlan, (de lamme Timoer) — op het tooneel der geschiedenis. Hij werd in 1336 geboren te Resh, 130 mijlen ten oosten van Lahore, en ongeveer 30 mijlen ten zuidoosten van Samarkand gelegen; van moederszijde was hij een afstammeling van Dsjingiskhan en zijn vader bezat de provincie Kesh in leen.

Zijn eerste streven was gerigt op verovering, en reeds in zijne vroege jeugd zweefde het denkbeeld der wereldheerschappij hem voor den geest. Zijne leerschool was de strijd om het bevelhebberschap over de verschillende stammen, waarin de Mongolen verdeeld waren. Het gelukte hem het bezit der provincie Kesh en het bevel over een leger van 10,000 man te verwerven. Op vijf en twintig jarigen leeftijd bewees hij den Emir van Khorassan en Trans-Oxanië gewigtige diensten tegen de Gheten, die zijn gebied verwoest hadden. Ter belooning van deze diensten gaf de Emir hem zijne zuster tot vrouw, maar nadat deze gestorven was, begon Tamerlan vijandelijkheden tegen zijnen zwager, en nam zijne hoofdstad, het oude Balk, in. De vesting werd geslecht, de kinderen van den Emir werden omgebragt, en zijn eigendom, zijne schatten en zijn harem werd de buit van den veroveraar.

Dit geschiedde in het jaar 1370. Tamerlan koos Samarkand tot den zetel zijner regering, omringde het met sterke vestingwerken, en versierde het met prachtige paleizen en tuinen. Zijne aanvankelijke veroveringen schenen hem slechts een flaauw schijnsel van een nog roemvoller toekomst; eergieriger dan eenige groote veroveraar vóór hem beschouwde hij de geheele aarde als zijn uitsluitend eigendom. „Even als er slechts één God in den Hemel is," zeide hij, „zoo mag er ook op aarde slechts één Heer zijn." Nadat hij Toeran, d.i. de landstreek

langs den Oxus, had onderworpen, streefde hij naar de verovering van een deel van Iran, waar zich een groot aantal onafhankelijke vorstendommen op de puinen van het rijk van Dsjingiskhan opgerigt hadden. Hij had spoedig de provinciën Khorassan, Siestan en Saboelistan veroverd, en begon toen zijn eersten oorlog tegen het eigenlijke Perzië, waarmede hij zich drie jaren lang bezig hield. Twee dynastiën streden in dat rijk om den voorrang, en dit stelde de Perzen buiten staat, om een welberaamden en krachtigen tegenstand te bieden. De dynastie van Mosasser heerschte in het Perzische Irak en in de provincie Fars, en die van Ilchane in Arabisch-Irak en in Aberbidsjan. Sjadsjaba, die toen in de eerstgenoemde landstreken heerschte, onderwierp zich zonder tegenstand te bieden, en gaf zelfs zijne dochter aan den kleinzoon van Tamerlan tot vrouw. Sultan Ahmed, de souverein der andere provincie, bood tegenstand, maar werd spoedig overwonnen en tot onderwerping gedwongen. De naburige staten volgden zijn voorbeeld. Georgië, Sjirwan, Gilan, Armenië, Mesopotamië en Perzië bogen zich onder het juk van den veroveraar.

Gedurende den togt van Tamerlan naar Perzië verhief Tokatmisch, de Khan van westelijk of Groot-Tartarije, de vaan des oproers, maar hij ontving spoedig de straf voor zijne vermetelheid. Het leger van Tamerlan, dat zoo pas zijne zegepraal in Perzië gevierd had, verspreidde zich door Tartarije. De Dsjetten en andere volken van Mongolië werden overwonnen, hunne opperhoofden Khodsja, Aglien en Kamar-eddin tot aan de rivier Irkisch vervolgd. De officieren van het leger van Tamerlan wilden de herinnering aan de uitbreiding hunner noordwestelijke veroveringen voor de nakomelingschap bewaren, en beeldden hunne wapenen en andere kenmerkende voorwerpen af op de stammen der reusachtige beukenboomen van de groote bosschen, die zich langs de oevers dezer rivier uitstrekken. Nadat Tokatmisch aan de oevers van de Wolga een beslissenden slag verloren had, zocht hij zijn heil in de vlugt. Den daarop volgenden winter (1391) bragt Tamerlan in feestelijkheden te Samarkand door, maar toch wist hij te midden daarvan de toerustingen tot zijn volgenden togt voort te zetten. In het jaar 1392 verliet hij de winterkwartieren, en ondernam eenen togt, die vijf jaren duurde. Hij voltooide in dien tijd de onderwerping van Perzië, nam Bagdad en de vestingen van Mesopotamië in, vervolgde zijne veroveringen in Armenië en Georgië, versloeg Tokatmisch ten tweede male, trok de Donau, den Dnjeper en den Don over, en drong tot in Rus-

land door, welks heilige hoofdstad, het tegenwoordige Moskou hij innam.

Hierna had hij eenige rust noodig, en bragt het volgende jaar in Trans-Oxanië in feesten en vermakelijkheden van allerlei aard door. In de nabijheid zijner hoofdstad had hij een prachtig paleis doen bouwen, en aan zijnen zoon Tsjah-Rokh, de souvereiniteit over Khorassan, Siestan en Muzanderan tot Feroutskoub en Ri gegeven, en hem Herat tot woonplaats aangewezen. Hij ontving een gezantschap van den keizer van China, en ofschoon reeds 62 jaren oud, waren zijne levenskracht en bedrijvigheid nog opmerkelijk. Te midden van het gedruisch der feesten, was hij vrolijk en uitgelaten, maar juist toen werd de moeijelijkste zijner ondernemingen bedacht. Hij vormde namelijk het plan tot de verovering van Hindoestan, waartoe de jammerlijke toestand des lands, den lust bij hem opgewekt had. Alle staten vreesden reeds de nadering van den verschrikkelijken Tamerlan, wiens hoogmoed door zoo vele behaalde zegepralen geprikkeld was. Zijne Emirs, die van rijkdom en eer verzadigd waren, verzetten zich tegen dezen togt, maar Tamerlan wist hunnen tegenstand vruchteloos te maken, door zich te beroepen op den Koran, en hun de heiligheid van eenen oorlog tegen zulke afgodische volken te bewijzen. Zijn kleinzoon, Pir-Mohamed, werd met een observatie-korps vooruitgezonden, en Tamerlan verliet op het einde van Maart 1398 zijne hoofdstad Samarkand. Op den weg naar Hindoestan viel hij eerst de volkstammen aan, die de besneeuwde bergtoppen bewoonden, en die hij als afgodendienaars en roovers haatte; velen liet hij door het zwaard ombrengen. Evenzoo roeide hij verscheidene stammen der Afghanen uit. Na eenen moeijelijken togt van zes maanden kwam hij aan de oevers van den Indus aan, waarover hij een schipbrug sloeg, op dezelfde plaats, waar zich de Sultan Tsjoebal-ud-Deen, toen hij voor Dsjingiskhan vlugtte, had laten overzetten.

Tamerlan kenmerkte zijne nadering tot Delhi door eene verschrikkelijke reeks van slagtingen en verwoestingen. Hij trok langs den Indus tot aan diens zamenvloeijing met de Tsjinab en Ravo, waar zich de sterke stad en vesting Toeloemba verhief. Moeltan, Bhotnir en Lony vielen in zijne magt. Te Panipat gekomen trok hij met 700 man over de rivier, om Delhi te verkennen. Toen de bewoners van Delhi zulk een gering getal strijders zagen, deden zij met 5000 man ruiterij en voetvolk en 27 olifanten eenen uitval. Eene schermutseling greep plaats, waarbij de Hindoes moesten wijken. Bij deze gelegenheid vernam Ta-

merlan, dat het getal der gevangenen sedert zijn overtogt van den Indus tot 100,000 geklommen was, en dat deze, toen zij het gevaar bemerkten, waarin de kleine door hem aangevoerde bende verkeerde, hunne vreugde niet hadden kunnen verbergen, zoodat zij zich waarschijnlijk op den dag des gevechts bij hunne landgenooten zouden voegen. Hij liet hen daarom allen ombrengen. Eenigen tijd later behaalde hij eene volkomene overwinning onder de muren van Delhi, die door de plundering dezer stad gevolgd werd. Zijn leger maakte bij deze gelegenheid eenen rijken buit en vele gevangenen. Daarna veroverde hij Miroet, welks wallen hij had doen ondermijnen en in de lucht springen, en zette langs het gebergte van Sewalik zijnen togt voort, dien overal door vuur en zwaard teekenende, tot dat hij de oevers van den Ganges bereikt had. Van daar trok hij in April 1399 over Kaboel naar Samarkand terug.

Tamerlans verdere loopbaan is bekend. Na den krijg in Hindoestan gevoerd, begon hij den strijd tegen Bajazet, den keizer der Ottomanen, die met diens volkomen nederlaag en gevangenneming eindigde. Later belegerde hij Smyrna, dat de uiterste grens zijner westelijke veroveringen was. In Samarkand teruggekeerd ontving hij, als Opperheer van Azië, gezantschappen van verschillende natiën, en vierde de bruiloft van zes zijner kleinzonen met voorbeeldelooze pracht en luister. Nog niet verzadigd van overwinningen, begaf hij zich naar China, om ook dit land te veroveren, maar hij stierf onderweg te Otra, op den 19den Februarij 1405, in het 71ste jaar zijns levens, het 36ste zijner regering.

Het tijdperk dat tusschen den tweeden en derden inval der Mongolen in Hindoestan ligt, wordt gekenmerkt door den aanhoudenden strijd, dien de enkele staten, welke zich meer en meer onafhankelijk zochten te maken, tegen de zwakke regering van Delhi voerden. Maar toen zij hunne onafhankelijkheid herwonnen hadden, leefden zij in bijna onafgebroken krijg met elkander, en het kon dus niet missen, of de op buit en veroveringen beluste naburen moesten in een land, dat door inwendige tweedragt was verzwakt, weinig tegenstand vinden.

Onder zulke omstandigheden naderde het jaar 1526, waarin de vierden inval der Mongolen in Hindoestan voorviel, onder aanvoering van Baber. Weinige veroveraars van Hindoestan verdienen zoozeer eene nadere beschrijving als Baber.

Hij onderwierp niet slechts een groot deel des lands, maar gaf het ook

eene dynastie, waardoor zijn naam naauwer met de geschiedenis verbonden werd, dan die van Dsjingiskhan of Tamerlan. Baber was de zesde afstammeling van den laatstgenoemden veroveraar, en een waardig erfgenaam van een aanzienlijk deel zijner bezittingen. Zijne krijgs- en staatkundige maatregelen waren evenzeer doordacht, als zij met standvastigheid volgehouden werden. De uitgestrekte bezittingen van zijnen grootvader Abasaid waren onder de zonen van dezen vorst verdeeld geworden. Een van hen, Ahmoed Mirza, verkreeg Samarkand en Boekhara; Balk en Bactrië kwamen aan een anderen, en een derde, Aloeph-Bey, ontving Kaboel. Omar Sheik of Mirza Sjekh (Sheik is een Arabisch woord, dat oudste of hoofdman beteekent) de vierde zoon en Babers vader, zoude eerst Kaboel verkregen hebben, maar werd levenslang verbannen naar Ferganah, in het bovenland van den Jaxartes, een kleine maar vruchtbare landstreek, waarvoor Baber later steeds eene groote voorliefde koesterde. Baber werd in 1483 te Indisjah geboren. Zijn vader stierf plotseling ten gevolge van eenen val, en nu werd Baber door de edelen des lands in 1494 op den troon geplaatst, en nam den naam aan van Zehir-ud-Din, of beschermer der Godsdienst. Omar-Sheik was met zijn broeder en zwager in oorlog gewikkeld, en de jeugd van den jongen koning had bij dezen de hoop gewekt, dat zij zich gemakkelijk voldoening verschaffen, en zijn rijk zonder moeite bemagtigen konden. Zoo het heette met het doel om hem voor dit dreigende gevaar te bewaren, hadden Babers bloedverwanten het plan gevormd, hem naar het gebergte te voeren, maar deze doorzag hunne bedoelingen en bereidde zich ter verdediging. Een zijner hovelingen, die met den vijand verstandhouding hield, werd betrapt, voor den koning geroepen, en door dezen eigenhandig gedood. De aanslag der verbondenen op zijne hoofdstad mislukte intusschen geheel; eene verwoestende ziekte was eensklaps onder hunne paarden uitgebroken, die dagelijks bij honderden stierven. Men haastte zich toen om den vrede te sluiten. De Khans van Kaschgar en Khoestan, die later hunne benden tegen hem aanvoerden, werden even spoedig genoodzaakt den vrede te vragen. De landvoogd van Ashira stond tegen hem op, maar Baber belegerde zijne hoofdstad, en dwong hem met een zwaard om den hals en een lijkkleed om de schouderen geslagen voor hem te verschijnen. Van daar begaf hij zich naar Sjarokia, waar hij eene ontmoeting had met zijnen oom van moederszijde, die zich met hem verzoende. Daar Aratiba de koning van Samarkand, eene der provin-

ciën, die aan zijnen vader behoord hadden, bezet hield, besloot hij deze weder te veroveren, en trok met zijn leger derwaarts. Deze oorlog had reeds drie jaren geduurd toen Aratiba, die door zijnen bondgenoot, den beheerscher van Turkestan, verlaten was, zich met 300 ruiters op weg begaf, om Khosroe-Schah, het opperhoofd van Khendus, tot een bondgenootschap over te halen. Baber maakte zich zijne afwezigheid ten nutte, trok ijlings naar Samarkand, bemagtigde die stad, en beklom, met toestemming van de meerderheid des adels, op 15 jarigen leeftijd den troon. Eenigen der hoofdlieden waren ontevreden, dat hij de stad niet ter plundering overgegeven had, verlieten hem, en schaarden zich onder zijnen broeder Dsjihanghir Mirza, voor wien zij de provincie Indisjah eischten. Toen deze eisch tot Baber kwam, was hij niet in staat om zijnen toorn te bedwingen, en barstte in verwijtingen uit, die zoowel zijne aanhangers, als hen, die hem verlaten hadden, moesten krenken. Deze onvoorzigtigheid beleedigde hen, die hem getrouw gebleven waren, dan ook zoo zeer, dat velen tot den vijand overliepen. Het gevaar, waarin hij zich bevond, werd nog vermeerderd, door dat hem eene zware ziekte overviel, die zijn leven bedreigde, dat hij slechts daardoor behield, dat men hem zijn voedsel door middel van vochtig gemaakte boomwol liet inzuigen. Toen hij weder hersteld was, vond hij de aangelegenheden des rijks in de grootste verwarring: officieren en soldaten, die hem als verloren beschouwden, begonnen voor zich zelven te zorgen, en Ali Dhost Taghai bragt zelfs het valsche berigt van zijnen dood aan de opstandelingen te Indisjah over. In dezen nood wendde Baber zich tot zijnen oom Mahmoed om hulp; maar ofschoon deze zich aanvankelijk tot zijne ondersteuning haastte, gaf hij, die ongeschikt was voor den oorlog, gehoor aan de listige voorslagen der verbondenen, en nam den terugtogt aan.

Deze ramp werd door den geheelen afval van het leger gevolgd met uitzondering van drie honderd man, die Baber getrouw bleven, en zijne verbanning en ongeluk met hem deelen wilden. Met dezen sloeg hij zijn kwartier op in Kotsjeid, eene kleine stad, die naauwelijks twee honderd man bergen kon, maar weldra keerde de kans, zoodat hij reeds in 1499 het rijk zijns vaders heroverd had. Eene onbezonnene daad maakte hem echter ten tweede male tot eenen vlugteling. Een deel der opstandelingen, die zich overgegeven hadden onder voorwaarde, dat zij hunne have en goed met zich mogten nemen, werd onder zijne goedkeuring door zijne aanhangers geplunderd. Die goedkeuring was met

te veel overhaasting verleend, en, zooals Baber zelf in zijne gedenkschriften zegt: „in krijgs- en in staatszaken moet men niet handelen, voor men de dingen van alle kanten bezien heeft." Nogmaals door zijn leger verlaten, dwaalde hij barrevoets, slechts door weinigen gevolgd, in het gebergte rond, en volgens zijn eigen verhaal waren de voeten zijner volgelingen zoo hard geworden, dat rotsen of steenen hen niet meer deerden. Afgemat door al den tegenspoed, dien hij ondervond, verloor hij zijn geduld, en zeide tot zich zelven: „Beter ware het, het aangezigt der menschen te ontvlugten, zoo ver mijne voeten mij konden dragen, dan mij in zulk eenen kommervollen staat aan hunne oogen te vertoonen." Hij besloot dus naar het noordelijke China te reizen. Maar geheime betrekkingen, die hij steeds met zijn geboorteland, Ferganah, onderhield, deden hem weder hoop vatten, ofschoon zijne vijanden hem steeds op de hielen waren. Zelfs werd hij aan hen verraden, maar wist toch zich weder vrij te maken. Zoo dwaalde hij een geheel jaar in het gebergte rond, tot hij, alle hoop opgevende, om weder in zijne bezittingen hersteld te worden, zijn geboorteland vaarwel zeide, en besloot zijn geluk in Khorassan te beproeven. Hoe rijk aan gebeurtenissen zijn leven toen reeds zijn mogt, was hij toch niet ouder dan 23 jaren. De treffende bijzonderheden, die hij in zijne levensbeschrijving mededeelt omtrent dezen tijd van beproeving, gunnen ons een blik te slaan in de ziel van den merkwaardigen man. De schildering van zijn gevoel, en de veerkracht van zijn geest is in de hoogste mate belangwekkend; het eene oogenblik ontlast hij zijn gemoed door tranen, het andere verheugt hij zich in het vooruitzigt op eenen beteren toestand. De overeenstemming in toon en kleuren, die de schilderingen kenmerkt, welke in het eerste gedeelte zijner gedenkschriften voorkomen, maken het waarschijnlijk, dat die gelijktijdig vervaardigd zijn. De Engelsche geschiedschrijver Elphinstone zegt naar waarheid van hem, dat op al zijne togten in oorlog en in vrede „bloemen, boomen en schoone landschappen nooit voor hem verloren gingen." Misschien was dit zoo, omdat meer dan bij anderen zijn hart daarvoor open stond, maar zoo veel is zeker, dat hij ons daardoor in staat gesteld heeft een dieperen blik in zijn binnenste te slaan, dan bij eenig ander historischen persoon der Aziatische wereld mogelijk is.

Op eenmaal bescheen hem een beter gesternte. Door een verbond, gesloten met de Mongolen, die zich toen in Bactrië ophielden, bragt hij deze op zijne zijde, en daardoor weder magtig geworden, kon hij aan de herovering van Kaboel denken. Zoowel deze stad als Ghiznee vielen

met de daaraan grenzende provinciën bijna zonder slag of stoot in zijne handen. Hij stichtte alzoo een rijk, en beheerschte dit gedurende 22 jaren, eer hij de verovering van Hindoestan ondernam; zijne nakomelingen behielden het tot aan het einde der 17de eeuw.

Eindelijk in het jaar 1514 ving hij zijnen togt naar Hindoestan aan. Daar echter de vorsten, welke hem in het geheim geroepen hadden, spoedig bleken verraders te zijn, keerde hij weder naar Kaboel terug, waartoe hem ook nog andere omstandigheden drongen. Maar weldra hervatte hij zijnen togt, en had er voor Delhi eene ontmoeting plaats tusschen eene legerafdeeling van Baber en de Hindoes. De laatste werden op de vlugt gedreven, en de gevangenen gruwzaam vermoord. De hoofdslag werd den 20sten April 1526 geleverd bij Panipat. De Hindoes werden daar geheel verslagen en Agra en Delhi vielen in handen van den overwinnaar. Baber zegt van dezen zegepraal in zijne gedenkschriften: „Sedert de dagen van den gezegenden profeet tot op onze tijden hebben drie vreemde koningen Hindoestan veroverd, Mahmoed van Ghiznee, Sultan Mahmoed Goori en ik. De beide eersten waren magtige vorsten, maar hadden als tegenstanders slechts de Radjahs van kleine rijken; ik daarentegen, wien de geheele magt der Uzbekken met het verlies mijner noordwestelijke bezittingen bedreigde, ik trok met een leger, van niet meer dan 12.000 man, de legertros daaronder begrepen, tegen den beheerscher van geheel Hindoestan op, wiens leger uit 100,000 man en 1000 olifanten bestond. Tot belooning van mijn vertrouwen op God, liet mij de Allerhoogste zulk eene groote daad niet te vergeefs ondernemen, maar gaf mij daarvoor de zege over mijn geduchten vijand en den schepter over Hindoestan."

De heerschappij der Mongolen was echter aanvankelijk zoozeer verfoeid in Hindoestan, vooral bij de Afghaansche vorstenfamiliën, dat zij overal vijanden vond. Ook het klimaat, waaraan de Mongolen niet gewoon waren, dunde hunne rijen, zoodat de aanvoerders des legers Baber smeekten, om weder naar Kaboel terug te keeren, maar hij gaf hun ten antwoord, dat een rijk, welks verovering hem zoo veel moeite gekost had, hem slechts met zijn leven ontnomen konde worden. Tevens liet hij bekend maken, dat hij vast besloten had in Hindoestan te blijven, maar dat een ieder, die de veiligheid van zijn leven boven den roem stelde, zich vrijelijk naar Kaboel begeven mogt.

Gedurende een bezoek, dat zijn zoon Hoemayoen hem uit Kaboel bragt, stierf Baber den 24sten December 1530, en werd, volgens zijn

laatsten wil, te Kaboel begraven. Hij had 38 jaren geregeerd, en stierf in het 50ste jaar zijns levens.

De bijzonderheden van zijnen levensloop zijn vervat in zijne gedenkschriften, die hij in de Turksche taal dicteerde, en die door zijn zoon zijn ter neder geschreven, terwijl zij gedurende de regering van zijnen kleinzoon Akbar in het Perzisch overgebragt werden. De taal, waarin zij oorspronkelijk geschreven zijn, wordt heden nog van de Kaspische zee tot aan de grenzen van China gesproken. Zijn zoon Hoemayoen volgde hem op met den titel van Padisjah.

Deze begon zijne regering met het bestrijden van zijnen mededinger uit den stam der Afghanen, Sjeer-Khan, die zich als koning van Bengalen opgeworpen had. De laatste ontwikkelde eene dapperheid en eene vaardigheid in het uitdenken van strategische listen, zoo als nog nooit in Hindoestan geopenbaard waren geworden.

Eens wilde Hoemayoen zijn leger door middel van eene schipbrug over den Ganges voeren, maar hij werd door den vijand verrast. Hoemayoen redde zich slechts, door zich aan het grootste gevaar bloot te stellen. Daar de schipbrug nog niet voltooid was, wierp hij zich in den Ganges. Zijn reeds door vermoeidheid uitgeput paard werd door den stroom mede gevoerd en verdronk, en Hoemayoen zoude dit lot gedeeld hebben, indien een waterdrager hem niet gered, en in een dierenhuid over de rivier in veiligheid gebragt had. Acht duizend Mongolen kwamen in het water om, daar de vijand alle vaartuigen had laten vernielen.

Dit geschiedde in 1539. De koningin viel bij deze gelegenheid in de handen des vijands. Het is eene feit der vermelding overwaardig, en strekt den veroveraar tot eer, dat zij met de grootste zorg en onderscheiding behandeld, en naar eene veilige plaats gebragt werd. Perzische geschiedschrijvers verhalen op welke bijzondere wijze Hoemayoen den waterdrager zijne dankbaarheid voor de redding zijns levens betoonde. In zijne hoofdstad teruggekeerd, liet hij hem eenen halven dag zijnen troon innemen, gedurende welken tijd hij zijnen bloedverwanten kostbare geschenken geven mogt.

In den oorlog tegen Sjeer-Khan stond Hoemayoen aan meer dergelijke gevaren bloot; eenmaal zelfs zocht hij in Khorassan te vergeefs eene schuilplaats, en, was dus genoodzaakt zich in Siestan onder de bescherming van den koning van Perzië te stellen. Maar Sjeer-Khan kwam bij de belegering der sterke vesting Katnoetsjoer door eene kruid-

ontploffing om, en met zijnen dood brak eene betere toekomst voor Hoemayoen aan. Hij heroverde de verloren provinciën, doch om die slechts eenen korten tijd te bezitten. Terwijl hij op het terras der bibliotheek te Delhi, de frissche avondkoelte genoot, werd het uur des gebeds aangekondigd; de koning, als alle getrouwe Muzelmannen stond stil, verrigtte zijn gebed, en zette zich daarna op de treden van den trap neder, totdat de Muezzin geëindigd had. Toen wilde hij zich met behulp van zijnen stok oprigten, maar deze gleed op het gladde marmer uit, en de koning stortte hals over hoofd naar beneden. Bewusteloos werd hij opgenomen, en stierf nog dienzelfden avond in het jaar 1556.

Op hem volgde zijn beroemd geworden zoon Akbar, die bij den dood zijns vaders slechts 13 jaar en 4 maanden oud was. Zijn voogd, Beiram Khan, die reeds vele bewijzen van zijne bekwaamheid en trouw gegeven had, werd zijn minister, en had zoowel het burgerlijk als het militair gezag in zijne hand. De afpersingen, waaraan hij zich schuldig maakte, deden hem echter ten laatste de genegenheid van zijnen pupil en koning verliezen, die hem echter ook toen grootmoedig behandelde.

Onder de Mongoolsche vorsten is het Akbar, die het meest voor de ontwikkeling van het Indische volk gedaan heeft. Hij werd daartoe gedreven door beweegredenen, die van zijne hooge politieke wijsheid getuigen. Geen der vreemde dynastiën, die vóór hem in Hindoestan regeerden, had zulk een zwakken steun in de openbare meening, als die uit het huis van Tamerlan, wiens afstammelingen in elk opzigt vreemdelingen waren, zoowel in het godsdienstige, als in taal en afkomst: Mohamedanen en Hindoes haatten deze vorsten evenzeer.

Het is waarschijnlijk, zegt Elphinstone, dat dit Akbar besluiten deed, zich aan het hoofd der geheele Indische natie te stellen, en uit de bewoners van dit uitgestrekte gebied, zonder onderscheid van volksaard of vaderland, een gemeenschappelijken staat te vormen. Hij jaagde dit doel gedurende zijne geheele regering na. Hindoes en Muzelmannen konden daarin tot elken trap van magt geraken, een ieder naar zijnen rang en verdiensten.

Door dezen geest bezield koos hij vrouwen uit den stand der Radsjpoeten, en deze verbindtenissen, in plaats van door de Hindoes als een verlies der kaste beschouwd te worden, werden veelmeer als zeer eervol aangemerkt. Akbar vereenigde ook de afgevallen provinciën weder met het rijk; zelfs het koningrijk Kasjemir, dat zich steeds in zijnen onafhankelijkheid gehandhaafd had, viel in zijne magt.

De laatste levensjaren van Akbar werden door huiselijke zorgen verbitterd, en naar men algemeen aanneemt, verkort. Zijne beide zonen hadden booze neigingen en gewoonten. Zijn jongste zoon stierf in dronkenschap. Zijn oudste zoon en opvolger Selim genaamd, was wreed, een wijndrinker, en kwam meer dan eenmaal tegen zijn toegeeflijken vader in opstand. Hij had zich echter vóór den dood zijns vaders met dezen, althans schijnbaar, verzoend. Akbar stierf in 1605 na eene regering van 51 jaren en eenige maanden, en liet den roem na, van de magtigste, de wijsste en waarschijnlijk ook de deugdzaamste vorst geweest te zijn uit het koninklijk geslacht, waartoe hij behoorde, Zijn roemvolle loopbaan verdient voorzeker ook daarom te meer opmerkzaamheid, omdat zijne zwakke nakomelingen van hunnen wankelenden troon zijn gevallen, terwijl eindelijk de laatst gekroonde vorst der Mongoolsche dynastie, nu zijne welberaamde poging tot herwinning zijner onafhankelijkheid mislukt is (1857), het overige van zijn leven in gevangenschap zal moeten doorbrengen.

Den 10den Octobor 1605 beklom Selim, de zoon van Akbar, in het 38ste jaar zijns levens den troon. Hij nam den titel aan van Dsjihanghir of Dsjehan-Schah, dat is: vorst der wereld, en liet de volgende pralende inscriptie op de munten zijns rijks slaan, welker nieuwe uitgave, even als de bijvoeging van hunne namen in openbare gebeden, steeds tot de eerste regeringsdaden der keizers van Delhi behoorden: „geslagen te Agra door Khosroe, den beschermer der wereld, die, boven allen, luister verleent aan het ware geloof, Dsjihanghir, zoon van den keizerlijken Akbar."

Van den glans, die deze thans versplinterde en ontheiligde magt omgaf, kan men zich een denkbeeld vormen door de verblindende pracht, die bij de krooningsplegtigheid ten toon gespreid werd. De juweelen van den kroon worden alleen op 150 millioen pond sterling (1800 millioen gulden) geschat, en 4 tonnen gouds dienden daarbij als bouwstof. Het voetstuk van den troon was met 350 Ned, ponden amber beladen, zoo dat, waar ook de troon, dien men uit elkander nemen kon, gebragt werd, nergens andere reukwerken noodig waren. De parelen en robijnen, waarmede de kroon bezet was, hadden alleen eene waarde van 2,070,000 £ sterling, (ruim 24 millioen gulden) en de ruimte, die den troon omgaf, was met kostbare brocades (goudlakens) en met goud gestikte tapijten bedekt. Reukvaten van goud en zilver waren overal aangebragt, en verspreidden de liefelijkste geuren. Drie duizend met

kamfer toebereide waskaarsen, van bijna 2 Ned. ellen lengte, in gouden en zilveren kandelabres, verlichtten het tooneel van den nacht tot aan den morgen. Een aantal der schoonste jongelingen, — op het fraaiste gekleed in gouden en zilveren weefsels, en getooid met gordels en amuletten, die van diamanten, smaragden, saffieren en robijnen schitterden, — naar hunnen rang in verschillende afdeelingen verdeeld, wachtten in eerbiedige houding de keizerlijke bevelen af. Om het geheel te kroonen, waren de Emirs des rijks, van den kapitein af, die over 400 man gebood, tot den bevelhebber over 5000 ruiters, allen van het hoofd tot de voeten, blinkende van goud en diamanten, om den troon des keizers geschaard. Zoo als de Groot-Mogol Dsjihanghir zelf in zijne gedenkschriften verhaalt, leverde deze ten toon spreiding van keizerlijke pracht een tafereel op, zooals tot nu toe nergens hier beneden gevonden was, en nimmer ergens te vinden zal zijn.

Onder de heilzame bevelen, welke de keizer bij het begin zijner regering gaf, was ook het strenge verbod op de bereiding en den verkoop van wijn, of eenige andere soort van bedwelmende dranken. Hij zegt daarin woordelijk: „Deze verordening heb ik uitgevaardigd, ofschoon het overvloedig bekend is, dat ik zelf zeer aan dronkenschap overgegeven ben, en sedert mijn zestiende jaar den wijn bovenmatig gedronken heb." De verdere beschouwingen, die de Groot-Mogol daaraan verbindt zijn zoo eigenaardig, dat eene vermelding daarvan niet onbelangrijk zijn kan.

„En voorwaar, daar ik mij dagelijks met vrolijke makkers mijner jeugd te zamen vond, de lucht van een verrukkelijk klimaat inademde, mij bewegen kon in hooge, schitterende, met alle schatten der schilder- en beeldhouwkunst versierde zalen, wier bodem met de rijkste tapijten van goud en zilver bedekt was, zoude het dan niet eene dwaasheid geweest zijn, mij niet door eenen opwekkenden drank te vervrolijken? en welke drank kan het heerlijke sap der druiven overtreffen? Maar erkent men de weldadige werkingen daarvan, dan moet men ook toegeven, dat de wijn, bovenmatig genoten, den mensch verzwakt, zijn gestel ondermijnt, en booze lusten in hem verwekt; hetgeen alles tot de nadeelige werkingen van dit beste van alle vervrolijkende middelen behoort. Wat mij betreft, ik moet bekennen, dat ik mijn hartstogt voor het drinken tot zulk een uiterste dreef, dat ik daarvan dagelijks zelfs tot een half anker gebruikte. Zoo ver ging deze mijne verderfelijke neiging, dat als ik mij een uur buiten drank bevond, mijne handen begonnen te

beven, en ik niet in staat was, stil te zitten." Het toenemen van dezen hartstogt boezemde hem ten laatste bezorgdheid in, en hij stelde zich daarom eene dagelijksche maat van een vierde gedeelte van hetgeen hij vroeger gebruikte. Nadat hij den troon beklommen had, en de aangelegenheden van den staat zijnen tijd meer vereischten, nam hij nimmer meer dan vijf bekers, en gaf zelfs zijne hoop te kennen, dat hij van lieverlede in staat zoude zijn, om zich even als zijn grootvader Hoemayoen gedaan had, geheel van denwijn te onthouden.

De waarde van het vermogen des Groot-Mogols was verbazend groot. Dsjihanghir verzekert, dat de onoverwinnelijke Tamerlan — de man die de wereld in ketenen geklonken had, en van wien Akbar de achtste afstammeling was — niet het tiende gedeelte bezeten had van hetgeen hij aanbragt, en van de kroonjuweelen die zijn vader, in de schatkamers en in kostbare meubelen had bijeengezameld. Daar hij echter zelf het bedrag wilde leeren kennen, van hetgeen in zijne schatkamer te Agra bewaard werd, had hij op 400 schalen dag en nacht alleen goud en zilver laten wegen, en, na verloop van 5 maanden was deze arbeid nog niet voltooid, en is het ook nooit geworden. Het *waarom* niet, wordt door hem niet gemeld. Men heeft van de schatten, die Akbar bij zijnen dood aan juweelen, gouden en zilveren staven, bewerkt goud en andere kostbaarheden bezat, eenen staat gemaakt, volgens welken toen acht groote gewelven met goud, zilver en edelgesteenten opgevuld waren. Aan gemunt geld bevond zich daar in ropyen, die Akbar had laten slaan 199,173, 333 Engelsche kroonen, of zes honderd millioen gulden. Aan juweelen 30,026,026 Engelsche kroonen (90 millioen gulden,) verschillende gouden afgodsbeelden ter waarde van 9,503,370 kroonen; gouden vaatwerk van allerlei soort 5,866,895 kroonen; brocades en andere gouden en zilveren stoffen 7,654,989 kroonen; porcelein en aardewerk 1,255,873 kroonen; tenten, gordijnen en behangsels 4,962,722 kroonen; 24,000 manuscripten in rijke banden 3,231,865 kroonen; kanonnen en geweren 4,287,985 kroonen; verschillende soorten van wapenen 3,777,752 kroonen; zadels, toomen en ander tuig 1,262,824 kroonen; wollen lakens 251,626 kroonen; geel en rood koperwerk 25,621. Het geheel met inbegrip van het bewerkte goud had eene waarde van 274,113,793 kroonen, of 822,344,376 gulden van onze munt.

De jeugdige dwaasheden, die door Dsjihanghir bij het leven zijns vaders begaan waren, en de misdaden, die zijn karakter bezoedeld hadden, deden weinig goeds van hem verwachten als heerscher. De eer-

ste verordening echter was wel geschikt om aan de meesten bevrediging te geven. Buiten aan de torens van het paleis, dat hij bewoonde, had hij een gouden keten laten plaatsen, door hem de keten der geregtigheid genaamd, en waaraan tachtig klokjes hingen, opdat een ieder, wien onregt geschiedde, door het aanslaan van een der klokjes, onbemerkt toegang tot zijnen souverein verkrijgen kon. Hij verminderde de belastingen, die de armere onderdanen drukten, zorgde voor de bescherming van den eigendom en het bevolken van onbewoonde streken, en maakte het reizen veiliger. Hij bepaalde, dat de kooplieden hunne goederen niet anders behoefden te laten ontpakken, dan in hunne tegenwoordigheid, en dat de troepen niet meer bij de burgers ingekwartierd zouden worden. Het oostersche gebruik, om met afsnijden van neus en ooren te straffen werd afgeschaft, en hij vaardigde eene menigte heilzame besluiten uit, waarvan de optelling te ver zoude afleiden.

Ofschoon hij op deze wijze veel tijd wijdde aan het inwendige bestuur van zijn rijk, was toch de veroveringsgeest, dien hij van zijn voorouderen geërfd had, onverzwakt gebleven. Bij al zijne veroveringsplannen, was hij er echter op bedacht, om Hindoestan niet zonder eene aanzienlijke krijgsmagt te laten, om daardoor te verhinderen, dat ook zijne zonen tegen hem opstonden. Vooral koesterde hij eene heftige ijverzucht tegen zijn zoon Khosroe, ofschoon hij in zijne gedenkschriften eene groote voorliefde voor hem huichelt. Reeds bij het leven van zijn vader had hij die vijandige gezindheid opgevat, en menigmalen op zoo buitensporige wijze aan den dag gelegd, dat de moeder van den jongen vorst door zelfmoord een einde aan haar leven gemaakt had.

Na de verovering van Dekan was het zijn plan, zijne zegevierende benden naar Samarkand te voeren, waar zijne tegenwoordigheid om verschillende redenen noodig was. Na rijpe overweging hield hij het echter toch voor raadzamer den oorlog tegen den Rana van Odajapoer voort te zetten; hij zond daarom een leger derwaarts onder bevel van zijn jongeren zoon Parvis, die door de bekwaamste en getrouwste officieren bijgestaan werd. Naauwelijks was deze evenwel bij het leger aangekomen, of hij werd teruggeroepen, omdat zijn broeder Khosroe tegen zijn vader opgestaan was. Deze jonge prins had zonder twijfel ofschoon steeds naauwkeurig bewaakt, een geheim verbond aangegaan, met de aanhangers van den Rana. Zijn oom van moederszijde was als beheerscher van Bengalen een der magtigste personen van het rijk, en had reeds vroeger zich met warmte de zaak van zijnen neef aangetrok-

ken. In Maart 1606 werd Dsjihanghir omstreeks middernacht uit den slaap gewekt, en kreeg berigt, dat zijn zoon naar Delhi gevlugt was, met het onmiskenbare doel, om zich van daar naar den Pendsjab te begeven. Eenige uren later zond Dsjihanghir zijnen gunsteling, den Emir-ul-Ômbra, met een leger uit, om Khosroe te vervolgen, en gaf hem den bepaalden last, met de meeste gestrengheid te werk te gaan, „want," zoo luidden de woorden des keizers, „waar het een strijd om het oppergezag geldt, daar bestaat geen kind of bloedverwant meer. De vreemdeling, die in het belang van het gezag handelt, is meer waard, dan duizend zonen, of bloedverwanten." Dsjihanghir volgde met alle troepen, die hij in der haast bijeen kon brengen, nadat hij aan zijne ministers last gegeven had, om de bevelhebbers op de grenzen van al het gebeurde te onderrigten, en hen op te roepen, zich onder de keizerlijke banier te scharen. Intusschen waren reeds driehonderd ruiters, waarop Khosroe op den weg naar Delhi stuitte, tot hem over geloopen, en vervolgde hij met deze zijne vlugt. Toen hij echter den Pendsjab bereikt had, was het getal zijner volgelingen tot 30,000 man ruiterij geklommen, die leefden van de plundering der distrikten, welke zij doortrokken.

Met weinig meer dan 10,000 soldaten, die hij op de snelste renpaarden en de beste kameelen had doen opzitten, vervolgde Dsjihanghir den oproerigen zoon. Bij deze gelegenheid viel er iets voor, dat de ligtgeloovigheid van den koning bewijst, en tevens een der voorbeelden oplevert van eenen verwonderlijken zamenloop van omstandigheden. Zijne eigene woorden over dit voorval luiden aldus: „Ik had mijn paard bestegen, en was daarop voortgereden, toen een man op mij afkwam, die mij persoonlijk onbekend was. Ik vroeg hem naar zijnen naam, en hij antwoordde: „„ik heet Moeran Khantsjah (de man van goede voorspellingen."" — „„De hemel zij geloofd, zeide ik, dan zullen mijne wenschen vervuld worden."" — Een weinig verder, digt bij het graf van den keizer Baber, ontmoetten wij eenen anderen man, die eenen ezel, met brandhout beladen, voor zich uit dreef, en een bundel rijs op den rug droeg. Ik deed hem de zelfde vraag, en hij antwoordde tot mijne groote vreugde, dat hij Douloeb, de man van goede voorteekenen heette. Hierop deed ik mijn gevolg opmerken, hoe bemoedigend het zijn zoude, als de derde persoon, dien wij ontmoetten Saadet, de geluk aanbrengende, ware. Men kan zich onze verwondering denken, toen wij een weinig verder een kleinen jongen zagen, die aan den oever eener beek eene koe hoedde, en op mijne tot hem gerigte vraag, het antwoord gaf:

„ „Mijn naam is Saadet, de geluk aanbrengende.”” Een kreet die van de hoogste verrassing getuigde, ontsnapte aan de lippen van mijn gevolg; ik zelf deed echter de gelofte, dat van dezen oogenblik af, alle acten mijner regering het opschrift „de drie goede voorspellingen” zouden voeren.”

Khosroe had zich in bezit gesteld van de stad Lahore, die zich aan hem overgegeven had, en belegerde de citadel, toen men hem de nadering zijns vaders aankondigde, wiens voorposten reeds zigtbaar waren. De aanval geschiedde van de zijde der rebellen onder aanvoering van vier der grootste krijgsoversten. De overwinning viel echter Dsjihanghir ten deel; Khosroe sneuvelde, en twee der oproerige generaals benevens 1000 andere gevangenen vielen den koning in handen. Allen werden op zijn bevel tot verschillende straffen veroordeeld. Eenigen moesten levend gespiest worden, anderen houten jukken om den hals dragen, of werden door de rivier gesleept. De overigen werden onder de voeten der olifanten vertreden. Dsjihanghir schrijft daarover in zijne gedenkschriften: „in het paveljoen zittende, liet ik eene menigte scherp gepunte staken in de bedding der rivier oprigten, en de 700 verraders, die met Khosroe tegen mij opgestaan waren, levend daaraan spiesen. Want,” vervolgt hij met eene ijzingwekkende koelbloedigheid, „het is niet mogelijk eene pijnlijkere straf te bedenken, daar de gestraften dikwijls dagen lang aan de vreeselijkste martelingen ten prooi zijn, eer de dood hen verlost. Alleen het schouwspel van zulk een verschrikkelijken doodstrijd kan, indien iets daartoe in staat is, anderen van trouweloosheid en verraad jegens hunne weldoeners afhouden.”

Na eene schitterende, slechts door weinige onheilen gekenmerkte regering van 32 jaren stierf Dsjihanghir in het zestigste jaar zijns levens aan eene borstziekte.

Dsjihanghir liet slechts twee zonen na Schah Dschihan of Dsjihan en Scherian of Sjeer-jan. Hij had zijne kroon bestemd voor den laatstgenoemde, maar deze bevond zich in Dekan, en Schah Dsjihan wist zijne aanhangers te bewegen, om hem bij den terugkeer aan te vallen. Schah Sjeer-jan werd geslagen, gevangen genomen en van het gezigt beroofd. Toen Dsjihan later binnen zijn hoofdstad gekomen was, nam hij maatregelen, om alle vrees voor mededingers te kunnen afleggen, en liet zijn broeder en diens beide zonen ter dood brengen. Men heeft deze gruwzame handelwijze door voorbeelden willen verontschuldigen, die de geschiedenis van Azië ongelukkigerwijze maar al te dikwijls aanbiedt,

SCHAH DSCHEHAN
EN ZIJN ZOON DARA-SCHIKOH

Lith. Gebr. Kraay, Amsterdam.

doch zelfs in Hindoestan was zulk bloedvergieten ongehoord, en Schah

, dikwijls

van den

schitte-

rd-Delhi,

het be-

j vroeger

nst werd

ıal, door

hem de

g verlie-

bet, Ar-

nannelij-

Schikoh,

b 38 en

n waren

ls in de

blik ook

vaders.

en broe-

Nog ge-

le beide

rd ech-

en dood

Dsjihan

aldelijk

igerden

vangen.

steren,

Spoedig

Sjoed-

ngten,

der

doch zelfs in Hindoestan was zulk bloedvergieten ongehoord, en Schah Dsjihan had moeten bedenken, dat de misdaden des vaders, dikwijls zijne kinderen tot iets dergelijks kunnen leiden.

Schah Dsjihan nam den 1 Februarij 1628, plegtig bezit van den troon van Delhi. Hij gaf aan Hindoestan zeer schoone en schitterende gedenkteekenen. — Hij vestigde zijnen zetel in Noord-Delhi, dat hij den naam van Schah Dsjihanabad gaf, en waar hij het beroemde paleis en de prachtige moskee liet bouwen, waarvan wij vroeger gesproken hebben. De luister van al deze scheppingen der kunst werd echter overtroffen door het mausoleum te Agra, de Tage-Mahal, door ons reeds op bl. 147 beschreven. Deze verfraaijingen deden hem de vergrooting zijner magt en van zijn rijksgebied niet uit het oog verliezen, daar hij verschillende landstreken, zoo als b.v. klein Tibet, Arracan enz., aan zijn gezag onderwierp.

Schah-Dsjihan had vier zonen, die allen toen reeds tot den mannelijken leeftijd gekomen, en begeerig waren naar den troon. Dara-Schikoh, zijn lieveling, was 42 jaren oud, Sjoedscha 40, Aureng-Zeb 38 en Moerad de jongste nog geen 30 jaren oud.

Plotseling werd Dsjihan gevaarlijk ziek, en de geneesheeren waren van meening, dat hij sterven zoude. Dara-Schikoh, die steeds in de nabijheid van zijn vader was, bevond zich in dit kritische oogenblik ook bij den zetel der regering, en bestuurde het rijk in naam zijns vaders. Hierover geraakte hij in moeijelijkheden met zijnen eerzuchtigen broeder Aureng-Zeb, die hem eenen onverzoenlijken haat toedroeg. Nog gedurende het leven des vaders ontstond er een strijd tusschen de beide broeders, die eindigde door de vlugt van Dara-Schikoh. Hij werd echter verraden, en op bevel van Aureng-Zeb vermoord. Na zijnen dood bleven de overige zonen voortdurend strijd voeren, en Schah Dsjihan die, tegen alle verwachting aan, herstelde, zond hun herhaaldelijk bevelen, om hen tot hunnen pligt terug te roepen. Zij weigerden te gehoorzamen, en Aureng-Zeb nam zelfs zijnen vader gevangen. Nadat hij ook zijnen broeder Moerad in ketenen had doen kluisteren, onttroonde hij zijn vader, en beklom in 1658 den troon. Spoedig daarna trok hij tegen zijnen hem nog weerstand biedenden broeder Sjoedscha op, versloeg dezen, en dwong hem naar Arracan te vlugten, waar hij hem liet vermoorden. Zoo bezat Aureng-Zeb de kroon zonder een enkelen mededinger.

Schah Dsjihan overleefde zijne afzetting zeven jaren, en werd gedu-

rende dien tijd uiterlijk met veel achting behandeld. Zijne regering was de gelukkigste geweest, die men in Hindoestan kende, ook was hij van al de vorsten van dit land de prachtlievendste. Elphinstone zegt van hem: „De verfraaijingen, die hij tot stand bragt, zijne mildheid, en al de pracht, die zijn hofstoet ontvouwde, waren voorbeeldeloos, ofschoon zijne voorgangers die reeds tot het bovenmatige hadden opgevoerd. Evenwel worden zijne verkwistingen in dit opzigt daardoor eenigzins geregtvaardigd, dat zij hem nooit noodzaakten de belastingen te verhoogen, noch in geldelijke verlegenheid bragten." Het grootste bewijs zijner prachtliefde was de troon, in zijn paleis te Delhi, die met het beeld van eenen paauw prijkte, welks uitgestrekte staart in natuurlijke kleuren door saphieren, smaragden en robijnen gevormd werd, welker glans ieders oogen verblinden moest. De reiziger Tavernier, die tevens handelaar in juweelen was, verzekert als geloofwaardig ooggetuige, dat deze troon ongeveer 78 millioen gulden gekost had.

Aureng-Zeb nam bij zijne troonsbestijging den naam aan van Alamgoer, of Heer der Wereld.

In het vijfde jaar zijner regering overviel hem eene ziekte, die aanleiding werd van velerlei onrust in het rijk. Zoolang de ziekte duurde was hij menigmaal in ijlende koortsen, en buiten staat een enkel woord te spreken. Eenmaal verspreidde zich zelfs het gerucht, dat hij gestorven was, en barstte de tweedragt ook reeds tusschen zijne zonen uit. Sultan Mausoem spande zamen met de grooten des rijks, maar zijne zuster Rotsjinara had eene magtige partij gevormd voor den achtjarigen sultan Akbar, den derden zoon van Aureng-Zeb. Beide partijen namen den schijn aan, alsof het enkel om de bevrijding van Schah Dsjihan te doen was.

Aureng-Zeb verloor evenwel in zijne ziekte de belangen des rijks niet uit het oog, en bleef daartoe de noodige bevelen geven, even als tot de zorgvuldige bewaking zijns vaders. Hij beval zijnen zoon Mausoem dringend aan, om in geval van zijnen dood, zijnen grootvader in vrijheid te stellen, maar liet te gelijkertijd diens wachters aanzeggen, hem geen oogenblik uit het oog te verliezen. Op den vijfden dag zijner ziekte, in de hitte der koorts, liet hij zich naar de raadkamer van de Rijksgrooten brengen, om deze te overtuigen, dat hij nog leefde. Het zelfde liet hij den 7den, den 9den en den 10den dag doen. Op den 13den dag viel hij in eene onmagt, die zoo groot en zoo langdurig was, dat de omstanders niet anders dachten, dan dat het leven hem verla-

ten had. Spoedig verspreidde zich het gerucht daarvan door de geheele stad. De koning, een oogenblik bijgekomen, vernam zulks niet zoodra, of, vreezende dat dit de bevrijding zijns vaders ten gevolge kon hebben, gaf hij bevel de hoofden der natie bijeen te roepen, om hen te overtuigen, dat hij nog leefde. Nadat hij zich van zijn leger had doen oprigten, eischte hij schrijfgereedschap, en gaf op nieuw bevel tot de strengste bewaking van den gevangene. Daarna deed hij zich het groote rijkszegel geven, deed dit in een klein zakje, en liet het verzegeld aan zijnen arm vastbinden, om op deze wijze te voorkomen, dat er misbruik van gemaakt werd.

Langzamerhand herstelde hij echter. Ontevreden met de handelingen van zijn zoon Schah-Mausoem gedurende zijn ziekte, schonk hij zijne gunst aan zijn jongeren zoon Akbar. Hij deed zelfs moeite om hem met de eenige dochter van zijnen broeder Dara Schikoh te doen trouwen, maar stuitte daarbij op den krachtigsten tegenstand. Van eene andere zijde trachtte hij zich met zijnen vader te verzoenen, dat hem ook ten deele gelukte.

Aureng-Zeb bekleedde nog gedurende verscheidene jaren den troon van Hindoestan, die onder hem den hoogsten trap van bloei bereikte. Nadat hij ook Dekan met zijn rijk vereenigd had, was hij Heer van bijna het geheele schiereiland; rekent men daarbij Kaboel en Assam, waar zijn heerschappij bestreden werd, dan strekte zijn gezag zich uit over een gebied, dat, wat zijne bevolking en rijkdom betreft, belangrijker was, dan het Romeinsche rijk in zijn bloeijendste tijdperk.

De gebeurtenis, die den grootsten invloed had op de regering van Aureng-Zeb, was het ontstaan van het Mahrattenrijk, dat van duisteren oorsprong, eenmaal het groote gebouw der Mongoolsche heerschappij om ver werpen en Engeland het bezit van Hindoestan betwisten zoude. Maharasthra, of het land der Mahratten, strekt zich over eene oppervlakte van meer dan 100 vierkante geographische mijlen, op de noordwestelijke zijde van het schiereiland uit, en wordt door ongeveer zes millioenen menschen bewoond. Het wordt door de takken van de Ghats of de Gates doorsneden, en bevat een deel der tegenwoordige provinciën Malvea, Candeisch, Aurengabad en Bidsjapoer. Aardrijkskundig beschouwd, onderscheidt het zich geheel en al van de groote vlakten van Dekan en Hindoestan.

Het is hoog, niet ligt toegankelijk, en in bergvlakten afgedeeld, waar altijd eene eenigzins hoogere temperatuur heerscht. Talrijke beken en

bergstroomen maken het land vruchtbaar. Moeijelijk te naderen voor de zware ruiterij, waaruit de voornaamste sterkte der Mongolen bestond, hadden deze het land nooit geheel kunnen onderwerpen. Zijne heuvelen en natuurlijke bolwerken waren in de magt der Opperhoofden, die slechts in naam aan den Groot-Mogol van Delhi of den Sultan van Bidsjapoer gehoorzaamden. De onophoudelijke oorlogen, die de Muzelmansche veroveraars, steeds onder elkander voerden, de onlusten, die bij den dood van elken vorst uitbarstten, moesten eenen koenen en verstandigen aanvoerder wel gelegenheid geven, om eenen onafhankelijken staat te stichten. Die aanvoerder was Sivadsjis, de grondlegger van het rijk der Mahratten.

Deze held was van voorname afkomst, ofschoon hij in armoede en ellende het openbare leven intrad. Zijn vader was een zoon van den Radjah van Odajapoer, en behoorde tot den eersten adel der Hindoes, maar zijne moeder was van eene mindere kaste; hij kon derhalve zijn geboorteland verlaten, en vreemde diensten opzoeken. Dweepziek van aard voedde hij zijn geest met de mythische heldendaden der oude Hindoe-wereld, terwijl eene strenge opvoeding in de voorvaderlijke godsdienst hem eenen doodelijken haat tegen het geloof en de belijders van den Arabischen profeet inboezemde, en hem deed zweren zijn vaderland op hem te wreken. Reeds op 17jarigen leeftijd beproefde hij het geluk zijner wapenen. Hij stelde zich aan het hoofd van een korps Mawalis, een volkstam der Mahratten, en begon met hen het leven van eenen straatroover en soldaat, waarmede in den regel alle groote veroveraars in Azië hunne loopbaan aanvingen.

Het is hier de plaats niet alle daden van Sivadsjis te vermelden, die heden ten dage nog het voorwerp der algemeene belangstelling in Hindoestan zijn. Aureng-Zeb had in de latere jaren zijner regering, in strijd met de heilzame grondbeginselen zijner voorgangers, de belijders der Hindoegodsdienst, uit blinde dweepzucht vervolgd. De prachtige tempels van Mattra en Benares liet hij met den grond gelijk maken, en moskeën in hunne plaats oprigten. De pagode van Ahmedabad, een der schoonste gedenkteekenen der nationale bouwkunde, werd door het bloed eener koe, die hij daarin liet dooden, ontheiligd. Deze heiligschennis, die de vrome Hindoes verfoeiden, verwekte wel geen oproer, maar deed overal een onuitroeibaren haat tegen de Mongolen ontstaan. Overal bestond dus neiging, om zich onder de banier van den aanvoerder te scharen, die het eerste teeken tot den opstand geven

zoude. De door Aureng-zeb gepleegde gewelddadigheden zijn dus ten deele oorzaak van de snelle vorderingen der Mahratten, daar allen, die tot elken prijs een ommekeer van zaken wenschten, zich bij hen voegden.

Nadat Siwadsji aan het hoofd zijner roofzuchtige benden bijna 50 jaren, meestal buiten bereik voor de Mongolen, Hindoestan had doorkruist, stierf hij den 5den April 1680. Zijn gezag ging over op zijnen zoon Sambadsji, die eigenlijk de stichter werd van het Mahrattenrijk, waartoe zijn vader, bij zijne onophoudelijke oorlogen en strooptogten geen tijd overig gebleven was.

Wij hebben vroeger reeds vermeld (bladz. 58) hoe de laatste levensjaren van Aureng-zeb bemoeijelijkt werden door de wederspannigheid zijner zonen, en hoe hij vol zorg voor de toekomst zijns rijks in 1707 stierf. De geschiedschrijvers hebben veel moeite gedaan, om het juiste beeld van dezen buitengewonen man te geven. De misdaden, die hij bedreef, zijn te talrijk om vergeten te kunnen worden, en toch ontwikkelde hij in den loop zijner negen en veertigjarige regering vele en groote deugden. De belangrijkste trek in zijn karakter is zijne vervolgzucht tegen de Hindoes, eene zucht die uit een staatkundig oogpunt beschouwd, bij zulk een helderzienden vorst voorzeker hoogst onverstandig te noemen is, maar die men alleen door de levendigheid van zijn gevoel verklaren kan. Men moet aannemen, dat zelfs gedurende zijne grootste afdwalingen, het zedelijk gevoel nooit geheel in zijn hart verstikt werd, en dat, wanneer zijne onbegrensde eerzucht al het betere bij hem scheen uit te wisschen, dan toch de misdaden, die hij liet bedrijven, een voorwerp van gedurige gewetenswroegingen bleven. Het bloed zijner familie, dat hij zoo meêdogenloos vergoten had, stroomde steeds voor zijne verbeelding, zoodat Aureng-Zeb, niettegenstaande hij op den grootsten troon der wereld zetelde, en alle eigenschappen bezat, om daarop te schitteren, op het toppunt van alle menschelijke grootheid, niet gelukkig kon zijn.

Eenige zijner brieven, die hij aan zijne zonen schreef, toen hij zijnen dood voelde naderen, dragen den stempel der opregtheid, en geven een verschrikkelijk beeld van de gevoelens, die hem in zijne laatste oogenblikken bezielden, toen de aardsche glans, dien hij tot zoo duren prijs gekocht had, hem begon te ontvallen. Hij schrijft hun:

„Ouderdom en zwakte zijn over mij gekomen, en de kracht mijner ledematen is gebroken. Als vreemdeling kwam ik in de wereld, en

als vreemdeling verlaat ik die. Ik weet niets van mij, noch wat ik ben, noch wat er van mij worden zal. De tijd, dien ik aan het hoofd des gezags gestaan heb, heeft niets dan kommer bij mij achter gelaten. Ik heb mijn pligt als beschermer en wachter van het rijk verzuimd; den kostbaren tijd, waarin ik werkzaam zijn konde, in ijdel streven doorgebragt. In mijn binnenste heb ik een bewaker mijner eer (het geweten), maar ik was in mijne blindheid niet in staat zijn helder licht te ontdekken. Ik bragt niets met mij in de wereld, en ik neem niets daaruit mede, dan de gebreken des ouderdoms. De eeuwigheid en de straffen, die mij daar wachten, boezemen mij vrees in. Ofschoon ik vast vertrouw op de erbarming en goedheid van God, vermeestert toch, wanneer ik terugzie op datgeen, wat ik gedaan heb, bange vrees mijne ziel. Ben ik eenmaal dood, dan is er geen tijd tot omkeeren over. Mijn hoofd buigt zich onder den last der jaren, en mijne leden hebben alle bewegelijkheid verloren. Mijne adem begint mij te begeven, en voor altijd. Ik heb groote misdaden bedreven, en weet niet welke straffen mij daarvoor wachten. God heeft u mijne zonen, het volk toevertrouwd. Ik beveel u, uwe moeder en uwe kinderen in de goedheid van God aan, want met mij zal het weldra gedaan zijn. De dood nadert mij met rassche schreden. Uwe moeder Odipoer heeft mij gedurende mijne ziekte opgepast, en wil mij in den dood volgen. Wat ik ook goed en kwaad heb gedaan, ik deed het voor u. Niemand heeft nog het oogenblik overleefd, waarin zijne ziel het ligchaam ontweek; ik voel, dat de mijne mij verlaat."

Hoe na den dood van Aureng-Zeb het rijk der Mongolen in verval geraakte, hebben wij reeds vroeger beschreven.

Terugblik op de Mohamedaansche heerschappij in Hindoestan.

Het karakter dezer periode der geschiedenis van Indië is naarmate der omstandigheden en naar gelang der verschillende scholen, die de Eu-

ropesche staatsmannen toegedaan waren, zeer onderscheiden beoordeeld geworden. Zoo ontstond de neiging om het tijdperk der Mohamedaansche heerschappij in Indië met lof te overladen, voor een gedeelte uit de persoonlijke, handels- en staatkundige vijandschap, die de Oost-Indische Compagnie in groote mate verwekt had, en die deze eenmaal zoo magtige corporatie eindelijk in 1858 voor de vele, onophoudelijk in hevigheid toenemende aanvallen deed bezwijken.

Beide tijdperken, — dat der Mohamedanen en dat der Engelsch-Oostindische Compagnie — kunnen thans als voleindigde afdeelingen der geschiedenis beschouwd worden.

Bij de volstrekte ongeloofwaardigheid der Mohamedaansche geschiedschrijvers is het inderdaad zeer moeijelijk de Mohamedaansche overheersching in het oosten historisch te schetsen.

Elphinstone merkt zeer juist op in betrekking tot Aboel-Fazel, den geschiedschrijver van Akbar:

„Er heeft een voortdurende ontboezeming van lof en verheerlijking plaats, die den lezer onwillekeurig stemt tegen den schrijver en zelfs tegen zijnen held. De ware verdienste van Akbar verzinkt in eene zee van loftuigingen, en wij moeten uit andere geschiedboeken de beweegredenen zijner handelingen, de moeijelijkheden, waarmede hij te kampen had, en de hulpmiddelen, die hem ter dienste stonden, trachten op te sporen."

Het geheele tijdperk der Mohamedaansche heerschappij in Hindoestan laat zich in de volgende woorden te zamen vatten:

Van het oogenblik af, waarop zich voor het eerst Arabische legers op de westelijke grenzen van Hindoestan vertoonden — dus sedert het einde der 7de eeuw tot aan den tijd, waarin de roem van het Mohamedaansche geslacht op het einde der regering van Aureng-Zeb verbleekte, of onder die van den laatsten koning van Delhi (1858) geheel ten onder ging, zijn de Mohamedanen roofzuchtig, trouweloos, dweepziek, bloeddorstig, wreed en wraakzuchtig geweest. Hunne geschiedenis is door alle booze hartstogten bezoedeld.

Toen Arabische legers voor de eerste maal over Kaboel naar Moeltan drongen, om zich van daar over Scinde en de oevers van den Indus te verspreiden, overtroffen zij in moed en krijgstucht de Hindoes verre.

De laatsten vertoonden slechts van tijd tot tijd eene ridderlijke vaderlandsliefde, namelijk toen de Radsjpoeten tegen de woeste vijanden

optrokkken; meestentijds echter beperkte zich de opoffering tot die kaste voor welke de nederlaag hetzelfde was als verlies van eer, rijkdom, grondbezit en magt. De veroveringen der Arabieren geschiedden meestal met weinig moeite, want een geheele schaar van inlanders stoof voor een handvol aanvallers uiteen. De gevechten der Radsjpoeten tegen de indringers, waarbij de laatsten geheel uit Scinde verdreven werden, waren zeer ongelijk, daar de Arabische kavalerie, moedig het grootste aantal vijanden aanviel, en wonderen van dapperheid verrigtte. Men kan van de Arabieren zeggen, dat zij zich even dapper in de gevechten gedroegen, die met hunne verdrijving eindigden, als in die, welke hen tot veroveraars van Scinde gemaakt hadden.

De verschillende benden, die later onder opperhoofden van gemengd Turksch en Mongoolsch bloed de noordelijke grenzen van Hindoestan overstroomden, waren niet minder dapper en zelfs nog krijgshaftiger dan de legers der Kaliefen. Toen in den loop der tijden de stichters van het Mohamedaansche rijk daaraan de uitbreiding gaven, welke nog lang de bewondering der wereld opwekte, werd die zelfde militaire tucht gezien; dezelfde heldenmoed ontwikkeld, die hunne voorgangers zoo geducht gemaakt had. Eerst later met het begin van het Europesche tijdperk geraakte de Mohamedaansche heerschappij in verval, en met haar verdwenen de krijgsdeugden van dit geslacht.

Toen Mahmoed, de opvolger van Sebehtegir zijn eerste invallen tot aan de oevers van de Dsjimma uitstrekte, bestormde hij steden, liet hij vestingen, wier bezettingen hij over de kling deed springen, slechten, en keerde hij na den geheelen weg, dien hij afgelegd had, met verwoestingen geteekend te hebben, naar Ghiznee terug, beladen met de rijkdommen en den oorlogsbuit van geheel noordelijk Hindoestan. Hij was evenzeer godsdienstig dweepend, als hebzuchtig en gretig op veroveringen, want hij verbrijzelde alle afgodsbeelden, en maakte alle tempels, die hij ontmoette, met den grond gelijk. De loopbaan en het optreden van dezen man zijn in staat den lezer een helder beeld van het karakter, zelfs van den beste onder alle zegepralende aanvoerders der Mohamedaansche benden, te geven, die in de 11de en 12de eeuw zich als bergstroomen over het noordwestelijke Hindoestan uitstortten. Lieten de souvereinen eener vroegere periode zich alleen leiden door den hartstogt eener teugellooze eerzucht, schuwden zij zelfs de meest verfoeijelijke middelen niet om hun doel te bereiken: hunne opvolgers handelden evenzoo. Sir Thomas Roe, die door koning Jacobus I van

Engeland in 1615 naar den Groot Mogol, of koning van Indië gezonden werd, schetst het hof van den besten der latere Mohamedaansche heerschers, en zijn verhaal toont ons hoe boosaardig en tiranniek zelfs deze was. Te Berhampoer vond Sir Thomas den derden zoon van den Groot-Mogol, Sultan Parvis, als opperste bevelhebber, en liet zich aan hem voorstellen als gezant van Engeland. Onder de geschenken, die hij op de audiëntie medebragt, was ook een kist met wijn; de prins liet die onmiddelijk na de audientië openen, en ging zich toen dermate aan den drank te buiten, dat hij niet in staat was, den gezant verder gehoor te verleenen.

Sir Thomas vond den vader even als den zoon aan den drank verslaafd, tot groot nadeel van diens verstand en der aangelegenheden van den staat — en die vader was de groote Dshihanghir. De familie des keizers leefde zoowel onder elkander als met den keizer zelven in bestendige twist en ontevredenheid. De Engelsche gezant vond den oudsten zoon des keizers, den erfgenaam van den troon, overtuigd van verraad en smachtend in de gevangenis; elk lid der keizerlijke familie was in bijzondere kuiperijen gewikkeld, om op den troon te komen. Erkent hij ook al, dat deze beroemde Padischah van Indië groote regeerderstalenten bezat, toch klaagt hij luide over zijne „ligtvaardigheid, laagheid, gruwzaamheid en dweepzucht.”

Daar Sir Thomas het sluiten van een handelstraktaat moest bewerken, leerde hij in het vervolg het karakter der Mahomedaansche vorsten en van een Mahomedaansch hof kennen. Alleen door de grootst mogelijke omkooping, kon hij de uitvoering verkrijgen van de overeenkomst die hij met den Padischah gesloten had. De Portugezen wedijverden in dit opzigt met de Engelschen, en schijnen hunne omkoopingen wijzer verdeeld te hebben, daar de hovelingen weinig over hunne eer bekommerd waren, maar alleen er op uit schenen te zijn, om den wedijver der beide Europesche magten te prikkelen, en zich daardoor grootere voordeelen te verzekeren. Eenmaal gaf Sir Thomas den moed geheel op. Prins Khoerram, later onder den naam Schah Dsjihan, en als zoodanig gunstig in de geschiedenis van Hindoestan bekend, moest even als alle anderen gekocht worden. Eindelijk gelukte het hem met zijne geschenken tot dezen door te dringen, en nu verhaalt genoemde gezant: „Ik liet hem door mijnen tolk zeggen, dat ik reeds sedert maanden hier was, maar gedurende ééne maand ziek was geweest, en de andere alleen met pligtplegingen doorgebragt had, zonder iets van mijnen last

uitgevoerd te hebben, die daarin bestond, dat ik eenen duurzamen vrede tot stand moest brengen tusschen hem en de Koninklijke Majesteit van Engeland, en een voor beide partijen eervol handelsverdrag sluiten, waarbij aan mijne landslieden het regt zou worden toegekend om factorijen te stichten. Hij antwoordde mij: dat dit regt reeds toegestaan was. Ik hernam, dat dit volkomen waar was, dat het aan zulk eenen zwakken draad hing, en in zijne bepalingen zoo weinig zeker was, dat het groote belang der zaak eene formele overeenkomst noodzakelijk maakte, in plaats van de gewone Firman, die elk oogenblik kon herroepen worden. Hierop vroeg hij mij, welke geschenken ik bij het sluiten van een verdrag zoude geven. Ik gaf hem tot antwoord, dat de vriendschapsband tusschen mijn rijk en het zijne nog te nieuw en te zwak was, maar dat er in mijn geboorteland vele kostbare zeldzaamheden gevonden werden, die mijn Koning hem kon zenden, en de kooplieden des lands in alle deelen der wereld zouden weten te plaatsen, indien zij eerst door eervolle voorwaarden zeker waren van eenen veiligen handel. Hij vroeg mij van welken aard de zeldzaamheden waren, die ik bedoelde, of ik daarmede juweelen en kostbare steenen meende. Ik antwoordde daarop ontkennend, zeggende dat wij onmogelijk passende geschenken voor hem konden houden, datgene wat wij eerst uit zijn land moesten halen, en dat men bij ons meende dat zoo iets, hoezeer het ten onzent eene groote, hier weinig waarde had, weshalve wij ons beijveren zouden zijne Majesteit, zulke zaken te doen toekomen, als hier zeldzaam en onbekend waren, zooals: schoone schilderijen, standbeelden in erts, koper of steen, rijke borduursels, goud- en zilverwerk. Hij hernam, dat zulks zeer fraai kon zijn, maar dat hij voor zich een Engelsch paard wenschte. Ik gaf hem tot antwoord, dat het zoowel te water als te land onmogelijk zoude zijn zoo iets te leveren, het laatste omdat de Turken het niet zouden laten passeren. Hij antwoordde mij, dat hij het vervoer over zee niet voor onmogelijk hield. Ik meende echter, dat de gevaren ter zee en de verandering van klimaat dat spoedig zouden bewijzen. Nu merkte hij op dat, wanneer men zes paarden inscheepte, er toch wel één de reis zoude wederstaan, en dat al kwam het mager aan, hij het zoude laten vetmesten. Ik verzekerde hem, dat het zulk eene lange reis niet zoude doorstaan, maar dat ik om zijner Majesteits wensch te vervullen, daarover zoude schrijven, en de inscheping aanbevelen. Nu vroeg hij mij, wat ik dan eigenlijk begeerde. Hierop stelde ik voor, dat het zijne Majesteit behagen mogt zekere

voorwaarden te onderteekenen, welke voor de veiligheid mijner landslieden, die zich in zijn gebied bevonden, en voor de rustige uitoefening van hunnen handel noodig waren; ik deed hem opmerken dat deze tot hiertoe zwaar belast werden, verlangde dat dit voortaan niet zoude geschieden, enz. Daarover geraakte zijne Majesteit in zoo grooten toorn, dat mij niets overig bleef, dan hem door mijnen tolk te doen verklaren, dat ik zijne Majesteit niet langer lastig zoude vallen, maar geregtigheid bij zijne zonen zoude zoeken, die mij ongetwijfeld genadig zouden zijn."

Verder verhaalt Sir Thomas nog de volgende bijzonderheden: „In Ramsor lagen de lijken van 100 roovers, die de koning had laten dooden. Ik trof op den weg een kameel aan, met 300 koppen beladen, die de gouverneur van Kandahar den koning ten geschenke zond. Honderd dieven in ketenen geklonken werden voor den Groot-Mogol gebragt. Zonder vele omwegen beval hij de aanvoerders door honden te laten vaneen scheuren, maar de andere op minder smartelijke wijze ter dood te brengen. De gevangenen werden over de verschillende wijken der stad verdeeld, en op de straten ter dood gebragt, onder anderen ook in de straat waar ik woonde. Twaalf honden scheurden den aanvoerder in stukken; dertien mannen zijner benden werden handen en voeten te zamen gebonden, en met sabelhouwen verwond, waarna men hen naakt en bloedend liet liggen.

Den Engelschen gezant waren boden achterna gezonden, die hem onderscheiden zaken voor eigen gebruik en de geschenken voor den Padischah brengen moesten. Deze boden werden met hunne schatten te Derampoer op bevel van Schah-Dsjihan aangehouden, die zich daarbij als een ware roover gedroeg en naar hartelust voor zich behield, wat hem aanstond, en niet uitdrukkelijk tot een geschenk voor den keizer, zijnen vader bestemd was; zelfs de geschenken voor den keizer mogten niet eerder passeren, dan nadat de gezant zich bij dezen beklaagd, en hem tot het geven van bevelen voor hunne opzending bewogen had. Toen de schatten in het leger des keizers aankwamen nam deze, niet eerlijker dan zijn zoon, die in beslag, en zoude niets teruggegeven hebben, indien de standvastigheid en de koenheid van den gezant hem niet tot nadenken gebragt, of beschaamd gemaakt hadden. Toen overlaadde de groote Padischah hem met vleijerijen, en gedroeg zich even verachtelijk als hij vroeger nieuwsgierig en hebzuchtig geweest was.

Met Aureng-Zeb ging de roem der Mongolen verloren. Hij was de

laatste der *groote* Mogols, en zijne misdaden staan in verhouding tot den glans van zijnen troon. Tegen zijnen vader en koning gedroeg hij zich verraderlijk als slecht zoon en slecht onderdaan; tegenover zijnen broeder tiranniek, eerzuchtig en gewetenloos. Zijn naam en zijn geheele leven schandvlekken in dezen opzigte, de Mohamedaansche heerschappij in Hindoestan. Alle klassen der bevolking zuchtten onder den druk van hem, den meest roemvollen aller Groot-Mogols. Radsjah Sing van Odajapoer beschrijft in een adres aan den keizer den waren toestand des volks, als volgt:

„Uwe onderdanen worden met voeten getreden, en iedere provincie van uw rijk zucht onder den druk der armoede; de ontvolking neemt toe, en zwarigheden van allerlei aard hoopen zich op. Uwe soldaten morren; de handel is ontevreden. De Mohamedanen verbergen hunnen onwil niet; de Hindoes lijden bitter gebrek. Groote hoopen volks, wien het noodigste faalt, zien nergens hulp in hunnen nood. Hoe kan de keizer het met zijne waardigheid overeenbrengen, om betaling van lasten te vorderen, waar het volk in zulk eenen erbarmelijken toestand verkeert."

De smaak en de ijver voor architectuur, die aan eenige Mohamedaansche vorsten eigen waren, verdienen grooten lof. Men moet echter niet vergeten, dat een krachtige dweepzieke godsdienstijver aanleiding gaf, om prachtige moskeën op te sieren, met hetgeen aan heidensche tempels ontroofd was. De Koran schrijft voor, dat men veel kosten moet aanwenden voor de verfraaijing der graven, waarom dan ook de grafplaatsen van de gestorvenen zeer dierbaar zijn aan de Mohamedanen, en het hun ten allen tijde waren. Deze karaktertrek vertoont zich evenzeer in de met tulbanden voorziene grafteekenen van Smyrna of Stamboel (Konstantinopel) als in de prachtige graftomben, die de latere vorsten voor de afgestorven leden hunner familie lieten oprigten, en overal bewijzen de Mohamedanen den grootsten eerbied voor hunne geliefde dooden. Ja, midden in den krisis, die het lot van zijn huis bedreigde, liet de erfgenaam van de afgezette dynastie van Oude in 1858 een prachtig grafteeken oprigten, op de begraafplaats Père la Chaise te Parijs.

Heerschzucht, godsdienstige en kinderlijke vroomheid gaven het aanzijn aan verscheidene der grootste gebouwen in het Mohamedaansche Hindoestan. De prachtige paleizen van Ghiznee, Delhi, Agra en Lucknow hebben hun ontstaan te danken aan de hooggestemde eerzucht en

de liefde tot staatkundigen luister, die de Mohamedaansche koningen en veroveraars zoo zeer kenmerkt.

Maar hoe groot de prachtliefde der Mohamedaansche hoven in Hindoestan ook ware, het volk is daarvan vrij gebleven: slechts enkele grootsche of smaakvolle gebouwen en fonteinen zijn hier en daar door de bewoners der steden of Zemindars, tusschen de moskeën en grafteekenen geplaatst geworden. Ook bij de westelijke Mahomedaansche natiën kan men dezelfde eigenaardigheid opmerken van de aankomst der eerste Saraceensche roovers af, tot op den val van den laatsten Groot-Mogol. Van tijd tot tijd verrezen wel, uit zucht tot navolging van den heerschenden smaak der vorsten voor architectuur, gebouwen, die eenigermate op hunne groote voorbeelden geleken, maar zij lieten geen blijvend spoor van ontwikkeling van den smaak of van technische vaardigheid achter. Toen Mahmoed van Ghiznee op zoo grootsche wijze in deze stad den roof verkwistte, dien hij uit Hindoestan mede gebragt had, wedijverde wel zijn volk met hem in glans en in architectonischen bouwlust, maar meer uit voorbijgaanden luim. Korten tijd daarna zonk het weder in zijne onverstoorbare apathie en grove zinnelijkheid terug, waaruit het alleen door de stem van godsdienstige dweepzucht of door bloeddorst gewekt kon worden.

De handelwijze der vorsten tegenover elkander, hetzij zij beheerschers van groote staten of kleine Radjas zijn, was meestal trouweloos. De voorschriften van den Koran, die hun geboden, elkander regtvaardig te behandelen, en vriendschap en vertrouwen te koesteren voor de vorsten van dezelfde godsdienst, waren in zulke algemeene uitdrukkingen gegeven, dat zij verschillend opgevat konden worden, en hiervan maakten de koningen en Radjahs een ruim gebruik. De geschiedenis kan geene trouweloosheden aanwijzen van vorsten tegenover vorsten, die haar gelijken niet vinden in Hindoestan, en in de meeste gevallen overtreffen zij in afschuwelijkheid alles, wat in eenig deel der wereld door de gruwzaamste tirannen gedaan is. De geschiedenis der in de vorige bladzijden opgetelde dynastiën, vertoont eene lange reeks van schandalen, door de meest trotsche en geloovigste vorsten van den Islam bedreven. Geen verraad werd te laag geacht, dat niet de eene geloovige vorst zich tegen den andere veroorloofd zoude hebben. Besliste dan de oorlog hunne onderlinge geschillen, en werd de eene overwinnaar de andere overwonnene, dan eischte de eerste, met weinig zeldzame uitzonderingen, van den laatste de grootste vernederingen, en

toonde jegens hem eene wreedheid, wier enkele herinnering het menschelijk gevoel stuit.

De gemoedsrigting, welke de godsdienst van den Arabischen profeet aan hare belijders gaf, namelijk allen onverzoenlijk en bitter te haten, die eene andere godsdienst volgen, heerschte ook jegens allen, die in maatschappelijke en staatkundige betrekkingen van hen afweken, ja zelfs jegens de zoodanigen, die slechts een ander bedrijf uitoefenden, en op deze wijze leed het Mohamedismus door den haat, dien het in zoo hooge mate in de borst van elken Mohamedaan had aangekweekt. En dit is eene regtvaardige vergelding, die de belijders van deze dweepachtigste aller godsdiensten treft, en zij bewijst op zeer duidelijke wijze, hoe in de zedelijke wereldorde, de vergelding niet uitblijft voor al het ergerlijke, dat enkele personen, of natiën tegen elkander bedrijven. Even als de elektrieke vonk op de snelste wijze en langs den zelfden weg terugkeert van waar zij uitgegaan is, zoo wreken zich ook de booze daden der menschen naar dezelfde wetten op de bedrijvers daarvan.

Een oud schrijver vat in de volgende woorden den geest en de gevolgen te zamen van den inval der Mohamedanen:

„De invallen der Mongolen keerden het Hindoerijk ten onderste boven, en drukten, behalve met de onmiddelijke gevolgen, die altijd veroveringen plegen te vergezellen, de latere geslachten met onuitstaanbare ellende. Zij bragten met zich den geest van een donker bijgeloof, die de overwonnenen deed dwingen tot bekeering. Het doel van hunne komst was te veroveren en te blijven. De gunstige uitslag van hunnen eersten inval, gaf aanleiding tot een volgenden, tot dat die van Tamerlan den ondergang der Hindoeregering voltooide."

„Waar deze ook optrad, was hij zegevierend; noch Muzelman, noch Hindoe konden zijn krijgsgeluk weerstaan, en niemand, die hem tegenstand bood, had ooit genade te verwachten. De geheele weg, dien zijn leger langs trok, teekende zich door eene bloedige streep van de oevers van den Attok tot aan de Oostzijde van de Ganges, en van daar noordwaarts tot aan Samarkand. Het verdwijnen van dezen onheilspellenden vreemdeling werd door eene aaneenschakeling van gevechten tusschen de overige Mohamedaansche indringers opgevolgd."

De Mohamedanen vermengden zich nooit met de Hindoes, hoezeer enkele hunner vorsten en vooral Akbar dit ook trachtte te bewerken. De levenswijze en zeden van beide volken waren steeds zeer verschei-

den, en even zoo het beroep of handwerk, dat zij uitoefenden, voor zoo verre zulks een voorwerp van eigene keuze was. Alleen Hindoes zijn landbouwers en handwerkslieden. De Mohamedanen, die naar Indië trokken, waren soldaten, of behoorden tot den legertros; nooit hebben zij zich met den akkerbouw of het weefgestoelte bezig gehouden. Deze getuigenis van eenen reiziger der vorige eeuw, wordt heden nog volkomen bevestigd, ofschoon de opstand van 1857 tot het besluit zoude voeren, dat er tegenwoordig tusschen de beide rassen eene zekere overeenkomst bestaat. Wel is er in zeden en gewoonten van beiden eene grootere toenadering, maar de zamenwerking bij den opstand is niet meer dan een verbond tusschen twee ongelijkslachtige volkeren tot een gemeenschappelijk doel: eene verschijning, die wij in alle tijden ontmoeten. De Mohamedanen verachten de Hindoes te zeer, om zich met hen te vermengen; hun haat is daarbij even groot als hunne verachting. Godsdienstige en staatkundige dweepzucht schijnen de hoofdelementen der verachting en van den haat, alsmede van den bepaalden tegenzin, dien zij van oudsher tegen elke vermenging betoonen.

De Hindoes daarentegen, als het dienstbare, onderworpene ras, gewenden er zich van lieverlede aan, de stoute en onverschrokken Mohamedanen als hunne natuurlijke meesters te beschouwen; zelfs de Bramienen behandelen hen met eerbied.

De tegenstand, dien de Hindoe den Mohamedaan, zoowel op godsdienstig als staatkundig gebied toont, was meestal een lijdelijke, maar daarom niet minder hardnekkig. Want, omdat het godsdienstig geloof van den Hindoe met geheel zijn nationaal en individuëel leven zamengesmolten is, was zijne spoedige bekeering onmogelijk, en was het duidelijk, dat alleen door geweld eene overheersching der Hindoes kon verkregen en in stand gehouden worden. Zoo ging de uitbreiding van het Mohamedismus in Hindoestan langzaam voort, en was moeijelijker dan ergens anders, ook nog lang nadat het zich in dit land genesteld had. De tijd heeft echter met zijne verzachtende hand aan de dweepzucht hare grootste scherpte ontnomen, en uit de woeste krijgslieden van den profeet staatsmannen en vorsten gemaakt.

Van elkander afwijkende levenswijze houdt dikwijls volkeren, die op denzelfden bodem wonen, zelfs burgers en onderdanen van denzelfden staat, ondanks al de gemeenschappelijke verrigtingen des dagelijkschen levens, gescheiden. Dit was gedurende het geheele Mohamedaansche tijdperk in Hindoestan het geval. Het zoo veel mogelijk alleen staande

huis van bamboes van den Hindoe, met zijn gewelfd stroo- of schelpdak, maakt eene scherpe tegenstelling met de hut, of het leemen huis van den Mohamedaan. De Hindoe wikkelt zich in twee stroken wit katoen of moesseline, wrijft zijne huid met olie, eet rijst, en houdt bij de natuurlijke bedekking door haar en baard, alle overige hoofdbedekking voor overbodig. Hij is zich zijner bevalligheid, voornamelijk den gunstigen indruk, dien zijne uiterlijke verschijning maakt, bewust, vindt een genoegen in de gezelligheid en in een ligt, gemoedelijk gesprek, terwijl de hoofdtrek van zijn wezen *ernst* en *bedachtzaamheid* is. De Mohamedaan daarentegen bedekt zijn hoofd met eenen tulband, draagt kousen, vesten, sieraden en wapenen; zijn voedsel bestaat in ongezuurde tarwebrooden; het vrouwelijke deel zijner familie sluit hij op, en spreekt in gezelschap slechts weinig. Een Hindoedorp heeft altijd zijn Bazar, zijne weekmarkt, en elk jaar eene mis, zijnen tempel en zijne karavanserai of vreemdelingen-herberg, waar een ieder openlijk ontvangen kan worden. Elke hut en elk huis heeft zijne mat, zijn aarden kruik en zijn overig huisraad, zijn stamper en zijn mortier, kookgereedschap en zijne schouw, waarin gekookt wordt. De landman begeeft zich, nadat hij zijn gebed verrigt heeft, met het aanbreken van den dag met zijn vee naar het veld; zijne vrouw brengt hem daar des middags warm eten, en des avonds is hij rookende en schertsende. Het vrouwelijke gedeelte van het gezin verrigt intusschen de huiselijke bezigheden. In de steden leven de handwerkslieden en kunstenaars in huizen van tigchel- of gebakken steenen met opene winkels. Waar de Hindoes de overhand hebben, ontmoet men talrijke lediggangers, die in den omtrek der bazars loopen slenteren. Elke stad viert periodieke feesten, waarbij de stedelingen met volle teugen het genot zwelgen, waarin de dorpeling zich elken avond verheugt. Hunne gebruiken bij den dood en de begrafenis wijken van die der vroegere veroveraars ten eenemale af. De Hindoes verbranden hunne dooden, behalve die, welke tot eene geestelijke orde behooren; zelden of nooit rigten zij grafteekenen op, behalve voor krijgslieden, die in het gevecht gesneuveld zijn, of weduwen, die zich met hare echtgenooten hebben laten verbranden.

Zoo stonden van de eerste verovering der Mohamedanen af de beide rassen in denkwijze en gezindheden tegen elkander over. Hetzelfde ondervonden de Portugezen en Hollanders toen hunne ondernemingzucht hen in dit land van den fabelachtigen rijkdom voerde, en niet minder de Franschen en Engelschen, toen zij elkander vijandig in de vlakten

en op de kusten ontmoetten. Toen eindelijk de Engelsche magt na de onderwerping van geheel Hindoestan op beide rassen invloed begon uit te oefenen, naderden zij elkander, doch niet zoozeer, of er bleven nog steeds genoegzame punten van verschil over. De hand van Engeland heeft den neergedrukten Hindoe in tegenwoordigheid van zijnen onderdrukker opgeheven, en den laatste van het pad der dwingelandij verwijderd. Mogen beiden dan ook gewenscht hebben, dat de hen beheerschende magt week, zij hadden niets, wat hun gemeen is, noch in het maatschappelijke, noch in het godsdienstige, noch in het staatkundige, noch in hunne zeden en gewoonten.

Had Groot-Brittanië opgehouden Hindoestan te beheerschen, dan zouden het Mohamedaansche en het Heidensche Indië op nieuw tegen elkander los gebroken zijn, of zich op gelijke wijze vereenigd hebben, als twee bergstroomen, waarvan de sterkere den zwakkere in zijnen loop met zich voortsleept.

De Staatkundige verdeeling van Hindoestan.

Wij hebben tot hiertoe meermalen gesproken van Hindoestan als van de Indische wereld, en waarlijk dit uitgestrekte gebied vormt zoo wel door zijne bewoners als door zijne geographische ligging eene wereld op zich zelve. Terwijl de met eeuwig sneeuw en ijs bedekte toppen van het Himalaya gebergte door de natuur schijnen bestemd te zijn, tot reusachtige wachters van het land, dat zij met de rijkste harer gaven had getooid, was het aan zijne oostelijke, zuidelijke en westelijke grenzen afgesloten door de zee, dat geduchte element, dat eerst latere eeuwen zouden weten te beheerschen. Alleen de bergpassen van het noordwestelijk Soliman-gebergte boden reeds vroeg een doorgang aan voor de vreedzame reizen der karavanen, die de schatten van het wonderland ook naar andere deelen der aarde zouden voeren. Maar juist die vreedzame karavanen, die over Kaboel en Balk naar het wes-

telijk Azië trokken, wekten de begeerlijkheid van stoute krijgers op, die niet zouden rusten, voor dat zij eindelijk, na eeuwen van strijd en verwoesting daar duurzaam hunne heerschappij konden vestigen. Doch hadden zij de bewoners aan zich kunnen onderwerpen, de magtige natuur vermogten zij niet te beheerschen. Wie zich ook beheerschers van Indië noemden, de krachtige werkingen en invloeden van die natuur werkten onveranderd op den menschelijken geest, dien zij niet tot die vrijheid lieten komen, welke alleen zijne ontwikkeling mogelijk maakt. Met hoeveel inwendige kracht ook eenmaal de Arabische en de Mongoolsche heerschappij in Indië optraden, zij zijn ondergegaan, hunne Mahmoeds, Babers, Akbars en Dsjihangirs zijn ontaard in Alloems Nussir-ud-Deens; de volledige materiëele bevrediging hunner lusten heeft overheerschers en verwonnenen in eene sluimering doen verzinken, waaruit alleen een hooger levensbeginsel, eene zuiverder en edeler godsdienst, hen zal kunnen wekken.

Of de jongstleden gebeurtenissen dit tijdstip hebben verhaast of vertraagd, is eene vraag, welker beantwoording thans nog niet kan gegeven worden, maar wanneer men den staatkundigen toestand van geheel Hindoestan beschouwt, dan is ook daar eene magt werkzaam, om den staatkundigen chaos, door honderden van kleine geweldenaars en dwingelanden aangerigt, te regelen, en het gezag der wetten in de plaats te stellen voor woest geweld; eene magt, die naar een vast stelsel om zich heen grijpt, en onder allerlei gebeurtenissen en omstandigheden de grondslagen vestigt eener heerschappij, welke die betere toekomst eenmaal mogelijk zal maken. Die magt was de vroegere Engelsch-Oost-Indische Compagnie, en is thans de Britsche regering, wier roeping het zal zijn, te voltooijen, wat de eerstgenoemde begonnen heeft.

Maar ofschoon meer en meer onder de benaming van Britsch-Indië geheel Hindoestan verstaan wordt, is het er echter verre af, dat het Britsche gezag zich op dezelfde wijze over het geheele land uitstrekt, en het verschil is zelfs zoo groot, dat wij alvorens tot eene beschrijving van het noordwestelijke deel des lands over te gaan, het noodig oordeelen de tegenwoordige staatkundige indeeling van het land te doen kennen.

Hindoestan wordt namelijk verdeeld in:

I. De onmiddelijke bezittingen der Europeanen;

II. De middelijke bezittingen, of cijnsbare landen;

III. De leenroerige of vasallen staten;

IV. De onder bescherming staande landen.

De onmiddelijke bezittingen der Engelschen, of het Anglo-Indische rijk, bestaat uit 4 presidentschappen als:

1. *Bengalen* met de hoofdstad Calcutta;
2. De *Noord-westelijke-provinciën*, onder eenen vice-gouverneur, die door den opperlandvoogd aangesteld wordt, met de hoofdstad Agra;
3. *Bombay*, met de hoofdstad Bombay;
4. *Madras*, met de hoofdstad Madras.

Eenige landen, als de Pendsjab, en de bezittingen in den oostelijken Archipel, als het eiland Poeloe-Pinang, de provincie Wellesley, het eiland Sincapore, en het schiereiland Malacca staan onder den opperlandvoogd.

De staatkunde der Engelschen tegenover de vorsten van Hindoestan heeft steeds onveranderd één doel in het oog gehouden, namelijk, de inlandsche vorsten te bewegen, de bescherming hunner troepen zoo tegen de ongehoorzaamheid van eigen onderdanen, als de aanvallen van buiten aan te nemen. Daar deze vorsten daarbij hun persoonlijk voordeel namelijk: straffeloosheid voor hunne ondeugden en dwingelandij, zekerheid en veiligheid voor hunne troonen vonden, waren zij gemakkelijk over te halen, deze hulptroepen in soldij te nemen. Dikwijls maakten de omstandigheden eene vermeerdering dier troepen noodzakelijk, en naarmate van deze vermeerdering kon het inlandsche leger verminderd worden. Op deze wijze moest er altijd een gunstig oogenblik komen, dat het militaire gezag dier regeringen geheel in handen der Engelschen overleverde. Maar met de vermeerdering der hulptroepen verergerde het bestuur der inlandsche regeringen, en nam de schuld toe, die zij aan de Oost-Indische-Compagnie te betalen hadden. Tot onderpand voor de betaling dier schulden moesten zij dan telkenreize een meer uitgestrekt grondgebied afstaan, en van tijd tot tijd zelfs den Engelschen een deel van het burgerlijk gezag toekennen, ten einde zij zelven de noodige maatregelen konden nemen tot eene geregelde voldoening der schattingen. Hierdoor ontstond van lieverlede het steeds toenemende streven om de inlandsche vorsten geheel van het burgerlijk en administratief gezag te berooven, en tot eenen staat van politieke onbeduidenheid te vernederen, die op zijne erfgenamen van den troon overging, al lager en lager daalde en eindelijk de geheele opheffing zijner dynastie ten gevolge had.

Daar de ondervinding den Engelschen de regelmatige en in de gevolgen zekere werking van hun stelsel leerde kennen, bleven zij het gedurende 50 jaren in alle voorkomende gevallen aanwenden. Waar zij eene provincie wilden veroveren, daar beperkten zij zich, in plaats van die geheel te bezetten, wat groote offers in menschenlevens en in geld gekost en bovendien de naburige staten verontrust zoude hebben, om de regering hun bondgenootschap, en eene door haar te onderhouden legermagt op te dringen, wat gelijk stond met de betaling van schatting. Zij handelden daarbij met de berekening eens mineurs, die zijne mijnen onder de muren der belegerde vesting legt. Hadden zij dit doel bereikt, dan wachtten zij in schijnbare rust, en gelaten de uitwerking af. Zij wisten, dat de moeijelijkheid, die aan betaling dezer schatting verbonden was, hen van langzamerhand met het bestuur van zulk eene provincie bekend moest maken, tot dat zij eindelijk geheel in hunne handen viel. Dit stelsel had voor eene zoo geheel machiavellistische regering nog het voordeel, dat zij al de schijngestalten harer handelwijze voor hare eerzucht bedekte. Terwijl zij op die wijze eenen vorst beroofden, namen zij de houding aan, alsof zij hem eene dienst bewezen; men beroofde hem ten laatste van het administratief gezag, dat hem toch reeds lastig geworden was, op de wijze van den woekeraar, die zich in bezit van de goederen stelt om de daarop drukkende schulden te voldoen.

Heden ten dage heeft ieder der inlandsche regeringen, die nog niet gevallen is, hetzij klein of groot, afhankelijk of onafhankelijk, in het hart harer hoofdstad, voor de poort van het paleis des vorsten, in haar inwendigste leven, de kiem der verwoesting door de Engelsche staatkunde in zich opgenomen in de gedaante van eenen resident met een hulpleger, of ook slechts met een geleide. De stelling van zulk een resident is hier en daar, zoo als b. v. in Afghanistan en Nepal zuiver diplomatisch, maar meestal oefent hij op den vorst, dien hij bewaken moet, een in den beginne zorgvuldig bedekte magt uit, die zich echter van tijd tot tijd meer laat gelden.

De eenige nog onafhankelijke staten van Hindoestan zijn: het Afghaansche rijk aan deze zijde van het Solimangebergte en het Birmaansche rijk; beide liggen buiten de grenzen, die de Voorzienigheid aan de heerschappij der Engelschen in Indië schijnt aangewezen te hebben. In het rijk der Afghanen heerscht tegenwoordig de familie Barakzai. Deze is zeer met Engeland bevriend, en heeft de verzekering ontvan-

gevol-
et ge-
aar zij
's van
geld
om de
en le-
tting.
mij-
doel
rking
tting
eene
unne
sche
idel-
orst
we-
'at
r,
al-

iet
het
aar
ide
le-
ent
lo-
et,
an

n-
he
de
In
i.
n-

LANDSCHAP VAN KUTCH.
(AFGHANISTAN.)

Amsterdam

gen, dat het hun rijk tot eenen eersten rang zal verheffen, en tot eenen
en Rus-

Engel-
vroeger

n groote
, of die
of op-
tstreeks
echter
de En-
werk-
penheid
iste alle
ienlijke
nt, dat

betaling
he ver-
n, ver-
r op de

oproer
rvan af-

aar niet

verden,
onmid-

of diens

oorreg-
heiding
on-

gen, dat het hun rijk tot eenen eersten rang zal verheffen, en tot eenen voormuur doen strekken voor zijn gebied in Indië tegen Perzië en Rusland, bij de gevaren, die in de toekomst dreigen.

Op welke wijze het Birmaansche rijk gedwongen werd, den Engelschen resident in zijne hoofdstad Ava op te nemen is reeds vroeger vermeld geworden.

Zoo telde men ten laatste 250 koningrijken, vorstendommen en groote leenen, die afhankelijk waren van de Oost-Indische Compagnie, of die haar schatting betaalden. Een zeer groot aantal kleine vorsten of opperhoofden van den tweeden rang, die meer of minder regtstreeks verdragen met het oppergezag gesloten hadden, was daaronder echter niet begrepen. Zij vormden allen eenen bond, aan welks hoofd de Engelsche regering stond, en waarvan de voorwaarden waren: eene werkzame bescherming aan de eene zijde, eene volkomene onderworpenheid aan de andere. Het scheidsregterlijk gezag der Compagnie besliste alle geschillen, die tusschen de vasallen ontstonden. Eenigzins aanzienlijke staten onderhielden op eigen kosten een hulpleger of Contingent, dat door Engelsche officieren aangevoerd werd.

De kleinere vorstendommen waren alleen gehouden tot de betaling van schatting; of wanneer zij te arm waren, en geene jaarlijksche vergoeding betalen konden voor de bescherming, die zij ontvingen, verpligt, om in geval van oorlog, bij de eerste oproeping, een leger op de been te brengen.

Alle vorsten, welke kort voor het uitbreken van het laatste oproer onder bescherming der Oost-Indische Compagnie stonden, of daarvan afhankelijk waren, kan men tot 4 klassen brengen:

1° vorsten, die wel in het inwendig beheer hunner staten, maar niet in hunne staatkundige betrekkingen, onafhankelijk waren;

2° de zoodanige, wier staten door een minister geregeerd werden, die het Engelsche Gouvernement gekozen had, of die onder de onmiddelijke bescherming van den resident, of diens agent stonden;

3° de zoodanige, wier staten door eenen Engelschen resident of diens agent in hunnen naam bestuurd werden;

4° onttroonde of gepensioneerde vorsten, die echter nog de voorregten hunner kaste en van hunnen rang genoten, met die onderscheiding behandeld werden, welke de zeden des lands vereischten, en die, onschendbaar in hunne personen voor zooverre het geene staatkundige aangelegenheden betrof, niet aan de uitspraak eener regtbank konden

onderworpen worden. De hooge regering had zich echter de bevoegdheid voorbehouden, hen om gewigtige staatkundige redenen van hunne vrijheid en jaargelden te kunnen berooven.

Uit de opeenvolging dezer 4 klassen, ziet men de vermindering van magt van elken staat, die zich onder de bescherming van Engeland stelde. Het offer der staatkundige onafhankelijkheid volgde spoedig dat der administratieve en der persoonlijke. De vasallenstaten der 2de en 3de klasse waren de gemakkelijkste prooi voor de roofzucht van het hoogste gezag. De beschermde vorst was dan de zondenbok, tegen wien zich de haat van het geheele volk rigtte, dat zijn vermogen, in den naam zijns vorsten naar de schatkist der Engelsche Oost-Indische Compagnie zag brengen.

Beschouwen wij de vier klassen iets nader, dan zullen wij voor onze oogen een beeld zien verrijzen, dat met het meest grootsche en verhevene der oude Romeinsche geschiedenis wedijveren kan. Nooit heeft Rome, de koningin der oude wereld, zoovele volken en vorsten aan haren zegewagen gekluisterd.

In de eerste klasse bevond zich als de magtigste de Radjah van Kasjemir, Rhamber-Sing, de zoon van den op 2 Augustus 1857 overleden Goelab-Sing. Zijn gebied strekte zich over eene oppervlakte van 35,000 □ mijlen uit en telde ongeveer 3 millioen inwoners; de inkomsten des lands bedroegen £ 1,500,000 of ongeveer 18 millioen gulden.

Het verdrag, dat de Engelsche regering in 1846 te Amritsir met den Radjah Goelab-Sing sloot, komt in de hoofdzaken op het volgende neder:

In art. I wordt de souvereiniteit van Goelab-Sing erkend, en hem en zijnen regtstreekschen erfgenamen in de mannelijke linie voor eeuwig toegewezen, en wel over de geheele landstreek, welke oostwaarts van den Indus, en westwaarts van de Ravi ligt, met inbegrip van Kasjemir, Sjamboes, het vorstendom Tsjamba enz., doch met uitzondering van Lahoel; alles echter tegen betaling van 75 lak ropijen of 9 millioen gulden, die vóór 1 October 1846 plaats moest hebben.

Art. IV en V verbieden Goelab-Sing het minste te veranderen in de in art. I voorgeschrevene grenzen; elk geschil, dat hierover tusschen hem en zijne buren ontstond, zoude aan de beslissing van Engeland overgelaten blijven.

Art. VI legt hem de verpligting op, om zijn leger bij dat der Engelschen te voegen, wanneer deze in de nabijheid van zijne bezittingen, eenen oorlog te voeren hadden.

Art. VII verbiedt hem, eenen Engelschman, een anderen Europeaan of een Amerikaan, zonder uitdrukkelijk verlof der Engelsche regering in zijne dienst te nemen.

Art. IX verzekert Goelab-Sing bescherming en hulp tegen elken buitenlandschen vijand.

Art. X verpligt Goelab-Sing ten teeken van Engelands oppergezag jaarlijks aan de Oost-Indische Compagnie ten geschenke te geven: een paard, 12 kasjemir-geiten van het edelste ras, 6 mannetjes en 6 wijfjes, en drie paren kasjemieren shawls.

De tweede vorst in deze klasse is de Radjah van Gorkha, koning van Nepal, hoofd van eene onrustige oligarchie, wiens rijk in 9 distrikten of landvoogdijen verdeeld is, als: het eigenlijke *Nepal* met de hoofdstad Khatmandoe; Gorkha of het land der 24 Radjahs; Shilli of het land der 22 Radjahs; het land der Khirats; Moekwampoer; Khatang; Tsjajampoer; Saptai en Morang. Van het Westen naar het Oosten strekt deze landstreek zich ongeveer 200 geographische mijlen en van het Noorden naar het Zuiden 45 mijlen uit, terwijl de oppervlakte op 6900 □ mijlen geschat wordt. De bevolking bedraagt ongeveer 2 millioen inwoners, die grootendeels Hindoes zijn, behoorende tot de kaste der krijgslieden, Bramienen, Nairs en Radjapoeten. Zij onderscheidt zich door haren nationalen trots en krijgshaftigheid, en heeft daardoor in den laatsten oorlog aan de Engelschen gewigtige diensten bewezen.

Tot deze klasse behooren vervolgens de opperhoofden der Seikhs of de vorsten van de landstreek, bekend onder den naam van den Pendsjab, over welks inlijving wij op blz. 83 gesproken hebben, benevens eene menigte kleinere vorsten, die evenzeer op verlangen der Engelsche regering hulptroepen moeten leveren.

Tot de tweede klasse, de landen, die een door het Engelsche gouvernement benoemden minister bestuurt, of die onder de onmiddelijke bescherming van den resident of zijn agent staan, behooren:

De Nizam van Hyderabad, de Soebadar van Dekan, ingevolge het verdrag van 1800. Zijn gebied heeft eene oppervlakte van 90,000 □ mijlen en eene bevolking van 10 millioen zielen; zijne inkomsten bedragen 30 millioen gulden. Door een tweede verdrag van 12 December 1812 heeft hij zich verbonden, op zijne kosten een legerkorps van ongeveer 10,000 man in de nabijheid zijner hoofdstad te onderhouden; doch later is hij hiervan vrijgesteld tegen afstand van al de schoone provinciën, die hem als buit ten deel gevallen waren in den oorlog tegen Tippoe-

Saib. Bezorgd echter dat hij iets van zijne inkomsten zoude overhouden, heeft men hem de verpligting opgelegd, om voor de binnenlandsche dienst zijns rijks eene geregelde legermagt van 12000 man van alle wapenen op de been te houden, onder bevel van Engelsche officieren, tot wier onderhoud en bezoldiging zijn minister jaarlijks drie en een half millioen gulden in handen van den Britschen resident moet storten.

De minister of Major Domus, dien Engeland tot het bestuur van dit groote gebied gekozen had, bediende zich te vergeefs van de meest gewetenlooze middelen, om de lasten te dekken, die op deze wijze aan den Nizam opgelegd waren. De kosten van het contingent en de overige uitgaven der regering van Hyderabad verbraken het evenwigt in de geldmiddelen des lands, zoodat het deficit jaarlijks ongeveer 3 millioen ropijen of ƒ 3,600,000 bedroeg, welke som de Nizam tegen 15 à 18 percent 's jaars leenen moest. Ten slotte was de minister meestal genoodzaakt zijne toevlugt te nemen tot de kas van den resident, tot dat het bedrag zijner schuld aan de Compagnie eene zekere hoogte bereikt had. Dan ging men om deze som te likwideren tot nieuwe traktaten over, waarbij de Nizam steeds grooter deelen van zijn gebied moest afstaan.

Op den Nizam van Hyderabad volgt de Mahab-Radjah Scindia, koning van Gwalior; de oppervlakte van dit land is 32,944 □ mijlen, de bevolking 40 millioen zielen, en de netto inkomsten 18 millioen gulden.

Volgens het traktaat van 1837 moet deze staat onder de benaming van Contingent een korps van 2000 man kavalerie en een daarmede in overeenstemming zijnde hoeveelheid voetvolk, onder bevel van Britsche officieren onderhouden. De kosten daarvoor bedragen £ 102,419, en moeten jaarlijks in de kas van den Engelschen resident komen.

De onafhankelijkheid van dezen staat ging onder den voorlaatsten souverein, Jenkatsje-Rao-Scindia, (gestorven 7 Februarij 1843) verloren. Daar hij zonder regtstreeksche erfgenamen stierf, scheen de regering van plan dit gebied bij het hare te voegen, maar na rijpe overweging hield men het voor beter, het tot hiertoe gevolgde stelsel, dat alle hulpmiddelen en rijkdommen des lands ter beschikking overgaf, en al het hatelijke daarvan op den Radjah en zijne omgeving deed vallen, te blijven volgen. Er werd daarom besloten, dat de twaalfjarige weduwe van den laatsten vorst, zich eenen echtgenoot zoude kiezen uit de naaste bloedverwanten van de familie Scindia. Hare keuze, die door den Engelschen resident Spiers geleid werd, viel op een 9 jarigen knaap

Sawadsji-Rao-Scindia, die werkelijk onder grooten praal en het gebulder der kanonnen op den 1sten Maart 1843 den troon beklom. Het regentschap en het administratief bestuur bleven echter in handen van den minister Mama-Saïb, die geheel afhankelijk was van den Engelschen resident.

Door zoo te handelen meende de Compagnie den laatsten grooten Mahrattenstaat zonder gerucht en zonder eenige zwarigheid in haar staatkundig en militair stelsel te kunnen opnemen. Zonder eenigen opstand, genoegzaam onbemerkt, zou dus het oppergezag over dit groote land in hare handen glijden. Van den kant der jeugdige regentes van 12 jaren zag men geen tegenstand tegen deze plannen te gemoet; maar men had vergeten, dat moed en eerzucht in Hindoestan niet afhankelijk zijn van eenigen ouderdom. De Bahie of Rana zag reeds de eerste dagen in, dat het de bedoeling was, haar geheel magteloos in den staat te maken; ook had zij een gunsteling, die minstens eerste minister wilde zijn, en zijne eerzuchtige plannen ongaarne door de tusschenkomst der Engelschen verijdeld zag. Hij gebruikte den invloed, dien hij bij de regentes genoot, om haar te overreden tot de afschudding van het gehate juk, dat haar door den Engelschen resident opgelegd was. Inderdaad verzekerde zij zich van de ondersteuning der onregelmatige troepen, die de meerderheid in het leger uitmaakten, door eenen coup d'état zette zij Mama-Saïb af, en benoemde in zijne plaats haren gunsteling, den Khasdsje (vertrouwden vriend), die dezen naam in de binnenste vertrekken des harems verkregen had, maar dien later, toen hij aan het hoofd der zaken stond, als een spotnaam bleef behouden.

Deze verandering van minister moest echter de Engelsche regering zeer mishagen, want daardoor was het doel harer staatkunde, dat in de eindelijke onderwerping en verbrokkeling van den grooten Mahrattenstaat bestond, geheel verijdeld. Lord Ellenborough, toenmaals gouverneur generaal, waagde het niet, om het masker geheel af te werpen. Hij verzamelde een leger, dat hij, bij gebrek van eene betere benaming, een oefenings leger noemde, stelde zich aan het hoofd en gaf weldra de volgende bevelen aan de regentes; 1° haren Khasdsje terstond uit te leveren; 2° Mama-Saïb weder in zijne waardigheid te herstellen, en 3° alle kosten, die de Compagnie voor krijgstoerustingen gemaakt had te vergoeden.

Het laat zich begrijpen, dat de regentes weinig gezind was, om in de eerste dezer bepalingen, te bewilligen, maar eene oproerige partij, door den Engelschen resident daartoe aangespoord, liet haar geen

andere keus. De zaamgezworenen, verbonden met allen die gaarne den vrede behielden, vielen het paleis aan, drongen in den harem door, haalden den Khasdsje daaruit, en leverden hem aan den gevolmagtigde van Lord Ellenborough over. Latere eischen van dezen stuitten echter op den bepaalden tegenstand der Mahratten af, en het kwam tot oorlog, doch in de beide groote veldslagen van Maharadsjpoer en Pannias behielden ook weder de Europesche krijgskunst en discipline de overhand.

Het natuurlijk gevolg dezer overwinningen was, dat de Mahratten in alle eischen der Engelschen moesten bewilligen, doch in 1857 sloten zij zich, was het dan ook tegen den wil van den Scindia, bij de opstandelingen aan, en vermeerderden daardoor in hooge mate de moeijelijkheid, waarin de Engelschen zich bevonden.

Tot in het jaar 1856 behoorde ook tot de tweede klasse, het koningrijk Oude, dat sedert in de Britsche koloniën is ingelijfd geworden, even als zulks in 1853 had plaats gehad met Berar of Nagpoer, toen na den dood van den laatsten Radjah de Engelschen de aanspraken van diens aangenomen kinderen weigerden te erkennen. Verder moeten nog op deze zelfde lijst geplaatst worden de koning van Barode of Guicowar, de Radjah van Kolapoer en de Radjah van Cheipoer.

De gebeurtenissen van 1857 en 1858 hebben evenwel eene groote verandering in de betrekking van de Engelsche regering tot de vorsten dezer klasse gemaakt, daar eenige, zoo als onder anderen de Radjah van Kolapoer, zich aan den opstand hebben aangesloten, en andere getrouw bleven. Welke straf de afvalligen daarvoor wacht, is of nog niet beslist, of in Europa niet bekend geworden.

Tot de derde klasse of tot die staten, welke door een Engelschen resident of diens agent bestuurd worden, behooren:

Meisoer, dat sedert 1800 in naam van den Radjah door eene bijzondere Commissie van Engelsche officieren, onder toezigt van den resident, geregeerd wordt. De Radjah geniet een pensioen, dat ter naauwernood in de behoeften zijner hofhouding voorziet.

Travancore, dat sedert 1788 en Kotsjin, dat sedert 1790 met de Compagnie een verdrag moest sluiten, waarbij den vorsten niet meer dan een schaduw van magt bleef, onder voorwaarde van zich stipt te gedragen naar de raadgevingen en wenschen der Compagnie, die de bevoegheid behield, om hun ten allen tijde de regering te ontnemen. De Radjah van Travancore, betaalde eene jaarlijksche schatting van een millioen gulden Nederl., die van Kotsjin eene van ongeveer 330,000 gulden.

Sattara, welks Radjah tot in 1848 een pensioen ontving, doch toen zijne onafhankelijkheid geheel verloor.

Verder behooren hier nog toe de Radjahs van Dsjodpoer, van Bhurtpoer, van Sawoent-Warre en de Radjah Holkar.

Eindelijk behooren tot de vierde klasse of die der onttroonde en gepensioneerde vorsten de beroemdste souvereinen der Indische geschiedenis en de hoogste waardigheids-bekleeders, in vergelijding van welke, zij die nog heden ten dage met Engelands goedkeuring hunne troonen innemen, eenmaal slechts magtelooze vorsten en geschiedkundig onbekende personen zijn. Zoo was de Nizam vroeger niets meer dan de Stadhouder, de Scindia niet meer dan de pantoffeldrager van den Grooten Mogol geweest.

Aan het hoofd dezer klasse staat de afstammeling van Timoer, de Schah-in-Schah, de Koning der Koningen, wiens vaan in 1857 nog eenmaal ontrold is geworden, en die thans veroordeeld is, zijne overige levensdagen in gevangenschap door te brengen. Alleen staatsbelang had de Compagnie gedwongen, om haren resident de opvolging voor te schrijven van die vormen, welke de Indische hofetikette van den geringeren in de nabijheid van den hooger geplaatste eischt. Maar die schijn van onderwerping, die vorm verminderde van tijd tot tijd, en de naam van de koningin van het Westen heeft reeds voor eenen geruimen tijd den naam des Groot-Mogols vervangen op de munten, die op last der regering van Hindoestan geslagen worden. Tegelijker tijd werden zijne inkomsten verminderd; het bestuur der aanzienlijke staatsdomeinen hem tot onderhoud zijner familie aangewezen, was hem ontnomen, en slechts een deel der inkomsten uitbetaald geworden, zoodat hij in de Bazar zijner residentie de handwerken zijner vrouwen en dochters openlijk moest laten verkoopen, om in de uitgaven van zijne hofhouding te voorzien. Later werd echter zijn inkomen weder vergroot, en bedroeg in de laatste jaren 15 lak ropijen, of 1,800,000 gulden.

De tweede vorst dezer klasse was de Nabob (eigenlijk Nawab, een Perzisch woord, dat Stadhouder beteekent) van Bengalen, in naam souverein, ter wiens eere dan ook bij geboorte, huwelijk of dood, kanonnen worden gelost, maar inderdaad geheel onder voogdij der Compagnie, die hem een jaarlijksch pensioen van 3 millioen gulden betaalde.

Op dezen volgen de Nabob van Arcot of van den Karnatik, met een pensioen van 2,400,000 gulden, de Radjah van Tanjore, met een pensioen van 1,440,000 gulden, en eindelijk eene menigte kleinere Radjahs, die,

na het verlies hunner staten, meestal in de heilige stad Benares hun ellendig leven, getroost en gelaten, met al het phlegma en al de geestelijke armoede van den Aziaat, in gebeden en godsdienstige verrigtingen doorbrengen. Maar nog ongelukkiger dan deze zijn ongetwijfeld zij, die in de bijna tallooze Bastilles of in de donkere kerkers van Hindoestan het brood der gevangenschap moeten eten. Reeds voor 1857 was het aantal dezer laatsten zeer groot, doch het lijdt geen twijfel, dat het sedert nog aanmerkelijk zal toegenomen zijn. En even zeker is het, dat na eenen langeren of korteren tijd, de Hindoe- of Muzelmansche vorsten, die nog eenige onafhankelijkheid bewaard hebben, d. i., zij die nog heden tot de drie eerste klassen behooren, van lieverlede in de kathegorie der laatsten, d. i. die van onttroonde en gepensioneerde vorsten zullen afdalen. In het algemeen zullen echter hunne volken daarbij winnen, en vatbaar worden voor de zegeningen der beschaving en van het Christendom, wanneer na de oplossing der thans nog gistende en weerspannige elementen, het Engelsch-Indische rijk, die eenheid en staatkundige gelijkvormigheid verkregen heeft, welke het tegenwoordig zoo zeer ontbreken, en welker gemis tot hiertoe de betrekkingen van Engeland tot de landstreken van de Ganges zoo geheel anders deden zijn dan tot die van den Indus.

Lahore.

Even als het midden en het Oostelijke land der Himalaya door de heilige rivieren de Ganges en de Bramapoetra wordt ingesloten, is het Westelijke bepaald door den Indus en de Sutlej of Sutledge, die beide hunnen oorsprong nemen in Tibet, en in deels nog onbekende streken zich eenen doortogt banen door de hooge berglanden, die hunnen loop bepalen. Maar dit is niet de eenige overeenkomst tusschen het Oostelijke en Westelijke Hindoestan, want even als het Gangesgebied door de vele zijrivieren in verschillende middenlanden verdeeld wordt, scheidt

zich ook het stroomgebied van den Indus door zijne vele takken in onderscheidene deelen. Over het geheel laten zich die deelen tot drie hoofddeelen brengen, als: de Boven-Indus vlakte, in het noordelijkste deel nog bergachtig, het Thurr of Thoel, de Indische woestijn, en de Scinde of de Neder-Indusvlakte. De Boven-Indusvlakte bestaat uit het Westelijke Indusland, dat door het Soliman-gebergte in twee deelen verdeeld wordt, waarvan het Westelijke tot Afghanistan behoort, en het Oostelijke het gebied van den Peshawer, of de Damaun vormt, — en uit het eigenlijke Pendsjab, of het Vijfstroomenland, waarin de Behat of Jelum, de Chenab of Tsjinab, de Ravee of Ravi met den Indus en den Sutledje vier Doabs of middenlanden vormen. De Indische woestijn maakt de eigenlijke scheiding uit tusschen het gebied van de Ganges en dat van den Indus, en strekt zich Oostwaarts tot in de nabijheid van Delhi uit, dat veel van het stuifzand der woestijn heeft te lijden, terwijl zij Zuidwaarts overgaat in het Zoutmoeras Runn of Rin, dat aan weerszijden van de eilandvormige landstreek Kotsch of Katscha gemeenschap heeft met de zee. Het Neder-Indusdal of Scinde bevat de landstreek ten Zuiden van het Pendsjab tot aan de zee, en vormt beneden Hyderabad de eigenlijke Indus-delta, die in schoonheid en belangrijkheid echter de Ganges-delta niet evenaart. Over het geheel is het karakter van het stroomland van den Indus minder rijk en prachtig dan dat van de Ganges, want hebben wij daar niet alleen op de heerlijkste natuurtooneelen, maar ook op eene menigte prachtige en volkrijke steden, als Calcutta, Delhi, Lucknow, Benares, Allahabad, Agra kunnen wijzen: in het Indusland treffen wij slechts eene enkele stad aan, wier inwoneren tal meer dan 100,000 is, en die enkele stad, is de aloude hoofdstad van het Pendsjab, de zetel der Seikhs, het eenmaal zoo magtige Lahore.

Lahore of Lohori ligt aan de Ravee, en heeft eenen omtrek van acht mijlen, doch in dien omtrek vertoont het een aantal gedenkteekenen van vroegere grootheid, vervallene karavanserais, praalgraven en moskeen, die allen aan eenen rijken, godsdienstigen en prachtlievenden tijd herinneren. Eenige dezer gebouwen zijn door schoone tuinen omringd, en de kroonen der dadelpalmen schenken aan deze beelden van het verledene eene hoogere bekoorlijkheid. Maar niet alleen steenen gedenkteekenen van verval biedt de stad aan; eene kleine roodgestreepte tent aan den Zuidhoek der kazernen opgeslagen is de woonplaats van den van het gezigt beroofden Schah Zeman, en van den koning Fateh-Khan,

beide eenmaal magtige en gevreesde Afghaansche vorsten. — De stad zelve levert weinig of niets merkwaardigs op; de straten zijn naauw, morsig en ingesloten tusschen hooge huizen uit baksteenen opgetrokken, waaraan alleen de sierlijke en smaakvol uitgesneden balkons eenige bevalligheid geven. Een goot gaat midden door de ongeplaveide straten, en maakt die bij regenachtig weder bijna onbegaanbaar. De Bazars zijn het levendigste gedeelte der stad, doch men vindt er weinig kostbare waren.

Maar hoe onaanzienlijk het hedendaagsche Lahore ook zij, eenmaal was zij een der zetels van den keizer Dschihangir, den veroveraar der wereld, en nog verheft zich daar aan de andere zijde der Ravee de Sjahi-Dera of zijn praalgraf. Eigenlijk bestaat de Sjahi-Dera uit drie groote gebouwen. Het eerste, het uit wit marmer en rooden zandsteen gebouwde grafteeken, ligt in het midden van eenen tuin, die door vier gemetselde elkander kruisende kanalen doorsneden wordt, en een aantal springende fonteinen bevat, of liever bevatte, want tegenwoordig ligt dit alles in puin. — Het graf is een vierhoekig gebouw door eenen zuilengang omringd; kostbare edelgesteenten vormen op het witte marmer het fraaiste mozaïkwerk, waaronder zich vooral de nog ongeschonden gebleven rosetten en arabesken boven de bogen onderscheiden. Twee rijen in wit marmer ingelegde zwarte letters bevattten de namen en titels van den keizer, en op vele plaatsen leest men in Perzische en Arabische letters het woord „Allah!" De sarcophaag, mede van wit marmer met Perzische en Arabische inscriptiën, staat in het midden van eenen koepel, dien Bahadoer Schah liet vernielen, opdat de regen en de dauw op het graf van zijnen overgrootvader zouden nederdalen. In de ruimte van dit prachtige gedenkteeken huisvestte Salthijn Mohamed Khan, de broeder van Dost Mohamed met zijne woeste Afghanen, en het heeft zoo zeer geleden door het vuur, dat deze in de zalen ontstaken, dat men ter naauwernood op vele plaatsen de kleur der edelgesteenten herkennen kan. In de onmiddelijke nabijheid van den tuin vindt men de bij elk keizersgraf behoorende karavanserai, een vierkant gebouw, dat 500 schreden lang en breed is, en eene binnenplaats heeft van 400 schreden lang, omringd door 400 woningen. Nevens de karavanserai ligt een ander plein, door eenen 20 voet hoogen muur daarvan afgescheiden, en waarin men eene moskee en de woningen voor de priesters vindt.

Niet verre van de Sjahi-Dera is het mausoleum van Noer-Jehan, of het licht der wereld, de geliefde en schoone vrouw van Dschihangir,

wier leven even romantisch als rijk in gebeurtenissen was, en die eene achting genoot, zooals maar hoogst zelden eene vrouw in het Oosten ten deel valt.

Noer-Jehan was een kind der behoefte, geboren in het ongeluk en onder de treurigste omstandigheden. Haar grootvader, afkomstig uit Teheran in Perzië, bekleedde aldaar eenen hoogen post, maar zijn zoon Mirza-Gheias werd door de diepste armoede gedwongen, om met vrouw en kinderen naar Indië te vlugten. Op deze verre reis door het ongeluk vervolgd, had hij zijne laatste have en goed verteerd, toen de karavaan, waarbij hij zich aangesloten had, Kandahar bereikte. Terstond na zijne aankomst beviel zijne vrouw van de beroemde Noer-Jehan, maar door den uitersten nood gedwongen wanhoopten de ouderen het pasgeboren kind te kunnen opvoeden, en legden het in den vroegen morgen te vondeling op den weg, waar langs de karavaan moest voorbij trekken. Een der eerste kooplieden van het reisgezelschap zag het verlatene kind vol medelijden, en getroffen door de schoonheid van het kleine schepsel, nam hij het op, en besloot het als zijn eigen kind op te voeden. Men verhaalt, dat de eigen moeder de plaats der min bekleed heeft, en de belangstelling van den rijken man, die haar opgenomen had, zoodanig wist op te wekken, dat hij haar bij den keizer Akbar aanbeval. Mirza en zijne zonen verkregen een ambt, en klommen door fortuin en overleg tot hooge waardigheden. Intusschen groeide Noer-Jehan tot maagd op, en verwekte door hare schoonheid, bevalligheid en zachtheid groot opzien bij het hof, want zij was de getrouwe geleidster harer moeder, die vrijen toegang had tot den harem des keizers. Bij deze gelegenheid zag de prins Selim, de latere keizer Dschihangir, haar, en werd zoo zeer door hare schoonheid getroffen, dat de moeder zich daarover bezorgd maakte en dit aan de keizerin mededeelde. Keizer Akbar, door deze van het gebeurde onderrigt, haastte zich om de gevaarlijke schoone uit de oogen zijns zoons te verwijderen, en huwelijkte haar uit aan Sheer-Afghan-Khan, eenen jongen Pers, die kort te voren in zijne dienst gekomen was, en die nu met een ambt in Bengalen begiftigd werd. Maar Dschihangir bevond zich naauwelijks een jaar op den troon, of hij gaf zijnen zoogbroeder, die als onderkoning naar Bengalen vertrok, last, om het voorwerp van zijnen hartstogt tot hem te voeren. Het schijnt, dat hij vertrouwde door schoone beloften zijn doel te zullen bereiken, maar Sheer-Afghan-Khan, ten hoogste beleedigd en gekrenkt door zulke voorstellen, stak den onderkoning dood, toen hij

voor dezen verschijnen moest, en werd onmiddelijk door de omgeving van den onderkoning afgemaakt. Noer-Jehan werd als gevangene naar Delhi gezonden, waar de keizer haar, onder de teederste betuigingen van eerbied, zijne hand bood. Maar de hoogbegaafde, edele vrouw verwierp zijne voorstellen, en bleef de trouwe gezellin der keizerin-moeder. Hierdoor ontwaakte slechts de hartstogt des keizers te heviger, en zijne oplettendheden voor de geliefde deden haar ten laatste gunstiger gedachten voor hem koesteren, zoodat zij eindelijk in den echt bewilligde. Noer-Jehan verkreeg daardoor eene stelling, zooals vóór haar nooit de echtgenoote eens vorsten in Indië gehad had; hare schoonheid en hare deugden gingen met hare bekwaamheid en hare wijsheid hand in hand, en verschaften haar eenen duurzamen invloed op den keizer en zijnen raad. Zij is het geliefkoosde onderwerp van de zangen van Oostersche dichters, die de voorvallen uit haar leven met al den gloed van het Oosten verhalen; zij voerde vele verbeteringen in, zoo in het maatschappelijke, als in het huiselijke leven; zij vond de kunst uit om de rozenolie te trekken, en haar sierde de kostbaarste der Indische diamanten, de onvergelijkelijke Koe-hi-noor, de berg van licht, die thans in Brittanië is overgebragt. Eenmaal echter schijnt de liefde van haren echtgenoot verflaauwd; hij verwijdert zich van haar om in Delhi het feest der rozen te vieren. Maar te midden van alle vreugde blijft het beeld van Noer-Jehan den keizer bij, die zijne zwaarmoedigheid te vergeefs door buitengewone pracht en luister tracht te verdrijven. Het baat hem niet zich te verstrooijen door zang en dans; bekoorlijke bayaderes spreiden te vergeefs al hare kunsten ten toon, of storten haar gevoel in hartstogtelijke zangen uit. Een harer schetst in gloeijende taal de genoegens des levens, die het keizerlijke paleis oplevert; zij wordt opgevolgd door eene onbekende slavin, die door haar lied den geest hooger wil stemmen, en de zaligheid bezingt van twee zielen, door eenen hemelschen band vereenigd, die elkander onder alle wisselingen van het lot blijven beminnen, en daardoor in waarheid de aarde tot een Elyseum maken. Dat lied roert den vorst, die onwillekeurig uitroept: O Noer-Jehan! hadt gij zoo gezongen, alles ware u vergeven. Op dezen uitroep werpt de slavin haar masker af, en de keizer herkent de beminde trekken van zijne aangebedene vrouw en overstelpt haar door zijne omhelzingen; zij herneemt daarop haren rang, en oefent grooter invloed op haren echtgenoot dan ooit te voren. Maar even groot als hare liefde was ook hare trouw.

Toen Dschihangir eens door de Radjapoeten op verraderlijke wijze gevangen genomen was, haastte zij zich het leger op te zoeken, en daar de verraders de brug over de rivier afgebroken hebben, doorwaadt zij met hare benden de rivier. Op haren olifant gezeten is zij in de voorste gelederen, doch ondanks haren moed, kan zij, daar het water de vuurwapens harer soldaten onbruikbaar gemaakt heeft, geen stand houden; haar olifant wordt door eene talrijke bende vijanden omringd en hare lijfwacht gedood. Met groote moeite ontkomt zij aan hare vervolgers, doch ofschoon geslagen, beproeft zij nog eene tweede poging, en smaakt toen het onuitsprekelijke geluk den geliefden echtgenoot te verlossen. Met den dood van Dschihangir onttrok deze merkwaardige vrouw zich echter aan het staatsleven. Ofschoon zij steeds met de grootste achting behandeld werd en een pensioen van drie millioen gulden ontving, leefde zij in stille afzondering onder het doen van vrome werken en gestadig aandenken van haren gestorven echtgenoot; in de Khafi-Khan verhaalt men, dat zij geen enkelen dag van haar volgend leven een gekleurd gewaad aantrok, maar zich altijd slechts in het witte rouwkleed vertoonde. Zij stierf in 1646. Het graf, dat zij nevens dat van Dschihangir voor haar zelve liet bouwen, ligt tegenwoordig geheel in puin; alleen de marmeren sarcophaag is bewaard gebleven, en de eenmaal schoon gewelfde zalen zijn een verblijfplaats geworden voor koeijen en ossen.

Onder de verdere merkwaardige gebouwen van Lahore verdienen vooral opmerking de Hasoery-Bagh en het winterpaleis van den Maharaga, of vorst van Lahore. Het eerste, de Hasoery-Bagh, is de zetel der voormalige Mongoolsche keizers, en bestaat uit drie groote vierkante hoven, waarvan de eerste 500 schreden lang is, en door gewelfde gebouwen wordt ingesloten, die tegenwoordig tot magazijnen dienen. De westelijke zijde is ingenomen door eene moskee, die de keizer Aureng-Zeb van rooden zandsteen liet bouwen, en die aan ieder der vier hoeken met achtkantige 150 voet hooge minarets prijkt. Aan deze sluit zich de tuin of de eigenlijke Hasoery-Bagh aan, die insgelijks door gewelfde, maar vervallen zalen omringd is. In het midden bevindt zich een paveljoen van wit marmer. Een groote poort voert in het derde hof of de citadel, die door verscheidene gebouwen wordt ingesloten, waaronder zich voornamelijk het noordwaarts liggende winterpaleis, onderscheidt. Een kleine marmeren trap geleidt naar de vertrekken van den Maharaga, die voor weinige jaren nog met eene oostersche pracht getooid waren, welke aan de duizend

[illegible]

en een nachtvertellingen doen denken. Een vierhoekig marmeren waterbekken met vele fonteinen, in welks midden een kolossale zilveren paauw pronkt, omringd door bloembedden, verspreidt eene aangename frischheid. Twee zijden worden ingesloten door hooge muren met kleine torens voorzien, en de beide andere door opene en gewelfde marmeren zalen, geschraagd door hoekige zuilen en behangen met de schoonste en kostbaarste behangsels van Kasjemieren shawls. Eene hooge wenteltrap voert naar het groote en hooge plat, vanwaar men een heerlijk gezigt geniet: de stad strekt zich in hare geheele grootte voor het oog uit; daar achter vertoonen zich aan de eene zijde de ruinen der oude stad, afgewisseld door het groen der velden, terwijl men aan de tegenovergestelde zijde het schoone, vruchtbare dal van den Ravi met zijne puinhoopen, dorpen en weelderige velden ziet, op den achtergrond gekroond door de hemelhooge toppen van het Himalaya-gebergte.

Het zomerpaleis of de Sjallebagh, door Schah Jehan gebouwd, draagt het opschrift: „Huis der vreugde"; het vormt een langwerpig en door een hoogen muur ingesloten vierhoek, van 1200 schreden lengte en 800 schreden breedte. Het bestaat uit 3 gelijke, elkander opvolgende terrassen, waarvan het eene 10 voet boven het andere ligt. Een breede gracht doorsnijdt den bevalligen tuin, en stort zich in het middelste terras uit in een groot marmeren bekken, waaruit met die der gracht te zamen ongeveer 500 fonteinen opspringen, die gedurende de hitte van den zomer de lucht verkoelen. In het midden verheft zich een klein kasteel van wit marmer, doch dat even als de overige gebouwen en paveljoenen zeer in verval is. De tuin is echter nog allerbekoorlijkst, en prijkt met eene menigte groote en schoone boomen, vooral met prachtige lanen van oranjeboomen. Bij feestelijke gelegenheden wordt de tuin met duizende lampen, gekleurde ballons, fakkels en vuurwerk verlicht, en schijnt dan met zijne waterpartijen letterlijk als in eene zee van licht te zweven.

KABOOL.

reeds
eenen
telijke
en der
erove-
n ook,
ouwen
de be-
e kost-
anning
elijk te
chouwd
andsche
otschap
onder-
n of me-
ant, die
gen ver-
onrust;
kunnen
l andere
vroeger
volgende
Soliman
aboel, te
erschrik-
Kaboeldal
waren zij
vensmid-
erontrust

Kaboel.

Wel heeft de natuur in het steile Soliman-gebergte, zoo al wij reeds in onze algemeene beschouwing over Indië hebben opgemerkt, eenen moeijelijk te overschrijden grens daargesteld tusschen het westelijke Azië en het Indische vlakland van het Pendsjab, maar de invallen der Arabieren en Mongolen bebben bewezen, dat die grens voor de veroveringszucht der menschen niet onoverkomelijk is. Het is daarom dan ook, dat Engeland, na de inbezitneming van het Indus-dal, niet vertrouwen kon op de natuurlijke grensscheiding, maar streven moest naar de bezetting eener landstreek, die als een voormuur kon dienen voor de kostbare verovering, die het met zooveel opoffering, met zooveel inspanning met zooveel bloed gekocht had. Aanleiding daartoe was gemakkelijk te vinden, want de landstreek, welker bezit als eene behoefte beschouwd werd, was ten prooi aan de onderlinge verdeeldheid der inlandsche stamhoofden, waarvan de zwakkere gemakkelijk tot een bondgenootschap met de Anglo-Indische regering kon bewogen worden, die hem ondersteuning en bescherming beloofde tegen zijne magtigere vijanden of mededingers. Vrijelijk mogten de Afghanen den Engelschen gezant, die hun wees op de rampen en onheilen aan hunne onderlinge oorlogen verbonden, antwoorden: „wij zijn tevreden met onze tweedragt en onrust; wij zijn tevreden met vernieling en bloedstorting, maar wij kunnen nimmer tevreden zijn met eenen overheerscher." Engeland had andere middelen dan woorden tot zijne dienst, en zoo als wij reeds vroeger vermeldden, in 1838 was het voorwendsel gevonden, om het volgende jaar door de Bolanpas in de landstreek aan deze zijde van het Soliman gebergte te dringen, en Kandahar, eenige maanden later ook Kaboel, te bezetten. Wel werden de Engelschen twee jaren later op eene verschrikkelijke wijze uit den zoeten waan gewekt, dat het heerlijke Kaboeldal op zoo gemakkelijke wijze in hun bezit gekomen was, en waren zij zelfs genoodzaakt om in Januarij 1842, genoegzaam zonder levensmiddelen, blootgesteld aan een gestrenge koude, en onophoudelijk verontrust

door de aanvallen van dweepzieke vervolgers den terugtogt aan te nemen door de geduchte bergpas van Kheber, maar nog in hetzelfde jaar verleende die engte den doortogt aan de generaals Pollock en Nott, die in de plundering van Kaboel wraak zouden nemen voor den geleden hoon, en door de achtereenvolgende onderwerping der verschillende stammen de Britsche heerschappij op duurzamere grondslagen vestigen.

Maar van hoeveel strategisch en politiek gewigt het bezit dezer landstreek zij voor Brittanië, ook uit een ander oogpunt is het belangrijk, want de hooge berglanden mogen een ruw klimaat hebben met strenge winters, het Zuidwestelijke deel des lands eene uitgestrekte woestijn zijn: de door de bergen beschutte rivierdalen van het Oostelijke gedeelte, vooral dat van Kaboel, bezitten al de schoonheden der Indische natuur. Daar gedijen het suikerriet en de boomwol, daar rijpen de kostelijkste druiven in zulk een overvloed, dat het kilogramme daarvan niet meer dan ongeveer 1 Ct. van onze munt kost, en niet minder welig bloeijen daar abrikozen, pruimen en appelen te midden van velden, beladen met de Europesche graansoorten, den zeer algemeen verspreiden tabak, de schoonste tulpen, de meest aromatische kruiden, de asa fetida en de rhabarber der bergstreken, terwijl de schoonste weiden de schapen-, rundvee- en paardenfokkerij begunstigen, en granaten, oranjeboomen en rozenboschjes aan de waterrijke dalen het aanzien van even zoovele paradijzen geven. Doch die schoone oorden worden afgewisseld door de woeste en hoogere bergstreken, waar niet het groene kleed eener eeuwige lente, maar het eentoonige sneeuwkleed des winters den bodem bedekt, waar eene strenge koude den dampkring zuiver houdt, en ook aan het klimaat der nabijgelegene dalen eene meerdere frischheid verleent. In zulk eene landstreek konde dan ook geen zoo magtige invloed der natuur heerschen, die den geest der bewoners aan banden legt, en tot eene lijdelijkheid dwingt, die het hoofdkarakter van den Indiër uitmaakt. Hoe ook verdeeld en onrustig, toch blijft er een gemeenschappelijke karaktertrek in de verschillende Afghaansche stammen over, en die is, hunne zucht naar onafhankelijkheid en gelijkheid, hunne gehechtheid aan hunne voorvaderlijke zeden, hunne onbeperkte gastvrijheid en krijgshaftige geest. De Afghaan is krachtig, en zijn gelaat open, verstandig en ernstig; de eer zijns lands gaat bij hem boven alles, en persoonlijke beleediging eischt wraak. Hij is getrouw aan zijne godsdienst, en als ijverige Sunniet heeft hij eenen afkeer van den Schiïet. Trouw in de vriendschap, hecht

bij zich met eene innige liefde aan zijne vrouw, die hij meer achting bewijst, dan eenig ander Oostersch volk.

Kaboel, de hoofdstad van het Britsche Afghanistan, ligt aan de rivier van Kaboel, die zich bij Attok in den Indus stort. De stad ligt 6400 voet boven het oppervlak der zee, en wordt aan drie zijden door bergen ingesloten, welke slechts eene naauwe opening laten, die naar den grooten weg van Ghiznee en naar de Koerd-Kaboel-pas voeren. Deze bergen zijn steil, rotsig en naakt, en vertoonen nog hier en daar de overblijfselen van een muur, die vroeger de geheele stad omringde. Tegenwoordig is Kaboel door eenen hoogen aarden wal ingesloten. Ten Oosten der stad staat op den top van eene vooruitspringende rots het fort Bala-Hissar, en op de helling van diezelfde hoogte ligt het koninklijk paleis met den daarbij behoorenden tuin, benevens een groote Bazar, die door eene gracht van de stad gescheiden is. Tegenover het fort, mede op eene hoogte, verheft zich de citadel, en daar binnen het paleis van den broeder van Dost-Mohamed; maar dit alles ligt grootendeels in puin na de verovering door de Engelschen in 1843, die de groote en schoone bazar in het middelpunt der stad evenmin gespaard hebben. Deze bazar wordt gevormd door eene lange, breede straat, aan weerszijden begrensd door huizen van twee verdiepingen hoog, en was overdekt met een verguld en beschilderd dak. Die lange straat wordt door naauwe vierkante en overdekte pleinen, welke links en regts op de verschillende straten uitloopen, in vier bazars gedeeld waarvan de grootste 400 voet lang is, en vroeger voor een meesterstuk van bouwkunst gehouden werd. Overigens bestaat de stad uit naauwe, onregelmatige en morsige straten, met hooge, platte huizen, waaronder echter geen enkel uit steen opgetrokken is. Vroeger telde Kaboel 60,80000 inwoners en was ten tijde der Arabieren een der belangrijke steden van Aziё, de stapelplaats der karavanen tusschen Perziё en Indiё, het middelpunt van eenen aanzienlijken handel, de zetel van Baber, den stichter der Mongoolsch-Indische dynastie, wiens graf nog heden ten dage in den den tuin bij het fort Bala-Hissar door hare twee marmeren platen aangewezen wordt.

Het klimaat is voor de Europeanen niet zeer gunstig, want de bergen, die de stad insluiten, beletten den doortogt der lucht, waardoor de hitte ondragelijk wordt, en het dal van Kaboel, gedurende eenige weken van den zomer, naar eenen gloeijenden oven gelijkt. Het is echter waarschijnlijk, dat in vroegere eeuwen het klimaat veel gema-

tigder was dan tegenwoordig, want Indische schrijvers en dichters der oudheid prijzen in proza en poëzy de bekoorlijkheden van deze plaats.

Ghiznee.

Ten Zuiden van Kaboel ligt de oude stad Ghiznee, eenmaal de zetel van een rijk, dat zich van den Ganges tot den Tigris uitstrekte. Even als Kaboel ontleent zij hare schoonste herinneringen uit een ver verwijderd tijdperk van het verledene, dat echter voor beide steden met vele bittere ervaringen gemengd is geweest. Het klimaat der landstreek is zeer koud, wegens de hooge ligging boven het oppervlak der zee. Volgens de overlevering was in vroegere tijden de stad meermalen onder de sneeuw begraven, en ook thans nog moeten de bewoners dikwijls door den lang aanhoudenden winter, die tot na de dag- en nachtevening der lente voortduurt, gedurende zes maanden bijna onafgebroken in hunne woningen verblijven.

Reizigers van vroegere tijden gewagen van prachtige ruïnen en andere sporen van vroegeren luister, welke zij daar vonden, maar van dit alles is thans weinig meer overig, en de stad niet veel meer dan een groot, morsig dorp. Wat men nog vindt zijn eenige belangwekkende architectonische puinen van het „Paleis des Geluks," waarin eenmaal hare koningen zetelden, en van eene moskee; die den naam droeg van „bruid des hemels." Het graf van Mahmoed, den veroveraar van Hindoestan en den stichter van het rijk der Ghasneviden bestaat nog.

Dit graf is drie Engelsche mijlen van Ghiznee verwijderd, en van eenen grootschen, doch geen prachtigen bouwtrant. De grafsteen is van wit marmer, waarop eenige verzen uit den koran ingebeiteld zijn. Aan het hoofdeinde van het graf ligt de strijdbijl, dien Mahmoed eenmaal voerde; zij is glad geslepen, en heeft een zwaren metalen knop, doch zij is zoo zwaar, dat maar weinige menschen in staat waren haar te hanteren. In het gebouw bevinden zich nog eenige troonen, waarvan

de vorst zich zoude bediend hebben; deze bezitten echter niets opmerkelijks, dan alleen dat sommige fraai met parelmoer ingelegd zijn. De poorten, die den toegang tot het gebouw verleenen, waren fraaije stukken sandelhout, die Mahmoed op een zijner togten naar Hindoestan uit Somanath als buit had medegevoerd; maar zeven eeuwen later, in 1842, toen een Britsch leger in dit oord kwam, werden zij weder weggenomen, en naar de plaats, van waar zij gekomen waren, teruggebragt.

Scinde en zijne bewoners.

De bewoners van het benedendal van den Indus of van Scinde zijn Mohamedanen en Hindoes; hun getal bedraagt ruim een millioen, waarvan ongeveer een zesde gedeelte tot den laatstgenoemden stam behoort. Tot de Mohamedanen behooren de Jats, de eerste bewoners des lands, die oorspronkelijk Hindoes waren, en de Beloetsjen, die niet meer dan een tiende deel der bevolking uitmaken, maar toch de eigenlijke heeren des lands zijn. De Hindoes zijn weinig geacht en uiterst morsig; zij dragen den baard en den tulband der Muzelmannen, wier zeden en gewoonten zij veelal aangenomen hebben, en wijden zich voornamelijk aan het handelsbedrijf, waarbij zij als geldwisselaars zulk een vertrouwen genieten, dat hunne wissels door geheel Indië geldig zijn.

De Jats, zijn een groot, krachtig en schoon menschenras, en houden zich hoofdzakelijk met den akkerbouw, de fokkerij van buffels, geiten en kameelen bezig; de Miani, een der aan hen verwante stammen, leven van de opbrengst der scheepvaart en der visscherij, en hebben soms geene andere woning dan hunne boot. De wijze waarop zij die visscherij uitoefenen is echter vrij zonderling; de visscher legt namelijk een groote steenen kruik van eene ovale gedaante in de rivier, beveelt zich in de genade van Allah aan, en werpt zich dan zoodanig op de

kruik, dat zijn lijf de opening bedekt. In deze houding werkt hij zich met handen en voeten voort tot in den stroom. In zijnen gordel draagt hij een kleine speer en in de regterhand een vork van bijna 15 voet lengte, waaraan een groot net bevestigd is, dat toegetrokken wordt zoodra de visch daarin komt. Deze wordt dan met de speer gedood en in de kruik geworpen.

De Beloetsjen, de vrijbuiters der woestijn, kwamen van de bergen en steppen uit het noordwesten. Vele hunner gebruiken en zeden stemmen met de Mozaïsche wetten overeen, en hunne mondelinge en schriftelijke overleveringen hebben zooveel overeenkomst met die der Joden, dat zij meermalen voor afstammelingen van een der verspreide tien stammen gehouden zijn. Zoo is b. v. bij den kinderloozen dood eens getrouwden mans, zijn broeder verpligt, om zijne weduwe te trouwen, en de uit deze pligthuwelijken geboren kinderen worden de erfgenamen van den gestorvenen; ook de wetten betreffende de scheiding tusschen man en vrouw; zijn geheel gelijk aan die der Joden. Zij beschouwen zich als de heeren des lands en leven slechts van den strijd, den roof en de jagt; slechts enkelen houden zich bezig met den akkerbouw; doch allen met de kameel- en paardefokkerij. Hunne onwetendheid en woestheid maken het moeijelijk hen aan gehoorzaamheid te gewennen, iedere stam behoort alleen aan zijnen hoofdman, doch is er gevaar, dan ijlen in alle rigtingen boden te paard of op kameelen, om alles wat wapenen dragen kan, onder de vanen te roepen. De huizen der Beloedsjen zijn even armoedig, morsig en klein als die der andere bewoners, en alleen die der hoofdlieden zijn iets ruimer en met tapijten versierd. De vrouwen houden zich met de huiselijke zorgen bezig, terwijl de mannen rooken, slapen en drinken of met de kinderen spelen. Hunne gelaatskleur is donkerbruin, hunne trekken zijn edel en hun blik is vurig; ofschoon niet groot van gestalte, zijn zij meestal van eenen krachtigen bouw. Op het hoofd dragen zij eene bonte uit katoen en zijde geweven kap met goud en zilver doorwerkt, over het bovenlijf een open gesneden onderkleed, met een geel of rood zijden vest daarover, terwijl een wijde pantalon en spitstoeloopende schoenen hunne kleeding voltooijen; hunne wapenen zijn een lontgeweer, sabels, bogen, schild en pijlen. Haar en baard worden niet geschoren; het hoofdhaar valt in lokken langs de schouders neder, of wordt in knoppen boven het hoofd te zamen gebonden. De baard wordt als een groot sieraad met veel zorg behandeld; oude alsmede heilige mannen, verwen dien rood, doch de Schiiëten geven den

voorrang aan de groene kleur. De vrouwen dragen tot op den grond neêrhangende rokken, die van boven naauw om het ligchaam sluiten, en wijde pantalons; zij slaan een doek los om het hoofd en laten het haar in vlechten hangen. Zij verwisselen zelden van kleeding, en zijn over het geheel zoo morsig, dat men noch de kleur harer kleeding, noch die van haar gelaat herkennen kan.

De Beloedsjen, de uitvoerders van de bevelen der Amŷren of vorsten van Scinde, zijn in waarheid bloedzuigers voor den armen, onderdrukten landman. De inkomsten des lands, die vroeger 90 lak of 9 millioen ropijen, ruim 10 millioen gulden, bedroegen, zijn genoegzaam tot op de helft verminderd, ofschoon zij bij eene goede bebouwing van den grond gemakkelijk verdrievoudigd konden worden. Maar de landbouw wordt geheel aan den hartstogt der Amyren voor de jagt opgeofferd, daar deze om hunne Sjikargah's of groote jagtgebieden uit te breiden, meermalen vruchtbare landstreken laten verwoesten, of eigendunkelijk aan de bewoners ontnemen. Ieder Amyr bezit zijne eigen Sjikargah, werwaarts hij zich begeeft, omgeven van zijne hoofdlieden en een groot aantal dienaren op kameelen en te paard, met honden en valken — of ook wel langs de rivier op zijn vorstelijk vaartuig. Het volk in de landstreek, waar de jagt plaats heeft, moet gedurende dien tijd in het onderhoud van den geheelen stoet voorzien, en daarenboven als drijvers dienen, die het wild in een afgeslotene ruimte in het midden van de Sjikargah moeten jagen. De Amyren en hunne hoofdlieden bedienen zich op deze jagten van lange, rijk met goud en juweelen ingelegde geweren; de vuurwapenen, die zij van de Britten ten geschenke ontvangen, hebben geene waarde in hunne oogen — alleen de sloten daarvan laten zij op hunne geweren overplaatsen.

De landstreek wordt door den Indus doorstroomd, waarop de vaart echter, wegens de sterke strooming, die vier geographische mijlen in een uur bedraagt, de menigte zandbanken en afwisselende bedding, zeer moeijelijk is. Het water der rivier is zeer troebel, doch wordt, als men er alluin inmengt, zoo zuiver als kristal en zeer smakelijk. De stroom kronkelt zich nu eens door schoone en liefelijke bosschen, dan weder door weelderige weiden of vruchtbare groenende bouwlanden, maar somwijlen ook uren lang door woeste, zandige streken, waarop zich hier en daar de puinen van vroegere groote steden en bloeijende handelsplaatsen verheffen. Op eenige plaatsen heeft de rivier hare vroegere bedding verlaten, zoo als onder anderen bij de puinen van de eenmaal

zoo beroemde steden Alore en Brahminabad, van waar zij zich naar Sukar, of Sakkar en Nory verplaatste. Wanneer zulks plaats greep is niet met juistheid te bepalen; men verhaalt daarvan de volgende legende: De Radjah van Alore begeerde de schoone dochter eens koopmans uit deze stad tot vrouw. De ongelukkige vader, niet bij magte om de wenschen des konings te weêrstreven, verzocht een uitstel van acht dagen, en nadat hij dien tijd biddend en vastend had doorgebragt, werd hij plotseling en hoogst wonderbaar met zijne dochter en al zijne schatten naar het eiland Khwaja Khizr bij Sakkar overgebragt, terwijl de stroom Alore verliet, hetwelk den ondergang der stad na zich sleepte. Volgens eenige inscriptiën had dit ongeveer 1150 jaren na Chr. plaats.

Hyderabad.

Eene der merkwaardigste steden van den beneden-Indus, in het landschap Scinde, is Hyderabad met 35,000 inwoners, de zetel der inlandsche hoofden of Amyren. De stad ligt op eene 200 voet hooge, rotsige helling, die aldaar het dal dan den Indus begrenst, en is, even als alle steden in de Scinde, van leem, hout en gebakken steen gebouwd. De straten zijn naauw en morsig en de bazars druk bezocht. Bij de stad ligt een groot fort in de gedaante van een vierhoek met ronde vooruitspringende torens, en is omringd door een 40 voet hoogen uit leem en steen opgerigten muur, die weder ingesloten wordt door eene 8 voet breede en 5 voet diepe gracht. Het geheel bestaat uit eene menige hutten en kleine huizen, die verward door elkander staan. In het binnenste vindt men het paleis der Amyren, een vierhoekig steenen gebouw, met eenen hoogen toren, die voor schatkamer dient, en van welks top men een heerlijk gezigt heeft op de stad, de omliggende landstreek, en den daar ter plaatse 900 schreden breeden Indus. Toen Leopold von Orlich in 1841 Hyderabad bezocht, bragt hij een bezoek aan de Amyren, en geeft daarvan de volgende beschrijving.

„De Amyren, aan wier hoofd Myr-Nassir-Khan was, ontvingen ons op een langen, met zijde bekleeden divan, en achter en nevens hen stonden de hoofdlieden schilderachtig gegroepeerd, of zaten met gekruiste beenen op tapijten, ieder met zijn zwaard, of geweer vóór zich en met den blik naar ons gerigt; boven ons scheen de maan met zulk een helder licht, dat men in de verte alle voorwerpen onderscheiden kon.

„Myr-Massir-Khan, de oudste der Amyren, die een inkomen heeft van 11 lak, ruim 1 millioen gulden, was zoo zwaarlijvig, dat hij niet anders dan op een kameel de jagten kon bijwonen, doch gold niettemin bij zijnen stam voor eene tijpe van schoonheid.

„Nadat wij elkander gedurende eenige minuten *bisyar kush* (zeer gelukkig) en *bobut kush* (uitermate verheugd), hadden toegeroepen, vroeg Zijne Hoogheid naar mijnen naam, naar dien mijns konings en naar mijn vaderland (Pruissen). Nassir-Khan zeide nooit iets van zulk een rijk gehoord te hebben, doch dat het zeer magtig zijn moest, om in eene vriendschappelijke betrekking met Engeland te kunnen staan. Nog hooger steeg echter zijne bewondering, toen hij vernam, dat het leger van onzen koning meer dan 500,000 man telde. Vervolgens liet de vorst mij zijne wapenen zien: schoone gedamaseerde geweren, rijk met goud ingelegd. Terwijl ik mij daarmede nog bezig hield, stelde hij zijn meest geliefden zoon, Abas-Ali, aan mij voor, met de verzekering, dat deze de Engelsche taal magtig was, en ik mij daarin met hem kon onderhouden. Een weggeloopen onderofficier, bevelhebber van de artillerie der Amyren, was zijn leermeester. De prins sprak mij daarop echter in eene taal aan, waarvan ik geen enkel woord verstond, en ik was dus niet weinig verlegen, toen de vorst mij naar de uitspraak van zijn zoon vroeg. Gelukkig antwoordde een der aanwezigen, dat ik verstomd was, over de vorderingen van den prins, wat den vader regt naar genoegen was. Na verloop van een half uur namen wij onder hartelijk handdrukken afscheid, en begaven ons naar het paleis van den Amyr Sobdar-Khan. Vlak voor den ingang van dit paleis moesten wij eene groote mestput voorbij trekken, en zoo op nieuw ondervinden hoe hier, zoo als overal in het Oosten, weelde en morsigheid hand aan hand gaan."

Karatsji of Kurachee.

Karatsji of Kurachee aan een der mondingen van den Indus gelegen, kan in korten tijd een der gewigtigste plaatsen en havens van Hindoestan worden, daar hare ligging gunstiger is dan die van Calcutta, Madras en zelfs van Bombay. Het heeft een uiterst goede haven en zekere ankerplaats, en is dus eene geschikte stapelplaats voor het handelsverkeer van Noordelijk Indië en Scinde met Europa.

Sir Henry Pottinger was de eerste Britsche ambtenaar, die opmerken deed hoe voordeelig Karatsji gelegen zou zijn, ingeval het Indusdal met spoorwegen doorsneden werd. Hij stelde voor deze plaats te kiezen tot het middelpunt van het verkeer te zee en te land, zoodra zij, na het aanleggen der zooveel besprokene Euphraat- en Indus-spoorweglijnen, die het Oosten met het Westen moesten verbinden, zich ten volle zou kunnen ontwikkelen.

De haven van Karatsji heeft, volgens zijne opgave, eene voldoende ruimte en eene ankerplaats voor 20 schepen van 800 ton, en voor eene menigte kleinere vaartuigen.

Gedurende den opstand van 1857 heeft deze plaats ook een groot krijgskundig gewigt gekregen. De meest verlichte Engelsche officieren verzekeren, dat zij bestemd is het groote arsenaal van den Pendsjab en het Noordwestelijke Indië te worden, misschien wel het hoofdstation, zoo niet de werkelijke hoofdstad van Britsch-Indië. Men is daarom ook van plan Karatsji tot middelpunt te maken van de electromagnetische telegraphen, die Europa langs den Euphraat met Azië zullen moeten verbinden.

De bogt waarin de stad ligt, loopt drie geographische mijlen landwaarts in, en is op vele plaatsen zoo digt met mangrove boschjes bezet, dat deze in de verte naar kleine eilanden gelijken. Vóór de inlijving in het Britsche gebied was de slavenhandel een der belangrijkste takken van den handel dezer plaats, en werd voornamelijk met Maskate, Zanzibar en Abyssinië gedreven. Jaarlijks werden gemiddeld 6 à 700 knapen

…RACHE OF KARATSJI.

[illegible] Amsterdam

en meisjes, waaronder drie vierden van de laatste, ingevoerd; somwijlen werden er ook Geor[illegible] jken
gens

ver,
nige
ver-
voor
tsen
de
limt
dag
nde
Van
gte

ver
eze
de
de
aai
ui-
len
ter
de
en
en
ge
na
ler
eit
et-
en
jn.

komen de krokodillen als honden uit het water kruipen en

en meisjes, waaronder drie vierden van de laatste, ingevoerd; somwijlen werden er ook Georgische slavinnen voor de harems der aanzienlijken aangebragt. Eene bevallige Abyssinische gold tot 250 ropijen; de jongens werden met 60 à 100 ropijen betaald.

Aan het Oostelijk einde der stad ligt eene moskee met een vijver, die echter dikwijls uitdroogt; eenige dadel-, en banaanpalmen, eenige tamerinden en tamarishen duiden aan, dat niet alle natuurleven verdwenen is. Twee mijlen ten Oosten der stad liggen de kazernen voor de Europesche troepen, en ten noorden strekken zich kale kalkrotsen van het Oosten naar het Westen uit. Alleen in den regentijd is de lucht bewolkt, doch overigens bijna altijd helder; de temperatuur klimt zelden hooger dan 95° Farenheit, en meermalen valt er in jaar en dag geen regen, zoodat alleen een kunstmatige besproeijing de omliggende velden geschikt kan houden voor het verbouwen van eenig graan. Van Mei tot September drijft een drooge wind bijna onafgebroken digte stofwolken over den vlakken, zandigen omtrek op.

Ongeveer tien mijlen ten noorden der stad ligt de krokodillenvijver Maggar Talao of Pyr-Mangar, een bedevaartsoord der inboorlingen. Deze plaats wordt van drie kanten door bergen ingesloten, doch heeft aan de opene zijde een schoon woud van dadelpalmen en tamarinden, waarin de blaauwe en witte koepels van de grafplaatsen der heilige mannen fraai tegen het groen der boomen afsteken. In den omtrek zijn eenige puinen, die aan vroegere grootheid herinneren. De vijver is 200 schreden lang en 50 schreden breed en met gras en riet begroeid. Het water wordt aangebragt door eene minerale bron, de Kishty, vroeger de Rhyr-kund of melkvijver genaamd, die eene mijl verder uit de rotsen ontspringt, en daar zoo warm is, dat men de hand er niet in houden kan. Het water dezer bron stroomt van den oorsprong slechts weinige schreden over de oppervlakte der aarde voort, en baant zich daarna eenen weg door eene rots; aan de andere zijde daarvan komt het weder te voorschijn en heeft dan nog eene temperatuur van 133° Fahrenheit verder stort het zich aan den voet der grafplaatsen in een klein gemetseld bassin, en stroomt van daar in den vijver. In dezen vijver leven ongeveer 50 krokodillen, waar verscheidene meer dan 15 voet lang zijn. Deze dieren, die men voor heilig houdt, worden door Fakirs verzorgd, en ieder die ze wenscht te zien, is verpligt een geitenbok te offeren. Op het klagend geroep van Owh! Owh! door een der Fakirs aangeheven, komen de krokodillen als honden uit het water kruipen en legeren zich

in eenen halven cirkel met opengesperde kaken om den Fakir. Zij zijn echter zoo volgzaam, dat zij bij de geringste aanraking met een rietstaf achteruitgaan. De geitenbok wordt daarop geslagt, en de stukken den monsters toegeworpen, die ze gretig verslinden. Na den maaltijd drijft de Fakir zijne voedsterlingen weder in den vijver.

De in de nabijheid liggende graven der heiligen zijn niet zeer merkwaardig; zij zijn van steen gebouwd en ingelegd met bont gekleurde tegels, die een soort van mozaïk vormen; allen zijn met ongeveer 20 voet hooge koepels voorzien. Vóór den ingang is een soort van balkon, gedragen door sierlijk uit hout gesneden zuilen. De moskee is toegewijd aan Pyr Hadsji Mungah, eenen heilige, die evenzeer door de Hindoes als door de Muzelmannen vereerd wordt, en naar wiens graf een groot getal pelgrims ter bedevaart trekt. Het graf is opgesierd met velerlei schilderwerk en snuisterijen, als vederen, linten, klokjes, lampen enz. Een oude Fakir bewaakt de graven, waaraan de inboorlingen eenen meer dan 2000 jarigen ouderdom toeschrijven. Voor deze graven staat een buitengewoon schoone tamarindeboom, welks stam op de hoogte van 5 voet nog eenen omtrek van 22 voet heeft, terwijl het fraai geteekende loof een groot, ondoordringbaar dak voor de zonnestralen aanbiedt.

Bombay.

Na zoo velerlei tooneelen uit het maatschappelijk, godsdienstig en staatkundig leven der Hindoes en Mohamedanen slaan wij wederom eenen blik op het leven en de maatschappij der Europesche meesters van Hindoestan, zoo als die zich openbaren in de middelpunten hunner magt, en als zoodanig komt na Calcutta het eerst in aanmerking Bombay.

Bombay is het kleinste der drie Presidentschappen, maar daar zijn handel veel belangrijker is dan die van Madras, verdient het vóór dit

laatste vermeld te worden, te meer daar zijne hoofdplaats tevens de zetel der Anglo-Indische zeemagt is. De gemakkelijkheid, waarmede men zich hier de noodige bouwstoffen voor schepen kan verschaffen, en die behoorlijk bemannen, alsmede de dringende behoefte, om eene zeemagt in de Arabische golf te onderhouden, deden aan de stad Bombay en hare haven de voorkeur geven, boven de andere zeeplaatsen van Hindoestan. Haar handel met Arabië en met de landen langs de golf van Oman en de Perzische golf is zeer belangrijk.

De stad ligt op een rotsig schiereiland aan de westkust van Hindoestan. Hare bevolking bedraagt ongeveer 250,000 zielen, en is zamengesteld uit Christenen, Joden, Mohamedanen, Hindoes en Parsis. De telegraaf verbindt haar met Calcutta, dat 1040 Engelsche mijlen, en met Madras, dat 625 mijlen verwijderd is. In noordelijke rigting is zij door eene telegraaflijn met Lahore verbonden.

De omstreek van de haven van Bombay is buitengewoon schilderachtig, en eenige reizigers verzekeren, dat deze in schoonheid die van alle andere havenplaatsen overtreft. Allen schilderen met geestdrift „de eilanden, die den purperen diadeem van den ouden Oceaan vormen.”

En waarlijk, de bekoorlijkheid der streek is groot. Het blaauwe azuur des hemels, dat in de golven weerkaatst; de heldere Indische zon, die hare volle stralen over land en zee uitgiet — dit alles, gezien van de verandas der huizen, die een overzigt van het geheel veroorlooven, maakt een wonderbaar effect. Kleine eilanden met palmboomen begroeid, wier groene bladeren een schilderachtig contrast opleveren met het schitterende blaauwe zeewater, sluiten de haven in. Op den achtergrond verrijzen de landingsplaatsen in alle denkbare vormen, en gekleurd met alle mogelijke verwen, naarmate de stralen der brandende middagzon op de weerkaatsende rotsen vallen, of de naderende nacht hare donkere schaduwen daarop werpt. In de haven is het gedurende den dag steeds zeer druk; allerlei booten voeren onophoudelijk levensmiddelen aan, andere dienen tot het laden en lossen van koopmansgoederen, nog andere gaan ter spelevaart, en zijn sierlijk, ja zelfs prachtig opgetooid.

De stad zelve ligt op 18° 58′ N. B. en 72° 55′ O. L. aan den voet der westelijke Ghats, en is ten noorden door een gewelfden steenen brug met het eiland Salsette verbonden, terwijl het eiland Elephantine, beroemd door zijne talrijke, overoude, kolossale, in de rots uitgehouwen Hindoe- en Boeddhistentempels, meer binnenwaarts in de golf ligt.

Ver in zee steken twee schiereilanden uit en vormen de eigenlijke bogt, of havenkom; het zuidelijke is het smalle koraalrif Colabah, dat zich weinig boven de zee verheft, het noordelijke het rotsige voorgebergte, bekend onder den naam van Malabar-Point. De eigenlijke haven, 50 □ mijlen groot, ligt tusschen Colabah, Bombay en Salsette, en heeft den ingang ten noorden van Colabah, op welks uiterste punt een vuurtoren staat, die 150 voet hoog is. Verscheidene batterijen verdedigen de haven, en maken eene vijandelijke landing uiterst moeijelijk, te meer daar de ingang niet meer dan 6 à 7 vadem diep is. Overigens versieren overal palmboomen de kust, en te midden van deze heft de kokospalm fier den groenen kruin ten hemel.

Het eerste wat bij de aankomst treft, zijn de rijk beschilderde draagstoelen met zijden gordijnen, waarin men naar de plaats zijner bestemming gebragt wordt. Talrijke groepen van Koelis omringen terstond den vreemdeling, en bieden hem hunne diensten aan, waarvan hij echter met groote omzigtigheid gebruik moet maken. Deze mannen zijn grootendeels Mohamedanen, die de Christenen als eene voordeelige buit beschouwen, en meenen hen ongestraft te mogen bedriegen. Reeds in het eerste oogenblik zijner landing, bemerkt de vreemdeling, dat hij zich in eene groote handelstad bevindt, en het onophoudelijk laden van katoen overtuigt hem, dat Bombay de groote stapelplaats, het Indische emporium voor dit belangrijke handelsartikel is.

De straat, die uit de haven in de stad voert, is zeer fraai; men heeft van daar een gezigt op de zee, dat haar tot eene aangename wandelplaats maakt, waar de zeelucht het ligchaam verfrischt, en het panorama, dat zich voor het oog ontrolt, de ziel verrukt. Iederen avond is de straat opgevuld met rijtuigen en ruiters, met vrouwen en met rijke inboorlingen, onder welke zich de sombere Parsis en de ernstige Armeniër onderscheiden. Nevens de straat is een groot omheind plein, waar de Parsis, de Joden en andere Oosterlingen zich gaarne plegen op te houden, zelfs dan wanneer de straat met rijtuigen als bedekt is, en de militaire muziek daar de Europeanen bijeen lokt. De Perzer en de Parsis ontwijken elkander zoo veel mogelijk; ook zijn de Parsis, die met de Armenische Christenen de achtingswaardigste Oosterlingen van Bombay uitmaken, weinig bemind bij de Arabieren en de Mohamedaansche inboorlingen. Des morgens en des avonds verzamelen zich de Parsis op de esplanade, om hunnen vurigen zonnegod te

aanbidden, als hij boven den horizon stijgt, of daar onder daalt. Zij verzuimen daarbij niet hunne kinderen mede te brengen, om hen in de vrome eeredienst hunner vaderen te onderrigten, maar de vrouwen wonen deze openbare godsvereering niet bij.

Bombay bestaat, eenige dorpen en vele buitenplaatsen niet medegerekend, eigenlijk uit twee steden: de door het fort ingeslotene, aan de zee liggende stad, en de westelijk aangebouwde Zwarte stad. De straten der eerste zijn naauw; de huizen zijn drie verdiepingen hoog en van hout en gebakken steen gebouwd, en dit gedeelte van Bombay heeft uiterlijk eenige overeenkomst met de Zuid-Italiaansche steden; vooruitspringende verandas, gedragen door houten zuilen, en kleine hoekige balkons, getooid met het snijwerk, zijn er de eenige sieraden. In de onderste verdiepingen der woningen vindt men de winkels, of Bazars, die meest door Parsis gehouden worden. Het eenige merkwaardige gebouw is het gouvernementshuis, welks front door eene kolonade omgeven is, en waar vóór zich een met boomen begroeid plein met eenen vijver uitstrekt.

De zwarte stad bestaat uit eene menigte kleine huizen van twee verdiepingen, de woonplaatsen der inboorlingen. De onderste verdiepingen bevatten de opene bazars, waarin de verkoopers met de beenen kruislings gezeten zijn achter hunne in manden opgestapelde waren. Vooral des avonds heerscht hier eene bijzondere levendigheid; eene menigte kleine lampen verlichten de bazars, duizende inboorlingen trekken, al etende, de winkels der handelaars voorbij, waarvan die der graanverkoopers (Bannia) en die der koekebakkers of Mittie-Wala, de meest bezochte zijn. De eersten hebben allerlei graansoorsen: tarwe, rijst, gerst, jowary, bagera, enz., in hunne manden ten toon gesteld, of bij droog weder ook wel op de straat uitgespreid. Maar de meest gezochte lekkernij is eene soort van koekjes uit meel en suiker en in boter gebakken, waaraan de inboorlingen zich tot ziek wordens kunnen vergasten, en die de Mittie-Wala op de meest verleidelijke wijze voor de liefhebbers weten uit te stallen.

Onmiddelijk achter de Zwarte stad vangt eene reeks aan van de schoonste landhuizen, door schoone tuinen ingesloten, en welker beide verdiepingen door verandas omringd zijn. Zoodra de heete winden waaijen worden tusschen de zuilen, die deze verandas dragen, schermen nedergelaten, met aromatische wortelen opgevuld, en die men gestadig vochtig houdt. Deze villas, geheel naar het klimaat ingerigt, strek-

ken zich, met korte tusschenruimten, uit tot aan het vier mijlen verder gelegene Pareil, den zetel des gouverneurs. Ook Malabar-Point, dat een nog gezonder en heerlijker klimaat heeft, is op dezelfde wijze met vele prachtige landhuizen versierd, en dient tot verblijf aan vele Europeanen en aanzienlijke inboorlingen.

Het eiland Malabar-Point zelve is van het Noordoosten naar het Zuidwesten acht mijlen lang en heeft eene gemiddelde breedte van 3 mijlen. Twee ketens van rotsen strekken zich langs de beide tegen elkander over liggende zijden des eilands uit, en worden aan de uiteinden door lage zandsteenheuvelen vereenigd. De lagere deelen des eilands zijn in den regentijd zoodanig met water opgevuld, dat zij een moeras gelijken, en dat enkele huizen midden in het water komen te staan. In vroegere tijden leed men bovendien van overstroomingen der zee, zoo als er onder anderen eene in 1832 plaats vond, doch tegenwoordig heeft heeft men deze rampen door afdamming weten te voorkomen.

De scheepsbouw, voornamelijk door de Parsis beoefend, wordt begunstigd door ruime en fraaije dokken, en deze zijn zoo volledig ingerigt, dat aldaar in 18 maanden twee groote linieschepen of één linieschip en twee fregatten voltooid kunnen worden. De schepen zijn gebouwd van teakhout, en bekend wegens hunne duurzaamheid, daar zij dikwijls langer dan vijftig jaren kunnen dienen.

De nachten zijn te Bombay allerheerlijkst. De sterren schijnen met eenen glans, dien men in onze noordelijke gewesten niet kent, en niet minder stort de maan de volheid van haar licht over de fonkelende zee en de donkere bosschen van den omtrek uit.

Het karakter der bevolking van Bombay is onderscheiden naar hare godsdienst.

De belijders van Brahma zijn hier, even als elders, intellectueel en zedelijk. Zij hebben eenen buitengewonen aanleg voor alle werktuigelijke beroepen, vervaardigen fijne katoenen, zijden en wollen fabrikaten, en zijn ongeëvenaarde werklieden in ivoor en metaal. In het algemeen meten de bewoners van Bombay echter hunne zedelijkheid af naar hun oogenblikkelijk voordeel; hun karakter is dan ook eene vermenging van allerlei hartstogten. De massa der bevolking is bijgeloovig en afgodisch; de eeredienst is vol vormen en ceremoniën; moeijelijke pelgrimstogten en strenge vasten wisselen elkander af, en een vrijwillige offerdood geldt hier en daar als voorbereiding tot eene eeuwige zaligheid.

De Mohamedanen zijn hier weinig talrijk; over het algemeen staan

zij in zedelijke en verstandelijke ontwikkeling laag, ofschoon men er nog altijd eenige achtingwaardige belijders van den koran vindt.

De Parsis of Ghebers (vuuraanbidders) zijn daarentegen talrijker; in Bombay hebben zij, even als in Canton, den opiumhandel gedeeltelijk tot zich weten te trekken. Overigens vindt men onder hen vele katoenhandelaars, bankiers en lederverkoopers. Ongetwijfeld behooren de rijkste inwoners van Bombay tot de vuuraanbidders. Geen andere, zelfs geen aanzienlijke ambtenaren kunnen, wat een weelderig leven betreft, met hen wedijveren; de Gouverneur alleen geeft nu en dan gastmalen, die de huunen in luister overtreffen. In de laatste 30 jaren verhief een hunner zich uit den geringsten stand tot den rang van een der rijkste kooplieden en kapitalisten der wereld. Hij heet Dsjomsetsji-Dsisjibhoy en zijn naam als koopman en kapitalist drong tot Engeland en het Britsche hof door, van hetwelk hij verscheidene eerbewijzingen ontving. Zijn eerste bezigheid bestond in den handel in ledige flesschen, die hij van de hofmeesters der Engelsche familiën opkocht. Door deze weder te verkoopen zamelde hij allengs zulke groote sommen bijeen, dat hij de rijkste man van het Presidentschap, misschien van geheel Hindoestan werd.

Een ander voornaam man dezer secte, Hormartsji Boemantsji genaamd, bezat voor eenige jaren een in vele opzigten schitterender woning dan de Gouverneur zelf. Iemand, die hem bezocht, beschrijft zijne woning als zeer ruim, smaakvol en rijk versierd, met eene receptiezaal, die even als de andere kamers van vorstelijke pracht getuigde. Hij besluit zijne beschrijving met de volgende woorden: „Toen wij na een langdurig bezoek opstonden, om afscheid te nemen van dit feeënverblijf en zijn eigenaar, bragt een bediende ons op een zilveren blad sierlijk zamengevoegde bouquetten. Terwijl Hormartsji mij de schoonste daarvan gaf, betuigde hij zijne vreugde, dat dit oostersche gebruik hem in de gelegenheid stelde, het genoegen uit te drukken, dat ons bezoek hem gegeven had."

Van het huiselijke leven eens rijken Hindoes in Bombay geeft een Amerikaansch reiziger ons de volgende beschrijving: „Ik bezocht de woning der familie en vond daar alles opgehoopt, waarover rijkdom en weelde ooit konden beschikken. Schilderijen, gravuren, Romeinsche mozaïken, porcelein van Sèvres, Engelsche en Fransche meubelen: kortom al wat Indië en Europa kostbaars konden leveren, was daar bijeen gebragt, om de woning op te sieren. De ruime met kostelijke voorwer-

pen van allerlei aard opgevulde kamers, geleken veel op den winkel van eenen Londenschen lombardhouder. Ik vond den Baboe (een Indische titel van rang) bijna naakt in zijne slaapkamer op den grond liggen, met den onmisbaren Poenkah (Oostersche waaijer) en eene Engelsche beschrijving van den Russischen veldtogt in de hand. Ook dit vertrek was prachtig opgesmukt, maar de schilderijen, die de wanden versierden, getuigden van den wellustigen zin des eigenaars. Hij was ten volle vertrouwd met de aardrijkskunde, den handel en de politieke toestanden van andere natiën; hij sprak van de buitengewoon aanzienlijke gouddelvingen in Californië en Australië, en wenschte te weten welke uitwerking die op de waarde van het zilver zouden hebben, vroeg, of de Australische handel nog altijd zulke groote verliezen opleverde als in de eerste tijden, of de toen verwacht wordende katoenoogst in de Vereenigde Staten drie millioen balen zoude opbrengen, en of de klipperschepen, ondanks den vrede, nog hunne waarde behielden. Zijne godsdienst, voegde hij er bij, stond hem niet toe zijn land verlaten, anders zoude hij gaarne het genoegen smaken Noord-Amerika te doorreizen. Uiterlijk scheen de man volkomen gelukkig. Eer hij stierf (zijn dood had korten tijd na mijn bezoek plaats) gaf hij nog een prachtig Natsch (een Indisch feest), dat de verkeerde gewoonten der Europeanen met de weelderige en wellustige zeden der Aziaten vereenigde. Hij ontzeide zich niets, wat hij zich voor goud verschaffen kon. Een gelijke ontvangst viel mij ten deel van Baboe Rajendoer Moellik, wiens vorstelijke bezittingen en rijkdommen hem boven vele anderen onderscheiden. Baboe Moellik leeft meer als man van de wereld, en spaart geen geld om aan zijne lusten te voldoen. Hoe duurder een artikel is, hoe liever hij het heeft. Viervoetige dieren en vogelen vullen zijne tuinen op, en zijn volière bevat alles wat in de oogen eens liefhebbers waarde heeft, van den Chineschen mandarijneend af tot den paradijsvogel toe. Ik zag bij hem kasjemirgeiten van welker wol de prachtige Indische shawls geweven worden. De Baboe heeft de manieren van een voornaam man, is in de oude en nieuwe geschiedenis zeer bedreven en spreekt vloeijend de Engelsche taal. Zijn vermogen was gedeeltelijk in het fonds der Oost-Indische Compagnie belegd."

Daar de Hindoe volgens de voorschriften zijner Godsdienst maar één werk doen mag, en de Mohamedaan hem uit gemakzucht daarin navolgt, is het getal bedienden bij de aanzienlijken verbazend groot. Een daarvan doet niets dan in het portaal de vreemdelingen opwachten; niet verre van

BOMBAY.

Uitg. Gebr. Kraaÿ Amsterdam.

hem zit de Doerzi, die met het in orde brengen van de garderobe der

,en,

en

n,

en

of

;er

nt

en

re

lt

ne

n-

ng

ri

et

n

ij

ij

le

e-

al

e-

n

le

r-

e

e-

st

i-

e

a

n

den blik onafgewend gevestigd op het brandende lijk, en als

I.

hem zit de Doerzi, die met het in orde brengen van de garderobe der dames belast is; de Tsjoeprassy of Sjodebar moet brieven bezorgen, of dient bij aanzienlijke inboorlingen tot plaatsmaker, die voor zijnen meester uitgaat en in hoogst dichterlijke grootspraak diens deugden, magt en heerlijke eigenschappen aan de menigte verkondigt. Een ander, die men altijd met de sleutels op zijde ziet, is de Serdar, of schatmeester, ook wel butler genaamd. De Byhisjti of waterdrager heeft steeds zijne lederen kruik bij zich en de Mahli of tuinier komt elken morgen een ruiker en de vruchten van den tuin netjes in een mandje gerangschikt aanbieden. De Hoekaboedrar heeft geen andere taak dan voor de hoeka, de pijp zijns meesters, te zorgen; hij rolt de met welriekende kruiden en rozewater geknede tabak tot kleine balletjes, en werpt die op het vuur; de rook wordt door het zich onder in de pijp bevindende water geleid, en opgetrokken met een lang roer, dat van tijd tot tijd met rozenwater bevochtigd wordt. De Chauri Boedrar staat bij groote hitte achter den stoel van zijnen meester met eenen koestaart in de hand, om hem onverpoosd eenige verkoeling aan te brengen. De Doby's zijn belast met het wasschen, en ofschoon zij het linnen met koud water wasschen en alleen kloppen, overtreffen zij onze waschvrouwen. Verder zorgt de Abdar voor koele dranken, de Ayah, eene vrouwelijke dienstbode, voor de sieraden van hare meesteres, en zijn al de verschillende verrigtingen in de keuken en den stal aan onderscheidene personen opgedragen. Men wordt dus over het geheel wel bediend, doch niettegenstaande het loon van deze bedienden meestal niet hooger is dan acht ropijen per maand, is op deze wijze de bediening toch kostbaar.

Niet ver van het strand, in de bogt tusschen Colabah en Malabar-Point, is de plaats, waar de Hindoes hunne dooden verbranden. De daartoe opgerigte brandstapels zijn ongeveer vijf voet hoog, met bloemen versierd en met welriekende oliën overgoten. Het lijk wordt eerst gebaad, met welriekende essences gezalfd, en dan op een bed van heilig gras ten toon gesteld. Hymnes en gebeden worden tot den doode gerigt, heilige bladen en bloemen over hem heengestrooid, en daarna wordt het lijk door zijne bloedverwanten, onder het uitbrengen van jammerklagten naar den brandstapel gebragt. In stille afwachting, ernstig en nadenkend zitten de rouwklagers met de beenen kruislings over elkander, in natte kleederen rondom het vuur; zij houden den blik onafgewend gevestigd op het brandende lijk, en als de laatste

overblijfselen tot asch overgegaan zijn, worden de kolen bijeen verzameld, en gaat een ieder zwijgend en in zich zelven gekeerd weder huiswaarts.

De Parsis (Vuuraanbidders) in Hindoestan.

De Parsis, Ghebers of Vuuraanbidders hebben, ondanks hun gering aantal (men telt er in het geheel niet meer dan 150,000), door hunne groote begaafdheden eene opmerkenswaardige en steeds toenemende belangrijkheid, zoodat het noodzakelijk is eenige oogenblikken bij hen stil te staan, en hunne geschiedenis en godsdienst naauwkeurig te doen kennen.

Verlichte Parsis verklaren, dat hun volk de zon en het vuur niet als zoodanig aanbidden, maar alleen als zinnebeelden der Godheid in de natuur. Hoe echter zij, die dit verzekeren, daarover mogen denken, zooveel is zeker, dat de groote massa der Parsis werkelijk aan de zon en het vuur eene afgodische eer bewijzen; aan de eerste in den grooten tempel der natuur, aan het tweede bepaald in de voor de vuurdienst opgerigte tempels.

Van alle rassen, die Hindoestan bewonen, zijn de Parsis het verstandigste en meest energieke. Daar het verderfelijke kastenwezen bij hen niet bestaat, kunnen zij met alle deelen der wereld handel drijven, en zelf die woonplaats en dat beroep kiezen, welke zij meest overeenkomstig hunne belangen oordeelen. Zij mogen er zich op beroemen, dat zij de eerste gelegenheid, die zich sedert 1000 jaren aanbood, om eene staatkundige beteekenis te verkrijgen, ten nutte wisten te maken, en zich op deze wijze hunne groote voorvaderen waardig betoonden. In den nieuweren tijd heeft deze secte, door eenige aanzienlijke mannen, die daaruit opstonden, voor de geheele wereld eene bijzondere belangrijkheid verkregen.

De heilige vuren der Parsis worden dag en nacht door de Andiaroos,

of priesters, onderhouden, en mogen nooit uitgaan. De ruwe, onbeschaafde menigte vereert deze heilige vlammen, even als de zon, de maan en de sterren, zonder eenige betrekking tot den onzigtbaren schepper; de beschaafden, die in staat zijn om te oordeelen, bidden onder het zinnebeeld van het vuur slechts de almagtige bron van licht, den oorsprong en den gebieder van alle dingen aan. Zoroaster en de oude Magiërs, wier aandenken den tegenwoordigen Parsis dierbaar is, en wier geschreven werken zij in eere houden, leerden nooit iets anders, dan dat de zon een maaksel van den grooten Wereldschepper was; zij beschouwden haar slechts als het beste en schoonste beeld van God, ook wegens de weldadige werkingen zonder tal, die zij op de aarde te weeg brengt.

Zoroaster, de stichter der Parsisgodsdienst, leerde, dat God van alle eeuwigheid bestond, en dat de geheele oneindigheid van ruimte en tijd zich in Hem openbaarde; dat in het Heelal twee godsdienstige beginsels zijn, het goede en het kwade; dat het licht het zinnebeeld is van het goede, de duisternis dat van het kwade, want dat God zeide tot Zoroaster: „alle licht is een afschijnsel van mij."

Bidt de volgeling van dezen profeet in eenen tempel, dan keert hij zich tot het heilige vuur, dat op den altaar brandt; bidt hij in de vrije natuur, dan wendt hij zich naar de zon, als het edelste aller lichten, waardoor God zijn goddelijken invloed over de geheele aarde uitstort, en de werken zijner schepping duurzaamheid geeft.

Het is aan geen twijfel onderhevig, dat, hoe rein ook de bedoelingen van Zoroaster waren, hij door het vuur, en dus een aardsche stof, als symbool der Godheid aan te nemen, voor zijne volgelingen eene wijde deur openzette voor bijgeloof, en dat velen hunner, nog heden ten dage, den naam van vuuraanbidders ten volle verdienen. De verlichtsten onder de tegenwoordige Parsis trachten hun volk in dit opzigt tot heldere denkbeelden en een zuiver monotheïsmus (geloof aan een eenigen God), terug te brengen, en het is te wenschen dat dit streven met een gunstig gevolg bekroond worde.

De stand der priesters bij de Parsis is weinig geacht. De priesterstand is erfelijk onder hen. De Parsispriester is tot dien stand opgeklommen, niet door zijne hoogere beschaving, maar omdat zijn vader ook een priester was. Echter staat hem daarbij de keuze van eenen anderen staat geheel vrij.

Veelwijverij is zeldzaam bij de Parsis, en hunne zedelijkheid overtreft verre die der Bramienen, Boeddhisten of Mohamedanen; zij behooren tot de ijverigste voorstanders der regering, aan welke zij zich ten hoogste erkentelijk betoonen voor de veiligheid hunner personen, van hunne eigendommen en hunnen handel, waardoor zij, even als door hunne godsdienst, eene tegenstelling vormen met de overige bewoners van Hindoestan.

In schoonheid overtreft de Parsis alle andere bewoners des lands; het vrouwelijke geslacht onderscheidt zich door fijne gelaatstrekken, en een lieftallig, waardig voorkomen. Vele Engelsche en Hindoesche vrouwen mogen deze beminnelijke „dochters der zon" in bevalligheid evenaren, in het algemeen zijn schoone vrouwen en mannen veel talrijker bij de Parsis dan bij de overige Aziatische of Europesche bevolking.

Volgens de overlevering kwamen de Parsis van Goetsjerate, werwaarts zij van Ormus, in de Perzische golf, uitgeweken waren, naar Bombay; slechts weinigen bragten vrouwen met zich, en de overigen kozen zich echtgenoten uit de meisjes van Goetsjerate. Voornamelijk lieten zij zich door schoonheid in hunne keuze leiden, en dus zijn de Parsis, die tegenwoordig Indië bewonen, wel schooner en welgemaakter dan de Hindoes, maar niet zuiver Perzisch.

In Bombay zijn twee groote tempels der vuuraanbidders, die echter voor anders denkenden gesloten blijven. Zij bevatten ruime zalen, in welker middelpunt het heilige vuur brandt. De priesters der Ghebers hebben geheel het uiterlijke van Joodsche priesters. Zij dragen lange golvende baarden, en daar deze veelal wit zijn, geeft hun dit, in vereeniging met den ongekleurden tulband en het ruime en witte opperkleed, eene zeer eerwaardig voorkomen. Overigens zijn zij echter weinig geacht. Wat hiervan de reden is, valt moeijelijk te beslissen, daar hun uiterlijk zeer achtbaar is, en de Parsis een vroom volk zijn. Men heeft de oorzaak dezer minachting daarin gezocht, dat zij zonder priesters verhuisden, en daarom in hunnen nood een in Goetsjerate geboren geslacht overhaalden, om de priesterlijke bedieningen hunner godsdienst op zich te nemen. Anderen schrijven die toe aan de omstandigheid dat de priesters, naar de gebruiken der Parsis, de lijken der gestorvenen moeten verwijderen, en die op torens aan de roofvogels ten prooi moeten leggen. Het daaraan verbonden denkbeeld kan ligt de Parsis van hunne geestelijke herders vervreemd hebben.

De opperpriester deelt echter niet in deze algemeene minachting, maar wordt door de geheele sekte vereerd.

De oorsprong dezer godsdienst en van dit volk is kennelijk in Perzië te zoeken. Het oude geloof der Perzen, zoo als van vele andere natiën, was zuiver; het was dat, hetwelk de patriarchen van het Oude Testament beleden. Van lieverlede sloop er echter afgoderij in door; de menschen verwijderden zich van den eenigen God, en baden in diens plaats aan, wat zij voor het evenbeeld van God hielden. De zon, de maan, de sterren en de elementen werden de voorwerpen hunner aanbidding; deze moesten de middelaars zijn, waardoor God zijne heerlijkheid openbaarde. Zoroaster's streven was het sedert zijn eerste optreden, om het volk tot het zuivere geloof in God terug te brengen; maar hij slaagde daarin slechts onvolledig, ofschoon hij dan ook in zijne onmiddelijke leerlingen het beginsel eener zuivere Godsvereering mogt doen herleven. Terwijl heden zijne belijders in Perzië weinig, zwak en vervolgd zijn, nemen zij in Hindoestan toe in aantal, inzigt, welvaart en invloed, en zijn verre weg het verstandigste deel der bevolking.

De inval der Arabieren verwoestte in het jaar 641 van onze tijdrekening het bloeijende Perzische rijk, en was de eerste aanleiding tot vervolging van de godsdienst van Zoroaster. De Arabieren beschouwden de vuurtempels der Parsis als symbolen en plaatsen van eene afschuwelijke afgodendienst, en maakten die daarom met den bodem gelijk of ontheiligden ze. Dit deden zij in hunnen ijver voor een geloof, hetwelk leerde dat alle afgodsbeelden, en zij die hen aanbaden, tegelijkertijd vernietigd moesten worden, ter eere van God, en in naam van Mohamed, zijnen profeet. De vuuraanbidders moesten den Islam aannemen, of kwamen door het zwaard om. De kleine rest, die zich aan de vervolging wist te onttrekken, vlugtte eerst naar Ormus in de Perzische golf. Maar de schepen en de kromme sabels der Arabieren zochten hen ook daar op, en de vervolgde uitgewekenen moesten nogmaals hun behoud in de vlugt zoeken. Zij besloten toen een toevlugtsoord buiten het bereik hunner woeste vijanden te zoeken, en meenden dit gevonden te hebben in Hindoestan. De stad Diu aan de kust van Hindoestan nam hen op; later begaven zij zich naar Sausjan en andere steden aan de kust, waar zij met voordeel handel konden drijven.

Toen de stad Bombay in beteekenis toenam, bragten de Parsis voor een groot deel derwaarts hunne kapitalen en bedrijvigheid over, daar de plaats gunstiger dan eenige andere voor hunne ondernemingen gelegen

was. Met de toeneming der Engelsche magt in Hindoestan verkregen zij eene betere verhouding en eenen invloed, die nog steeds toeneemt, en hun, zoowel in Indië als in Europa, reeds een groot aanzien verworven heeft.

De vermeerdering van hunnen welstand en de vergrooting van hunnen invloed gingen met de uitbreiding van de heerschappij der Europeanen hand aan hand.

Zij die in Perzië terugbleven toen hunne geloofsgenooten zich aan de vervolging der Arabieren onttrokken, hadden verschrikkelijk veel te lijden onder den druk hunner pijnigers. Nooit is, zoover de wereldgeschiedenis reikt, een zoo magtig volk, als eenmaal de Parsis waren, tot zoo klein een aantal ingekrompen. Een hunner schrijft met het oog hierop het volgende:

„Niets bewijst beter de onbestendigheid van alle menschelijke grootheid, dan de omverwerping der groote monarchiën, die vóór de Christelijke jaartelling in Azië bestonden. Als erfgenamen van den onden roem der Assyrische en Babylonische rijken, breidden de Perzen hunne heerschappij uit van de Grieksche eilanden tot aan de bergen van Tibet, van de Kaspische zee tot aan de grenzen van Hindoestan. De ruïnen van het oude Persepolis getuigen van den glans en de magt van de oude koningen der Magiërs. De overblijfselen van de breede wegen, die in den vorm van trappen uitgehouwen zijn in het Bakhtyarische gebergte, dat het dal van den Tigris van de vlakte van Ispahan scheidt, en aan deze zijde het tegenwoordige Mohamedaansche Perzië beschut, getuigen van myriaden van reizigers, en van groote legers, die ze eenmaal betreden hebben, terwijl thans een enkele karavaan er zich ter naauwernood waagt, en de woeste horden, die daar zetelen, alleen leven van plundering in de vlakten of de opbrengst hunner kudden, die al hun rijkdom uitmaken. Met één woord, hier zucht heden een volk, dat eenmaal het magtigste der wereld was, onder het juk van dweepzieke en willekeurige heerschers, terwijl de weinige nog overblijvende afstammelingen van het fiere, oude geslacht, dat vroeger den roem van het land der Perzen, wijd en zijd verbreidde, genoegzaam zonder eenige beteekenis zijn.

Ponah.

Ponah, eenmaal de residentie van den Peischwa of opper-Radjah der Mahratten, ligt op eene vlakte, die omgeven wordt door vreemdsoortig gevormde gebergten, welker toppen met de vervallene burgten der Mahratten gekroond zijn. Het is door zijne gunstige ligging en gezond klimaat eene der hoofdstations der Britsche magt. De stad, die ten tijde van haren grootsten bloei 140,000 inwoners telde, heeft er thans niet meer dan 80,000, en bestaat grootendeels uit huizen van twee verdiepingen, opgetrokken van graniet, hout of gebakken steen; de hoofdstraten zijn gemacadamiseerd en wat van Indische steden slechts zelden kan gezegd worden, zindelijk. De Bazars zijn ruim en met boomen beplant. De handel is vrij belangrijk, en de stad vertoont overal sporen van toenemenden welstand. Buiten de stad vindt men de kazernen, eene Protestantsche kerk en tallooze door de schoonste bloemtuinen en boomgaarden omgeven landgoederen en bangalows. Behalve bananen, oranjeboomen, mangoas, granaten en appelen gedijt hier ook de wijnstok. Verschillende wegen strekken zich in allerlei rigtingen uit, en over de breede rivieren Moeta en Mola, die langs steenachtige beddingen stroomen, liggen op steenen pilaren rustende bogen.

Sedert 1842 is de stad zoowel in grootte als in schoonheid toegenomen, en tot op 1846 werden ongeveer 400 huizen bijgebouwd. De pogingen om de stad van goed drinkwater te voorzien, hebben echter geen gevolg gehad. Hare belangrijkheid zal nog verhoogd worden, zoodra de Zuid-Oostelijke spoorweglinie, die van Bombay uitgaat, en over Poenah loopen moet, voltooid zal zijn.

Merkwaardige gebouwen, paleizen of tempels bevat de plaats niet, ofschoon zij eene zekere mate van heiligheid bezit, en voor weinige jaren althans in de nabijheid een levenden God huisvestte. Deze godheid was niet minder dan Ganesa, de achtste avatar of menschwording van Brahma, die vertegenwoordigd werd door een knaap van twaalf jaren. Het paleis van den God, of de Bara, is een verbazend groot gebouw

zonder eenige sierlijkheid, maar met zooveel te meer morsigheid, die voornamelijk bevorderd wordt door de heilige koe-mest, welke men dagelijks over den grond strooit. Het gebouw is overigens opgevuld met Bramienen, die de ligtgeloovigheid der menigte gebruiken, om zichzelven een lui en gemakkelijk leven te verschaffen.

Het meerendeel der bevolking bestaat uit Hindoes, van welke sommige op zeer grooten voet leven. Een reiziger die de stad bezocht tijdens de feestelijkheden bij de intrede van eenen nieuwen Gouverneur, verhaalt daarvan: „Het huis van mijnen gastheer, een vermogenden Hindoeschen koopman, muntte boven anderen uit door rijke bloemkransen. De gastheer ontving zijnen hoogen gast onder het oorverdoovend geraas eener weinig welluidende muzijk op den drempel eener poort, die naar een door open arcades omringd plein geleidde. Een kleine en donkere trap bragt ons naar de eenvoudige, lage receptiezalen op de tweede verdieping, waar de mannelijke leden der familie en al de bedienden in eene demoedige houding geschaard stonden. Zoodra wij plaats genomen hadden op divans en stoelen, weergalmde op nieuw de muzijk van een kleinen trommel, eene fluit en eene soort van cither, op welker geluid de bajaderes eenen onbevalligen dans aanvingen. Intusschen besprenkelden andere danseressen ons met rozenolie en omwonden ons met bloemkransen. De gastheer liet daarna op zilveren schalen allerlei specerijen, en de sierlijk in betelbladeren gewikkelde, met katsjoe vermengde betelnoten aanbieden. De bajaderes waren rijk uitgedost in ruime bonte gewaden, en pronkten met juweelen oor- en neusringen; het schoone, zijde-achtige zwarte haar hing in lange vlechten langs hare schouders af, en een shawl van het fijnste weefsel bedekte den hals en de borst. Zij begeleidden hare dansen, die nu eens uit draaijende bewegingen, dan weder uit sprongen bestonden, en waarbij de shawl op allerlei wijze om het ligchaam geslagen werd, op de maat der muzijk met een eentoonig gezang. Om de bekoorlijkheid harer oogen te verhoogen, hadden zij de oogleden met antimonium besmeerd.

„Nadat wij den dans een kwartier hadden aangezien, bragt onze gastheer ons naar eenen door de Zenana of het vrouwenverblijf ingesloten tuin, in welks midden een vijver met een fontein was; talrijke festoenen van kransen en guirlandes, waar tusschen eene menigte lichten en bontgekleurde ballons waren opgehangen, gaven aan het geheel een tooverachtig aanzien. De vrouwen en dochters van den meester des huizes zagen, van achter een houten traliewerk op de tweede verdieping, nieuws-

gierig op al die pracht neder. Zoodra echter bemerkten zij ons niet, of zij verwijderden zich oogenblikkelijk."

De onderaardsche Tempels.

Gelijk de mensch reeds in zijnen natuurstaat behoefte heeft aan woningen, dringt hem ook reeds vroegtijdig het gevoel van het bestaan van een Eeuwig en Magtig Wezen tot het bouwen van tempels, die hij, naarmate hij dieper doordrongen is van de onvergankelijkheid zijner goden, een duurzamer en onvergankelijker bestaan tracht te verzekeren. Behoefte om zich voor de schadelijke invloeden der omringende natuur te beschutten, dwong hem tot het bouwen van woningen, en die zelfde zucht bepaalde de wijze, waarop hij de woningen zijner goden zamenstelde. In zoovele opzigten ten eenenmale afhankelijk van de natuur, was hij niet vrij in de keuze zijner grondstoffen; en, waar hij die als door haarzelve vond aangewezen, maakte hij daarvan onverwijld gebruik. Zoo vinden wij dan ook in de grijze oudheid de onderaardsche grotten het eerst ingerigt tot verblijven voor den mensch, die daar eene beschutting zocht tegen de brandende stralen der zon, of de geweldig nederstortende plasregens der Moessons, maar tevens de eerste woningen zijner goden in de onderaardsche rotstempels. Nergens is echter deze soort van tempels in grooter aantal, noch op grootere schaal gebouwd, dan in de rotsachtige landstreek van het Ghatesgebergte, waar allen de duidelijkste bewijzen dragen, dat zij niet het werk zijn van eenige weinige jaren, maar misschien van eeuwen van onafgebrokene werkzaamheid.

De beroemdste dezer rotstempels zijn: de tempel op het eiland Elephanta, een uur ten Oosten van Bombay, die van Kennery op het eiland Salsette, en die van Ellora, de uitgestrekste van allen, tusschen de mondingen van de Godavery en de Kishnah.

De eerstgenoemde dezer tempels, of liever het eiland, waar zij zich

bevinden, ontleent zijnen naam van eenen meer dan levensgrooten uit steen gehouwen olifant, dien de Portugezen op ongeveer een vierde mijl van de landingsplaats ontdekten. De hoofdtempel, die even als de zijgebouwen in de rots uitgehouwen is, vormt nagenoeg een vierkant, waarvan elke zijde 40 ellen lang is. De hoofdingang, die aan de noordzijde ligt, is eene door kunst gevormde vlakte, terwijl het gewelf geschraagd wordt door 26 zuilen en 16 pilasters, die in de rots uitgehouwen zijn, en zoo drie gangen vormen, welke naar het groote beeld geleiden, dat aan het einde van den middelsten gang staat. Dit kolossale borstbeeld is 13 voet hoog en heeft drie hoofden en vier armen. Men houdt het algemeen voor eene voorstelling van de Trimourti, of de Hindoesche Drieëenheid; het middelste gelaat is dat van Brahma, welks ernstige en rustige uitdrukking den Schepper der Wereld doet kennen; het gelaat aan de regterzijde is dat van Vischnoe, en teekent in al zijn trekken goedheid, terwijl dat aan de linkerzijde in zijn akelig en afzigtelijk voorkomen eene voorstelling geeft van Sivas, den verwoester. Het hoofd en de hals van Brahma zijn bedekt met sieraden, en ook dat van Vischnoe draagt eenen rijken tooi, terwijl hij in zijne eene hand de lotusbloem, en in de andere een granaatappel houdt. Geheel anders is echter de voorstelling van Sivas; zijn vooruitstekend voorhoofd, zijn starend oog, de slangen in zijn haar en in zijne handen, alles schijnt ingerigt om schrik en ontzetting in te boezemen. En toch is het deze godheid, die in alle verschillende groepen van deze rotstempels de overhand schijnt te hebben; de reusachtige beelden met hunne talrijke versieringen en walgelijke attributen zijn geheel in overeenstemming met die, welke de tegenwoordige tempels van dien vreeselijken afgod te aanschouwen geven.

De uitgestrektheid dezer onderaardsche tempels, de talrijke groepen, allen ontleend aan de Indische fabelleer, dwingen den beschouwer tot de gedachte, dat alleen eene zeer groote magt in staat was eenen dergelijken arbeid te doen volbrengen, en neemt men dan in aanmerking, dat de hedendaagsche Hindoes daarvoor weinig of geen eerbied betoonen, dat de plaats, voor zooverre de Europeanen met Indië bekend zijn, geen voorwerp van bedevaarten is geweest, dan wordt het zeer waarschijnlijk, dat deze gedenkteekenen van menschelijke volharding, maar ongelukkig evenzeer van afdwaling en verblindheid, tot eene hooge oudheid moeten opklimmen.

Dezelfde opmerking geldt van den tempel op het eiland Salsette, of

de pagode van Kennery. De omvang en het aantal der tempelgrotten aldaar is nog grooter dan op het eiland Elephanta. De groote pagode is verwulfd en heeft eene lengte van 100 schreden bij eene breedte van 40. Aan den ingang verheffen zich 4 en het inwendige wordt ondersteund door 30 zuilen, waarvan 18 kapiteelen hebben met olifanten. De wijze van bouwen komt veel met die van de tempels op Elephanta overeen, doch de voorstellingen verschillen geheel, en schijnen hoofdzakelijk betrekking te hebben, niet op de dienst van Sivas, maar op die van Boeddha. Herhaaldelijk vindt men hier beelden van dezen God, kenbaar aan het wollige hoofdhaar, de lange ooren, en de zittende houding met de beenen kruiselings onder het lijf, terwijl de kleinere reliefs tooneelen voorstellen ontleend aan zijne fabelleer. Daarentegen vertoonen andere grotten weder het kolossale beeld van Sivas, omringd door zijnen hofstoet, en het wordt dus waarschijnlijk, dat eenmaal diens eeredienst hier, naast die van Boeddha, bloeide. Voorstellingen van Vishnoe treft men hier ook aan, doch uit de kleinere beelden is af te leiden, dat hij slechts als de dienaar van Boeddha voorkomt. Lord Valentia, die van de verschillende rotstempels en hare waarschijnlijke bestemming eene beschrijving heeft gegeven, voegt daarbij: „Het is niet alleen de menigte der grotten, die ons toont, hoe talrijk eenmaal de bevolking dezer dorre rotsen moet geweest zijn, maar ook de vijvers, de terrassen en de reeks van trappen, die van de eene naar de andere leiden. Thans echter hoort men hier geen menschelijken voetstap, dan somtijds dien van een nieuwsgierigen reiziger; de vroeger bebouwde velden zijn eene ondoordringbare wildernis geworden, schuilplaatsen van tijgers en zetels van besmettelijke ziekten."

Maar de talrijkste en meest bekende dezer rotstempels zijn ongetwijfeld die van Ellora, in de nabijheid van Deoghur en Aurengabad, waar eenmaal de bekende Aureng-Zeb zijne residentie hield, en waar nog zoo vele puinen van vroegere grootheid en pracht getuigen. Ellora is thans niet meer dan een dorp, maar op ongeveer eene Engelsche mijl afstands vertoont het de overblijfselen van zijne vorige belangrijkheid. Het eerste gezigt, zegt Mr. Erskine, van deze verlatene godsdienstige stad is groot en treffend, maar treurig tevens. Het aantal en de pracht der onderaardsche tempels, de uitgebreidheid en hoogte van eenige, de eindelooze verscheidenheid van beeldhouwwerk in andere, de afwisseling van merkwaardig lofwerk, van keurig snijwerk, sierlijk afgewerkte pilaren, rijke mythologische afbeeldingen, heilige grafplaatsen

en kolossale beelden verbazen den geest. Door hun aantal en hunne verscheidenheid is het onmogelijk een denkbeeld van het geheel te vormen, en de eerste indrukken vervullen ons met verwondering, dat zulke grootsche werken uit eenen tijd, die voorzeker niet barbaarsch kan geweest zijn, konden overblijven, zonder eenig spoor na te laten van de hand, die ze wrocht, of van de talrijke en magtige natie, die ze voltooide. Het rijk, welks trots zij eenmaal waren, is voorbijgegaan, en heeft geene herinnering van zich achter gelaten. De godsdienst, die eenmaal een deel daarvan in het leven riep, blijft nog bestaan, maar zij, die daarentegen het overige deel ontstaan deed, is verdwenen.

De tempelgrotten van Ellora bestaan uit drie afdeelingen; de noordelijke hebben betrekking tot Jain, die van het midden tot Brahma, en de zuidelijke tot Boeddha. Om het geheel eenigermate te bevatten, moet men zich een rotsgebergte voorstellen van rood graniet, in de gedaante van een hoefijzer, en daarin eene menigte tempels, dikwijls van twee of drie verdiepingen hoog, allen versierd met ontelbare reliefs, die echter de onmiskenbare sporen dragen van de verwoestende magt des tijds, of de vernielingszucht van den mensch. Alles wat de bouwkunst grootsch, prachtigs en sierlijks boven den grond heeft daargesteld, vindt men hier onder de aarde; voorhoven, trappen, bruggen, kapellen, zuilen, galerijen, obelisken, kolossale beelden, en langs de wanden reliefs, die voorstellingen bevatten uit de geschiedenis der genoemde goden.

De noordelijke grotten zijn vier in getal, en de merkwaardigste daarvan is de tempel van Indra, of de Indra-Subba. Men vindt daar, behalve vele andere, de beelden van Indra en van zijne gemalin Indrani, de eerste zittende op eenen olifant, de tweede op eenen leeuw. In het midden der grot verheft zich een kunstig bewerkte en rijk versierde pagode. Maar de grootste van al deze tempels, is de Doemar Leyna, of het huwelijkspaleis, een der negen grotten van de middelste groep. Deze heeft eene lengte van 185 en eene breedte van 150 voet, terwijl het gewelf, dat eene hoogte heeft van ongeveer 19 voet, ondersteund wordt door acht en twintig pilaren en twintig pilasters. De ingang is in de rots uitgehouwen, 100 voet lang en 8 breed; hij geleidt naar een portaal of veranda, ter linker zijde waarvan zich een reusachtig beeld bevindt in eene zittende gedaante, dat Doerma Rajah, of den god der geregtigheid voorstelt. Aan het einde dezer veranda wordt de grot veel wijder tot aan de vierde rij van pilaren, waar zich de deur bevindt van

eenen fraaijen vierkanten tempel, die het altaar en het zinnebeeld van Mahdeo of Parbutti, de gemalin van Sivas bevat. De wanden der volgende ruimte zijn versierd met de beelden dezer godin en haar gevolg, waarom men, in verband met het overige beeldwerk, vermoedt, hier eene voorstelling te vinden van de huwelijksplegtigheden van Sivas en Parbutti. Aan het zuidelijke einde der grot is eene kleine vlakte, begrensd door een vijver of waterkom, waarin, gedurende het regensaizoen, het water van den top des bergs als een waterval nederstort.

Doch de schoonste dezer tempels is ongetwijfeld de Keylas of het paradijs, bestaande uit eene pagode van piramidalen vorm, ongeveer 100 voet hoog en 500 voet in omtrek. De pagode wordt omringd door eene vlakte, die wederom begrensd is door talrijke grotten, waartoe een ruime poort den toegang verleent. De tempel is door middel eener brug met deze poort verbonden; tegenover den ingang ziet men het beeld van Bhavani, zittende op een lotusbloem, benevens twee olifanten met opgeheven snuit, die vroeger stralen water opspoten. De brug geleidt naar eene vierkante kamer, waarin het beeld van den heiligen os Nundee is uitgehouwen, en van waar men, langs eene tweede brug, binnen den grooten tempel komt. Indrukwekkend is daarin eene rij olifanten, die het gewelf schijnen te dragen. De zaal zelve is 66 voet lang en 56 voet breed; in het midden is eene opene ruimte in den vorm van een parallellogram, en daarachter is eene piramide, die het zinnebeeld van Sivas draagt.

De eerste aanblik van de Keylas verwekt echter meestal teleurstelling bij den bezoeker, wiens verwachting hoog gespannen is. Het schijnt eene poort te zijn, aan weerszijden met de rotswanden verbonden door ruwe gebouwen, opgetrokken in eene steengroef en opgevuld met eene verwarde menigte pagoden en obelisken. Treedt men echter de ruimte binnen dan verkrijgt het geheel een buitengewoon en ontzagwekkend karakter. Wat men eerst voor een groot gebouw hield, blijkt eene rots te zijn, die aan alle zijden uitgehouwen, en van den top tot aan den voet bedekt is met allerlei beeldwerk; de omringende pilaren, grotten, obelisken en olifanten: alles is het werk van beitel en hamer. „Zoowel het plan als de grootschheid der uitvoering dragen de kenmerken van eene vruchtbaarheid van vinding, van eene bekwaamheid, van eene energie en volharding, als moeijelijk in overeenstemming is te brengen met de traagheid en onverschilligheid van den hedendaagschen Hindoe. Keylas moet men zien, om het te kunnen waarderen.

De zuidelijke grotten van Ellora zijn vier tempels, waarvan de eerste den naam draagt van de Teen Lokh, of de drie werelden, daar hij uit drie boven elkander uitgehouwen grotten bestaat, die eene zinnebeeldige voorstelling geven van de hel, de aarde en den hemel. De schoonste tempel van deze afdeeling is de Bisma-Kurma, of de Viswa-Karma, door de Europeanen de timmermans-grot genaamd. Deze komt, wat het plan van bewerking betreft, overeen met den grooten tempel van Kennery, en met dien van Carly.

De ouderdom der rotstempels van Ellora kan moeijelijk met zekerheid bepaald worden; de Bramienen beweren dat ruim 6000 jaren vóór onze jaartelling, en dus vóór het tijdperk, waarin wij ons thans volgens de Indiërs bevinden, deze tempels gebouwd zijn door Rajah Hu; Mohamedaansche schrijvers daarentegen willen dat zij geen hoogeren ouderdom hebben dan ruim 900 jaren. Wat hiervan zijn moge, het is buiten twijfel dat zij een zuiver Indisch karakter dragen, en daaruit mag men voorzeker besluiten, dat zij tot eenen tijd behooren, waarin de natie aan zich zelven overgelaten was, en zich nog niet gekromd had onder het juk van eenen vreemden overheerscher.

Evenwel moet ten tijde van hunnen bouw de Indische fabelleer toch reeds hare geheele volkomenheid gehad hebben, want het beeldwerk stelt niet alleen de godheden, maar ook hun geheele gevolg voor. Daarenboven vertoonen de afbeeldingen op de rostwanden van Ellora de hoofdgebeurtenissen uit de Rama-Yana en de Maha-Barata, en in de grot van Keylas vindt men aan de eene zijde het tooneel van den slag tusschen Rama en Ravuna; waarin de eerste wordt bijgestaan door Hanuman den koning den apen, en aan de andere zijde het gevecht van Keyso Pando uit de Maha-Barata, terwijl mede de vijf Pando's de hoofdpersonen uitmaken van de verschillende groepen der Teen Lokh. Hoogst belangrijk is het verschijnsel, dat in deze rotstempels onbetwistbaar de anders elkander vijandige en onverzoenlijke vormen van bijgeloof vermengd worden aangetroffen; want Boeddha, die in dit Bramiensche Pantheon is opgenomen als eene avatar of menschwording van Vishnoe, blijft steeds een voorwerp van afschuw voor den regtzinnigen Bramien. Over het geheel schijnen de Boeddhasche grotten van eene hoogere oudheid, en moet men aannemen, dat de eeredienst van Brahma zich eerst na eenen langdurigen en bloedigen strijd vestigen en de Boeddhisten verdrijven kon, terwijl de Jains eenige van de plegtigheden der Hindoes in hunne eeredienst opnamen, en zich

daardoor hebben kunnen handhaven. Alles pleit er evenwel voor dat eene magtige, heerschende priesterkaste deze woningen voor de goden en hunne dienaren bouwen liet, en dat op die wijze de architectuur der Indiërs naauw met hunne godsdienst verbonden was. Dat zij zulks gebleven is, bewijst ons geheel Indië, bewijzen vooral de groote steden. De prachtige gedenkteekenen, die wij daar aanheffen behooren aan de Mohamedanen of aan de Mongolen: de ellendige, morsige woningen, de armoedige hutten bouwt de Hindoe voor zich, terwijl hij nog voortgaat zijnen goden in trotsche en indrukwekkende pagoden te vereeren.

Maar hoe groot ook de bewondering zij, die de ziel van den bezoeker vervult, als hij deze reusachtige gedenkteekenen van vroegere magt beschouwt, die bewondering kan den weemoed niet weren, waarmede hij die stille en zwijgende getuigen van de afdwalingen zijns gelijken gadeslaat. Honderde jaren zijn aan dezen arbeid besteed, maar wie telt de duizenden, wier hoogste krachtinspanning gevorderd werd tot de voltooijing dier kolossale gewrochten? Vervoerde de natuurdienst den Griek tot de vergoding van alle zinnelijk genot: de geest van afgetrokkene beschouwing, den Indiër eigen, kon hem wel het stoffelijke doen verachten, en aan het vergankelijke slechts luttel waarde doen toekennen; maar tot eene hoogere, zuiverder opvatting van het goddelijke kon zij hem niet brengen. Bij het stoffelijke weerde zij alleen de schoonheid van vormen, die ons nog onwillekeurig in de gedenkteekenen der Grieken blijft boeijen — het zinnelijke nam zij evenzeer in hare voorstellingen op, en ademt ons tegen, niet in de schoone vormen eener Venus, maar in hoogst walgelijke afbeeldingen. Eeuwen lang, zij het dan tientallen of honderdtallen, ging de Hindoe gebukt onder het den mensch onteerende juk van afgoderij en bijgeloof, — nog op heden drukt dat juk met looden zwaarte op die millioenen zielen, voor wie eene rivier, een berg, een dier, eene plant GODEN zijn, in wier wezen het individu zich moet oplossen, in plaats van zich te ontwikkelen tot een vrij en zelfstandig bewustzijn. Welk eene klove ligt er tot op heden, en blijft er voor de toekomst te dempen over, tusschen het begrip van de Godheid, dat de onderaardsche tempels van Hindoestan deed vervaardigen, en het bewustzijn, dat de mensch God moet aanbidden in geest en in waarheid, zoo als het geopenbaard is door Hem, die getuigen kon: Ik ben het licht der wereld: Ik ben de weg, de waarheid en het leven; niemand komt tot den Vader dan door mij!

Surate.

Naauwe, bogtige straten, en hooge, houten huizen met vooruitstekende gevels, bepalen het karakter van deze beroemde Indische marktstad. Een aarden wal met half-cirkelvormige bastions omringt de stad, niet om de invallen van den vijand af te keeren, maar om den overweldiger het heffen zijner schattingen op de voortbrengselen van de nijverheid des overwonnenen te gemakkelijker te maken. De stad vormt een halven cirkel, waarvan de rivier Taptie of Tapie de middellijn is. Digt bij het middelpunt verheft zich een klein kasteel, waarop langen tijd, naast de vlag van den Britschen luipaard, de roode vaan van de keizers van Delhi wapperde, ofschoon de Nawab van Surate, evenzeer als de Groot-Mogol, reeds niet meer was dan een beschermeling der Engelsch Oost-Indische Compagnie. In de nabijheid van dit fort staan de woningen der Engelschen, die over het geheel een goed uiterlijk hebben. Binnen de muren der stad liggen nog de voormalige Fransche en Hollandsche factoryen, welke laatste sedert 1824 aan de Engelschen zijn afgestaan.

De handel van Surate is in de laatste jaren zeer verminderd en bepaalt zich voornamelijk tot ruwe katoen, die naar Bombay afgescheept wordt. De bevolking bestaat voor verre weg het meerendeel uit Hindoes, en de handel is, met uitzondering der Engelschen, voor het grootste deel in handen van Armeniërs, aan wie bijna de helft der woningen in Surate behooren. Schepen van dertig à veertig ton kunnen de rivier tot voor de stad opvaren, maar grootere schepen moeten op een afstand van 15 Eng. mijlen buiten de baar van de rivier Taptie ankeren.

Surate bezit geen enkel merkwaardig gebouw noch uit het Muzelmansche, noch uit het Hindoesche tijdperk. Het paleis van den Nawab, die een pensioen ontvangt van de Britsche regering, is een modern gebouw, en het eenige bijzondere, dat de stad bevat, is het hospitaal der Banianen, zijnde een dieren gasthuis, waar zieke paarden, ossen, schapen, geiten, apen, kippen, duiven, kortom allerlei beesten, zelfs

muggen, vlooijen en ander ongedierte verpleegd worden. In de nabijheid der stad is eene ruime en fraaije begraafplaats, met eene menigte grafteekenen, meestal in Muzelmanschen stijl, ofschoon zij de overblijfselen bedekken van de vroegere dienaren der Compagnie. De grootste daarvan is die van Sir George Oxeden, een der eerste gouverneurs van Britsch-Indië, dat tijdens zijn bestuur echter weinig meer bevatte dan de factorij te Surate en het toenmaals nog woeste eiland van Bombay.

De Portugezen in Indië.

In den tijd waarin de tegenwoordige heeren van Britsch-Indië zulk een beperkt gebied bezaten, had eene andere Europesche mogendheid reeds het toppunt van magt bereikt, om daardoor aan latere eeuwen te toonen, wat ook een klein volk vermag, wanneer het bezield wordt door een krachtig, een levenwekkend beginsel. Na eeuwen van strijd hadden de Portugezen de Mohamedaansche veroveraars van den vaderlandschen bodem verdreven; de zucht, om de vijanden van hun geloof en van hun land zoo mogelijk te vernielen, spoorde hen aan in Afrika nieuwe martelaarskroonen te zoeken, en zich te wagen op den tot in dien tijd onbekend gebleven Atlantischen Oceaan. Vooral was dit het geval, toen koning Johan en zijn zoon prins Hendrik met alle hun ten dienst staande middelen deze reizen bevorderden, en de laatstgenoemde zelf in 1418 aan een togt deelnam, waarop de eilanden Porto-Santo en Madeira ontdekt werden. Vijftien jaren later zeilde Gildanez, gelukkiger dan zijne voorgangers kaap Bojador om, en bewees daardoor, dat de schrik, dien dit voorgebergte tot dusverre ingeboezemd had, alleen in de verbeelding bestond. Met nieuwen moed werden daarop de ondernemingen voortgezet, en niet weinig bevorderd toen de prikkels van geloofsijver en vaderlandsliefde eenen steun vonden in het goud, het ivoor en andere kostbare produkten, die de oevers van den Senegal en der Gambia opleverden. Bijna elk volgend jaar bragt eene nieuwe

ontdekking aan, tot dat in 1486 koning Johan II besloot eene grootere onderneming tot opsporing van het Afrikaansche vasteland te wagen. Hij gaf Bartholomeus Diaz het bevel over drie schepen, en gelastte hem de zuidzijde van het werelddeel om te zeilen. Na de goudkust en de kust van Guinea langs gevaren te zijn, kwam deze in de streken, waar de hevige stormen der zuidelijke oceanen waaijen. De Portugezen hielden zich voor verloren, nadat zij dertien dagen aan de hevigste stormen blootgesteld waren geweest, en zochten oostwaarts sturende het vaste land te bereiken; zij waren reeds Afrika's zuidpunt voorbijgestevend, en zagen niets voor zich dan eene onbegrensde zee. Verschrikt en vol vrees wendden zij den steven noordwaarts, en bereikten eindelijk de landpunt ten Oosten van de tegenwoordige Kaapstad. Diaz wilde toen de Oostkust van Afrika noordwaarts opzeilen, maar het gemor zijner manschappen noodzaakte hem tot den terugtogt. Nog onder den indruk van de onweders, die hij bij het omvaren had moeten verduren, wilde hij de kaap den naam van Stormkaap geven, maar koning Johan veranderde dien in Kaap de Goede Hoop. Aanvankelijk echter liet deze de reizen niet voortzetten, en eerst onder zijn opvolger Emanuel werd op nieuw eene groote onderneming tot stand gebragt. Diaz zelf bestuurde den bouw der schepen, ten einde ze in staat te stellen de stormen der zuidelijke zeeën te verduren. Het opperbevel werd echter niet hem, maar aan Vasco de Gama, een officier der koninklijke vloot, opgedragen, die zich reeds als zeevaarder eenen naam verworven had, welken de volgende gebeurtenissen zouden regtvaardigen. Toen de uitrustingen voltooid waren werd Gama voor den koning geroepen, en ontving van hem, in tegenwoordigheid van de aanzienlijkste hovelingen, een zijden banier, waarop het kruis der Orde van Christus prijkte, van welke orde de koning van Portugal erfelijk grootmeester was. Op dit heilige zinnebeeld zwoer Gama een eed, dat hij alles, wat in zijn vermogen was, zoude doen, om het doel zijner reis te bereiken. Nevens de banier ontving hij een brief aan een geheimzinnigen Indischen vorst Johan, met wien hij onmiddelijk na zijne aankomst in Indië in betrekking zoude moeten treden. Op den dag der inscheping begaven zich de bevelhebbers en de matrozen der drie schepen gezamentlijk naar het klooster van Onze Lieve Vrouw van Belem, waar zij de mis bijwoonden, en van waar zij in eene groote processie door de monniken naar boord gebragt werden.

Vasco de Gama stak den 8 Julij 1479 in zee met drie schepen, de Sint Gabriel, waarover zijn broeder Paul, de Sint Raphaël, waarover

hij zelf, en de Carabelle Berio, waarover Nicolaas Coelho het bevel voerde. Aanvankelijk hadden de schepelingen met zware stormen te kampen, en eerst den 18 November kregen zij Afrika's zuidpunt in het gezigt. Ditmaal geschiedde het echter in het schoone jaargetijde; een zachte Zuid-Westewind deed de zeilen zwellen, en zonder moeite of gevaar kwamen de schepen over de grens, die men zoo gevaarlijk had gedacht. Trompetgeschal en luide vreugdekreten begroetten deze gedenkwaardige gebeurtenis, die zulk eene gewigtige verandering zoude te weeg brengen in Europa's handelspolitiek. Het vaste land zelf had niets afschrikwekkends; vertoonde het al eenige hooge in zee uitstekende landpunten, op de groene met geboomte bedekte toppen, werd men talrijke kudden gewaar, en voor de schepen strekte zich de onbegrensde Indische Oceaan uit.

Na eene korte rust werd de reis langs de oostkust van Afrika voortgezet, tot dat het eskader aan de uitwatering eener groote rivier kwam, aan welker oevers men eenige lieden vond in zijden en blaauwgeverfde katoenen stoffen gekleed, en die de Arabische taal verstonden. Zij verhaalden aan Gama, dat verder oostwaarts eene blanke natie woonde, die in schepen, gelijk aan die der Portugezen tot hen kwamen. Hierdoor aangemoedigd zette hij zijn togt voort tot aan Melinde, eene door Mohamedaansche vorsten beheerschte stad, en hier verkreeg hij eenen loods, een inboorling van Goetsjerate, die hem na eenen gelukkigen overtogt van 23 dagen aan de kust van Indië bragt. Vier dagen later bereikte Gama het doel zijner reize, de haven van Calicut, en vurige dankgebeden, afgebroken door luide vreugdekreten, verkondigden de eerste verschijning der Europeanen op Indischen bodem.

Het eerste streven van Gama moest zijn regelmatige verbindingen met het hof van Calicut aan te knoopen, en voorregten te verwerven, die zijnen landslieden den handel aan deze rijke kust zouden verzekeren. De Mohamedanen waren toen wel reeds in de Indische vlakten doorgedrongen, maar nog werd het schiereiland door eene menigte inlandsche vorsten geregeerd. Onder deze vorsten scheen op de kust van Malabar, de souverein van Calicut, die den titel van Zamorin, of koning der koningen droeg, de magtigste. Hij was een bijgeloovige, maar nog al verdraagzame Hindoe, die de havens van zijn rijk aan kooplieden van allerlei godsdienst opende tegen eenen tol van 10 percent. Onder deze hadden de Mooren, die uit Egypte en Arabië naar Indië gekomen waren de overhand, en konden door hun aantal en hunne rijkdommen iedere

andere natie groote moeijelijkheden veroorzaken. Om derhalve geene voorzorgen te verzuimen, zond de Portugesche admiraal eerst den loods aan land in gezelschap van eenen ter dood veroordeelden misdadiger, dien men tot dat doel mede aan boord genomen had. Groot was echter de angst der Portugezen, toen men een dag en nacht zonder eenig berigt bleef, en zag, dat alle booten der inboorlingen zich op eenen afstand van de schepen hielden, alsof de pest daarop uitgebroken was. Eindelijk naderde de uitgezonden boot, waarin zich nog een derde persoon bevond. De boden verhaalden, dat zij bij het landen door eene tallooze menigte omringd waren geworden, die den Europeër wenschte te zien, en te weten tot welke natie hij behoorde. In dezen moeijelijken toestand hadden zij eenen Moor Monzaid aangetroffen, uit Tunis afkomstig, en die daar Portugezen gezien had. Tamelijk ruw vroeg de Moor, die de Spaansche taal verstond: „Wat, voor den duivel voert u herwaarts?” Het antwoord luidde: „Wij komen het Christendom brengen en specerijen laden!”

Aan boord gekomen wenschte de Moor Gama geluk, dat hij in een land kwam, dat een overvloed van smaragden, parelen, robijnen, specerijen en eene menigte andere kostbare produkten opleverde. Hij bood tevens aan, boden van Gama naar het hof van den Zamorin te geleiden. De vorst ontving hen met groote welwillendheid, en noodigde zelfs Gama aan zijn hof. Ondanks de waarschuwing zijner togtgenooten, nam Gama deze uitnoodiging aan, en verliet, door niet meer dan 12 personen gevolgd zijn schip.

Toen Gama voor de eerste maal den voet op de kust van Hindoestan zette, wilde hij met zoo veel luister, als hem mogelijk was, verschijnen. Zijne matrozen gingen voor hem uit, in feestgewaad en onder het geschal der trompetten, die vrolijke liederen speelden. De tot zijne ontvangst gereed staande hovelingen plaatsten hem in eenen draagstoel, die door vier mannen met zulk eene snelheid voortgedragen werd, dat zijne lieden hem niet konden volgen. Aan den oever eener kleine rivier hielden echter de dragers stand, en met zijn gevolg scheepte hij zich toen in twee booten in.

In Calicut werd Gama door den Zamorin met Oostersche pracht ontvangen, en hem de hoop gegeven, dat men zijn verzoek in overweging zoude nemen. Doch de Mooren, naijverig op de goede ontvangst, die den Portugezen te beurt viel, hadden alles aangewend, om de achterdocht van den vorst op te wekken, zoodat Gama ijlings besloot

den terugtogt aan te nemen. Hij vond echter zijne woning door de lijfwachten van den Zamorin omringd, terwijl diens ministers, die door de Mooren omgekocht waren, alles beproefden, om Gama te bewegen, dat hij zijne schepen de kust meer zoude doen naderen. Gama, die hunne trouweloosheid begreep, nam een hoogen toon aan, en dreigde dat hij den vorst op de eene of andere wijze bekend zoude maken met de slechte behandeling, waarvan hij het slagtoffer was. Eindelijk stond men hem toe weder aan boord te gaan, nadat hij eerst een gedeelte zijner lading had laten ontschepen en onder het toezigt van Diego-Diaz en Alvaro de Braga gesteld. Maar deze werden op hunne beurt met de meeste gestrengheid bewaakt, en dit deed Gama besluiten tot het nemen van represailles. Op zekeren dag liet hij zes Nairs, officieren der koninklijke lijfwacht, en vijftien andere voorname personen, die in eene boot gekomen waren, om zijn schip te zien, vasthouden. Tevens kondigde hij den Zamorin zijn besluit aan, deze personen zoo lang gevangen te houden, tot dat men de zijnen losgelaten had. Daar deze bedreiging niet hielp, liet hij het anker ligten en de schepen onder zeil gaan. Naauwelijks werd dit gezien, of Diaz werd naar de schepen afgezonden. Onmiddelijk zond Gama toen de aanzienlijkste gevangenen terug, doch hield eenige bij zich, die hij door eene goede behandeling voor zich hoopte te winnen. Hij wilde hun de grootheid toonen van het koningrijk Portugal, en den rang dien hij daar voerde, en vleide zich, dat als hij ze over een jaar weder naar Hindoestan terugbragt, zij den Zamorin beter voor zijne natie zouden stemmen.

Maar deze onverstandige en onregtvaardige handelwijze moest den Zamorin tot eenen onverzoenlijken vijand der Europeanen maken. Werkelijk zag Gama kort daarna alles tegen zich in de wapens, en hij besloot derhalve tot de terugreis. Voor zijn vertrek ontving hij nog eene deputatie der inlandsche Christenen uit de naburige stad Cranganore. De Portugezen noemen deze Christenen in hunne berigten de echte nakomelingen van diegenen, welke de Apostel Thomas tot de ware godsdienst bekeerd heeft. Dit gezantschap beklaagde zich over de onderdrukking en de afpersingen, die de Christenen van den Zamorin en andere inlandsche vorsten hadden te verduren, en riep de bescherming van den koning van Portugal in. Zij schonken aan Gama, als aan den vertegenwoordiger zijns konings, eenen met zilver ingelegden en met drie klokken versierden staf van kaneelhout, als een teeken hunner hulde, met de opmerking dat deze aan hunnen laatsten ko-

ning had toebehoord. Den 29sten Augustus 1499 landde Gama in Lissabon aan.

Het verslag van zijne reis spoorde koning Emanuel aan tot eene nieuwe uitrusting van 13 schepen met 1200 man, onder bevel van Alvarez Cabral. Deze ontdekte op zijnen togt over den Atlantischen Oceaan de kust van Braziliё, en landde na eene gelukkige reis te Calicut aan. Terstond schonk hij de vrijheid aan de gevangenen, die Gama had medegevoerd; allen waren op het kostbaarste gekleed, en opgetogen over de goede ontvangst, die hun in Portugal ten deel was gevallen. Cabral ontving daarop eene uitnoodiging van den Zamorin, om aan land te komen, doch hij beantwoordde die met de verklaring, dat hij daarin toestemde, als ook in het sluiten van een handel- en vriendschapsverbond, onder voorwaarde echter, dat hij vier gijzelaars, die hij bij naam opgaf, zoude ontvangen. De Zamorin trachtte dezen eisch te ontgaan door de opmerking, dat de genoemde personen Bramienen waren van de aanzienlijkste kaste, dat deze zich niet aan boord van een schip mogten begeven, zonder hunne kaste te verliezen, en dat het hun daarenboven gedurende dien tijd onmogelijk zoude zijn hunne wasschingen en andere godsdienstige plegtigheden te verrigten. Cabral hield echter vol, en aan zijn verlangen werd voldaan. Daarop werden er aanstalten gemaakt om hem te ontvangen; een prachtige tent, rijk met rood fluweel behangen, werd opgerigt, en de Zamorin omringd van zijnen hofstoet, in feestgewaad getooid, trad hem te gemoet. De gouden en zilveren vaten en de andere kostbare stoffen, die de Portugezen als geschenken aanboden, werden welwillend aangenomen, en hun toegestaan in Calicut een kantoor op te rigten.

De overmoed der Portugezen en de naijver der Mooren veroorzaakten echter spoedig onrust, en de bezetting der factorij, die uit 70 man bestond, zag zich door eene talrijke overmagt aangevallen. Ondanks den heldhaftigsten tegenstand verloren 50 hunner het leven; de 20 overigen wierpen zich in de zee, om de te laat afgezonden booten van Cabral te bereiken. Cabral besloot zijne natie eene schitterende voldoening te bezorgen, en stond den Zamorin slechts een paar uren toe, om zich te verontschuldigen. Toen hij echter hoorde, dat deze zelf deel genomen had aan de plundering der factorij, wilde de admiraal niet langer wachten. Tien schepen der Mooren werden genomen, de ladingen op de Portugesche schepen overgebragt, de bemanning gevangen gemaakt, en de schepen verbrand. Hierop naderden de Portugezen den oever, en

openden op de stad zulk een hevig vuur, dat er op verschillende plaatsen brand ontstond, en de Zamorin vol schrik in het binnenste des lands vlugtte.

Na dus zijn wraak bekoeld te hebben, stak Cabral weder met zijn eskader in zee, en begaf zich naar Kotsjin of Cochin, de tweede belangrijke stad op deze kust. Hier werd hij vriendelijk ontvangen, en verkreeg zelfs eene groote lading peper, waarop de Portugezen toen den hoogsten prijs stelden. Cabral besloot daarop tot den terugtogt, maar vernemende, dat de Zamorin eene vloot van 60 zeilen, waaronder 13 groote schepen tegen hem uitgerust had, begaf hij zich in volle zee, om die te ontmoeten. Daar echter de wind niet gunstig was, en zelfs eene volkomene overwinning geen voordeel kon aanbrengen, begreep hij, dat het beter zoude zijn, de rijke ladingen naar Europa te voeren, en na nog Cananore aangedaan te hebben, nam hij de terugreis aan, die hem den 31 Julij 1501 weder in Portugal bragt.

Intusschen had de koning van Portugal een eskader bestaande uit vier schepen onder Juan de Nueva tot zijne versterking gezonden. Deze had in last regtstreeks naar Calicut te stevenen, doch in de Afrikaansche haven San Blas berigt ontvangende van de gebeurtenissen aldaar, zette hij koers naar Cochin, en werd hier zeer gunstig ontvangen. Kort na zijne aankomst moest hij echter de vloot van den Zamorin bevechten, op wien hij zulk eene volkomene overwinning behaalde, dat deze vredesonderhandelingen wenschte aan te knoopen.

Intusschen hadden de mededeelingen van Cabral den koning van Portugal aangespoord om eene grootere vloot uit te rusten. Deze bestond uit 15 schepen en moest de kantoren te Cochin en te Cananore beschermen, terwijl eene hulpvloot de straat van Babel-Mandeb zoude blokkeren, om daardoor den Mooren alle verstandhouding met de kust van Malabar af te snijden. Daar Cabral het bevel over deze expeditie weigerde, werd dit aan Vasco de Gama opgedragen. Deze wendde zich eerst naar Cananore, en vertrok van daar naar Calicut, om rekenschap te vragen wegens de beleedigingen zijnen voorganger aangedaan, maar toen hij bemerkte, dat de Zamorin alleen de onderhandelingen zocht te rekken, maakte hij zich meester van 50 inboorlingen, en een zandlooper grijpende, verklaarde hij den onderhandelaren, dat zoodra het zand verloopen was, zonder dat hij eene geheele voldoening verkregen had, hij al deze ongelukkigen zoude laten dooden. Toen de tijd verloopen was, zonder dat er een antwoord kwam, voerde de Portugesche admiraal

zijne bedreiging uit, ja had zelfs de wreedheid zijne slagtoffers armen en beenen te laten afhouwen, en hen zoo aan land te laten zetten. Vervolgens liet hij de stad gedurende eenige uren beschieten, en begaf zich toen naar Cochin, waar hij goed ontvangen werd. Kort na zijne aankomst ontving hij eene boodschap van den Zamorin door een ouden Bramien, die een zeer eerwaardig uiterlijk maar eene groote sluwheid bezat. Deze begon met de Portugezen naar de Christelijke Godsdienst te vragen, waarvoor hij de grootste bewondering toonde; vervolgens sprak hij van het vurig verlangen zijns gebieders, om de afgebroken onderhandelingen weder aan te knoopen en verzekerde, dat deze bereid was, alle denkbare vergoeding te geven voor het leed, waarover men zich beklaagde. Kortom hij slaagde er in den admiraal te bewegen, om met eenige schepen naar Calicut te gaan, en daar regtstreeks met den Zamorin te onderhandelen. Maar naauwelijks was hij aldaar aangekomen, of hij zag zich, in plaats van tot de beloofde zamenkomst toegelaten te worden, omringen door 34 Indische oorlogsloepen, zoodat hij het alleen aan zijnen moed en zijne vastberadenheid te danken had, dat hij zonder eenig verlies weder in open zee kwam. Hij kruiste toen op de reede, en nam verscheidene rijk beladen schepen, onder anderen een, dat een prachtig afgodsbeeld aan boord had met oogen van smaragd en een gewaad van geslagen goud. Ten laatste voer hij naar Cananore, zond zijnen onder-bevelhebber Vincent Sodre, om de Roode zee te blokkeren, en keerde daarop naar Portugal terug.

Dit bragt zijne geallieërden in een hoogst onaangenamen toestand, want niet zoodra was zijne afreis den Zamorin bekend, of deze besloot wraak te nemen, en den vorst van Cochin te straffen voor zijne trouweloosheid. Hij eischte, dat deze alle verbindtenissen met de Europeërs verbreken, en zelfs diegenen, welke zich in de factorij gevestigd hadden, uitleveren zoude. De ongelukkige vorst was edelmoedig genoeg zulks te weigeren, doch moest daarvoor zijne hoofdstad verlaten, en zijn behoud zoeken op het kleine eiland Vipin, waar hij de hulp der Portugezen kon afwachten.

Die hulp daagde spoedig op. Drie vloten, de eene onder Alfonso Albuquerque, de tweede onder Frans Albuquerque en de derde onder Antonio Saldanha, waren uit Portugal naar Hindoestan vertrokken. Frans Albuquerque verzamelde de overblijfselen der magt van Vincente Sodre op de kusten van Arabië, en spoedde zich toen naar het eilandje Vipin, waar hij als redder ontvangen werd. Hij herstelde den vorst

van Cochin op zijnen troon, en bragt na de aankomst zijns broeders den oorlog in het binnenste des lands over. Zijne herhaalde togten noodzaakten den Zamorin om den vrede te vragen, die dan ook tot stand kwam, op voorwaarde. dat de Portugezen geheele schadeloosstelling zouden ontvangen, dat de stad voor hunnen handel geheel open zoude zijn, en dat men hun eene groote lading peper zou leveren. Kort na het sluiten van dit verdrag echter, hadden eenige Europesche kapiteins de trouweloosheid, om een schip, dat aan de inboorlingen toebehoorde aan te randen, en ofschoon Albuquerque zelf eene voldoende schadevergoeding aanbood, werden de vijandelijkheden hervat. Te zwak om daarin op den duur de overhand te behouden, keerden de Portugezen naar Europa terug, met achterlating van 500 man onder bevel van Duarte Pacheco.

Deze versloeg met zulk eene geringe magt tweemaal de talrijke legers en vloten van den Zamorin, en opende daarmede de reeks van zegepralen, welke sedert de Europesche wapenen in Azië zouden verwerven; die gevechten bewezen hoe magteloos geheele benden inboorlingen waren tegenover een handvol goed gedisciplineerde soldaten, en Pacheco baande daardoor den weg voor de overwinningen van Albuquerque, dien hij waarschijnlijk in menschelijkheid overtrof.

In 1505 zond de koning van Portugal eene nieuwe vloot naar Indië onder bevel van Frans Almeyda, die den grootschen titel ontving van onderkoning van Indië. In Cochin aangekomen, vond hij alles in de grootste verwarring. Triumpara, de oude en trouwe bondgenoot, was Fakir geworden, leefde alleen van kruiden, en kleedde zich in matten; hij had de wereld afgezworen, en geheel verdiept in de beschouwing der geheimzinnige natuur van Brama had hij den troon aan zijn neef Nambiadin afgestaan. In het Noorden stonden de zaken niet beter. De sultan van Egypte had met den barbaarschen ijver, waarmede de Islam zijne belijders bezielt, en uit wrevel over den smaad, dien zijne schepen van Europesche gelukzoekers hadden moeten verduren, eene groote vloot uitgerust, en naar de kusten van Indië gezonden, om de ongeloovigen, te verdrijven. Toen Almeyda de afreis dezer vloot vernam, had hij maar een klein eskader bij zich, daar de andere schepen onder bevel van zijnen zoon Lorenzo afwezig waren. Oogenblikkelijk zond hij dezen bevel den vijand aan te tasten, eer hij de kust kon bereiken en hulp ontvangen van de Inlandsche vorsten. De jeugdige admiraal kreeg dit bevel in de haven van Sjaol, en terwijl hij zich gereed maakte, om uit

te zeilen, verscheen de Egyptische vloot in de verte. Door wind en tij begunstigd begon deze den strijd. Den geheelen dag streden de Portugezen met de meeste dapperheid, en onderhielden een vreeselijk vuur tegen de vijandelijke galeijen, waarvan zij eenige in den grond boorden en anderen enterden. Den volgenden dag begon het vuur op nieuw, en de Egyptenaren waren reeds tot den aftogt gedwongen, toen zij door het eskader van Melik-Az, koning van Diu, versterkt werden. Aan den avond van dezen bloedigen dag hadden de Europeanen veel geleden. Lorenzo en andere bevelhebbers waren gewond, en de vijand was nu zoo sterk, dat men op geene overwinning kon rekenen. In eenen krijgsraad, die nog des avonds gehouden werd, besloot men dus gedurende den nacht de open zee te kiezen. De tegen middernacht aangevangen beweging der vloot scheen met een goed gevolg bekroond te zullen worden, toen door een ongelukkig toeval het schip van Lorenzo op eene bank stiet. Pelagio Susa, kapitein van de galei, die onmiddelijk op die van Lorenzo volgde, trachtte deze weder vlot te maken, maar naauwelijks had de vijand dit bemerkt, of hij omsingelde met eene groote overmagt den gestranden bodem. De manschap van Susa, die een dergelijk lot, als dat hunner wapenbroeders vreesde, was laaghartig genoeg, om zich den vloed ten nutte te maken en de open zee te kiezen. Te vergeefs drong de bemanning van het prijs gegeven schip den bevelhebber om zich in de boot te redden; de heldhaftige jongeling wilde de zijnen niet verlaten, en hun lot, wat het ook ware, deelen. Nog had hij niet alle hoop opgegeven, om door het schitterendste moedbetoon het zoo lang uit te houden, tot dat de opkomende vloed zijn schip weder vlot zoude maken. Inderdaad gedroeg hij zich met zijne honderd man, waarvan reeds 70 gewond waren, zoo dapper, dat de Egyptenaren het niet waagden hem te enteren. Aan alle zijden om hem heen geschaard, vuurden zij onophoudelijk tegen zijn schip, en wikkelden het in eenen ondoordringbaren nevel van vuur en rook. Door eenen kogel aan het been getroffen, liet Lorenzo zich aan de mast binden, en bleef zoo voortgaan zijne bevelen te geven en den zijnen moed in te boezemen tot dat een tweede kogel hem in de borst trof en doodde. Nog duurde de strijd voort, en reeds hadden de Portugezen drie pogingen van den vijand om te enteren, afgeslagen, toen Melik-Az, een vorst even uitstekend door dapperheid als door edelmoedigheid, eindelijk zoo veel op de 20 nog overgeblevene en verwonde Portugezen vermogt, dat zij zich aan hem overgaven. Hij behandelde zijne gevangenen op de edelmoedigste wijze.

Lorenzo's vader door dezen ramp getroffen en verbitterd, haastte zich eene vloot van 19 schepen uit te rusten; maar terwijl hij bezig was, een uit Portugezen en Indiërs bestaand landingsleger in te schepen, werd hij gekrenkt op eene wijze, die hij niet verwachten kon. Alfonso Albuquerque was in 1506 met versterkingen uit Portugal vertrokken. Op zijnen togt had hij op de Arabische kust en in het koningrijk Ormus eenige voor de Portugezen zeer belangrijke veroveringen gemaakt; thans kwam hij in Cochin aan, en toonde een koninklijk bevel, dat hem in plaats van Almeyda tot gouverneur-generaal van Indië benoemde. Dit was voor Almeyda te veel; steunende op de trouw der hem geheel toegedane bevelhebbers, antwoordde hij Albuquerque, dat het hem onmogelijk was te gehoorzamen, voor dat hij de Egyptische vloot geslagen en den dood zijns zoons gewroken had. Te vergeefs trachtte Albuquerque hem van zijn voornemen af te brengen; hij tastte de Egyptenaren in de haven van Diu aan, en bragt hen zulk een gevoelige nederlaag toe, dat zij om den vrede smeekten, dien Almeyda hun ten laatste schonk.

Naar Atsjoe teruggekeerd, weigerde hij nogmaals het opperbevel neder te leggen, doch gaf ten laatste gehoor aan de drangredenen van Fernando Cutinho, die met nieuwe hulp voor de Portugezen was komen opdagen; op zijne terugreis naar Portugal werd hij op de kust van Afrika door de Hottentotten vermoord.

Na zijn vertrek kon Albuquerque zich vrijelijk bewegen, en tot de uitvoering zijner veroveringsplannen overgaan. Zijn eerste aanval gold Calicut, waar hij den 2 Januarij 1510 aanlandde, doch dat zoo versterkt was, dat hij na eenen hardnekkig volgehouden aanval terug moest trekken. Daar hij de stad niet voor de tweede maal durfde aangrijpen, trachtte hij voor zijne landgenooten een ander vast punt te winnen, van waar zij hunne veroveringen konden uitbreiden, en Timoia, een Indische zeeroover en trouwe bondgenoot der Portugezen, wees hem op Goa.

Deze stad ligt op een eiland van 23 mijlen in omtrek, wanneer men eene landpunt, omringd door een moeras van zeewater, dat men op verschillende plaatsen doorwaden kan, dien naam mag geven. De grond is vruchtbaar, bestaat uit bergen en dalen, en kan op ruime wijze in al de behoeften eener groote stad voorzien. Goa was door de Mongolen veroverd, maar gedurende de onlusten, die in het koningrijk van Delhi heerschten, hadden zich in het Zuiden verscheidene onafhankelijke staten gevormd. De souverein van Goa, die den titel van Zabaïm

voerde, was de magtigste, en toen ter tijde in oorlog tegen eenige der binnenlandsche vorsten. Albuquerque had van Timoia vernomen, dat de Zabaïm zijne hoofdstad verlaten had, en kwam in Februarij 1510 voor Goa aan. De forten, die den ingang tot de haven verdedigden, waren spoedig genomen, en toen de schepen der belegeraars zich gereed maakten, om de stad te beschieten, werden de inwoners bevreesd; eene kapitulatie kwam tot stand en Albuquerque deed zijn intogt als veroveraar. Naauwelijks had echter de Zabaïm zulks vernomen, of hij sloot den vrede met zijne binnenlandsche vijanden, om met een leger van 40,000 man den buitenlandschen vijand te bestrijden en Goa in te sluiten. Het kanaal, dat de stad van het vaste land scheidt, was zoo naauw, dat de vijanden daarin geen beletsel vonden. Albuquerque posteerde daar zijne beste troepen onder bescherming van het geschut der verschansingen. De Indische vorst, wiens streven het was deze werken het eerst in te nemen, zag zijne ontwerpen mislukken; evenwel besloot hij, onder begunstiging van eenen stormachtigen donkeren nacht, eene laatste poging te doen. In den nacht van den 17den Mei trokken twee talrijke legerkorpsen op twee verschillende punten aan, en drongen, ondanks de waakzaamheid der Portugezen, in de stad door. Het geheele leger volgde hen, en zette de operatiën voort.

De onderkoning bleef de stad met zijne gewone hardnekkigheid verdedigen, maar toen zijne soldaten begonnen te morren, en verdeeldheid onder de zijnen den vijand begunstigde, trok hij zich in de citadel terug, waar hij de gemeenschap met de vloot kon onderhouden. De Zabaïm nu, meester der stad, tastte zonder dralen de citadel aan; hij liet booten met steenen beladen in de rivier zakken, en deed verscheidene pogingen, om de schepen der Portugezen te verbranden. Albuquerque, te zwak om die aanvallen te weêrstaan, besloot de citadel te ontruimen, bragt al zijne kanonnen, zijn krijgs- en mondvoorraad aan boord der schepen, en begaf zich weder met de vloot in de open zee. Te gelijker tijd trachtte hij door eene schitterende daad de eer zijner wapenen en den moed zijner troepen te herstellen. Hij wendde zich daarom naar Pangin, waar een groot verschanst Indisch leger lag, maakte een groot alarm, en viel onder het geschal van trompetten en het losbranden der musketten de legerplaats onverwachts aan; de Indiërs namen daarop in alle rigtingen de vlugt, en lieten een groot getal kanonnen en een aanzienlijken voorraad levensmiddelen achter.

Eenige dagen later berigt ontvangende, dat de Zabaïm eene vloot

tegen hem in zee gebragt had, zond hij hem eenige schepen onder bevel van zijnen neef Antonio Noronho te gemoet. De Zabaïm zelf voerde de vloot aan, die uit 30 goedgewapende schepen bestond, doch werd na een hevig gevecht, gedwongen te vlugten. Hij wilde nu over den vrede onderhandelen, doch Albuquerque verwaardigde hem met geen antwoord, en geleidde de Portugezen naar Cananore, om van daar een nieuwen aanval op Goa te doen. De magt, waarover hij beschikken kon, was niet grooter dan 1500 Europesche en 300 Indische soldaten, terwijl Goa door niet minder dan 10,000 man verdedigd werd, en door den Zabaïm aan de landzijde nog door eenen grooten ringmuur met eene gracht, en aan de zeezijde door een uitgestrekt paalwerk, omgeven was, waarachter zijne schepen geheel veilig lagen.

Naauwelijks was Albuquerque voor de stad gekomen, of hij besloot den storm te wagen. Hij verdeelde zijne magt in twee korpsen, waarvan het eene onder zijne leiding de stad aan de noordzijde, het andere die aan de zuidzijde aanvallen moest. Dit laatste, onder aanvoering van Lima en andere uitstekende officieren, had spoedig den vijand verdreven, en kwam te gelijk met dezen voor de poort der stad aan. Toen de vlugtenden die achter zich sluiten wilden, wierp een der Portugezen, Fernando Melos een groot stuk hout daar tusschen, en zoo konden de zijnen te gelijk met de Indiërs in de stad dringen. Te vergeefs verdedigden deze zich nog in de straten, in de huizen en voornamelijk in het paleis van den Zabaïm; uit de stad verdreven, streden zij nog lang op een nabijgelegen heuvel, maar moesten, na een hevig gevecht van zes uren, het veld ruimen, en Albuquerque bleef meester van de stad. Terstond was hij er op bedacht Goa tot de hoofdstad van een nieuw Aziatisch rijk te maken. Hij zond gezanten naar de Indische hoven, ontving die wederkeerig, en spreidde daarbij eene pracht ten toon, die zelfs in Indië nog onbekend was geweest. Tevens versterkte hij de stad, en liet verschillende nuttige werken tot stand brengen. Zijn hoofdstreven was de inboorlingen voor zich te winnen; hij maakte eenige vrouwelijke gevangenen uit de aanzienlijkste familiën des lands, doch behandelde ze met de meeste onderscheiding, en gaf ze aan zijne officieren tot vrouw.

Nadat hij deze voorzorgen genomen had, vatte hij zijne vorige veroveringsplannen weder op. Deze golden hoofdzakelijk twee punten: Ormus, de rijke havenplaats aan de Perzische golf, die hij reeds vroeger veroverd had, en Malacca, dat men toen als de sleutel tot de afgelegene

eilanden van Azië beschouwde. Hij besloot eerst de verovering van dit laatste punt te beproeven. Ofschoon aan de kust van een onvruchtbaar schiereiland gelegen, genoot deze stad toen een groote welvaart, en was door hare ligging het middelpunt van den handel van Hindoestan, China en den Indischen Archipel, van dien handel, die tegenwoordig de bron van rijkdom voor Sincapore is. Albuquerque begaf zich met een klein eskader, bemand met 800 Portugezen en 600 inlandsche soldaten derwaarts, en moest daarmede minstens 30,000 Indiërs bevechten. Hoe dapper de vijand zich echter verdedigde, de onverschrokkenheid van Albuquerque en zijne manschappen overwon alle hinderpalen. Nadat hij de Indische bezetting uit de stad verdreven had, begon hij een fort te bouwen op de puinen van het paleis des onderkonings, en regelde het bestuur des lands met eene vaste hand. Te gelijker tijd opende hij onderhandelingen met de hoofden van Siam, Java en Sumatra.

Ondertusschen had de Zabaïm al zijne strijdkrachten verzameld, en was aan het hoofd van een talrijk leger naar Goa getrokken; op het eiland, waarop de stad ligt, had hij het fort Benaster gebouwd, en sloot van daar de stad in. Albuquerque, die inmiddels versterkingen uit Europa bekomen had, dwong hem echter het beleg op te breken, en slaagde er in, na herhaalde gevechten, het overwigt der Portugezen te herstellen.

Daarna vervolgde hij zijne veroveringen. Wel slaagde hij niet in twee achtereenvolgende aanvallen op Aden, aan den ingang der Roode zee, dat nu sedert 1839 in de magt der Engelschen is, maar wendde zich toen met eene sterke vloot, bemand met 1500 Europeërs en 600 Indische soldaten naar Ormus, dat hij zonder gevecht innam. Het beroemde en rijke Ormus werd dus eene Portugesche bezitting, en Albuquerque had daarbij een doel bereikt, dat hem in dit gedeelte der wereld, waar hij de vlag zijner natie door zegepraal en staatskunst tot eene heerschende gemaakt had, bijna niets meer te doen overliet.

Maar toen was ook zijn schitterende loopbaan ten einde; hij was reeds bejaard, en zijne door groote inspanningen geschokte gezondheid, gaf aanleiding tot ongerustheid. Hij gevoelde zich ziek, en wilde naar Goa terugkeeren; onderweg langs de kusten van Cambay varende, vernam hij eenige geruchten, die hem gevoelig troffen. Eene nieuwe vloot uit Portugal was op weg onder bevel van Lopes de Soarez, den man, dien hij het meest haatte, en die bestemd was, hem als onderkoning op te volgen. De door dezen te benoemen bevelhebbers der vloot en der for-

ten, waren allen gekozen uit zijne grootste tegenstanders. Zijn magt en zijn invloed waren gebroken; geen brief, geen ordeteeken verzachtte de ongenade, waarin hij gevallen was.

Hij was doodelijk gekrenkt. Zijne officieren deelden in zijne grieve, en bewerende, dat hij in hunne trouw middelen genoeg bezat, om de bevelen eens ondankbaren konings te trotseren en zijn overwigt in de Indische zeeën te handhaven, wilden zij den zwakken, uitgeputten, stervenden man hiertoe overhalen. Misschien had hij aan deze gevaarlijke verzoeking niet lang weêrstand geboden, indien zijne gezondheid ongeschokt gebleven was; maar nu wees hij hen na eenige dagen van ernstige overweging af, om weldra, onder het diepe besef der krenkende vernedering, die hem was aangedaan, ten grave te dalen. Kort voor zijnen dood schreef hij nog een brief, die van de edelste zelfbewustheid getuigde, aan den koning van Portugal, om zijnen zoon in diens genade aan te bevelen.

Den 16den December 1515 stierf Albuquerque; hij, die voor de heerschappij der Portugezen in Indië den weg gebaand had. Tijdens den dood van dezen veldheer was het Portugeesch-Indische rijk ten toppunt van zijnen bloei. Wat daar later nog bijgevoegd werd, waren kleine landstreken op de kust van Afrika, of op die van Coromandel. Van de kaap de Goede Hoop tot aan de grenzen van China, hadden de Portugezen 30 koloniën gesticht. Op de Indische zee zegevierden hunne beter gewapende en bemande schepen zonder groote moeite over die der Indiërs. Alle schepen der inboorlingen, die den Indischen Oceaan bevoeren, hadden veiligheidspassen der Portugezen noodig. Deze soort van heerschappij, waaraan het bijna uitsluitende bezit van den Indischen handel verbonden was, behielden zij langer dan eene eeuw. De geschiedenis van dit tijdperk gewaagt van aanhoudenden strijd tegen de inboorlingen, die door de onverdraagzaamheid van hunnen godsdienstijver daarin gesterkt werden. Bezield door den felsten haat rigtten de inlandsche vorsten van tijd tot tijd hevige aanvallen tegen de Portugesche veroveraars; maar de dapperheid en krijgstucht der Europeanen behielden steeds de overhand. Zelfs nog na de 16de eeuw, na het tijdperk waarop hunne ondernemings-zucht begon te verlammen, werkten de roemrijke naam en de zedelijke magt, welke de Portugezen zich verworven hadden zoozeer, dat de inboorlingen het niet waagden het juk af te schudden. Maar tegen het jaar 1600 kregen zij in de Aziatische zeeën een nieuwen, veel geduchter tegenstander, dan zij tot op dien tijd

ontmoet hadden. Handelsgeest spoorde de Hollanders aan hunne betrekkingen naar Indië over te brengen, en al ontweken zij aanvankelijk de Portugezen, weldra waren zij niet tevreden zich nevens hen te vestigen, maar veeleer er op bedacht hen te verdrijven. Wij hebben reeds gezien, hoe zij in den Archipel dit doel bereikten, en hoe tevens Engeland als mededinger op het vaste land optrad. Ondanks den invloed dien zij aan het hof van den grooten Mogol bezaten, werden de Portugezen spoedig uit Surate en andere havens van Goetsjerate verdreven. Eene gemeenschappelijke onderneming van de Engelschen en Schah-Abbas van Perzië deed hun Orm s verliezen; de Iman van Maskate verjoeg hen uit de meeste hunner bezittingen op de Oostkust van Afrika, en tegenwoordig zijn Goa en Diu in Indië, en Mozambique in Afrika, allen zonder handel en in puinhoopen, de eenige overblijfsels van het trotsche rijk, door Albuquerque gesticht.

Madras.

Madras, de derde der Presidents-zetels, is de hoofdstad van Zuidelijk Hindoestan, en ligt in Carnatik aan de kust van de Bengaalsche golf, 870 Eng. mijlen ten zuid-westen van Calcutta en 650 mijlen ten zuid-oosten van Bombay. De stad heeft eene bevolking van 250,000 zielen, doch met de voorsteden bedraagt die meer dan 460,000. In omvang en bevolking komt zij derhalve Calcutta het meest nabij, en niet minder is dit het geval in staatkundige beteekenis, doch wat de ondernemingszucht en handel betreft, staat zij verre daarbij ten achter. Dit laatste heeft voornamelijk zijnen grond in de ligging der plaats, welke hoogst ongunstig is. Zelfs het landen in Madras is met vele zwarigheden en met eenig gevaar verbonden. Eene vreeselijke branding slaat tegen den oever, en op sommige tijden des jaars met zooveel geweld, dat als de bootslieden niet met de meeste behoedzaamheid te werk gaan, zij over boord geslagen worden. Het verkeer tusschen de schepen op de reede

SURF AT MADRAS.

en den oever geschiedt door middel van groote booten, Massoelahbooten

hebben

lra men

raar, en

n zij op

gheid te

enaamd,

schipper

r zelden

ne vroe-

dragen,

enschap

, en de

eze stad

is in de

rgenne-

die als

erkelijk

aan de

een we-

daarop

gebrek-

n eenen

nomen,

boord.

om de

e levert

zijn wit

bouw-

zen, in

erk in

en zich

, witte

ouwen

e,

1.

en den oever geschiedt door middel van groote booten, Massoelahbooten genaamd, die met drie à vier paren roeijers bemand zijn. Zij hebben een tentvormig overdek ter beschutting der passagiers. Zoodra men het land nadert, nemen de bootslieden den slag der golven waar, en terwijl zij trachten zoo digt mogelijk aan wal te komen, springen zij op vasten grond, om de boot tegen den volgenden golfslag in veiligheid te brengen. Er is nog een ander soort van vaartuig, Catamaran genaamd, en dat alleen bestaat uit een of twee boomstammen, waarop de schipper zit, die voor- of achterwaarts roeit. Valt hij er af, wat echter zelden geschiedt, dan klautert hij weder op den Catamaran, en zet zijne vroegere beweging voort. Deze lieden, die kegelvormige mutsen dragen, bewijzen voortreffelijke diensten tot onderhouding van de gemeenschap tusschen de reede en den oever, die anders onmogelijk was.

Een Engelsch reiziger beschrijft zijne aankomst in Madras, en de indrukken, die hij daarbij en gedurende zijn oponthoud in deze stad ondervond, aldus:

„Volgens de waarnemingen van den kapitein moesten wij ons in de nabijheid der reede bevinden, en werden alleen door den morgennevel verhinderd die te zien. Plotseling hoorden wij stemmen, die als uit de zee opkwamen. Toen ik over boord zag, bemerkte ik werkelijk twee mannen, waarvan de eene een zeer lang, uiterst smal, aan de oppervlakte een weinig uitgehold vaartuig bestuurde, dat naar een weversspoel geleek, terwijl de andere geheel als een ruiter te paard daarop zat. Zij hadden beiden een riem in de hand, waarmede het gebrekkige ding, Catamaran genaamd, bestuurd werd. Men wierp den eenen roeijer een eind touw toe; de Catamaran werd op sleeptouw genomen, en de beide mannen klauterden met de vlugheid van apen aan boord. Het waren twee naakte, ertskleurige Herculessen, die alleen om de heupen een stukje linnen (Langoeti) droegen.

„Mijne blikken wendden zich toen naar de reede. Van de zee levert Madras inderdaad verrassende gezigten op. De huizen der stad zijn wit of geel bepleisterd met verandas en Venetiaansche jaloeziën. Het bouwmateriaal is van zeemosselen vervaardigd, en dit geeft aan de huizen, in de verte gezien, een zeer aardig effekt, maar alles schittert te sterk in het heldere licht van zulk een klimaat. Langs den oever vertoonen zich vele prachtige gebouwen, met hooge verandas, terrasvormige daken, witte en slanke zuilen, alles gevat in een lijst van den schoonsten blaauwen ether, terwijl op den voorgrond de branding van de schuimende zee,

zich uitstrekt, zoo ver het oog slechts reiken kan, welk een en ander een bekoorlijk tafereel oplevert.

„Thans naderden de eigenaardig gebouwde Massoelahbooten, waarmede wij de branding moesten doorklieven, die men langs de geheele kust van Coromandel vindt, maar nergens heviger is dan bij Madras. Spoedig kwamen wij bij de evenwijdig loopende lijnen van golven, waarvan de eene na de andere bruisend tegen de kust slaat; de eerste is ter naauwernood verdwenen, of wordt door een tweede vervangen, die zich achter de andere gevormd heeft en uit de diepte der zee met een vreeselijk geweld hare plaats inneemt. De kunst des schippers bestaat dan daarin, dat hij de lijn, die tegen hem komt opzetten, loodregt den steven biedt. Daardoor wordt de golf gebroken, en glijdt regts en links af, terwijl zij alles met schuim bedekt en het scheepje in de hoogte heft, dat voor en achterwaarts geschommeld wordt. Doch als men de eerste lijn door is, nadert men het eigenlijke gevaar; men moet dan aan de tweede op dezelfde wijze den steven bieden. Mist men zulks, en rukt de golf zijwaarts aan, dan is de boot in een oogenblik tot splinters geslagen en uit de draaikolk, die zich vormt, komt niets weder te voorschijn, dan een paar stukken leder of boomschors. Aan weerszijden ziet men zich als door stroohalmen omgeven, die op het schuim schijnen te dansen; dit zijn de onverschrokken Catamarans, de waarachtige boden van naderend gevaar. Deze zijn gereed den schipbreukeling op te visschen, indien zij daarin niet door de overal loerende haaijen voorkomen worden. Nadat men viermaal door deze golflijnen met gelijk gevaar gestevend is, voelt men zich eindelijk door de roeijers in de hoogte geheven en aan den oever nedergelegd.

»Madras is in twee geheel van elkander verschillende helften gedeeld: de witte en de zwarte stad. De eerste bestaat uit kazernen, huizen met platte Spaansche daken, waarvan de meesten door kleine tuinen omgeven, en van de overige huizen der stad gescheiden zijn door straten met prachtige rijen boomen. Daartoe behooren het paleis van den Gouverneur, verschillende kerken, een fort met wallen en kanonnen, en sommige woningen, die zich door hare schoone bouworde onderscheiden. Overal in dit gedeelte der stad hoort men het geloei der branding, dat vooral in hooge mate op de zenuwen der vreemdelingen werkt."

„De zwarte stad is niets dan een groot dorp, welks bewoners als mieren door elkander krioelen. Het oog ziet slechts leemen hutten, en daar tusschen minarets, pagoden en moskeën, hier een wijk ge-

heel in Portugeschen stijl gebouwd, dáár, te midden der hutten, een op zich zelf staand huis, met tegels gedekt, dat uit één verdieping bestaat en met loodregte strepen in verschillende kleuren beschilderd is. Alles is omgeven door kokospalmen, welker vederbosachtige takken alles schijnen te overschaduwen, en door tamarinde- en vijgeboomen, welker gebladerte eene aangename koelte verzekert. Dit gedeelte der stad wordt door een ertskleurig volk bewoond, dat al zijne werkzaamheden, zoo maatschappelijke als huiselijke, op de straat verrigt. Daar achter strekken zich, zoo ver het oog reikt, breede met de schoonste boomen beplante lanen uit, begrensd door prachtige woningen, een lange reeks van paleizen in Dorischen, Jonischen, Corintischen stijl, en Grieksche tempels, welke door schoone pleinen met boschaadjes en bloembedden tegen het gedruisch en het stof der straten beschut zijn. Dit zijn de zoogenaamde Gardens, de heerlijke, landelijke omgeving van Madras.

„Grootsch en prachtig is de aanblik, dien de woningen van deze handelsvorsten van Madras en Calcutta opleveren, als zij des avonds voor het feestmaal aangerigt zijn. Lucht is dan in dit brandende klimaat eene eerste behoefte, en daarom zijn de zalen hoog gebouwd en staan alle deuren open, terwijl de ingangen afgesloten zijn door een gazen voorhangsel of een ligt vlechtwerk van bamboes, om de vledermuizen te weren, die na den ondergang der zon hunne schuilhoeken verlaten. De wit gepleisterde wanden weerkaatsen het licht, dat in volle stroomen de geheele ruimte vervult, en afstraalt uit eene menigte met brandende kokosnotenolie gevulde glazen, die aan veelarmige kandelabres hangen, welke op geregelde afstanden aan de wanden geplaatst zijn.

„De bodem is bedekt met schitterende matten van gevlochten riet, die de voet aarzelt te betreden. Meubelen van het zeldzaamste hout en de sierlijkste vormen vullen de vertrekken, en men ziet zich door zulk een stoet van dienaren omgeven, dat men waant zich in een paleis te bevinden.

„Treedt men de eetzaal binnen, dan vreest men dat de tafel onder den last der zich daarop bevindende vleeschspijzen zal bezwijken, terwijl slechts eenige voeten daarboven een groot en massief scherm (Poenkah) heen en weder slingert. Zoo lang de gasten niet aan tafel gezeten zijn, kan men naauwelijks deze beweging bemerken, maar van het oogenblik af, waarop zij plaats genomen hebben, wordt het scherm

door een bediende in beweging gebragt. De daardoor gedurig afwisselende atmosfeer speelt liefelijk langs de slapen der gasten, en houdt het zweet terug, of schenkt eene aangename verkoeling, waar dit reeds uitbreekt. Te welkomer is zulks den gast, wien het loopen door de verschillende kamers reeds verhit heeft, en die door de weinige oogenblikken, waarin hij deze verfrissching moest missen, haar zooveel te levendiger terug wenscht. Achteren iederen stoel staat een bediende, met eenen tulband op het hoofd, een zwaren baard en de armen kruiselings op de borst, maar die, zoodra men plaats genomen heeft, gereed is zijne taak te verrigten.

„Bij het eindigen van den maaltijd brengt men den Hoekah, die terstond de opmerkzaamheid van den vreemdeling tot zich trekt door zijne sierlijkheid en het gedruisch, dat er ontstaat door de lucht, die in het zich daarin bevindende water dringt. De Hoekah bestaat namelijk uit eene groote metalen of kristallen klok, die half met water gevuld is, waarin zich twee buizen of roeren bevinden. De eene buis staat regt op, en draagt eene soort van zilveren bakje, dat boven de klok uitsteekt, terwijl de tweede een buigzaam roer is, dat van den voet der klok tot aan den stoel des rookers reikt, en in een gouden of zilveren rijk geciseleerd mondstuk eindigt. Alvorens te rooken, giet men een weinig rozenwater in de roeren. De Godak, dien men rookt, bestaat uit een mengsel van een weinig tabak, rozenbladeren, kandijsuiker, opium en gedroogde houtappelen. Daar dit echter niet ligt brandt; wordt het vuur onderhouden door verscheidene balletjes van steenkolengruis en rijstmeel, die, eenmaal aangestoken, fel branden. Is het mengsel, dat men Tsjilloem noemt, goed toebereid, dan verspreidt de Hoekah een sterken aromatischen geur. In onze gesloten kamers in Europa zou die misschien onaangenaam zijn, maar in de ruime zalen van Indië, onder de verfrisschende Poenkah, doet hij de zinnen aangenaam aan.

„Dit is de eenige wijze van rooken, die in Indië geoorloofd is; men ziet zelfs niet zelden eene dame naar het roer van haren buur grijpen, om een paar trekken te doen. De inlandsche vrouwen van de prinses tot de slavin, brengen haren tijd, behalve dien, welken zij om te slapen, of voor het toilet, het gebed en de tafel gebruiken, rookende door, en zijn hartstogtelijk aan deze gewoonte overgegeven. Er ontstaat daardoor eene behoefte, waaraan men bij het ontwaken, na het ontbijt, na het middag- of avondmaal moet voldoen; ja men gebruikt de

Hoekah zelfs om in den slaap te komen, daar hij de bedwelmendste aller genietingen verschaft.

„Den volgenden dag maakte ik vóór den opgang der zon een uitstapje naar de zwarte stad. Ik wenschte zeer, dit groote gewemel van menschen van nabij te zien, hun huiselijk leven waar te nemen, en hen bij het opstaan te verrassen. Ook was ik ongeduldig te weten, wat een moskee en een pagode was, waarvan ik dikwijls gelezen, maar toch geen bepaald begrip had.

„Op dit vroege uur sliep nog een groot gedeelte der bevolking, de armen van alle klassen, kunstenaars, handwerkslieden, daglooners in de open lucht op matten, doch de meesten op den blooten grond, een ieder voor den drempel zijner woning. De tulband dient den mannen, de haarbundel de vrouwen tot hoofdkussen. Ieder lag daar, het gelaat met een slip zijner kleeding bedekt, om dit voor den dauw of de insekten te beveiligen. Man en vrouw zijn in hetzelfde stuk laken gewikkeld, dat de laatste, gedurende den dag tot onderrok, en des nachts het echtpaar tot deken dient. Dikwijls liggen twee à drie paren van beide geslachten, en behoorende tot dezelfde familie, op zulke wijze nevens elkander. Bij het aanbreken van den dag rijzen zij van den grond op, wikkelen zich uit de dekens en maken hun toilet, maar altijd in de vrije lucht. De getrouwde vrouw haalt water, en giet dat over het hoofd en de schouders van haren echtgenoot; zij wascht en wrijft hem, smeert dikwijls zijn geheele ligchaam met olie in, kamt en vlecht zijne lange haren, die meestal slechts een bundel op den kruin uitmaken, en beschildert zijn voorhoofd, naarmate hij een belijder is van Brahma, Vishnoe of Sivas met verschillende loodregte of horizontale, witte, gele en roode strepen, die de kaste, waartoe hij behoort, aanduiden.

„Is deze bewerking geëindigd, dan wandelt de Heer en Meester als een aap op den drempel zijner woning heen en weder, en rookt zijn Hoekah. De vrouw of liever de vrouwen, daar hij meestal meer dan eene heeft, maken, voordat zij aan haar eigen toilet gaan, het huis en de straat schoon, die tot slaapkamer gediend heeft, en besprengen of bestrijken daarna de muren met in water opgeloste koemest. Voor dit laatste gebruik bestaan twee redenen. Ten eerste is de koe is den Hindoe heilig, en dit water dus een gewijd water, en ten tweede verdrijft zulk eene oplossing alle schadelijke geuren en insekten en bevordert dus de gezondheid.

„Eindelijk weergalmt van het fort van St. George een kanonschot,

ten teeken, dat de zonneschijf zigtbaar is. In hetzelfde oogenblik verneemt men krachtige stemmen in de lucht. Van den top van iedere moskee roept de Muezzin de geloovigen tot het gebed met de bekende woorden: La Allah il Allah, Mohamed Russel ullah— dat is: Er is maar een God, en Mohammed is zijn profeet.

„Ik trad onder de geloovigen in de naast bijgelegen moskee. Deze was in een eenvoudigen en oorspronkelijken stijl gebouwd, die sedert de invoering van het Mohamedaansche geloof voor de openbare eeredienst bestaat. Vooraan bevindt zich eene groote vierhoekige ruimte of plaats, aan drie zijden omgeven door eene galerij, die eenige trappen hoog is; in het midden dezer plaats is een kom voor de wasschingen, die het gebed steeds vooraf moeten gaan, en tegenover den ingang is de tempel zelf. De tempel is een groot gebouw, rustende op zuilen, en welks terrasvormig dak een grooten koepel benevens twee kleinere draagt. Het schip der moskee is regthoekig gebouwd, en heeft in de lengte de rigting van het graf van den profeet te Medina. Aan den regthoek ontbreekt een muur, die weggelaten is, om den geloovigen gedurende hun gebed het vrije gezigt te laten naar de heilige plaats. Aan de beide uiterste einden van de voorzijde des gebouws verheffen zich twee pilaren, die naar het Arabische woord Minar, den naam van minarets dragen. Een dezer minarets is hol, en bevat een wenteltrap, die naar het platte dak der moskee geleidt. Het plat is door eene meer of minder rijke, maar altijd smaakvolle leuning in Moorschen stijl omgeven.

„De Pagoden hebben evenzeer eene algemeene type. Zij zijn kleine vierhoekige tempels in den vorm van eene bisschopsmijter, of liever van eene afgeknotte, vierhoekige piramide met een plat dak en zes zij- of nevenkapellen. Het beneden-gedeelte van de muren dezer piramide is rijk bewerkt, en bevat eene rij figuren of vreemdsoortige groepen, die dikwijls hoogst onkiesche tooneelen voorstellen. Gewoonlijk bevinden zich voor de Pagoden de Gaths of trappen, waar langs de Hindoe naar den oever der rivier of der heilige bron, die in de nabijheid des tempels gegraven of aanwezig is, afdalen, om zich van hunne ligchamelijke en zedelijke vlekken te reinigen, voordat zij zich tot de Godheid wenden. Waar dergelijke Gaths zijn aangelegd, worden de heilige wateren door de Bramienen tot een middel van belasting gemaakt, die zij den boetedoeners opleggen. Altijd ziet men in de nabijheid dezer Ghats eenige ongelukkige dweepers, met asch bedekt en in het stof uitgestrekt,

op den grond liggen, om aldus door eene walgelijke onreinheid hunne zonden te boeten."

T r a n q u o b a r.

Ongeveer 30 geographische mijlen ten zuiden van Madras op de kust van Coromandel ligt aan de monding der Kaweri de stad Tranquebar, met eene goede haven, eenige katoenfabrieken, zoutziederijen, een tamelijk uitgestrekten handel en eene bevolking van niet meer dan 20,000 inwoners. Door dit alles, evenmin als door bijzondere gebouwen, waarop zoo vele andere steden van Zuid-Hindoestan zich kunnen verheffen, zoude deze plaats eene bijzondere vermelding verdienen, maar ofschoon ten gevolge van een verkoopcontract sedert 1845 in bezit van Engeland, was zij eenmaal de hoofdzetel der Deensche bezittingen in Azië, en als zoodanig is hare geschiedenis voor de kennis van Indië niet zonder belang. Het kan geene verwondering wekken, dat een volk, zoozeer reeds in zijn vroeger bestaan gewoon aan groote ondernemingen en buitenlandsche togten, in den loop der 16de eeuw medegesleept werd door de ondernemingszucht, die toenmaals geheel Westelijk Europa bezielde. Christiaan IV, die op dat tijdstip den schepter over Denemarken voerde, was juist de vorst, dien de omstandigheden eischten. Met lofwaardigen ijver voor het welzijn zijner onderdanen, spoorde hij hen aan tot krachtige inspanning op het gebied van handel en nijverheid, en nam den voorslag, dien men hem deed tot het openen van den handel op Oost-Indië, gretig aan. Volkomen bekend met hetgeen de Portugezen en hunne onmiddelijke opvolgers reeds gedaan hadden, koesterde hij alleen den wensch, dat zijn volk deel zoude hebben aan de eer, de ondervinding en de voordeelen, aan zulke verre togten verbonden. In het jaar 1612 gaf hij een vrijbrief aan eene Compagnie van aanzienlijke en ervaren kooplieden, die zich daartoe in Kopenhagen vereenigd hadden. Er werd een kapitaal van 250,000 Rijksdaalders bij-

eengebragt, om daarmede een eskader naar Oost-Indië uit te rusten. De bevelhebbers hadden in last tot billijken prijs eene vestiging in Indië te koopen, trouw en eerlijkheid tegenover de inboorlingen te betrachten, en zooveel mogelijk allen strijd te vermijden met de Europesche magten, die daar reeds gevestigd waren. Van zulke verstandige instructiën voorzien, zeilden de schepen der aldus gepriviligeerde Deensche Compagnie van het eiland Seeland uit, en bereikten in 1616 de kust van Coromandel.

Naar alle waarschijnlijkheid hadden de Denen de gunstige ontvangst, die hun van wege de inboorlingen ten deel viel, te danken aan de wijze voorschriften, die men hun medegegeven had. Het gelukte hun daardoor de haven van Tranquebar te verkrijgen, en tot lof der Portugezen, van wie de geschiedschrijvers maar zelden iets goeds vermelden, moet men verklaren, dat zij daarbij niet alleen geen kleingeestigen naijver toonden, maar zelfs de Denen in hun streven behulpzaam waren. In 1621 bouwden de Denen eene vesting in Europeschen stijl tot bescherming der haven, alsmede eene stad, die den naam van Tranquebar verkreeg.

De Denen waren nog niet lang in het bezit dezer kolonie, toen eene onverwachte gebeurtenis hun gelegenheid gaf in het Oosten eene gewigtige rol te spelen. Toen namelijk in 1609 het twaalfjarige bestand tusschen Nederland en Spanje gesloten was, hadden de Algemeene Staten en de Prins van Oranje het noodig geoordeeld den keizer van Ceylon zulks te berigten, en den voormaligen gouverneur generaal Pieter Both met deze zending belast. Deze in Bantam aangekomen droeg die taak op aan een zijner dienaren, van Boschhouwer, die er in slaagde een verdrag tot stand te brengen, dat later door den raad van Indië bekrachtigd werd. Gedurende zijn verblijf op Ceylon had van Boschhouwer zich zoo bemind weten te maken, dat hij door den keizer met gunsten werd overladen, en zelfs eene vrouw van rang trouwde. Kort hierna schonk de keizer hem een vorstendom, waardoor hij souverein en meester van een groot inkomen werd. Vertoornd over de schending van het gesloten verdrag door zijne landgenooten, wist hij te bewerken, dat hij als gezant naar Europa gezonden werd, met volmagt, om in geval zijne pogingen bij de Algemeene Staten faalden, betrekkingen met andere Europesche mogendheden aan te knoopen. In 1615 vertrok hij met zijne Indische gemalin naar Europa, doch bij zijne aankomst weigerden de Hollandsche autoriteiten hem als vorst te erkennen. Deze

krenking verijdelde de onderhandeling, en na eenig aarzelen be zich toen tot het Deensche hof te wenden, waar hij in 1617 aank en eene vriendelijke ontvangst genoot. Zijne voorstellen vonden gunstig gehoor, en een verdrag met de Deensche compagnie en koni. Christiaan IV, was daarvan het gevolg. Een oorlogschip werd uitge rust, en ter zijner beschikking gesteld voor den overtogt met zijn gevolg. De compagnie liet hem door eenige schepen (1619) begeleiden.

Maar onderweg stierf de Ceylonsche gezant, en zoowel dit als de ruwe en beleedigende handelwijze van den bevelhebber van het Deensche eskader bij zijne aankomst, beletten de vestiging eener kolonie op het eiland. Intusschen had Tranquebar reeds eene ontwikkeling verkregen, die de stoutste verwachting verre overtrof. De gelukkige ligging der haven bood gereede gelegenheid aan tot het stichten van factorijen op de kust van Malabar, waar de peperhandel vooral bloeide. In den betrekkelijk korten tijd van twintig jaren hadden de Denen hunne betrekkingen uitgebreid tot in de Molukken, en zonden rijke ladingen van alle producten van Indië naar het moederland; zij konden zich met regt beroemen in hun verkeer met het Oosten voor de Portugezen en Hollanders niet onder te doen. Deze snelle en onafgebroken voorspoed wekte echter den nijd der overige Europesche magten op, doch de Portugezen hadden al hunne krachten noodig, om hunne onafhankelijkheid tegen Spanje te bekampen. Nederland was bijna uitsluitend bedacht, om den specerijhandel te monopoliseren, en Engeland werd door binnenlandsche onlusten bezig gehouden. Intusschen waren de Denen met al deze mogendheden op eenen vriendschappelijken voet, en konden door aan alle partijen wapenen, kruid en levensmiddelen te leveren, aanzienlijke winsten maken.

Maar toen Nederland eindelijk zijne meerderheid in den Indischen Oceaan gevestigd zag, begon de magt der Denen te verflaauwen. Op verschillende markten zagen zij zich uitgesloten, en tot overmaat van ongeluk, zag de koning, die zooveel gedaan had om de ondernemingszucht zijner onderdanen aan te vuren, zich in den Noordschen oorlog gewikkeld, die hem noodzaakte zijn troepen en schepen uit Indië naar Europa te doen komen. Hierdoor werd tevens het regelmatig verkeer van Denemarken met Tranquebar afgebroken; de eenmaal zoo belangrijke handel werd onbeduidend, en in korten tijd leverde de vroeger zoo bloeijende stad eene treurige tegenstelling op, daar zij zoo diep zonk, dat zij niet alleen de verachting der Europeanen, maar zelfs die der

ɔorlingen verwekte. Wouter Schouten bezocht Tranquebar in 1661, . verhaalt dat twee Deensche schepen in de haven lagen, terwijl hunne ɩlag zelden in eene andere Indische haven gezien werd. Volgens hem stonden zij met de Mooren op eenen slechten voet, en hadden hen onophoudelijk te bestrijden. Aan hunne eigene hulpbronnen overgelaten, bleven de Denen in Indië evenwel moedig alle gevaren trotseren; uit de inkomsten der stad betaalden zij de soldij der talrijke bezetting; hunne buitenposten of factorijen op de kust van Malabar, in Bengalen en in Bantam voorzagen hen van verschillende artikelen van weelde en van manufacturen, die zij weder naar Surate, Bengalen, Malacca en Celebes verscheepten. Gebrek aan geld noopte hen echter dezen handel aan de Mooren en Hindoes over te laten, aan wie zij hunne schepen verhuurden, en in dat tijdperk konden zij in den loop van 2 à 3 jaren slechts een enkel schip naar Europa bevrachten.

Deze verzwakking stelde hen bloot aan nog grootere gevaren. De sultan van Tanjore, in wiens grondgebied Tranquebar ligt, geloofde zich sterk genoeg om hen te verdrijven, en beproefde zelfs de stad en vesting te belegeren. Een Engelsch schrijver verhaalt, dat hij dan ook de Denen zoozeer in het naauw bragt, dat zij genoodzaakt waren, drie hunner bastions aan de Hollanders te verpanden, om de bewoners der stad voor den hongerdood te bewaren. Wel konden zij een volgend jaar deze geldelijke ondersteuning weder afbetalen, doch volgens toenmaals algemeen verspreide geruchten, zoude dit hun alleen mogelijk geweest zijn, door het plegen van roof op het Engelsche schip Formosa, dat naar Surate bestemd was geweest, en te Calicut had moeten binnenloopen, om levensmiddelen in te nemen. De Denen waren evenwel ontmoedigd en deden hunnen ouden vijand, den sultan van Tanjore, het aanbod Tranquebar af te staan tegen eene aanzienlijke geldelijke vergoeding. Deze, meenende dat het hem gelukken zou de stad te bemagtigen, was niet tot het aannemen dezer voorwaarde geneigd, en sloot Tranquebar met een leger van 30 à 40,000 man in. Hij opende de loopgraven op den afstand van eene Engelsche mijl, en om dit in zulk een zandigen en moerassigen grond met goed gevolg te kunnen doen, liet hij twee rijen cacaoboomen digt op elkander planten, en de tusschenruimten met zand opvullen. Deze loopgraven waren zoo digt als een muur, en zoo hoog, dat de belegeraars volkomen beschut werden tegen het vuur der Denen. De Hindoes werkten met zulk eenen ijver en volharding, dat zij in vijf

maanden de muren der vesting tot op den afstand van een pistoolschot genaderd waren, en reeds met hunne batterijen een der bastions verwoest hadden, toen de reeds lang verbeide Engelsche hulp kwam opdagen. En dit was hoog tijd geworden, de Deensche bezetting bestond uit niet meer dan 200 Europeërs, een nog kleiner getal Indische Portugezen en ongeveer 1000 inlanders, welke magt veel te gering was, om een vestingmuur van een halve geographische mijl in omvang behoorlijk te verdedigen.

Met onverschrokken dapperheid trokken de Engelschen en Denen, ofschoon zij de uit Hindoes en Portugezen bestaande hulptroepen weinig vertrouwden, den volgenden dag bij den opgang der zon uit, en boden den vijand den slag aan; de inlanders stonden aan de spits en de Engelschen en Denen bevonden zich in gesloten gelederen op de achterhoede. De Hindoes waren niet zoodra in het open veld, of zij verspreidden zich links en regts, en stelden het kleine korps Europeanen zoo aan de geheele magt des vijands bloot. Deze verliet, met schild en zwaard gewapend, oogenschijnlijk moedig de loopgraven, en maakte zich tot het gevecht gereed. De zoo weinig talrijke Engelschen en Denen vreesden voor den goeden uitslag van hun pogen, toen zij de overmagt des vijands bemerkten, maar hun zelfvertrouwen keerde spoedig terug, en reeds bij het eerste schot uit hunne batterijen verspreidden zich schrik en ontsteltenis onder hunne wel talrijke, doch laf-hartige vijanden. Deze namen in overhaasting de vlugt, en hadden de overwinnaars de noodige werktuigen gehad, dan waren reeds toen de loopgraven met den grond gelijk gemaakt geworden. Weinige dagen later werd een beter voorbereide uitval gedaan, die tot gevolg had, dat de Radjah de belegering voor Tranquebar opbrak.

De Deensche kolonie herkreeg evenwel haren vorigen handelsbloei niet, en daarom werd er in het begin der 18de eeuw eene proef genomen tot het doen herleven van haren handel. Men begon met de stad te vergrooten, om door eenen grooten toevloed van kolonisten hare inkomsten te vermeerderen. Het verlof daartoe werd verleend door Frederik IV, een vorst, die zijnen roemrijken voorganger Christiaan IV niet onwaardig was. Hij zocht de oorzaak van den ongelukkigen toestand der kolonie in de veronachtzaming der godsdienst en der zeden, en besloot dus zendelingen derwaarts te zenden. Dr. Franke, hoogleeraar in de Theologie aan de Universiteit te Halle, werd daarover door den koning geraadpleegd, en op zijne aanbeveling werden twee uitstekende

mannen, Ziegenbalg en Blutschau in 1706 naar de kust van Coromandel gezonden. Maar de ontvangst, die zij daar vonden, was weinig bemoedigend, daar men hunne zending als onpraktisch en dweepziek veroordeelde. Evenwel volgde daarop eenige meerdere bloei; het aantal der omliggende dorpen nam toe, het volk gewende zich aan een meer geregeld leven, en het bezit der kolonie werd meer verzekerd voor de Deensche regering dan ooit te voren.

Korten tijd daarna gaf Frederik echter gehoor aan de voorstellen van Jozef van Asperen, een der actionarissen der ontbonden Oostenrijksche Oost-Indische compagnie van Ostende, en de zetel der Deensch-Oost-Indische compagnie werd overgebragt naar Altona, dat toen onder de Deensche heerschappij stond. Deze verplaatsing wekte den naijver der overige zeemogendheden op, die beweerden, dat zulks in den grond niet anders was, dan eene wederoprigting der onwettig verklaarde Ostende-compagnie. Dit bewoog den reeds bejaarden Frederik zijne ondersteuning aan de Altona-compagnie te onttrekken, en de zetel weder naar Kopenhagen te doen verplaatsen. De groote brand, die tegen het einde zijner regering deze stad teisterde, belemmerde de ondernemingen der Compagnie, en eerst onder de krachtige pogingen van Christiaan VI hernam zij eenigermate haren vorigen bloei. Voortdurend deden zich echter daarbij moeijelijkheden op, en deze noopten eindelijk in 1845 de Deensche regering de stad Tranquebar met het omliggende grondgebied, benevens de overige bezittingen in Oost-Indië aan de Engelsch-Oost-Indische compagnie af te staan tegen eene schadeloosstelling van £ 80,000.

T a n j o r e.

Niet minder rijk gezegend door de natuur dan het heerlijke Gangesdal vertoont zich het zuidelijke Hindoestan als eene schoone landstreek, en gunstig onderscheidt zich daarbij vooral het gebied van den Radjah

DE GROOTE OS VAN TANJORE.

Uitg. Gebrs Kraaij, Amsterdam

van Tanjore. De Mohamedaansche veroveringen, die zich nooit duurzaam over dit gedeelte van Indië uitstrekten, hebben daar geene blijvende sporen achtergelaten, en zuiverder dan in het noorden en westen is dus het Indische karakter zoo van het land als van zijne bewoners bewaard gebleven. Elk dorp heeft daar zijne pagode met zijn hooge en statige poort, waarbij zich eene menigte Bramienen bevinden, die van de gaven der vrome pelgrims, of van de milddadigheid der regering leven, en evenzoo vindt men op alle groote wegen naar de heilige plaatsen, Tshoeltris of karavanserais, bestemd voor de herberging der talrijke scharen van bedevaartgangers. Even ongeschonden als deze gedenkteekenen van vroegere tijden, bleven ook de gebruiken en plegtigheden der Indische eeredienst, voortduren, en nergens heeft de afschaffing der vreeselijke Sutties het Engelsche Gouvernement meer moeite gekost, dan in deze streken, waar in vroegere eeuwen jaarlijks duizenden van weduwen den brandstapel beklommen.

Tanjore de hoofdstad ligt aan de rivier Coleroen; zij heeft twee forten, in een van welke de Radjah zijn verblijf houdt en rustig leeft van het jaargeld, dat de Engelsch-Oost-Indische compagnie hem betaalt in ruil voor zijne onafhankelijkheid. In het andere is de beroemde pagode, die door Lord Valentia, op zijne reis door Indië voor een der schoonste piramidale tempels van Hindoestan gehouden werd. Zij bestaat uit op elkander gestapelde vierkante steenen, zonder eenige uitwendige sieraden en is 200 voeten hoog. Van binnen is eene ruime zaal, die door lampen verlicht wordt, en waar de dienstdoende Bramienen zich ophouden. De pagode is aan Sivas toegewijd, en in de onmiddelijke nabijheid daarvan, bevindt zich het kolossale beeld van den os Nundi, onder een gewelf, dat door acht pilaren geschraagd wordt. Deze is uit een stuk bruin graniet gehouwen, en heeft eene lengte van 19 en eene hoogte van 12 voet. De os is zoowel als de godheid zelve het voorwerp van de godsdienstige vereering der talrijke scharen van pelgrims, welke vereering echter niet in pijnigingen of onthoudingen bestaat, maar veeleer in luidruchtige feesten, die aan de Bacchanaliën der Grieken doen denken.

Op vele andere plaatsen van Zuidelijk Hindoestan vindt men dergelijke piramidale tempels, die onwillekeurig aan eenige betrekking doen denken, tusschen de Indiërs en de oude Egyptenaren, en evenzoo vindt men in verschillende steden merkwaardige gebouwen, die van de grootheid der vroegere Hindoe-vorsten, of van de magt van latere overheer-

schers getuigen, maar wij hebben reeds zoo vele gebouwen beschreven, zooveel gesproken over de pagoden, de wanstaltige beelden en het verdierlijkt bijgeloof van dit eenige en wondervolle land, dat iets meer daarvan slechts eene herhaling zoude gelijken. Wij willen daarom liever nog eens onze blikken wenden naar zijne bewoners, om daarna onze beschrijving te besluiten met eene beschouwing van die landen, die wel niet tot Hindoestan behooren, maar toch onder het gebied van Britsch-Indië begrepen zijn.

De maatschappelijke toestand der Hindoes.

Zoowel de vroegere als de tegenwoordige maatschappelijke toestand van Hindoestan verdienen alle opmerkzaamheid van den geschiedvorscher en den wijsgeer. Het land ligt in het hart van Azië, en is aan de eene zijde door de Mohamedaansche, aan de andere zijde door de Bhoedhaïstische rijken en aan de derde zijde door den oceaan ingesloten. Het is werkelijk rijk aan produkten, maar de grond zou er nog veel meer kunnen voortbrengen. Het tegenwoordige inkomen, dat Engelsch-Indië oplevert, bedraagt *ƒ* 360,000,000, waarvan $^2/_3$ alleen als grondrente opgebragt worden. Wordt het land goed bestuurd, vestigen zich daar eene menigte Europeanen, die de wondervolle krachten van bodem en klimaat weten te gebruiken, en rekent men daarbij de hulp van spoorwegen, kanalen en zoo vele andere middelen, die de productie doen toenemen, dan moet het tegenwoordige inkomen zich verdubbelen. Het volk van dit groote land is nadenkend van aard en bezit eene groote mate van verbeeldingskracht; sedert de oudste tijden stond de wetenschap, en zij, die haar beoefenden in groote achting bij hen. Het bezit epische en dramatische werken van groote verdienste; zijne wijsgeeren ontwikkelden scherpzinnig en vernuftig bedachte stelsels, toen onze voorouders nog in beestenvellen gekleed en geheel zonder litteratuur waren. Uit Indië kwam, over Arabië, het tientallige stelsel tot ons.

De oorsprong der fabelen, welke het Westen als de Aesopet of de Pilpays leerde kennen, is sedert in de Hitopadesa gevonden. In tegenoverstelling met de Chinezen, die geheel onverschillig zijn omtrent de leer van het voortbestaan na den dood, zijn de Hindoes streng godsdienstig. Lang vóór de Christelijke tijdrekening breidde zich hunne godsdienst over Azië uit, van Kamschatka tot Zweden, (de Zweedsche Lappen zijn meer dan half Boeddhaist), van de IJszee tot aan den grooten Zuidelijken Archipel, en telde een grooter deel van het menschdom als hare belijders, dan eenige andere godsdienst.

Wat de verschillende Sanscritische werken ons mededeelen over het vroegste leven in Hindoestan, geeft ons regt tot de stelling, dat het tegenwoordige Indië geheel hetzelfde is, als het Indië uit de verst verwijderde tijden, met uitzondering van den invloed, dien het verkeer met de Europeanen daarop gehad heeft.

Het godsdienstig beginsel treedt altijd in den maatschappelijken toestand eens volks te voorschijn; maar met uitzondering der Israëlieten bestond er waarschijnlijk nooit een volk, dat zoozeer de bijzondere bepalingen zijner Godsdienst op het dagelijksche leven overbragt, als het volk van Hindoestan, en dit betreft zoowel de aanhangers van Brahma, als die van Boeddha en Mohammed. Maar ofschoon de Israëlieten streng de voorschriften hunner godsdienst opvolgden, zoo deden zij het echter niet in dien graad als de belijders van Brahma. De godsdienst van Brahma vervult hare aanhangers geheel en ten allen tijde, en voor den vreemdeling, die in dit land vertoeft, is het alsof hij zich in een geheel verdorven atmospheer bevindt. Dit was steeds het geval tot in de oudste tijden, waarvan wij kennis hebben. In den oorlog en in tijd van vrede, in het drama of in het verhaal, in het openbare en huiselijke leven spelen de Goden de hun toegedeelde, dikwijls zeer dwaze rollen. Het beginsel van een verdorven geloof openbaart zich in het geheele maatschappelijke en bijzondere leven in Hindoestan. De afzigtelijkste en meest dwaze scheppingen der verbeeldingskracht zijn daar voorwerpen van aanbidding; aan die goden wordt een maatschappelijk bestaan toegeschreven, dat naar de wijze, waarop de mensch ze aanbidt, hem geestelijk en zedelijk verlaagt. Niet alleen zijn de goden alomtegenwoordig, maar alle voorwerpen der natuur zijn deelen van het goddelijke geworden; men kan zelfs niet op een eenzaam pad langs eene rivier wandelen, of zich in onbegane wouden begeven, zonder vrees, met de voeten toevallig eene godheid te vertreden. Een weinig roode verf, waarmede eene rots, een

leemen hut of een boomstronk besmeerd wordt, maakt daarvan een god, mits die verf op de voorgeschreven regtzinnige wijze is aangebragt. De krijgsman en de edele buigen alsdan het hoofd voor zulke voorwerpen; de arme werpt zich daarvoor biddend in het stof ter neder. En toch is er, niettegenstaande het godsdienstige element zich bij alle sekten der Brahma- en der Boeddah-godsdienst overal en ten alle tijde doet gelden, een groot onderscheid in de verschillende geloofsregelen en de voorwerpen van aanbidding. Een monster met een dierensnuit, met vele hoofden en handen stelt een Brahma-God voor. Het karakteristieke van eenen Boeddhaistischen tempel zijn de dakvormige piramiden of halfronden, waarin men figuren in menschelijke gedaante in eene peinzende houding en met de beenen kruiselings afgebeeld ziet; de 24 heilige figuren, zonder de piramiden, duiden eenen tempel van Jaïn aan. Sedert de vestiging der Boeddha- en Jaïn-eeredienst heeft dit onderscheid bestaan, en toch hebben beide hetzelfde karakter behouden. De Bramienen hebben veel veranderd in de voorwerpen en de gebruiken der uiterlijke aanbidding; nieuwe goden en afgodsbeelden zijn naar de behoeften van het oogenblik gevormd, maar de geest van het Bramaïsmus is dezelfde gebleven.

Onder de verschillende volkstammen, die Hindoestan bewonen heerscht eene buitengewone verscheidenheid van secten, gebruiken en natuurlijke hoedanigheden. De gemoedelijke, doch niet onkrijgshaftige bewoner van het Zuiden verschilt zeer veel met den vreesachtigen Bengalees, en hoe zeer verschillen beiden met de woeste, bloeddorstige en roofzuchtige Mahratten? Allen, die tusschen de Nerbuddah en den Indus wonen, beroemen zich op hunne afstamming van edelen of legerhoofden, en worden daarom Radsjpoeten of Radsjwars genoemd. Beheerscht door kleine vorsten, leven zij sedert onheugelijke tijden met elkander in bloedige veeten, en het is alsof de zuiverheid hunner afstamming hunne bloeddorstige neigingen slechts prikkelt. Ondanks al deze verscheidenheid is echter het hoofdkarakter der bewoners van Hindoestan overal en ten allen tijde hetzelfde geweest. Nieuwe godsdiensten zijn ontstaan, en weder verdwenen; nieuwe dialekten hebben zich gevormd; nieuwe veroveraars hebben het schoone land onder hunne heerschappij gebragt; rivieren hebben haren loop veranderd, aardbevingen beroemde steden verzwonden: — het volk is gelijk gebleven aan dat, wat voor duizende jaren bestond. Minder verlicht en minder zuiver godsdienstig dan de leerlingen van Menoe, zijn de bewoners van Hindoestan in het midden

van hun veelvuldig bijgeloof, van de honderden van kasten, waarin zij gescheiden zijn, en ondanks de aanraking met de Westersche beschaving in hun gansche wezen, even als in den geest hunner zeden en van hun maatschappelijk leven dezelfde gebleven. Gelaten en onderworpen tegenover het geweld der wereldlijke magt, die hem drukt, is de Hindoe alleen dan tot opstand te brengen, wanneer naar zijne meening, zijne godsdienst in gevaar is, en alleen voor haar zal hij zijn leven wagen.

Een Engelsch zendeling schrijft over zijne bevindingen het volgende:

„Duizende mijner landgenooten hoorden reeds van de moorden, die aan de Ghats der rivieren bedreven worden en van andere gruwelen, die in Hindoestan plaats hebben, maar weinigen zijn er getuigen van geweest. Ik wil trachten daarvan een denkbeeld te geven. Ik woon tegenwoordig aan de Hoegly, niet ver van Calcutta, en de tooneelen, die ik schilderen wil, vonden meermalen onder mijne vensters plaats. Zoo hoorde ik bijv. dikwijls des middernachts de voetstappen van een aantal inboorlingen, die zich naar de rivier begaven. Als zij aan den oever gekomen waren, heerschte er in den regel eene diepe stilte, die opgevolgd werd door een zacht gemurmel; ten laatste drong mij een geluid in de ooren, als van iemand, die stikt. Dit geluid kwam steeds van menschelijke wezens, meest van mannen, wier mond door hunne bloedverwanten of vrienden met slijk of morsig water gevuld was. Hoerri Bol! Hoerri Bol! waren de uitroepen, waarmede de dood der slagtoffers werd aangekondigd. Naauwelijks werden deze gehoord, of men gaf het lijk eenen stoot, die het in het water deed vallen, en nam, onder het aanheffen van een, naar onze begrippen onzedelijk lied, den terugtogt aan. Spoedig werpt echter de vloed de lijken weder op het land, waar zij den wilden honden en jakhalzen ten voedsel dienen. Den volgenden morgen ziet men op dezelfde plaats een paar gieren zitten, en er blijft van den vermoorde niets over dan eenige beenderen. Op dergelijke wijze worden elken nacht honderde, misschien duizende moorden aan de oevers dezer rivier bedreven. Binnen een zeer kleinen omtrek telde ik de overblijfselen van zes lijken, en men begrijpt ligt, dat wanneer er erfenissen bij in aanmerking komen, het niet alleen zieltogenden zijn, die men op deze wijze laat sterven. Iedereen weet, dat men op elk uur lijken van mannen, vrouwen of kinderen in den stroom vindt drijven.

„Nog andere gruwelen worden bedreven door de vereerders van Sivas, maar deze weigert de pen te beschrijven, wegens de verregaande

onzedelijkheid, waarmede zij gepaard gaan; kortom de Bengaalsche afgodendienst is niets anders dan eene vergoding van de ondeugd. De Romeinen in hunne zedelijke verdorvenheid, bouwden eenen tempel voor den vrede en voor de deugd; de Hindoegoden zijn niet dan duivels."

Maar het is niet alleen de godsdienst, die zoo zwaar drukt op den ongelukkigen Hindoe; hij heeft eene niet mindere kwelling te verduren van de onbeteugelde dwingelandij en roofzucht, welke zijne hoofdlieden, hun gevolg, de inlandsche dorpshoofden, ja zelfs velen uit het volk in hun onderling verkeer karakteriseren.

Een in Hindoestan zelf openbaar gemaakt berigt geeft daarvan een treffend voorbeeld. „Eenige maanden voor het uitbreken van den opstand der Sipayers van Miroet en Delhi, begaf zich een aantal personen, meest vrouwen uit aanzienlijke familiën in drie booten op eenen pelgrimstogt naar de altaren van Moettra en Brindoboen. Zij kwamen, zonder eenige moeijelijkheid ontmoet te hebben eenige dagen voor den 1sten Tsjoisti in Allahabad, en verlieten spoedig daarop deze stad, om zich op de rivier de Dsjimma te begeven. Intusschen waren het 3de kavalerieregiment van Miroet en de regimenten van Delhi oproerig geworden, doch de reizigers hadden in Allahabad slechts eenige onbepaalde geruchten vernomen. Na gedurende eenige dagen in hunne booten de Dsjimma te zijn opgevaren, bereikten zij Homirpoer, het hoofdkwartier van het distrikt, waar zij door de overheid opmerkzaam gemaakt werden op de gevaren, die het voortzetten der reis op de rivier noodzakelijk ten gevolge moest hebben. Daar zij echter verklaarden zich door niets te laten afschrikken, gaf men hun vier wachters mede, die in last hadden hen tot aan de grens van het distrikt te geleiden, met het uitdrukkelijke bevel aan denzelfden oever der rivier te blijven, en de overzijde streng te vermijden. Zoo kwamen zij te Mitsjripoer, waar de vier wachters de terugreis aannamen, maar niet zonder hun nogmaals hetzelfde gebod ingeprent te hebben. Zij vervolgden zonder eenig ongeval hunne reis tot Simarah, eenige mijlen van Calpi, in welke streek nog eene betrekkelijke rust heerschte. Het laatstgenoemde dorp ligt aan dien oever der rivier, waarvoor men hen gewaarschuwd had. Daar echter de bootslieden meenden dat de vaart daar gemakkelijker was, hadden zij de rivier overgestoken, en hunne booten, wier getal toen acht was, aan den oever vastgemaakt, om hunnen maaltijd gereed te maken. Naauwelijks bevonden zij zich echter daar, of 4 à 500 booswichten, meest dorpelingen, kwamen

met allerlei wapenen naar de rivier snellen. Gelukkig waren de pelgrims bij tijds gewaarschuwd, en zochten zoo snel mogelijk de booten te bereiken, dat hun nog even gelukte. Daar de rivier ter dezer plaatse zeer naauw is, had het helsche alarm, dat de aanvallers maakten, de bewoners van den anderen oever naar de rivier gelokt, en bevende riepen de bootslieden en pelgrims hunne hulp in. Maar niet zoodra hadden zij zich onder hunne bescherming gesteld, of zij ondervonden, dat deze geen haar beter waren, dan de mannen, die zij ontvlugtten, want de aanvoerder der bende verklaarde hun ronduit, dat als zij plundering en onteering wilden ontgaan, zij oogenblikkelijk eene aanzienlijke som moesten uitbetalen.

„Zoo gedwongen betaalden zij 600 ropijen (720 gulden van onze munt) aan den hoofdman, die daarvoor beloofde hen langs den oever naar Calpi terug te brengen, waar zij bescherming hoopten te vinden bij den Zemindar, die zich tot Radjah van het distrikt verklaard had. Men zeide hun, dat de reis opwaarts steeds gevaarlijker werd, daar reeds 29 booten eveneens met pelgrims, eenige dagen geleden in Etawah uitgeplunderd waren geworden. Zij besloten derhalve tot den terugtogt, terwijl de hoofdman met zijne bende hen langs den oever begeleidde. Weldra zagen zij echter tot hunne ontzetting nieuwe benden naderen, die hun onder de hevigste bedreigingen bevalen aan te leggen. Gelukkig bleef de genoemde hoofdman getrouw aan zijn woord, en riep den bootslieden toe geen acht te slaan op die bedreigingen, maar zich zooveel mogelijk in te spannen, om Calpi te bereiken; hij zelf hield met zijne manschap de meest verwoede aanvallers tegen. Hierop ontstond twist tusschen de beide partijen, en zoo konden de vlugtelingen zonder eenig ongeval in Calpi aankomen. Daar zagen zij zich oogenblikkelijk door gewapende scharen omringen, die wel schijnbaar bescherming aanboden, maar inderdaad alleen kwamen zien, of er eenige buit te behalen was. Twee volle maanden werden zij hier opgehouden, en waren gedurende dien tijd getuige van velerlei gruwelen; eindelijk na nog aan velerlei willekeur blootgesteld te zijn geweest, kwamen zij in Allahabad terug, waar zij ten minste veiligheid vonden."

Vele der opperhoofden, voornamelijk in de hoogere standen, leven in weelde en zinnelijkheid, ofschoon hun voedsel ongeveer hetzelfde is als dat der armen: rijst en groenten. Ook zijn hunne woningen, met uitzondering van die in de grootere steden, meestal eenvoudig, terwijl de

rijke kooplieden te Calcutta, Bombay, Karatsji en eenige andere steden in heerlijke, prachtig gemeubeleerde en met Oostersche weelde versierde gebouwen wonen. De opperhoofden hebben hunne paleizen en eene menigte dienaren en wachten, even als vroeger, toen zij nog souvereinen waren. Het aantal van hunne bedienden is dikwijls ongeloofelijk groot; de onttroonde koning van Delhi had, terwijl hij een pensioen van Engeland genoot, voor zijn gevolg een groot deel der stad in bezit. Het getal zijner verwanten, die van zijn vermogen en pensioen leefden, bedroeg meer dan honderd, en deze allen hadden dienaren, die naar de wetten der kasten weder andere dienaren noodig hadden tot het verrigten van bijzondere werkzaamheden. Evenzoo is de levenswijze van andere vorsten, die in dezelfde verhouding tot de regering staan. Nanah-Sahib, die door zijne gruweldaden door de geheele wereld berucht is geworden, had te Bithore, Calpi en andere steden in de nabuurschap smaakvolle residentiën, waar hij op eenen aanzienlijken voet in Europeschen trant leefde. De afgezette vorsten betoonen steeds eenen grooten tegenzin in de vermindering van hun gevolg; zijn hunne middelen niet voldoende om den vroegeren glans te behouden, dan moeten hunne volgelingen zich in morsige lompen kleeden, die dikwijls afzigtelijk, meestal belagchelijk zijn. Het getal dezer afgezette, maar daarom niet minder trotsche en heerschzuchtige opperhoofden, is in de laatste jaren door de vele inlijvingen in het gebied der Compagnie zoo toegenomen, dat daardoor een magtig element van verraad in het hart van Hindoestan gevoed en aangekweekt werd. Als tijgers verbraken zij eindelijk hunne slecht bevestigde ketens en ijlden hun verderf te gemoet, maar niet zonder hunne klaauwen met het bloed van edele en dappere mannen bezoedeld en duizenden een verschrikkelijk lot bereid te hebben.

De grondslag der Engelsche heerschappij in Hindoestan berust minder op de trouw der Sipayer-regimenten, dan op de nationale verbrokkeling der inboorlingen, die in de wereldgeschiedenis haar gelijken niet heeft. Ofschoon in enkele landstreken, zoo als b. v. in Oude, de landlieden deel namen aan de vijandelijkheden, is toch bijna overal de lagere volksklasse buiten den opstand gebleven, daar anders de kleine Britsche legerafdeelingen er moeijelijk in geslaagd zouden zijn, om zich maanden lang in hunne geïsoleerde positie te handhaven, en zelfs in de streken, die de eigenlijke kern van den opstand uitmaakten, genoegzaam voor hun onderhoud te kunnen zorgen. Eene zamenwerking tus-

schen de hoofden van den opstand, berustende op de stemming des volks, is nergens te bespeuren. De deelneming van het landvolk van Oude was waarschijnlijk alleen het gevolg van dwang door de daar te zamen gedrongen massaas van Sipayers.

Een algemeene nationale opstand is in Hindoestan onmogelijk, daar de bewoners van dit land de daartoe noodige eigenschappen missen. Sedert de veroveringen van Mahmoed van Ghiznee hebben de Hindoes nooit een nationaal gevoel, een streven naar nationale zelfstandigheid aan den dag gelegd. Het land was sedert dien tijd de buit van elken stouten veroveraar, en droeg het juk der vreemde heerschappij met de grootste gelijkmoedigheid, ofschoon de inboorlingen zoowel in getal, als in beschaving boven de indringende volken stonden. Zelfs het bewustzijn hunner groote overmagt in getalsterkte heeft de Hindoes nimmer kunnen aansporen, om zich als ééne natie tegen hunne overheerschers te stellen, en hun regt op den geboortegrond met de wapens in de hand te doen gelden, ook dan niet, wanneer het heerschende volk verzwakt was, of onderling eenen bloedigen burgerkrijg voerde, en de onmiskenbaarste bewijzen van magteloosheid gaf. De Hindoe is echter niet lafhartig; ter wille van een godsdienstig idee onderwerpt hij zich vrijwillig aan de vreeselijkste smarten; zijne verachting van den dood gaat ver boven ons begrip, maar hij heeft weinig geschiktheid of lust voor den militairen stand; hij heeft alleen neiging voor een stil, beschouwend leven; zware ligchamelijke inspanning is hem onaangenaam. De Mohamedanen, die den eersten stoot aan den laatsten opstand gaven, vormen ongeveer een tiende gedeelte der bevolking van Hindoestan, en kunnen reeds op dien grond de Engelsche heerschappij niet in gevaar brengen, vooral wanneer de Hindoes hen niet ter zijde staan, maar nog veel minder is dit mogelijk, wanneer men bedenkt, dat zij zeer ongelijk over het land verdeeld zijn, en daarenboven nog door eene menigte onderlinge verschillen teruggehouden worden van alle eendragtig handelen op politiek gebied. Ook hebben zij hunnen oorspronkelijk krijgshaftigen geest geheel verloren, en zelfs de dapperste, koenste bergvolken zwichten in korten tijd voor de verslappende werking van het Indische klimaat. Is de natuurlijke aanleg der bewoners van Hindoestan niet gunstig voor eenen nationalen opstand tot verkrijging van eene politieke reorganisatie op nationale grondslagen, ook de maatschappelijke toestanden maken dit schier onmogelijk.

Het volk is door het kastenwezen, en de tallooze landverhuizingen

uit alle streken van Azië in kleine vijandig tegen elkander overstaande afdeelingen verbrokkeld, en daarenboven zijn al die nationaliteiten zoo bont door elkander geworpen, dat Hindoestan een ware ethnographische chaos is. De vier oude kasten zijn in den loop der tijden zoo ontaard, dat zij alle volksleven geheel verwoestten. Alleen die der Bramienen is in wezen gebleven; de drie andere hebben als korporatie opgehouden te bestaan, maar daarentegen hebben zich tallooze, nieuwe kasten gevormd, wier afscheiding veel scherper is. In vroegere tijden mogten de drie eerste kasten met elkander verkeeren, met elkander eten, ja zelfs onder elkander trouwen; thans geldt de aanraking van een man eener lagere kaste voor eene zondige bevlekking, spijs van hem aan te nemen, heeft eene zware boetedoening ten gevolge. De Bramien moet eene dergelijke ontwijding van zijnen mond door heilige koemest reinigen. Vooral wordt het verbod om te trouwen tusschen de verschillende kasten meer dan vroeger met de uiterste gestrengheid gehandhaafd. Daardoor is de maatschappij in Hindoestan niet alleen vol wrevel, maar zelfs met den bittersten haat vervuld. In Mysore zijn de Hindoes verdeeld in 486 kasten, die niet met elkander eten, noch onder elkander trouwen. Overal bemoeijelijken en bestrijden deze kasten elkander met de uiterste verbittering.

De Thugs.

Levert de Indische maatschappij in haar geheel beschouwd een somber tafereel op, nog donkerder worden de tinten, wanneer men het oog slaat op hare bijzondere deelen. Wat elders als misdaad geldt, is hier een beroep, een handwerk, waarop men den zegen der goden inroept; wat de ruwe wilde alleen in zijnen toorn of tot zelfverdediging doet, wat anderen als een gruwel voor God en voor de menschheid beschouwen, is hier eene den goden welgevallige, eene der menschheid geheel onverschillige zaak. Of is er iets afschuwelijker te bedenken, dan eene

broederschap van moordenaars, dan die vreeselijke bende Thugs of worgers, die ondanks de veelvuldige bemoeijingen der Engelschen, ondanks de talrijke teregtstellingen en vonnissen, zoo lang bleef bestaan, en maar al te dikwijls argelooze reizigers, zonder de minste gewetenswroegingen, zonder het geringste medelijden verworgen kon.

De Thugs, ook Phansigars genaamd, naar het woord Phansi, dat strik beteekent, hebben hoogst waarschijnlijk hunnen oorsprong in de tijden, waarin de om het oude Delhi stroopende Muzelmansche horden het leven der reizigers bedreigden. In de tempelgewelven van Ellora zijn de meeste handgrepen der Thugs afgebeeld; hier ziet men een Thug met een reiziger in een vertrouwelijk gesprek op een tapijt zitten, daar ziet men het slagtoffer den strik om den hals werpen en verworgen, elders wordt de vermoorde begraven, enz., van welke beelden de Thugaanvoerder Feringya getuigde: „Daar zijn de verborgenheden van den handel en wandel der menschen te vinden, want het zijn werken van God en niet van menschen, daar de Thugs hunne geheimen nooit ontdekt zouden hebben."

Sedert den dood van Akbar werden de Thugs weinig vervolgd, waardoor hun aantal zeer toenam, en zij zich uitstrekten van het Himalayagebergte tot aan de Nerbudda, van den Ganges tot aan den Indus. Zij hadden hunnen hoofdzetel in het rijk van Mysore of Centraal-Indië, en na de verovering van Seringapatnam in 1799 werd hun bestaan aan de Engelschen bekend, toen eene bende van 105 man gevangen genomen werd. Eenige jaren later werd eene nieuwe bende ontdekt, en daarbij bleek het, dat het kwaad zich over geheel Indië verspreid had. Eindelijk sedert 1831 werd onder het bestuur van den gouverneur-generaal, lord Bentinck, een geregeld stelsel van opsporing en uitroeijing ontworpen.

Er werd eene Thug-regtbank (Tuggie-board) opgerigt, en naar ontvangen aanwijzingen van eenige gevangen Thugs, werden maatregelen genomen, die vooral door de ijverige en onvermoeide pogingen van den kolonel Sleeman eene gewenschte uitwerking hadden. Duizende Thugs werden achtereenvolgens voor deze regtbank gebragt, en ofschoon de secte nog niet uitgeroeid is, kan men toch tegenwoordig veiliger reizen, en hoort men slechts zelden van personen, die vermist worden.

De Thugs schrijven aan hunne secte eenen goddelijken oorsprong toe, en zijn vast overtuigd, dat hun moorddadig bedrijf een gehoorzamen is aan den wil hunner godin Kali, Doerga of Bhoewanie. Deze over-

tuiging berust op de volgende overlevering: Een demon Rackat-Byj (bloedzaad), zoo groot dat de diepste oceaan zijne borst niet bereikte, verontrustte de wereld en verslond alle menschen, zoodra zij geboren werden. De godin Kali-Devie wilde toen het menschdom redden, en den demon dooden. Onverschrokken viel zij op hem aan, bragt hem verscheidene sabelhouwen toe, maar uit elken droppel bloeds ontstond een nieuwe demon wiens bloed weder een aantal nieuwe demons deed ontstaan. Afgemat van zulk een vruchteloozen strijd zon zij op andere middelen, en vormde uit het zweet harer armen twee mannen, wien zij ieder een doek gaf, om daarmede al de demons te dooden, zonder een droppel bloeds te vergieten. In korten tijd volbragten deze mannen die taak, en de godin gaf hun daarop den doek tot geschenk met verlof voor hen en hunne nakomelingschap, om zooveel menschen te worgen, als zij konden, en zich daarbij het goed van den vermoorde toe te eigenen. Zij moesten echter de lijken onbegraven laten liggen, daar de godin die zelve wilde begraven, maar nadat de Thugs eenmaal haar verrast hadden, terwijl zij bezig was de lijken te verslinden, werd hunne onbescheidenheid gestraft, en moesten zij voortaan zelven de lijken begraven. Zij gaf hun daartoe eene spade, die aanvankelijk verscheidene bovennatuurlijke eigenschappen bezat, maar deze langzamerhand verloor ten gevolge van herhaalde overtredingen der aan dit geschenk verbonden voorschriften.

Tot de Thugs behooren zoowel Hindoes als Muzelmannen, en zelfs heeft men dikwijls onder hen Bramienen gevonden. Volgens de opgave van een ouden Thug bestonden zij in het koningrijk Oude voor $^9/_{10}$ uit Muzelmannen, in den Doeab tusschen de Dsjimma en den Ganges voor $^4/_5$ uit Hindoes, ten Zuiden van de Nerbudda voor $^3/_4$ uit Muzelmannen, in Rajpoetana voor $^1/_4$ uit Muzelmannen, en in Bondelkond, Sangor, Bengalen, Behar en Orissa uit evenveel Hindoes als Muzelmannen. Zij hebben eene eigene spraak, Ramasyana, die allen verstaan hoever zij ook van elkander verwijderd leven, en in hoevele secten zij ook verdeeld zijn. Zoo heeft men de Moeltanea-Thugs, de Joemadehy-Thugs in Oude, de Soesyas, de Fausygars, de Rivier-Thugs, enz.

Wanneer een Thug zich sterk genoeg gevoelt voor de uitoefening van zijn beroep, dan verzoekt hij den oudsten en het hoogst in aanzien staanden Thug, Goeroe of Sirdar getiteld, hem als zijn leerling aan te nemen; wordt dit verzoek ingewilligd, dan moet hij op den eersten reiziger zijne bekwaamheid toonen. Zoodra deze gevonden is en slaapt,

begeeft de Goeroe zich met zijn leerling en drie ervarene Thugs naar een naburig veld. Daar plaatsen zij zich met het gelaat naar het oord, werwaarts zij willen heentrekken, en de Goeroe roept: „O Kali! Kankaly! Bhoedkaly!" d. i. „godin Kali, als het u goed is, dat de reiziger door de hand van dezen slaaf sterven zal, geef ons dan een teeken." Komt alsdan het gevraagde teeken binnen eenen bepaalden tijd, dan geeft de godin daarmede hare goedkeuring te kennen; zoo niet, dan moet de kandidaat eene gunstiger gelegenheid afwachten. In het eerste geval keeren zij naar hunne legerplaats terug; de Goeroe neemt een doek, en zich naar het Westen keerende, draait hij dien tot den eigenaardigen strik, waarna hij dezen aan den leerling overgeeft, die hem in eene eerbiedige houding in zijne regterhand ontvangt. Onder het voorwendsel, dat er een slang rondkruipt, wordt de reiziger gewekt, en zoodra deze vol schrik zich opligt, wordt hem de strik om den hals geworpen, waarna hij in een oogenblik geworgd is. Zoodra het werk is volbragt, buigt de leerling zich voor den Goeroe, betuigt hem zijnen dank, en biedt hem en de zijnen een feestmaal en een geschenk aan, waarmede de plegtigheid besloten wordt.

Voordat de Thugs eene reis ondernemen, worden de voorteekenen geraadpleegd. De Pandiet, d. i. de meest bekwame, zet zich met den aanvoerder en vier der voornaamste Thugs op een wit laken, terwijl de anderen een kring om hem vormen. Dan plaatst men voor den Pandiet een koperen pot met rijst, tarwe en twee stukjes kopergeld, waarop de aanvoerder den Pandiet eerbiedig vraagt, welke dag de geschiktste is voor de onderneming. Na eenige ceremoniën geeft deze den dag het uur en de rigting aan. Op den bepaalden dag begeeft de aanvoerder zich naar een veld of tuin, buiten het dorp heft de oogen ten hemel, en roept uit: „Groote godheid! aller moeder! als de voorgenomen onderneming regtvaardig is in uwe oogen, schenk ons dan uwen bijstand en een teeken uwer goedkeuring!" Alle aanwezige Thugs herhalen dezen uitroep en vereenigen zich in den lof en de aanbidding der godin. Is het teeken gunstig, dan blijft de aanvoerder zeven uren op dezelfde plaats, terwijl zijne volgelingen hem voedsel brengen en de toebereidselen tot de reis maken. Komt het teeken niet, dan wordt de plegtigheid acht dagen later herhaald.

Het heiligste werktuig der Thugs is de kassy of spade die door den reinste, matigste en voorzigtigste der bende gedragen wordt. De eed op de kassy is voor de Thugs heiliger, dan die bij het water van den

Ganges of bij den koran. Overigens is hun geheel bedrijf vol van allerlei bijgeloovigheden.

Gedurende de eerste zeven dagen eener onderneming eet de Thug alleen visch en rijst; hij scheert zich niet, laat zijne kleederen niet reinigen, baadt zich niet en geeft geene aalmoezen, en gedurende den geheelen togt, hoe lang die ook duurt, gebruikt hij geen melk, noch reinigt hij zijne tanden. Heeft hij echter binnen de eerste zeven dagen een slagtoffer gevonden, dan is hij van deze onthoudingen ontslagen. Bramienen, armen, bajadères, barden, smeden, timmerlieden, verminkten en dragers van water uit den Ganges mogen niet door hen gedood worden; ook geene vrouwen en evenmin Europeanen. Deze laatste bijzonderheid maakt het begrijpelijk, waarom zij zoo lang aan dezen onbekend konden blijven.

Tot het verworgen van eenen reiziger zijn twee of drie Thugs noodig. Een werpt den strik om den hals, een ander houdt de beenen van het slagtoffer vast en een derde houdt zich gereed, om de anderen bij te staan. Als elk op zijn post is, de spionnen uitgezet zijn en het oogenblik tot worgen daar is, roept de aanvoerder: „Bajid, Bajid Khan of Deo." De lijken worden in eene bron geworpen of begraven, doch in het laatste geval wordt het lijk opengesneden, om het opzwellen te voorkomen, de grond zorgvuldig weder digt gemaakt en met doornenstruiken of het zaad van vlooijenkruid bedekt, om de honden en jakhalzen verwijderd te houden. Gelukt het hun niet den reiziger bij het ontwaken te verworgen, of in de vereischte houding te brengen, dan valt een der Thugs in onmagt, eenige zijner makkers snellen hem te hulp, andere halen water of onderzoeken zijne pols en daar dit alles niet helpt, verzekert een der Thugs, dat alleen eene bezwering den ongelukkige genezen kan. Men neemt een kruik met water, waarom allen, ook de reiziger, zich in een kring plaatsen; ieder maakt zijn gordel los, ontbloot den hals en staart naar den hemel, om een zeker getal sterren te tellen. In deze houding werpt men den niets kwaad vermoedenden reiziger den strik om den hals.

De Thug oefent zijn afschuwelijk bedrijf uit zonder eenige wroeging, zonder het geringste medelijden met zijn slagtoffer, dat hij dikwijls met de meeste volharding maanden lang volgt om het gunstige oogenblik te vinden, waarin hij zijn opzet volvoeren kan. Een hunner getuigde voor zijne regters, op de vraag, of hij nooit berouw gevoelde: „Neen, ik ben er aan gewoon; heeft de offeraar berouw, als hij eene geit slagt? In

den beginne kan men wel eenig medelijden gevoelen, maar dan behoeft men slechts aan de boosheid der menschen te denken, die ons zonder eenig medelijden ter dood zouden doen brengen. Waarom zullen wij hen dan niet behandelen, zoo als zij ons zouden doen?"

Wat de ontdekking en uitroeijing der Thugs langen tijd in den weg stond, is de verstandhouding die er tusschen hen en de inlandsche vorsten of hunne eerste ambtenaren bestond, waardoor zij bescherming en een toevlugtsoord vonden tegen betaling van een zeker gedeelte van den gemaakten buit. Zoo werd hun b. v. het verblijf in Scindia toegestaan tegen eene jaarlijksche schatting van 24 ropijen 8 anas van ieder huis, welker aantal meer dan 300 bedroeg. Sedert de meeste dezer vorsten echter hunne onafhankelijkheid verloren hebben, heeft die bescherming moeten ophouden, en dank zij dan ook de maatregelen van het Engelsche bewind, is Indië tegenwoordig bijna bevrijd van eene klasse van monsters, wier roem het is, het grootst mogelijke aantal menschen omgebragt te hebben.

Het Christendom in Indië.

Ofschoon de geschiedenis der eerste verspreiding van het Christendom in de landen ten Oosten van Palestina in duisternis gehuld is, zijn er aldaar toch verscheidene sporen aanwezig van eene verkondiging van het Evangelie door den Apostel Thomas, die zich op last van den Heiland naar Indië begeven had, en er als het slagtoffer van den haat der Bramienen den dood vond. Zijne prediking had echter ingang gevonden, en één of meer gemeenten in Indië doen stichten. Deze gemeenten bleven niet buiten aanraking met hunne geloofsgenooten, want ofschoon de Romeinsche overheersching den handel der Europesche natiën vernietigd had, bleef toch het verkeer tusschen Egypte en Indië bestaan.

De Christen volkplantingen aan de Roode zee hadden een groot aandeel in dit verkeer, en zoo laat het zich gemakkelijk verklaren, dat

reeds in de 9de eeuw na Christus in verscheidene steden van Hindoestan bloeijende Christelijke gemeenten gevonden werden. Ook Marco Paolo, die in 1292 door een groot deel van Azië reisde, verhaalt dat het getal Christenen in Indië aanzienlijk was. Zooveel is ten minste uit authentieke berigten zeker, dat omstreeks het jaar 1500 alleen in het district Calicut 30,000 Christelijke familiën woonden, die echter niet in betrekking stonden tot de kerk van Rome, of tot die van Konstantinopel, of in ieder geval daaraan slechts in zeer geringe mate verbonden waren.

De Portugezen waren de eerste Europesche natie die regtstreeksche betrekkingen met Indië aanknoopte, en wij hebben bij de geschiedenis hunner vestiging gezien, hoe het een hunner bedoelingen was, het Christendom derwaarts te brengen. Goa werd toen het middelpunt, vanwaar de Roomsche zendelingen zich over Indië verspreidden, en tijdens de regeringen van Keizer Akbar en zijn zoon Jehanghir werd hunne prediking weinig belemmerd. Niet alleen was het aan deze zendelingen veroorloofd zich in Agra op te houden, maar keizer Akbar onderhield zich meermalen gemeenzaam met hen over godsdienstige onderwerpen. Zoowel door den ijver dezer zendelingen, als door de staatkunde van Albuquerque, die zijne krijgslieden met Hindoesche vrouwen deed trouwen, en daarbij deze verpligtte het Christendom aan te nemen, waren weldra al de Portugesche volkplantingen geheel met Christenen bevolkt.

De roem van Portugal begon echter spoedig na den dood van dezen uitstekenden regent te dalen; eene te groote vermenging met de inlandsche bevolking gaf het aanzijn aan een verbasterd kroost, en wat geloofsijver had opgebouwd, zoude weldra ineenstorten onder het drukkend gewigt der Inquisitie. De Hollanders, die bestemd waren, de Portugezen als beheerschers der Indische wereld op te volgen, hadden aanvankelijk geen ander belang dan dat van hunnen handel, maar wat ook van hunne laauwheid en onverschilligheid voor de godsdienstige belangen hunner koloniën gezegd moge worden, zeker is het, dat reeds in 1612 te Leyden eene inrigting werd gevestigd tot opleiding van zendelingen voor het Oosten. Daar evenwel de bezittingen der Hollanders op het vaste land van Indië nooit zeer belangrijk werden, en zij zich tot de heerschappij in den Indischen archipel bepaalden, bleef ook de werkkring dezer zendelingen hoofdzakelijk tot de eilanden beperkt, zoo als wij hen dan ook werkzaam zullen zien op het eiland Ceylon.

In dezen toestand, die niet verbeterde, naarmate Engelands invloed in Hindoestan toenam, vermeerderden de moeijelijkheden voor de Roomsch-

Katholijke zendingen; maar deze zijn toch in wezen gebleven, ofschoon van hare werking weinig tot openbaarheid is gekomen. Zooveel is ten minste zeker, dat, zelfs naar de geringste opgave het aantal Roomsch-Katholijke Christenen in Indië 240,000 bedraagt, terwijl dat dergenen, die tot verschillende Hervormde kerkgenootschappen behooren, met inbegrip van die op Ceylon, ruim 18,000 ledematen en 112,000 inlandsche Christenen beloopt.

Ook de Denen, ofschoon hunne bezittingen nooit zeer uitgebreid waren, ijverden zeer voor de uitbreiding van het Christendom. In 1705 begaven zich twee Deensche zendelingen naar Tranquebar, werkten daar met onvermoeiden ijver, en maakten de taak voor hunne opvolgers gemakkelijker, door de overzetting van het Nieuwe Testament in de Tamiltaal. De koning van Denemarken ondersteunde krachtig de pogingen der zendelingen, wier werkkring niet tot Tranquebar bepaald bleef, maar zich ook tot eenige Engelsche koloniën uitstrekte. Geen dezer zendelingen genoot meer de algemeene achting dan Schwartz, die na eene vijftigjarige Evangelieprediking in 1807 stierf. Zelfs Hyder-Ali, die met zooveel wreedheid alle tegenstanders van den Profeet vervolgde, gaf gedurende den oorlog, dien hij voerde, aan de zijnen het bevel om Vader Schwartz overal ongestoord te laten reizen; de vorst van Tanjore droeg dezen de voogdij op over zijn zoon en opvolger, terwijl vele inlandsche vorsten na zijnen dood zijne nagedachtenis vereerden door het oprigten van marmeren zuilen.

De Engelsch-Oost-Indische compagnie heeft weinig gedaan voor de uitbreiding van het Christendom in Indië; integendeel eerbiedigde zij in hare verdragen met de inlandsche vorsten het heerschende bijgeloof, en om der voordeelen wille trad zij meermalen als de beschermster der afschuwelijkste plegtigheden en misbruiken op. Doch wat de Compagnie verzuimde, of uit staatkunde niet waagde, werd vooral sedert het laatste gedeelte der 18de en het begin der 19de eeuw ruimschoots vergoed door de natie. Ongelukkig vond deze echter eenen bijna onafgebroken tegenstand van de zijde der Indische regering, en ten gevolge daarvan moest de ijverige Doopsgezinde zendelingmaatschappij haren zetel vestigen in de kleine Deensche kolonie Serampore, op korten afstand van Calcutta gelegen. Niet alleen was deze maatschappij ijverig bezig door de prediking harer zendelingen, maar ook door het overbrengen van den Bijbel in verschillende Indische talen en het oprigten van scholen, zoo voor lager, als voor hooger onderwijs. Ook de Episcopale kerk nam in het

laatst der 18de eeuw de zaak van de uitbreiding des Christendoms onder de heidenen ter harte, maar eerst in 1816 zond zij eenen zendeling naar Hindoestan, die eene school in Calcutta oprigtte. Eenige jaren later werd door dit Episcopale genootschap een seminarium opgerigt, ter opleiding van inlandsche jongelingen, en deze maatregel had over het geheel gunstige gevolgen. Later evenwel ontstonden er vrij hevige twisten tusschen deze zendelingen en de hoofden der in het Zuiden van Indië verspreide Christelijke gemeenten, welke haren oorsprong ontleenen aan de eerste Christenen in Indië, en die, als tot de Syrische kerk behoorende, hare onafhankelijkheid wilden behouden.

De Schotsche kerk bleef mede niet achterwege met het uitzenden van predikers, en vooral was de vrije Schotsche kerk in dit opzigt met ijver werkzaam, zoodat het niet aan arbeiders ontbrak, die het zaad des Evangelies in de harten der Indiërs uitstortten, te meer daar ook sedert 1812 de Amerikanen zich bij hen aansloten. Maar nog steeds ging het bestuur der Engelsch-Oost-Indische compagnie voort de zendelingen te bemoeijelijken, die tevens niet minder tegenstand vonden bij de bevolking. Wanneer de godsdienst eener natie zoo laag gezonken is, dat hare voorschriften krachteloos zijn geworden, en de zedeleer die van haar uitgaat, niet langer eene algemeene verbastering der maatschappij kan tegenhouden, dan is het oogenblik daar, waarop zich nieuwe godsdienstige beginselen kunnen ontwikkelen, maar dit is het geval nog niet bij de Hindoes. Hun godsdienstig leven is nog geheel met hun maatschappelijk leven ineengesmolten; het op hunne godsdienst gegronde kastenwezen wordt nog krachtig gehandhaafd en blijft de groote en moeijelijk te overwinnen hinderpaal voor de aanneming van het Christendom. De Hindoe, die een belijder van Christus wordt, is voor zijne bloedverwanten, voor zijne naaste betrekkingen een vervloekte; hij is verstoken van alle gemeenschap, want hem aan te raken, heeft het verlies der kaste ten gevolge. Geen middel van bestaan blijft hem over; het geringste, zelfs het meest verachte werk mag hem niet opgedragen worden, en zijn gezin moet al die verachting met hem deelen, of hem verlaten.

Waarlijk, wanneer men dit alles bedenkt, dan kan het geene verwondering baren, dat de oogst, na zooveel jaren van arbeid, zoo betrekkelijk gering is, al heeft dan ook in de laatste jaren de tegenstand van de zijde der Compagnie opgehouden.

Ceylon.

Het eiland Ceylon, dat tot Britsch-Indië behoort, waarvan het door de Palkstraat, een kanaal van 60 Eng. mijlen breedte, gescheiden is, heeft eene lengte van 270 Eng. mijlen en eene breedte van 140 mijlen. Het heeft een ovalen vorm, en de bodem rijst over het algemeen trapsgewijze van de kust tot het hoogste punt, de Pedrotallagalla, dat zich ruim 8000 voeten boven de zee verheft. De hoofdrivier van Ceylon is de Maharillaganga, die zich in de bogt van Trinconomale in de zee stort. Het kustgebied van dit eiland is zeer belangrijk en de haven der genoemde stad is, zoowel ten opzigte der scheepvaart, als der natuur die haar omringt, zeer belangwekkend. In het algemeen is het eiland schoon en heeft eenen vruchtbaren bodem, een buitengewoon weelderige plantengroei, en een voortreffelijk klimaat, daar de bewoners zich in eenen eeuwigdurenden zomer mogen verheugen.

Ceylon brengt kostbare specerijën voort; de kaneel groeit er in grooter hoeveelheid dan ergens anders. Fraaije houtsoorten, als ebben-, satijn- en ijzerhout, zijn er overvloedig, en dienen de bewoners niet alleen voor weelde en huiselijk gebruik, maar zijn ook als uitvoerartikelen belangrijk. De parelvisscherijen aan de kust leveren een rijke bron van bestaan op, en van daar worden de kostbaarste parelen naar alle deelen der wereld vervoerd. De mosselen, die men in de omliggende zeeën vindt, zijn de schoonste van den Indischen oceaan. Reeds in de vroegste tijden dreef Ceylon handel met verre landen. Zijne specerijën, zijne zijde en zijne parelen werden eeuwen geleden reeds op hoogen prijs geschat, en een gezantschap van Ceylon's vorst, dat de uitbreiding des handels ten doel had, bezocht het hof van den Romeinschen keizer Claudius. De oudheden van Ceylon zijn even voortreffelijk als zijn klimaat en voortbrengselen; zij leveren het bewijs, dat het eiland eens door een beschaafd volk bewoond werd. Er bestonden schoone waterleidingen, tempels, mausoleums en paleizen van groote uitgestrektheid en eenen eigenaardigen maar sierlijken bouwtrant, eer men nog in

Europa wist, hoe men voor groote gebouwen den eenen steen op den anderen moest voegen.

De bevolking van het eiland wordt op niet veel minder dan 2 millioen zielen geschat. Het is een bijgeloovig, slaafsch volk; worden zijne hartstogten en vooroordeelen gewekt, dan is het tot eene zekere inspanning in staat, maar handelt dan gruwzaam en verraderlijk als alle Aziaten. Als soldaten bewijzen de bewoners van Ceylon goede diensten en eenige bataillons hunner scherpschutters maken een aanzienlijk deel der bezettingen van het presidentschap Madras uit. De oude hoofdstad Kandy ligt in het binnenland; Colombo de zetel der Britsche regering aan de westkust; Trinconomale, de zetel der voormalige Hollandsche regering aan de oostkust en de Point de Galle aan de zuid-westkust.

De oudere geschiedenis van Ceylon is, zoo als die der meest Indische volken in nevelen gehuld. De geschiedboeken des lands zijn onuitputtelijk in den lof van de grootheid en de magt zijner vorsten, en zelfs in de middeleeuwen ontbrak het reeds niet aan beschrijvingen van het eiland door westelijker volken. Zoo gaf volgens de geschriften van den heiligen Ambrosius zijn tijdgenoot, Scholasticus genaamd, die door een der Malabaarsche souvereinen zes jaren lang gevangen gehouden was, en bij gelegenheid van eenen opstand zijne vrijheid teruggekregen had, eene naauwkeurige beschrijving van de zeden en de levenswijze der inwoners.

In de 9de eeuw, toen de Arabieren in het bezit waren van den alleenhandel tusschen Ceylon en het westen, beschreef Aboe-Zeidal Hassan, in de voorrede van het verhaal eener reis van twee Arabische kooplieden, tot in bijzonderheden het eiland en zijne bewoners.

Ook de Venetiaan Marco Paolo, die in de 13de eeuw een groot deel van Azië bezocht, gewaagt in zijne reisverhalen van dit eiland. Mannen en vrouwen waren er te dien tijde genoegzaam geheel naakt; de mannen waren zoo weinig krijgshaftig, dat de verdediging des lands aan huurlingen was opgedragen. De eenige voedingsmiddelen der bewoners waren rijst en sesamwortels, welke laatste hun ook olie opleverden. Men vond op het eiland kostbare steenen van eene ongehoorde pracht, als robijnen, saffieren, topazen, amethisten, enz. Volgens Marco Paolo bezat de koning des eilands zulk eenen schoonen diamant als door niemand ooit gezien was; deze had de lengte eener hand, en de dikte eens arms, was zonder vlekken, en lichtte als vuur; zijne waarde was

onmetelijk. Koeblai-Khan had daarvoor de waarde eener geheele stad doen bieden, maar de koning gaf tot antwoord, dat hij dit kleinood niet wilde verkoopen voor al de schatten der wereld, daar hij het van zijne voorouders geërfd had.

In het jaar 1340 verkregen de Venetianen van den Paus verlof tot het sluiten van een handelsverdrag met den sultan van Egypte, en dreven daarna eenen levendigen en voordeeligen handel met Ceylon tot op het tijdstip, waarop Vasco de Gama het eiland ontdekte. Europa werd toenmaals op vëlerlei wijze bewogen, en dit maakte, dat de Portugezen in hun streven om zich het bezit van de schoonste landen van het Oosten te verzekeren, geene mededingers te duchten hadden. Ten gevolge daarvan verzuimden zij alles, wat hunne heerschappij duurzaam maken konde, en begingen onder anderen de fout het Katholicismus met geweld te willen invoeren. De wijze Albuquerque en zijne navolgers waren niet in staat deze misslagen te herstellen, en zoo werden de Portugezen ten laatste smadelijk uit het eiland verdreven.

Toen de Portugezen voor de èerste maal in Ceylon landden, bestond het eiland uit drie koningrijken. Preakrama IX stond aan het hoofd van het grootste, en had zijne residentie te Cotta; het noordelijkste was in handen der Malabaren, en het binnenland stond onder den schepter des konings van Gampola of Kaudanowera. De inboorlingen waren zeer verschrikt door de vuurwapenen der vreemdelingen, en verbaasden zich over hunne gewoonten. De koning van het gedeelte, waar zij het eerst den voet aan wal zetten, verzamelde de grooten des lands, om te beraadslagen, of de krijg tegen dit gevaarlijk menschengeslacht raadzaam zoude zijn. Men besloot een der gouverneurs naar de vreemdelingen af te vaardigen, en het resultaat van deze zending was, dat hij alle vijandelijkheden afried. Twee Portugesche gezanten verschenen daarop aan het hof des konings en werden gunstig ontvangen. Van beide zijden werden geschenken gegeven, en een verdrag van vrede en vriendschap met den koning van Portugal kwam tot stand. Volgens den Portugeschen schrijver Ribeira hield dit verdrag in, dat men den koning der Portugezen jaarlijks 250,000 ponden (½ Ned. ponden) kaneel zoude betalen, terwijl de vorst van Portugal zich verbond, om Ceylon tegen al zijne vijanden te beschermen. In het jaar 1518 kwam Lopez Suarez Alvarengo met eene vloot van 19 oorlogschepen te Colombo aan, en begon, vertrouwende op het gesloten verdrag, eene vesting te bouwen. Op het onverwachts zag hij zich door de inboorlingen aangevallen, die

echter weldra, verschrikt door de krijgsbewegingen der Europeanen en het vuur hunner kanonnen, in allerijl de vlugt namen. De vorst der Singhalezen (de bewoners van Ceylon noemen zich Singhalezen, naar een hunner oudste vorsten Singha-Bahoe) zag zich gedwongen den door de Portugezen voorgenomen bouw van een fort toe te staan, en hun daarenboven nog een jaarlijksche schatting aan kostbare specerijen, olifanten, enz. te betalen.

Burgertwisten, die onder de Singhalezen ontstonden, maakten het eiland tot een gemakkelijken buit voor de vreemde heerschers. Bij den dood des konings Preakramabahoe in 1527 brak er een oorlog uit over de opvolging, die alleen door de gevangenneming van een der pretendenten eindigde. De Portugezen onder Lopez de Bretto hadden zich deze verdeeldheid ten nutte gemaakt en Colombo geducht versterkt; thans van hunne magt verzekerd, veroorloofden zij zich tegen de Singhalezen elke daad van geweld, waardoor zij zich zeer gehaat maakten.

Daar de inboorlingen geen openlijken weêrstand durfden bieden, wreekten zij zich op hunne onderdrukkers door geheime moorden. Lopez begon daarop de vijandelijkheden op grooteren voet, doch door de woedende Singhalezen met overmagt aangevallen, zocht hij eene toevlugt in de vesting Colombo, waar hem echter spoedig de honger bedreigde. Gelukkig ontving hij in den uitersten nood een versterking uit Kotsjin, en met deze hulp verdreef hij zijne vijanden, en maakte zich meester van hunne legerplaats. Weldra evenwel hervatten de Singhalezen den aanval. Een talrijk korps voetvolk, waarbij zich eene menigte olifanten bevonden, aan welker snuiten sabels vastgemaakt waren, tastte de Portugezen moedig aan, en bragt verwarring in hunne gelederen. Doch de Bretto liet een levendig vuur tegen de olifanten rigten, waardoor de dieren verschrikten, hetwelk de Singhalezen nogmaals tot de vlugt noodzaakte. De overwinnaars namen de stad in, en vermoordden alle inwoners. De koning zag nu in, dat alle tegenstand van zijne zijde vergeefs was, en sloot een nieuw traktaat. De laatste gebeurtenissen hadden echter den Portugezen geleerd, dat zij eerder door goedheid, dan door geweld er in slagen zouden, om hunne heerschappij over het eiland te bestendigen.

Ceylon had evenwel kort daarna zijne onafhankelijkheid kunnen herwinnen. Koning Emanuel, wien de last der Portugesche bezittingen in de verschillende werelddeelen te zwaar geworden was, had de verwoesting van Colombo bevolen, doch de bevelhebber voldeed slechts

ten halve aan dien last, en liet er eene kleine bezetting achter. Dit werd aan de Mooren, die vroeger het monopolie van den Oosterschen handel bezeten hadden, verraden, en deze zonden een legerkorps van 500 man naar Ceylon, om de Portugezen te verdrijven, maar de inboorlingen zelve, sloegen hunnen aanval af, en behielden alzoo vrijwillig den vijand in het hart huns lands.

Eenigen tijd later brak er nogmaals een burgerkrijg op Ceylon uit, over het bezit van den troon, en deze woedde nog tegen vriend en vijand toen eene tweede Europesche natie, de Hollanders, in de Indische wateren verschenen.

De Hollanders hadden een groot belang bij dit gedeelte der wereld, en waren er op bedacht, om Ceylon tot het middelpunt van hun verkeer met het Indische schiereiland te maken. Een der eerste Hollandsch-Indische compagniën zond in 1601 drie schepen onder bevel van den admiraal Spilbergen naar den Indischen Oceaan, om het in bezit nemen van dit eiland voor te bereiden. Aan de kust van Ceylon aangekomen, droeg hij een zijner lieden den last op, om den keizer van Kandy geschenken aan te bieden. Daar dezen eene goede ontvangst ten deel viel, begaf de admiraal zelf zich op weg naar de hoofdstad, en genoot daar eene schitterende ontvangst.

Toen de eerste plegtigheden waren afgeloopen en men den admiraal vroeg, wat het doel van zijnen togt was, verklaarde hij minder gezonden te zijn, om handelsbetrekkingen aan te knoopen, dan om eene alliantie tegen de Portugezen aan te bieden. De keizer hoorde deze verklaring met veel vreugde aan, toonde zich bereid, bij de standen des rijks te bewerken, dat aan de Hollanders toegestaan werd, overal op Ceylon waar zij zulks voor hunne belangen noodig vonden, forten te bouwen, en stond Spilbergen alle handelsvoordeelen toe, die hij begeerde.

De Hollanders namen deze voorstellen gaarne aan, doch hunne vreugde verminderde een weinig toen men vernam, dat de expeditie eener andere Hollandsche Compagnie, onder bevel van Sebald de Weert, evenzeer eene gunstige ontvangst in Kandy gevonden had. De Weert, die zich met den keizer van Kandy verbonden had, tot een aanval op Point de Galle, dat de Portugezen in hunne magt hadden, vertoornde echter zijnen bondgenoot toen hij de buitgemaakte Portugesche schepen weder uitleverde; bij eene zamenkomst die tusschen hem en den keizer plaats greep, gedroeg hij zich zoo overmoedig, dat er een gevecht volgde,

waarin de admiraal met vijftig zijner lieden sneuvelden. Deze strijd had evenwel geene gevolgen, daar de Hollanders hunne handelsbelangen boven alle andere staatkundige en zedelijke inzigten stelden. In vereeniging met de inboorlingen verkregen zij van lieverlede de overhand op de Portugezen, wier heerschappij op Ceylon met het verlies van Colombo een einde nam.

Nooit hadden de Portugezen het eiland geheel veroverd, en nog minder hadden zij alle voordeelen, die hun het bezit der kusten konde opleveren, weten te gebruiken. Zij schijnen zich vergenoegd te hebben met eene aanvankelijke inbezitneming en met het in werking brengen eener godsdienstige propaganda, die van hunnen geloofsijver getuigde. De beperkte bijgeloovige geest, die, met uitzondering van enkele uitstekende mannen, de Portugezen bezielde, deed hunne plannen met betrekking tot de meeste Indische landen mislukken. Zonder twijfel moet de geschiedschrijver de groote misdaden brandmerken, welke het meerendeel der bevelhebbers bezoedelen, maar het voornaamste verwijt, moet het hof van Lissabon en zijne onderkoningen te Goa treffen, die misslagen op misslagen begingen tot dat het zoo vurig begeerde Indische rijk hunne handen ontgleed.

In het jaar 1658 was het den Hollanders gelukt de Portugezen geheel uit Ceylon te verdrijven, doch terwijl zij nog met de inboorlingen streden over de verdeeling van den buit, die bij de verovering van Colombo gemaakt was, verscheen een Fransch eskader op de kusten des eilands. Ook de Franschen hadden hunne oogen op de rijke bezittingen der Hollanders in het oosten geworpen, en wilden zich een deel daarvan toeëigenen. Zij vonden bij de inboorlingen eene even vriendelijke ontvangst, als den Portugezen en Hollanders ten deel gevallen was. Maar de Hollanders grepen de Franschen zonder voorafgegane oorlogsverklaring aan, althans voor dat die oorlogsverklaring op Ceylon bekend geworden was, want deze gebeurtenis had plaats terzelfder tijd, dat de heerschzuchtige Lodewijk XIV, verbonden met Engeland, Zweden en de geestelijke vorsten van Munster en Keulen den ondergang der republiek besloten had. In verstandhouding met de trouwelooze Singhalezen hadden de Franschen reeds eene sterkte aangelegd in de nabijheid van Trinconomale, terwijl een aanzienlijk eskader in de nabijheid kruiste, om bij de eerst voorkomende gelegenheid aanvallender wijze te werk te gaan. Maar de wakkere Gouverneur-Generaal Maatsuiker wachtte zulks niet af, en zond eenige schepen uit, onder Rijklof van der Goes, die de

Franschen in verschillende ontmoetingen ter zee en ter land versloeg, en hunne sterkte te Trinconomale innam.

Toen in het jaar 1721 de keizerin van Kandy gestorven was, zond Zwaardekroon, de Gouverneur Generaal der Hollandsche Oost-Indische Compagnie, brieven van rouwbeklag aan het hof van Kandy, maar de Hollanders die zich de ondergeschikten des keizers noemden, hielden hem niettemin als het ware gevangen in zijne eigene staten, en zogen intusschen zijne onderdanen op allerlei wijze uit.

De aankomst van Imhoff in 1736 scheen hierin verbetering te zullen brengen. Ongelukkig was zijn bestuur niet van langen duur en werden na zijn vertrek de onderdrukkingen zoo ondragelijk, dat de Singhalezen in 1761 eene bloedige wraak namen, verscheidene Hollandsche nederzettingen verwoestten en een groot deel der bewoners om het leven bragten. Hierop brak een van beide zijden met verbittering gevoerde krijg uit, doch na vele wisselingen, kregen de Hollanders de koloniën, waaruit zij door het hof van Kandy verdreven waren, terug, en werden hun ten gevolge van een nieuw verdrag Poetlam en Batecalo ingeruimd.

De benoeming van Falck tot Gouverneur Generaal beloofde in 1765 aan de Hollandsche heerschappij eene eervoller en gelukkiger toekomst, dan de handelwijze zijner voorgangers kon doen hopen. Falck was een regtvaardig, menschlievend man, van een vast karakter; hij overzag spoedig de voordeelen en moeijelijkheden, en wist daarnaar zijne maatregelen in te rigten. Onder zijn veeljarig bestuur maakte de akkerbouw groote vorderingen. Orde en onomkoopbaarheid kenmerkten de verschillende ambtenaren, en het gevolg daarvan was de vermeerdering der inkomsten. De Hollanders maakten zich, wat den kaneelhandel betreft onafhankelijk van het rijk van Kandy, en andere producten werden op gunstige voorwaarden ingevoerd. Maar de opvolgers van Falck volgden zijn voorbeeld niet na. Wanorde en onwil slopen op nieuw alle takken van bestuur binnen. Zelfs het leger zag zich na verloop van eenige jaren met eene geheele ontbinding bedreigd, zoodat in geval van eenen aanval der reeds lang op Ceylon loerende Engelschen er voor dezen weinig tegenstand te duchten was. De oorlog die in 1780 tusschen Engeland en Holland uitbrak, deed dien aanval niet lang achterwege blijven.

Intusschen hadden de Hollanders zich de prediking van het Christendom ijverig aangetrokken. Reeds in 1642 had de Protestantsche leeraar

Hornhonius zich aldaar gevestigd, en hij was met zeer goeden uitslag werkzaam. Naarmate de heerschappij der Portugezen verviel, verlieten vele inlanders de Roomsche Godsdienst. De scholen, die de zendelingen opgerigt hadden, werden druk bezocht, en in 1722 bedroeg de christelijke bevolking des eilands meer dan 400,000 zielen. Wel bleef, volgens de verklaring der predikers zelve, dit christendom nog met vele bijgeloovigheden en wanbegrippen der vroegere heidensche eeredienst vermengd, maar door onderwijs, en vooral door de vertaling en verspreiding van den Bijbel, hoopte men deze afwijkingen meer en meer uit te roeijen. Het Nieuwe Testament en een gedeelte van het Oude waren reeds vóór 1783 in het Singhaleesch, en in de Tamil-taal, die door de bewoners van het noorden des eilands gesproken wordt, vertaald, en bij de overgave van Ceylon aan de Engelschen in 1795 lagen er te Colombo vertalingen van het Oude Testament ter uitgave gereed.

De strijd tuschen Engeland en Holland om het bezit van Ceylon duurde van 1782—1795. De oorlog, die in 1780 uitgebroken was, had den Engelschen reeds in het eerste jaar doen zien, dat het Holland der 18de eeuw niet meer in staat was, hun de heerschappij der zee te betwisten, en vol vertrouwen vingen zij derhalve den strijd in den Indischen Archipel aan. In 1782 zond Lord Macartney, president van Madras, eene vloot onder bevel van Eduard Hughes, naar Ceylon, die de haven en de stad Trinconomale na eenen korten tegenstand innam. Terstond daarop werd Hugh Boyd als gezant naar het hof van Kandy afgevaardigd, maar deze zending mislukte geheel, daar de keizer verklaarde, dat hij aan de verzekeringen van dezen gezant geen vertrouwen kon schenken, omdat Engeland het tractaat van 1776, waarbij het zich tot eene oorlogsverklaring aan Holland verbonden had, niet was nagekomen. Trinconomale werd kort daarna door de Hollanders hernomen, op nieuw verloren, en verbleef eindelijk met Negombo, de hoofdstad Colombo, Point de Galle en alle overige door de Hollanders gestichte forten aan de Engelschen. Het volslagen gemis aan krijgstucht benevens de oneenigheid, welke tusschen de Hollandsche burgerlijke en militaire overheden heerschte, hadden den zegepraal der Engelschen gemakkelijk gemaakt. Ten opzigte der Hollandsche bezittingen was die volledig; zelfs de onafhankelijkheid van den keizer van Kandy was ernstig bedreigd.

Nadat de Engelschen in bezit waren van de kusten van Ceylon, zonden zij op nieuw een gezant naar het hof van Kandy, doch het resul-

taat der onderhandelingen voldeed niet aan hunne verwachtingen. De keizer verwierp de hem gedane aanbiedingen.

Intusschen werd Ceylon in 1798 tot eene kolonie der Engelsche regering verklaard, en M. North als gouverneur derwaarts gezonden, ofschoon de betrekkingen tusschen Ceylon en de Engelsche-Oost-Indische compagnie nog tot 1802 duurden. Het gebied, dat toenmaals aan Groot-Brittanië hoorde, omvatte de geheele kuststreek, die zich op eenige plaatsen zes, op andere dertig en noordwaarts zelfs zestig Eng. mijlen landwaarts uitstrekte. Het binnenland, geheel van de gemeenschap met de zee afgesneden, en het grootste deel des lands uitmakende, was nog in het bezit van den keizer van Kandy.

Bij den dood des keizers Rudsjah Singha in 1798 had er eene groote omkeering aan het hof van Kandy plaats. Daar deze vorst geene kinderen naliet, kwam, volgens het bestaande gebruik, de keuze van eenen opvolger toe aan den eersten bevelhebber of Adigar. Om zijne eerzucht te kunnen bevredigen koos deze, met toestemming der rijksgrooten en met uitsluiting der koninklijke familie, eenen 18 jarigen jongeling, Kannesamy genaamd, zonder eenige opvoeding en met geene andere aanbeveling dan een bevallig gelaat. De nieuwe monarch werd onder den titel van Sri-Wickrama-Radsjah gekroond, maar was, zoo als zich denken laat, alleen in schijn het hoofd der regering, terwijl de teugels van het bewind in de handen van den eerzuchtigen Adigar, Pilame Talawe, berustten.

Het eerste gebruik dat deze minister van zijnen invloed maakte, was dat hij in naam des konings allen dooden liet, die zijne plannen tegengewerkt hadden. In Februarij 1799 had hij de eerste bijeenkomst met M. North te Avisahavelle. Hij beklaagde zich daarbij over de Malabaren, de landgenooten zijns keizers, die volgens hem naar niets minder streefden dan de magt der inlandsche vorsten aan het hof van Kandy te vernietigen. In volgende bijeenkomsten deed hij voorstellen, die ten doel hadden hem officiëel boven den keizer, en het land onder de bescherming der Britsche magt te stellen. Er werd een verdrag ontworpen, en de agenten der Engelsche regering toonden zich bereid de inzigten van den minister tot op zekere hoogte te volgen. De gouverneur wilde echter geen bepaalde verbindtenissen aangaan, voor hij magtiging van den keizer zoude ontvangen hebben, om een gezantschap, onder geleide van een genoegzaam aantal troepen, naar het hof van Kandy te zenden. Het doel van dit gezantschap zoude zijn, vriendschappelijke betrekkingen met

Sri-Wickrama te onderhouden, en aangelegenheden van groot staatkundig belang met hem te behandelen.

Generaal Macdowal, de opperbevelhebber der Britsche troepen, een zeer bekwaam man, van een vredelievend karakter, werd met deze taak belast. Het gezantschap begaf zich met een ontzag inboezemend geleide op weg, om in de eerste plaats den keizer geschenken over te brengen, waaronder eene sierlijke staatsiekoets, en een betelkistje met massief gouden sieraden, dat uit den op Tippoe-Saïb behaalden buit afkomstig was. De generaal zag zich gunstig ontvangen en de onderhandelingen werden geopend; maar toen reeds op de tweede audientie de Engelsche gevolmagtigde zijn verlangen te kennen gaf, dat de keizer van Kandy eene afdeeling Britsche troepen in zijne hoofdstad zoude opnemen, onder voorwendsel van in geval van nood zijn persoon en den troon te kunnen verdedigen, en begeerde; dat er ter verzekering van de gemeenschap tusschen de Engelsche bezettingen van Colombo en Trinconomale een weg midden door zijn rijk zoude aangelegd worden, verwierp de keizer deze voorstellen niet alleen, maar toonde zelfs een bepaalden afkeer van elke nadere aanraking van zijne onderdanen met de Europeanen. De onderhandelingen mislukten derhalve geheel, niettegenstaande er eene ruiling van kostbare geschenken plaats greep.

De Adigar bleef in gebreke met het vervullen der verpligtingen, die hij jegens den Engelschen gouverneur had aangegaan, daar zijn invloed kennelijk niet zoo ver reikte. De inwoners van Kandy hadden vrijheid gevraagd om voor hunnen handel met de Engelsche havens tien schepen te houden, die niet aan de gewone doorzoeking en regten onderworpen zouden zijn, maar de Engelschen weigerden dit ten stelligste. Van toen af zocht de Adigar onlusten te verwekken, die naar zijne meening een aanval op de Engelsche bezittingen ten gevolge zouden hebben. In 1802 begonnen deze bewegingen. Het hof van Kandy riep alle weerbare manschappen des lands op. Britsche onderdanen werden beroofd, mishandeld en gevangen genomen. Nadat de Engelsche regering de overtuiging verkregen had, dat de vijandelijkheden door den Adigar veroorzaakt waren, diende zij daarover in September hare bezwaren in aan het hof van Kandy, en toen deze afgewezen werden, besloot zij gewapenderhand zijne afzetting te vorderen. De Adigar rekende er evenwel op, dat deze wending der zaak zijne eerzuchtige bedoelingen in de hand zoude werken, daar het hem bij de verwarring, die hieruit ontstaan moest, mogelijk werd, de hand aan den persoon des keizers te slaan.

De Britsche troepen begonnen in Februarij 1803 hunnen marsch naar het binnenland. Zij bestonden uit het 51ste regiment, twee compagniën Bengaalsche artillerie, twee compagniën van het 19de Europesche linie-regiment, duizend man inlandsch voetvolk, eene compagnie Maleijers en een klein korps pionniers. Eene andere legerafdeeling onder bevel van den overste Barbut trok op naar Trinconomale. Op den 19den werden de beide gewigtige posten Galle Gederah en Goriegamma zonder veel tegenstand genomen. In deze en andere plaatsen bezettingen achterlatende zette het Engelsche leger zijne beweging naar de hoofdstad met spoed voort, doch vond die verlaten en op verscheidene punten in brand gestoken. De staatskas was met andere voorwerpen van waarde weggevoerd, maar een menigte krijgsbehoeften en vele kanonnen vielen den overwinnaars in handen.

Overeenkomstig den wensch der bewoners van de noordelijke en oostelijke provinciën, plaatsten de Engelschen Moetoe-Saoni, den broeder der overledene keizerin op den troon. Deze daad was echter in tegenspraak met de gewone wijsheid van Engelands staatkunde. Moetoe-Saoni was door den keizer wegens eene groote misdaad van zijne waardigheden ontzet, en had daardoor niet het minste aanzien bij de rijksgrooten; daarenboven ontving deze vorst het schijnbezit der kroon alleen onder voorwaarde, dat de eenige provincie des rijks, die nog eenige belangrijkheid had, aan de Engelschen afgestaan werd. Deze handelwijze verwekte derhalve bij de meeste rijksgrooten afkeer tegen de Engelschen en hunnen beschermeling.

Nadat de keizer Sri-Wickrama zijne hoofdstad voor de aanrukkende Engelsche troepen verlaten had, nam hij met den Adigar bij Gangaran Ketty, eene bijna ontoegankelijke plaats, 18 mijlen van de hoofdstad, zijne stelling in. Vandaar zochten zij op alle mogelijke wijze het Engelsche leger in eene hinderlaag te lokken, en bij gedeelten te vernietigen. Zij gingen zoo ver, dat zij den Engelschen den weg wezen, langs welken hunne troepen naar Gangaran Ketty konden komen, terwijl de Adigar zelfs beloofde den keizer uit te leveren, ingeval men daartoe de noodige manschappen deed oprukken. Na ongehoorde moeijelijkheden en onder een bestendig vuur, dat gedurende een marsch van 30 mijlen volgehouden werd, gelukte het de beide Engelsche legerafdeelingen, die volgens de aanwijzingen van den Adigar opgetrokken waren, zich voor Gangaran Ketty te vereenigen, en dit te bemagtigen. De Engelschen staken toen het paleis in brand, en keerden naar hunne kwartieren

terug. Daar de naderende regentijd verdere vijandelijkheden verhinderde, vergenoegde de overste Barbut zich Kandy met 1000 man te bezetten, om het tegen de gezamentlijke magt des vijands te verdedigen.

In de maand Maart ontving de Maha-Modeliar, een inlandsch hoofdambtenaar onder de heerschappij der Engelschen, een vertrouwd schrijven van den Adigar, waarin deze den voorslag deed, om den keizer af te zetten, en zelf zijne plaats in te nemen. Kort daarop en na verscheidene bijeenkomsten, sloot de generaal Macdowal een verdrag, volgens hetwelk de voortvlugtige keizer aan de Britsche regering uitgeleverd en de Adigar Pilame Talawe onder den titel van „de groote vorst" te Kandy met het oppergezag bekleed zoude worden; hij moest jaarlijks 30,000 ropyen (ƒ 36,000) aan Moetoe-Saoni uitbetalen, die zijn hof te Jafnapatam zoude houden; het fort Macdowal met de omliggende districten, de heerbaan van Triconomale, alsmede de provincie „de zeven korrels," moesten aan den koning van Engeland afgestaan en onmiddelijk een wapenstilstand gesloten worden. Een vreemder en, zoowel uit een staatkundig als uit een zedelijk oogpunt, minder roemrijk uiteinde van eenen veldtogt, dien de Engelschen schijnbaar ten voordeele van een koning hunner keuze ondernamen, laat zich moeijelijk denken, daar zij hem na eenen korten tijd tegen zijn wil, maar onder toekenning van een jaarlijksch inkomen, afzetteden, en hem later op eene laaghartige wijze aan eenen zekeren dood zouden overleveren. De straf volgde deze onverstandige en onzedelijke handelwijze op den voet. De Engelsche generaal, die in zijn beklagenswaardige verblinding op de uitvoering van het verdrag, dat hij met den Adigar gesloten had rekende, haastte zich Colombo met een deel zijner troepen te bereiken. Korten tijd daarna rigtten de pokken, de koorts en de hongersnood vreeselijke verwoestingen aan onder de bezetting van Kandy; nu grepen de inboorlingen weder moed, namen in massa de wapens op, en sloten Kandy in. Niet in staat de hoofdstad te verdedigen, verlieten de Engelschen die met alle krijgseer, en trokken op Trinconomale aan, Moetoe-Saoni met zich voerende.

De majoor Davies, die het genoemde verdrag met den Adigar gesloten had, begaf zich nog denzelfden dag op marsch met 14 officieren, 20 Engelsche soldaten, 250 Maleyers, 140 kanoniers, benevens Moetoe-Saoni en zijn gevolg. Den volgenden morgen zag hij zich echter bij het overtrekken eener rivier genoodzaakt halt te houden, en toen vertoonde zich een bode des keizers, die hem onder bedreigingen beval

Moetoe-Saoni uit te leveren. De majoor weerstond dezen eisch met kracht. Een tweede bode kwam kort daarop met de verzekering des keizers, dat hij niet de minste gedachte koesterde, om den vorst leed te doen, dat hij hem veeleer in den rang wilde herstellen, die hem van regtswege toekwam. Davies volhardde echter in zijne weigering. Een derde bode volgde hierop met de boodschap, dat de keizer aan het hoofd van geheel zijn leger den Engelschen den weg zoude versperren, indien zijne bevelen niet oogenblikkelijk opgevolgd werden. In deze moeijelijkheid geloofde de majoor, nadat hij een krijgsraad gehouden had, het behoud van zijn leger te moeten zoeken in de opoffering van een enkel man. Moetoe-Saoni werd aan den keizer uitgeleverd, en terstond ter dood gebragt. De Engelsche bevelhebber meende nu genoeg gedaan te hebben, om zijnen togt ongehinderd te kunnen vervolgen, maar den volgenden dag, den 26 Julij, ontving hij eene nieuwe boodschap, en op straffe des doods het bevel, de wapens neder te leggen, terwijl hem en de zijnen het leven verzekerd werd, indien men zonder tegenstand gehoorzaamde. Rampspoed, ziekte en gebrek hadden den moed der Engelschen zoo ter neer geslagen, dat zij niet beproefden met het zwaard in de hand een eervollen dood te sterven; zij gaven hunne wapens over, en lieten zich gevangen naar Kandy terugbrengen. Doch met uitzondering van den majoor Davies en den kapitein Brunsley, die als gijzelaars bewaard bleven, en eenige Maleische soldaten, die dienst namen bij de keizerlijke troepen, bereikte geen hunner die stad. Alle anderen werden twee aan twee en zoo stil mogelijk, op weg vermoord. Een dergelijk lot trof de 120 man zieken, die te Kandy in de hospitalen achtergebleven waren.

Het berigt van dezen ongelukkigen veldtogt werd door de inwoners van Kandy met vreugde vernomen, doch had in Colombo eene tegenovergestelde uitwerking. De inboorlingen hervatten den moed, daar het niet onbekend kon blijven, dat de Engelschen geene hulpmiddelen bezaten, om den oorlog met kracht te voeren; zij wilden de weinige nog overgeblevene Britsche troepen verstrooijen, en rustten zich uit tot eenen aanval op Colombo. Maar de bewonderenswaardige dapperheid van den kapitein Beawer, die met een handvol soldaten den vijand op alle punten het hoofd bood, noodzaakte hen, naar hun eigen gebied terug te trekken. Eenigen tijd later, alsmede in het volgende jaar 1804, ontmoetten de inboorlingen bij hunne herhaalde aanvallen, niet minder geduchte tegenstanders in de kapiteins Polock en Johnston.

Overal waar zij zich lieten zien, werden zij geslagen, en de keizer, zijn onvermogen erkennende, om de Engelschen aanvallenderwijze te bevechten, zocht op nieuw zijn toevlugt in het gebergte. In 1804 maakten de Kandyers, die nooit opgehouden hadden, de grenslanden te verontrusten, nieuwe toebereidselen, om de Engelschen aan te vallen. In Februarij 1805 had er werkelijk een algemeene aanval op het Britsche gebied plaats, maar de Engelschen, die versterkingen uit Madras en uit het moederland ontvangen hadden, waren hierdoor in staat gesteld hen terug te drijven; de Kandyers werden op nieuw op alle plaatsen geslagen, en trokken met groot verlies terug.

Van 1805 tot 1815 hielden de gebeurtenissen in Europa zoo zeer de aandacht der Britsche regering bezig, dat op Ceylon een bijna volkomen wapenstilstand heerschte. Dit geheele tijdperk levert niets merkwaardigs op, dan aan het hof van Kandy zelf, waar de boosaardigste hartstogten de menschelijke natuur tot schanddaden aanspoorden, die de geschiedschrijver huiverend vermeldt. Sri-Wickrama was achterdochtig en wreed geworden, en wilde door schrik heerschen. Allen van wie hij wist, dat zij tegen zijne plannen waren, of die aan vroegere opstanden deel hadden genomen, werden aan bijzondere regtbanken overgeleverd en moesten de vreeselijkste martelingen verduren. Den eene werden de oogen uitgerukt, en de pezen doorsneden; eene moeder moest de hoofden harer eigen kinderen, die voor hare oogen vermoord waren, in een mortier verbrijzelen; krijgsgevangenen werden gespiest, tallooze teregtstellingen hadden plaats; niemand, zelfs geen hoogepriester kon zich veilig rekenen. Aanvankelijk waren de hoofden en het volk verschrikt door deze gruwzaamheid, doch spoedig zagen zij in Sri-Wickrama niet dan een tiran, wiens bloeddorstige luimen de rijksgrooten naar de Engelschen gedreven had, om bij hen bescherming te zoeken, en wiens zucht tot onderdrukking allen dreigde te vernietigen. Rijp voor eenen opstand wachtten zij alleen de nadering van een Britsch leger, om het gehate juk af te schudden. De gelegenheid om te handelen liet zich niet lang wachten voor de Engelsche regering. Eenige inlandsche kooplieden, die zich binnen het keizerlijke gebied gewaagd hadden, om zaken te doen, werden als spionnen behandeld en vreeselijk verminkt teruggezonden; den eene werd de neus, anderen de armen of de ooren afgesneden. Slechts twee dezer ongelukkigen kwamen in dien toestand te Colombo aan. Kort daarna trok eene bende Kandyers de grenzen over, en stak een tot de Engelsche bezittingen behoorend dorp in brand. Het onmiddelijk

gevolg daarvan was de oorlogsverklaring aan den keizer van Kandy, die op den 15 Januarij 1815 plaats had. Het expeditie-leger bestond uit acht divisiën, die uit Colombo, Negombo, Point de Galle, Trinconomale en Batecalo optrokken. Na eenige onbelangrijke gevechten maakten de Engelschen zich meester van de sterke bergpassen van Galgederah en Goriagamma, en trokken zonder verder gevecht den 14den Februarij Kandy binnen. De keizer vlugtte naar het gebergte, maar werd spoedig ontdekt, en door iemand uit een der lagere kasten, die niet dan na lang aarzelen de hand aan zijnen keizer sloeg, gevangen gemaakt: Sri-Wickrama was laaghartig genoeg om zijn leven af te bidden. Nadat hij allerlei smaadheden had ondergaan, werd hij onder een sterk geleide naar Colombo gevoerd, waar hij zelfs in zijn ambteloos leven voortging velerlei onmenschelijkheden te bedrijven. Hij trachtte echter zijne ongehoorde gruwelen te regtvaardigen door het voorwendsel, dat hij het zich tot pligt gerekend had, de arme klassen tegen de onderdrukking en onregtvaardigheden der aristocratie te verdedigen.

Veertien dagen na den val des keizers riep de Engelsche gouverneur eene vergadering te Kandy bijeen, waarop, in tegenwoordigheid der Britsche militaire en burgerlijke ambtenaren, alsmede der Kandysche rijksgrooten, met de meeste plegtigheid de koning van Groot-Brittanië als souverein van het geheele eiland Ceylon werd erkend; het behoud der oude staatsvormen, even als de vroegere gebruiken en de godsdienst des lands, werd daarbij verzekerd.

Hoe opregt de toestemming der rijksgrooten ook ware op het oogenblik, waarin het verdrag geteekend werd, zoo bleven zij toch niet lang in staat, om gemeenschappelijk met de Britsche regering te werken. Elke nationaliteit, welker elementen nog niet geheel opgelost zijn, heeft een afkeer van alles, wat haar tegenwerkt, en daar het Britsche gouvernement onwillekeurig in strijd met de gebruiken des lands handelde, werd het uitgekreten, alsof het de regten van allen wilde bemoeijelijken en schenden; kortom het duurde niet lang, of de bewoners des lands deden de Engelschen openlijk de vraag, of het geen tijd voor hen was het eiland te verlaten.

Eenige grooten staken weldra de vaan des opstands op, en in korten tijd was het geheele eiland in opschudding. Wij zouden het doel dezer schets te buiten gaan, indien wij in bijzonderheden traden over de rampen, waaraan zoowel de Britsche troepen als de inboorlingen van toen af blootgesteld waren. Alle maatschappelijke banden schenen

losgemaakt, en niet eerder keerde de rust eenigzins terug, dan nadat de meeste der oproerige rijksgrooten ter dood gebragt, of verbannen waren.

Toen eindelijk de vijandelijkheden hadden opgehouden, had er eene geheele omkeering plaats in de provinciën van Kandy. Men verzwakte den invloed der districtshoofden door hen onder toezigt der Britsche overheidspersonen te plaatsen, die het regt uitoefenden en de belastingen verdeelden; alle ondergeschikte ambtenaren, werden door de regering aangesteld, in plaats van zoo als vroeger jaarlijks door de hoofdambtenaren benoemd te worden. Hierdoor werd niet alleen de Britsche heerschappij bevestigd, maar deze instelling diende tevens tot werkelijke verbetering van den toestand der inlanders, die tot op dien tijd nooit konden rekenen, dat hun regt geschieden zoude, wanneer zij geen geld of invloed genoeg bezaten, om de ambtenaren om te koopen, aan wie de regtsbedeeling opgedragen was.

De Europesche maatschappij op Ceylon onderging verder eene groote verandering, omdat de burgerlijke en militaire ambtenaren, die tot op dat tijdstip hun verblijf in de kuststeden gehouden hadden, hunne woonplaatsen naar het binnenland overbragten. Deze maatregel was uit een staatkundig oogpunt zeer gewigtig, ofschoon daardoor het gezellige leven in de kuststeden veel te lijden had; alle verbeteringen, die voortaan in het binnenland plaats grepen, waren grootendeels daarvan het gevolg, want de Europesche geest die dit nieuwe veld voor zijne werkzaamheid geopend zag, streefde ijverig om bij de vervulling der ambtspligten, in alle rigtingen weldadig te werken.

In het jaar 1837 werden onder het bestuur van den achtingswaardigen gouverneur Stewart Mackenzie de voorregten der kasten afgeschaft en burgelijke vrijheid onder alle klassen der maatschappij ingevoerd. De armsten werden daardoor met de rijksten en magtigsten gelijk gesteld, en op deze wijze het aanzien en de invloed der laatsten verminderd. Wel vertoonden zich eenige teekenen van ontevredenheid in 1842 en 1847 op Ceylon; maar de gemakkelijke communicatie tusschen de kusten en het binnenland, en de meerdere voortreffelijkheid der hulpmiddelen, die de Engelsche regering ten dienste stonden, maakten deze pogingen vruchteloos, en zullen die ook in de toekomst kunnen verijdelen.

Klimaat en plantengroei van Ceylon.

Het klimaat van Ceylon is ongetwijfeld wat de jaargetijden en de plaatselijke omstandigheden betreft een van de schoonste der aarde. Evenwel onderscheiden zich enkele streken door een groote vochtigheid, terwijl andere daarentegen zeer droog zijn, en een verzengend klimaat hebben. Over het geheel genomen is het klimaat minder gezond, dan dat van het naburige vaste land. Europeanen zijn er zeer onderhevig aan de cholera, vooral des avonds na den maaltijd, wanneer zij zich hebben laten verleiden tot een overvloedig gebruik der heerlijke en verfrisschende vruchten, die het eiland oplevert. Ook lijden zij veel aan leverziekten, en slechts een kort verblijf in dit land leidt dikwijls tot ernstige storingen in dit orgaan. De eigenaardig gele gelaatskleur van Europeanen, die lang op Ceylon gewoond hebben, valt terstond in het oog. Anderdaagsche en andere koortsen heerschen in de meeste deelen des lands, en zelfs in de hoofdstad. Zij die in de Dsjongelen (moerassen) en wouden jagen, hebben meer te duchten van de moeraskoortsen, dan van olifanten, beeren, luipaarden, brilslangen, schorpioenen en andere gevaarlijke dieren, welke zich daar ophouden. De Europeanen, die den aanleg der wegen besturen, worden dikwijls door de koorts weggerukt; kooplieden en hunne agenten, die zich op de gezondste punten der kust ophouden, boeten hunne zucht om spoedig rijk te worden in den regel met verlies hunner krachten of met eenen koortsachtigen toestand hunner zenuwen. Een geloofwaardig reiziger schrijft daarvan: „Ik ken geen land, welks klimaat zulke tegenstellingen oplevert als Ceylon, en geen, waar hij, die gestadige vochtigheid evenzeer als hij, die altijd durende droogte zoekt, zoo gemakkelijk voldaan kan worden. Afwisselend heerscht er de zuidwest- of de noordoost-moesson en elk dezer tijdperken houdt zes maanden aan. De zuidwest-moesson, die eene groote menigte dampen van den tropischen oceaan met zich voert, brengt meer regen aan dan de noordoostelijke, ja in de deelen des lands, die daaraan blootgesteld zijn, houdt de regen gedurende den tijd, waarin de eerste heerscht, niet op. Na-

dat de moesson op zijnen zuidwestelijken weg groote massaas water ontlast heeft, stuit hij eindelijk op de bergen, waarover hij al zijn wateren uitgiet. Vandaar zet hij zijnen weg in noordoostelijke rigting over het eiland voort, met dit onderscheid, dat de koude regenwind een drooge bijna verzengende luchtstroom geworden is. In November begint de noordoostelijke moesson te waaijen, die echter over veel koelere zeeën en drooge landstreken komt, en daardoor betrekkelijk minder vochtigheid bevat. Het regengewest strekt zich alsdan niet tot over de bergen van het binnenland uit, zoodat terwijl de zuidwestelijke helft des eilands zes maanden lang schoon weder heeft en daarna, gedurende denzelfden tijd, van regen oververzadigd wordt, de noordoostelijke zich gedurende tien maanden in onafgebroken schoon weder, waarbij geen druppel regen valt, verheugen mag, en de regentijd daar slechts twee maanden duurt. Uit deze eigenschap der moessons laat het zich verklaren, hoe het mogelijk was de talrijke reusachtige waterbekkens in de noordelijke helft des lands aan te leggen, die zoo belangwekkend zijn voor den Europeaan. Staat men stil op een punt der kust, dat een vergezigt oplevert, en ziet men in het tijdperk van den zuidwest-moesson naar het Noordoosten, dan onderscheidt men duidelijk de afscheiding in de wolken, waar de regen plotseling ophoudt. Terwijl de heuvels en bergen, die ons omgeven, van groote vochtigheid getuigen, is de achtergrond van het tooneel met bergen opgevuld, die gedurende tien maanden van het jaar geen spoor van regen zien, en daarom die donkere rooskleurige tinten dragen, welke eene zoo eigenaardige schoonheid aan het Indische landschap geven. Niemand kan de schoone tafereelen van Ceylon beter op prijs stellen dan de jager, daar het vervolgen der wilde olifanten of beeren hem in velerlei toestanden brengt, welker onovertreffelijke schoonheid zich niet ligt aan anderen opdoet, behalve misschien aan den soldaat op zijne togten tegen de oproerige inlanders. Op een stoomboot of pleizierjagt het eiland om te varen, alle groote en kleine bogten en havens te bezoeken, die een ander schouwspel geven dan eene hooge zee, zoude den beminnaar van het schilderachtige in staat stellen, veel van de heerlijke natuur van Ceylon te zien. Allen, die het bezoeken moeten erkennen, dat Ceylon werkelijk het hoog geroemde Elyseüm van het Oosten is. De wegen in het binnenland zijn veel beter dan die van het Indische vastland.

„De reden hiervan ligt in het stelsel van dwangarbeid, dat de beheerschers van dit eiland sedert de vroegste tijden aangenomen hadden. Zoo ver de geschiedenis opklimt hebben de inlandsche vorsten, alle groote

openbare werken, waarvan nog talrijke puinen aanwezig zijn, tot stand gebragt door den arbeid van menschen, die zonder eenig loon werkten. De Britten voerden evenzeer, ofschoon tegen vergoeding, dwangarbeid in, omdat hier, waar alle ijver ontbreekt, zonder dwang geen arbeiders te verkrijgen zijn. Op het Indische vasteland staat dit middel den gouverneurs der Presidentschappen niet ten dienste, en daarin ligt de oorzaak van den beteren toestand der groote wegen op Ceylon. De reiziger die langs deze wegen de hoogere en schoone punten opzoekt, zal zijne moeite rijkelijk beloond zien, want zij loopen meestal langs de heerlijkste oorden, die men zich denken kan.

Point de Galle is gewoonlijk de eerste haven, die men, uit Europa komende, aandoet, en een groot net van wegen voert van daar naar Colombo, van Colombo naar Kandy en verder naar Trinconomale. Van elk dezer beide steden strekken zich weder in verschillende rigtingen andere wegen uit.

De weg van Point de Galle naar Colombo gaat noordwaarts langs den oever der zuidwestelijke kust en heeft eene lengte van ongeveer twee en zeventig Eng. mijlen of 18 uren gaans. De landstreek is bevolkt en aan beide zijden van den weg staan hutten der inlanders. Eenige rijen kokosboomen omzoomen onafgebroken den weg langs den zeekant, en geven aan het geheel een eenigzins eentoonig karakter; maar de talrijke gezigten op de zee zijn uiterst bevallig en verfrisschend, daar lucht en zee in het zuiverste azuur schitteren. Digt bij Colombo worden de kokosboomen afgewisseld door de kaneeltuinen der regering. De kaneelboom, die zoo groote winsten voor den handel afwerpt, bereikt een hoogte van vier à vijf voet en gelijkt naar onzen nagelboom, zoowel wat de kleur als den vorm van het blad betreft. De nabuurschap van Colombo is niet zoo schilderachtig als die van Point de Galle, en ofschoon de kust vele schoone punten aanbiedt, is deze streek veel minder bevallig dan ieder andere van Ceylon, wanneer men althans de heerlijke zeegezigten van Colombo uitzondert.

De weg van Colombo naar Kandy is ruim 70 mijlen lang, en ligt in een prachtig oord. Eenige mijlen voordat men de laatstgenoemde stad bereikt, moet men een fraaije schipbrug passeren. Heeft men de kust achter zich, dan is de weg gedurende een derde gedeelte der reis weinig belangwekkend, en alleen de rijke kultuur geeft daaraan eenige bekoorlijkheid. De jeugdige rijstplanten met haar schitterend en toch zacht groen leveren een schoon gezigt op. Achttien mijlen verder wordt

de aanblik van het oord geheel verschillend; de wouden van kokosboomen verdwijnen langzamerhand, en men ziet bosschen van areka- en soerivaboomen, wier gele bloesems schoon uitkomen op het digte gebladerte. De weg stijgt van het oogenblik waarop men Colombo verlaten heeft, voortdurend, en daar men steeds lagere streken om zich ziet, is het tooneel buitengewoon aanlokkelijk. De reiziger wordt verrukt door het schoone contrast, dat de zwarte rotsmassaas vormen met de zachte en veelkleurige slingerplanten, die daarlangs opgroeijen.

Een der schoonste punten van den geheelen weg is de rustplaats — een gebouw, dat halfweg ligt. Dit staat in een uitgestrekt schoon dal, en is door een prachtig amphitheater van rijkbegroeide heuvelen omgeven; boomen van allerlei soort dekken hunne zijden, of kroonen hunne toppen; de wisseling van kleuren, die de bloesems en het gebladerte in overeenstemming met de jaargetijden opleveren, is inderdaad bewonderenswaardig. Ongelukkig is de landstreek ongezond, anders zouden zich reeds voorlang velen op eene plaats gevestigd hebben, die zoo onbeschrijfelijk schoon is.

Over een afstand van achttien mijlen ziet men verder langs den weg koffij, suiker en indigo verbouwd. Ongeveer twee mijlen voordat men Attoemakandy bereikt, opent zich het gezigt op het bergland voor den reiziger op zulk eene grootsche wijze, dat alleen de streken van het Himalaya-gebergte iets verheveners op het vasteland van Indië te aanschouwen geven. De weg, die zich om den berg Kadagawana kromt, biedt gedurig nieuwe tafereelen, en schier bij iedere schrede nieuwe wonderen en heerlijkheden aan. De weg zelf is een meesterstuk van aanleg, en vereischte eenen langen tijd eer hij voltooid was, deels wegens den tegenzin der inlanders om er aan te werken, deels wegens de ongezondheid van het oord. De moeraskoortsen sleepten bij dezen arbeid velen in het graf.

Heeft men den top van den berg bereikt, dan ontvouwt zich voor het oog een panorama, zoo verrukkelijk schoon, als men er moeijelijk een in de Europesche Alpenlanden vinden zal. Ontzagwekkende rotsen — bergtoppen, die eenen krans van bloesems dragen, alsof tooverwouden elkander daarop afwisselen — hellingen die naar parken gelijken en waar langs beken nedervlieten — ruischende watervallen en zacht murmelende bronnen — de rijke landstreek op den voorgrond; — dit alles, badende in een zacht gouden licht, vormt een tafereel, dat

het menschelijk genie, nooit in kleuren zou kunnen teruggeven en geen pen ooit volledig kan beschrijven.

Het overige deel van den weg onderscheidt zich meer door eene groote afwisseling in vergezigten, dan door rijke woudtafereelen; alleen in de nabijheid van Kandy, waar de landstreek een zeer eigenaardig karakter heeft, ziet men verschillende fraaije boomsoorten, die in lagere streken niet worden aangetroffen.

De omstreken van Kandy zijn aan een grooten tuin gelijk; gebladerte, vruchten en bloemen wisselen elkander af op eene wijze, die zelden hare wedergade heeft; deze plantengroei is tot op heden slechts zeer onvolkomen door botanisten en floristen onderzocht, ofschoon enkele beoefenaren dezer schoone wetenschappen daaraan veel moeite, tijd en geld besteed hebben. De opmerkzaamheid der vreemdelingen wordt het meest door den talipoelboom geboeid, die menigvuldig in de nabijheid der stad en langs den weg gevonden wordt. De banaanboom, die men op het geheele eiland aantreft, is een der hoofd-sieraden der bosschen van het hoogland. De myrrhe en de laurierboom zijn talrijk en schoon. Een prachtige soort van zonnebloemen prijkt in den bloeitijd met goudgele kelken. Het is opmerkelijk dat in de nabijheid der gele rotsen, die hier vrij algemeen zijn, weelderige balsamienen groeijen, welke door hare zacht witte en schitterend roode bloesems, eene mengeling van kleuren vormen, zooals de bekwaamste schilder niet zou kunnen voortbrengen. Midden in deze woudtafereelen is het dierenrijk belangwekkend en schilderachtig. Apen springen schreeuwend van den eenen tak op den andere; papegaaijen en andere prachtig gekleurde vogels verschijnen bij geheele troepen, of hangen aan het digte loof, als behoorden zij zelf tot de schitterende bloesems, die daar groeijen. Nergens in de wereld vindt men schooner geteekende en gekleurde kapellen dan op Ceylon. Men ziet hier den boomkikvorsch in de geopende bloemkelk kruipen en de gestreepte of gevlekte hagedissen op de boomstammen schitteren. Van tijd tot tijd doet eene groote slang haar gevlekte huid zien, als zij het moeras verlaat, om zich in de warme zonnestralen te koesteren, of ziet men den luipaard naar het digtste gedeelte des wouds terugkeeren, of de meestal getemde olifanten hun grooten snuit in de hoogte steken, terwijl ze met loggen stap voorttreden.

Drie mijlen van Kandy ligt Pendenia met zijn beroemde brug en zijn botanische tuinen. De brug is van satijnhout vervaardigd. Het water der daaronder stroomende Mahavelle-Ganga loopt onder een boog door,

die 207 voet wijd is. De botanische tuinen zijn grootendeels het werk van den beroemden Dr. Gardiner; men beweert, dat onder zijne leiding, minstens één exemplaar van elken boom, heester en plant, die op het eiland inheemsch zijn, overgebragt werd. Ook vindt men daar eenige zeer groote tamarindeboomen, ofschoon de schoonste boom van deze soort op het Mohamedaansche kerkhof te Poetlam gevonden wordt, en den passenden naam van reuzenboom ontvangen heeft. De vreemde planten en boomen, die men in de botanische tuinen van Pendenia aantreft, zijn even talrijk als schoon.

Europesche reizigers en officieren prijzen zeer den weg van Kandy naar Trinconomale. Op ongeveer zes mijlen van de eerstgenoemde plaats vindt men een bijzondere soort van hangbrug, uit suikerriet vervaardigd, die over de Dideroë-oya gespannen is. Zij werd door de inlanders op zeer vernuftige wijze zamengesteld, maar de oogenschijnlijk zwakke constructie en de onstuimigheid waarmede de rivier hare wateren er onder voortstuwt, doen de zenuwen van den Europeaan, die er voor de eerste maal overgaat, krachtig aan. Halfweg tusschen de beide steden ligt Damboel; bij deze plaats vindt men groote waterbekkens en puinhoopen, welke met eenen weelderigen plantengroei bedekt zijn. Ook vindt men hier de wereldberoemde rotstempels van Boeddha, welke geheel overeenkomen met die op het vaste land. Zij geven de volledigste getuigenis van den vindingrijken geest en de volharding van hen die ze vervaardigden, en verdienen werkelijk onder de wonderen der wereld gerekend te worden. De uitgestrektheid van de meeste dezer tempels wekt, evenzeer als de volledigheid van alle daarin voorkomende bijzonderheden, de grootste bewondering.

Een beroemd Engelsch schrijver zegt, dat de oude Singhalezen eenen hartstogt hadden voor dergelijke uitholingen en ziet daarin een bewijs voor de vroegere beschaving van het volk.

Van Damboel naar Trinconomale levert de weg weder rijke en prachtige boschtafereelen op. Het gebladerte doet zich daar in alle verschillende tijdperken van zijn wasdom voor, en het met jeugdig lentegroen prijkende blad hangt naast het met sombere herfstkleur bedekte; het schitterende geel van het stervende, en de donkere oranjekleur van het afvallende loof ziet men nevens elkander, en dit geeft aan het bosch eene schoonheid, die men in de westelijke wereld nergens aantreft. In de bosschen zijn de puinhoopen zeer talrijk, en leveren het bewijs, dat de gewrochten, waarvan zij de overblijfsels zijn, prachtige tempels en

waterbakken waren, in de nabijheid van groote en volkrijke plaatsen. Waar tegenwoordig de bijl van den kolonist in eene uitgestrekte wildernis groote en kostbare boomen velt, waarvan men vroeger geloofde, dat zij tot een eeuwen heugend woud behoorden, moet zich eenmaal eene talrijke bevolking opgehouden hebben, terwijl de landstreek zelve toen zeer uitgestrekt, rijk bewaterd en regelmatig bebouwd geweest moet zijn.

Op zeven mijlen afstands van Trinconomale vindt men een keten van boschrijke heuvelen en de warme bronnen van Kanya, zeven in getal, wier warmtegraad van 100°—120° Fahrenheit afwisselt. Ieder dezer bronnen heeft eene lage bedijking en het geheel is door een muur ingesloten. De Singhalezen houden deze bronnen voor heilig, en stellen ze onder bescherming van den Hindoeschen god der wijsheid, Ganesa. Er is dan ook een aan deze godheid gewijde tempel met een kolossaal standbeeld. Digt bij Trinconomale heeft men schoone vergezigten op de zee, en neemt het tooneel een steeds edeler karakter aan; de blaauwe zee, de palmbosschen en de hoogten, die met de meest verschillende boomsoorten begroeid zijn, leveren een bevallig geheel op.

Het is langs deze wegen dat men gewoonlijk reist, maar er zijn nog andere, die evenzeer de opmerkzaamheid verdienen. Een daarvan geleidt naar het Sanitorium Nioewera Ellia; hij begint bij de beschrevene Pendeniabrug, en loopt door eene bergstreek, die in de geschiedenis van Ceylon en Hindoestan beroemd is als de schouwplaats van de handelingen tusschen Rama, Rawanoe en de schoone Sita. Ongeveer twaalf mijlen van het aanvangspunt heeft men eene rustplaats, waar reizigers en zieken dikwijls eenigen tijd vertoeven om den schoonen aanblik van het oord te genieten. Ook kan men daar somwijlen een boschbrand zien, die in het heete jaargetijde zeer menigvuldig plaats heeft, daar de helling der bergen met dor gras bedekt is, dat uiterst ligt ontbrandt. Dit gras heeft meermalen eene hoogte van acht voet, en met groote hevigheid grijpen de vlammen om zich heen, alles verterende, wat zij bereiken kunnen. Deze boschbranden schijnen gunstig op den plantengroei te werken, want gedurende eene week blijven de heuvelklingen er zwart verbrand uit zien; maar daarna ontkiemen de jonge spruiten weder, en spoedig prijkt alles op nieuw met een frisch groen.

De groote moeijelijkheid om goede resultaten te verkrijgen met den akkerbouw, bestaat in het gebrek aan arbeiders. De Singhalees is

niet tot den arbeid gezind, zoolang hij het noodzakelijkste tot zijn eigen onderhoud en dat zijner familie bezit. Daar hij dit zeer gemakkelijk vindt, bestaat er een onoverkomelijke hinderpaal, om hem voortdurend aan het werk te houden. Bijna overal ziet men de mannen in den zonneschijn liggen, bezig hun betel te kaauwen, terwijl de vrouwen het weinige werk verrigten dat gedaan moet worden. Kinderen en honden volgen, zonder door ouders of eigenaars bewaakt te worden, den wagen des reizigers. Van tijd tot tijd komen er koelies aan de kust van Malabar, maar daar ook deze tevreden zijn, als zij slechts zooveel winnen, dat zij een voorraad rijst kunnen opdoen, die strekken kan tot den volgenden oogst, verlaten ook zij, zoodra dit doel bereikt is, den arbeid, haasten zich naar de kust en vertrekken als tusschendekspassagiers met het eerste schip dat naar het Indische vasteland bestemd is. Vele kolonisten zijn daardoor reeds arm en vele plantaadjes weder geheel woest geworden.

Geen volk is trotscher op zijne afstamming dan de Singhalezen. Volgens hunne overlevering werd Ceylon duizende jaren vóór de Christelijke tijdrekening bewoond door een hoog beschaafd volk, dat zich door groote geestesgaven en door bekwaamheid in den wapenhandel onderscheidde. De tegenwoordige Singhalezen beweren, dat zij van deze waardige voorouders afstammen. Volgens hen was het eiland reeds in de vroegste oudheid bewoond, en de Adamspiek — de top van den hoogsten berg — de woning der eerste menschen. Deze beroemde bergtop, door millioenen en millioenen belijders van Boeddha of van Mohammed bezocht, die sedert tal van eeuwen derwaarts ter bedevaart trekken, draagt, volgens de overlevering der Boeddhaïsten, het voetspoor van Boeddha, volgens anderen dat van Adam, toen deze, nadat Eva het Goddelijk gebod overtreden had, zich van haar wilde scheiden, en dit eiland, waar men meent dat het Paradijs geweest is, verliet. De berg is 7200 voet hoog, en om den top te bereiken moet men van het laatste bergdorp Palabatoela 6000 voet hoog bijna loodregt opklimmen langs in de rots uitgehouwen trappen. Deze moeijelijke togt is echter zonder eenig gevaar, en de weg wordt overschaduwd door den digten lommer van heerlijke bosschen, die in den letterlijken zin des woords van olifanten wemelen. Men moet zich dikwijls op het smalle voetpad door dikke lagen olifantenmest heenworstelen, en ziet aan de afgerukte takken van het platgetreden bamboes gedurig versche sporen van deze dieren, die men echter zelden in het gezigt krijgt, daar zij even als andere wilde dieren

den mensch ontwijken. De beklimming duurt een geheelen dag, maar als men des avonds den top bereikt, waarop zich een tempel benevens eene kleine woning voor den Boeddha-priester bevindt, wordt men ruimschoots schadeloos gesteld voor die inspanning. Het laatste gedeelte van den bergtop, dat 300 voet hoog is, moet men beklimmen langs ijzeren kettingen en ladders.

Oude geschiedschrijvers kennen aan de eerste bewoners van Ceylon zulk een hoogen ouderdom niet toe, en evenmin doen zij hen afstammen van de eerste menschen. Volgens hen waren de Chinezen reeds in de vroegste tijden in het bezit van den oosterschen handel. Eenige hunner schepen leden schipbreuk op de kusten van Ceylon, digt bij de plaats, die later Chilan genoemd werd. De bemanning en de passagiers dezer schepen redden zich op de rotsen, en daar het land vruchtbaar was, gingen zij zich hier vestigen. Eenigen tijd later ontdekten de Malabaren het eiland, en bragten er hunne misdadigers over, die zich met de Chinezen vermengden.

Sommige oude Hindoesche schrijvers verhalen dat het eiland oorspronkelijk eene woonplaats van demons en andere onderaardsche wezens was. Nog anderen beweren, dat een zekere Singha, een vorst op de nabij gelegene Indische kust, het eiland veroverde, en dat zijn volk, na zich met de oorspronkelijke bewoners vermengd te hebben, naar hem den naam van Singhalezen aannam. Het volk van Ceylon heeft geene overeenkomst met de Chinezen, noch in kleur, noch in gelaatstrekken of in karakter, het gelijkt veel meer op de bewoners der naburige kusten van Hindoestan. In het binnenland woont een stam, dien men Beddhas noemt; het zijn letterlijk wilden, die in holen en hutten wonen; zij leven van roof en jagt; zij trekken met boog en pijlen uit en leven geheel afgezonderd van de overige eilanders, voor wie hunne spraak onverstaanbaar is. Men vermoedt op goede gronden, dat zij de oudste bewoners van Ceylon zijn.

De geschiedschrijvers en reizigers uit de middeneeuwen verzekeren dat de Malabaren en Mooren van de tegen overliggende kust herhaaldelijk invallen deden, en eindelijk zich op het eiland vestigden en met de bewoners vermengden. Daardoor oefenden zij eenen grooten invloed uit op het volkskarakter in de distrikten van Kandy. In de lagere streken schijnt de Singhalees tot een uit Chinezen en Hindoes voortgesproten ras te behooren. Sedert de veroveringen der Portugezen en Hollanders is de bevolking nog gemengder geworden, daar deze natiën

zich — veel meer dan later de Engelschen — met de inboorlingen vermengden, en daarvan in de bevolking duidelijke sporen nalieten. De bevolking der lagere streken is veel ongelijksoortiger, dan die der hoofddistrikten, daar de Kandyers hunne onafhankelijkheid nog lang bewaarden, nadat de kustbewoners onderworpen waren.

De gemiddelde grootte der Singhalezen is niet meer dan 5 voet 6 duim Engelsch, zij zijn echter welgemaakt. De Kandyers zijn minder gespierd, en hunne kleur, ofschoon zij in hoogere streken leven, is donkerder dan die der Singhalezen. De vrouwen van beide rassen hebben dikwijls een bevallig uiterlijk, maar het betelkaauwen, waaraan zij meer verslaafd zijn dan de mannen, ontsiert haar den mond. Dit genot verschaft men zich op de volgende wijze: men neemt een blad van den betel en eene kleine arekanoot, een tsjoenamnoot of ook wel geprepareerde lijm, rolt een of ander in het blad, en maakt daarvan een balletje ter grootte van eenen knikker, dat men in den mond steekt. Het heeft, naar men zegt, een lekkeren smaak. Bij het kaauwen ontwikkelt zich een vocht, dat door den betel bloedrood gekleurd wordt, en de tanden en lippen op eene afzigtelijke wijze bezoedelt. Dit gebruik en de werking van een klimaat, dat geest en ligchaam uitput, ontneemt aan de Singhalesche dames alle bevalligheid eer zij dertig jaren oud zijn.

De mannen der halfkasten, of zoo als men ze op Ceylon noemt, de burgers, kleeden zich als Europeanen; zij stammen meest af van Singhalesche moeders en van Hollanders of Portugezen. Even als de Hindoe-Portugezen hebben zij eene donkerder kleur dan de inboorlingen, en over het geheel een onaangenaam uiterlijk. Ook staan zij in ontwikkeling van den geest beneden de Kandyers, Singhalezen, Malabaren en Mooren, zijn zeer zinnelijk en kruipend in al hunne handelingen. Hun voorkomen is niet zoo verwijfd, als dat der Singhalezen, maar zooveel te meer zijn zij het in hunne manieren en naar den geest. Wat voornamelijk den Singhalezen zulk een verwijfd voorkomen geeft, is hunne vrouwelijke kleeding. Zij dragen onderrokken en zonneschermen, strijken hun lang hoofdhaar naar achteren, en bevestigen het op den kruin door middel van een hoogen kam. De vrouwen hebben over het algemeen forsche wezenstrekken, dragen kortere jakken en gebruiken slechts zelden zonneschermen; ook maken zij het haar niet vast met hooge kammen. Het is een zonderling gezigt de mannen in groepen bij elkander te zien zitten, als zij hun lang haar kammen en met olie zalven.

De godsdienstige toestanden op Ceylon zijn zoodanig als zij zich onder

de heerschappij van het Boeddhaïsmus moesten ontwikkelen. Het Boeddhaïsmus heeft vele secten, en in ieder land, waar het beleden wordt, vindt men, zoowel in het leerstellige als in de praktijk, veelvuldige afwijkingen. Op Ceylon verwachten zijne belijders meer dan elders een nieuwe openbaring van hun geestelijk opperhoofd Maitri Boeddha. Hunne leer zegt, dat de oppervlakte der aarde in een ver verwijderd tijdperk door vuur verwoest, maar sedert weder door water bezield is geworden. Deze leerstelling vindt men in de godsdienstleer der meeste oostersche volken terug, en staat zonder twijfel in verband met de Bijbelsche overlevering van den zondvloed. Het geheele oosten verbindt in de wereldgeschiedenis, even als in zijne goden, met het water het denkbeeld van weldadige kracht, en de „geest Gods, die over de wateren zweeft” keert in alle heidensche mythologiën terug. Het schijnt, dat reeds in de vroegste tijden sommige waterplanten heilig geweest zijn. Op de oudste munten komt de Samara als heilig voor. De Japanezen gelooven dat Bromma, de oudste zoon van hunnen voornaamsten God, op de Samara ontstaan is. De Egyptenaren stellen zich Isis op een lotusblad voor. De Hindoes denken aan Krisnah, den God der liefde, zoo als hij op eene waterplant, de nymphaea geheeten, op de wateren van den heiligen Ganges drijft, en als een kind op zijne toonen zuigt.

Groot is de eerbied, dien de bewoners van Ceylon aan Boeddha bewijzen; nergens, zelfs niet in het Birmaansche rijk, is de godsdienstijver onder zijne belijders zoo groot, en in geen deel van het eiland wordt hij meer gehuldigd dan te Kandy. Deze stad is het Mekka van het Boeddhaïsmus. Daar bevinden zich de hoofdtempel en het grootste afgodsbeeld, alsmede de heiligste relieken. Onder de laatste is de tand van Boeddha de voornaamste, en de priesterschap van Siam heeft daarvoor te vergeefs aanzienlijke sommen geboden. Het is evenwel niet de echte tand van den heilige, want Constantin van Braganza vernietigde dien, of hetgeen men er voor hield, in 1560. De reliek die thans nog te Kandy aanwezig is, wordt niettemin als het Palladium des lands beschouwd; het heil van Ceylon hangt van haar behoud af; wie ze bezit, heeft de geheele bevolking in zijne magt. Daarom hebben ook alle veroveraars getracht die in hunne magt te krijgen, en poogden de inboorlingen herhaaldelijk, zoodra de krijgskans hen toelachte, die weder meester te worden.

Volgens de heilige boeken der Singhalezen is die tand uit den mond van Gaudama Boeddha genomen, eer het sterfelijke deel van dien

God geheel door de vlammen verteerd was, en bezit de reliek de kracht om allerlei wonderen te bewerken. Zij wordt op bepaalde tijden met eene buitengewone pracht ten toon gesteld, en dit maakt altijd diepen indruk op het bijgeloovige volk. Eenmaal werd, tijdens een oproer, deze beroemde tand uit den tempel Dalada-Maligawa, op geheimzinnige wijze gestolen, maar viel, na het dempen van den opstand, weder in de handen der Engelschen, die hem in den heiligen tempel terug bragten. Dit had eene buitengewone, en voor verstandige menschen bijna onbegrijpelijke uitwerking; want de Kandyers verklaarden dat de Engelschen nu werkelijk meesters des lands geworden waren, omdat alleen de bezitter van dezen tand het regt had over de vier koningrijken te heerschen. De eerste Adigar verzekerde dat, van hoeveel beteekenis de gevangenneming van de hoofden des opstands voor de Engelschen ook ware, het bezit van den tand, naar zijne meening en naar die van het geheele volk, toch nog veel gewigtiger was.

Van 1818 tot 1847 werd de reliek door de Engelsche regering van Ceylon bewaard, en op haren last van tijd tot tijd aan de priesters en het volk, als een voorwerp ter aanbidding, vertoond. Op den 28sten Mei 1828 liet de regering de tand of de Dalada met groote pracht buiten de gewone bewaarplaats ten toon stellen. Hetzelfde geschiedde den 27sten Maart 1846, toen eenige Siamesche priesters die wenschten te zien. In het jaar 1847 gaf de regering in het moederland bevel dat de tand aan de priesterschap ter bewaring zou worden toevertrouwd; maar dit was eene zeer onstaatkundige daad en werd de oorzaak van eene oproerige beweging. Het volgende jaar zond daarom de gouverneur, Lord Torrington, eene depèche naar Londen, die aldus luidde:

„Daar de Kandyers het bezit der Boeddhaïstische reliek, zijnde de tand van Boeddha, steeds als het teeken van de soevereiniteit over hun land beschouwen, en deze reliek in 1818 heimelijk verwijderd was, om tot teeken van een oproer te dienen, dat eerst met de wederinbezitneming daarvan eindigde, heeft de militaire bevelhebber het noodig geoordeeld den sleutel van den tempel en het altaar, waar de reliek bewaard wordt, terug te vragen. Hij overtuigde zich bij deze gelegenheid, dat dit voorwerp der vereering niet uit zijne bewaarplaats verwijderd was geweest, en daar men niet langer op de laatste bewakers der reliek kan vertrouwen, heeft hij, om alle misbruiken te voorkomen, den sleutel in bewaring genomen."

In een brief van den 12den October 1858, geeft een ooggetuige de

volgende mededeelingen, betreffende de laatste tentoonstelling van den tand, en de wijze waarop hij door de Singhalezen wordt vereerd.

„Het anders zoo eentoonige leven in dit heerlijke land is door een zeer groot feest, zooals er maar zelden plaats heeft, afgebroken geworden, namelijk door de tentoonstelling van den heiligen tand van Boeddha.

„De schoone en ruime pagode Maligawa, waar deze reliek bewaard wordt, is een der beroemdste Boeddhaïstische tempels, en eene menigte pelgrims vereenigt zich jaarlijks op zekere godsdienstige feestdagen in zijne nabijheid. Het gebeurt echter maar hoogst zeldzaam, dat de heilige tand het altaar verlaat, waar hij bewaard wordt in 9 concentrieke kastjes, die met diamanten, parelen en robijnen bezet zijn. De aankomst van een of ander aanzienlijk persoon uit verre landen, en het verlof der Engelsche regering zijn daartoe noodig. Thans gaf daartoe aanleiding de aankomst van twee opperpriesters uit het voormalige Birmaansche rijk, die voorzien waren van de toestemming des Engelschen Gouverneurs om het altaar te doen openen. En dit geschiedde om inderdaad belangrijke redenen. Het Boeddhaïsmus van Ceylon heeft namelijk twee klassen van Bonzen, of priesters: die van Siam en die van Ommerapoer, de hoofdstad van het Birmaansche rijk. De eerste is de talrijkste en beschikt over groote middelen; zij besturen de schoonste pagoden en de ruimste kloosters des eilands, waarin zij hunne broederen uit Siam, die als pelgrims overkomen, herbergen en luisterrijk onthalen. Zij zenden van hunne zijde novicen naar Siam, om daar de Pali-spraak te beoefenen, en de geheimvolle omwandelingen van Boeddha te leeren kennen. De betrekkingen tusschen de Bonzen der beide landen zijn dien ten gevolge zeer levendig.

„De tweede klasse daarentegen telt weinige jongeren, doch daar deze zich door strenge zeden en grooten geloofsijver onderscheiden, genieten zij bij de geloovigen eene hooge mate van vereering. Eene reis dezer priesters naar Birma behoort tot de zeldzaamheden, omdat zij daartoe de middelen missen. Niettemin kwamen er toch voor weinige jaren twee hunner te Ava, waar zij door den keizer met de meeste onderscheiding ontvangen werden. Tot hunne groote ontsteltenis vernamen zij echter, dat deze stad een tand van Boeddha bezat, die acht duim lang en een voorwerp van algemeene vereering was.

„De beide priesters gaven terstond twijfel te kennen omtrent de echtheid van de reliek, en openbaarden dit aan den keizer. Deze be-

val onmiddelijk, dat alle Bonzen uit de hoofdstad en den omtrek zich tot een Concilie zouden vereenigen, om in tegenwoordigheid der beide vreemdelingen de gewigtige vraag te behandelen. Als voornaamste argument tegen de echtheid van den Birmaanschen tand, wezen de Ceylonsche priesters er op, dat deze meer dan tweemaal zoo groot was als die van Ceylon, die toch door alle ware Boeddhaïsten voor ontwijfelbaar echt gehouden werd. Zij eischten dat de leden van het Concilie uit eenig heilig boek het bewijs zouden leveren, dat Boeddha een zijner tanden voor het rijk van Birma bestemd had, en besloten met te wijzen op eene plaats in het heilige boek Dhatavanse, waar uitdrukkelijk vermeld wordt, dat Gaudama-Boeddha geen andere reliek op aarde heeft achtergelaten, dan die, welke zich heden ten dage te Dalada bij Kandy bevindt.

„Ten gevolge van deze krachtige vertoogen, beval de keizer van Birma, dat twee der geleerdste Bonzen zijns lands zich naar Ceylon begeven zouden, om de heilige reliek daar te onderzoeken, en berigten in te winnen omtrent hare eigenschappen.

„De begeerte om een zoo gewigtig vraagstuk opgelost te zien, voerde dus de Birmaansche Bonzen naar Kandy, en daar zij bovendien door hunnen vorst aanbevolen waren, kon de Engelsche regering hun het onderzoeken der heilige reliek moeijelijk weigeren. De Engelsche Gouverneur bepaalde daarop dat de tentoonstelling den 9den October zou plaats vinden. Zoodra het berigt daarvan over het eiland verspreid was, heerschte er eene groote opgewondenheid onder de bevolking; bij troepen stroomde zij naar Kandy; men at en sliep onder den blooten hemel, in afwachting van het hooge feest.

„De Engelsche politie had maatregelen genomen tegen alle onvoorziene gebeurtenissen, maar alles liep in de grootste orde af, ofschoon de toestrooming van het volk ontzettend was. Van buiten was de pagode van Maligawa met groote en kleine vlaggen en wimpels versierd, welke op den donkergroenen achtergrond, die de banaanboomen vormden, een schoon effekt maakten. Van binnen was de geheele tempel behangen met lakens, gekleurd met de zeven kleuren van den regenboog en omzet met randen en franjes van goud; tallooze lampen en kandelabres verspreidden eene zee van licht, en op den eenigzins opgehoogden middelgrond had men een soort van altaar opgerigt, dat van goud en edelgesteenten schitterde, en waar boven een breede hemel prijkte, die op de smaakvolste wijze met vederbossen versierd was.

„Tegen den middag begaf zich de Engelsche gouverneur met de twee Birmaansche pelgrims, zijn gevolg en een aantal Engelsche dames, die de nieuwsgierigheid zelfs uit verafgelegene plaatsen herwaarts gelokt had, naar de pagode, en nam plaats op eene verhevenheid, die digt bij het altaar voor hem opgerigt was. Deze voorafgaande ceremoniën eischten niet minder tijd dan twee uren, gedurende welke het ongeduld der talrijke toeschouwers niet weinig toenam. Eindelijk klonk het trompetgeschal. De deuren van het heiligdom werden geopend en een lange stoet van Bonzen trad naar buiten, voorafgegaan door den hoogepriester van Maligawa, die den tand van Boeddha in een kristallen kastje droeg.

„Toen de menigte de reliek aanschouwde viel zij op de knieën, en uit duizende kelen klonk de kreet: Sadoe! Sadoe! terwijl tamtams, trompetten en fluiten door de trotsche gewelven der pagode een onbeschrijfelijk geweld van toonen deden weergalmen.

„De reliek werd onder den draaghemel op het altaar nedergelegd, waar de Birmanen haar naar welgevallen mogten onderzoeken. Na hen stroomde de menigte het heiligdom binnen tot in den laten nacht, en ieder kon zijne nieuwsgierigheid naar het heilige voorwerp ten volle bevredigen.

„Het stukje ivoor, dat eens de kaken van Boeddha zoude versierd hebben, heeft ongeveer de dikte van eenen kleinen vinger, en eene schoone donkergele kleur; het is in het midden eenigzins gekromd en aan het eene einde dikker dan aan het andere. Aan het dikste einde, dat men voor de kroon des tands houdt, is een kleine opening, groot genoeg om er eene naald door te steken; het andere einde, de wortel, draagt duidelijk de sporen, dat men een stuk van de reliek afgebroken heeft. Uit de aderen van het ivoor is gemakkelijk op te maken, dat men slechts een brok van een tand voor zich ziet; maar men moet zich natuurlijk wel wachten, dergelijke opmerkingen in Kandy ter sprake te brengen.

„Tot welke resultaten het onderzoek der beide Birmaansche priesters geleid heeft, is niet bekend geworden." —

De zedelijke toestand van een volk staat in verhouding tot de Godsdienst, die het belijdt. De Kandyers en Singhalezen zijn zonder eenige zedelijkheid; de zucht om hun doel te bereiken strekt alleen tot rigtsnoer voor hunne handelingen. De vrouwen van Ceylon veronachtzamen hare kinderen van het vrouwelijke geslacht geheel, en ondanks alle be-

moeijingen der regering is de kindermoord hier nog zeer menigvuldig. Voornamelijk wil men de meisjes uit den weg ruimen, opdat zij niet tot last worden. Het karakter der Ceylonsche vrouwen is zeer onzedelijk, en hare handelingen zijn in den hoogsten graad schaamteloos, ofschoon die van Kandy zich zelden aan mannen uit eene lagere kaste dan de hare zullen overgeven.

Het Boeddhaïsmus verbiedt wel is waar het kastenwezen, maar daarom is er niet minder afscheiding van standen op Ceylon, dan in Hindoestan. Een eigenaardig gebruik bepaalt, dat eene vrouw al de broeders van haren man als hare echtgenooten moet aannemen, en dit strekt zich zelfs uit tot de halve broeders, en tot kinderen van verschillende vaders bij dezelfde moeder. Deze ongewone en weinig zedelijke gemeenschap heeft ten doel den eigendom onverdeeld in eene familie te bewaren, totdat die door het uitsterven van den geheelen stam op een andere overgaat. Somwijlen neemt ook de vrouw, die op deze wijze verscheidene broeders tot echtgenooten heeft, een ander uit de familie als man aan, onder voorwaarde, dat hij zijn eigendom in de echtelijke gemeenschap van goederen zal brengen; — zijn deze reeds aanzienlijk, dan geschiedt zulk eene vereeniging in den regel alleen met toestemming van den eersten echtgenoot. Men moet echter uit dit communistisch huwelijksleven niet afleiden dat de mannen op Ceylon geen ijverzucht kennen; zij zijn integendeel hoogst ijverzuchtig en de heerschende zedeloosheid levert daarvoor goeden grond op. Is de ijverzucht eenmaal gewekt, dan zijn zij ongemeen wraakzuchtig, en daar zij meestal een mes of een dolk onder hunne kleederen dragen, wordt dit wapen al spoedig tegen de beleedigers hunner eer gebruikt. Zelfs geschiedt zulks meermalen op een enkel vermoeden, en omdat daartoe zoo gereedelijk aanleiding bestaat, hoort men maar al te dikwijls van moord en doodslag om den wille der vrouwen.

Jegens de belijders van andere godsdiensten zijn zij zeer verdraagzaam; maar de geringste minachting jegens hunne relieken aan den dag gelegd, veroorzaakt een ware storm van verbittering en volkswoede. Een hooggeplaatst ambtenaar werd eens in tegenwoordigheid van een aanzienlijk inlandsch hoofd en van den hoogepriester toegelaten tot het bezigtigen van den tand van Boeddha. Een klein beeld van Boeddha boeide zijne opmerkzaamheid, en hij hief het bij den schouder op, tegen het voorschrift van het Boeddhaïsmus, volgens hetwelk een afgodsbeeld niet anders dan aan den voet en met beide handen mag aan-

gevat worden. Deze onachtzaamheid bragt zijne omgeving, die daarin niets wilde zien dan een overdreven boosaardigheid, waarop de goddelijke vergelding spoedig zoude volgen, tot vertwijfeling, en eerst na vele verzekeringen, dat hij volstrekt aan geene minachting had gedacht, kwamen de Kandyers eindelijk tot bedaren.

Daarentegen zijn zij zeer inschikkelijk jegens andere eerediensten. Treden zij eene Katholyke kerk binnen dan buigen zij zich voor de beelden, die daar aanwezig zijn, en betoonen den hoogsten eerbied voor de dienstdoende priesters, om zich een oogenblik later naar hunne eigene tempels te begeven en de beelden van Boeddha en de booze geesten, die daar vertegenwoordigd zijn, een gelijken eerbied te betuigen. Komen zij in eene Protestantsche kerk, dan hooren zij opmerkzaam naar de leer, die daar verkondigd wordt, en verzekeren, dat deze dezelfde is, als die van het Boeddhaïsmus, natuurlijk met de geheime gedachte, dat hunne godsdienst de volkomenste en verhevenste ter wereld is. De inlandsche bedienden eener Europesche familie zijn altijd bereid om zich bij eene huiselijke godsdienstoefening aan te sluiten, maar zoodra zij den Tam-tam of het geschreeuw der duiveldansers hooren, heffen zij zich op uit hunne knielende houding, en voegen zich bij de geweldmakers. Met de meeste bereidwilligheid erkennen zij hoe verheven en veredelend de leer der opstanding uit de dooden, en van het eeuwige leven is; maar vraagt men naar hunne verwachtingen na dit leven, dan spreken zij van eene even vernederende als onzinnige zielsverhuizing. Toen men in de zendelingschool te Kandy eenen knaap, dien men bijzonder goed onderwezen geloofde, vroeg wat hij in het toekomstige leven hoopte, kreeg men tot antwoord, dat hij een slang wenschte te worden — wat voor de Kandyers, die zich den hemel voorstellen als opgevuld met brilslangen, het toppunt van gelukzaligheid schijnt te zijn.

Er blijft ons nog over eene beschrijving te geven van de voornaamste steden van Ceylon.

Kandy, de hoofdstad der inboorlingen, ligt zooals reeds vermeld is in het hoogland. De zijde van den berg, waartegen de stad is gebouwd, is zeer schilderachtig, daar zij aan een meer grenst, dat gelegen is in een schoon dal vol heuvelen. In de taal des lands heet zij Maha Nivera of de groote stad. De Mahavelleganga of Zandrivier stroomt langs een groot deel der stad. Deze stroom heeft iets grootschs, doch maakt Kandy tot eene ongezonde plaats. Het is opmerkelijk, dat de waterbak-

ken in het algemeen tot de gezondheid eener plaats bijdragen, en dat de rivieren over het geheele eiland het tegendeel uitwerken. Europeanen die reeds lang het eiland kennen, aarzelen niet hunne woning in de nabijheid van groote waterbakken of meren te vestigen, maar vermijden de oevers der rivieren. De eerste zijn namelijk begroeid met eigenaardige plantensoorten, die het water zuiveren, maar aan de oevers der rivieren zamelen zich allerlei stoffen op, die door de werking der brandende zonnestralen spoedig verrotten, en daar ziekte en dood verspreiden. In het midden van het meer staat een groot maar laag gebouw, dat thans tot magazijn dient. Vroeger was dit de keizerlijke harem, en schrikwekkende gebeurtenissen, gelijk aan die, waardoor de Bosporus bekend is, worden daarvan verhaald. Het meer is door kunst aangelegd; ziet men echter de watermassa der rivier, die een groot deel der stad bespoelt, dan zoude men weinig kunnen denken, dat de aanleg van een meer noodig geweest is, om het schilderachtige effekt der landstreek te verhoogen. Een weg geleidt om het meer heen, en het geheele dal is door de omringende hooge heuvelen zoo beschut, dat de Europeanen zich even gemakkelijk in de vrije lucht bewegen, als in een gematigd klimaat.

De stad heeft twee hoofdstraten, die elkander regthoekig kruisen. Opene winkels, waarin de zaken op eene trage wijze afgedaan worden, nemen de geheele straat in. De verkoopers zijn zelden eerlijk, maar vinden meestal hunne gelijken onder de koopers.

Om de stad heen liggen verscheidene fraaije huizen van ambtenaren en Europesche kolonisten. De ligging dezer huizen is zeer bevallig, daar de tuinen, velden en boomgaarden met de omliggende landstreek de schoonste partijen vormen. Goed drinkwater is echter zeldzaam. Ofde stad 1500 voet boven het oppervlak der zee ligt, is Kandy in geen jaargetijde een gezond verblijf voor den Europeaan. Dit is te meer bevreemdend, omdat het tegendeel plaats heeft bij gelijke hoogte op het vasteland van Hindoestan, en de moerassen om Kandy toch uitgedroogd zijn, de grond overal bebouwd is, en men er alle voordeelen der beschaving geniet.

Men nadert de stad van elke zijde door bergpassen, die veel bijdragen tot het schilderachtige der landstreek. De Engelschen hebben door een der bergen eenen tunnel laten boren. Deze tunnel, die eene lengte heeft van 537 voet, was uit een militair oogpunt van groot gewigt, en strekte tevens om het begrip van magt te verhoogen, dat de barbaarsche volken met de beschaving verbinden. De tunnel is zijn ontstaan

verschuldigd aan eene oude legende, volgens welke geen vreemde magt de heerschappij over Kandy zoude verkrijgen, zoo lang niet een gat in den berg geboord was. Dit kwam onder de regering der Engelschen tot stand. Een der inlandsche opperhoofden verklaarde, dat toen zijne landslieden het begin van dit werk zagen, hun de moed onzonk; maar toen het werk voltooid was en menschen zich in de ingewanden der aarde bewogen, hadden zij erkend, dat het hunne bestemming was, door een geslacht beheerscht te worden, dat rotsen kon doorbreken en bergen uithollen! Deze tunnel werd den 8sten December 1823 voltooid, maar is sedert ingestort en niet weder hersteld. Het dwangstelsel alleen had zulk eenen arbeid tot stand kunnen brengen, en de verwaarloozing des tunnels is grootendeels het gevolg van het koninklijke bevel van 1832, waarbij elke dwangarbeid verboden werd. Bij het graven kwamen eenige zeldzame en kostbare edelgesteenten te voorschijn, en werd de eenige geheel zuivere robijn, die ooit gevonden is, ontdekt.

De omstreken hebben eene groote bekoorlijkheid voor liefhebbers van de jagt; deze kunnen hier hunne uitspanning op ruimere schaal genieten, dan in eenig ander oord. De geoefende, moedige jager kan zich wagen aan olifanten, luipaarden en wilde zwijnen; de minder stoute aan hazen en vossen, en de beminnaar der kleine jagt vindt er al de vogelen der keerkringslanden in grooten getale vereenigd. Majoor Rogers, een hartstogtelijk jager, had 2000 olifanten op de jagt gedood, voordat hij, op een zijner togten in het binnenland, door den bliksem omkwam.

Colombo is de nieuwe of de Engelsche hoofdstad, de zetel van het oppergezag en ligt op 6° 57′ N. B. en 79° 50′ O. L. De haven heeft de gedaante eener halve maan, doch is niet zeer geschikt voor de scheepvaart; de handel is niet belangrijk, behalve in het jaargetijde waarin de uitvoer van koffij plaats heeft. De hitte is hier grooter dan op eenig ander punt van Ceylon, en de ligging der stad een der gezondste van het eiland.

De stad bevat kerken voor meest alle gezindheden; Katholijke, vroeger door de Portugezen, en Protestantsche, later door de Hollanders en Engelschen gesticht. Ook nieuwe zendelinggenootschappen, zoo als de Baptisten en Wesleyanen hebben er hunne bedehuizen. Daarenboven vindt men er Mohamedaansche moskeën, Bramiensche pagoden en Boeddhaïstische tempels.

De omtrek van de haven van Colombo is zeer gunstig gelegen voor het genieten der verfrisschende zeelucht; daar is dan ook des avonds het vereenigingspunt der fashionable wereld van Colombo, en dit wordt door alle reizigers zeer geprezen. Een hunner schrijft: „Het panorama, dat men van hier aanschouwt, is waarlijk verrukkend. In welke rigting men de blikken laat zweven, overal worden zij geboeid door de onbeschrijfelijke schoonheid van het tooneel. Vóór zich ziet men de grenzenlooze zee, en in de verte vertoont zich een schip met volle zeilen op de ligt bewogen oppervlakte, waarover de kanoes der inlanders zachtjes henen glijden, terwijl de rollende golven schuimend tegen de kust breken. Digt bij de bogt loopt de weg langs een grasveld, waar schoone Arabische paarden op hunne berijders wachten. Daar tegenover is de plaats voor de wedrennen; achter deze stroomt het meer van Colombo, welks oevers met palmboomen beplant zijn, waarvan de afhangende takken het heldere water overschaduwen, op hetwelk de bleekroode lotusbloem en de witte lelie drijven.

„Een prachtige Bungalo, welks veranda met sierlijke slingerplanten begroeid is, voltooit de liefelijkheid van het tooneel. In de verte ziet men de grijze muren van Colombo. Eindelijk nadert het uur van den ondergang der zon. Met welke majestueuse rust en pracht zinkt zij in den schoot der zee ter neder! Hare laatste stralen breken op het groene water, waarop zij in duizende fonkelende lichten weerkaatsen, terwijl aan den azuren horizont de violet-, rood- en goudkleurige tinten ineensmelten en het oog de aangenaamste afwisseling aanbieden. Naarmate de avondschemering toeneemt, verlaat de groote wereld de haven, en lang voordat de nacht dáár is, hoort men geen gehinnik van paarden, geen geratel van rijtuigen meer; de eenige toon, die nog in het oor dringt, is het geluid van den nachtwind en het breken der golven op den oever. Maar heeft de nacht zijnen sluijer ten volle over het aardrijk uitgespreid, dan verandert het tooneel; myriaden van lichtende vliegen komen van den zeekant opzetten en vervullen de lucht, om zich hier en daar op de heen en weder wiegelende takken der palmboomen en bananen neder te zetten, welker gebladerte dan als verlicht schijnt. Enkele hechten zich aan de bladeren en bloemen der lotusplanten en doen die schitteren als diamanten; andere plaatsen zich op de overige watergewassen, en weldra schittert de geheele vlakte van millioenen kleine lichtende vlekjes. Kort daarna verandert het tooneel nogmaals. Tallooze zwermen dezer insekten verheffen zich in de lucht, die dan zoo helder

wordt, alsof zij door de maan verlicht is. Waarlijk de fantazie kan zich niets bekoorlijkers voorstellen, dan dit steeds afwisselende nachtelijke panorama, dat zulk een geheel tropisch karakter heeft."

In de nabijheid van Colombo vindt men de grootste kaneeltuinen des eilands. De kaneelboom heeft veel overeenkomst met den laurier; laat men dien wassen, dan bereikt hij dikwijls eene hoogte van 30—40 voet, terwijl de stam een omtrek van 1½ à 2 voet heeft. De kaneel is het binnenste gedeelte van den bast; kookt men de vrucht, dan verkrijgt men een wasachtige zelfstandigheid, waaruit kaarsen gemaakt worden, die bij het branden een aangenamen geur verspreiden.

Trinconomale ligt aan de oostkust van het eiland en is de hoofdstad van dit gedeelte. De haven is een der beste van de geheele wereld, en diep genoeg voor de grootste schepen. In oorlogstijd heeft de Indische vloot er altijd een toevlugt gezocht, te meer omdat zij daar tevens een voortreffelijk arsenaal en doelmatige werven vond. Het fort is zeer uitgebreid, dekt de vlakte verscheidene Eng. mijlen landwaarts en beheerscht den ingang tot het binnenste gedeelte van de bogt. Drie mijlen ten westen van Trinconomale ligt de citadel, het fort Osnaburg, dat de haven verdedigt en eerst dan genomen kan worden, wanneer het beneden-fort veroverd is.

Het voorgebergte, waarop het fort staat, is aan Sivas toegewijd, en wordt door het Bramiensche deel der bevolking hoog vereerd. Een digtbij gelegen rots is voornamelijk het voorwerp hunner vereering, omdat daar volgens de overlevering de eerste tempel stond, welke voor dezen god op het eiland werd gesticht. Van dien tempel is geen spoor meer aanwezig. Vóór den ondergang der zon beklimt een priester het steilste deel der rots; zijn voorhoofd is met een streng groote en veelkleurige glaskogeltjes omwonden, en om zijne lendenen draagt hij een gelen gordel. In eene rotsspleet, waarin naar het algemeen gevoelen de Godheid woont, legt hij betelbladeren en rijst neder. Zoodra de zon zich aan den horizont in de zee schijnt te dompelen, steekt hij den inhoud van een wierookvat in brand, en vervult daardoor den geheelen omtrek met de welriekendste geuren.

Point de Galle ligt aan de zuidwestpunt van het eiland. De haven heeft de gedaante van een hoefijzer en is omringd door gele rotsmassaas, die in zonderlinge vormen naar de zee afhangen. De plantengroei van den omtrek is waarschijnlijk de rijkste van de geheele wereld. De wouden, die in de nabijheid van deze stad gevonden worden, bevatten

alle boomsoorten van zuidelijk Hindoestan en Ceylon, en boven allen onderscheidt zich de papawboom of de larica-papaya. Deze boom heeft een slanken, steeds smaller toeloopenden stam, aan welks top de bladeren zich als een scherm uitbreiden, en eene schoone vrucht ter grootte van een meloen insluiten.

In Februarij 1858 bezocht Dr. Ferdinand Hochstetter met het Oostenrijksche fregatschip Novara deze plaats, en hij geeft daarvan de volgende beschrijving:

„Point de Galle met zijne levendige haven en lommerrijke kokosbosschen maakt een zeer aangenamen indruk. Van den vuurtoren beschouwde ik op eenen schoonen avond dit prachtige tooneel. Indien men iemand geblinddoekt op de hoogte van den vuurtoren konde brengen, en hem dan eensklaps den doek afrukte, zouden verrassing en bewondering zich ongetwijfeld in nog hoogere mate in zijne trekken en uitroepen openbaren, dan wanneer het gordijn van een grooten schouwburg voor de eerste maal opgehaald wordt voor een Hongaarschen boerenknaap. Voor-anker-liggende, uitloopende, binnenloopende schepen; trotsche Engelsche stoombooten en morsige Chinesche jonken; kleine rotseilanden met kokospalmen en pandanoesheesters; koraalreven, waar tusschen schoone roode en blaauwe visschen zwemmen; haaijen, die zich aan een dooden hond verlustigen; krabben, die tegen de steile rots klauteren tot op het plat, waarop zich de ranke zuil van den vuurtoren verheft; de heerlijke kokosbosschen, waarin talrijke huizen verborgen liggen; boven deze bosschen hooge donkere bergwouden, met den spitsen rotskegel der Adamspiek in het blaauwe verschiet; de vestingmuren en de geheele stad met hare zindelijke straten, nette huizen en de daar tusschen gelegen tuinen; grazende zebras; zwarte schildwachten; kanonnen; wandelende dames; blanke Engelsche kinderen met bruine Singhalesche minnen; kastanje-bruine knapen met ravenzwarte haren, welker eenige kleeding bestaat in een stuk rood katoen om de heupen, spelende en rookende in de vestinggracht; ernstige en trotsch heen en weder wandelende Muzelmannen; handeldrijvende joden, die edelgesteenten, ringen, sieraden en allerlei andere dingen te koop aanbieden; daarnevens de verwijfde Singhalezen met hunne mutsen en haarkammen, en wier bovenligchaam naakt is, maar die van de heupen tot op de knieën met een doek in den vorm van een vrouwenrok gedekt zijn; leelijke betelkaauwende Singhalezinnen; Boeddha-priesters, in hun lang zwavelgeel

SINGAPORE.

Uitg. Gebr. Kraay, Amsterdam

gewaad, met kaalgeschoren hoofd en gelaat; Engelsche vlaggejonkers met roode buizen en groote sabels; Perzen met lange baarden en hooge mutsen; kokette, schoone Hindoemeisjes, wier neuzen, ooren, voorhoofden, armen en beenen met goud en edelgesteenten behangen zijn — ziedaar de bonte elementen van het tafereel, dat Point de Galle van den vuurtoren gezien te aanschouwen geeft."

Britsch Achter-Indië.

Onder deze benaming verstaat men de landen, die de oostelijke kust van de Golf van Bengalen begrenzen, en die bestaan uit Arrakan, Pegoe, Tenesserim, de provincie Wellesley en enkele deelen van het schiereiland Malakka.

Toen het den Portugezen in het begin der 16de eeuw gelukte het schiereiland Malakka te veroveren, waren de landen, die tusschen de golf van Bengalen en het rijk van Anam liggen in het bezit van vier magtige Staten, die sedert onder de namen van Arrakan, Ava, Pegoe en Siam bekend zijn geworden. Hunne geschiedschrijvers melden, dat de Birmanen, die eerst aan den keizer van Pegoe onderworpen waren, kort vóór den tijd, waarop de Portugezen naar Indië kwamen, Ava hadden bemagtigd; dezelfde Birmanen werden in hunne volgende oorlogen tegen Pegoe door de Portugezen ondersteund.

De nieuwste veroveringen, die de Engelschen in Achter-Indië maakten, bestaan voornamelijk uit de provinciën, welke hun de Birmanen bij den vrede van Yandabo in 1826 afstonden. De provincie Wellesley, die tegenover het eiland Poeloe-Pinang, aan het uiterste einde van Malakka ligt, kwam reeds in het jaar 1800 onder Engelsche heerschappij, maar kreeg eerst later door de daar aangebragte kultuur eenige belangrijkheid.

Het gebied, dat de Birmanen aan de Engelschen afstonden, heeft eene oppervlakte van 48.800 vierk. Eng. mijlen, en wordt verdeeld in de pro-

vincie Arrakan, een deel van Martaban, tegenwoordig bekend onder den naam van Amherst, en de provincie Tenesserim.

Arrakan wordt van Ava en Pegoe gescheiden door eene bergketen, die van het noorden naar het zuiden loopt; ten zuiden en westen grenst het voornamelijk aan de golf van Bengalen. Het is een der ongezondste landen van het oosten, zoo als allen, die naar het bezit daarvan streefden, tot hun groot nadeel moesten ondervinden. Men telt er hoogstens vijf drooge maanden in het jaar. De temperatuur is er gematigd, en de ongezondheid van het klimaat wordt niet veroorzaakt door de uitgestrektheid zijner wouden en moerassen, maar door de heerschende winden en de hooge bergketens, die het land insluiten en de vrije luchtstrooming verhinderen. Sedert de Engelschen het land bezitten, zijn de akkerbouw en handel des lands zeer vooruit gegaan, en in dit opzigt heeft de heilzaamste verandering plaats gegrepen in vergelijking met den toestand des lands gedurende de heerschappij der Birmanen.

De jaarboeken der Arrakanezen verhalen dat, toen Gaudama Boeddha het land bezocht, hij den naam Dhagnyawati bevestigde, dien vroegere Boeddhas aan het land gegeven hadden, wegens zijn groote vruchtbaarheid. De Arrakanezen hebben steeds eene groote bewondering aan den dag gelegd voor hun geboortegrond, hetzij deze hare oorzaak heeft in het onbepaalde vertrouwen op de bescherming van Gaudama, of in eene dweepende liefde voor het vaderland. Zij, die door de verschrikkingen van den Birmaanschen inval gedwongen waren, bescherming te zoeken op Britsch gebied, spraken steeds met groote smart van hun schoon land, van die vruchtbare aarde, welke honderdvoudige oogsten opleverde, van de zware rijsthalmen, die zij voortbragt, en van de verrukkelijke natuur; zij dweepten met den roem en de glorie hunner oude koningen, van de pracht hunner hoofdstad, van hunne trotsche tempels en voornamelijk van het beroemde beeld van den Godmensch.

De Arrakanezen behooren tot denzelfden stam als de Birmanen, die zelfs beweren uit Arrakan afkomstig te zijn. De beide volken hebben dezelfde zeden, spraak, staatsinstellingen en godsdienst, maar de Arrakanezen hebben, door hunne vermenging met de Bengalezen en andere vreemdelingen, veel van hunne eigenaardigheden verloren. De bevolking is uiterst gering, en bedraagt gemiddeld niet meer dan zeven inwoners per vierkante Eng. mijl.

In verschillende deelen van Arrakan worden nog onmiskenbare sporen gevonden van de gewigtige rol, die dit volk in vroegere tijden

in Achter-Indië gespeeld heeft. Men ontmoet vele kenmerken, dat er vroeger eene talrijke bevolking leefde, en dat eenmaal de beschaving er bloeide. Groote waterbakken, uit gehouwen steen opgetrokken muren, tempels en andere gebouwen, welker tegenwoordige puinen van voormalige grootheid getuigen, leveren het bewijs, dat Arrakan eens een magtig rijk geweest moet zijn. De gesteldheid van het land, dat aan de eene zijde door eene bijna onbeklimbare bergketen, en aan de andere door de zee beschut is, maakte het onder een krachtigen heerscher gevreesd voor zijne naburen. Een Portugesche reiziger, die het tusschen 1566 en 1570 bezocht, gewaagt van de toenmalige magt van dit rijk. Ten laatste werd het door de Birmanen veroverd, tegen wier overheersching verscheidene malen opstand plaats had, tot dat de Arkanezen eindelijk in 1784 geheel onderworpen werden.

Sedert de heerschappij der Engelschen speelt de hoofdstad Akyab eene niet onbelangrijke rol in den handel.

De overige bezittingen der Engelschen in Achter-Indië zijn veel uitgestrekter dan Arrakan, en hebben eene veel grootere waarde. De provincie Martaban, heden in twee bijna gelijke deelen tusschen de Engelschen en Birmanen verdeeld, is zeer vruchtbaar, en brengt rijst voort, benevens eenen grooten overvloed van verschillende soorten van vruchten.

Al deze provinciën Arrakan, Martaban, Tenesserim en Pegoe, worden door zeer verschillende volksstammen bewoond, onder welke de Chinezen zich onderscheiden door hunne bedrijvigheid, hun verstand, hunne kunstvlijt en hunne betrekkelijk groote rijkdommen.

De Birmanen, die in de provincie Tenesserim wonen, schikken zich gewillig onder de heerschappij der Engelschen, maar beschouwen altijd den beheerscher van Ava als het hoofd hunner godsdienst. Na Gaudama neemt de koninklijke familie in hunne oogen den eersten rang in de wereld in. Daar hunne overleveringen en zeden hen steeds met het oorspronkelijke vaderland verbinden, nemen zij levendig deel aan alle gebeurtenissen, die in het rijk van Ava plaats grijpen of zich voorbereiden. De gebruiken der Birmanen worden door hen in hooge eere gehouden, en de tegenwoordig heerschende koninklijke familie kan zich, ofschoon zij hen niet meer onder hare onderdanen telt, van hunnen diepsten eerbied verzekerd houden.

In het algemeen zijn de Birmanen meer door een natuurlijken dan door een zedelijken band aan het vaderland gehecht. De natuurlijke

gesteldheid van dit land, de levenswijze zijner bewoners, de gelijkvormigheid der huiselijke bezigheden maken het zóó bekoorlijk voor den Birmaan. Daar, waar men zijne taal spreekt, waar hij iets terug vindt van het eigenaardige van zijnen volkstam, ziet hij zijn vaderland. Op deze wijze is hij van de kust van Tenesserim tot aan de grenzen van China overal te huis; zoolang hij zich door dezelfde natuurlijke omstandigheden omringd weet, zoo lang zijn geest dezelfde stoffelijke betrekkingen, dezelfde harmoniën, dezelfde contrasten terugvindt, en gemakkelijk zijne gewaarwordingen en denkbeelden mededeelen kan, is hij gelukkig!

Een Amerikaansche zendeling, die vele jaren onder de Birmanen verkeerde, geeft van hun volkskarakter een tamelijk gunstig beeld. De Birmanen zijn in hun onderling verkeer zeer beleefd, en geraken zeer zelden met elkander in strijd. Over het algemeen zijn zij niet, als de Chinezen, slaven der etiquette en van nature, zoowel jegens elkander als jegens vreemdelingen, uiterst voorkomend; men kan zelfs zeggen, dat zij, zoolang zij hun aangeboren karaktertrek opvolgen, menschelijk, liefderijk en gastvrij handelen. Wil men regtvaardig zijn, dan moet men erkennen, dat de Boeddhaïstische leerstellingen dezen grondtrek van hun karakter zeer ontwikkeld hebben. Ook beminnen de Birmanen hunne kinderen hartstogtelijk, maar deze leven over het geheel zeer onafhankelijk van hunne ouders, zoodat de banden van het ouderlijk gezag meestal zeer los zijn, en toch vindt men weinig voorbeelden van kinderlijke ondankbaarheid. Het is in tegendeel niet zeldzaam, dat de zoon zijne vrijheid gedurende zes of tien jaren opoffert, om de schulden zijns vaders te betalen, en hem voor gevangenis en schande te bewaren.

Het schiereiland Malakka behoort voor een gedeelte meer of min aan het koningrijk Siam, doch overigens aan Britsch-Indië. Het werd sedert de 12de eeuw gekoloniseerd door de Maleyers van welke natie wij thans onze lezers, zooveel mogelijk, een naauwkeurig denkbeeld willen geven.

De Maleische natie behoort bij hare vele vertakkingen en kolonisatiën voornamelijk in de eilandenwereld te huis, doch de omstandigheid dat zij in de oudste tijden eene kolonie op het schiereiland Malakka stichtte, verbond haar naauwer met het Aziatische vasteland, en stelde alzoo eene betrekking daar, tusschen het oorspronkelijke vaderland en de verst afgelegen eiland-koloniën. De Europeanen beschouwden vroeger het schiereiland Malakka, door de bewoners Tana Malagoe genaamd,

als de oorspronkelijke woonplaats van dit merkwaardige volk, doch latere nasporingen hebben bewezen, dat deze op het eiland Sumatra gezocht moet worden in eene landstreek, die May-Naug-Kabao genaamd wordt. Volgens de overleveringen der Maleyers zijn al hunne in den Soenda-Archipel verstrooide koloniën uitgegaan van May-Naug-Kabao, en zij beschouwen dit hun moederland als den magtigsten, oudsten en beroemdsten staat van den geheelen archipel. Talrijke sporen van eene vroegere magt worden dan ook op zijne uitgestrekte, vruchtbare, digt bevolkte en sedert de oudste tijden bebouwde bergvlakten gevonden. De natuurlijke vruchtbaarheid en het gezonde klimaat hadden reeds vroeg de bevolking dier landstreek op eenen hoogeren trap van beschaving geplaatst, dan dien waarop de bewoners van den naburigen moerasgrond, en van de voor de brandende zonnestralen onbeschutte kusten zich bevonden. De snelle aanwas der bevolking bragt haar weldra buiten verhouding tot den anders vrij uitgestrekten bodem, en veroorzaakte de stichting van overzeesche koloniën. De eerste dezer koloniën was Singhapoera, het tegenwoordige Sincapore. Eenige schrijvers maakten reeds ten opzigte van deze kolonie de opmerking, dat een jagers- of visschersvolk, bestaande uit arme, wilde en verstrooid levende stammen, geene kolonie van zooveel gewigt kon stichten. Maar eens was geheel Sumatra aan de opperheerschappij van May-Naug-Kabao onderworpen, en van vroegere grootheid en magt getuigen nog de brommende edikten en titels der voormalige souvereinen; de Radjah noemde zich den verheven Maharadjah der Radjahs, en de achting, die hem alle naburige vorsten bewezen, blijk uit de gedenkteekenen welke men in den laatsten tijd ontdekt heeft. Bijna de geheele bevolking van ongeveer twee millioen zielen is akkerbouwend; een klein gedeelte werkt in de goudmijnen. De overblijfselen van beeldhouwwerk en de inscriptiën, die men in de nabijheid der oude hoofdstad vindt, hebben veel overeenkomst met die, welke men op Java aantreft, en bewijzen, dat beide landen onder den invloed der Hindoe-godsdienst stonden, die er geheerscht moet hebben, tot dat in de 15de eeuw de Islam ook daar zijn bloedige vaan opstak. De overlevering zegt, dat de Koran sedert de 12de eeuw op Sumatra gepredikt is, doch dit is verre van zeker, daar men niet juist kan bepalen, wanneer de bewoners van Sumatra den Islam aannamen. Deze overlevering heeft echter eenig gewigt, omdat de verhuizing der Maleyers naar Singhapoera ook in de 12de eeuw (in 1160) plaats had. Eene tweede landverhuizing der Maleyers van Sumatra had de

stichting van Malakka ten gevolge. Singhapoera verkreeg onder eene reeks van souvereinen, die zich, naar de zeden van Hindoestan, Radjahs noemden, vroegtijdig eene groote belangrijkheid door zijnen handel, en wekte weldra de ijverzucht der Javaansche vorsten; ook Malakka werd spoedig magtig en welvarend. Reeds had het zich tot eenen hoogen trap van beschaving weten te verheffen, bezat munten van tin, vloten, kanonnen, olifanten en had handelsbetrekkingen met China, Indië, Westelijk Azië en Afrika toen de Portugezen als veroveraars verschenen. Van dien tijd af neigde het rijk der Maleyers ten val.

De naam Maleyers is ontleend aan de rivier Maleyo, op Sumatra, die op den berg Maha-Meroe, den zetel der goden van May-Naug-Kabao, ontspringt, en zich oostwaarts in de kustrivier stort, waaraan Palembang ligt. Een der vier hoofdstammen, waarin de bevolking van May-Naug-Kabao verdeeld is, draagt dan ook nog heden den naam van Maleyers. Even als dus Italië door de westersche volken naar de vele Grieksche koloniën Groot-Griekenland genaamd werd, deden de velerlei volkplantingen der Maleyers het schiereiland den naam Tana Maleyoe, dat is de Maleische aarde, verkrijgen. Inderdaad beheerschte het Maleische volk alle andere stammen, die met hen gelijken oorsprong hadden, en tot versterking der kolonie met hen opgetrokken waren. De naam en de herinnering van den oorspronkelijken stam, die op Sumatra gebleven is, werden echter door de grootheid en den roem van Singhapoera uitgewischt; maar nog meer had zulks plaats door het latere Malakka, welks vorsten ijverige aanhangers werden van den uit Goetsjerate overbragten Koran.

Door de koloniën, de zeetogten en den handel der Maleyers verbreidde zich hunne taal reeds vroeg over de kusten en eilanden van den Indischen Archipel en der Soenda-zee, waar zij de algemeene taal der handelswereld werd. De naam Orang-Maleyoe, d. i. het Maleische volk, die thans nog de bewoners van het binnenland van May-Naug-Kabao dragen, strekt zich niet alleen uit over hunne afstammelingen op het schiereiland en de eilanden, maar ook over de volken, welke zich met hen vermengd hebben, of aan hen onderworpen waren, en die min of meer gedwongen werden hunne taal en zeden aan te nemen. Spoedig werd in den geheelen Oostelijken Archipel deze naam aan alle inlandsche volken gegeven, die den Islam aangenomen hadden, zoodanig dat men hen nog heden Mohamedanen of geloovigen noemt, ter

onderscheiding van de ongeloovigen of heidenen. Het gevolg hiervan is echter geweest, dat er vele dwalingen ontstonden over de betrekkingen dezer volken, die zelfs tot op onzen tijd niet geheel zijn weggenomen. Zooveel is zeker, dat de Maleyers, die met ijver den Koran aannamen, zich reeds in de 12de en 13de eeuw buiten het schiereiland Malakka op de eilanden ten oosten van straat Soenda begonnen uit te breiden. Op het eiland Sumatra stichtten zij de Maleische staten Kamper en Aroe, en evenzoo verspreidden zich kolonisatiën uit Sincapore en Malakka naar de Molukken.

Bij deze uitbreiding hunner koloniën hadden zij weldra behoefte aan scheepvaart, ofschoon zij tot op dien tijd het binnenland bewoonden en een akkerbouwend volk waren. Hunne koloniën vestigden zij niet verre van de kusten, en waarschijnlijk hebben zij, even als de Pheniciërs, nimmer een eiland of eene landstreek geheel bemagtigd. Zelfs het schiereiland Malakka, wat daarvan ook beweerd wordt, hebben zij nooit geheel bezeten, en men vond daar, even als op alle eilanden en kusten, waar de Maleyers zich vestigden, wilde volken, afstammelingen van de oorspronkelijke bewoners, die zich in het gebergte en de bosschen teruggetrokken hadden, en hun het rustige bezit van den grond betwistten. Maar hierin bestond het grootste gevaar voor die koloniën niet. Veel meer zagen deze zich, nadat zij gedurende langen tijd voordeelige en vreedzame betrekkingen met de Arabieren, Perzen en Hindoes hadden onderhouden, door de Portugezen, de Hollanders en andere Europesche natiën ten gronde gerigt. Onderdrukt en voortvlugtig, waren de Maleyers genoodzaakt zeeroovers te worden, en aldus ontstond op de eilanden in de Indische zeeën die gevaarlijke en gevreesde bevolking, welke onder den naam van Orang-Laot berucht werd. Te gelijkertijd visschers, zeevarenden en zeeroovers verzonken zij in de diepste onwetendheid en woestheid. Op de meest verschillende wijzen vermengden zij zich met de afstammelingen der oorspronkelijke bewoners, als de Siamezen, Boeginezen, Dajakkers en anderen. Zij hielden steeds gemeenschap met de beschaafde Maleische staten, waar zij helers vonden voor de door hen geroofde goederen. Sedert echter Sincapore tot eene vrijhaven werd verklaard en de bedrijvigheid der inlandsche stammen zich daardoor ontwikkelde, is, evenzeer als door de pogingen der Hollanders en Engelschen tot beteugeling der zeerooverij, hun aantal zeer verminderd.

De vrij algemeen aangenomen meening, dat het geheele schiereiland vóór de aankomst der Maleyers te Sincapore, onbewoond was, heeft

weinig waarschijnlijkheid, ofschoon men nergens vermeld vindt, dat vroegere bewoners uit de kolonie verdreven zijn. De negerrassen, die nog heden de bergstreken bewonen, en de grafteekenen en tempels, die Albuquerque daar vond, weerspreken die meening genoegzaam. Een zwakke, dun gezaaide bevolking kan overigens de vestiging der Maleyers wel begunstigd, althans zonder langdurig krijgvoeren toegelaten hebben.

De vroegste epische dichtstukken der Maleyers bestaan uit verbrokkelde overblijfselen der Maha-Barata en der Rama-yana, en dit bewijst voldingend hunne vroegere betrekkingen met de Hindoes. Deze bestonden naar alle waarschijnlijkheid voordat de Maleyers zich met de volkeren van Perzischen en Arabischen oorsprong vermengden, die hun met den Koran nieuwe woorden voor hunne taal bragten, en hen voor hunne romantische litteratuur uit de Arabische lieten putten.

De voorschriften van den Koran met betrekking tot het huwelijk en de erfenis werden meer of min in de Maleische staten ingevoerd. Naast deze behielden de volkstammen hunne eigene wetboeken, die echter meer een ethnographisch dan een wetenschappelijk belang hebben; — beschouwd als het maatschappelijk rigtsnoer van een volk, dat zoo zeer verspreid, gedeeltelijk ontaard, of nog niet geheel bekend is, hebben zij evenwel eene hooge belangrijkheid.

De Europeanen kennen de Maleyers slechts sedert het tijdperk hunner ontaarding; d. i. sedert de Portugezen in hun gebied vielen en Malakka verwoestten (1512). Vroeger hadden zij tusschen de 12de en het begin der 16de eeuw nog een tijdperk van bloei, dat met de stichting van Sincapore begint en met de verovering van Malakka eindigt. Maar hoe zwaar ook het juk was, dat de veroveraar den overwonnenen oplegde, zoo strekten zich toch de handel en scheepvaart der laatsten in den Archipel en van daar naar China te ver uit, dan dat hunne nationaliteit gemakkelijk ware te vernietigen. Aan den anderen kant hadden zij in Malakka en in Atsjeen een te langdurigen en te moedigen tegenstand geboden, om ooit op eene verzoening met hunne vijanden te kunnen hopen. Overigens bestond de staatkunde der Portugezen, even als die van Rome tegenover Karthago, daarin, dat zij overal de koloniën van het moederland verwoestten, en Malakka door het vernietigen zijner volkplantingen trachtten ten gronde te rigten. Het gevolg daarvan was, dat de Maleyers overal voor de Portugezen moesten wijken. Uit nood en uit vrees voor nieuwe aanvallen van hunne vervolgers werden zij voortvlugtig en zeeroo-

vers, en als zoodanig leerden de Europeanen hen kennen en vreezen. En zoo laat het zich aannemen, dat de Maleyers, zoo lang de Portugesche en Hollandsche vervolging duurde, door de magt der omstandigheden tot de zeerooverij gedwongen werden. Tegenover de aanspraken der Portugezen en Hollanders op de uitsluitende heerschappij over den Soendaschen archipel bleef hun niets anders overig, indien zij hun zelfstandig bestaan wilden handhaven. De vreeselijke straffen, die hen wegens hunnen tegenstand troffen, bragten hen tot vertwijfeling en tot bloedige wederwraak. Verre verwijderd van de gedachte, om in onderwerping eene deugd te zien, scheen deze hun eene lage ondeugd: het handwerk des zeeroovers daarentegen een pligt der eer.

Ondanks den toestand van verdorvenheid en wetteloosheid, waarin zij als zeeroovers leven, bezitten de Maleyers nog hoedanigheden, waaraan andere omstandigheden een heilzame rigting kunnen geven. Een diep gevoel van onafhankelijkheid en van eer, dat hen gevoelig maakt voor alle krenkingen, die zij ondervinden; een groote mate van overleg en een zucht om alles te overwegen, alvorens zij handelen, zijn de kenmerken van hun volkskarakter, en verzekeren hun eenmaal een betere maatschappelijke inrigting. Hun staatkundige toestand in Malakka, op Sumatra en Borneo, en in alle andere kustlanden, berust op het leenstelsel; vandaar hunne hardnekkigheid om geen anderen gebieder te erkennen, dan uit den stam van May-Naug-Kabao, en den hoogen eerbied, dien zij aan den dag leggen voor den persoon en de familie van hunnen tegenwoordigen vorst, wiens regten op een lange reeks van voorouderen berusten. Tot den adel des lands behooren de stamhoofden en hunne vasallen. De burgerlijke organisatie en het inwendige policiebeheer bestaan in eene vermenging van oude, nationale gewoonten en Mohamedaansche gebruiken, welke laatste echter aan de eerste ondergeschikt zijn; dit alles is in de grootere staten tot een wetboek vereenigd, maar in de kleinere alleen als mondelinge overlevering bekend. Bovenal onderscheiden zij zich door den grooten eerbied, dien zij voor alles betoonen, wat van hunne voorouderen tot hen gekomen is.

Heeft de Maleyer eenmaal, na rijp beraad, iets ondernomen, dan voert hij het met grooten ijver uit, en waar het op het drijven van handel aankomt, is hij zeer geslepen. Maar ofschoon koen en gewinzuchtig is hij nimmer karig of gierig. In moed en stoutheid overtreft hij verre zijne zuidelijke buren, de Javanen, die hem echter in beschaving te

boven gaan, maar daarbij diepe sporen vertoonen van vreemden invloed. De Maleyers zijn niet, zoo als hunne westelijke buren, de Hindoes, met het vooroordeel der kasten behebt, noch huldigen in zulk eenen graad als de volkeren van westelijk Azië, de grondstellingen van het Islamismus. Al ontwikkelen zij in hun handelsverkeer geene bijzonder lofwaardige eigenschappen, toch weten zij die bij andere volken op prijs te stellen, en altijd geven zij daarbij de voorkeur aan den Europeaan, die hen eenmaal goed behandeld heeft. Hunne taal, die men in weinige maanden kan leeren, is onmisbaar bij alle onderhandelingen met hen, hetzij men verkoopen of koopen wil, daar de tusschenhandelaars, van welke men zich anders moet bedienen, zeer groote bedriegers zijn. Evenwel is het goed steeds tegenover hen op zijne hoede te wezen, en hunne hebzucht niet te prikkelen; want diefstal is voor hen geen gewetenszaak, en zij schuwen niet voor een paar honderd gulden eenen moord te plegen.

De eilanden, die tot den Maleischen staat Dsjohor behooren, en zich aan de monding der straat van Malakka langs den zuidelijken oever uitstrekken, zijn zeer talrijk, en gedeeltelijk van grooten omvang, doch alle onvruchtbaar en weinig bevolkt, of geheel onbewoond. Een geruimen tijd waren zij, en evenzoo Dsjohor, het voornaamste toevlugtsoord voor de Maleische zeeroovers, die de zeeën van Soenda en Malakka onveilig maakten.

Engelsche reizigers verzekeren, dat de wateren ten zuiden van Poelo-Pinang en langs de kust van Malakka des nachts een sterk phosphorachtig licht geven. De geheele oceaan schijnt dan in vlam te staan, en op zijne oppervlakte bewegen zich millioenen lichtpunten. Elke riemslag laat een lange strook vuur na; het water is groenachtig en drabbig, en dat hetwelk over dag geschept is, geeft des nachts licht van zich. Een naauwkeurig onderzoek heeft het bewijs geleverd, dat dit prachtige natuurverschijnsel ontstaat door kleine geleiachtige diertjes, die zich op de hand nog eenige seconden met groote snelheid bewegen. Talrijke eilanden beschutten deze wateren voor de vernielende typhons, die in de Chinesche zeeën zoo menigvuldig zijn, alsmede voor de hevige winden, die de golf van Bengalen teisteren. In de straat van Sincapore zijn de stormen nooit onmiddelijk maar alleen middelijk voelbaar, daar de onstuimige beweging der Chinesche zee zich tot hier uitstrekt, zoodat het water somwijlen eensklaps hevig begint te golven, en tijdens den vloed eene eigenaardige rigting neemt. Eene dergelijke, doch zwak-

kere beweging vertoont zich als er stormen heerschen in de golf van Bengalen. Binnen de eilanden zijn de anders op regelmatige tijdperken terugkeerende moessons naauwelijks merkbaar, en heeft de luchtstrooming meer het karakter van land- en zeewinden. De windstilten zijn er daarom ook zeer menigvuldig, en maakten vroeger deze zeeën, toen de zeeroovers daar nog kruisten, zeer gevaarlijk voor Europesche schepen, maar sedert de verdrijving der roovers zijn deze wateren zeer geschikt voor de stoomscheepvaart. Op dezelfde oorzaak berust ook de gelijkmatigheid der temperatuur; deze is altijd aangenaam en zacht, meer dan op eenig ander punt der aarde; de oppervlakte der zee wordt naauwelijks door den wind bewogen, en de hemel is steeds helder. De havens zijn hier alle zeer veilig, en vooral die van Sincapore. Een eigenlijke regentijd heerscht hier niet, daar de regen het geheele jaar door valt, en den heilzaamsten invloed uitoefent, omdat hij den dampkring afkoelt en den plantengroei verlevendigt. De tropische hitte wordt daardoor getemperd en is minder nadeelig voor de gezondheid, dan op een grootere verwijdering van den evenaar, of in drooge landstreken. De brandende winden, die op het Indische vasteland zoo dikwijls den dood aanbrengen, zijn hier geheel onbekend. Wel worden de zandige oevers over dag verhit, maar de nacht koelt ze weder af, en de dampkring verkrijgt alsdan eene eigenaardige frischheid. De boomen hangen in dit weelderige klimaat tot in de zee af; wortelen en takken zijn bedekt met oesterschelpen, en op sommige planten groeijen hier en daar weder andere. Op de aarde, in de lucht en in het water beweegt zich eene dierenwereld, zoo als alleen in Indië te vinden is.

Sincapore was aanvankelijk (1818) eene Engelsche kolonie op vreemd gebied, tot dat het eiland in 1824 door den Sultan aan Engeland afgestaan werd. De inboorlingen noemen het eiland Oegang Launa of het einde van het vasteland. De stad Sincapore, waaraan het eiland zijnen tegenwoordigen naam ontleent, heet in het Maleisch Singhapoera of „de stad van den leeuw."

Zij ligt op het zuidelijk einde van het Maleische schiereiland, aan eene straat, die vele groepen van kleine eilanden, van de meest verschillende gedaanten, telt en aan alle zijden kleine bogten en zandige baaijen heeft. De stad Sincapore is hare belangrijkheid verschuldigd aan de ligging tusschen Indië en China, daar zij het zuidelijkste uiteinde van het Aziatische vasteland en tevens het laatste verbindingspunt is tusschen het vasteland en den uitgestrekten archipel van groote en vrucht-

bare eilanden. Daar zij geen eigene producten voor den uitvoer heeft, is zij meer als een stapelplaats te beschouwen voor de derwaarts ter verkoop gezonden goederen. De aanwas harer bevolking en de toeneming van het handelsverkeer zijn, zoo als die in de laatste 5 jaren plaats grepen, zonder voorbeeld in de jaarboeken der geschiedenis, en pleiten voor de bedrijvigheid en den praktischen handelsgeest der Engelschen. De bevolking is binnen weinige jaren tot 70,000 zielen geklommen, en bestaat uit Britten, Hollanders, Portugezen, Amerikanen, Maleyers Hindoes, Arabieren, Parsies, Birmanen, Siamezen, Chinezen, Japanezen en kolonisten van alle omliggende groote eilanden. Kortom Sincapore, dat voor 35 jaren nog een rooversnest was, is thans de eerste handelsplaats van het Oosten, waar jaarlijks 8 à 900 groote Europesche schepen binnen-, en even veel uitloopen, benevens 2 à 3000 Chinesche en andere vaartuigen.

De haven van Sincapore is zeer schilderachtig, en heeft de gedaante eens hoefijzers; het gezigt op de stad met haren tropischen plantengroei en de hoogten, die zich op den achtergrond verheffen, heeft zeer veel aangenaams. Alle natiën deelen in haar handelsverkeer, en dit verkeer eener gemengde, inlandsche bevolking met de bewoners van alle luchtstreken is oorzaak, dat er in de straten en op de markten der stad eene ware Babylonische spraakverwarring heerscht. Men beweert, dat men dagelijks zeventien verschillende talen en vijftien dialecten in Sincapore hoort. De stad heeft eene gezonde en aangename ligging en de omstreek verrukt het oog door het groen der muskaat- en kruidnagelboomen. De bodem is rijkelijk doorsneden met stroomen en kanalen, die het verkeer bevorderen.

De Europesche bevolking van Sincapore gaat het getal van 300 — meest Britten en eenige Hollanders — niet te boven. De halfkasten, afstammelingen van Europeanen met Aziaten, zijn zeer talrijk. De meesten komen van Malakka; zij zijn, even als op Ceylon, te Bombay en andere plaatsen in het Oosten, donkerder van kleur dan de inboorlingen en ligchamelijk zwakker. Te Sincapore en op Malakka overtreffen zij in geestontwikkeling echter meestal de inlandsche rassen. De helft der bevolking bestaat uit Chinezen; deze haten de Europeanen, en zijn bij elke gelegenheid, die zij als gunstig beschouwen, gereed, om de Europesche bevolking aan te vallen en te vermoorden. Dit is zoo veel te opmerkelijker, omdat zij eene goede behandeling genieten, alleen naar het algemeen geldende regt geoordeeld worden, en het hun vrij staat handel

te drijven, en het eiland te verlaten. Vele hunner hebben groote rijkdommen verworven, en de rijkste man uit Sincapore, vroeger een bedelaar, die door ijver en handelskennis een hoogst aanzienlijk vermogen kon verwerven, is een Chinees.

Dit alles is echter niet voldoende om hen gunstig te stemmen voor eene natie, die hen gastvrij heeft opgenomen; zij onderhouden veelmeer eene naauwe betrekking met China, beschouwen zich steeds als Chinesche onderdanen, die Engeland geene gehoorzaamheid schuldig zijn, en trachten het land in naam van hunnen Heer en Keizer in bezit te nemen. Zij blijven onder het gezag der Mandarijnen van het Hemelsche Rijk, even alsof zij nog tot de bevolking van Canton behoorden, rijstvelden aan het Groote Kanaal beplantten of thee inzamelden op de heuvelen van China. Zij hebben een woest en wreed karakter, en zijn tegelijkertijd sluw en verraderlijk.

De Maleyers hebben evenzeer hevige hartstogten, maar zijn toch gemakkelijker in toom te houden dan de Chinezen.

Het gedeelte der stad, hetwelk de Chinezen bewonen, is zoo morsig, dat niemand dan de bewoners zelve het daar kunnen uithouden. De inboorlingen der omgelegen eilanden, die in Sincapore werk en levensonderhoud zoeken, behouden hunne gewoonten en eigenaardige kleederdragten, en dit alles geeft aan het tooneel, dat de stad aanbiedt, een zeer in het oog vallend voorkomen.

B e s l u i t.

Zoo hebben wij dan het „land der wonderen," „de oudste bakermat der beschaving," het tooneel der grootste en wonderbaarste gebeurtenissen, in eenige achtereenvolgende schetsen doen kennen in zijne schoone, onuitputtelijke en grootsche natuur, — in zijn veelgodendom, dat alle persoonlijke zelfstandigheid doodt en velerlei afschuwelijke plegtigheden met zich voert, — in zijn kastenwezen dat alle ontwikkeling belemmert, — in zijne talrijke gedenkteekenen van eene vroegere beschaving en van de magt

zijner heerschers, — in zijn hoogst gewigtig verleden, — en in zijne worsteling tegen Europeschen invloed en overheersching, waarbij het zich ten laatste op nieuw moest bukken onder de wereldbeheerschende magt van den Britschen luipaard. Overzien wij dat alles aan het slot dezer beschouwing, dan wordt de geest magtig aangegrepen, en ten volle overtuigd van de waarheid der stelling, dat het ontstaan en de ontwikkeling der Britsche heerschappij in Indië geene wedergade heeft in de wereldgeschiedenis. Met het begin der 18de eeuw waren de Engelschen — ondanks alle nederlagen en vernederingen die zij geleden hadden — in het bezit van gewigtige punten op het Indische vasteland, en streefden naar de stichting van een groot rijk. Gewoonlijk kan men nagaan, hoe uit een beek eene rivier, uit eene rivier een meer ontstaat; maar de vestiging der Engelschen in Britsch-Indië wijkt van den natuurlijken loop der zaken, af en heeft een geheel eigenaardig karakter. Zij begint zonder een duimbreed grond, waaraan den naam van eigendom gegeven kan worden. Uit een pakhuis ontstaat een provincie; uit een provincie een magtig rijk.

Hoe groot ook de misslagen der Engelschen in Hindoestan geweest zijn, zoo staan zij, wat moed, volharding, zedelijkheid en goedhartigheid betreft, bij geen hunner mededingers ten achteren. Geen volk dreef ooit den handel met meer hebzucht dan de Portugezen. Hunne bloeddorst was woest en onverzadelijk, niet alleen tegen de inboorlingen, maar ook tegen alle andere Europesche natiën, èn hun geheele loopbaan was met gruwelen en bloedvergieten bevlekt. De Engelschen hadden van deze hoedanigheden hunner mededingers veel te lijden, maar zochten zich nooit over de geledene onbillijkheden te wreken, hoe dikwijls zij daartoe ook in de gelegenheid waren.

Dat de Portugezen zulke schandelijke daden pleegden, wordt door de getuigenis bevestigd van een schrijver, wien elke beweegreden, om hun onverdiend eenig kwaad ten laste te leggen, ontbrak. De Abt Raynal leefde lang genoeg in Indië, om naauwkeurig bekend te zijn met het karakter der inboorlingen en met dat der Europesche kolonisten. Hij onderhield vriendschappelijke betrekkingen met de Engelschen, en zijn stand, als Roomsch-Katholiek priester, bragt hem evenzeer in aanraking met de Portugezen. Maar hij was niet zoo ijverig voor zijn geloof, dat hij de zedelijke onwaarde zijner geloofsgenooten zoude verloochenen, en hij schildert hen als volgt:

„De Portugezen hadden nooit een ander doel dan het voordeel van het individu; het algemeene welzijn trad daarvoor op den achtergrond.

Hunne Indische bezittingen bestonden uit drie afdeelingen, die elkander geen hulp verleenden, ja, waarvan de eene de belangen van de andere zocht te weerstreven. Noch krijgstucht, noch liefde tot roem bezielde hunne krijgslieden. Hunne oorlogschepen waagden zich zelden buiten de havens, en geschiedde zulks, dan was de uitrusting gebrekkig. Zoo zonk deze natie steeds dieper! Geen hunner bevelhebbers bezat magt genoeg om den stroom der ondeugden te weerstaan: het meerendeel was zelf bedorven. Zoo hadden de Portugezen al hunne vroegere grootheid verloren, toen eene vrije en verlichte natie, die door den edelsten geest van volharding bezield was, in Indië verscheen, en hun het bezit van dit groote rijk betwistte."

Het kan geene verwondering wekken, dat een zoo ontaard volk in staat was tot elke onregtvaardigheid, ondankbaarheid en gruwzaamheid tegenover andere natiën. Zelfs erkennen latere Katholijke schrijvers, dat het den Portugezen in de verte niet gelukte, in het Oosten een zedelijken invloed te verkrijgen, die ook maar eenigermate met dien der Engelschen te vergelijken is. De geheele Oostersche geschiedenis van Portugal even als die van Spanje, waarmede Portugal van 1580 tot 1640 verbonden was, bewijst zulks. Montalembert, de geestvolle Katholyke schrijver, schildert de koloniale politiek der beide natiën, zoo als die zich voordoet uit een godsdienstig en zedelijk gezigtspunt, en spreekt van het eigenbelangzuchtige doel, dat zij nastreefden, op deze wijze:

„Het is niet de algemeene, maar de koloniale politiek van Engeland, waarvan sprake is, en voornamelijk in deze laatste schittert het Britsche genie in vollen glans. Ik wil daarmede niet zeggen, dat zij ten allen tijde en overal vlekkeloos gebleven is, maar altijd en overal heeft zij die van andere Europesche volken, die zich reeds op dezelfde baan bevonden, in wijsheid, regtvaardigheid en menschelijkheid geëvenaard, of heeft ze overtroffen. Voorzeker bezit de geschiedenis der betrekkingen van het Christelijke Europa tot de overige deelen der wereld sedert de kruistogten weinig aantrekkelijks. Ongelukkigerwijze hebben de magtige Westelijke Europesche natiën bij de overwinningen, die zij in Azië en Amerika maakten, zich noch door de deugden, noch door de waarheden des Christendoms laten leiden. Na den edelen en vromen geest, die in de 15de eeuw niet alleen den grooten, uitstekenden Columbus verwekte, maar ook alle helden der Portugesche ontdekkingstogten bezielde, en die alle evenzeer de onsterfelijkheid verdienen, als de helden van het oude Griekenland — zien wij de ondeugden der nieuwere

beschaving de plaats innemen van godsdienstige geestdrift en zelfverloochening, en hier de inlandsche rassen uitroeijen, daar onder den invloed der oostersche beschaving bezwijken, in plaats van veredelend daarop te werken. Men mag Engeland de getuigenis niet onthouden, dat het — vooral nadat het zich zoo roemrijk losgemaakt had van den onmenschelijken neger- en slavenhandel — van de meeste dezer beklagenswaardige aanleidingen om den weg der regtvaardigheid te verlaten, heeft weten vrij te blijven. De geschiedschrijver, die de vraag stelt, welk resultaat de Engelsche politiek ter zee en in de koloniën gedurende de twee laatste eeuwen heeft opgeleverd, mag met regt daarop antwoorden: „Zoekt gij een gedenkteeken, zie om u heen!" Levert de wereldgeschiedenis op een harer bladzijden een grootscher, buitengewoner schouwspel op, dan dat, hetwelk ons eene vereeniging van Engelsche kooplieden gedurende 250 jaren aanbood, die gisteren nog op eenen afstand van 2000 mijlen van uit het moederland twee honderd millioen menschen regeerde, door middel van acht honderd burgerlijke ambtenaren en een leger van 15.000 tot 20.000 man? Engeland heeft nog meer gedaan; het heeft niet alleen koloniën gesticht, maar ook natiën in het leven geroepen. De Vereenigde Staten van Noord-Amerika waren zijn werk; het heeft ze tot een der eerste magten van het tegenwoordige en der toekomst gemaakt, daar het hun die gewestelijke en individueele vrijheden toestond, welke hen in staat stelden, zich van het ligte juk van het moederland te bevrijden. „, Onze vrije instellingen (zegt de President der Vereenigde Staten in zijn verslag van 1852) zijn niet de vrucht der omwenteling; zij bestonden reeds vroeger; zij hadden haren grond in de vrijbrieven, die het moederland aan zijne koloniën schonk."' Wat moeten wij, in tegenstelling daarvan denken van van de regtgeloovige natiën, wien overal, waar zij de wapenen overbragten, verwoesting en ontvolking op den voet volgden. En welke staten rigtte de Spaansche verovering op, in de plaats van de rassen, die zij uitroeide? Moeten wij onze oogen niet met droefheid afwenden, als wij zien, hoe aan de Spaansche ondernemingszucht alle elementen van orde, werkzaamheid, tucht en wet ontbraken, en dat tevens de groote deugden vau den oud Kastiliaanschen ridderzin ten eenenmale verloochend werden, zonder dat de Spanjaarden in staat waren, die hoedanigheden, welke de nieuwere beschaving kenmerken, daarvoor in de plaats te geven? Wat is in Hindoestan van alle Portugesche veroveringen overig gebleven? Wat is er van de heiden-bekeering gewor-

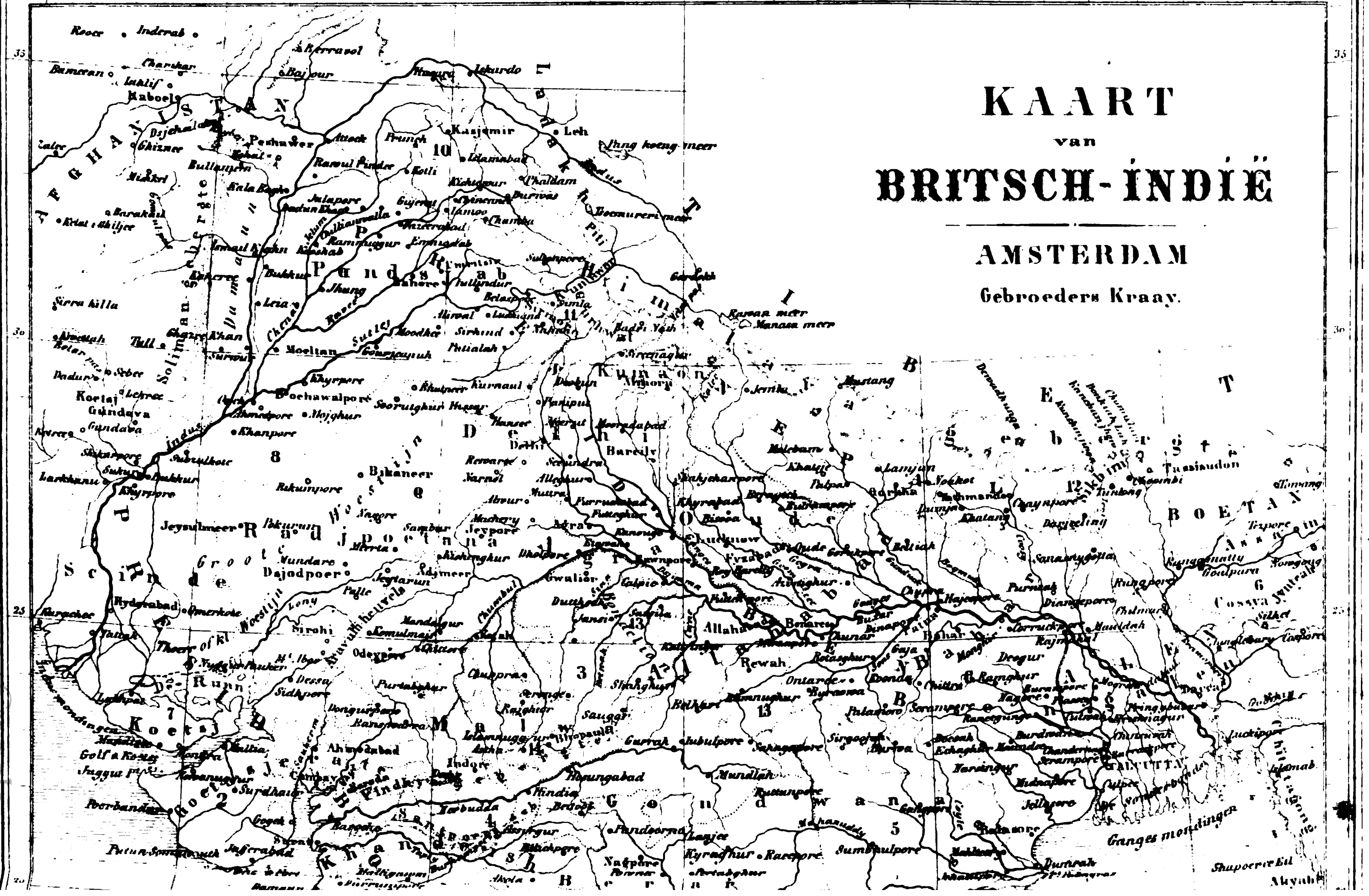
den, die Sint Franciscus Xavier zoo ijverig voorstond? Welk nut werkte de Indische kerk, die onder bescherming der kroon van Portugal gesticht werd? Ga naar Goa, en vraag het daar! Doorgrond daar de diepe zedelijke en stoffelijke vernedering, waarin eene heerschappij gevallen is, die een Albuquerque, een Johan de Castro en zoovele anderen onsterfelijk maakte: mannen, die men onder de waardigste Christenen tellen mag, die ooit geleefd hebben. Dan zult gij leeren inzien, welke gevolgen het onbeperkte gezag over Katholieke koloniën brengen kan!"

Maar deze gunstige tegenstelling heeft Engeland meer te danken aan den vrijen geest zijner instellingen, dan aan den beperkenden geest zijner Oost-Indische Compagnie, welks monopoliestelsel ook hier het daarvan onafscheidelijke gevolg had — den handel te schaden, en de nijverheid te onderdrukken. De Indische nijverheid, die bij het begin der Engelsche heerschappij wonderen schiep, zoo als Europa ze nooit voortgebragt had, is verdwenen, en de fijne en kunstige cachemiren weefsels behooren thans tot het gebied der legenden. Dat stelsel moest in zijne ontwikkeling, na den handel onderworpen te hebben, zich uitstrekken over de produkten des lands, en toen ook de inkomsten daarvan onvoldoende waren om de altijd stijgende uitgaven te dekken, zijne toevlugt nemen tot eene drukkende landrente, die den eenmaal zoo bloeijenden landbouw van Indië in den wortel aantastte en de bewoners aan armoede en ellende prijs gaf.

Ondanks dit alles was in 1813 de schuld der Compagnie geklommen tot driehonderd zestig millioen gulden, die het toezigt der regering, dat bij de vernieuwing van haar Octrooi tot 1833 werd ingesteld, niet bij magte was te verminderen. Na 1833 kon echter de Compagnie niet langer den invloed van den vrijen, onafhankelijken geest der Engelsche natie buitensluiten. Van toen af werd haar monopolie in zoo verre opgeheven, dat kolonisatie mogelijk werd, en de nieuwe kolonisten bragten inzigten, gewoonten en behoeften over, welke lijnregt in strijd waren met die der Engelsche heerschers in Indië. Eene in vele opzigten vrije drukpers, die de Indische belangen in den geest der vrijheid, der regten van den mensch en der zelfregering voorstond, de oprigting van scholen, inrigtingen tot verbetering van den toestand des volks, eene vrijere prediking van het Christendom, — dit alles bereidde in Indië een nieuw tijdperk voor, en de bloedige opstand van 1856 is niet anders dan de vreeselijke ontknooping van een stelsel, reeds door Clive geken-

merkt met de woorden: „wij moeten, zij het dan ook zonder den naam, dan toch inderdaad zelven Nabobs worden."

De eerste vrucht van die ontknooping was de India-Bill van Lord Palmerston, waarbij de Engelsche Oost-Indische Compagnie van hare heerschappij werd beroofd, om die over te dragen aan de Engelsche regering en het Engelsche volk. Op het laatste vooral rust dan ook nu de heilige verpligting, de tijdelijke onderdrukking der Compagnie in een zegen te verkeeren, en aan die taak zal het getrouw zijn, als het aan de ondernemingszucht den ruimen teugel laat tot verbetering van den stoffelijken toestand, — aan de beschaving het meest vrije veld inruimt tot opheffing eener diep gezonkene bevolking — en aan den edelen, milden geest des Christendoms de mogelijkheid geeft, om niet door dwang, maar met voorbeeld en woord door te dringen tot die millioenen zielen, welke thans nog sidderen voor eenen vreeselijken Sivas of eene woeste Kali, maar het moeten weten, dat de hoogste zaligheid des menschen niet kan gelegen zijn in eene vervloeijing, eene oplossing in het wezen van Brahma, maar in eene vrije zelfstandige vereeniging met den geest van Christus!

KAART
van
BRITSCH-INDIË
AMSTERDAM
Gebroeders Kraay.
Kaboel
Peshawer
Attock
Kasjemir
Leh
Moeltan
Bahawalpore
Bikaneer
Jeysulmeer
Dajodpoer
Delhi
Agra
Bareily
Almora
Lucknow
Allahabad
Benares
Rewah
Calcutta
Hydrabad
Ganges mondingen
Boetan
Cossya

Aanwijzing der schatplichtige Staten
1 Nizam's Staten
2 Guicowars "
3 Scindias "
4 Holkars "
5 N.W. Grensstaten
6 N.O. Grensstaten
7 Kootaj
8 Buhawalpore
9 Radjepootstaten
10 Kasjemir
11 Hillstaten
12 Sikhim
13 Rewah en andere Bondelcondstaten
14 Bhopaul
15 Kolapore
16 Sawund Warree
17 Mysore
18 Kotjin
19 Travancore
Spoorwegen
CEYLON
MADRAS
BOMBAY
Lakedieven Eil
Mysore
Hyderabad
Bangalore
Colombo
Kandy
Trincomalee
Pondichery
Masulipatam
Kalikoet
Mangalore
Goa
Salsette Eil
Elephante Eil
Kolaba
Damaun
Trichinopoly
Tanjore
Madura
Cochin
Kaap Comorin
Kaap Calimere
Point de Galle
Matura

